A. Diuma

TRYS MUŠKIETININKAI

II

DRĄSIŲJŲ KELIAI

A. Diuma

TRYS MUŠKIETININKAI

ROMANAS

I

VILNIUS, 1966

A. DUMAS
LES TROIS MOUSQUETAIRES

Vertė
O. SAUDARGIENĖ

Iliustracijos
I. KUSKOVO

AUTORIAUS PRATARMĖ

iš kurios paaiškėja, kad čia pasakojamos istorijos didvyriai neturi nieko bendra su mitologija

Maždaug prieš vienerius metus, ieškodamas Karališkojoj bibliotekoj medžiagos savajai Liudviko XIV istorijai, aš netikėtai užtikau „Pono d'Artanjano atsiminimus", kurie,— kaip ir daugumas veikalų, rašytų toje gadynėje, kada autoriai norėjo pasakyti tiesą, nerizikuodami ilgesniam ar trumpesniam laikui patekti į Bastiliją,— buvo išspausdinti Amsterdame, pas Pjerą Ružą. Antraštė suviliojo mane; aš parsinešiau šiuos atsiminimus namo, savaime aišku, ponui knygų saugotojui leidus, ir godžiai juos perskaičiau.

Neketinu čia smulkiai nagrinėti šio įdomaus veikalo ir pasitenkinsiu tik pataręs su juo susipažinti tiems mano skaitytojams, kurie moka branginti praeities vaizdus. Šiuose memuaruose jie ras meistriška ranka nupieštus portretus, ir nors tie eskizai dažniausiai atlikti ant kareivinių vartų ir smuklių sienų, vis dėlto skaitytojai pažins juose Liudviką XIII, Oną Austrijietę, Rišelje, Mazarinį ir daugelį kitų to meto didikų, kurie atvaizduoti tiek pat tiksliai, kaip ir pono Anketilio[1] istorijoj.

---

[1] Abatas Anketilis (1723—1806) — daugiatomės Prancūzijos istorijos autorius.

Bet, kaip žinoma, ne visuomet skaitytojų mases domina tai, kas jaudina įnoringą poeto protą. Žavėdamiesi jau minėtomis šių memuarų smulkmenomis, kaip, be abejo, žavėsis ir kiti, mes buvome ypatingai sudominti vieno dalyko, į kurį tikriausiai niekas prieš mus nebuvo atkreipęs nė mažiausio dėmesio.

D'Artanjanas pasakoja, kad, pirmąkart atsilankęs pas poną de Trevilį, karaliaus muškietininkų kapitoną, prieškambary jis sutikęs tris jaunus vyrus, tarnaujančius tame pagarsėjusiame pulke, į kurį jis pats stengėsi būti priimtas, ir tie vyrai vadinosi Atas, Portas ir Aramis.

Prisipažįstame, šie trys svetimi mūsų klausai vardai mus nustebino, ir mums tuojau dingtelėjo, kad čia tik pseudonimai, kuriais d'Artanjanas norėjo paslėpti, gal būt, garsius vardus, jeigu tik šių prasimanytų vardų nešiotojai ne patys juos pasirinko sau tą dieną, kai iš apmaudo, užgaidos ar neturto apsigaubė paprastu muškietininko apsiaustu.

Nuo tol mes nenurimome, stengdamiesi surasti anų laikų raštuose nors kokį pėdsaką šių nepaprastų vardų, kurie taip sužadino mūsų smalsumą.

Vien tik sąrašas knygų, perskaitytų šiuo tikslu, užimtų ištisą skyrių, kuris gal būtų labai pamokantis, bet vargu ar įdomus mūsų skaitytojams. Todėl tepasakysime tiek, kad tuo metu, kai, nusivylę tokiais bergždžiais ieškojimais, jau ketinom juos mesti, pagaliau, vadovaudamiesi mūsų įžymaus ir mokyto draugo Poleno Pari patarimais, radome rankraštį in-folio, pažymėtą Nr. 4772 ar 4773, tiksliai nebeatmenam, ir pavadintą:

„Grafo de La Fero atsiminimai apie kai kuriuos įvykius Prancūzijoje karaliaus Liudviko XIII viešpatavimo pabaigoje ir karaliaus Liudviko XIV viešpatavimo pradžioje."

Galima įsivaizduoti, koks didelis buvo mūsų džiaugsmas, kai, sklaidydami šį rankraštį, paskutinę mūsų viltį, dvidešimtame puslapy aptikome Ato vardą, dvidešimt septintame — Porto ir trisdešimt pirmame — Aramio.

Visiškai nežinomo rankraščio atradimas tokioj epochoj, kai istorijos mokslas pasiekęs tiek aukštą išsivystymo laips-

nį, mums pasirodė beveik stebuklas. Tad mes skubėjome išsirūpinti leidimą jį išspausdinti, kad su svetimu bagažu galėtume kada nors prisistatyti į Epigrafijos ir Dailiosios Literatūros Akademiją, jei mums nepasisektų,— o tai labai galimas daiktas,— patekti į Prancūzijos Akademiją su mūsų pačių bagažu. Šis leidimas, turime pasakyti, mielai mums buvo duotas; tai mes čia ir pažymime, norėdami viešai paneigti piktos valios žmonių tvirtinimus, esą mes gyvename prie tokios valdžios, kuri gana nepalankiai žiūrinti į literatus.

Tuo tarpu teikiame mūsų skaitytojams pirmąją šio brangaus rankraščio dalį, atstatydami deràmą jam pavadinimą ir pasižadėdami netrukus išleisti antrąją, jeigu,— kuo mes neabejojame,— ši pirmoji dalis susilauks tokio pasisekimo, kokio ji verta.

O kol kas,— kadangi krikštatėvis yra antrasis tėvas,— prašome skaitytoją savo pasitenkinimo ar nuobodulio kaltininku laikyti mus, o ne grafą de La Ferą.

Tai išdėstę, eisime prie mūsų pasakojimo.

I ◆ *TRYS SENOJO PONO D'ARTANJANO DOVANOS*

Pirmąjį 1625 m. balandžio mėnesio pirmadienį Mengo miestelis, kuriame gimė „Rožės romano" autorius[1], atrodė apimtas tokio visuotinio sambrūzdžio, tarsi hugenotai čia būtų atėję paversti jį antrąja Larošele[2]. Kai kurie miestelėnai, matydami moteris, bėgančias Didžiosios gatvės link, ir girdėdami vaikus, klykiančius ant slenksčių tarpduriuose, greitai dėjosi šarvus ir, kad karingiau atrodytų, pasičiupdami kas muškietą, kas alebardą, skubėjo prie „Laisvojo malūnininko" viešbučio, kur spietėsi tolydžio vis didėjanti, gausi, triukšminga ir smalsi minia.

Anuo metu tokie sąmyšiai būdavo dažni, ir retai kurią

---

[1] Žanas Klopinelis (XIII a.), parašęs antrąją dalį šios poemos, kurią pradėjo Giljomas de Lorisas.

[2] Larošelė — miestas Atlanto vandenyno krante, hugenotų tvirtovė, kurią po atkaklios apsiausties 1628 m. paėmė kardinolas Rišelje.

dieną tas ar kitas miestas neįrašydavo panašaus įvykio į savo metraščių knygas. Didikai vaidijosi vienas su kitu; karalius kovojo su kardinolu; ispanai kariavo su karaliumi. Be šių karų,— viešų ar neviešų, slaptų ar atvirų,— buvo dar ir vagių, elgetų, hugenotų, valkatų ir tarnų, kurie kovojo su visais. Miestelėnai visad apsiginkluodavo prieš vagis, prieš valkatas, prieš tarnus, dažnai prieš didikus ir hugenotus, kartais prieš karalių, bet prieš kardinolą ar ispanus — niekuomet. Taigi kaip tik dėl šio įsišaknijusio įpratimo ir aną 1625 m. balandžio pirmąjį jau minėtą pirmadienį, išgirdę triukšmą ir nematydami nei geltonų-raudonų ženkliukų, nei hercogo Rišelje livrėjų, miestelėnai nuskubėjo prie „Laisvojo malūnininko" viešbučio.

O ten kiekvienas galėjo pamatyti ir suprasti šito sąmyšio priežastį.

Jaunuolis... Pasistenkime nupiešti jo portretą vienu plunksnos brūkštelėjimu: įsivaizduokite sau Don Kichotą aštuoniolikos metų, Don Kichotą be šarvų, be grandijų ir be antšlaunių; Don Kichotą su vilnone striuke, kurios mėlyna spalva įgijo neaiškų žalsvą ir dangiškai žydrą atspalvį. Pailgas rusvas veidas; išsišovę skruostikauliai — gudrumo požymis; nepaprastai išsivystę žandikaulių raumenys — žymė, iš kurios neapsirikdamas pažinsi gaskoną, net jeigu jis neturėtų beretės, o mūsų jaunuolis buvo su berete, kurią puošė lyg ir kokia plunksna; žvilgsnis — atviras ir protingas; nosis pakumpusi, bet dailiai apibrėžta; ūgis — jaunuoliui per aukštas, o suaugusiam žmogui per žemas. Neįgudusi akis palaikytų jį keliaujančio fermerio sūnum, jeigu ne ilga, prie odinio diržo kabanti špaga, kuri plakėsi į savininko blauzdas, kai šis eidavo pėsčias, arba daužė į pasišiaušusio kuino šonus, kai jodavo raitas.

Mat, mūsų jaunuolis turėjo arklį, ir netgi tokį įsidėmėtiną, kad visi jį įsidėmėjo. Tai buvo dvylikos ar keturiolikos metų bearniškis[1] skapas, sartas, nušiurusia uodega ir patinu-

[1] Bearnas — sritis (provincija) pietų Prancūzijoj, Pirėnų papėdėje.

siais riešais. Šis kuinas, kad ir vėžliojo, nuleidęs galvą žemiau kelių,— dėl to ir apinasris buvo nereikalingas,— vis tiek dar nueidavo per dieną aštuonias lje. Nelaimė, geruosius šito arklio ypatumus taip buvo nustelbęs keistas jo plaukas ir nevykusi bėgsena, jog tais laikais, kada visi buvo geri arklių žinovai, minėtojo sarčio pasirodymas Menge, į kurį jis įžengė pro Božansi vartus maždaug prieš ketvirtį valandos, visiems padarė tokį įspūdį, kad nepalankumo šešėlis krito net ir ant jo raitelio.

Ir šis jausmas juo labiau slėgė jauną d'Artanjaną (taip vadinosi šio antrojo Rosinanto Don Kichotas), kad jis ir pats suprato, koks turi atrodyti juokingas ant tokio arklio, nors ir geriausias raitelis būdamas. Ne veltui jis giliai atsiduso, priimdamas šią dovaną iš savo gerbiamojo tėvo. Jis žinojo, kad toks gyvulys vertas ne daugiau kaip dvidešimt livrų. Tiesa, žodžiai, kuriuos tėvas pridūrė prie dovanos, buvo neįkainojami.

— Mano sūnau,— pasakė gaskonų bajoras gryna Bearno tarme, nuo kurios ir Henrikas IV niekad negalėjo atprasti,— mano sūnau, šis žirgas gimė jūsų tėvo namuose maždaug prieš trylika metų ir visą tą laiką išbuvo juose; tai turėtų paskatinti jus jį pamilti. Niekad jo neparduokite, leiskite jam ramiai ir garbingai numirti senatve; o jei vyksite juo į žygį, saugokite, kaip saugotumėt seną tarną. Karaliaus dvare,— tęsė senasis ponas d'Artanjanas,— jei tik turėsite garbę ten patekti, garbę, į kurią pagaliau sena jūsų kilmė duoda jums teisės, garbingai saugokite savo ir saviškių labui bajorišką vardą, kurį jūsų protėviai daugiau kaip penkis šimtus metų šlovingai nešiojo. Saviškiais aš vadinu jūsų gimines ir jūsų draugus. Išskyrus kardinolą ir karalių, nesilenkit niekam. Tik drąsa, ar girdite, vien tik drąsa bajoras šiandien gali praskinti sau kelią. Kas suvirpa nors sekundę, tas, gal būt, praleidžia progą, kurią kaip tik tą sekundę likimas jam teikia. Jūs esate jaunas ir turite būti narsus dėl dviejų priežasčių: pirma, jūs esate gaskonas, o antra, jūs mano sūnus. Nebijokite progų ir ieškokite nuotykių. Aš jus išmokiau valdyti špagą; jūs turite geležines blauzdas ir plieninę ranką; kau-

kitės bet kuria dingstimi; juo labiau kaukitės, kad dvikovos yra uždraustos, vadinasi, tam reikia dvigubai daugiau drąsos. Aš galiu jums, mano sūnau, duoti tik penkiolika ekiū, žirgą ir tuos patarimus, kurių ką tik išklausėte. Jūsų motina prie to dar pridės iš čigonės gautąjį balzamo receptą, turintį stebuklingos galios išgydyti kiekvieną žaizdą, jei tik ji nesiekia širdies. Naudokitės visu tuo ir gyvenkite laimingai ir ilgai... Man belieka pridurti dar vieną žodį: noriu nurodyti jums pavyzdį — kalbu ne apie save, nes aš niekad nesu buvęs karaliaus dvare ir tik kovojau savanoriu religiniuose karuose; noriu kalbėti apie poną de Trevilį, kuris kadaise buvo mano kaimynas ir, dar vaikas būdamas, turėjo garbę žaisti su mūsų karaliumi Liudviku XIII, tesaugo jį dievas! Kartais jų žaidimai virsdavo tikrais mūšiais, ir šiuose mūšiuose karalius ne visada būdavo stipresnysis. Gautieji smūgiai karaliaus širdy įkvėpė pagarbą ir draugiškumą ponui de Treviliui. Vėliau, savo pirmoj kelionėj į Paryžių, ponas de Trevilis kovėsi su kitais asmenimis penkis kartus; nuo velionio karaliaus mirties iki tol, kol jaunasis sulaukė pilnų metų — septynis kartus, neskaitant karų ir apsiausčių, ir nuo jaunojo karaliaus pilnų metų iki šios dienos — gal šimtą kartų! Ir štai, nepaisant ediktų, įsakymų ir nutarimų, jis — muškietininkų kapitonas, atseit, vadas cezarių legiono, kurį aukštai vertina karalius ir kurio bijo ponas kardinolas, nors jis, kaip visiems žinoma, nedaug ko bijo. Be to, ponas de Trevilis gauna dešimt tūkstančių ekiū per metus, taigi yra labai didelis ponas. Jis pradėjo taip, kaip ir jūs. Keliaukite pas jį su šiuo laišku, sekite jo pavyzdžiu ir veikite taip, kaip jis.

Po to senasis ponas d'Artanjanas prijuosė sūnui savąją špagą, švelniai pabučiavo į abu skruostus ir palaimino jį.

Išeidamas iš tėvo kambario, jaunuolis sutiko savo motiną, laukiančią jo su garsiuoju receptu, kuriuo, sprendžiant iš ką tik minėtų patarimų, jam buvo lemta ateity gana dažnai naudotis. Atsisveikinimas su motina užtruko ilgiau ir buvo jausmingesnis, negu su tėvu — ne todėl, kad senasis ponas d'Artanjanas būtų nemylėjęs savo vienturčio sūnaus, bet se-

nasis ponas d'Artanjanas buvo vyras, ir jam būtų atrodę negarbinga pasiduoti savo jausmams, o ponia d'Artanjan buvo moteris ir dargi motina. Ji gailiai verkė, ir, pasakykime tat jaunojo pono d'Artanjano garbei, nors jis labai stengėsi būt tvirtas, kaip ir derėtų būsimam muškietininkui, tačiau širdis jį nugalėjo, ir jis apsipylė ašaromis, kurių tik pusę vargais negalais pavyko jam nuslėpti.

Tą pačią dieną jaunuolis iškeliavo su visomis trimis iš tėvo gautomis dovanomis, kurios, kaip sakėme, buvo šios: penkiolika ekiū, arklys ir laiškas ponui de Treviliui. Patarimai, savaime suprantama, buvo priedas.

Su tokiu *vade mecum* d'Artanjanas tiek morališkai, tiek ir fiziškai pasirodė esąs tiksli kopija Servanteso didvyrio, su kuriuo mes jį taip vykusiai palyginome, kai istoriko pareiga vertė mus nubrėžti jo portretą. Don Kichotas vėjo malūnus laikydavo milžinais, o avinus — kariuomene; d'Artanjanas kiekvieną šypseną laikė įžeidimu, o kiekvieną žvilgsnį — iššūkiu. Todėl nuo Tarbo iki Mengo jis laikė sugniaužęs kumštį ir po dešimt kartų per dieną griebdavosi špagos rankenos. Vis dėlto kumštis nesmogė nė į vieną žandą, o špaga neišlindo iš makščių. Tiesa, nelaimingojo kuino vaizdas ne kartą sukeldavo šypseną praeivių veiduose, bet, kadangi virš arklio žvangėjo didžiulė špaga, o dar aukščiau virš špagos žaibavo ne tiek išdidžios, kiek rūsčios akys, tad praeiviai tramdydavo savo linksmumą, o jeigu jau linksmumas nustelbdavo atsargumą, jie stengėsi juoktis tik viena veido puse, kaip antikinės kaukės. Taip tad d'Artanjano didingumas ir jaudrumas išliko nepažeistas iki to nelemtojo Mengo miesto.

Bet ten, lipdamas nuo sarčio prie „Laisvojo malūnininko" vartų, kur niekas, nei šeimininkas, nei tarnas, nei arklininkas neatėjo prilaikyti kilpsaičio, d'Artanjanas prie praviro lango pirmame aukšte pamatė gražiai nuaugusį, išdidų, nors truputį paniurusio veido bajorą, kalbantį su dviem asmenim, kurie, kaip atrodė, pagarbiai jo klausėsi. D'Artanjanas savo papratimu visai natūraliai pagalvojo, kad kalbama apie jį, ir ėmė klausytis. Šį kartą d'Artanjanas tik dalinai teapsiriko: buvo kalbama ne apie jį, bet apie jo arklį. Bajoras, matyt,

savo klausytojams skaičiavo visas jo savybes, o kadangi klausytojai, kaip sakiau, rodė pasakotojui didelę pagarbą, tai jie kas akimirksnį vis prapliupdavo juokais. Jau vien tik šypsenos užtekdavo jaunuoliui suerzinti, todėl suprantama, kokį įspūdį padarė jam toks triukšmingas linksmumas.

Tačiau d'Artanjanas pirmiausia panoro pasižiūrėti, kaip atrodo tasai akiplėša, kuris iš jo tyčiojosi. Jis įsmeigė į nepažįstamąjį savo išdidų žvilgsnį ir pamatė keturiasdešimt ar keturiasdešimt penkerių metų amžiaus žmogų, juodų veriančių akių, pablyškusio veido, didokos nosies ir dailiai pakirptų juodų ūsų; jis vilkėjo violetine liemene ir violetinėmis kelnėmis, su tokios pat spalvos raiščiais, be jokių papuošalų, tik su įprastinėmis iškarpomis rankovėse, pro kurias buvo matyti marškiniai. Ir kelnės, ir liemenė, nors nauji, atrodė suglamžyti kaip kelionės drabužiai, ilgai buvę uždaryti lagamine. D'Artanjanas visas tas smulkmenas sugavo akyliausio stebėtojo greitumu, gal būt, net instinktyviai nujausdamas, kad šis nepažįstamasis ateity turės didelę įtaką jo gyvenimui.

Taigi tą akimirką, kai d'Artanjanas įsmeigė žvilgsnį į bajorą violetine liemene, šis bearniškio kuino adresu paleido vieną sąmojingiausių ir taikliausių pastabų. Abu jo klausytojai ėmė garsiai kvatoti, o paties pasakotojo veidan užklydo neįprasta jam, jei taip galima pasakyti, blanki šypsena. Šį kartą nebeliko abejonių: d'Artanjanas tikrai buvo įžeistas. Tvirtai tuo įsitikinęs, užsismaukė beretę ant akių ir, stengdamasis pamėgdžioti dvariškių manieras, kurias įsidėmėjo Gaskonijoj iš keliaujančių didikų, jis žingtelėjo priekin, viena ranka nusitvėręs špagos, o antrąja įsirėmęs į šoną. Nelaimė, juo arčiau jis ėjo, juo labiau pyktis akino jį, ir vietoj orių ir didingų frazių, paruoštų priešininkui iššaukti, iš jo lūpų išsiveržė tik storžieviški, užgaulūs žodžiai, lydimi įnirtingo mostagavimo.

— Ei, pone! — sušuko jis.— Pone, kuris slepiatės už tos langinės! Taip, jūs! Sakykit, meldžiamasis, iš ko jūs juokiatės, ir mes pasijuoksim drauge!

Bajoras palengva perkėlė akis nuo arklio į raitelį, tarsi būtų reikėję šiek tiek laiko suprasti, kad tai jam taikomi to-

kie keisti priekaištai. Paskui, kada jam nebeliko jokios abejonės, jis truputį suraukė antakius ir po gana ilgos pauzės su neapsakoma ironija ir įžūlumu atsakė d'Artanjanui:

— Aš ne su jumis kalbu, pone.

— Bet aš su jumis kalbu! — sušuko jaunuolis, įsiutintas šito įžūlumo ir gerų manierų, mandagumo ir paniekos mišinio.

Nepažįstamasis dar valandėlę žiūrėjo į jį su šypsena, paskui, atsitraukęs nuo lango, lėtai išėjo iš viešbučio ir sustojo už poros žingsnių nuo d'Artanjano, priešais jo arklį. Jo rami laikysena ir pašaipi veido išraiška dar labiau padidino linksmumą tų, su kuriais jis kalbėjosi ir kurie pasiliko bestovį prie lango.

D'Artanjanas, matydamas jį ateinant, per pėdą ištraukė špagą iš makščių.

— Iš tikrųjų šis arklys yra arba, geriau sakant, buvo jaunystėje vaiskiai geltonos spalvos,— prabilo nepažįstamasis, tęsdamas pradėtąjį arklio tyrinėjimą ir kreipdamasis į prie lango pasilikusius savo klausytojus, visai nepastebėdamas susierzinusio d'Artanjano, nors šis stovėjo tarp jo ir jų,— ši spalva labai paplitusi botanikoj, bet tokio plauko arklių iki šiol retai pasitaiko.

— Iš arklio juokiasi tas, kuris nedrįsta juoktis iš jo savininko! — sušuko įsiutęs de Trevilio antrininkas.

— Aš nedažnai juokiuos, pone,— tarė nepažįstamasis,— tą jūs galėjote pats matyti iš mano veido. Bet vis dėlto aš noriu pasilaikyti sau teisę juoktis, kada man patinka.

— O aš,— sušuko d'Artanjanas,— neleisiu jums juoktis, kai man tas nepatinka!

— Iš tiesų, pone? — tęsė nepažįstamasis dar ramesniu balsu.— Na ką gi! Visiškai teisingai! — Ir, pasisukęs ant kulnų, jis ketino grįžti į viešbutį pro vartus, ties kuriais d'Artanjanas atvykdamas buvo pastebėjęs pabalnotą arklį.

Bet d'Artanjanas buvo ne tokio būdo, kad paleistų žmogų, kuris išdrįso tyčiotis iš jo. Jis išsitraukė špagą iš makščių ir šoko vytis, šaukdamas:

— Atsigręžkit, atsigręžkit, pone šaipoke, kad man nereikėtų smogti jums iš užpakalio.

— Man smogti, man! — sušuko tasai, pasisukdamas ant kulnų ir žiūrėdamas į jaunuolį tiek su nusistebėjimu, tiek ir su panieka.— Na, na, mano mielas, jūs proto netekote!

Paskui pusbalsiu, lyg pats sau kalbėdamas, tarė:

— Kaip pikta! Juk tai būtų puikus radinys jo didenybei, kuris visur ieško narsuolių į savo muškietininkų gretas!

Vos tik jis užbaigė šituos žodžius, d'Artanjanas įsiutęs puolė ant jo, ir jeigu nepažįstamasis nebūtų vikriai atšokęs atgal, tikriausiai jis būtų juokavęs paskutinį kartą. Nepažįstamasis, matydamas, kad čia jau nebe juokai, išsitraukė špagą, nusilenkė savo priešininkui ir rimtai stojo gintis. Bet tą pačią akimirką abu jo klausytojai, viešbučio šeimininko lydimi, šoko ant d'Artanjano, tvodami jį kas lazda, kas lopeta, kas žnyplėmis. Puolimas staiga pakrypo visiškai kita linkme, ir tuo metu, kai d'Artanjanas atsigręžė atremti šios smūgių krušos, jo priešininkas vis taip pat ramiai įsikišo špagą į makštis ir, netapęs dalyviu, pasidarė tos kovos žiūrovu, šį vaidmenį atlikdamas su jam įprastu abejingumu, tačiau vis murmėdamas:

— Tegu juos velniai, tuos gaskonus! Užkelkite jį ant jo oranžinio arklio, ir tegu sau keliauja.

— Ne anksčiau, kaip nudėjęs tave, baily! — šaukė d'Artanjanas ir gynėsi kaip įmanydamas, nė žingsnio nesitraukdamas nuo trijų savo priešų, kurie jį kūlė kaip spragilais.

— Dar viena gaskonybė! — sumurmėjo majoras.— Garbės žodis, tie gaskonai nepataisomi! Na ką gi, pašokdinkite jį dar, jeigu jis būtinai to nori. Kai nuvargs, pats pasakys, kad jau gana.

Bet nepažįstamasis dar nežinojo, su kokiu užsispyrėliu turi reikalo. D'Artanjanas nebuvo iš tų, kurie prašo pasigailėti. Taigi kova truko dar keletą sekundžių. Pagaliau, netekęs jėgų, d'Artanjanas paleido iš rankos špagą, kurią lazdos smūgis perlaužė pusiau. Kitas smūgis perskėlė jam kaktą, ir jis sukniubo ant žemės visas kruvinas ir apalpo.

Kaip tik tuo metu ir atskubėjo iš visų pusių žmonės į kovos vietą.

Šeimininkas, bijodamas skandalo, savo tarnų padedamas, nugabeno sužeistąjį į virtuvę, kur jam buvo suteikta šiokia tokia pagalba.

O bajoras grįžo į savo vietą prie lango ir, truputį nekantraudamas, žiūrėjo į minią, kuri, neketindama skirstytis, matyt, labai jį erzino.

— Na, kaip jaučiasi tasai padūkėlis? — paklausė jis atsigręždamas, išgirdęs atidarant duris, ir kreipdamasis į šeimininką, kuris kaip tik atėjo pasiteirauti apie jo sveikatą.

— Ar jūsų šviesybė gyvas ir sveikas? — paklausė šeimininkas.

— Taip, esu visiškai sveikas ir gyvas, mano mielas šeimininke, ir klausiu jus, kaip laikosi mūsų jaunuolis.

— Jam geriau,— atsakė šeimininkas,— jis buvo apalpęs.

— Tikrai? — paklausė bajoras.

— Bet prieš apalpdamas jis sukaupė visas savo jėgas ir plūdo jus, šaukdamas dvikovon.

— Bet juk tai tikras velnias šis žaliūkas! — sušuko nepažįstamasis.

— O ne, jūsų šviesybe, jis ne velnias,— atšovė šeimininkas, su panieka raukydamasis.— Kol jis buvo apalpęs, mes jį iškrėtėme. Pasirodo, savo ryšuly jis turi tik vienerius marškinius, o kapšelyje tik dvylika ekiū. Ir vis dėlto alpdamas jis tvirtino, kad, jeigu panašus dalykas būtų atsitikęs Paryžiuje, jums būtų tekę atgailauti tučtuojau, o dabar teksią atgailauti vėliau.

— Jei taip,— šaltai tarė nepažįstamasis,— gal čia koks persirengęs karališkasis princas.

— Aš visa tai jums sakau, jūsų šviesybe,— pridūrė šeimininkas,— kad jūs vis dėlto būtumėt atsargus.

— Ar įtūžęs jis neminėjo kokio nors vardo?

— O kaipgi, minėjo! Jis pliaukšėjo sau per kišenę ir kartojo: „Pamatysime, ką pasakys ponas de Trevilis, sužinojęs apie šį jo globotinio įžeidimą."

— Ponas de Trevilis? — paklausė nepažįstamasis susi-

domėjęs.— Pliaukšėdamas per kišenę, jis minėjo pono de Trevilio vardą?.. Klausykit, mano mielas šeimininke, kai jūsų vaikinas buvo apalpęs, aš esu tikras, kad jūs neiškentėt nežvilgterėjęs ir į tą kišenę. Kas gi joje buvo?

— Laiškas, adresuotas ponui de Treviliui, muškietininkų kapitonui.

— Tikrai?

— Taip tikrai, kaip kad aš turiu garbę jums tai pranešti, šviesybe!

Šeimininkas, kuris nebuvo apdovanotas dideliu įžvalgumu, visai nepastebėjo, kaip nuo tų žodžių pasikeitė nepažįstamojo veidas. Pasitraukęs nuo palangės, kur visą laiką stovėjo, lengvai atsirėmęs alkūne, jis suraukė antakius, lyg kuo susirūpinęs.

— Po velnių! — sumurmėjo jis pro dantis.— Nejaugi Trevilis būtų man atsiuntęs šį gaskoną? Jis dar toks jaunas! Bet juk špagos smūgis lieka špagos smūgiu, vis vien kokio amžiaus bebūtų tas, kuris ją smeigia. O vaiko saugomasi mažiau nei kurio kito. Kartais menka kliūtis užkerta kelią dideliam sumanymui.

Ir nepažįstamasis susimąstė.

— Klausykit, šeimininke! — tarė jis.— Ar jūs neišvaduotumėt manęs nuo šio pasiutėlio? Užmušti jį man sąžinė neleidžia, o vis dėlto...— pridūrė jis su šalta grėsminga veido išraiška,— vis dėlto jis man kliudo. Kur jis dabar?

— Mano žmonos kambary, antrame aukšte; ten jį dabar tvarsto.

— Ar jo manta ir kapšelis pas jį? Ar jis nenusivilko liemenės?

— Visa tai kaip tik liko apačioj, virtuvėje. O kadangi šitas jaunas beprotis jums kliudo...

— Žinoma, kliudo. Jis čia, jūsų viešbuty, kelia tokį skandalą, kurio padorūs žmonės negali pakęsti. Eikite, paruoškite man sąskaitą ir įspėkite mano tarną.

— Kaip! Ar ponas jau mus palieka?

— Jūs tą gerai žinote, nes aš jums buvau liepęs pabalnoti mano arklį. Ar mano įsakymas įvykdytas?

— Viskas padaryta. Jūsų šviesybė galėjote pastebėti, kad jūsų arklys stovi prie vartų, visiškai paruoštas kelionei.

— Gerai, o dabar atlikite, ką aš jums sakiau.

„Še tau! — pagalvojo šeimininkas,— nejaugi jis bijotų šito vaikėzo?"

Bet įsakmus nepažįstamojo žvilgsnis nutraukė jo mintį. Jis žemai nusilenkė ir išėjo.

„Kad tik šis keistuolis nepastebėtų miledi,— galvojo nepažįstamasis.— Ji netrukus turi atvykti; jau net pavėlavo. Iš tikrųjų bus geriausia, jeigu sėsiu ant arklio ir josiu jos pasitikti... O, kad galėčiau sužinoti, kas parašyta tame laiške Treviliui!.."

Ir nepažįstamasis, vis murmėdamas, pasuko į virtuvę.

Tuo metu šeimininkas, neabejodamas, kad tik dėl šito vaikino nepažįstamasis išvyksta iš jo viešbučio, užkopė į savo žmonos kambarį ir rado d'Artanjaną jau atgavusį sąmonę. Tada, vis aiškindamas jam, kad policija galėtų prikibti prie jo už kivirčą su didiku,— nes, šeimininko manymu, nepažįstamasis tegalėjęs būti didikas,— jis įkalbėjo d'Artanjaną, nepaisant nusilpimo, keltis ir keliauti toliau. D'Artanjanas, dar pusiau apsvaigęs, be liemenės ir apraišiota galva, atsikėlė ir, šeimininko stumiamas, ėmė lipti žemyn. Bet, įžengęs į virtuvę ir metęs žvilgsnį pro langą, jis pirmiausia pamatė įžeidėją, kuris ramiai kalbėjosi, stovėdamas ant pakopos kelioninės karietos, pakinkytos pora stambių normandiškų arklių.

Jo pašnekovė, kurios galva karietos durelėse atrodė lyg paveikslas rėmuose, buvo dvidešimties ar dvidešimt dvejų metų amžiaus. Mes jau minėjome, kaip greitai d'Artanjanas sugaudavo visus bet kurio žmogaus veido bruožus. Jis pamatė, kad ši moteris — jauna ir graži. Ir tas grožis juo labiau stulbino, kad tokio visiškai nepamatysi pietuose, kur lig šiol gyveno d'Artanjanas. Tai buvo išblyškusi šviesiaplaukė moteris su ilgom, ant pečių dryksančiom garbanom, didelėm, mėlynom, ilgesingom akim, rausvom lūpom ir baltom kaip alebastras rankom. Ji gyvai šnekučiavosi su nepažįstamuoju.

— Taigi jo eminencija įsako man...

— Tučtuojau grįžti į Angliją ir iš ten tuojau pat pranešti jam, jeigu hercogas išvyktų iš Londono.

— O kokie daugiau nurodymai man?..— paklausė gražioji keleivė.

— Jie yra šioj dėžutėj, kurią atidarysite tik anapus Lamanšo.

— Puiku. Na, o ką jūs ketinate veikti?

— Aš grįžtu į Paryžių.

— Nenubaudęs šito įžūlaus vaikėzo? — paklausė dama.

Nepažįstamasis buvo beatsakąs, bet nespėjo nė burnos praverti, o tuo tarpu d'Artanjanas, viską girdėjęs, puolė pro duris.

— Šis įžūlus vaikėzas pats baudžia kitus! — sušuko jis.— Ir tikiuosi, kad šį kartą tas, kurį jis turi nubausti, nepaspruks nuo jo kaip pirmiau.

— Nepaspruks? — pakartojo nepažįstamasis, suraukdamas antakius.

— Ne, damos akyse, manau, jūs nedrįsite bėgti.

— Atsiminkit,— sušuko miledi, matydama, kad bajoras griebiasi špagos,— atsiminkit, kad mažiausias pavėlavimas gali viską pražudyti!

— Jūsų tiesa! — sušuko bajoras.— Važiuokite savo keliu, o aš vykstu savuoju.

Ir, nusilenkęs damai, jis šoko ant arklio; tuo tarpu smarkiai sudrožė arkliams ir karietos vežikas. Abu pašnekovai pasileido šuoliais, toldami į priešingas puses.

— Ei! O kas apmokės jūsų sąskaitą? — suriko šeimininkas, kurio pagarba keleiviui virto gilia panieka, kai pamatė, kad tasai tolinasi neatsiskaitęs.

— Apmokėk, dykaduoni! — nesustodamas raitelis riktelėjo savo tarnui; šis sviedė šeimininkui po kojų du ar tris sidabrinius ir nušuoliavo paskui poną.

— Niekše! Baily! Šumbajori! — šaukė d'Artanjanas, vydamasis tarną.

Bet sužeistasis buvo dar per silpnas, kad galėtų pakelti tokį sukrėtimą. Nenubėgus nė dešimties žingsnių, jam su-

spengė ausyse, apsvaigo galva, kraujo debesis aptraukė akis, ir jis griuvo vidury gatvės, vis dar šaukdamas:

— Bailys! Bailys! Bailys!

— Iš tikrųjų bailys,— sumurmėjo šeimininkas, prieidamas prie d'Artanjano ir šiuo pataikavimu mėgindamas susitaikyti su vargšu vaikinu, kaip pasakėčios gervė su sraige.

— Taip, biaurus niekšas...— sušnibždėjo d'Artanjanas.— Bet ji labai gražil

— Kas? — paklausė smuklininkas.

— Miledi,— sulemeno d'Artanjanas ir antrąkart apalpo.

„Na, tiek to,— tarė šeimininkas,— dviejų netekau, bet man lieka šis, ir esu tikras, kad jis pabus čia keletą dienų. Vienuolika ekiū vis dėlto pelnysiu."

Kaip žinome, vienuolika ekiū buvo visa, kas dar liko d'Artanjano kapšelyje.

Šeimininkas tikėjosi, kad jo svečias sirgs vienuolika dienų, mokėdamas po vieną ekiū per dieną, bet jis nepažinojo savo svečio. Kitą dieną d'Artanjanas atsikėlė penktą valandą ryto, pats nusileido žemyn į virtuvę, paprašė kažkokių gydomųjų žolelių, kurių sąrašas nepasiekė mūsų laikų, o be to, dar vyno, alyvos, rozmarino ir, laikydamas rankoje motinos receptą, pasigamino balzamo, kuriuo patepė gausias savo žaizdas, pats keisdamas tvarsčius ir atsisakydamas bet kokios gydytojo pagalbos. Tikriausiai stebuklingojo čigonės balzamo dėka, o gal ir todėl, kad nebuvo jokio gydytojo, d'Artanjanas tą patį vakarą pradėjo vaikščioti, o rytojaus dieną jau buvo beveik sveikas.

Bet kai reikėjo apmokėti už rozmariną, alyvą ir vyną,— tai buvo visa, kuo pasinaudojo jaunuolis, nes jis laikėsi griežtos dietos, tuo tarpu kai jo sartukas, anot šeimininko, suėdė tris kartus daugiau, negu būtų galima spėti iš jo ūgio,— d'Artanjanas rado kišenėje tik nušepusį aksominį kapšiuką su vienuolika ekiū, o laiškas ponui de Treviliui buvo dingęs.

Iš pradžių jaunuolis ėmė kantriai ieškoti laiško, po dvidešimt kartų išversdamas visas kišenes, išrausdamas kelionės krepšį, atrišdamas ir užrišdamas kapšelį, bet įsitikinęs, kad laiško tikrai nėra, jis trečią kartą įsiuto, ir kad kiek

vėl būtų tekę suvartoti naują vyno ir kvepiančios alyvos porciją, nes, matydamas, kaip įsikarščiavo jaunasis svečias ir grasina viską į šipulius sudaužyti, jei nebus atrastas jo laiškas, šeimininkas jau buvo pačiupęs kuoką, jo žmona — šluotą, o tarnai — tuos pačius vėzdus, kuriais buvo naudojęsi užvakar.

— Mano rekomendacinis laiškas! — šaukė d'Artanjanas.— Duokite šen mano rekomendacinį laišką, po šimts velnių, arba aš jus visus pasmeigsiu ant iešmo kaip jerubes!

Nelaimė, viena kliūtis sutrukdė jaunuoliui įvykdyti savo grasinimą: jo špaga, kaip jau sakėme, pirmose kautynėse lūžo pusiau, o jis tai buvo visiškai užmiršęs. Todėl kai d'Artanjanas tikrai ištraukė ją iš makščių, pasijuto laikąs rankoje aštuonių ar dešimties colių ilgio špagos nuolaužą, kurią šeimininkas rūpestingai buvo įkišęs į makštis. Likusią geležtės dalį jis buvo vikriai paslėpęs, ketindamas iš jos pasidaryti virbą lašiniams smaigyti.

Tačiau ši aplinkybė gal nebūtų sulaikiusi smarkaus mūsų jaunuolio, jei šeimininkas nebūtų nusprendęs, kad jo svečio reikalavimas yra teisingas.

— Bet iš tikrųjų,— tarė jis, nuleisdamas kuoką,— kurgi tas laiškas?

— Taip, kurgi tas laiškas? — šaukė d'Artanjanas.— Pirmiausia įspėju, kad tas laiškas yra ponui de Treviliui ir turi atsirasti, o jeigu neatsiras, ponas de Trevilis privers jį surasti, patikėkite!

Šitas grasinimas visiškai įbaugino šeimininką. Po karaliaus ir kardinolo ponas de Trevilis buvo tasai žmogus, kurio vardą gal dažniausiai kartodavo ne tik kariškiai, bet ir miestelėnai. Tiesa, buvo dar „tėvas Žozefas"[1]... Bet jo vardas visuomet būdavo tariamas tik pakuždom: tokią didelę baimę sukeldavo „pilkoji eminencija", kardinolo Rišelje draugas.

[1] Žozefas de Tramble (gimęs 1577 m.), žinomas „tėvo Žozefo" arba „pilkojo kardinolo" vardu. Buvo kardinolo Rišelje patikėtinis intymiausiuose reikaluose. Žiaurus, energingas, garbėtroška, tėvas Žozefas neužėmė jokios oficialios vietos, tačiau turėjo didžiulę įtaką ir valdžią.

Taigi, sviedęs šalin kuoką ir įsakęs žmonai mesti šluotą, o tarnams vėzdus, šeimininkas, rodydamas pavyzdį, pirmas ėmė ieškoti dingusio laiško.

— Ar tame laiške buvo įdėta kokių nors vertybių? — paklausė šeimininkas po bergždžio griozdimo.

— O kaipgi! — sušuko gaskonas, kuris tikėjosi, kad tas laiškas praskins jam kelią į karaliaus dvarą.— Jame buvo visas mano turtas.

— Ispanijos bonai? — susirūpinęs paklausė šeimininkas.

— Tai buvo bonai pinigams gauti iš privataus jo didenybės iždo,— atsakė d'Artanjanas, kuris, tikėdamasis su šituo laišku gauti tarnybą karaliaus dvare, manė galįs nemeluodamas duoti šį gal kiek per drąsų atsakymą.

— Po velnių! — visai nusiminęs sušuko šeimininkas.

— Bet tai nesvarbu,— tęsė d'Artanjanas su gaskonui būdingu aplombu,— tai nesvarbu, ir pinigai — niekis, bet šis laiškas man buvo viskas. Verčiau man prarasti tūkstantį pistolių, negu šitą laišką.

Lygiai taip jis būtų galėjęs pasakyti ir dvidešimt tūkstančių, bet jaunystės drovumas jį sulaikė.

Šeimininkas vis dar plūkėsi, ieškodamas laiško, tik staiga jo galvoje švystelėjo mintis.

— Tasai laiškas anaiptol nėra pamestas! — sušuko jis.

— Kaip? . .— suriko d'Artanjanas.

— Jį iš jūsų pavogė.

— Pavogė! Kas pavogė?

— Vakarykštis bajoras. Jis buvo nusileidęs į virtuvę, kur gulėjo jūsų liemenė. Ten kurį laiką pabuvo vienas... Galiu eiti lažybų, kad tai jis pavogė laišką.

— Jūs taip manote? — pareiškė d'Artanjanas dvejodamas. Jis geriau už visus žinojo, jog šitas laiškas vertingas tik jam vienam, ir neįsivaizdavo, kuo jis būtų galėjęs sužadinti kitų gobšumą. Netenka abejoti, kad nei tarnai, nei joks kitas keleivis negalėtų tuo laišku pasinaudoti.

— Tai jūs sakote,— tęsė d'Artanjanas,— kad įtariat tą įžūlų bajorą?

— Aš jums sakau, jog tuo esu tikras,— atsakė šeimininkas; — kai aš pasakiau jam, kad jūsų kilnybė esate pono de Trevilio globojamas ir net turite laišką šitam garsiam bajorui, jis labai sunerimo, paklausė mane, kur tasai laiškas, ir tuojau pat nusileido į virtuvę, kur, kaip jam buvo žinoma, gulėjo jūsų liemenė.

— Tad štai kas vagis! — sušuko d'Artanjanas.— Aš pasiskųsiu ponui de Treviliui, o ponas de Trevilis apskųs jį karaliui.— Paskui, iškilmingai ištraukęs iš kišenės du ekiū ir padavęs juos šeimininkui, kuris su kepure rankoje jį lydėjo iki vartų, jis sėdo ant savo raudo arkliuko, o šis be jokių kitų nuotykių nunešė jį iki Sent-Antuano vartų Paryžiuje, ir čia d'Artanjanas pardavė jį už tris ekiū, taigi labai padoria kaina, nes į kelionės pabaigą visai jį buvo nuvaręs. Todėl pirklys, kuriam d'Artanjanas pardavė arklį jau minėta kaina, sakėsi jaunuoliui sumokėjęs tokią negirdėtą sumą tik dėl originalios plauko spalvos.

Taip tad d'Artanjanas į Paryžių įžengė pėsčias, nešinas mažu ryšulėliu po pažastimi, ir klaidžiojo tol, kol susirado tokį kambarį, kokį pagal savo menkas išgales įstengė išsinuomoti. Tai buvo lyg ir kokia mansarda Duobkasių gatvėje, netoli Liuksemburgo.

Davęs rankpinigių, d'Artanjanas tuojau įsikūrė savo bute ir likusią dienos dalį praleido apsiūdamas savo liemenę ir kelnes apvadais, kuriuos jo motina buvo nuardžiusi nuo dar beveik visiškai naujos senojo pono d'Artanjano liemenės ir jam slapta juos įdavusi. Paskui jis nuėjo į Geležies Laužo krantinę įdėti savo špagai naujos geležtės; po to grįžo į Luvrą ir pirmą sutiktąjį muškietininką pasiklausė, kur yra pono de Trevilio rūmai. Pasirodė, kad jie beesą Senosios Karvelidės gatvėje, atseit, kaip tik greta tos vietos, kur įsikūrė pats d'Artanjanas: šią laimingą aplinkybę jis išsiaiškino, kaip savo sėkmės pradžią.

Paskui, patenkintas savo laikysena Menge, nejausdamas sąžinės priekaištų dėl praeities, pasitikėdamas dabartimi ir kupinas vilčių ateičiai, jis atsigulė ir užmigo milžino miegu.

Šis kietas provincialo miegas truko ligi devynių ryto; atsikėlęs d'Artanjanas nuvyko pas garsingąjį poną de Trevilį, jo tėvo manymu, trečiąjį asmenį karalystėje.

II ◆ *PONO DE TREVILIO LAUKIAMASIS*

Ponas de Truavilis, kaip ir dabar dar tebesivadina jo giminės Gaskonijoj, arba ponas de Trevilis, kaip jis pagaliau pats ėmė vadintis Paryžiuje, iš tikrųjų pradėjo savo kelią taip, kaip ir d'Artanjanas, atseit, be vieno sū kišenėje, bet turėdamas tuos drąsumo, sąmojingumo ir sumanumo išteklius, dėl kurių net skurdžiausias gaskonų plikbajoris dažnai iš tėvo paveldi svajonėse daugiau, negu turtingiausias periguriečių ir berijiečių bajoras tikrovėje. Tokiais laikais, kada špagos smūgiai krito kaip kruša, jo įžūli drąsa ir dar įžūlesnė laimė įkėlė jį pačion viršūnėn tų stačių kopėčių, kurios vadinamos karaliaus dvaro malone ir kuriomis jis užbėgo, žengdamas per keturias pakopas iš karto.

Jis draugavo su karaliumi, kuris, kaip visiems žinoma, labai gerbė savo tėvo Henriko IV atminimą. Pono de Trevilio tėvas taip ištikimai tarnavo Henrikui karuose prieš Lygą, kad, neturėdamas grynų pinigų,— o jų tam bearniečiui trūko visą gyvenimą, ir jis savo skolas mokėdavo tik sąmoju, vieninteliu dalyku, kurio jam niekad nereikėjo skolintis,— taigi, neturėdamas grynų pinigų, kaip jau sakėme, karalius leido jam, užėmus Paryžių, pridėti prie savo herbo auksinį liūtą raudoname dugne su šiuo devizu: *fidelis et fortis*[1]. Tai buvo didelė garbė, bet menkas pelnas. Ir kai šaunusis didžiojo Henriko draugas mirė, sūnui paveldėti jis paliko tik savo špagą ir devizą. Dėl šio palikimo ir nesutepto vardo ponas de Trevilis buvo priimtas į jaunojo princo dvarą, kur jis taip puikiai tarnavo savo špaga ir buvo toks ištikimas savo devizui, jog Liudvikas XIII, vienas geriausių fechtavimosi meistrų visoje karalystėje, paprastai sakydavo, kad, jei kuris nors

[1] Ištikimas ir tvirtas.

jo draugas ketintų kautis dvikovoj, jis patartų pirmuoju sekundantu paimti jį, o paskui de Trevilį, kuriam gal net derėtų suteikti pirmenybę.

Liudvikas XIII jautė de Treviliui tikrą prieraišumą, tiesa, prieraišumą karališką, egoistišką, bet vis dėlto prieraišumą. Mat, tais nelemtais laikais buvo itin stengiamasi suburti aplink save tokius užgrūdintus vyrus, kaip de Trevilis. Daugelis būtų galėję paimti sau devizu epitetą *tvirtas*, atseit, antrąją de Trevilio devizo dalį, bet nedaug buvo bajorų, kurie galėjo pretenduoti į epitetą *ištikimas*, atseit, į pirmąją to įrašo dalį. Trevilis buvo iš šių pastarųjų. Jis buvo vienas tų retai sutinkamų žmonių, kurie geba paklusti aklai ir nesvarstydami, kaip ištikimas šuo, kurie turi staigų žvilgsnį ir greitą ranką, kuriems akys yra duotos tik tam, kad pastebėtų, jog karalius yra kuo nors nepatenkintas, o ranka tik tam, kad nubaustų nepatinkantį, kokį nors Bemą ar Moreverą, Poltro de Mere ar Vitri. Iki šiol Treviliui tik progos nebuvo pasirodyti, bet jis jos tykojo ir buvo tvirtai pasiryžęs čiupti ją už kuodo, jei tik jinai kada nors paklius jam po ranka. Taigi Liudvikas XIII ir paskyrė de Trevilį savo muškietininkų kapitonu, kurie aklu pasiaukojimu, ar greičiau fanatizmu buvo Liudvikui XIII tuo, kuo vadinamoji ordinarinė sargyba buvo Henrikui III, o škotų gvardija Liudvikui XI.

Iš savo pusės kardinolas šiuo atžvilgiu nenusileido karaliui. Matydamas, kokią grėsmingą rinktinių vyrų kohortą Liudvikas XIII subūrė aplink save, šis antrasis arba, tikriau, pirmasis Prancūzijos karalius irgi panoro turėti savo asmens sargybą. Taigi ir jis apsisupo savo muškietininkais, kaip Liudvikas XIII savaisiais, ir galima buvo matyti, kaip šios dvi besivaržančios galybės visose Prancūzijos provincijose ir net visose užsienio valstybėse rinko sau vyrus, pagarsėjusius puikiais kovos žygiais. Rišelje ir Liudvikas XIII, lošdami vakarais savo šachmatų partiją, dažnai ginčydavosi dėl savo karių nuopelnų. Kiekvienas jų girdavo savųjų karišką išvaizdą ir narsumą ir, žodžiais smerkdami muštynes ir dvikovas, tylomis skatindavo juos kautis ir dėl savo vyrų pralaimėjimų pergyvendavo giliausią sielvartą, o dėl jų

pergalės — begalinį džiaugsmą. Taip bent savo memuaruose pasakoja žmogus, dalyvavęs kai kuriuose šių pralaimėjimų ir daugely pergalių.

Trevilis įspėjo silpnąją savo valdovo stygą ir tik šio apsukrumo dėka susilaukė ilgai trunkančios ir pastovios malonės to karaliaus, kuris negarsėjo savo ištikimybe draugystėms. Su savo muškietininkais jis pražygiuodavo pro kardinolą Armaną Diuplesi Rišelje su tokia pašaipia išraiška, kad jo eminencijai net žili ūsai pasišiaušdavo iš pykčio. Trevilis puikiai suprato tų laikų kariavimo meną, kada tekdavo gyventi arba savo priešų, arba savo tautiečių sąskaiton; jo kareiviai sudarė nutrūktgalvių legioną ir buvo klusnūs tik jam vienam.

Atsilapoję, įsigėrę, apsidraskę karaliaus arba, tikriau, Trevilio muškietininkai bastėsi po smukles, pasivaikščiojimo ir viešų pasilinksminimų vietas, garsiai šūkaudami, raitydami ūsus, žvangindami špagomis ir su pasimėgimu užkabinėdami kardinolo gvardiečius, kai juos kur nors sutikdavo. Paskui gatvės vidury, krečiant tūkstančius pokštų, būdavo ištraukiamos špagos. Pasitaikydavo kartais, kad juos nukaudavo, bet tada jie mirdavo įsitikinę, kad draugai juos apraudos ir už juos atkeršys. Bet dažniausiai jie kitus nukaudavo, tikrai žinodami, kad jiems neteks supūti kalėjime: ponas de Trevilis, aišku, juos išvaduos. Todėl šie žmonės visais balsais ir gyrė poną de Trevilį, tiesiog dievino jį, ir nors visi buvo užkietėję pramuštgalviai — drebėjo prieš jį, kaip mokiniai prieš mokytoją, klausydami kiekvieno jo žodžio ir pasiruošę žūti, kad tik būtų atpirktas mažiausias jo priekaištas.

Ponas de Trevilis pradžioje naudojosi šia galinga dalba karaliaus ir jo draugų labui, paskui savo ir savųjų draugų labui. Beje, nė iš vienų ano meto memuarų,— o jų išliko tiek daug,— nematyti, kad šį kilnų bajorą net jo priešai būtų apkaltinę, nors jis turėjo jų nemaža tiek tarp valdančiųjų plunksną, tiek tarp žvanginančių kardą; taigi kartojame, niekur nėra pasakyta, kad šis kilnus bajoras būtų buvęs kaltinamas už tai, jog, girdi, ėmęs atlyginimą už savo ištikimų

karių suteiktą pagalbą. Turėdamas nepaprastų gabumų intriguoti gal ne blogiau už didžiausią intrigantą, jis liko doras žmogus. Dar daugiau: nepaisant varginančių žygių ir visų kariško gyvenimo sunkumų, jis buvo linksmų nuotykių mėgėjas, dabita, galantiškiausias kavalierius, vienas prašmatniausių to laiko gražbylių, mokančių supinti įmantrų madrigalą. Apie de Trevilio meilės pasisekimus ėjo tiek pat kalbų, kiek prieš dvidešimt metų apie Basompjerą[1] — o tai jau šį tą reiškė. Taigi muškietininkų kapitonas kėlė pagarbą, baimę ir meilę, o tai yra aukščiausia žmogiškos laimės viršūnė.

Savo akinančiu spindėjimu Liudvikas XIV užtemdė visas mažąsias savo dvaro žvaigždes, o jo tėvas, saulė *pluribus impar*[2], kiekvienam favoritui leisdavo spinduliuoti savąja šviesa ir kiekvienam dvariškiui — asmeniškomis vertybėmis. Be karaliaus ir kardinolo „rytinių priėmimų", Paryžiuje anuo metu buvo priskaitoma daugiau kaip du šimtai mažesnių priėmimų. Tarp šių dviejų šimtų priėmimas pas Trevilį buvo gausiausiai lankomas.

Jo rūmų kiemas Senosios Karvelidės gatvėje buvo panašus į karišką stovyklą jau nuo pat šeštos valandos ryto vasarą ir nuo aštuntos valandos žiemą. Penkiasdešimt ar šešiasdešimt muškietininkų, kurie, matyt, keisdavosi, kad jų skaičius visada būtų impozantiškas, nuolatos vaikštinėjo ten, apsiginklavę lyg mūšiui ir viskam pasiruošę. Didžiuliais laiptais, kurių užimamam plote mūsų dienų inžinierius pastatytų ištisus namus, aukštyn ir žemyn siuvo kokios nors malonės prašytojai, paryžiečiai, iš provincijos atvykę bajorai, trokštą stoti į muškietininkų eiles, ir įvairiaspalvėm livrėjom marguojantys liokajai, nešą ponui de Treviliui savo šeimininkų laiškus. Laukiamajame ant ilgų, pasieniais sustatytų suolų ilsėjosi išrinktieji, atseit, pakviestieji. Čia ūžė kaip avily nuo ryto ligi vakaro, o tuo tarpu ponas de Trevilis kabinete

[1] Basompjeras Fransua (1579—1646) — Prancūzijos maršalas ir diplomatas. Dalyvavo rūmų intrigoje prieš Rišelje ir, jai sužlugus, visagalio kardinolo įsakymu dvylika metų išsėdėjo kalėjime.

[2] Daugeliui neprilygstama.

greta šio laukiamojo priiminėdavo lankytojus, klausydavosi skundų, duodavo įsakymus ir, kaip karalius iš savo balkono Luvre, galėdavo, priėjęs prie lango, atlikti savo karių ir ginklų apžiūrą.

Tą dieną, kai atvyko d'Artanjanas, susirinkimas atrodė labai gausus ir įspūdingas, ypač žmogui, atvykusiam iš provincijos. Tiesa, šis provincialas buvo gaskonas, ir jo žemiečiai, ypač anuomet, garsėjo kaip nelengvai sugluminami žmonės. Tik įėjęs pro masyvius vartus, apkaltus ilgomis vinimis su kvadratinėmis galvutėmis, patekdavai tarp ginkluotų vyrų, kurie vaikštinėjo po kiemą, šaukdami vienas kitą, vaidydamiesi arba žaisdami. Norint praskinti sau kelią per visus tuos banguojančius verpetus, reikėjo būti karininkui, įžymiam didikui arba gražiai moteriai.

Taigi, atsidūręs toj kamšaty ir spūstyje, mūsų jaunuolis plakančia širdimi žengė pirmyn, spausdamas savo ilgą špagą prie liesų kojų, o kita ranka prilaikydamas savo plačiabrylę skrybėlę ir gailiai šypsodamasis kaip provincialas, stengiąsis paslėpti savo sumišimą. Prasmukęs pro tą ar kitą būrį, jis lengviau atsidusdavo, bet numanė, kad kiti atsigręžę žiūri į jį, ir pirmą kartą savo gyvenime d'Artanjanas, iki šios dienos apie save buvęs gana geros nuomonės, pasijuto esąs juokingas.

Priėjus laiptus, pasidarė dar blogiau: ant pirmųjų pakopų keturi muškietininkai buvo suruošę įdomią pramogą, o dešimt ar dvylika jų draugų laukė aikštelėje, kada ateis jų eilė prisidėti prie šio žaidimo.

Vienas iš jų, stovėdamas pakopa aukščiau su nuoga špaga rankoje, neleido ar bent stengėsi neleisti kitiems trims lipti į viršų.

Tie trys puolė jį vikriais savo špagų smūgiais. Iš pradžių d'Artanjanas palaikė šiuos ginklus fechtavimo rapyromis ir manė, kad jų smaigaliai apmauti, bet iš kai kurių įdrėskimų greit įsitikino, kad, atvirkščiai, tos geležtės pakankamai aštrios ir smailos. Po kiekvieno įdrėskimo ne tik žiūrovai, bet ir patys veikėjai kvatojo kaip pamišę.

Tas, kuris stovėjo ant aukštesnės pakopos, puikiai gynėsi nuo savo priešininkų. Aplink juos susidarė ratas: buvo susitarta, kad, gavęs smūgį, sužeistasis išeina iš žaidimo, užleisdamas savo eilę audiencijai tam, kuris jį sužeidė. Per penkias minutes trys buvo drėkstelėti: vienas į riešą, antras į smakrą, trečias į ausį, o pats pakopos gynėjas nebuvo paliestas; šiuo savo vikrumu, pagal susitarimą, jis pasistūmėjo per tris vietas laukiančiųjų eilėje.

Kad ir kaip sunku buvo nustebinti mūsų jaunąjį keleivį arba, tikriau sakant, priversti, kad jis pasirodytų nustebęs, vis dėlto šis žaidimas jį nustebino; gimtinėje, tame krašte, kur kraujas taip greit siūbteli į galvą, reikėdavo šiokios tokios dingsties dvikovoms, bet šių keturių žaidėjų gaskonada jam pasirodė pranokstanti visas tas, apie kurias lig šiol buvo girdėjęs dargi pačioje Gaskonijoje. Jis tarėsi patekęs į tą garsųjį milžinų kraštą, kuriame vėliau atsidūrė Guliveris ir tiek prisikentė baimės. O tačiau iki tikslo dar buvo toli: juk dar laiptų aikštelė ir laukiamasis.

Aikštelėje niekas nebesikovė — čia liežuvavo apie moteris, o laukiamajame — apie dvarą. Aikštelėje d'Artanjanas nukaito, o laukiamajame sudrebėjo. Jo laki ir drąsi vaizduotė, dėl kurios Gaskonijoj jis buvo pavojingas jaunoms kambarinėms, o kartais net ir jaunoms jų ponioms, niekad, net kliedesyje, nebūtų sukūrusi jam nė pusės tų meilės stebuklų ir net ketvirtadalio tų drąsių meilės žygių, pagražintų žinomiausiais vardais ir slapčiausiomis smulkmenomis. Tačiau, jeigu aikštelėje buvo įžeistas jo padorumas, tai laukiamajame buvo sukrėsta jo pagarba kardinolui. Čia, didžiam savo nustebimui, d'Artanjanas išgirdo garsiai kritikuojant tą politiką, kuri drebino visą Europą, ir netgi smerkiant privatų kardinolo gyvenimą, nors tiek aukštų ir galingų magnatų buvo nubausta vien už tai, kad bandė jį patyrinėti; o čia štai tas didis žmogus, kurį taip gerbė ponas d'Artanjano tėvas, buvo pajuokos objektu pono de Trevilio muškietininkams. Vieni šaipėsi iš jo šleivų kojų ir sulinkusios nugaros; kai kurie dainavo dainuškas apie jo mylimąją ponią d'Egiljon ir apie jo seserėčią ponią de Kombale, o kiti ruošė suokalbį

prieš kardinolo pažus ir sargybinius,— visa tai d'Artanjanui atrodė baisūs ir neįmanomi dalykai.

Tačiau jeigu tarp šių kandžių, kardinolui skiriamų epigramų, netikėtai pasigirsdavo karaliaus vardas — tuojau lyg kas ranka užčiaupdavo šitas pašaipias burnas. Visi neramiai apsižvalgydavo, tarsi bijodami, kad jų kalba nepra[illegible]tų pro plonas de Trevilio kabineto sienas. Bet netr[illegible] kokia nors užuomina vėl nukreipdavo kalbą apie jo eminenciją, vėl suskambėdavo juokas, ir vėl nė vienas kardinolo poelgis nebūdavo paliekamas šešėlyje.

„Štai žmonės, kuriuos tikriausiai tuoj patupdys į Bastiliją ir pakars,— pasibaisėjo d'Artanjanas,— o kartu su jais, be jokios abejonės, ir mane, nes nuo tos akimirkos, kai išgirdau juos ir jų klausiausi, mane palaikys jų bendrininku. Ką pasakytų mano tėvas, taip primygtinai mane mokęs gerbti kardinolą, jei sužinotų, kad aš esu tokių bedievių draugėje?"

Todėl, kaip lengva numanyti, d'Artanjanas nedrįso prisidėti prie pokalbio. Jis tik žiūrėjo, išpūtęs akis, klausėsi, ištempęs ausis, godžiai gaudė visais savo penkiais pojūčiais, kad tik nieko nepraleistų, ir nors labai pasitikėjo tėvo patarimais, bet vis dėlto, savo potraukių ir skonio vedamas, visus tuos negirdėtus dalykus, kurie čia dėjosi, buvo greičiau linkęs girti, o ne smerkti.

Bet kadangi pono de Trevilio dvariškių miniai jis buvo visiškai nepažįstamas ir čia matomas pirmą kartą, tad buvo paklaustas, kuriuo tikslu atvykęs. D'Artanjanas labai kukliai pasisakė, kuo vardu, pabrėždamas esąs iš to paties krašto, kaip ir ponas de Trevilis, ir paprašė tarną, besikreipiantį į jį su šituo klausimu, išrūpinti jam trumpą audienciją pas poną de Trevilį. Tarnas globėjo tonu pažadėjo perduoti jo prašymą, kai prieis eilė.

Truputį atsikvošėjęs nuo pirmo įspūdžio, d'Artanjanas, turėdamas laisvo laiko, galėjo šiek tiek pasižvalgyti į aplinkinių drabužius ir veidus.

Gyviausios grupės centre stovėjo išdidus augalotas muškietininkas, apsitaisęs keistu apdaru, traukiančiu visų dė-

mesį. Jis dėvėjo ne uniforminį mundurą, kuris, antra vertus, nebuvo privalomas tais mažesnės laisvės, bet didesnio savarankiškumo laikais, o tik žydriaspalvę, gerokai nublukusią ir nutrintą liemenę, ant kurios blizgėjo puiki perpetė, auksu išsiuvinėta ir tvaskanti, lyg saulės atspindžiai vandens paviršiuje giedrią dieną. Ilgas skaisčiai raudono aksomo apsiaustas gražiai krito ant jo pečių, tik iš priekio leisdamas matyti tą nuostabią perpetę, prie kurios kabėjo milžiniška špaga.

Šis muškietininkas ką tik buvo sugrįžęs iš sargybos, skundėsi peršalęs ir tyčia kosčiojo. Štai todėl jam ir tekę pasiimti apsiaustą, aiškinosi jis aplinkiniams, kalbėdamas iš aukšto ir su panieka sukdamas ūsus, o tuo tarpu visi kiti, ir labiausiai d'Artanjanas, entuziastiškai žavėjosi jo auksu išsiuvinėta perpete.

— Na ką gi,— kalbėjo muškietininkas.— Jos darosi madingos. Tai bereikalingas išlaidumas, aš ir pats žinau, bet tokia jau mada. Pagaliau reikia gi kur nors išleisti gimdytojų pinigėlius.

— Ak, Portai,— sušuko vienas iš esančiųjų,— nemėginkit mūsų įtikinti, kad šią juostą įsigijot iš tėtušio dosnumo! Ar tik nebus jos padovanojusi ta vualiuotoji dama, su kuria jus sutikau aną sekmadienį prie Sent-Onore vartų?

— Ne, prisiekiu savo garbe ir duodu bajoro žodį, aš pats ją nusipirkau ir savais pinigais,— atsakė ką tik pavadintasis Porto vardu.

— Taigi,— pastebėjo kitas muškietininkas,— lygiai taip, kaip aš nusipirkau šią naują piniginę už tuos auksinius, kuriuos mano mylimoji įdėjo į senąją.

— Ne, tikrai,— atkirto Portas,— ir aš galiu įrodyti, kad už ją sumokėjau dvylika pistolių.

Kilo dar didesnis klegesys, nors abejonė neišnyko.

— Ar ne tiesa, Arami? — paklausė Portas, kreipdamasis į kitą muškietininką.

Šis muškietininkas buvo visiška priešingybė tam, kuris jį užkalbino ir pavadino Aramio vardu: tai buvo vos dvidešimt dvejų ar dvidešimt trejų metų jaunuolis, naivaus, švel-

noko veido, juodų malonių akių ir rausvų skruostų, lyg persikas rudenį, apsidengusių aksominiais plaukeliais. Jo ploni ūsiukai ant viršutinės lūpos brėžėsi tiesių tiesiausia linija. Atrodė, lyg jis bijo nuleisti žemyn rankas, kad neišbrinktų gyslos, ir kartkartėmis žnaibydavo ausų galiukus, kad jie neprarastų savo švelnaus rausvumo ir skaidrumo. Paprastai jis kalbėdavo nedaug ir lėtai, dažnai nusilenkdavo, tyliai juokėsi, rodydamas savo dantis, kurie buvo gražūs ir kuriais, kaip ir visa savo išore, jis, matyt, labai rūpinosi. Į savo draugo klausimą jis atsakė, pritariamai linkčiodamas galva.

Šis pritarimas, matyt, išsklaidė visas abejones dėl tos nuostabios perpetės. Ja visi tebesigėrėjo, bet daugiau apie tai nekalbėjo; ir, kaip kartais mintis netikėtai mėgsta pakrypti kita vaga, staiga pokalbis prasidėjo apie kitą dalyką.

— Kokia jūsų nuomonė apie tai, ką pasakoja pono Šale arklininkas? — paklausė kitas muškietininkas, nesikreipdamas į ką nors skyrium, o į visus drauge.

— O ką gi jis pasakoja? — išdidžiai paklausė Portas.

— Jis pasakoja Briusely sutikęs Rošforą, tą ištikimiausią kardinolo tarną, persirengusį kapucinu. Šis prakeiktas Rošforas, naudodamasis tokiu maskaradu, apgavęs poną de Legą kaip paskutinį mulkį.

— Kaip paskutinį mulkį,— pakartojo Portas.— Nejaugi tai tiesa?

— Aš sužinojau iš Aramio,— atsakė muškietininkas.

— Tikrai?

— Juk jūs tą gerai žinote, Portai,— tarė Aramis.— Aš gi vakar jums pasakojau. Neverta apie tai kalbėti.

— Neverta apie tai kalbėti! — sušuko Portas.— Šit kaip jūs manote? Neverta apie tai kalbėti! Po šimts velnių! Kaip greitai jūs sprendžiate! Še tau! Kardinolas liepia šnipinėti bajorą kažkokiam išdavikui, plėšikui, pakaruokliui, liepia išvogti jo laiškus, šito šnipo ir šių laiškų padedamas, nukirsdina ponui Šale galvą, remdamasis tuo paiku pretekstu, kad neva Šale norėjęs nužudyti karalių ir Orleano hercogą apvesdinti su karaliene! . . Niekas negalėjo atspėti šios mįslės. Vakar, didžiausiam visų pasitenkinimui, jūs mums ati

dengėte šią paslaptį, ir, kai mes dar nespėjome atsikvošėti, išgirdę šitą naujieną, šiandien jūs mums sakote: „Neverta apie tai kalbėti!"

— Na, tai kalbėkime, jei jūs to norite,— kantriai sutiko Aramis.

— Jei aš būčiau vargšo Šale arklininkas,— sušuko Portas,— aš truputį pamokyčiau tą Rošforą!

— O jus gerokai pamokytų Raudonasis hercogas,— pridūrė Aramis.

— Raudonasis hercogas! Bravo, bravo! Raudonasis hercogas! — šūkavo Portas, plodamas rankomis ir pritariamai linksėdamas galva.— Raudonasis hercogas,— puiku! Aš paskleisiu šį vardą, mano brangusis, būkite ramus. O, tai sąmojingas šis Aramis! Kokia nelaimė, kad jūs negalėjote žengti savo pašaukimo keliu, mano brangusis! Jūs būtumėt puikus abatas!

— O, tai tik laikinas atidėliojimas! — tarė Aramis.— Kada nors aš juo būsiu. Jūs gerai žinote, Portai, kad tuo tikslu aš ir toliau tebesimokau teologijos.

— Jis padarys taip, kaip sako,— pridūrė Portas,— anksčiau ar vėliau jis savo pasieks.

— Tur būt, anksčiau. . .— tarė Aramis.

— Jis laukia tik vieno dalyko, kad vėl galėtų apsivilkti sutaną, kuri kabo spintoje už jo uniformos,— įterpė vienas muškietininkas.

— O ko gi jis laukia? — paklausė kitas.

— Jis laukia, kad karalienė padovanotų Prancūzijai sosto įpėdinį.

— Iš to nereikia krėsti juokų, ponai,— tarė Portas.— Ačiū dievui, karalienė dar pakankamai jauna — gali jį mums duoti.

— Sako, lordas Bekingemas[1] esąs Prancūzijoj,— tarė Aramis su gudria šypsena, kuri šiai neva paprastai frazei teikė gana dviprasmiškos reikšmės.

— Arami, drauguži mano, šį kartą jūs neteisus,— per-

[1] Bekingemas Džordžas Viljersas, lordas (1592—1628) — Anglijos politinis veikėjas, karalių Jokūbo I ir Karolio I favoritas.

traukė jį Portas,— ir sąmojų pamėgimas jus visada verčia peržengti ribą. Jei ponas de Trevilis jus išgirstų, jums neišeitų į sveikatą šitie žodžiai.

— Ar tik neketinate mane mokyti, Portai! — sušuko Aramis, kurio ramiose akyse tarytum plykstelėjo žaibas.

— Mano brangusis, būkite arba muškietininkas, arba abatas. Būkite tas ar kitas, bet ne vienas ir antras drauge,— tęsė Portas.— Prisiminkit[illegible]as jums dar anądien yra pasakęs: jūs mintate iš visų [illegible]. O, tik prašau, nepykit, to visai nereikia! Jums gerai žinoma, ką jūs, Atas ir aš esame sutarę. Juk jūs lankotės pas ponią d'Egiljon ir stengiatės jai patikti; jūs lankotės pas ponią de Bua-Trasi, ponios de Ševrez pusseserę, ir kalbama, kad esat įsigiję didelį šios damos palankumą. O dieve, jūs galit nekalbėti apie savo laimę, niekas nereikalauja, kad jūs atskleistumėt savo paslaptį,— jūsų kuklumas visiems žinomas. Bet jeigu jau jūs turite šią dorybę, tai, po velnių, neužmirškite jos, kai kalbama apie jos didenybę. Tegul kas nori ir kaip nori plepa apie karalių ir kardinolą, bet karalienė yra šventenybė, ir jeigu jau apie ją kalbama, tai tebūnie sakoma vien gėra.

— Portai, jūs taip įsitikėjęs save, kaip Narcizas; įsidėmėkit tai,— tarė Aramis.— Jūs žinote, kad aš nepakenčiu niekieno pamokslų, išskyrus vien tiktai Ato. O jūs, mano mielas, perdaug puikią turite juostą, kad būtų galima itin tikėti jūsų jausmų taurumu. Jei man patiks, aš būsiu abatas. Kol kas esu muškietininkas ir kalbu tai, kas man patinka. Šiuo metu aš tik noriu jums pasakyti, kad jūs man įkyrėjote.

— Arami!

— Portai!

— Ei ponai, ponai! — pasigirdo iš visų pusių.

— Ponas de Trevilis laukia pono d'Artanjano,— pertraukė juos liokajus, atidarydamas kabineto duris.

Po šitų žodžių durys valandžiukę liko praviros, ir visi staiga nuščiuvo. Užstojusioj tyloj jaunas gaskonas perėjo laukiamąjį ir įžengė pas muškietininkų kapitoną, visa širdimi džiaugdamasis, kad laiku išvengė to keisto ginčo atomazgos.

Tuo metu ponas de Trevilis buvo itin blogai nusiteikęs. Vis dėlto jis mandagiai pasveikino jaunuolį, nusilenkusį iki žemės, ir su šypsena išklausė malonių jo žodžių. Bearnietiška d'Artanjano tarsena priminė jam ir jaunystę, ir gimtąjį kraštą, o šie prisiminimai džiugina visokio amžiaus žmogų. Bet čia pat, prieidamas prie laukiamojo durų ir duodamas d'Artanjanui ženklą ranka, tarsi prašydamas leisti užbaigti reikalus su kitais, prieš pradedant su juo, jis triskart sušuko, kaskart vis keldamas balsą taip, jog jame suskambėjo visa gama intonacijų nuo įsakmios iki rūsčios:

— Atai! Portai! Aramis!

Du muškietininkai, su kuriais mes jau susipažinome ir kurie vadinosi dviem pastaraisiais vardais, tuojau atsiskyrė iš būrio ir įėjo į kabinetą, kurio durys užsidarė, vos peržengus slenkstį. Jų laikysena, nors ir ne visai rami, buvo tokia laisva, kupina orumo ir nuolankumo, jog sužavėjo d'Artanjaną, kuriam šie žmonės atrodė esą pusdieviai, o jų viršininkas — Griausmavaldis Jupiteris su visais savo perkūnais ir žaibais.

Kai abu muškietininkai įėjo, kai paskui juos užsidarė durys, kai laukiamajame vėl kilo klegesys, kuriam tų dviejų muškietininkų pakvietimas tikriausiai suteikė naujo peno, ponas de Trevilis, tylus ir suraukęs antakius, tris ar keturis kartus perėjo išilgai kabineto, kiekvieną sykį žengdamas pro Portą ir Aramį. Šiedu stovėjo nebylūs ir išsitempę, lyg apžiūros metu. Staiga jis sustojo priešais juos ir piktai nužvelgė nuo galvos ligi kojų.

— Ar jūs žinote, ką man pasakė karalius? . .— sušuko jis.— Ir ne kada nors anksčiau, o vakar vakare? Ar jūs tai žinote, ponai?

— Ne,— kiek patylėję, atsakė abu muškietininkai.— Ne, pone, mes to nežinome.

— Bet mes tikimės, kad jūs suteiksite mums garbę ir pasakysite,— mandagiausiu tonu ir žemai nusilenkdamas, tarė Aramis.

— Jis man pasakė, kad nuo šiol rinksiąsis muškietininkus iš kardinolo gvardiečių.

— Iš kardinolo gvardiečių! Ir kodėl gi? — gyvai paklausė Portas.

— Todėl, kad jis pastebėjo, jog jo rūgštųjį vyną reikia atmiešti geruoju vynu.

Abu muškietininkai paraudo iki ausų. D'Artanjanas nežinojo, kur dėtis, jis būtų mielai prasmegęs kiaurai žemę.

— Taip, taip,— tęsė ponas de Trevilis, vis labiau karščiuodamasis.— Ir jo didenybė teisus, nes, prisiekiu savo garbe, muškietininkai karaliaus dvare vaidina apgailėtiną vaidmenį! Vakar, lošdamas su karaliumi šachmatais, ponas kardinolas su užuojautos išraiška, kuri labai man nepatiko, papasakojo, kad užvakar šie prakeikti muškietininkai, šie pramuštgalviai,— šiuos žodžius jis pabrėžė su tokia ironija, kuri man dar labiau nepatiko,— šie pagyrūnai,— pridūrė jis, žiūrėdamas į mane laukinės katės akimis,— per ilgai užtrukę vienoj smuklėj Ferū gatvėje, ir jo gvardiečių naktinė sargyba,— atrodė, kad jis tuoj suprunkš man į veidą,— buvusi priversta suimti tuos tvarkos ardytojus. Po velnių! Jūs turėtumėt ką nors apie tai žinoti! Suimti muškietininkus! Jūs buvote jų tarpe, nesiginkite, jus pažino, ir kardinolas paminėjo jūsų vardus. Tai mano kaltė, taip, mano kaltė, juk aš pats pasirenku vyrus! Štai kad ir jūs, Arami: kuriems velniams jūs mane prašėte muškietininkų liemenės, kai jums taip tinka sutana? Na, o jūs, Portai, ar ne tam turite tokią puikią auksu siuvinėtą juostą, kad prie jos galėtumėt prisikabinti šiaudinę špagą? O Atas... Aš nematau Ato. Kur jis?

— Pone,— liūdnai atsakė Aramis,— jis serga, sunkiai serga.

— Serga? Sakote, sunkiai serga? O kokia gi liga?

— Bijome, kad tai gali būti raupai, pone,— atsakė Portas, norėdamas prie pašnekesio pridurti ir savo žodį.— O būtų labai nemalonu, nes tikriausiai tai subiaurotų jam veidą.

— Raupai! O tai šaunią istoriją jūs pasakojate man, Portai! Jo amžiaus vyrui sirgti raupais! Ne, ne!.. Jis tikriausiai sužeistas, gal būt, nukautas. O, jei aš tai žinočiau!.. Šimts

perkūnų! Ponai muškietininkai, aš nenoriu, kad jūs valkiotumėtės įtartinose vietose, vaidytumėtės gatvėj ir griebtumėtės špagos kiekvienoj kryžkelėj! Aš nenoriu pagaliau, kad jūs būtumėt pajuoka pono kardinolo gvardiečiams, kurie yra šaunūs vyrai, ramūs, vikrūs, kurie niekuomet nepatenka į tokią būklę, kad juos reiktų suimti, ir kurie, be to, nė nesiduotų suimami! Esu tuo tikras! Jie geriau sutiktų žūti vietoje, negu trauktis bent žingsnį atgal. Gelbėtis, bėgti, sprukti — tai geba tik karaliaus muškietininkai!

Portas ir Aramis drebėjo iš įniršio. Jie mielai būtų pasmaugę poną de Trevilį, jei nebūtų giliai jautę, kad, tik labai mylėdamas juos, jis taip kalba. Jie trypė kojomis kilimą, ligi kraujo kramtė lūpas ir iš visų jėgų spaudė savo špagų rankenas. Laukiamajame, kaip jau sakėme, visi buvo girdėję šaukiant Atą, Portą ir Aramį ir iš pono de Trevilio balso įspėjo, kad jis baisiai įpykęs. Dešimt smalsių galvų prisiglaudė prie tapetų, ir veidai balo iš įsiutimo, nes prie durų prilipusios ausys nepraleido negirdomis nė vieno skiemens iš to, kas buvo kalbama, o jų lūpos vieną po kito kartojo visus užgaulius kapitono žodžius susirinkusiems laukiamajame. Vienu akimirksniu visi rūmai nuo kabineto durų ligi gatvės vartų virto kunkuliuojančiu katilu.

— Štai kaip! Karaliaus muškietininkai duodasi areštuojami kardinolo gvardiečių! — tęsė ponas de Trevilis, širdies gelmėse tiek pat įsiutęs, kaip ir jo kareiviai, kapodamas žodžius ir tarsi durklo smūgiais varstydamas jais savo klausytojų krūtinę.— Štai kaip! Šeši jo eminencijos gvardiečiai suima šešis jo didenybės muškietininkus! Šimts perkūnų! Aš jau apsisprendžiau. Einu tiesiai į Luvrą, atsistatydinu, atsisakau karaliaus muškietininkų kapitono vietos ir prašau paskirti kardinolo gvardijos leitenantu. O jei atsakys... tai, šimts perkūnų! .. einu į abatus.

Sulig šiais žodžiais laukiamajame murmesys virto viesulu: visur girdėjosi tik keiksmai ir piktžodžiavimai. „Šimts velnių!“ o perkūnų!“, „Dangus ir visi angelai!“, „Mirtis ir pra[illegible]s!“— kryžiavosi ore. D'Artanjanas ieškojo akimis

kokios nors užuolandos pasislėpti ir jautė begalinį norą paliįsti po stalu.

— Na, gerai, ponas kapitone,— tarė Portas, jau nebesusivaldydamas.— Iš tikrųjų mes buvome šeši prieš šešis, bet mus užpuolė iš pasalų ir, dar mums nespėjus išsitraukti špagų, du mūsiškiai krito negyvi, o Atas, sunkiai sužeistas, ne ką daugiau buvo vertas. Bet jūs pažįstate Atą, kapitone! Jis dukart bandė atsikelti ir dukart vėl parkrito. Tačiau mes nepasidavėm. Ne! Mus nutempė jėga. Pakeliui mes pasprukome. O Atą mes palaikėme jau mirusiu ir ramiausiai palikome mūšio lauke, manydami, kad neapsimoka su juo tampytis. Štai kokia istorija. Ką gi po velnių, kapitone, juk visų mūšių nelaimėsi. Didysis Pompėjus pralaimėjo Farsalo mūšį, o karalius Pranciškus I, kuris, kaip girdėjau, šio to buvo vertas, irgi pralaimėjo kovą prie Pavijos.

— Ir aš turiu garbės jums pranešti,— tarė Aramis,— kad vieną jų nukoviau jo paties špaga, nes manoji sulūžo nuo pirmojo puolimo. Nukoviau ar nudūriau, pone, kaip jums labiau patinka.

— Aš to nežinojau,— tarė ponas de Trevilis kiek ramesniu balsu.— Kaip matau, ponas kardinolas gerokai perdėjo.

— Bet maldauju, pone,— tęsė Aramis, matydamas, kad kapitonas jau atlyžo, ir išdrįsdamas kreiptis į jį su prašymu,— maldauju, pone, nesakykite niekam, kad Atas sužeistas: jis be galo nusimintų, jeigu tai sužinotų karalius. O kadangi žaizda labai pavojinga — durklas, pervėręs petį, įsmigo giliai į krūtinę,— tai tenka nuogąstauti...

Tą pat akimirksnį portjera prasiskleidė, ir po jos spurgais pasirodė kilnus ir gražus, bet mirtinai išblyškęs veidas.

— Atas! — sušuko abu muškietininkai.

— Atas! — pakartojo ir ponas de Trevilis.

— Jūs mane kvietėt, pone,— tarė Atas ponui de Treviliui silpnu, bet visiškai ramiu balsu.— Kaip man pasakė draugai, jūs mane kvietėt, ir aš paskubėjau atvykti. Laukiu jūsų įsakymų, ponas kapitone!

Ir sulig šiais žodžiais muškietininkas, apsitaisęs be priekaišto ir, kaip visada, pasitempęs, tvirtu žingsniu įėjo į ka-

binetą. Ponas de Trevilis, iki širdies gelmių sujaudintas tokio narsumo, puolė prie jo.

— Aš ką tik pasakiau šiems ponams,— pareiškė jis,— kad draudžiu savo muškietininkams be reikalo rizikuoti gyvybe, nes narsūs vyrai yra labai brangūs karaliui, o karalius žino, kad jo muškietininkai yra narsiausi vyrai pasaulyje. Duokit ranką, Atai.

Ir, nelaukdamas, kol naujai atvykusis pats atsakys į šį palankumą, ponas de Trevilis čiupo jo dešinę ranką ir iš visų jėgų paspaudė, nė nepastebėdamas, jog Atas, kad ir labai valdydamasis, krūptelėjo iš skausmo ir dar labiau išblyško, nors tai ir atrodė neįmanoma.

Durys buvo paliktos pusiau praviros. Nors ir buvo laikoma paslapty, kad Atas sužeistas, bet visi apie tai žinojo, ir jo atvykimas visus apstulbino. Triukšmingas pasitenkinimas palydėjo paskutinius kapitono žodžius, ir iš to džiaugsmo dvi ar trys galvos pasirodė tarp praskleistų portjerų. Be abejonės, ponas de Trevilis būtų smarkiais žodžiais sudraudęs šitokius etiketo laužytojus, bet jis staiga pajuto, kaip jo saujoj Ato ranka konvulsingai sutrūkčiojo, ir, žvilgtelėjęs į jį, pamatė, kad šis tuoj apalps. Tą pat akimirką Atas, sukaupęs visas savo jėgas, kad įstengtų atsispirti skausmui, ir vis dėlto jo nugalėtas, krito ant grindų lyg negyvas.

— Gydytoją! — sušuko ponas de Trevilis.— Gydytoją! Manąjį [illegible]a karaliaus, geriausiąjį! Gydytoją! Arba, šimts perkūn[illegible]nano narsusis Atas numirs!

Į[illegible]ię pono de Trevilio šauksmą, visi puolė į jo kabinetą, nes jis nė nepagalvojo uždaryti durų, ir kiekvienas ėmė triūsti prie sužeistojo. Bet visos pastangos būtų buvusios bergždžios, jeigu ieškomo gydytojo nebūtų buvę pačiuose rūmuose. Jis prasigrūdo pro minią, priėjo prie apalpusio Ato, ir kadangi visas šis triukšmas ir bruzdėjimas labai jam trukdė, jis pirmiausia griežtai paprašė kuo greičiausiai pernešti muškietininką į gretimą kambarį. Ponas de Trevilis tuojau atidarė duris ir parodė kelią Portui ir Aramiui, kurie ant rankų išnešė savo draugą. Paskui jį nusekė gydytojas, o, gydytojui įėjus, durys užsidarė.

Tada pono de Trevilio kabinetas, ši visada taip gerbiama vieta, valandėlę virto laukiamojo dalimi. Visi plepėjo, tuščiažodžiavo, garsiai šūkavo, plūsdamiesi, keikdami ir siųsdami velniop kardinolą ir jo gvardiečius.

Netrukus grįžo Portas ir Aramis. Prie sužeistojo liko tik gydytojas su ponu de Treviliu.

Pagaliau sugrįžo ir ponas de Trevilis. Sužeistasis atgavęs sąmonę. Gydytojas pareiškęs, kad muškietininko būklė tokia, jog nesą pagrindo jo draugams nerimauti, o apalpęs tik dėl to, kad praradęs daug kraujo.

Paskui ponas de Trevilis ranka davė ženklą, ir visi išėjo, išskyrus d'Artanjaną, kuris nepamiršo, kad jam paskirta audiencija, ir su gaskonui būdingu atkaklumu pasiliko toje pat vietoje.

Kai visi išėjo, ir durys užsidarė, ponas de Trevilis apsisuko ir atsidūrė akis į akį su jaunuoliu. Ką tik buvę įvykiai šiek tiek sudrumstė jo minčių eigą. Jis pasiteiravo, ko iš jo norįs atkaklusis prašytojas. Tada d'Artanjanas pasisakė kuo vardu, ir ponas de Trevilis, iš karto atsimindamas dabartį ir praeitį, viską suvokė.

— Atleiskite, mano brangus žemieti,— šypsodamasis tarė jis,— aš jus visiškai užmiršau. Na ką gi, juk kapitonas yra lyg šeimos tėvas, tik jam tenka didesnė atsakomybė, negu paprastam šeimos tėvui. Kareiviai yra suaugę vaikai, bet kadangi aš reikalauju, kad karaliaus, o ypač kardinolo įsakymai būtų vykdomi...

D'Artanjanas negalėjo nuslėpti šypsenos. Iš tos šypsenos ponas de Trevilis suprato, kad prieš jį stovi ne kvailys, ir, pakeisdamas kalbą, tiesiai perėjo prie reikalo.

— Aš labai mylėjau jūsų gerbiamąjį tėvą,— tarė jis.— Kuo galėčiau patarnauti jo sūnui? Paskubėkite: mano laikas priklauso ne man.

— Pone,— tarė d'Artanjanas,— išvykdamas iš Tarbo ir keliaudamas čionai, vardan to draugiškumo, kurio jūs neužmiršote, aš ketinau prašyti jus muškietininko apsiausto, bet po viso to, ką čia per dvi valandas pamačiau, aš supratau,

kad tokia malonė būtų per didelė, ir bijau, kad nesu jos vertas.

— Tai iš tikrųjų malonė, jaunuoli,— atsakė ponas de Trevilis,— bet ji, gal būt, nėra jau tokia jums nepasiekiama, kaip manote, ar bent atrodote manąs. Tačiau vienas jo didenybės nutarimas yra numatęs tokį atvejį, ir apgailestaudamas turiu jums pranešti,— kad niekas nėra priimamas į muškietininkus, prieš tai nedalyvavęs keliose kautynėse, neatlikęs garbingų žygių arba neištarnavęs dvejus metus kuriame nors kitame pulke, ne tiek privilegijuotame, kaip mūsiškis.

Nieko neatsakydamas, d'Artanjanas nusilenkė. Jis dar labiau troško apsivilkti muškietininko uniforma, kai sužinojo, kaip sunku ją pasiekti.

— Bet,— tęsė Trevilis, smeigdamas į savo žemietį tokį veriantį žvilgsnį, tarsi norėdamas išskaityti jo širdies gelmes,— gerbdamas [illegible] tėvą, mano buvusį draugą, aš kaip jau sakiau, norių [illegible] šiek tiek padėti, jaunuoli. Mūsų bearniečiai paprastai nėra turtingi, ir abejoju, ar ši padėtis būtų itin pasikeitusi nuo to laiko, kai aš palikau savo gimtinę. Taigi jūs, tur būt, pragyvenimui ne per daug atsivežėte pinigų.

D'Artanjanas išdidžiai išsitiesė, tuo lyg norėdamas pasakyti, kad jis iš nieko neprašąs išmaldos.

— Na gerai, gerai, jaunuoli,— tęsė ponas de Trevilis.— Man šitos manieros žinomos. Aš pats atvykau į Paryžių su keturiais ekiū kišenėje ir būčiau susikovęs su kiekvienu, kuris man būtų pasakęs, kad aš negaliu nusipirkti Luvro.

D'Artanjanas dar labiau išsitempė. Pardavęs arklį, savo karjerą jis pradėjo, turėdamas keturiais ekiū daugiau, negu ponas de Trevilis, pradėdamas savąją.

— Taigi sakau, jūs turite taupyti tai, ką atsivežėt, nors ir kažin kokia būtų suma. Tačiau jums reikia dar ir tobulintis kovos mene, kuris bajorui yra būtinas. Aš dar šiandien parašysiu laišką Karališkosios akademijos viršininkui, ir nuo rytdienos jis priims jus be jokio mokesčio. Neatsisakykite šios menkos malonės: net kilmingiausieji ir turtingiausieji

mūsų bajorai kartais prašo jos ir negauna. Jūs išmoksite joti, fechtuotis ir šokti, užmegsite gerų pažinčių, o retkarčiais aplankysite mane ir pasakysite, kaip sekasi, kuo galėčiau jums padėti.

Nors dvaro įmantrumai d'Artanjanui dar buvo visiškai svetimi, tačiau jis pajuto, koks šaltas šis priėmimas.

— Deja, pone,— tarė jis.— Dabar aš matau, kaip man trūksta to rekomendacinio laiško, kurį tėvas buvo įdavęs jums įteikti.

— Iš tikrųjų,— atsakė ponas de Trevilis,— aš labai stebiuosi, kad jūs leidotės į tokią ilgą kelionę be šito būtino palydovo, kuris mums, bearniečiams, yra vienintelė parama.

— Aš jį turėjau, pone, ir ačiū dievui, kaip reikiant parašytą! — sušuko d'Artanjanas.— Bet man jį niekšingai pavogė.

Ir jis papasakojo visą nuotykį Menge, atvaizdavo nepažįstamąjį bajorą su visomis smulkmenomis ir taip karštai bei įtikinamai, jog ponas de Trevilis susižavėjo.

— Keista istorija,— tarė jis susimąstęs.— Tai jūs, vadinasi, garsiai kalbėjote apie mane?

— Taip, pone. Be abejo, aš buvau neatsargus. Bet ką gi, toks vardas, kaip jūsų, turėjo man būti skydu kelionėje, o ar dažnai aš juo naudojausi, spręskite patys.

Meilikavimas tada buvo madoje, ir ponas de Trevilis mėgo smilkalus, kaip bet kuris karalius arba kardinolas. Jis negalėjo nuslėpti aiškaus pasitenkinimo šypsenos, bet ta šypsena greit pradingo, ir jis vėl grįžo prie Mengo nuotykio.

— Pasakykite man,— tarė jis,— ar tas bajoras neturėjo nežymaus rando ant skruosto?

— Taip, lyg kulkos nudrėskimą.

— Ar jis gražus vyras?

— Taip.

— Aukšto ūgio?

— Taip.

— Pablyškusio veido, tamsiaplaukis?

— Taip, taip, visai toks pat. Iš kur jūs pažįstate tą žmo-

gų, pone? O, kai aš jį surasiu kada nors, o surasiu būtinai, prisiekiu jums, net ir pragare...

— Jis laukė moters? — pertraukė jį de Trevilis.

— Šiaip ar taip, jis išvyko, valandžiukę pasikalbėjęs su ta, kurios laukė.

— Ar jūs nežinote, apie ką jie kalbėjosi?

— Jis įteikė jai dėžutę, sakydamas, kad joje esą visi nurodymai, ir prašė ją atidaryti tik Londone.

— Šita moteris buvo anglė?

— Jis vadino ją miledi.

— Tai jis! — sušnibždėjo Trevilis.— Tai jis! O aš maniau, kad jis dar Briusely.

— O pone! — sušuko d'Artanjanas.— Jeigu jūs pažįstate tą žmogų, pasa[illegible]ite man, kas jis ir iš kur, o aš iš jūsų daugiau nieko ne[illegible]šysiu, net išsižadėsiu jūsų pažado padėti man įstot į [illegible]škietininkus, nes pirmiausia noriu jam atkeršyti.

— Saugokitės, jaunuoli! — sušuko Trevilis.— Priešingai, jei pamatysite jį einant viena gatvės puse, skubėkite pereiti į kitą! Neatsitrenkite į tokią uolą — sudušite kaip stiklas.

— Ir vis dėlto,— atsakė d'Artanjanas,— jei tik aš kada nors jį sutiksiu...

— O tuo tarpu,— pridūrė ponas de Trevilis,— jei norite paklausyti mano patarimo, neieškokite jo.

Staiga, netikėto įtarimo pagautas, ponas de Trevilis nutilo. Ar ši gili neapykanta, kurią taip garsiai reiškia jaunasis keleivis tam žmogui, neva pavogusiam jo tėvo laišką, nors tai nelabai panašu į tiesą, ar tik ši neapykanta neslepia kokios nors klastos? Ar tik šis jaunuolis nėra pasiųstas jo eminencijos? Ar nenori jo įvilioti į kokius nors spąstus? Ar šis tariamasis d'Artanjanas nėra šnipas, kurį kardinolas stengiasi įvesti į jo namus, kad paskiau, įsigijęs jo pasitikėjimą, pražudytų jį, kaip jau atsitiko su tūkstančiais kitų. Jis vėl pažvelgė į d'Artanjaną, tik šį kartą dar atidžiau kaip pirma. Šio žvitraus veido išraiška, kupina išminties ir apsimesto nuolankumo, ne per daug jį nuramino.

„Aš gerai žinau, kad jis gaskonas,— pagalvojo de Trevilis,— bet jis lygiai gali savo gabumus skirti kardinolui kaip ir man. Nagi, išbandysime jį. . ."

— Mano drauge,— tarė jis neskubėdamas,— aš noriu jums, kaip savo seno bičiulio sūnui,— nes aš tikiu ta istorija apie laiško pavogimą,— aš noriu, sakau jums, atitaisyti tą šaltą sutikimą, kurį jūs iš pradžių pajutote, ir atskleisti jums mūsų politikos paslaptis. Karalius ir kardinolas yra geriausi draugai. Jų tariamoji nesantaika yra tik kvailių akims apdumti. Aš nenoriu, kad mano žemietis, gražus jaunuolis, šaunus vyras, kuriam lemta iškilti, taptų visų šitų apgavysčių auka ir kaip koks mulkis patektų į žabangus, kuriuose jau ne vienas žuvo. Atsiminkite, kad aš esu ištikimas šiem dviem visagaliam valdovam ir kad kiekvieno mano žygio tikslas yra visados tarnauti karaliui ir kardinolui, vienam didžiausių genijų, kuriuos kada nors pagimdė Prancūzija. O dabar, jaunuoli, įsidėmėkite tai, ir jeigu jūs ar dėl šeimyninių, ar dėl kitų santykių, ar pagaliau instinktyviai jaučiate kardinolui neapykantą, kuri, kaip mes matome, prasiveržia iš kai kurių bajorų širdies, tai atsisveikinkime ir skirkimės. Aš jums padėsiu, kur jūs bebūtumėt, bet nepriimsiu pas save. Tikiuosi, kad mano atvirumas, šiaip ar taip, jus padarys mano draugu, nes lig šiol jūs esate vienintelis jaunuolis, su kuriuo aš taip atvirai kalbu.

„Jei kardinolas atsiuntė man šią jauną laputę,— galvojo sau de Trevilis,— tai žinodamas, kaip aš jo neapkenčiu, jis tikriausiai pasakė savo šnipui, kad geriausias būdas man įsiteikti — ko pikčiau prišnekėti apie jį; ir, žinoma, nepaisydamas mano patikinimų, šis gudruolis dabar atsakys, kad jis šlykštisi jo eminencija."

Bet atsitiko visiškai kitaip, negu de Trevilis tikėjosi. D'Artanjanas ko paprasčiausiai atsakė:

— Pone, aš atvykau į Paryžių kupinas lygiai tokių pat ketinimų. Tėvas patarė man niekam nesilenkti, tik karaliui, ponui kardinolui ir jums, kuriuos jis laiko trimis pirmaisiais žmonėmis Prancūzijoje.

D'Artanjanas, kaip galima pastebėti, poną de Trevilį prijungė prie anų dviejų. Bet jis manė tuo nieko nepagadinsiąs.

— Taigi ponui kardinolui aš jaučiu giliausią pagarbą,— tęsė jis,— ir lenkiuosi prieš jo darbus. Man juo geriau, pone, jeigu jūs, kaip sakotės, kalbate su manim atvirai, nes tada jūs darote man garbę, pripažindami, kad mūsų pažiūros sutampa. Bet jeigu jūs manim ne visai pasitikit, kas būtų visai natūralu, tai aš jaučiu, kad, sakydamas tiesą, aš pats sau kenkiu. Tačiau ką padarysi, jūs bent įvertinsite mano tiesumą, o jūsų gera nuomonė apie mane brangesnė man už viską pasaulyje.

Ponas de Trevilis liko be galo nustebintas. Toks įžvalgumas, toks atvir[illegible]as jį sužavėjo, bet anaiptol neišsklaidė jo abejonių: juo[illegible]giau šis jaunuolis atrodė pranašesnis už kitus jaunus [illegible]us, juo labiau jis buvo pavojingas, jei de Trevilis apsiriko. Vis dėlto jis paspaudė d'Artanjanui ranką ir tarė:

— Jūs esate doras jaunuolis, bet tuo tarpu aš galiu jums pasitarnauti tik tuo, ką anksčiau pasiūliau. Mano namai jums bus visuomet atviri. Vėliau, galėdamas ateiti pas mane kiekvienu metu ir tuo būdu išnaudoti kiekvieną progą, jūs, tur būt, pasieksite, ko norite.

— Vadinasi, pone,— tarė d'Artanjanas,— jūs lauksite, kad aš pasirodyčiau esąs to vertas. Na ką gi, būkite ramus,— pridūrė jis su gaskono familiarumu,— jums neteks ilgai laukti.

Ir jis nusilenkė, ketindamas išeiti, tarsi nuo šiol visa kita priklausys tik nuo jo paties.

— Bet palaukite,— tarė ponas de Trevilis, sulaikydamas jį.— Aš jums pažadėjau duoti laišką Akademijos viršininkui. O gal išdidumas neleidžia jums jo priimti, mano jaunas bajore?

— Ne, pone,— atsakė d'Artanjanas.— Ir aš pažadu jums, kad su šiuo neatsitiks taip, kaip su anuo. Aš saugosiu jį taip, kad jis, prisiekiu jums, pateks adresatui, ir vargas tam, kuris bandytų iš manęs jį atimti.

Ponas de Trevilis, išgirdęs šį pasigyrimą, nusišypsojo ir, palikęs savo jauną žemietį lango ambrazūroje, kur jie kalbėjosi, sėdo prie stalo ir ėmėsi rašyti žadėtąjį rekomendacinį laišką. Tuo tarpu d'Artanjanas, neturėdamas ką veikti, ėmė pirštais barbenti į stiklą maršo taktus, žiūrėdamas į muškietininkus, kurie ėjo sau vienas paskui kitą, ir lydėdamas juos žvilgsniu iki pat gatvės posūkio.

Parašęs laišką, ponas de Trevilis jį užantspaudavo ir pakilęs priėjo prie jaunuolio, norėdamas jį įteikti. Bet tą pačią akimirką, kai d'Artanjanas tiesė ranką, norėdamas jį paimti, ponas de Trevilis, be galo nustebęs, pamatė, kaip jo globotinis staiga krūptelėjo, paraudo iš pykčio ir puolė laukan šaukdamas:

— A! Šimts perkūnų! Šį kartą jis nuo manęs nepaspruks!

— Kas? — paklausė ponas de Trevilis.

— Jis, tasai vagis! — atsakė d'Artanjanas.— Ak, niekšas! Ir jis išbėgo.

— Pamišėlis! — sumurmėjo ponas de Trevilis.— Jeigu tik...— pridūrė jis,— čia nebus jo vingrybė pasprukti, pamačius, kad klasta nepavyko.

IV ◆ *ATO PETYS, PORTO PERPETĖ IR ARAMIO NOSINĖ*

D'Artanjanas įsiutęs trimis šuoliais peršoko laukiamąjį ir puolė prie laiptų, kuriais manė nusileisiąs viesulu, bet staiga įsibėgėjęs atsimušė galva į muškietininką, einantį iš pono de Trevilio pro šalines duris, ir taip trenkė jam kakta į petį, jog tasai suriko ar, tikriau, sustaugė iš skausmo.

— Atleiskite! — tarė d'Artanjanas, norėdamas bėgti toliau.— Atleiskite, aš labai skubu.

Nespėjus jam nusileisti nuo pirmųjų laiptų, kažkieno geležinė ranka sugriebė jį už juostos ir sulaikė.

— Jūs skubate! — sušuko muškietininkas, išbalęs kaip drobė.— Stumdote mane, sakote „atleiskit" ir manote, kad to pakanka! Ne visai, jaunuoli. Gal būt, išgirdę poną de Tre-

vilį šiandien kiek šiurkščiau į mus kalbant, jūs įsivaizduojate, jog su mumis galima elgtis taip, kaip jis? Apsirinkate, drauguži: jūs ne ponas de Trevilis.

— Tikėkit manimi,— atsakė d'Artanjanas, pažinęs Atą, kuris, gydytojo perrišas, grįžo namo,— tikėkit manimi, aš padariau tai netyčia ir netyčia užgavęs, pasakiau „atleiskit". Man atrodo, kad to ir užtenka. O dabar aš jums kartoju — ir šį sykį gal visai be reikalo,— kad, garbės žodis, aš skubu, labai skubu. Todėl prašau jus, leiskite man eiti ten, kur aš noriu.

— Pone,— atsakė Atas, paleisdamas jį,— jūs esate nemandagus. Matyt, jūs iš tolo atvykęs.

D'Artanjanas jau buvo nužengęs tris ar keturias pakopas, bet, išgirdęs Ato pastabą, staiga sustojo.

— Po velnių, pone! — tarė jis.— Kad ir iš kaip toli aš būčiau atvykęs, ne jums mane mokyti mandagumo, aš jus įspėju!

— Gal būt,— pasakė Atas.

— O, kad aš taip neskubėčiau! — sušuko d'Artanjanas.— Kad nesivyčiau vieno žmogaus...

— Pone skubėtojau, jūs mane atrasite ir neskubėdamas, girdite?

— O kurgi, malonėkite pasakyti?

— Palei Dešo vienuolyną.

— Kurią valandą?

— Apie dvyliktą.

— Apie dvyliktą, gerai, aš būsiu ten.

— Pasistenkite, kad man nereikėtų jūsų laukti, nes ketvirtis po dvyliktos aš jums bebėgančiam apkaposiu ausis.

— Gerai! — sušuko jam d'Artanjanas.— Būsiu ten be dešimt minučių dvyliktą.

Ir jis pasileido bėgti, lyg velnio nešamas, tikėdamasis dar pavyti savo nepažįstamąjį, kuris, lėtai žengdamas, negalėjo nueiti labai toli.

Bet prie gatvės vartų Portas kalbėjosi su sargybiniu. Tarp abiejų pašnekovų buvo tarpas kaip tik vienam žmogui praeiti. D'Artanjanas tikėjosi, kad to tarpo jam pakaksią, ir pasi-

leido it strėlė, norėdamas tarp juodviejų prasmukti. Bet d'Artanjanas nepagalvojo apie vėją. Tuo metu, kai jis norėjo prabėgti, vėjas staiga išskleidė Porto apsiaustą, ir d'Artanjanas tiesiai pataikė į jį. Portas, matyt, turėjo priežasčių nesiskirti su šia pagrindine savo aprangos dalimi, nes, užuot paleidęs laikomą skverną, jis taip stipriai ir atkakliai patraukė jį prie savęs, jog d'Artanjanas sukte įsisuko į aksomą.

Girdėdamas muškietininko prakeiksmus, d'Artanjanas kaip aklas grabaliojo klostes, stengdamasis išsikrapštyti iš po apsiausto. Jis ypač bijojo pakenkti tos nuostabios, jau mums žinomos perpetės žavumui, bet, nedrąsiai atmerkęs akis, apsižiūrėjo, kad nosimi remiasi į Porto tarpumentę, atseit, tiesiog į tą perpetę.

Deja, kaip daugelis daiktų šiame pasaulyje, kurie blizga tik iš paviršiaus, perpetė buvo auksu siuvinėta tik iš priešakio, o iš užpakalio ji buvo paprasčiausios jaučio odos. Portas, kaip tikras pagyrūnas, negalėdamas įsigyti visos auksu siuvinėtos perpetės, įsigijo bent pusę. Dabar suprantama, kam ta tariamoji sloga ir būtinai reikalingas apsiaustas.

— Po velnių! — sušuko Portas, iš visų jėgų stengdamasis atsikratyti d'Artanjanu, kuris spurdėjo už nugaros.— Ar pasiutote, kad šitaip puolate žmones!

— Atleiskite,— tarė d'Artanjanas, žvelgdamas iš po milžino pažasties,— aš labai skubu. Vejuosi vieną žmogų ir...

— Tur būt, akis paliekate namie, kai vejatės, ar ką? — paklausė Portas.

— Ne,— atsakė įsižeidęs d'Artanjanas,— ne, ir jos man leidžia matyti tai, ko kiti nemato.

Ar Portas suprato, ar ne, bet, šiaip ar taip, nebesuvaldė savo pykčio.

— Pone,— tarė jis,— aš įspėju: jeigu taip trinsitės aplink muškietininkus, būsite apkultas.

— Apkultas! — sušuko d'Artanjanas.— Stipriai pasakyta!

— Sakau taip, kaip ir dera sakyti žmogui, įpratusiam žvelgti savo priešams tiesiai į akis.

— Na kaipgi! Aš gerai žinau, kad jūs niekam neparodytumėt nugaros.

Ir jaunuolis, sužavėtas savo sąmojo, nuėjo, visa gerkle kvatodamas.

Portas net apsiputojo iš pykčio ir jau ruošėsi pulti d'Artanjaną.

— Vėliau, vėliau,— sušuko tasai,— kai nebeturėsit apsiausto.

— Vadinasi, pirmą valandą už Liuksemburgo.

— Puiku, pirmą valandą! — atsakė d'Artanjanas, pasukdamas už gatvės kampo.

Bet nei toje gatvėje, kurią ką tik prabėgo, nei toje, kurią dabar aprėpė akimis, jis nieko nepamatė. Kad ir kaip lėtai ėjo nepažįstamasis, jisai spėjo nutolti ir dingti iš akių, o gal užsuko į kuriuos nors namus. D'Artanjanas teiravosi apie jį visus sutiktuosius, nusileido ligi kelto, grįžo Senos ir Raudonojo Kryžiaus gatve. Nieko, ničnieko! Tačiau šis pasivaikščiojimas jam išėjo į naudą, nes juo gausiau žliaugė prakaitu kakta, juo labiau vėso širdis.

Tada jis ėmė galvoti apie ką tik praėjusius įvykius. Jų buvo daug ir visi nelemti: štai dar tik vienuolikta valanda, o rytas jau spėjo jam atnešti pono de Trevilio nemalonę, nes šis tikriausiai jo keistą pabėgimą palaikė gerokai įžūliu.

Be to, jis susilaukė dviejų padorių dvikovų su dviem vyrais, kurių kiekvienas gali nukauti tris d'Artanjanus, žodžiu, su dviem muškietininkais, atseit, su dviem būtybėm, kurias jis taip gerbė, jog savo mintimis ir širdimi aukštino jas labiau už visus kitus žmones.

Padėtis buvo liūdna. Būdamas tikras, kad Atas jį nukaus, jis, suprantama, nelabai nerimavo dėl Porto. Tačiau, kadangi viltis yra tai, kas paskiausia užgęsta žmogaus širdyje, d'Artanjanas pagaliau ėmė viltis, kad gal ir liksiąs gyvas po šių abiejų dvikovų, tik, aišku, sunkiai sužeistas, ir šiuo atveju, tikėdamasis liksiąs gyvas, jis iš anksto ėmė sau priekaištauti:

„Koks aš beprotis ir storžievis! Tas narsus ir nelaimingas Atas buvo sužeistas kaip tik į tą petį, į kurį aš lyg avinas trenkiau galva. Aš tik stebiuosi, kaip jis manęs nenudėjo vietoje... Jis turėjo teisę taip pasielgti: skausmas, kurį aš

jam suteikiau, tur būt, buvo baisus. O su Portu... na, su Portu, dievaži, buvo linksmesnis atsitikimas..."

Ir jaunuolis nenoromis ėmė juoktis, tačiau apsidairė, ar šis jo vienišas, be regimos priežasties juokas neįžeis kurio nors praeivio.

„Taip, su Portu linksmesnis atsitikimas. Bet vis tiek aš esu vargšas neišmanėlis. Na, ar galima taip pulti į tarpą žmonių, jų neįspėjus! Ne! Ar galima jiems žiūrėti po apsiaustu, kad pamatytum tai, ko ten nėra! Jis man būtų atleidęs, tikrai būtų atleidęs, jei būčiau jam nieko nesakęs apie tą prakeiktą perpetę, tiesa, tik užuominomis, taip, bet puikiomis užuominomis! O aš, prakeiktas gaskonas, aš svaidysiuos sąmojais ir pragare ant keptuvės. Klausyk, d'Artanjanai, drauguži mano,— tęsė jis, kalbėdamas pats sau, a[illegible], su deramu meilumu,— jei liksi gyvas, o tat nelabai įtikė[illegible] dalykas, tau ateity reikės būti be priekaištų mandagiam. Nuo šiol visi tavim turi gėrėtis, rodyti pavyzdžiu kitiems. Būti paslaugiam ir mandagiam — nereiškia būti bailiui. Tik pažvelk į Aramį! Aramis yra švelnumo, mandagumo įkūnijimas. O ar išdrįs kas pasakyti, kad Aramis bailys? Žinoma, ne, ir nuo šio laiko aš noriu visais atžvilgiais sekti jo pavyzdžiu. O, štai ir jis!"

D'Artanjanas, žingsniuodamas ir taip kalbėdamasis su savim, priėjo beveik prie pat d'Egiljono rūmų ir priešais pamatė Aramį, linksmai besišnekučiuojantį su trimis karališkosios gvardijos bajorais. Aramis irgi pastebėjo d'Artanjaną. Jis neužmiršo, kad šito jaunuolio akivaizdoj ponas de Trevilis taip buvo įpykęs šį rytą. Liudininkas, girdėjęs tuos priekaištus, kurių susilaukė muškietininkai, anaiptol nebuvo jam malonus, ir Aramis dėjosi jo nematąs. O d'Artanjanas, priešingai, įsigilinęs į savo planus būti kuo mandagiausiam ir paslaugiausiam, priėjo prie keturių jaunų vyrų ir žemai jiems nusilenkė, palydėdamas šį sveikinimą ko meiliausia šypsena. Aramis truputį linktelėjo galvą, bet nenusišypsojo. Beje, visi keturi tuojau nutraukė pokalbį.

D'Artanjanas nebuvo toks kvailas, kad nepastebėtų, jog jis čia nereikalingas, bet jis nebuvo pakankamai susipažinęs su aukštosios visuomenės manieromis ir nežinojo, kaip gar-

bingai išsisukti iš nepatogios padėties, į kokią paprastai patenka žmogus, kuris prieina prie mažai jam pažįstamų žmonių ir įsikiša į visiškai jo neliečiantį pokalbį. Taigi jis galvojo, kokiu būdu jam ko padoriau pasitraukus, bet staiga pamatė, kad Aramiui iškrito nosinė, ir jis, be abejo, nepastebėjęs primynė ją koja. D'Artanjanui tai pasirodė gera proga ištaisyti savo nejaukią padėtį: jis pasilenkė ir ko meiliausiu veidu ištraukė nosinę iš po muškietininko kojos, nors šis laikė ją tvirtai primynęs, ir įteikdamas tarė jam:

— Štai, pone, nosinė, kurią, aš manau, jums būtų gaila pamesti.

Nosinė iš tikrųjų buvo prašmatniai išsiuvinėta, su karūna ir herbu viename kampe. Aramis skaudžiai nuraudo ir veikiau ištraukė, negu paėmė nosinę iš gaskono rankų.

— Aha! — sušuko vienas gvardiečių.— Ar tu, kuklusis Arami, dar ir dabar tvirtinsi, kad tavo santykiai su ponia de Bua-Trasi yra blogi, kai ši miela ponia yra tiek maloni, jog skolina tau savo nosines.

Aramis pervėrė d'Artanjaną vienu tų žvilgsnių, kurie žmogui aiškiai duoda suprasti, kad jis įsigijo mirtiną priešą. Paskui vėl apysaldžiu veidu jis tarė:

— Klystate, ponai. Ši nosinaitė ne mano, ir aš nežinau, kodėl šiam ponui kvoštelėjo į galvą paduoti ją man, o ne kuriam nors iš jūsų. Geriausias įrodymas, kad aš sakau tiesą, yra ta nosinė, kurią aš turiu kišenėje.

Tai pasakęs, jis išsitraukė savo nosinę, lygiai tokią pat dailią, iš ploniausio batisto, o tais laikais batistas buvo brangus. Tačiau ši nosinė buvo neišsiuvinėta, be herbo ir papuošta vien savininko monograma.

Šį kartą d'Artanjanas nepratarė nė žodžio. Jis suprato padaręs klaidą. Bet Aramio draugai nesidavė įtikinami jo įrodymų, ir vienas jų, kreipdamasis į jauną muškietininką, neva rimtu balsu tarė:

— Jei taip yra, kaip tu sakai, mano mielas Arami, aš būsiu priverstas prašyti tave duoti man šią nosinę, nes, kaip tu žinai, Bua-Trasi yra mano artimas bičiulis, ir aš nenoriu, kad kas nors paverstų trofėjais jo žmonai priklausančius daiktus.

— Tu ne taip išsireiškei,— atsakė Aramis,— ir, pripažindamas tavo reikalavimą iš esmės teisingu, aš atsisakau jį patenkinti dėl jo formos.

— Klausykit,— nedrąsiai įsikišo d'Artanjanas,— aš nemačiau, kad nosinė būtų iškritusi iš pono Aramio kišenės. Jis buvo primynęs ją koja, štai ir viskas. Todėl aš ir pamaniau, kad ta nosinė jo.

— Ir apsirikote, mano m[illegible]s pone! — šaltai atsakė Aramis, nė kiek nenudžiugęs dėl [illegible]sitaisymo.

Paskui, kreipdamasis į gvardietį, pasivadinusį pono de Bua-Trasi draugu, jis tarė:

— Beje, mielasis pono de Bua-Trasi bičiuli... Aš prisiminiau, kad esi ne mažiau už mane artimas grafo de Bua-Trasi draugas, taigi... ši nosinė iš tavo kišenės galėjo iškristi lygiai taip, kaip ir iš manosios...

— Ne, prisiekiu savo garbe! — sušuko jo didenybės gvardietis.

— Tu prisieki savąja garbe, o aš patikinu savo garbės žodžiu, ir tada, aišku, vienas iš mudviejų meluoja. Žinai, ką, Montaranai, geriau pasidalinkim ją pusiau.

— Nosinę?

— Taip.

— Puiku! — sušuko kiti du gvardiečiai,— karaliaus Saliamono sprendimas! Iš tikrųjų, Arami, jūs esat labai išmintingas!

Jauni vyrai garsiai nusikvatojo, ir, kaip nesunku spėti, viskas tuo ir pasibaigė. Po valandėlės pokalbis nutrūko. Trys gvardiečiai ir muškietininkas, nuoširdžiai paspaudę kits kitam ranką, nuėjo: gvardiečiai į vieną, o Aramis į antrą pusę.

„Štai tinkamas momentas susitaikyti su šiuo maloniu žmogum“,— tarė sau d'Artanjanas, stovėjęs kiek nuošaliau šio pastarojo pokalbio metu. Ir, šio gero jausmo skatinamas, jis prisivijo Aramį, kuris ėjo visai jo nepaisydamas.

— Pone,— tarė jis,— tikiuosi, jūs man atleisite.

— Ak, pone! — pertraukė jį Aramis.— Leiskite pastebėti, kad šiuo atveju jūs pasielgėte ne taip, kaip derėtų išauklėtam žmogui.

— Kaip, pone! — sušuko d'Artanjanas.— Jūs manote...

— Aš manau, pone, kad jūs nesate kvailas ir gerai suprantate, nors ir iš Gaskonijos atvykęs, kad niekas be reikalo nosinių nemindžioja. Juk Paryžius, po velnių, ne batistu grįstas.

— Pone, jūs be reikalo stengiatės mane pažeminti,— pareiškė d'Artanjanas, kurio vaidinga prigimtis pradėjo nustelbti jo taikingus pasiryžimus.— Taip, aš iš Gaskonijos, ir kadangi jūs tai žinote, man nėra reikalo jums priminti, kad gaskonai ne perdaug kantrūs. Taigi, kartą atsiprašę kad ir dėl padarytos kvailystės, jie būna tikri, jog padarė jau ir taip dukart daugiau, negu reikėjo.

— Pone,— tarė Aramis,— aš jums tai pasakiau anaiptol ne ieškodamas progos su jumis susivaidyti. Ačiū dievui, aš nesu koks nors mušeika, ir muškietininkas aš tik laikinai. Kaunuosi tik tada, kai esu priverstas, ir visada su dideliu pasibiaurėjimu. Bet šį kartą dalykas yra rimtas, nes čia jūs sukompromitavote moterį.

— Mes sukompromitavom! — sušuko d'Artanjanas.

— Kam jūs taip nevykusiai padavėt man tą nosinę?

— Kam jūs taip nevykusiai ją išmetėt?

— Aš jau sakiau ir dar pakartoju, pone, kad ši nosinė iškrito visai ne iš mano kišenės.

— Na, tai jūs sumelavote du kartus, pone, nes aš mačiau, kad ji kaip tik iškrito iš jūsų kišenės!

— Ak, štai kokiu tonu jūs pradedate kalbėti, pone!.. Na gerai, aš jus pamokysiu, kaip reikia gyventi.

— O aš jus pasiųsiu atgal mišių laikyti, pone abate! Prašau jus, traukite savo špagą, ir tuojau pat.

— Ne, ne, mano mielas drauge, tik jau ne čia. Argi nematot, kad mes esame prieš d'Egiljono rūmus, kurie pilni kardinolo žmonių? Kas mane įtikins, kad ne jo eminencija jums pavedė pristatyti jam mano galvą. O aš tiesiog juokingai esu prisirišęs prie savo galvos. Man atrodo, kad ji gana gerai rymo ant mano pečių. Taigi aš sutinku jus nukauti, būkite ramus, bet nukauti tyliai, uždaroj ir nuošalioj vietoj, ten, kur jūs niekam negalėtumėt pasigirti savo mirtim.

— Aš sutinku, bet per daug nepasitikėkite savimi ir pasiimkite nosinę, vis tiek, ar jinai jūsų, ar ne. Gal būt, turėsite progos ja pasinaudoti.

— Tamsta gaskonas? — ironiškai paklausė Aramis.

— Taip. Ir gaskonai neatidėlioja dvikovų iš atsargumo.

— Atsargumas, pone, muškietininkams yra beveik nenaudinga dorybė, bet būtina bažnyčios tarnams, aš tą žinau. O kadangi muškietininkas aš tik laikinai, tad esu linkęs būti atsargus. Antrą valandą aš turėsiu garbės jūsų laukti pono de Trevilio namuose. Ten aš jums nurodysiu tinkamą vietą.

Jauni vyrai nusilenkė vienas antram, paskui Aramis nuėjo gatve Liuksemburgo link, o d'Artanjanas, matydamas, kad jau gana vėlu, nuėjo link Dešo vienuolyno, kalbėdamas pats sau:

„Tikriausiai aš nebegrįšiu iš ten; bet jeigu ir būsiu nukautas, tai bent žinosiu, kad mane nukovė muškietininkas."

V ◆ *KARALIAUS MUŠKIETININKAI IR PONO KARDINOLO GVARDIEČIAI*

D'Artanjanas Paryžiuje neturėjo nė vieno pažįstamo. Todėl jis ėjo į dvikovą su Atu be sekundanto, nusprendęs pasitenkinti tais, kuriuos pasirinks jo priešininkas. Be to, jis buvo pasiryžęs prideramai, bet, aišku, neparodydamas silpnumo, atsiprašyti narsųjį muškietininką, nes nuogąstavo, kad ši dvikova gali sukelti nemalonumų, kokie panašiais atvejais kyla visada, kai jaunas ir stiprus vyras kaunasi su sužeistu ir nusilpusiu priešininku: nugalėtas — jis padvigubina savo priešininko triumfą, o nugalėjęs būna kaltinamas negarbingumu, perdaug lengvai pelnyta sėkme.

Beje, arba mes blogai pavaizdavome mūsų nuotykių ieškotojo būdą, arba mūsų skaitytojas jau turėjo pastebėti, kad d'Artanjanas anaiptol nebuvo paprastas žmogus. Todėl, kartodamas sau, kad jo mirtis neišvengiama, jis vis dėlto nesutiko nuolankiai ir tyliai mirti, kaip kad būtų padaręs kuris nors kitas, ne tiek drąsus ir ne tiek nuosaikus žmogus. Jis

apsvarstė skirtingus charakterius tų žmonių, su kuriais turėjo kautis, ir jam ėmė aiškėti situacija. Jis tikėjosi atsiprašęs tapti Ato draugu, nes griežtas jo veidas ir kilminga išvaizda jam labai patiko. Jis tarėsi įbauginsiąs Portą ta perpetės istorija, kurią jis, jeigu nebus nukautas vietoje, galėtų papasakoti visiems, o šis pasakojimas, sumania forma pateiktas žmonėms, padarytų Portą juokingą. Gudragalvio Aramio jis nelabai bijojo, ir tuo atveju, jeigu jam iš eilės tektų su juo susidurti, jis žūt būt pasiryžo jį sudoroti arba bent, kirsdamas į veidą, kaip Cezaris patardavo elgtis su Pompėjaus kareiviais, visam laikui sužaloti tą grožį, kuriuo Aramis taip didžiavosi.

Be to, d'Artanjanas turėjo tuos tvirtus ryžtingumo išteklius, kuriuos jo širdy išugdė tėvo patarimai, o jų esmė buvo tokia: „Nesilenkti niekam, išskyrus karalių, kardinolą ir poną de Trevilį." Štai kodėl jis nėjo, o skriste skrido prie Dešo vienuolyno, savotiško pastato be langų, apsupto nederlingų pievų ir tokios pat paskirties, kaip Pre-o Klerkas[1]: ten paprastai susitikdavo žmonės, negalį per daug gaišti laiko.

Kai d'Artanjanas priėjo nedidelį tuščią lauko sklypą prie šio vienuolyno sienų, Atas, atvykęs tik prieš penkias minutes, jau laukė jo; tuo metu kaip tik išmušė dvyliktą. Taigi jis buvo nepapeikiamai punktualus, ir griežčiausias dvikovų kazuistas nebūtų galėjęs jam nieko prikišti.

Atas, kurį visą laiką baisiai kankino žaizda, nors pono de Trevilio gydytojas ir buvo ją naujai aprišęs, sėdėjo ant akmens ir laukė savo priešininko, kaip visados ramus ir kupinas didingo orumo. Pamatęs d'Artanjaną, jis atsikėlė ir mandagiai žengė kelis žingsnius į jį. O d'Artanjanas savo ruožtu priėjo prie savo priešininko, laikydamas rankose skrybėlę, kurios plunksna vilkosi žeme.

— Pone,— tarė Atas,— aš pasiunčiau pakviesti dviejų savo draugų, kurie bus mano sekundantai. Bet tiedu mano draugai dar neatvyko. Stebiuos, kad jie vėlinasi: jie niekada taip nedaro.

[1] Pieva ties Sen-Žermen de Pre bažnyčia, Paryžiaus universiteto studentų pasivaikščiojimų ir dvikovų vieta.

— O aš, pone, neturiu sekundantų,— pareiškė d'Artanjanas,— nes, vos vakar atvykęs į Paryžių, pažįstu čia tik poną de Trevilį, kuriam mane rekomendavo mano tėvas, turįs garbę būti šiokiu tokiu jo bičiuliu.

Atas valandėlę pagalvojo.

— Jūs pažįstate tik poną de Trevilį? — paklausė jis.

— Taip, pone, tik jį vieną.

— Še tau! — pridūrė Atas, kalbėdamas tiek sau, tiek d'Artanjanui.— Še tau! Juk jus nukovęs, aš pagarsėčiau kaip vaikų ėdikas!

— Ne visai, pone,— atsakė d'Artanjanas, pagarbiai nusilenkdamas.— Ne visai taip, jeigu suteikiate man garbės kautis su jumis, nors ir būdamas sužeistas, o žaizda jums, be abejo, labai kliudo.

— Garbės žodis, labai kliudo, ir turiu pasakyti, kad jūs man velniškai ją užgavot. Bet aš laikysiu špagą kaire ranka, kaip kad visada panašiais atvejais daroma. Tik nemanykite, kad aš darau jums malonę: aš tiksliai kertu abiem rankom, ir jums dėl to net bus nepatogu, nes kairys yra labai neparankus tiems, kurie tam nepasiruošę. Gailiuosi, kad anksčiau apie tai jūsų neįspėjau.

— Jūs tikrai esate labai malonus, pone,— tarė d'Artanjanas vėl nusilenkdamas,— ir aš už tai esu be galo dėkingas.

— Man tiesiog darosi nepatogu...— atsakė Atas su įmantriu pagarbumu.— Verčiau pakalbėkim apie ką nors kita, jeigu nieko neturite prieš... Ak! Šimts perkūnų! Kaip skaudžiai jūs mane užgavote! Petys net dega!

— Jeigu jūs man leistumėt...— nedrąsiai tarė d'Artanjanas.

— Ką, pone?

— Aš turiu stebuklingą balzamą žaizdoms gydyti, balzamą, kurį man davė motina ir kurį pats išbandžiau.

— Na ir ką?..

— Esu tikras, kad tas balzamas maždaug per tris dienas jus išgydytų, ir po trijų dienų, kai jūs pasveiktumėt, pone, man būtų didelė garbė sukryžiuoti su jumis špagą.

D'Artanjanas pasakė šiuos žodžius taip paprastai, jog tat suteikė garbę jo mandagumui ir nė kiek neįžeidė jo drąsos.

— Dievaži, pone,— tarė Atas,— štai pasiūlymas, kuris man patinka, ne todėl, kad aš jį priimčiau, bet kad per mylią jauti turįs reikalo su kilniu bajoru. Taip kalbėdavo ir elgdavosi Karolio Didžiojo laikų riteriai, iš kurių kiekvienas šaunus vyras turi imti sau pavyzdį. Nelaimė, mes gyvename ne didžiojo imperatoriaus laikais. Gyvename pono kardinolo laikais, ir po trijų dienų jau būtų žinoma, kad ir kaip saugotum paslaptį, sakau, būtų žinoma, kad mes turime kautis, ir mums sukliudytų. Ak, nejaugi tie dykinėtojai neateis?

— Jeigu jūs skubate, pone,— tarė d'Artanjanas Atui taip pat paprastai, kaip prieš valandėlę buvo pasiūlęs atidėti dvikovą trims dienoms,— jeigu jūs skubate ir norite užbaigti su manim tuojau pat, tai, prašau, nesivaržykite.

— Štai vėl kalba, kuri man patinka,— tarė Atas, maloniai linktelėdamas d'Artanjanui galva.— Tai ne tik protą, bet tikriausiai ir širdį turinčio žmogaus žodžiai. Pone, aš labai myliu tokius žmones, kaip jūs, ir jaučiu, kad jeigu mes vienas antro nenukausime, man bus vėliau labai malonu pasikalbėti su jumis. Palaukime, prašau, tų ponų, man nėra kur skubėti, ir taip bus daug korektiškiau. O, štai, rodos, vienas jų ateina!

Iš tikrųjų Vožiraro gatvės gale pasirodė milžinas Portas.

— Ką? — sušuko d'Artanjanas.— Jūsų pirmas sekundantas — ponas Portas?

— Taip. Ar jums tai nepatinka?

— Anaiptol...

— O štai ir antras.

D'Artanjanas grįžtelėjo į tą pusę, kur rodė Atas, ir pažino Aramį.

— Kaip? — sušuko jis, dar labiau nustebęs, negu pirmą kartą.— Jūsų antras sekundantas ponas Aramis?

— Aišku. Argi jūs nežinote, kad mūsų niekad neišvysi vieno be kito ir kad muškietininkai ir gvardiečiai, karaliaus dvaras ir miestas mus vadina Atu, Portu ir Aramiu, arba

trimis neišskiriamaisiais? Na, bet kadangi jūs atvykote iš Dakso ar iš Po...

— Iš Tarbo,— pataisė d'Artanjanas.

— ...tad jums leistina šitos smulkmenos nežinoti, — užbaigė Atas.

— Garbės žodis,— tarė d'Artanjanas,— jus labai vykusiai vadina, ponai, ir šis mano nuotykis, jei tik apie jį pasklis kalbos, bent įrodys, kad jūsų draugystė anaiptol ne kontrastais pagrįsta.

Tuo metu Portas prisiartino ir rankos mostu pasveikino Atą, paskui atsigręžė į d'Artanjaną ir net apstulbo.

Tarp kitko pasakysime, kad jis savo perpetę buvo pakeitęs kita ir nusiėmęs apsiaustą.

— O-o! — sušuko jis.— Ką gi tai reiškia?

— Su šiuo ponu aš kaunuos,— pareiškė Atas, rodydamas ranka į d'Artanjaną ir tuo mostu lyg ir sveikindamas jį.

— Ir aš,— sušuko Portas,— su juo kaunuos!

— Bet tik pirmą valandą,— atsakė d'Artanjanas.

— Ir aš taip pat kaunuos su tuo ponu,— tarė savo ruožtu Aramis, prieidamas prie jų.

— Bet tik antrą valandą,— taip pat ramiai atsakė d'Artanjanas.

— Tačiau dėl ko gi tu kausies, Atai? — paklausė Aramis.

— Iš tikrųjų nė pats gerai nežinau. Jis man užgavo petį. O tu, Portai?

— Po šimts, aš kaunuos todėl, kad kaunuos,— atsakė Portas rausdamas.

Atas, nuo kurio žvilgsnio niekas nepasprukdavo, pamatė, kaip gaskonas kiek šyptelėjo.

— Mes susiginčijom dėl rūbų,— tarė jaunuolis.

— O aš kausiuos dėl vieno teologinio klausimo,— atsakė Aramis, ženklais prašydamas d'Artanjaną, kad laikytų paslapty jų dvikovos priežastį.

Atas ir vėl pamatė šypseną d'Artanjano lūpose.

— Tikrai? — paklausė jis.

— Taip, mūsų nuomonės skiriasi dėl vienos šv. Augustino pastraipos,— pareiškė gaskonas.

„Iš tikrųjų jis išmintingas žmogus“,— sušnibždėjo Atas.

— O dabar, ponai, kai jūs visi čia susirinkote, leiskite man jus atsiprašyti,— tarė d'Artanjanas.

Ištarus žodį *atsiprašyti*, Ato kakta apsiniaukė. Porto lūpomis perbėgo pašaipi šypsena, o Aramis su panieka numojo.

— Jūs manęs nesuprantate, ponai,— pareiškė d'Artanjanas, pakeldamas galvą, ant kurios tuo metu sušvitęs saulės spindulys auksine spalva padabino švelnius ir drąsius jo veido bruožus,— aš jus atsiprašau tuo atveju, jei negalėsiu atsiteisti visiems trims, nes ponas Atas turi teisę nukauti mane pirmas, ir tada aš negalėsiu jums atlyginti savo skolos, pone Portai, o jums, pone Arami, priklausanti dalis visai niekais pavirsta. O dabar, ponai, aš pakartoju, atleiskite man, bet tik už tai... ir pradėkime!

Tardamas šiuos žodžius, d'Artanjanas riteriškiausiu mostu ištraukė špagą.

Kraujas siūbtelėjo jam į galvą. Šią akimirką jis būtų galėjęs ištraukti špagą prieš visus karalystės muškietininkus lygiai taip, kaip dabar ištraukė prieš Atą, Portą ir Aramį.

Buvo penkiolika minučių po dvyliktos. Saulė pakilo į pat zenitą, dvikovai parinktą vietą užtvindydama kaitriais spinduliais.

— Karšta,— tarė Atas, taip pat išsitraukdamas špagą,— bet aš negalėsiu nusivilkti liemenės, nes vis dar jaučiu, kad žaizda kraujuoja, o aš nenorėčiau varžyti pono, rodydamas jam kraują, kurį dar ne jis praliejo.

— Taip, pone,— atsakė d'Artanjanas,— ir vis tiek, ar jis bus mano, ar kieno kito pralietas, patikėkite, man visada bus gaila matyti tokio narsaus bajoro kraują. Taigi ir aš kausiuos su liemene, kaip jūs.

— Na gerai jau, gerai, užteks tų meilių žodžių,— tarė Portas.— Neužmirškite, kad ir mes laukiame savo eilės.

— Kalbėkite tik už save, Portai, kai sakote tokias nesąmones,— pertraukė jį Aramis.— Mano nuomone, visa tai, ką šie ponai sako, yra labai gerai pasakyta ir visiškai dera dviem kilniem bajoram.

— Malonėkit, pone,— tarė Atas, stodamas kovos padėtin.

— Aš laukiu jūsų žodžio,— atsakė d'Artanjanas, sukryžiuodamas špagą.

Bet vos tik abi špagos sužvangėjo susikirtusios, prie vienuolyno kampo pasirodė pono de Žiusako vadovaujamas jo eminencijos gvardiečių būrys.

— Kardinolo gvardiečiai! — vienu balsu sušuko Portas ir Aramis.— Špagas į makštis, ponai! Špagas į makštis!

Bet jau buvo per vėlu. Abu kovotojus pastebėjo tokioje pozoje, kad negalima buvo abejoti, kokie jų tikslai.

— Ei! — sušuko Žiusakas, artindamasis prie jų ir duodamas ženklą saviškiams eiti drauge.— Ei, muškietininkai! Jūs susirinkote čia kautis? O kaipgi su ediktais? . .

— Jūs esate be galo kilnūs, ponai gvardiečiai,— tarė Atas, kupinas apmaudo, nes Žiusakas buvo vienas iš užvakarykščių užpuolikų.— Jeigu mes užtiktume jus kaunantis, dievaži, jums nekliudytume. Duokite mums valią, ir jūs be jokio vargo turėsit malonumo.

— Ponai,— tarė Žiusakas,— labai apgailestaudamas, aš pareiškiu jums, kad tai neįmanoma: pirmoj vietoj pareiga. Malonėkit įsikišti špagas ir eikit su mumis.

— Pone,— atsakė Aramis, pamėgdžiodamas Žiusaką,— su didžiausiu pasitenkinimu mes paklausytume malonaus jūsų kvietimo, jeigu tai pareitų nuo mūsų. Bet, nelaimė, tai yra neįmanoma: ponas de Trevilis mums tai uždraudė. Tad eikite savo keliu, ir tai bus geriausia, ką jūs galite padaryti.

Tokia pašaipa įsiutino Žiusaką.

— Jei nepaklausysite,— tarė jis,— mes jus priversime.

— Jie penkiese,— pusbalsiu tarė Atas,— o mes tik trise. Mes vėl pralaimėsim, arba mums reikės čia mirti, nes aš pareiškiu jums: nugalėtas aš nebesirodysiu kapitonui į akis.

Atas, Portas ir Aramis tą pat akimirką sustojo vienas šalia kito, o Žiusakas tuo metu surikiavo savo kareivius.

Šio akimirksnio pakako d'Artanjanui ryžtis; tai buvo vienas tų įvykių, kurie nulemia visą žmogaus gyvenimą. Reikėjo pasirinkti ar karalių, ar kardinolą ir, sykį pasirinkus, to laikytis. Kautis — reiškė neklausyti įstatymų, atseit, rizikuo-

ti savo galva, atseit, iš karto virsti už patį karalių galingesnio ministro priešu. Štai ką numatė jaunuolis ir, pasakykime tai jo garbei, nė sekundės nesuabejojo. Atsigręždamas į Atą ir jo draugus, jis tarė:

— Ponai, jei leisite, aš šiek tiek papildysiu jūsų žodžius; jūs pasakėte, kad esate tik trise, bet man atrodo, kad mes esam keturiese.

— Bet jūs ne mūsiškis,— atšovė Portas.

— Tai tiesa,— atsakė d'Artanjanas,— drabužiais — ne, bet savo siela — taip, turiu muškietininko širdį, aš tai puikiai jaučiu, mano pone, ir ji mane veda.

— Pasitraukit, jaunuoli,— sušuko Žiusakas, kuris, be abejo, iš d'Artanjano judesių ir veido išraiškos atspėjo jo tikslus.— Jūs galite pasitraukti, mes netrukdysime. Gelbėkit savo kailį, tik greičiau!

D'Artanjanas nepajudėjo iš vietos.

— Tikrai jūs puikus vyrukas,— tarė Atas, spausdamas jaunuoliui ranką.

— Na, ryžkitės, greičiau! — pakartojo Žiusakas.

— Iš tikrųjų,— tarė Portas ir Aramis,— darykime ką nors.

— Šis jaunuolis labai kilnus,— tarė Atas.

Bet visiems trims kėlė nerimo d'Artanjano jaunystė ir jo neprityrimas.

— Mūsų bus tik trys, iš kurių vienas sužeistas, ir priedo — vienas vaikas,— prabilo Atas,— o vis dėlto bus sakoma, kad mūsų buvo keturi vyrai.

— Taip, bet trauktis! . .— sušuko Portas.

— Neįmanoma,— sutiko Atas.

D'Artanjanas suprato jų neryžtingumą.

— Ponai, vis dėlto išbandykite mane,— tarė jis,— ir prisiekiu jums savo garbe, kad nepasitrauksiu iš čia, jei mes būsime nugalėti.

— Kuo jūs vardu, mano drąsuoli? — paklausė Atas.

— D'Artanjanas, pone.

— Taigi, Atai, Portai, Arami ir d'Artanjanai, į priekį! — sušuko Atas.

— Tai ką, ponai, ar jūs teiksitės pagaliau ryžtis? — trečią kartą sušuko Žiusakas.

— Mes jau pasiryžome, ponai,— atsakė Atas.

— Ir ką gi nutarėte? — paklausė Žiusakas.

— Turėsime garbės jus pulti,— atsakė Aramis, viena ranka nusiimdamas skrybėlę, o kita ištraukdamas špagą.

— Štai kaip! Jūs priešinatės! — sušuko Žiusakas.

— Šimts perkūnų! Argi tai jus stebina?

Ir devyni kovotojai įnirtingai puolė vieni kitus, vis dėlto nepamiršdami planingo veiksmų derinimo.

Atas pasirinko Kajuzaką, kardinolo favoritą; Portui teko Bikara, o Aramis susitiko su dviem priešininkais.

D'Artanjanas atsidūrė prieš patį Žiusaką.

Jaunojo gaskono širdis plakė taip smarkiai, jog vos neiššoko iš krūtinės, bet, ačiū dievui, ne iš baimės — jos nebuvo nė šešėlio,— o iš įkarščio. Jis kovėsi kaip įsiutęs tigras, dešimt kartų apsisukdamas aplink savo priešininką, dvidešimt kartų keisdamas savo kovos taktiką ir vietą. Žiusakas buvo, kaip anuomet sakydavo, „mėgėjas pažvanginti kalavijais", ir reikia pripažinti, labai įgudęs šiame mene. Tačiau jam buvo be galo sunku gintis nuo vikraus, šokinėjančio priešininko, kuris kas akimirką nepaisė nustatytų taisyklių, puldinėdamas vienu metu iš visų pusių ir sykiu atmušinėdamas smūgius kaip žmogus, jaučiąs didžiausią pagarbą savo odai.

Pagaliau ši kova išvedė Žiusaką iš kantrybės. Įsiutęs, kad jam nesiseka nugalėti to, kurį laikė vaiku, jis pradėjo karščiuotis ir daryti klaidas. D'Artanjanas, kuris, neturėdamas praktikos, mintinai žinojo teoriją, pasidarė dvigubai judresnis. Žiusakas, norėdamas greičiau baigti, smogė priešininkui baisų kirtį, net pasvirdamas priekin. Bet d'Artanjanas mitriai atsikirto ir tuo metu, kai Žiusakas lošėsi atgal, kaip gyvatė slystelėjo pro jo durklą ir kiaurai pervėrė jį savo špaga. Žiusakas sudribo kaip maišas.

Tada d'Artanjanas skubiu ir neramiu žvilgsniu apmetė kovos lauką.

Aramis jau buvo nukovęs vieną savo priešininką, bet antrasis smarkiai jį spaudė. Vis dėlto Aramis buvo gana geroj padėty ir dar galėjo gintis.

Bikara ir Portas smarkiai čerškino špagomis. Portui buvo perverta ranka, o Bikarai — blauzda. Bet kadangi nei vieno, nei antro žaizda nebuvo pavojinga, jiedu kirtosi dar įnirtingiau.

Atas, vėl Kajuzako sužeistas, vis labiau blyško, bet nesitraukė nė žingsnio. Jis tik paėmė špagą kita ranka ir kovėsi kairiąja.

D'Artanjanas pagal anų laikų dvikovos taisykles galėjo kuriam nors padėti. Akimis ieškodamas draugo, kuriam reikėtų jo pagalbos, jis pastebėjo Ato žvilgsnį. Šis žvilgsnis buvo itin iškalbingas. Atas greičiau būtų sutikęs mirti, negu šauktis pagalbos, bet jis galėjo pažvelgti ir žvilgsniu jos prašyti. D'Artanjanas tai suprato ir grėsmingu šuoliu puolė iš šono Kajuzaką, šaukdamas:

— Į mane, pone gvardieti, aš jus puolu.

Kajuzakas atsigrįžo ir kaip tik laiku. Atas, kurį palaikė vien nepaprastas narsumas, suklupo ant vieno kelio.

— Šimts perkūnų! — šaukė jis d'Artanjanui.— Prašau, neužmuškite jo, jaunuoli! Kai pagysiu ir būsiu visai sveikas, aš suvesiu su juo senas sąskaitas. Tik nuginkluokite jį, išmuškite jam špagą. Taip! Gerai! Labai gerai!

Šis Ato šūksmas pasigirdo tada, kai Kajuzako špaga nulėkė per dvidešimt žingsnių. D'Artanjanas ir Kajuzakas kartu puolė prie jos: vienas atsiimti, kitas — pagriebti, bet d'Artanjanas, būdamas vikresnis, pribėgo pirmas ir primynė ją koja.

Kajuzakas pribėgo prie to gvardiečio, kurį buvo nukovęs Aramis, čiupo jo špagą ir norėjo grįžti prie d'Artanjano, bet pakeliui sutiko Atą, kuris per tą d'Artanjano jam suteiktą poilsio valandėlę atsikvėpė ir bijodamas, kad bičiulis nenukautų jo priešo, norėjo vėl stoti į kovą.

D'Artanjanas suprato, kad įžeistų Atą, jeigu jam sutrukdytų. Iš tikrųjų po kelių sekundžių Kajuzakas krito su perverta gerkle.

Tuo pačiu metu Aramis įrėmė špagą į savo pargriauto priešininko krūtinę ir privertė jį prašyti pasigailėjimo.

Beliko Portas su Bikara. Portas visą laiką juokavo, klausinėjo Bikarą, kuri dabar galėtų būti valanda, ir sveikino jį, kad jo brolis gavęs vadovauti kuopai Navaros pulke. Bet, vis taip juokaudamas, jis nieko nelaimėjo. Bikara buvo vienas iš tų geležinių žmonių, kurie krinta tik negyvi.

Tačiau reikėjo baigti. Galėjo ateiti sargyba ir suimti visus besikaunančius, tiek sužeistus, tiek ir ne, tiek karaliaus, tiek ir kardinolo vyrus. Atas, Aramis ir d'Artanjanas apsupo Bikarą ir ragino jį pasiduoti. Nors ir likęs vienas prieš visus ir su perverta blauzda, Bikara norėjo laikytis. Tada Žiusakas, kilstelėjęs ant alkūnės, sušuko jam, kad pasiduotų. Bet Bikara buvo gaskonas, kaip ir d'Artanjanas; jis apsimetė negirdįs, tik nusijuokė ir, tarp dviejų puolimų suradęs laiko, savo špagos galu parodė į žemę.

— Čia,— tarė jis, parodijuodamas biblijos žodžius,— čia mirs Bikara, vienas iš tų, kurie drauge su juo buvo.

— Bet jie keturiese prieš tave vieną. Pasiduok, aš tau įsakau!

— Na, jeigu tu įsakai, tai kas kita,— atsakė Bikara.— Tu mano brigadyrius, ir aš turiu klausyti.

Ir, atšokęs atgal, jis perlaužė ant kelio savo špagą, kad nereikėtų jos atiduoti, sviedė jos gabalus per vienuolyno sieną ir sunėrė ant krūtinės rankas, švilpaudamas kažkokią kardinolininkų dainelę.

Narsumas visada yra gerbiamas, net jeigu tą narsumą rodo priešas. Muškietininkai saliutavo šauniam gvardiečiui špagomis ir įsikišo jas į makštis. D'Artanjanas pasekė jų pavyzdžiu, paskui, Bikaros padedamas, nes šis vienintelis tesilaikė ant kojų, nunešė į vienuolyno prieangį Žiusaką, Kajuzaką ir tą Aramio priešininką, kuris buvo tik sužeistas. Ketvirtasis, kaip jau sakėme, krito negyvas. Paskui jie skambtelėjo varpeliu ir, nusinešdami keturias špagas iš penkių, apsvaigę iš džiaugsmo, pasileido pono de Trevilio rūmų link.

Jie ėjo susikabinę, užimdami visą gatvę ir sustabdydami kiekvieną sutiktą muškietininką, taigi pagaliau pasidarė tik-

ra pergalės eisena. D'Artanjano širdis skendėjo svaiguly, jis ėjo tarp Ato ir Porto, meiliai juos apkabinęs.

— Jei aš dar ir nesu muškietininkas,— tarė jis savo naujiems draugams, žengdamas pro pono de Trevilio rūmų duris,— tai bent galiu tartis esąs jų mokiniu, ar ne tiesa?

VI ◆ *JO DIDENYBĖ KARALIUS LIUDVIKAS XIII*

Šis įvykis sukėlė didelį triukšmą. Ponas de Trevilis garsiai barė savo muškietininkus, o patylomis sveikino juos. Tačiau reikėjo negaištant įspėti karalių, ir ponas de Trevilis skubiai nuvyko į Luvrą. Buvo jau per vėlu: karalius sėdėjo užsidaręs su kardinolu, o ponui de Treviliui buvo pasakyta, kad karalius užimtas ir šiuo metu negalįs jo priimti. Trevilis nuėjo vakare, tuo laiku, kai karalius lošė kortomis. Karaliui sekėsi, ir kadangi jo didenybė buvo labai šykštus, tad tokia proga jis buvo puikiai nusiteikęs; dar iš tolo pamatęs Trevilį, karalius tarė:

— Eikite šen, ponas kapitone, eikite šen, aš turiu jus išbarti. Ar jūs žinote, kad jo eminencija buvo atvykęs man pasiskųsti jūsų muškietininkais ir atrodė toks susijaudinęs, jog dėl to šį vakarą net susirgo. O, tie jūsų muškietininkai tikri pramuštgalviai, velniai raguotieji!

— Ne, jūsų didenybe,— atsakė Trevilis, iš pirmo žvilgsnio pamatęs, kurlink krypsta kalba.— Ne, kaip tik priešingai, jie yra geriausi sutvėrimai, ramūs kaip avinėliai, ir aš prisiekiu, kad jie tik vieno tetrokšta: ištraukti savo kardus jūsų didenybės labui. Bet ką gi daryti! Pono kardinolo gvardiečiai nuolatos ieško priekabių, ir, vien tik saugodami pulko garbę, vargšai jaunuoliai yra priversti gintis.

— Pasiklausykit pono de Trevilio! — sušuko karalius.— Pasiklausykit! Galima pamanyti, kad jis kalba apie kažkokią vienuolių brolijąl Iš tikrųjų, mano mielas kapitone, man norisi atimti iš jūsų kapitono laipsnį ir jį atiduoti madmuazelei de Šemro, kuriai aš pažadėjau abatiją. Bet nemanykite, kad aš taip ir patikėsiu vien žodžiais. Mane vadina Liudviku Tei-

singuoju, ponas de Trevili, ir tuojau pat, tuojau pat mes pamatysime...

— O, kaip tik todėl, kad pasitikiu tuo teisingumu, aš kantriai ir ramiai laukiu jūsų didenybės sprendimo.

— Na, laukite, pone, laukite,— tarė karalius,— ilgai laukti aš jūsų neversiu.

Iš tikrųjų laimė pasikeitė, ir karalius ėmė pralošinėti tai, ką buvo laimėjęs, tad apsidžiaugė, radęs dingstį,— tebūnie mums atleista už tą lošikų išsireiškimą, kurio kilmės prisipažįstame nežiną,— išsisukti. Taigi po valandėlės karalius atsistojo, dėdamas į kišenę pinigus, kurie gulėjo prieš jį ant stalo ir kurių didžioji dalis buvo jo išlošta.

— La Vjevili,— tarė jis,— sėskite į mano vietą. Man reikia svarbiu reikalu pasikalbėti su ponu de Treviliu. A, beje... čia aš turėjau aštuoniasdešimt luidorų; padėkite tiek pat, kad pralošusieji neturėtų kuo skųstis. Pirmoj vietoj — teisingumas!

Paskui jis atsigrįžo į poną de Trevilį ir nuėjo su juo prie vieno lango ambrazūros.

— Tai ką, pone,— tęsė jis,— jūs sąkote, kad jo eminencijos gvardiečiai pradėjo kibti prie jūsų muškietininkų?

— Taip, jūsų didenybe, kaip ir visuomet.

— O kaipgi visa tai, sakykite, atsitiko? Juk jūs žinote, mano brangus kapitone, kad teisėjas turi išklausyti abiejų pusių.

— Ak, dieve mano! Visai paprastai ir suprantamai. Trys mano geriausi muškietininkai, kurių vardai žinomi jūsų didenybei, kurių ištikimybę ne kartą įvertinote ir kurie, galiu patikinti jūsų didenybę, visa širdimi pasiryžę jums tarnauti, sakau, trys geriausieji mano kariai, ponai Atas, Portas ir Aramis, sumanė pasilinksminti kartu su jaunu gaskonu, kurį aš šį rytą buvau jiems rekomendavęs. Jie ketino eiti, man rodos, į Sen-Žermeną ir buvo nutarę susitikti prie Dešo vienuolyno, bet staiga jiems sukliudė ponas de Žiusakas ir ponai Kajuzakas, Bikara ir dar du kiti gvardiečiai, kurie atvyko čion tokiu gausiu būriu, matyt, ne be blogų kėslų prieš ediktus.

— Aha! Aš tik dabar pradedu suprasti,— tarė karalius.— Jie, be abejo, patys buvo atėję kautis.

— Aš jų nekaltinu, jūsų didenybe, bet palieku jūsų didenybei spręsti pačiam, ko galėtų penki ginkluoti vyrai ateiti į tokią nuošalią vietą karmeličių vienuolyno apylinkėse.

— Taip, jūsų tiesa, Trevili, jūsų tiesa.

— Bet, pamatę mano muškietininkus, jie pakeitė savo sumanymą, ir jų tarpusavio neapykantą nustelbė vieno pulko neapykanta kitam, nes jūsų didenybė žinote, kad muškietininkai, kurie klauso karaliaus ir vien tik karaliaus, savaime yra ponui kardinolui ištikimų gvardiečių priešai.

— Taip, Trevili, taip,— liūdnai tarė karalius.— Labai skaudu, tikėkite manimi, matyti Prancūzijoje dvi partijas, dvi galvas karalystėje. Bet visa tai pasibaigs, Trevili, visa tai pasibaigs. Taigi jūs sakote, kad gvardiečiai prikibo prie muškietininkų.

— Aš sakau, kad, gal būt, šitaip atsitiko, bet aš neprisiekiu, valdove. Jūsų didenybė žinote, kaip sunku susekti teisybę. Nebent reikėtų būti apdovanotam šiuo nuostabiu įžvalgumu, už kurį Liudvikas XIII yra pramintas Teisinguoju.

— Jūsų tiesa, bet muškietininkai buvo ne vieni: su jais dar buvo kažkoks vaikas.

— Taip, jūsų didenybe, ir vienas sužeistas; tuo būdu trys muškietininkai, kurių vienas sužeistas, ir vienas vaikas ne tik atsilaikė prieš penkis smarkiausius pono kardinolo gvardiečius, bet dargi keturis jų paguldė.

— Bet juk tai pergalė! — sušuko karalius, visas nušvitęs,— tikra pergalė!

— Taip, valdove, tokia pat tikra, kaip ir anoji prie Se tilto.

— Sakote, keturi vyrai, iš kurių vienas sužeistas ir vienas vaikas?

— Vos pasiekęs jaunuolio amžių, bet jis irgi šia proga taip puikiai pasirodė, kad drįstu jį rekomenduoti jūsų didenybei.

— Kuo jis vardu?

— D'Artanjanas, jūsų didenybe. Jis yra sūnus seniausio mano draugo, sūnus žmogaus, kuris kartu su garbingo atminimo karaliumi, jūsų tėvu, dalyvavo kare savanoriu.

— Ir jūs sakote, kad šis jaunuolis gerai pasirodė? Papasakokit man apie tai, Trevili. Jūs žinote, kad aš mėgstu pasakojimus apie karus ir kautynes.

Ir karalius Liudvikas XIII išdidžiai paraitė ūsus, įsiremdamas į šoną.

— Jūsų didenybe,— tęsė Trevilis,— kaip jau sakiau, ponas d'Artanjanas yra bemaž vaikas, ir kadangi jis neturi garbės būti muškietininku, tad buvo apsivilkęs miestelėno rūbais. Pono kardinolo gvardiečiai, matydami, kad jis jaunas, o ypač, kad nepriklauso prie pulko, paprašė jį pasitraukti, prieš jiems pulsiant.

— Taigi matote, Trevili,— pertraukė karalius,— jie pirmieji užpuolė!

— Visai teisingai, jūsų didenybe, čia nėra jokių abejonių. Jie ragino jį pasitraukti, bet jis atsakė visa savo širdimi esąs muškietininkas ir visiškai ištikimas jūsų didenybei, todėl pasiliksiąs su ponais muškietininkais.

— Šaunus jaunuolis! — sušnabždėjo karalius.

— Ir tikrai jis pasiliko su jais. Jūsų didenybė įsigijote puikų karį, nes kaip tik jis ir kirto Žiusakui tą baisųjį smūgį, dėl kurio taip širsta ponas kardinolas.

— Ar tai jis sužeidė Žiusaką? — sušuko karalius.— Jis? Tasai vaikas? Trevili, tai neįmanoma!

— Viskas įvyko taip, kaip aš turėjau garbės pranešti jūsų didenybei.

— Žiusakas — vienas geriausių špagos meistrų visoje karalystėje!

— Na ką gi, jūsų didenybe, jis rado už save pranašesnį!

— Aš noriu pamatyti šį jaunuolį, Trevili, aš noriu jį pamatyti ir, jei galima, kuo nors jam padėti,— mes tuo pasirūpinsime.

— Kada jūsų didenybė teiksis jį priimti?

— Rytoj dvyliktą, Trevili.

— Jį vieną atvesti?

— Ne, atveskite man juos drauge visus keturis. Aš noriu jiems padėkoti visiems iš karto: ištikimi žmonės retai sutinkami, Trevili, ir ištikimybę reikia apdovanoti.

— Dvyliktą, jūsų didenybe, mes būsime Luvre.

— Beje, siauraisiais laiptais, Trevili, tik siauraisiais. Kardinolas neturi žinoti...

— Klausau, jūsų didenybe.

— Jūs suprantate, Trevili, įstatymas lieka įstatymu: šiaip ar taip, kautis vis dėlto uždrausta.

— Bet šis susitikimas, jūsų didenybe, peržengia įprastas dvikovos ribas. Tai susidūrimas ir geriausias įrodymas, kad tie penki kardinolo gvardiečiai stojo prieš tris mano muškietininkus ir poną d'Artanjaną.

— Tai tiesa,— tarė karalius,— bet nesvarbu, Trevili, vis dėlto ateikite siauraisiais laiptais.

De Trevilis nusišypsojo. Jis pasiekė to, kad vaikas sukilo prieš savo mokytoją, ir tai jau buvo daug. Jis pagarbiai nusilenkė karaliui ir, jam leidus, išėjo.

Tą patį vakarą trims muškietininkams buvo pranešta apie jiems suteiktą garbę. Kadangi jau seniai jie pažinojo karalių, tad juos tai ne per daug sujaudino, bet d'Artanjanas savo gaskoniška vaizduote jau matė būsimąją laimę ir praleido naktį, regėdamas aukso sapnus. Dėl to jau aštuntą valandą ryto jis buvo pas Atą.

D'Artanjanas rado muškietininką jau apsivilkusį ir pasirengusį eiti. Kadangi pas karalių priėmimas turėjo įvykti tik dvyliktą, tad jis buvo susitaręs su Portu ir Aramiu susitikti smuklėje prie Liuksemburgo arklidžių pažaisti ten sviediniu. Atas pakvietė ir d'Artanjaną eiti drauge, ir šis sutiko, nors nemokėdamas ir niekuomet nebandęs to žaidimo: mat, buvo tik devynios valandos ryto, ir jis nežinojo, kur praleisti laiką iki dvyliktos.

Portas ir Aramis jau buvo atvykę ir žaidė drauge. Atas, būdamas labai mitrus visuose kūno pratimuose, atsistojo su d'Artanjanu priešingoj pusėj aikštelės ir pasiūlė jiems žaisti keturiese. Bet jau iš pirmo judesio, nors ir mesdamas kairiąja ranka, Atas pajuto, kad tokiai mankštai jo žaizda dar

perdaug šviežia. D'Artanjanas pasiliko vienas. Kadangi jis pareiškė dar nemokąs taisyklingai žaisti, tad toliau visi tik šiaip sau mėtė sviedinį, neskaitydami taškų. Bet vienas sviedinys, paleistas stipruolio Porto rankos, pralėkė taip arti pro d'Artanjano veidą, jog šis pamanė, kad jei sviedinys nebūtų pralėkęs pro šalį, o pataikęs jam į veidą, jo audiencija tikriausiai būtų nuėjusi niekais, nes jis jokiu būdu nebūtų galėjęs pasirodyti karaliui. O juk gaskoniška vaizduotė jam sakė, kad nuo tos audiencijos priklauso visa jo ateitis. Todėl jis mandagiai nusilenkė Portui ir Aramiui, pareikšdamas žaisiąs tik tada, kai galėsiąs prieš juos atsilaikyti, ir nuėjo už virvinės pertvaros, į galeriją.

D'Artanjano nelaimė, žiūrovų tarpe buvo vienas jo eminencijos gvardietis, kuris, dar įsiutęs už vakarykštį savo draugų pralaimėjimą, pažadėjo pasinaudoti pirmąja proga ir atkeršyti už juos. Taigi jam pasirodė, kad tokia proga atėjo, ir, kreipdamasis į savo kaimyną, tarė:

— Nenuostabu, kad šis jaunuolis išsigando sviedinio. Juk jis, be abejo, kandidatas į muškietininkus.

D'Artanjanas atsigręžė it gyvatės įgeltas ir įsmeigė akis į gvardietį, pasakiusį tuos užgaulius žodžius.

— Po šimts! — vėl prabilo tas, įžūliai raitydamas ūsus.— Žiūrėkit į mane, kiek tik norite, ponaičiuk: ką pasakiau — pasakiau.

— O kadangi jūsų pasakyti žodžiai perdaug aiškūs ir nėra reikalo jų aiškinti,— patylom atsakė d'Artanjanas,— tad aš jus paprašysiu eiti kartu su manim.

— Kada gi? — paklausė gvardietis pašaipiu tonu.

— Tuojau pat.

— Jūs, be abejo, žinote, kas aš esu?

— Visiškai nežinau, ir man tai nė kiek nerūpi.

— Klystate, nes, jei žinotumėt mano pavardę, gal būt, taip neskubėtumėt.

— O kokia gi jūsų pavardė?

— Bernažū, jūsų paslaugoms.

— Puiku, pone Bernažū,— ramiai atsakė d'Artanjanas,— aš jūsų lauksiu prie durų.

— Eikite, pone, aš seksiu paskui.

— Neskubėkite per daug, pone, kad kas nepastebėtų, jog mes išeiname drauge. Jūs suprantate, kad tam reikalui, kurio mes imsimės, liudininkai nereikalingi.

— Gerai,— atsakė gvardietis, nustebęs, kad jo pavardė jaunuoliui nepadarė ypatingo įspūdžio.

Iš tikrųjų Bernažū pavardė buvo žinoma visiems, išskyrus gal tik d'Artanjaną, nes tai buvo viena dažniausiai minimų pavardžių kasdieniniuose susidūrimuose, kurių jokie karaliaus ir kardinolo ediktai negalėjo sutramdyti.

Portas ir Aramis buvo taip įnikę į savo partiją, o Atas taip atidžiai juos stebėjo, kad jie nė nepamatė išeinant savo jauną draugą, kuris, kaip buvo sakęs gvardiečiui, sustojo prie durų. Netrukus išėjo ir gvardietis. D'Artanjanas negalėjo gaišti, nes dvyliktą valandą pas karalių buvo paskirta audiencija. Jis apsižvalgė aplinkui ir pamatė, kad gatvė tuščia.

— Garbės žodis,— tarė jis savo priešininkui,— jūsų laimė, nors jūs ir vadinatės Bernažū, kad turite reikalo tik su kandidatu į muškietininkus. Tačiau būkite ramus, aš stengsiuos padaryti tai, ką galiu. Ginkitės!

— Bet,— pareiškė tasai, kurį d'Artanjanas iššaukė į kovą,— man atrodo, kad vieta ne visai vykusiai parinkta, ir mums būtų patogiau kur nors už Sen-Žermeno abatijos arba Pre-o-Klerke.

— Jūsų pastaba visai teisinga,— atsakė d'Artanjanas,— bet, nelaimė, man liko nedaug laiko, nes lygiai dvyliktą turiu pasimatymą. Taigi ginkitės, pone, ginkitės!

Bernažū buvo ne toks žmogus, kuriam reikėtų dusyk kartoti tokį malonų kvietimą. Tą pat akimirksnį špaga švystelėjo jo rankoje, ir jis puolė savo priešininką, tikėdamasis jį, tokį jauną, įbauginti.

Bet d'Artanjanas jau vakar turėjo gerą pamoką ir, dar įkaitintas savo pergalės, kupinas laukiamos malonės, pasiryžo nesitraukti nė žingsnio. Abi špagos žvangėdamos susikryžiavo prie pat rankenų. Kadangi d'Artanjanas stipriai laikėsi vietoje, tad jo priešininkas žengė žingsnį atgal. Pasinaudojęs

momentu, kai besitraukiančio Bernažū špaga nukrypo į šalį, d'Artanjanas išlaisvino savo špagą, puolė pirmyn ir sužeidė priešininkui petį. D'Artanjanas tučtuojau pasitraukė žingsnį atgal ir iškėlė savo špagą, o Bernažū, sušukęs jam, kad tai niekis, drąsiai puolė pirmyn ir pats užšoko ant špagos smaigalio. Kadangi jis nesuklupo ir neprisipažino nugalėtas, o tik traukėsi prie pono de La Tremulio rūmų, kur tarnavo vienas jo giminaitis, d'Artanjanas, nežinodamas, kiek pastaroji priešininko žaizda yra pavojinga, stipriai spaudė jį ir tikriausiai būtų pribaigęs trečiuoju kirčiu. Bet staiga gatvėje kilęs triukšmas pasiekė žaidimų vietą, ir du gvardiečio draugai, kurie buvo jį girdėję kalbant su d'Artanjanu, o po to matė išeinant kartu, išbėgo iš žaidimų aikštės su špagomis rankose ir puolė nugalėtoją. Tuojau pat pasirodė Atas, Portas ir Aramis, ir tuo pačiu metu, kai du gvardiečiai jau buvo bepuolą jų jaunąjį draugą, jie privertė juos atsigręžti. Šį akimirksnį Bernažū krito, o gvardiečiai, likę tik dviese prieš keturis, ėmė šaukti:

— Šen, de La Tremulio vyrai!

Į tą šauksmą iš de La Tremulio rūmų pasipylė visi, kas ten buvo, ir užpuolė keturis draugus. Bet ir šie savo ruožtu ėmė šaukti:

— Šen, muškietininkai!

Šis šauksmas niekad nelikdavo be atgarsio. Visi žinojo, kad muškietininkai — jo eminencijos priešai, ir mylėjo juos už tai, kad jie neapkentė kardinolo. Todėl visų Raudonajam hercogui, kaip jį buvo pavadinęs Aramis, nepriklausančių dalinių gvardiečiai panašiuose susidūrimuose paprastai remdavo karaliaus muškietininkus. Iš trijų pro šalį einančių pono Dezesaro kuopos gvardiečių du atėjo padėti keturiems draugams, o trečiasis nubėgo į pono de Trevilio rūmus, šaukdamas:

— Šen, muškietininkai, šen!

Kaip paprastai pono de Trevilio rūmai buvo pilni jo pulko kareivių, kurie ir nubėgo padėti savo draugams. Kova virto visuotine, bet persvara buvo muškietininkų pusėje: gvardiečiai ir pono de La Tremulio vyrai pasitraukė į rū-

mus ir vos spėjo užtrenkti duris, kad sykiu su jais neįsiveržtų ir priešai. Sužeistasis Bernažū jau buvo čion atgabentas pirmiau ir, kaip sakėme, atrodė sunkiai nukentėjęs.

Muškietininkai ir jų sąjungininkai buvo taip įsikarščiavę, jog jau tarėsi, ar nereikėtų padegti pono de La Tremulio rūmų ir nubausti įžūlius jo vyrus, kurie išdrįso užpulti karaliaus muškietininkus. Toks pasiūlymas buvo entuziastiškai priimtas, tik, laimė, staiga išmušė vienuolika. D'Artanjanas ir jo draugai prisiminė audienciją ir, apgailestaudami, kad toks puikus pokštas būsiąs iškrėstas be jų, jie pasistengė karštuolius numalšinti. Tad buvo pasitenkinta keliais grindinio akmenų smūgiais į duris, bet durys atlaikė. Tada visi atlyžo. Be to, tie, kurie buvo laikomi šio žygio vadais, jau paliko susirinkusius ir nuvyko į rūmus pas poną de Trevilį, kuris jų laukė ir jau žinojo apie šią išdaigą.

— Greičiau į Luvrą! — tarė jis.— Į Luvrą, nė valandėlės negaištant, ir pasistenkime pasimatyti su karaliumi, kol kardinolas dar nespėjo jam visko išpasakoti! Mes pavaizduosime jam šį reikalą kaip vakarykščio įvykio tęsinį, ir abu jie bus laikomi vienu.

Ponas de Trevilis, keturių jaunuolių lydimas, nuvyko į Luvrą, bet muškietininkų kapitonas didžiai nustebo, kai jam pranešė, kad karalius išvykęs į Sen-Žermeno miškus elnio medžioti. Ponas de Trevilis prašė dusyk pakartoti tą žinią, ir kiekvieną kartą jo bičiuliai matė vis labiau apsiniaukiant jo veidą.

— Ar jo didenybė jau vakar buvo nusprendęs vykti į šią medžioklę? — paklausė jis.

— Ne, jūsų ekscelencija,— atsakė karaliaus kamerdineris,— tik šį rytą vyriausias medžiotojas pranešė, kad nakčia jam apsupę elnią. Iš pradžių karalius pareiškė nevyksiąs, bet paskui, negalėdamas atsisakyti nuo šitokio malonumo, po priešpiečių vis dėlto išvažiavo.

— O karalius ar matėsi su kardinolu? — paklausė ponas de Trevilis.

— Tikriausiai taip,— atsakė karaliaus kamerdineris,— nes šįryt mačiau pakinkytą jo eminencijos karietą. Aš pa-

klausiau, kur jis ketina vykti, ir man atsakė: „Į Sen-Žermeną."

— Mus aplenkė,— tarė ponas de Trevilis.— Ponai, aš aplankysiu karalių šį vakarą, bet jums... jums aš nepatariu rodytis jam akyse.

Patarimas buvo labai protingas, o svarbiausia — duotas žmogaus, kuris perdaug gerai pažinojo karalių; tad keturi jaunuoliai nė nebandė jo nepaklausyti. Ponas de Trevilis paprašė juos eiti namo ir laukti, kol atsiųsiąs žinių.

Grįžęs į savo rūmus, ponas de Trevilis pagalvojo, kad reikia pasiskubinti ir pasiskųsti pirmam. Jis pasiuntė vieną savo tarną pas poną de La Tremulį su laišku, kuriame prašė pašalinti iš savo namų pono kardinolo gvardietį ir išbarti savo vyrus už tai, kad jie išdrįso pulti muškietininkus. Bet ponas de La Tremulis, jau įspėtas savo arklininko, kuris, kaip žinome, buvo Bernažū giminaitis, atsakė, kad skųstis turėtų anaiptol ne ponas de Trevilis ir jo muškietininkai, o kaip tik jis, ponas de La Tremulis, kurio žmones muškietininkai užpuolę ir norėję sudeginti jo rūmus. Tarp šių dviejų didikų kilęs ginčas galėjo ilgokai užsitęsti, nes kiekvienas, žinoma, atkakliai būtų laikęsis savo nuomonės, todėl ponas de Trevilis sugalvojo išeitį, kaip visa tai užbaigti: jis nusprendė pats nuvykti pas poną de La Tremulį.

Tuojau nuvykęs į jo rūmus, jis liepė pranešti apie save šeimininkui.

Abu didikai mandagiai pasisveikino. Nors ir nebūdami draugai, jie vis dėlto gerbė vienas kitą. Abudu buvo kilnios širdies ir garbingi žmonės. Ponas de La Tremulis, protestantas, retai tesimatydamas su karaliumi, nepriklausė jokiai partijai, tad, aplamai, santykiaudamas su žmonėmis, nebuvo prieš ką nors šališkai iš anksto nusistatęs. Tačiau šio priėmimo metu jis buvo nors mandagus, bet šaltesnis, negu paprastai.

— Pone,— prabilo de Trevilis,— mes abu manome turį kuo nusiskųsti vienas antru, ir aš atvykau pats, kad galėtume kartu išaiškinti šį reikalą.

— Mielai,— atsakė ponas de La Tremulis.— Bet aš jus

įspėju, kad man viskas gerai žinoma: viskuo kalti jūsų muškietininkai.

— Jūs, pone, esate perdaug teisingas ir perdaug išmintingas žmogus,— tarė ponas de Trevilis,— kad nepriimtumėte pasiūlymo, kurį aš jums tuojau išdėstysiu.

— Malonėkite, pone, aš klausau.

— Kaip jaučiasi Bernažū, jūsų arklininko giminaitis?

— Labai blogai, pone. Be žaizdos rankoje, kuri šiaipjau nepavojinga, jis dar turi vieną gilią žaizdą plaučiuose, ir gydytojas sako, kad maža vilčių jam pasveikti.

— O sužeistasis ar tebeturi sąmonę?

— Taip.

— Ar jis kalba?

— Sunkiai, bet kalba.

— Gerai, pone, tad eime pas jį. Prisaikdinkime sužeistąjį dievu, pas kurį, gal būt, greit bus pašauktas, kad mums pasakytų teisybę. Aš pasirenku jį teisėju jo paties byloje, ir, ką jis pasakys, aš tikėsiu.

Ponas de La Tremulis valandėlę pagalvojo; paskui, nusprendęs, kad sunku būtų sugalvoti išmintingesnį pasiūlymą, sutiko.

Abu jie nuėjo į kambarį, kuriame gulėjo sužeistasis. Matydamas tuos du kilnius didikus, ateinančius jo aplankyti, jis mėgino kilstelėti lovoje, bet buvo per silpnas ir, šių pastangų išvargintas, krito atgal beveik be sąmonės.

Ponas de La Tremulis priėjo prie jo ir davė jam pakvėpuoti druskų, nuo kurių jis atsipeikėjo. Tada ponas de Trevilis, nenorėdamas, kad jį kas kaltintų turėjus įtakos ligoniui, paprašė poną de La Tremulį, kad jis pats klausinėtų sužeistąjį.

Viskas įvyko taip, kaip buvo numatęs ponas de Trevilis. Svyruodamas tarp gyvenimo ir mirties, Bernažū nė nemanė slėpti tiesos: abiem didikam jis papasakojo viską taip, kaip ir buvo įvykę.

Ponas de Trevilis to tik ir tenorėjo. Jis palinkėjo Bernažū greit pasveikti, atsisveikino su ponu de La Tremuliu, grįžo

į savo rūmus ir tuojau pat liepė pranešti keturiems draugams, kad jis jų laukiąs pietų.

Pas poną de Trevilį susirinkdavo aukštosios visuomenės žmonės, žinoma, visi antikardinolininkai. Tad suprantama, kad per visus pietus buvo kalbama tik apie tuos du jo eminencijos gvardiečių pralaimėjimus. O kadangi tų dviejų dienų didvyris buvo d'Artanjanas, tad jam ir pasipylė visi sveikinimai, kuriuos Atas, Portas ir Aramis mielai paliko jam vienam, ne tik todėl, kad buvo geri jo draugai, bet ir todėl, kad taip jau dažnai susilaukdavo sveikinimų, jog šį kartą galėjo dalį savo garbės jam skirti.

Apie šeštą valandą ponas de Trevilis pranešė, kad jam reikia vykti į Luvrą. Jo didenybės paskirtoji valanda audiencijai jau buvo praėjusi, todėl, užuot prašęs leisti įeiti siauraisiais laiptais, jis su keturiais jaunuoliais sustojo laukiamajame. Karalius dar nebuvo grįžęs iš medžioklės. Mūsų jaunuoliai kartu su dvariškių minia laukė maždaug pusvalandį, tik staiga atsidarė visos durys ir buvo pranešta, kad karalius atvyksta.

Išgirdęs šį pranešimą, d'Artanjanas pasijuto drebąs visu kūnu. Sekanti minutė tikriausiai turėjo nulemti visą tolimesnį jo gyvenimą. Jo akys baimingai įsmigo į duris, pro kurias turėjo įeiti karalius.

Liudvikas XIII pasirodė, žengdamas pirma visų. Jis vilkėjo dar dulkėtais medžioklės drabužiais, buvo apsiavęs ilgais batais, o rankoje laikė vytinį. Iš pirmo žvilgsnio d'Artanjanas nusprendė, kad karaliaus sieloje siaučia audra.

Nors ši bloga jo didenybės nuotaika buvo aiškiai matoma, tačiau dvariškiams tai nesukliudė išsirikiuoti jam praeinant: karaliaus prieškambariuose geriau buvo susilaukti pikto žvilgsnio, negu visai likti nepastebėtam. Tad trys muškietininkai nedvejodami žengė žingsnį į priekį, o d'Artanjanas, priešingai,— pasiliko pasislėpęs už jų. Nors karalius ir pažinojo Atą, Portą ir Aramį, bet praėjo pro juos nė nedirstelėjęs, neprataręs jiems nė žodžio, tarsi būtų niekados jų nematęs. Kai karalius valandėlę įsmeigė akis į poną de Trevilį, šis taip tvirtai atlaikė jo žvilgsnį, jog valdovas

nusigręžė pirmas; paskui jo didenybė, kažką murmėdamas, nuėjo į savo apartamentus.

— Blogi reikalai,— šypsodamasis tarė Atas,— šį kartą mes dar nebūsime paskirti ordino kavalieriais.

— Palaukite čia dešimt minučių,— tarė de Trevilis,— ir jei po dešimties minučių nepamatysite manęs išeinant, grįžkite į mano rūmus, nes ilgiau laukti nebus prasmės.

Keturi jaunuoliai laukė dešimt, penkiolika, dvidešimt minučių ir, matydami, kad ponas de Trevilis nesirodo, išėjo smarkiai sunerimę.

Ponas de Trevilis drąsiai įžengė į karaliaus kabinetą ir rado jo didenybę labai blogai nusiteikusį, sėdintį minkštame krėsle ir vytinio kotu daužantį sau per batus; bet tas ponui de Treviliui nė kiek nesutrukdė kuo ramiausiai pasiteirauti jo sveikatos.

— Bloga, pone, bloga,— atsakė karalius.— Aš nuobodžiauju.

Tai iš tikrųjų buvo sunkiausia Liudviko XIII liga. Jis dažnai paimdavo kurį nors savo dvariškių už parankės, privesdavo jį prie lango ir sakydavo jam: „Nuobodu, pone! Panuobodžiaukim drauge."

— Kaip! — sušuko ponas de Trevilis.— Jūsų didenybė nuobodžiauja! Argi nepatyrėte malonumo šiandien medžiodami?

— Na, ir malonumas, pone! — subumbėjo karalius.— Prisiekiu savo siela, viskas išsigimsta, ir nežinau, ar žvėrys pėdsako nepalieka, ar šunys uoslės nebeteko. Mes užpiudome senį dešimtragį elnią, vejamės jį šešias valandas, ir tada, kai jau beveik jį pasivejam, kai Sen-Simonas jau kelia prie lūpų ragą pergalės skelbti, staiga visi žmonės puola į šalį ir šoka vytis kažkokio jauniklio elniuko. Matysite, kad aš būsiu priverstas išsižadėti šitos medžioklės, kaip jau esu išsižadėjęs paukščių medžioklės. Ak, pone de Trevili! Aš esu labai nelaimingas karalius: turėjau tik vieną didsakalį, ir tas užvakar nugaišo.

— Tikrai, jūsų didenybe, aš suprantu jūsų sielvartą, tai

didelė nelaimė. Bet, man rodos, jums dar liko nemaža sakalų, vanagų ir kitokių medžioklinių paukščių.

— Ir nė vieno žmogaus jiems mokyti! Išmiršta sakalininkai, tik aš vienas dar išmanau sakalų medžioklės meną. Kai manęs nebus, viskas pasibaigs ir bus medžiojama tik slastais ir kilpomis. Kad aš bent turėčiau laiko kitus apmokyti! Bet kur tau! Ponas kardinolas neduoda man nė valandėlės ramybės, jis man kalba apie Ispaniją, jis man kalba apie Austriją, jis man kalba apie Angliją! A, beje, dėl pono kardinolo. Pone de Trevili, aš jumis esu nepatenkintas.

Ponas de Trevilis tik šito ir telaukė. Jis seniai pažinojo karalių ir suprato, kad visi tie nusiskundimai buvo tik įžanga, savotiškas įsidrąsinimas ir kad pagaliau atėjo laikas prašnekti apie tai, apie ką jis norėjo kalbėti.

— Kuo gi aš turėjau nelaimės nepatikti jūsų didenybei? — paklausė ponas de Trevilis, dėdamasis itin nustebęs.

— Ar tai šitaip jūs einate savo pareigas, pone? — tęsė karalius, tiesiai neatsakydamas į pono de Trevilio klausimą.— Argi tam aš paskyriau jus savo muškietininkų kapitonu, kad jie nužudytų žmogų, sukeltų ištisą miesto kvartalą ir kėsintųsi padegti Paryžių? Ir jūs nė žodžiu neužsiminėt man apie tai! Bet ką gi,— pridūrė karalius,— aš, tur būt, be reikalo skubu kaltinti: triukšmadariai, be abejonės, jau kalėjime, ir jūs atėjote man pranešti, kad teisingumas įvykdytas.

— Jūsų didenybe,— ramiai atsakė ponas de Trevilis,— priešingai, aš kaip tik ateinu prašyti, kad jūs tą teisingumą įvykdytumėt.

— Kam? — sušuko karalius.

— Šmeižikams,— atsakė ponas de Trevilis.

— A, štai dar naujiena! — atšovė karalius.— Ar tik nepradėsite mane įtikinėti, kad tie jūsų trys prakeikti muškietininkai: Atas, Portas ir Aramis ir tas jūsų naujokas iš Bearno neužpuolė kaip padūkę vargšo Bernažū ir nesudorojo jo taip, jog jis šiuo metu tikriausiai jau miršta! Ar nesiimsite man įrodinėti, kad po to jie nebuvo apsiautę hercogo de La Tremulio rūmų ir anaiptol neketino jų padegti! Karo metu,

gal būt, tai nebūtų jau tokia didelė nelaimė, nes ten tikras hugenotų lizdas, bet taikos metu tai neleistinas pavyzdys. Sakykite, ar tik nebandysite visa tai paneigti?

— Ir kas gi jūsų didenybei papasakojo šią gražią pasaką? — ramiai paklausė ponas de Trevilis.

— Kas man papasakojo, pone! O kas gi kitas, jei ne tasai, kuris budi, kai aš miegu, dirba, kai aš linksminuos, vadovauja visiems reikalams viduje ir už valstybės sienų, tiek Prancūzijoje, tiek ir Europoje.

— Jūsų didenybė tikriausiai kalbate apie dievą,— tarė ponas de Trevilis.— Nes aš žinau tik vieną dievą, kuris gali būti tiek pranašesnis už jūsų didenybę.

— Ne, pone, aš kalbu apie valstybės ramstį, apie mano vienintelį tarną, apie mano vienintelį draugą — poną kardinolą.

— Jo eminencija — tai dar ne jo šventenybė.

— Ką jūs norite tuo pasakyti, pone?

— Kad neklaidingas yra tik popiežius, o kiti, netgi kardinolai, gali klysti.

— Jūs norite pasakyti, kad jis mane apgaudinėja, jūs norite pasakyti, kad jis išdavikas. Vadinasi, jūs kaltinate jį. Na, sakykite, prisipažinkite atvirai, kad jūs jį kaltinate!

— Ne, jūsų didenybe. Bet aš sakau, kad jis pats yra apgautas. Aš tik sakau, kad jam kažkas suteikė neteisingas žinias. Aš sakau, kad jis pasiskubino apkaltinti jūsų didenybės muškietininkus, kuriems jis yra neteisus, ir kad jis ima žinias ne iš tikrų šaltinių.

— Kaltina pats hercogas ponas de La Tremulis. Ką jūs į tai atsakysite?

— Galėčiau atsakyti, kad jis šiuo atveju pernelyg suinteresuotas ir negali būti tikrai bešališkas liudininkas. Bet aš to nesakau, jūsų didenybe, nes pažįstu hercogą: jis ištikimas bajoras ir aš juo pasitikėčiau, bet tik su viena sąlyga...

— Kokia?

— Kad jūsų didenybė patys jį pakviestumėt, išklausinėtumėt, bet akis į akį, be liudininkų, ir kad aš būčiau jūsų didenybės priimtas tuojau pat, hercogui išėjus.

— Štai kaip! — sušuko karalius.— Ir jūs sutiksite su tuo, ką pasakys ponas de La Tremulis?

— Taip, jūsų didenybe.

— Jūs priimsite jo sprendimą?

— Be abejonės.

— Ir sutiksite atlyginti tuos nuostolius, kiek jis pareikalaus?

— Pilnai.

— La Šene! — šūktelėjo karalius.— La Šene!

Įėjo patikimas Liudviko XIII kamerdineris, kuris visuomet stovėdavo prie durų.

— La Šene,— tarė karalius,— tuojau pat pasiųskite žmogų pašaukti pono de La Tremulio. Aš noriu šį vakarą su juo pasikalbėti.

— Jūsų didenybė man duodate žodį, kad tuo metu su niekuo daugiau nesimatysite, tik su ponu de La Tremuliu ir manimi?

— Nė su vienu, bajoro žodis.

— Tad iki rytojaus, jūsų didenybe.

— Iki rytojaus, pone.

— Kurią valandą įsakysite, jūsų didenybe?

— Kurią tik jūs panorėsite.

— Bet, ateidamas perdaug anksti, bijau jūsų didenybę pažadinti.

— Mane pažadinti? Argi aš miegu? Aš nebemiegu, pone, aš tik kartais snūduriuoju, štai ir viskas. Tad ateikite anksti, kada tik norite, kad ir septintą valandą, bet saugokitės, jeigu jūsų muškietininkai kalti!

— Jei mano muškietininkai kalti, jūsų didenybe, kaltininkai bus atiduoti į jūsų rankas ir jūs pasielgsite su jais kaip tinkamas. Ar jūsų didenybė dar ko nors pageidauja? Prašau sakyti, aš esu pasiruošęs įvykdyti.

— Ne, pone, juk aš ne veltui vadinamas Liudviku Teisinguoju. Tad ligi rytojaus, pone, ligi rytojaus.

— Tesaugo dievas iki rytojaus jūsų didenybę!

Kad ir kaip blogai miegojo karalius, ponas de Trevilis miegojo dar blogiau: dar tą patį vakarą jis liepė pranešti

trims savo muškietininkams ir jų bičiuliui, kad atvyktų pas jį rytą pusę septintos. Jis nusivedė juos drauge, nieko tikro nesakydamas, nieko nežadėdamas ir neslėpdamas, kad jų ir net jo paties likimas kabo ant plauko.

Prie siaurųjų laiptų jis liepė jiems palaukti. Jei karalius vis dar būsiąs įširdęs ant jų, jie nepastebėti pasitrauksią, o jei karalius sutiktų juos priimti, beliks tik juos pašaukti.

Įeidamas į atskirą karaliaus prieškambarį, ponas de Trevilis sutiko La Šene, kuris jam papasakojo, kad vakar vakare hercogo de La Tremulio nesuradę jo rūmuose, kad jis grįžęs namo perdaug vėlai, kai jau nebederėjo vykti į Luvrą, kad jis atvykęs tik dabar ir šiuo metu esąs pas karalių.

Pastarasis pareiškimas labai patiko ponui de Treviliui, kuris tuo būdu galėjo būti tikras, kad pašalinė įtaiga neįsiterps tarp pono de La Tremulio ir jo audiencijų.

Iš tikrųjų nepraslinko nė dešimt minučių, o štai karaliaus kabineto durys atsidarė, ir ponas de Trevilis pamatė iš ten išeinantį hercogą de La Tremulį, kuris priėjo prie jo ir tarė:

— Pone de Trevili, jo didenybė pakvietė mane, norėdamas sužinoti, kas ir kaip atsitiko vakar rytą prie mano rūmų. Aš jam pasakiau tiesą, atseit, tai, kad kalti buvo maniškiai ir kad aš esu pasiruošęs jus už tai atsiprašyti. Kadangi štai dabar sutinku jus, teikitės priimti šį mano atsiprašymą ir visada laikykite mane savo draugu.

— Pone hercoge,— prabilo de Trevilis,— aš taip pasitikėjau jūsų teisingumu, jog nenorėjau, kad kas kitas gintų mane prieš jo didenybę, o tik jūs. Matau, kad neapsigavau, ir dėkoju jums už tai, kad Prancūzijoje dar yra žmogus, apie kurį neapsirinkant galima pasakyti tai, ką aš pasakiau apie jus.

— Gerai, gerai,— tarė karalius, kuris girdėjo visus tuos komplimentus, stovėdamas tarp dvejų durų: — tik pasakykite jam, Trevili, nes jis tvirtina esąs jūsų draugas, kad aš taip pat norėčiau būti jo draugu, tik jis man yra neatidus, ir kad štai greit jau bus treji metai nuo to laiko, kai aš jį

mačiau, ir išvystu tik tada, kai pasiunčiu jo pakviesti. Pasakykit jam tai mano vardu, nes karalius pats to negali sakyti.

— Ačiū, jūsų didenybe, ačiū,— tarė hercogas,— bet aš norėčiau užtikrinti jūsų didenybę, kad anaiptol ne tie,— čia, žinoma, aš nekalbu apie poną de Trevilį,— kad anaiptol ne tie, kuriuos jo didenybė kiekvienu metu kasdien mato, yra jam ištikimiausi.

— Ak, tai jūs girdėjote, ką aš pasakiau! Juo geriau, hercoge, juo geriau! — tarė karalius, prieidamas tiesiog prie durų.— A, čia jūs, Trevili. O kurgi mūsų muškietininkai? Aš jums užvakar liepiau juos atvesti, kodėl neatvedėt?

— Jie apačioj, jūsų didenybe, ir, jeigu leisite, La Šene juos tuoj pakvies.

— Taip, taip, tegul jie tučtuojau ateina. Jau greit aštuonios, o devyniomis aš laukiu vizito. Galite eiti, pone hercoge, tik neužmirškite lankytis. Įeikite, Trevili.

Hercogas nusilenkė ir išėjo. Tuo metu, kai jis pravėrė duris, La Šene vedami, trys muškietininkai ir d'Artanjanas pasirodė viršutinėje laiptų aikštelėje.

— Eikite šen, mano drąsuoliai, eikite šen,— tarė karalius.— Aš turiu jus išbarti.

Muškietininkai nusilenkdami priėjo, o d'Artanjanas sekė paskui juos.

— Po velnių! — tęsė karalius.— Kaip jūs keturiese per dvi dienas išvedėt iš rikiuotės septynis jo eminencijos gvardiečius! To jau per daug, ponai, per daug. Jeigu šitaip eis toliau, po trijų savaičių jo eminencija bus priverstas pakeisti kuopą naujais kareiviais, o aš turėsiu įsakyti, kad visu griežtumu būtų laikomasi nuostatų. Vieną — dar nieko nesakau — visko gali atsitikti, bet septynis per dvi dienas! Aš kartoju, to jau per daug, su kaupu per daug.

— Todėl, jūsų didenybe, patys matote, jie labai susigraudinę ir giliai atgailaudami ateina jūsų atsiprašyti.

— Labai susigraudinę ir giliai atgailaudami! Hm! Hm! — tarė karalius.— Aš netikiu jų veidmainiškais gymiais, ypač ano ten, gaskono fizionomija. Eikite šen, pone.

D'Artanjanas, supratęs, kad jam taikomas šis malonus kvietimas, priėjo artyn, dėdamasis itin nusiminęs.

— Šit kaip? Kodėl gi jūs man sakėte, kad jis jaunuolis? Juk jis dar vaikas, pone de Trevili, tikras vaikas! Tai jis vienu kalavijo smūgiu paguldė Žiusaką?

— Ir dviem smūgiais parklupdė Bernažū.

— Tikrai?

— Jau neminint to,— tarė Atas,— kad jeigu jis nebūtų manęs išvadavęs iš Kajuzako rankų, aš tikriausiai šiandien neturėčiau garbės jūsų didenybei išreikšti savo nuolankiausios pagarbos.

— Vadinasi, jis tikras demonas, šis jaunas jūsų bearnietis, po šimts raguotų kipšų, kaip sakydavo amžinatilsį mano tėvas! Tokiam amatui įsigyti reikia daug švarkų prakiurdinti ir daug kalavijų nulaužti. O juk gaskonai, kaip visada, neturtingi, ar ne tiesa?

— Jūsų didenybe, turiu pasakyti, kad jų kalnuose dar neatrastos aukso kasyklos, nors viešpats turėtų padaryti jiems tą stebuklą, kad būtų atlyginta už tai, jog jie taip uoliai rėmė velionį jūsų tėvą kovoje dėl sosto.

— Iš to išeina, kad gaskonai ir mane padarė karalium, nes aš esu savo tėvo sūnus, ar ne tiesa, Trevili? Na ką gi, gerai! Aš neginčiju. La Šene, eikite pažiūrėti, gal, iškratęs visas mano kišenes, surasite keturiasdešimt pistolių; jei rasite, atneškite juos man. O dabar, jaunuoli, padėjęs ranką prie širdies, papasakokit, kaip visa tai atsitiko.

D'Artanjanas smulkiai papasakojo vakarykštį nuotykį: kaip jis, negalėdamas užmigti iš džiaugsmo, kad pamatys karalių, atėjo pas savo draugus tris valandas prieš audienciją; kaip jie drauge nuėjo į žaidimų aikštę ir kaip jį išjuokė gvardietis Bernažū, už tą juoką vos nesumokėjęs savo gyvybe, o ponas de La Tremulis, kuris čia buvo niekuo nedėtas, vos neprarado savo rūmų.

— Taip, lygiai taip,— sumurmėjo karalius,— ir hercogas man papasakojo tą nuotykį. Vargšas kardinolas! Septyni žmonės per dvi dienas, ir dar jo brangiausieji! Bet jau

užteks, ponai, suprantate, jau užteks: jūs atsilyginote už Ferū gatvę, ir dar su kaupu. Jūs turite būti patenkinti.

— Jei jūsų didenybė patenkintas, mes irgi patenkinti.

— Taip, aš patenkintas,— pareiškė karalius, imdamas iš La Šene rankos saują auksinių ir dėdamas juos į d'Artanjano delną.— Štai,— pridūrė jis,— mano pasitenkinimo įrodymas.

Anuomet išdidumo sąvoka, taip plačiai pasklidusi mūsų dienomis, dar nebuvo madinga. Bajoras imdavo pinigus tiesiog iš karaliaus rankų ir visai nesijautė esąs pažemintas. Tad ir d'Artanjanas įsidėjo keturiasdešimt pistolių į kišenę ne tik nesivaržydamas, bet priešingai, karštai dėkodamas karaliui.

— Taip, taip,— tarė karalius, pažvelgęs į sieninį laikrodį,— dabar jau pusė devynių, tad galite eiti, nes aš jums sakiau, kad devyniomis kai ko laukiu. Dėkoju, ponai, už jūsų ištikimybę. Aš galiu ja pasikliauti, ar ne tiesa?

— O, jūsų didenybe! — vienu balsu sušuko keturi bičiuliai.— Dėl jūsų mes duotumės sukapojami į gabalėlius!

— Gerai, gerai, bet dar geriau, jei liksite nesukapoti: taip daug geriau, o ir man tada būsite naudingesni. Trevili,— pusbalsiu tarė karalius, išeinant muškietininkams,— jūs neturite laisvos vietos muškietininkų pulke, o, be to, mes esame nutarę nepriimti į pulką, prieš tai kandidato neišbandę, todėl patalpinkite šį jaunuolį jūsų pusbrolio pono Dezesaro gvardiečių kuopoje. Šimts perkūnų! Trevili, aš džiaugiuos, įsivaizduodamas, kaip raukysis kardinolas: jis bus įsiutęs, bet man tai nesvarbu! — aš elgiuosi teisingai.

Ir karalius rankos mostu atsisveikino su Treviliu, kuris nuskubėjo pas savo muškietininkus. Jis rado juos drauge su d'Artanjanu besidalinančius keturiasdešimt pistolių.

O kardinolas, kaip sakė karalius, tikrai įsiuto; taip įsiuto, jog aštuonias dienas neatėjo lošti su karalium. Tačiau karaliui tat nekliudė rodyti jam meiliausią šypseną ir, kiekvieną kartą susitikus, švelniausiu balsu paklausti:

— Kaipgi, pone kardinole, jaučiasi tas vargšas jūsų Bernažū ir vargšas Žiusakas?

Išėjęs iš Luvro, d'Artanjanas paklausė savo draugų, kaip jam būtų geriau sunaudoti savąją keturiasdešimties pistolių dalį. Atas patarė „Pušies kankorėžyje" užsakyti gerus pietus, Portas — pasisamdyti tarną, o Aramis — susirasti padorią mylimąją.

Pietūs buvo suruošti dar tą pačią dieną, ir tarnas jau padavinėjo prie stalo. Tuos pietus užsakė Atas, o Portas surado tarną. Tai buvo pikardietis, kurį šaunusis muškietininkas šia proga pasamdė tą dieną, pamatęs jį ant La Turnelio tilto bespiaudantį į vandenį ir besigėrintį ribuliais.

Portas tvirtino, kad toks užsiėmimas aiškiai įrodąs polinkį viską apsvarstyti ir apgalvoti, tad jis pasirinkęs šį tarną be jokios kitos rekomendacijos. Planše — taip vadinosi pikardietis — susigundė didingos išvaizdos bajoru, pas kurį jis tikėjosi tarnauti, ir jautėsi kiek nusivylęs, kai pamatė, kad ta vieta jau užimta kito jo kolegos, vardu Musketonas. Portas jam paaiškino, kad nors ir ištaigingus turėdamas namus, jis išsiverčiąs be dviejų liokajų, ir todėl Planše reikėsią eiti pas d'Artanjaną. Tačiau, patarnaudamas prie pietų, kuriuos surengė jo ponas, ir pamatęs, kad šis apmokėdamas ištraukė iš kišenės saują auksinių, Planše nusprendė, kad jo laimė neabejotina, ir dėkojo dievui, patekęs pas tokį Krezą. Tos nuomonės jis laikėsi iki pasibaigė puota, kurios likučiais pats atsigavėjo po ilgo pasninko. Bet vakare, klojant šeimininkui lovą, Planše svajonės išsisklaidė. Lova buvo vienintelis baldas visame bute, susidedančiame tik iš prieškambario ir miegamojo. Planše atsigulė prieškambary ant antklodės, kurią nusitraukė nuo d'Artanjano lovos, o d'Artanjanas nuo šiol turėjo apsieiti be jos.

Atas irgi turėjo tarną, kurį ypatingu būdu išmiklino pagal savo skonį ir kuris vadinosi Grimo. Šis kilnusis didikas — savaime aišku, mes čia turime galvoj Atą — buvo be galo tylus. Jau penkeri ar šešeri metai jis gyveno artimiausioje draugystėje su savo bičiuliais Portu ir Aramiu. Jie prisimena dažnai jį matę šypsantis, bet niekuomet jo negir-

dėjo juokiantis. Jo žodžiai būdavo trumpi ir išraiškūs; jis sakydavo tik tai, ką norėdavo pasakyti, ir nieko daugiau: jokių pagražinimų, puošmenų, ornamentų. Kalbėdavo tik apie reikalo esmę, be jokių smulkmenų.

Nors Atas buvo vos trisdešimties metų ir pasižymėjo kūno bei sielos grožiu, tačiau niekas negirdėjo, kad jis būtų turėjęs mylimąją. Niekuomet jis nekalbėdavo apie moteris, bet nedraudė prie jo kalbėti apie jas, nors nesunku buvo pastebėti, kad šitokie pokalbiai, į kuriuos jis įterpdavo tik vieną kitą žodį arba mizantropišką pastabą, jam buvo nemalonūs. Dėl santūrumo, žmonių vengimo ir tylumo jis buvo lyg koks senis. Nenorėdamas keisti savo įpročių, jis išmokė Grimo vykdyti įsakymus, išreikštus paprastu mostu arba tik lūpų krustelėjimu. Jis kalbėdavo su juo tik itin svarbiais atvejais.

Kartais Grimo, kuris bijojo savo pono kaip ugnies, nors kartu buvo nepaprastai prie jo prisirišęs ir kupinas pagarbos jo protui, manydamas puikiai supratęs savo pono norą, puldavo gautojo įsakymo vykdyti ir darydavo ne tai, ką reikėdavo. Tuomet Atas gūžtelėdavo pečiais ir be jokio pykčio apkuldavo Grimo. Tą dieną jis šiek tiek kalbėdavo.

Portas, kaip jau galėjome pastebėti, buvo griežta priešingybė Atui: jis kalbėdavo ne tik daug, bet ir garsiai. Beje, reikia pripažinti tą nuopelną, kad jam visiškai buvo nesvarbu, ar jo kas klauso, ar ne: kalbėdavo tik todėl, kad jam malonu būdavo kalbėti ir malonu girdėti save kalbant; jis kalbėdavo apie viską, išskyrus mokslą: šios srities vengė dėl įsisenėjusios neapykantos, kurią, pasak jo, nuo pat kūdikystės dienų jautęs mokslininkams. Išvaizdos jis buvo ne tokios didingos, kaip Atas, ir, jausdamas, kad pastarasis už jį pranašesnis, pažinties pradžioje dažnai būdavo neteisus šiam bajorui, kurį stengėsi pralenkti bent savo rūbų prašmatnumu. Tačiau, kad ir paprastu muškietininko apsiaustu vilkėdamas, vos tik žengdavo žingsnį, atmetęs užpakalin galvą, Atas iš karto užimdavo jam deramą vietą, nustumdamas išsipusčiusį Portą į antrą eilę.

Portas guodėsi bent tuo, kad pono de Trevilio laukia-

majame ir Luvro sargybos būstinėje tarškėdavo apie sėkmingus savo meilės žygius, apie kuriuos Atas niekad nekalbėdavo. Pastaruoju metu, perėjęs nuo įžymių teisėjienių prie garsių generolienių, nuo valdininkienių prie baronienių, Portas nė nemanė dar kuo nors domėtis, išskyrus vieną svetimos šalies princesę, kuri neva esanti jam be galo palanki.

Sena patarlė sako: koks ponas, toks ir tarnas. Taigi pereikime nuo Ato tarno prie Porto tarno, nuo Grimo prie Musketono.

Musketonas buvo normandas, kurio taikingąjį Bonifaco vardą jo ponas pakeitė nepalyginamai skambesniu Musketono vardu. Jis stojo Portui tarnauti su sąlyga, kad bus maitinamas ir rengiamas, bet, aišku, prabangiai; be to, jis dar paprašė kasdien dviejų laisvų valandų savo amatui, kad tuo būdu galėtų užsidirbti kitiems reikalams. Portas priėmė šias sąlygas: jos kuo puikiausiai jam tiko. Jis siūdino Musketonui liemenes iš savo senų drabužių ir atsarginių apsiaustų. Labai sumanaus siuvėjo dėka, kuris išversdavo senus Porto drabužius ir kurio žmona buvo įtariama norėjusi priversti Portą nusileisti iš jo aristokratiškų įpročių aukštybės, savo poną lydįs Musketonas atrodydavo itin oriai.

O Aramis,— kurio būdą, rodos, jau pakankamai ryškiai atvaizdavome, pagaliau dar galėsime tiek jo, tiek ir jo draugų būdo vystymąsi stebėti ateity, — turėjo tarną, vardu Bazenas. Tikėdamasis, kad jo ponas kada nors įstos į dvasininkų luomą, jis visada vilkėdavo juodai, kaip ir derėjo dvasininko tarnui. Jis buvo trisdešimt penkerių ar keturiasdešimties metų amžiaus berijietis, švelnus, ramus, rubuilis, laisvalaikiu, kurį jam skirdavo ponas, skaitąs dievobaimingas knygas ir, reikalui esant, mokąs gaminti tik kelių patiekalų pietus, bet labai puikius. Šiaipjau jis buvo nebylus, aklas, kurčias ir ištikimas kad ir sunkiausių bandymų metu.

Dabar, kai mes bent paviršutiniškai jau pažįstame ponus ir tarnus, pereikime prie jų būstų.

Atas gyveno Ferū gatvėje, už poros žingsnių nuo Liuksemburgo; jis nuomojo du mažus, švarius, padoriai apstatytus kambarėlius gerai įrengtame name, kurio dar jauna ir

tikrai graži šeimininkė veltui šaudė jį meiliais žvilgsniais. Keletas buvusios didybės liekanų šen bei ten spindėjo ant šio kuklaus buto sienų: pavyzdžiui, špaga, turtingai inkrustuota, be abejo, dar iš Pranciškaus I laikų, kurios vien brangakmeniais nusagstyta rankena galėjo būti verta dviejų šimtų pistolių; bet Atas net ir sunkiausiomis valandomis nesutikdavo jos įkeisti arba parduoti. Šita špaga ilgą laiką viliojo Portą. Jis būtų paaukojęs dešimtį savo gyvenimo metų, kad tik būtų galėjęs tokią įsigyti.

Kartą, ketindamas eiti į pasimatymą su viena hercogiene, jis net bandė ją iš Ato pasiskolinti. Netaręs nė žodžio, Atas iškraustė savo kišenes, surinko visas savo bangenybes, pinigines, sagtis ir aukso grandinėles ir pasiūlė Portui, o špaga, pasakė jis, esanti pritvirtinta prie sienos ir galinti būti nuo ten nuimta tik tada, kai jos savininkas kraustysis iš buto.

Be špagos, čia buvo portretas, vaizduojąs Henriko III laikų didiką, elegantiškiausiai apsitaisiusį, su šv. Dvasios ordinu ant krūtinės. Šitas portretas turėjo su Atu kai kurių panašių, giminingų bruožų, bylojančių, kad šis įžymus didikas, karaliaus ordinų kavalierius — jo protėvis.

Pagaliau ant židinio atbrailos stovėjo puiki dėžutė — nuostabus auksakalybos kūrinys, su tokiu pat herbu, kaip špaga ir portretas, ir baisiai nesiderinanti su visa kambario apystata. Raktą nuo šios dėžutės Atas visuomet nešiojos su savim. Bet vieną dieną ją atrakino Porto akivaizdoje, ir šis galėjo įsitikinti, kad toje dėžutėje buvo tik laiškai ir dokumentai, tur būt, meilės laiškai ir šeimyniniai raštai.

Portas gyveno labai erdviame ir iš pažiūros labai prabangiame bute, Senosios karvelidės gatvėje. Kiekvieną kartą su kuriuo nors draugu praeidamas pro savo buto langus,— prie vieno jų visuomet stovėdavo Musketonas su paradine livrėja,— Portas pakeldavo galvą ir, rodydamas ranka, sakydavo: „Štai mano būstinė!“ Bet namie niekuomet jo niekas nerasdavo, jis niekad nekviesdavo užeiti, ir todėl niekas negalėjo įsivaizduoti, kokius apčiuopiamus turtus slėpė ši puiki išorė.

O Aramis gyveno mažame bute, susidedančiame iš svetainiukės, valgomojo ir miegamojo. Miegamasis, kaip ir visi kiti kambariai, buvo pirmame aukšte, su langu į mažą, vėsų, žalią, ūksmingą sodelį, neįžvelgiamą kaimynų akims.

Kaip įsikūrė d'Artanjanas, mes žinome ir jau suėjome į pažintį su jo tarnu Planše.

D'Artanjanas iš prigimties buvo labai smalsus, kaip ir aplamai visi intrigoms gabūs žmonės. Jis dėjo visas pastangas, norėdamas sužinoti, kas iš tikrųjų yra Atas, Portas ir Aramis, nes po šiais kariškais vardais tie jauni vyrai slėpė savo bajoriškas pavardes, ypač Atas, kurį iš tolo jautei esant didiką. Todėl d'Artanjanas kreipėsi į Portą, norėdamas gauti žinių apie Atą ir Aramį, o į Aramį — teiraudamasis apie Portą.

Nelaimė, pats Portas apie savo tyliojo draugo gyvenimą žinojo tik tiek, kiek ir visi. Buvo kalbama, kad jis patyręs didelę nelaimę meilėje, ir baisi išdavystė visam amžiui užnuodijusi šio garbingo vyro gyvenimą. Kas tai per išdavystė — niekas nežinojo.

Jei kalbėsime apie Portą, tai, išskyrus tikrąjį jo vardą, kurį, kaip ir abiejų jo draugų vardus, težinojo vienas ponas de Trevilis,— apie jo gyvenimą nesunku buvo viską sužinoti. Kadangi jis buvo pagyrūnas ir plepys, tad jį galėjai kiaurai permatyti kaip krikštolą. Ir stebėtojas būtų suklydęs tik tada, jei būtų patikėjęs visu tuo, ką Portas pats prišnekėjo apie save gera.

O Aramis, nors ir atrodė neturįs jokių paslapčių, iš tikrųjų visas buvo apsigaubęs paslaptingumu. Šykščiai atsakinėdamas į klausimus apie kitus, jis nuleisdavo negirdomis visa, kas lietė jį patį. Kartą d'Artanjanas, ilgai jo teiravęsis apie Portą ir išgirdęs tuos gandus, kurie sklido apie muškietininko sėkmes su kažkokia hercogiene, įsigeidė sužinoti taip pat ir apie paties Aramio meilės nuotykius.

— Na, o kaip jūs, mano brangus bičiuli,— tarė jis Aramiui,— jūs taip puikiai pasakojąs apie kitų ryšius su baronienėm, grafienėm ir hercogienėm? . .

— Atsiprašau,— pertraukė jį Aramis,— aš kalbėjau tik todėl, kad Portas pats kalba apie tai, kad apie šiuos gražius dalykus jis pats rėkte rėkė man girdint. Bet patikėkite, mielas pone d'Artanjanai, jei aš būčiau tai sužinojęs iš kitų šaltinių arba jeigu jis pats būtų man tai patikėjęs kaip paslaptį, nebūtų diskretiškesnio nuodėmklausio už mane.

— Aš tuo neabejoju,— atsakė d'Artanjanas.— Bet vis dėlto man regis, kad ir jūs gana gerai susipažinęs su kai kuriais herbais. Apie tai liudija toji išsiuvinėta nosinė, kurios dėka aš turėjau garbės susipažinti su jumis.

Šį kartą Aramis nesupyko, bet pasipuošė kukliausia veido išraiška ir meiliai atsakė:

— Mano brangusis, neužmirškite, kad aš noriu būti bažnyčios tarnu ir vengiu bet kokių pasaulietiškų pramogų. Ta nosinė, kurią jūs matėte, buvo dovanota ne man; vienas mano draugas netyčia ją paliko pas mane. Aš turėjau ją paslėpti, kad nesukompromituočiau draugo ir jo mylimos moters. O aš neturiu ir nenoriu turėti mylimosios, sekdamas teisingu Ato pavyzdžiu, kuris, kaip ir aš, neturi širdies damos.

— Bet, po velnių! Juk jūs ne abatas, jei esate muškietininkas.

— Muškietininkas *par interium*[1], kaip sako kardinolas; muškietininkas prieš savo valią, mano mielas. O širdyje aš esu bažnyčios tarnas, tikėkite manimi. Mane čia įtraukė Atas ir Portas, nes norėjo, kad aš ką nors veikčiau. Mat, prieš pat įšventinimą aš turėjau tokį mažą nemalonumą su... Bet jums tai visai neįdomu, ir aš tik gaišinu jūsų brangų laiką.

— Visai ne, man tai labai įdomu! — sušuko d'Artanjanas.— Kol kas aš neturiu jokio darbo.

— Taip, bet aš dar turiu atkalbėti savo maldas,— atsakė Aramis,— o, be to, parašyti eilėraštį, kurio mane prašė ponia d'Egiljon, paskui nueiti į Sen-Onore gatvę nupirkti poniai de Ševrez raudonų dažų veidui. Matote, mano mielas drauge: jūs neskubate, bet aš labai skubu.

---

[1] Laikinai (*lot.*).

Ir Aramis, meiliai ištiesęs ranką savo jaunam draugui, atsisveikino su juo.

Kad ir kaip d'Artanjanas stengėsi, nieko daugiau jam nepavyko sužinoti apie tris savo naujus draugus. Todėl šiuo tarpu ryžosi tikėti tuo, kas buvo kalbama apie jų praeitį, vildamasis ateity išsamiau ir tiksliau viską sužinoti. O kol kas Atą jis laikė Achilu, Portą — Ajaksu, Aramį — Juozapu.

Aplamai, keturi jauni vyrai gyveno gana linksmai: Atas lošdavo, ir vis nesėkmingai. Tačiau niekad iš savo draugų nesiskolindavo nė vieno sū, nors jo piniginė visad būdavo jiems atvira. Jeigu jis lošdavo skolon, tai paprastai jau šeštą valandą ryto pažadindavo savo kreditorių ir sumokėdavo jam vakarykštę skolą.

Portui tik retkarčiais užeidavo ūpas lošti. Tomis dienomis, kai išlošdavo, jis būdavo įžūlus ir išdidus, o jei pralošdavo — kelias dienas kažkur visiškai dingdavo, o paskui pasirodydavo blyškiu ir ištįsusiu veidu, bet su pinigais kišenėse.

Aramis niekados nelošdavo. Jis buvo blogiausias muškietininkas ir nuobodžiausias svečias prie stalo. Jam visad reikėdavo ką nors veikti. Kartais per pietus, kai kiekvienas, įkaitęs nuo vyno, pačiame kalbos įkaršty tikėdavosi pasėdėti prie stalo dar dvi tris valandas, Aramis pažvelgdavo į laikrodį, meiliai šypsodamasis pakildavo ir atsisveikindavo su visais, pareikšdamas einąs pasitarti su vienu teologu, kuriam paskyręs pasimatymą. Kitą kartą jis skubėdavo namo rašyti disertacijos ir prašydavo draugus jam nekliudyti.

Tada Atas šypsodavosi ta žavinga, melancholiška šypsena, kuri taip tiko kilniam jo veidui, o Portas gerdavo ir saikstydavosi, kad Aramis geriausiu atveju būsiąs tik kaimo klebonas.

D'Artanjano tarnas Planše tauriai nešė likimo jam skirtą laimę. Jis gaudavo kasdien po trisdešimt sū, visą mėnesį grįždavo kasdien namo linksmas kaip kikilis ir būdavo nuolankus savo ponui. Bet kai Duobkasių gatvės bute papūtė nepalankūs vėjai, atseit, kai Liudviko XIII pistoliai jau beveik ištirpo, jis ėmė skųstis; Atui tie skundai atrodė įkyrūs,

Portui — nepadorūs, o Aramiui — juokingi. Atas patarė d'Artanjanui atleisti šį nenaudėlį, Portas pasiūlė prieš tai apkulti, o Aramis pareiškė, kad ponas iš savo tarnų privaląs tik pagyrimus girdėti.

— Lengva jums kalbėti,— atsakė d'Artanjanas.— Jūs, Atai, gyvenate su Grimo it nebylys, draudžiate jam kalbėti ir dėl to nepasakote vienas antram blogo žodžio; jūs, Portai, taip ištaigingai gyvenate, kad jūsų tarnas Musketonas liaupsina jus kaip dievą; arba pagaliau jūs, Arami, visuomet įnikęs į teologiškas studijas, įkvepiate gilią pagarbą savo tarnui Bazenui, tyliam ir dievobaimingam žmogui. O aš, neturėdamas nei tvirto pagrindo po kojų, nei lėšų, ne tik nebūdamas muškietininku, bet netgi gvardiečiu, kaipgi aš savo tarnui Planše įkvėpsiu meilę, baimę ir pagarbą?

— Klausimas rimtas,— atsakė visi trys draugai.— Bet tai vidaus reikalas. Tarnus, kaip ir moteris, reikia iš karto pastatyti į tokią vietą, kokioje visad norėtum juos matyti. Taigi pagalvokit apie tai.

D'Artanjanas pagalvojo ir nusprendė dėl visa pikta apkulti Planše; tat jis įvykdė sąžiningai, kaip ir kitus darbus. Paskui, gerai apkūlęs, uždraudė jam sauvališkai, negavus leidimo, pasitraukti iš pareigų.

— Nes,— pridūrė jis,— ateitis negali manęs apvilti. Aš nedvejodamas laukiu geresnių laikų, ir tu gali būti tikras savo laime, jei pasiliksi pas mane. Aš esu perdaug geras ponas, kad sutrukdyčiau tau būti laimingam, atleisdamas tave iš tarnybos, nors tu mane pats to prašai.

Šis veikimo būdas sužadino muškietininkų pagarbą d'Artanjano diplomatiniams gabumams. Planše irgi buvo sužavėtas ir daugiau nebekalbėjo, kad norįs išeiti.

Keturi jaunuoliai pradėjo gyventi bendrai. D'Artanjanas, neturėdamas jokių įpročių, atvykęs iš provincijos ir patekęs į visiškai jam naują aplinką, tuoj įsisavino draugų įpročius.

Žiemą buvo keliamasi apie aštuntą valandą, o vasarą — apie šeštą ir einama pas poną de Trevilį slaptažodžio sužinoti ir aplamai pasidairyti, kas nauja. D'Artanjanas, nors ir nebūdamas muškietininku, labai sąžiningai atlikdavo tarnybos

pareigas: jis nuolat eidavo sargybon: mat, norėdavo visada lydėti tą savo draugą, kurio būdavo eilė budėti. Muškietininkų kareivinėse jį visi pažinojo, ir kiekvienas laikė geru draugu. Ponas de Trevilis, iš pirmo žvilgsnio įvertinęs jį ir nuoširdžiai pamilęs, nuolat girdavo jį karaliui.

Trys muškietininkai irgi labai mylėjo savo jaunąjį draugą. Šiuos keturis vyrus rišo glaudi bičiulystė, ir jie būtinai matydavosi tris ar keturis kartus per dieną: ar eidami dvikovon, ar šiaip kokiu reikalu, ar pagaliau ruošdami kokią nors pramogą, todėl jie be paliovos sekiojo vienas kitą kaip šešėliai, ir visados galėjai sutikti šiuos neišskiriamuosius, beieškančius kits kito nuo Liuksemburgo iki Sen-Siulpis aikštės arba nuo Senosios karvelidės gatvės iki Liuksemburgo.

O tuo tarpu pono de Trevilio pažadai ėmė pildytis. Vieną gražią dieną karalius įsakė ponui ševalje Dezesarui priimti d'Artanjaną kadetu į savąją gvardiečių kuopą. D'Artanjanas dūsaudamas apsivilko gvardiečio uniformą; jis būtų paaukojęs dešimt savo gyvenimo metų, kad būtų galėjęs ją iškeisti į muškietininko apsiaustą. Ponas de Trevilis pažadėjo jam šią malonę po dvejų metų bandymo, tačiau šis laikas galėjo būti sutrumpintas, jei d'Artanjanui pasitaikytų proga kuo nors įsiteikti karaliui arba atlikti kokį nors šaunų žygį. D'Artanjanas pasitenkino šiuo pažadu ir sekančią dieną jau pradėjo eiti tarnybos pareigas.

Atas, Portas ir Aramis eidavo drauge su d'Artanjanu sargybon, kai būdavo jo eilė. Tuo būdu pono ševalje Dezesaro kuopa, priėmusi d'Artanjaną, tą pačią dieną įsigijo ne vieną, o keturis žmones.

VIII ◆ *DVARO INTRIGA*

Keturiasdešimt karaliaus Liudviko XIII duotų pistolių,— kaip ir viskas šiame pasaulyje,— turėdami pradžią, turėjo ir pabaigą; jiems išsekus, mūsų keturi bičiuliai pateko į sunkią finansinę būklę. Iš pradžių Atas kurį laiką šelpė bičiulius savo lėšomis. Toliau sekė Portas, kuris po vieno savo įpras-

tinių dingimų dar tvarkė visų reikalus beveik penkiolika dienų; pagaliau atėjo eilė Aramiui, kuris mielai šito ėmėsi ir, pardavęs, kaip jis sakėsi, savo teologines knygas, gavo keletą pistolių.

O paskui, kaip paprastai, jie kreipėsi į poną de Trevilį paramos, ir šis davė jiems šiek tiek avanso algos sąskaita; tačiau trys muškietininkai, turėję daug senų skolų, ir vienas gvardietis, dar jų neturėjęs, šiais avansais neilgai galėjo verstis.

Pagaliau, matydami, kad netrukus visiškai liksią be nieko, jie surinko paskutinius aštuonis ar dešimt pistolių, ir juos pasiėmęs Portas nuėjo lošti. Deja, tą dieną jam nesisekė: jis ne tik prakišo tai, ką turėjo, bet pralošė dar dvidešimt penkis pistolius, davęs garbės žodį grąžinti skolą.

Tada nepriteklius virto skurdu. Žmonės matė, kaip išalkę draugai su savo tarnais bėgiojo krantinėmis, lankėsi sargybinėse, tikėdamiesi, kad kuris nors jų draugas pakvies juos pietų. Aramio nuomone, laimės dienomis reikėjo sėti pietus į dešinę ir į kairę, kad nesėkmės metu bent retkarčiais galėtum juos rinkti.

Atas buvo pakviestas keturis kartus ir kiekvieną kartą nusivesdavo ten savo draugus sykiu su jų tarnais. Portui pasitaikė šešios progos, ir jis taip pat leido ir savo draugams jomis pasinaudoti; Aramiui tokių progų pasitaikė aštuonios. Mat, kaip jau galėjome pastebėti, jis buvo maža kalbąs, bet daug veikiąs žmogus.

O d'Artanjanas, ligi šiol dar sostinėje neturėjęs pažįstamų, tesumedžiojo tik vienus pusryčius pas savo žemietį kunigą, kuris pavaišino tik šokoladu, ir vienus pietus pas gvardijos kornetą. Jis nusivedė visą savo armiją pas kunigą, kur jie surijo visą jo dviejų mėnesių atsargą, ir pas tą stebukladarį kornetą; tačiau, kaip sakydavo Planše, nors ir kiek valgai, vis tiek valgai tik vieną kartą.

Taigi d'Artanjanas pasijuto labai nejaukiai, galėdamas savo draugams pasiūlyti tik pusantrų pietų — mat, pusryčiai pas kunigą teatstojo pusę pietų,— už visas tas puotas, kurias sumedžiojo Atas, Portas ir Aramis. Jis tarėsi esąs našta

draugijai, nes, būdamas tikrai nuoširdus, jaunuolis užmiršo, kad šią draugiją jis maitino visą mėnesį, ir susirūpinęs jo protas ėmė intensyviai dirbti. Jis padarė išvadą, kad ši keturių jaunų, drąsių, sumanių ir veiklių vyrų sąjunga turėtų nusibrėžti kitą tikslą, o ne vien švaistytis gatvėmis, mokytis fechtuoti ir svaidytis daugiau ar mažiau sąmojingais juokais.

Iš tikrųjų keturi tokie vyrai, kaip jie, keturi vyrai, pasiryžę vienas antram paaukoti viską, pradedant pinigine ir baigiant gyvybe, keturi vyrai, visada stoją kitas už kitą ir niekad nesitraukią atgal, skyrium ar visu būriu vykdą bendrai priimtus nutarimus, keturi kumščiai, grasiną keturioms šalims arba viena kuria kryptimi — slapta ar atvirai, tiesiu ar aplinkiniu būdu, gudrumu ar jėga, būtinai turėjo praskinti sau kelią į užsibrėžtą tikslą, kad ir kažkaip tvirtai jis būtų ginamas, kad ir koks jis būtų tolimas. D'Artanjaną stebino tik viena: kodėl jo bičiuliai ligi šiol apie tai nepagalvojo.

Jis mąstė apie tai ir netgi labai rimtai suko galvą, norėdamas surasti kryptį šiai neprilygstamai keturgubai jėgai, kuria,— jis tuo neabejojo,— kaip Archimedo ieškoma dalba, galėtų pakelti pasaulį. Ir štai tuo metu kažkas tyliai pasibeldė į duris. D'Artanjanas pažadino Planše ir liepė jam atidaryti.

Iš šitų žodžių „d'Artanjanas pažadino Planše" skaitytojas tenesprendžia, kad buvo naktis arba kad diena dar nebuvo išaušusi. Ne! Ką tik laikrodis išmušė keturias. Prieš dvi valandas Planše buvo atėjęs prašyti pietų, bet jo ponas atsakė jam patarle: „Kas miega — pietauja." Ir štai Planše pietavo miegodamas.

Planše įvedė į kambarį gana keistos išvaizdos žmogų, kuris, matyt, buvo miestietis. Desertui Planše mielai būtų pasiklausęs pasikalbėjimo, bet miestietis d'Artanjanui pareiškė turįs pasakyti kai ką labai svarbaus ir slapto, todėl pageidautų likti be liudininkų.

D'Artanjanas išsiuntė Planše, o savo svečią paprašė sėstis.

Valandėlę truko tyla, kurios metu abu vyrai žiūrėjo vienas į antrą lyg susipažindami; paskui d'Artanjanas nusilenkė, tuo parodydamas, kad jis klauso.

— Aš esu girdėjęs kalbant apie poną d'Artanjaną, kaip apie labai drąsų jaunuolį,— tarė miestietis,— ir ši jo teisingai pelnyta šlovė paskatino mane patikėti jam vieną paslaptį.

— Sakykite, pone, sakykite,— padrąsino d'Artanjanas, ome nujausdamas kažką pelninga.

Miestietis vėl kiek patylėjo ir tęsė:

— Mano žmona yra karalienės skalbinių tvarkytoja, pone; jai netrūksta nei išminties, nei grožio. Štai greit jau sukaks treji metai, kai mane apvesdino su ja. Nors ji turėjo mažą kraitį, bet ponas de La Portas, karalienės kamerdineris, yra jos krikšto tėvas ir globėjas...

— Na, o kas toliau, pone? — paklausė d'Artanjanas.

— Na, o toliau,— atsakė miestietis,— toliau, pone, mano žmoną vakar rytą kažkas pagrobė, išeinant jai iš darbo kambario.

— O kas gi jūsų žmoną pagrobė?

— Nieko tikra nežinau, pone, bet įtariu vieną žmogų.

— Ką gi jūs įtariat?

— Žmogų, kuris ją seniai sekė.

— Po velnių!

— Bet jei norite, aš jums pasakysiu, pone,— tęsė miestietis,— kad esu tvirtai įsitikinęs, jog čia ne tiek meilės, kiek politikos reikalas.

— Ne tiek meilės, kiek politikos,— pakartojo d'Artanjanas, giliai susimąstęs.— Tai ką gi jūs įtariat?

— Nežinau, ar turėčiau jums pasakyti, ką įtariu.

— Pone, įsidėmėkite, kad aš ničnieko iš jūsų nenoriu iškvosti. Jūs pats atėjot pas mane. Pasisakėte turįs man atskleisti kažkokią paslaptį. Darykite, kaip jums patinka, dar nevėlu pasitraukti.

— Ne, pone, ne! Jūs man atrodote garbingas jaunuolis, ir aš jumis pasitikiu. Taigi aš manau, kad visa tai įvyko ne todėl, kad mano žmona būtų kuo dėta, bet čia įsimaišę daug aukštesnės už ją damos meilės dalykai.

— Štai kaip! Ar tik ne ponios de Bua-Trasi meilės dalykai? — sušuko d'Artanjanas, miestiečio akyse norėdamas pasirodyti gerai nusituokiąs apie dvaro intrigas.

— Aukščiau, pone, aukščiau.

— Ponios d'Egiljon?

— Dar aukščiau.

— Ponios de Ševrez?

— Aukščiau, daug aukščiau.

— Nejaugi...— d'Artanjanas nutilo.

— Taip, pone,— atsakė išsigandęs miestietis taip tyliai, jog vos buvo galima girdėti.

— Su kuo?

— Su kuo gi kitu, jei ne su hercogu...

— Su hercogu...

— Taip, pone! — atsakė miestietis, dar labiau slopindamas balsą.

— Bet iš kur jūs tai žinote?

— Ak... iš kur aš tai žinau?

— Taip, iš kur žinote? Visiškas pasitikėjimas... arba... pats suprantate...

— Aš tai žinau iš žmonos, pone, iš savo žmonos.

— O jinai iš kur žino?

— Iš pono de La Porto. Argi aš jums nesakiau, kad ji yra pono de La Porto, karalienės patikėtinio, krikštaduktė? Taigi ponas de La Portas paskyrė ją tarnauti jos didenybei, kad karaliaus apleista, kardinolo šnipinėjama, visų apgaudinėjama mūsų vargšė karalienė turėtų bent vieną žmogų, kuriuo galėtų pasitikėti.

— Ak, taip! Viskas jau aiškėja...— tarė d'Artanjanas.

— Taigi mano žmona prieš keturias dienas buvo parėjusi pas mane. Mat, jai buvo leidžiama dukart per savaitę mane lankyti, nes, kaip jau aš turėjau garbės jums sakyti, mano žmona labai mane myli. Taigi mano žmona parėjo ir slapčia man pasakė, kad šiuo metu karalienė labai nerami.

— Tikrai?

— Taip. Ponas kardinolas, kaip atrodo, ją persekioja ir engia labiau, negu kada nors. Jis negali jai atleisti sarabandos istorijos. Jūs žinote sarabandos istoriją?

— Na, po šimts, kaipgi aš nežinosiu! — atsakė d'Artanjanas, kuris, nors ničnieko nežinojo, dėjosi viską žinąs.

— Ir dabar prasidėjo jau nebe neapykanta, o kerštas.

— Tikrai?

— Ir karalienė mãno...

— O ką gi mãno karalienė?

— Ji mãno, kad ponui hercogui Bekingemui nusiųstas laiškas jos vardu.

— Karalienės vardu?

— Taip, tikslas aiškus: pakviesti jį į Paryžių, o atvykusį įvilioti į spąstus.

— Po velnių! Bet, mano brangusis pone, kuo gi čia dėta jūsų žmona?

— Visi žino, kad jinai pasiaukojusi karalienei, tad norima arba kuo toliau nušalinti ją nuo valdovės, arba įbauginus išgauti jos didenybės paslaptis, arba pagaliau, suviliojus pinigais, paversti ją šnipe.

— Tai visai įtikėtina,— pareiškė d'Artanjanas.— Bet ar jūs pažįstate tą žmogų, kuris ją pagrobė?

— Aš jums jau sakiau: man rodos, kad jį pažįstu.

— Jo vardas?

— Vardo nežinau. Man žinoma tik tiek, kad jis yra kardinolo pakalikas, atsidavęs jam kaip šuo.

— Bet jūs jį matėt?

— Taip, kartą žmona man jį parodė.

— Ar jis neturi kokių nors ypatingų žymių, iš kurių būtų galima jį pažinti?

— O, žinoma! Tai orios išvaizdos ponas: juodi plaukai, tamsus veidas, skvarbios akys, balti dantys ir randas ant smilkinio.

— Randas ant smilkinio! — sušuko d'Artanjanas. — O, be to, balti dantys, skvarbios akys, tamsus veidas, juodi plaukai, ori išvaizda. Juk tai mano nepažįstamasis iš Mengo!

— Tai jūsų nepažįstamasis, sakote?

— Taip, taip, bet tai neturi nieko bendra su šiuo reikalu. Ne, anaiptol — juk tai labai suprastina šį reikalą! Ir jeigu jūsų priešas — sykiu ir manasis, aš iš karto įvykdysiu dvigubą kerštą. Štai ir viskas. Bet kur šį žmogų sutikti?

— To aš nežinau.

— Neturite jokių žinių, kur jis gyvena?

— Jokių. Kartą aš lydėjau savo žmoną į Luvrą; jis išėjo iš ten, kai ji ketino įeiti; tada ji man jį ir parodė.

— Velnias! Velnias! — sumurmėjo d'Artanjanas.— Visa tai labai neaišku. Iš ko jūs sužinojote, kad jūsų žmona pagrobta?

— Iš pono de La Porto.

— Ar jis jums nepasakojo kokių nors smulkmenų?

— Jis jų nežinojo.

— Ir iš kitur nieko nesužinojote?

— Šį tą sužinojau...

— Ką gi?

— Tik nežinau, ar nebūsiu perdaug neatsargus...

— Jūs vėl apie tą patį! Tačiau noriu jums pasakyti, kad šį kartą jau truputį per vėlu trauktis.

— Aš ir nesitraukiu, po velnių! — sušuko miestietis, keikdamasis, kad būtų drąsiau.— Prisiekiu Bonasje garbe...

— Jūs vadinatės Bonasje? — pertraukė jį d'Artanjanas.

— Taip, tai mano pavardė.

— Taigi jūs pasakėte: „Prisiekiu Bonasje garbe..." Atsiprašau, kad jus pertraukiau, bet man rodos, kad šią pavardę esu girdėjęs.

— Gal būt, pone. Aš esu jūsų buto šeimininkas.

— Ak, šit kaip! — tarė d'Artanjanas, truputį kilstelėjęs ir nusilenkdamas.— Jūs šių namų šeimininkas?

— Taip, pone, taip. Ir kadangi jūs jau trys mėnesiai pas mane gyvenat ir tikriausiai dėl svarbių reikalų užmiršote sumokėti man nuomą, o aš nė karto neatėjau jūsų trukdyti, tad galvoju, kad jūs atsižvelgsite į mano mandagumą...

— Kaipgi, kaipgi, mano brangusis pone Bonasje,— pareiškė d'Artanjanas,— tikėkite manimi, aš esu labai dėkingas už tokį elgesį, ir, kaip sakiau, jei tik galėsiu būti jums kuo nors naudingas...

— Aš jumis tikiu, pone, aš jumis tikiu ir, kaip ką tik pareiškiau, prisiekiu Bonasje garbe, kad aš visiškai jumis pasitikiu.

— Tad baikite pagaliau tai, ką pradėjote man pasakoti.

Miestietis išsitraukė iš kišenės popierių ir padavė d'Artanjanui.

— Laiškas! — sušuko jaunuolis.

— Kurį aš šįryt gavau.

D'Artanjanas išskleidė jį ir, kadangi jau buvo pradėję temti, priėjo prie lango. Miestietis nusekė iš paskos.

„Neieškokit savo žmonos,— perskaitė d'Artanjanas,— jums ją sugrąžins, kai ji nebebus reikalinga. Jeigu kaip nors bandysite ją surasti — jūs žuvęs."

— Štai kas visiškai aišku,— pridūrė d'Artanjanas.— Bet vis dėlto čia tik grasinimas.

— Taip. Tačiau šis grasinimas mane baugina. Aš, pone, nesu joks karys ir bijau Bastilijos.

— Hm! — tarė d'Artanjanas.— Betgi ir aš žaviuosi Bastilija ne daugiau už jus. Jeigu čia būtų tik špagos reikalas, tai dar nieko.

— O aš, pone, šiame reikale daug tikėjaus iš jūsų.

— Taip? . .

— Matydamas jus nuolat šaunių muškietininkų tarpe ir žinodamas, kad jie yra pono de Trevilio muškietininkai, atseit, kardinolo priešai, aš pamaniau, kad jūs ir jūsų draugai, gelbėdami mūsų vargšę karalienę, tuo pačiu džiaugsitės, galėdami iškrėsti pokštą jo eminencijai.

— Savaime suprantama.

— Be to, aš maniau, kad jūs, būdamas man skolingas už tris mėnesius nuomos, apie kurią aš niekuomet nesu jums užsiminęs. . .

— Taip, taip, jūs jau minėjote man šį argumentą, ir aš jį laikau gan tvirtu.

— Be to, esu pasiryžęs niekuomet jums neminėti nuomos, kol tik jūs teiksitės pas mane gyventi. . .

— Labai gerai.

— Pagaliau, reikalui esant, ketinu jums pasiūlyti penkiasdešimt pistolių, jeigu, kas visiškai neįtikėtina, šiuo metu jūs turėtumėt kokių finansinių sunkumų. . .

— Puiku! Tai jūs esate piningingas, mano brangusis pone Bonasje!

— Esu pasiturįs, pone, štai ir viskas! Surinkau šiek tiek, du ar tris tūkstančius ekiū, iš smulkmenų prekybos, o ypač įdėdamas kiek kapitalo į garsaus jūrininko Žano Moke pastarąją kelionę. Tuo būdu, jūs suprantate, pone... O, kas čia? — staiga sušuko miestietis.

— Kas? — paklausė d'Artanjanas.

— Ką aš ten matau?

— Kur?

— Gatvėje, prieš jūsų langus, prie anų durų! Žmogus, apsigaubęs apsiaustu.

— Tai jis! — sušuko ir d'Artanjanas, ir miestietis abu sykiu pažinę savo priešą.

— Ak, šį kartą,— sušuko d'Artanjanas, puldamas prie savo špagos,— šį kartą jis nebepaspruks!

Ir, traukdamas iš makščių špagą, jis išbėgo iš kambario.

Ant laiptų jis sutiko Atą ir Portą, kurie ėjo pas jį. Šie pasitraukė, o d'Artanjanas kaip žaibas pralėkė pro juos.

— Kurgi taip skubate? — sušuko abu muškietininkai.

— Žmogus iš Mengo! — atsakė d'Artanjanas ir dingo.

D'Artanjanas ne kartą buvo pasakojęs savo draugams nuotykį su nepažįstamuoju, o taip pat ir apie staiga pasirodžiusią gražiąją keleivę, kuriai šis žmogus tikriausiai įteikęs kažkokį svarbų raštą.

Atas visad manė, kad d'Artanjanas greičiausiai savo tėvo laišką pametęs maišatyje. Bajoras, anot jo,— o sprendžiant iš to, kaip d'Artanjanas atvaizdavo nepažįstamąjį, tai tegalėjo būti tik bajoras,— negalėtų būti toks žemas, kad vogtų laišką.

Portas visoj šioj istorijoj buvo linkęs įžiūrėti tiktai meilės pasimatymą, damos skirtą kavalieriui arba kavalieriaus damai, pasimatymą, kurį sutrukdė d'Artanjanas ir jo sartas arklys.

O Aramis pasakė, kad šios rūšies dalykai esą tokie paslaptingi, jog geriau būtų į juos nesigilinti.

Taigi iš tų kelių žodžių, ištrūkusių d'Artanjanui, jie išsyk viską suprato. Manydami, kad d'Artanjanas, pasiviįęs

savo priešą arba jį pametęs iš akių, galų gale vis tiek sugrįš namo,— jie lipo laiptais aukštyn.

Įėję į d'Artanjano kambarį, rado jį tuščią: savininkas, bijodamas susidūrimo pasekmių (o susidūrimas, be abejo, turėjo įvykti tarp jaunuolio ir nepažįstamojo) ir remdamasis paties d'Artanjano pasakojimais apie savo būdą, nusprendė, kad protingiau būsią išsinešdinti.

IX ◆ *D'ARTANJANO BŪDAS IŠRYŠKĖJA*

Kaip Atas ir Portas buvo numatę, d'Artanjanas po pusvalandžio sugrįžo. Ir šį kartą jis nesurado savo nepažįstamojo, kuris dingo kaip užkerėtas. D'Artanjanas su špaga rankoje apibėgo visas aplinkines gatves, bet nesurado nė vieno žmogaus, kuris būtų panašus į ieškomąjį; pagaliau jis griebėsi to, nuo ko, gal būt, jam reikėjo pradėti, atseit, pasibeldė į duris, prie kurių anksčiau stovėjo prisišliejęs nepažįstamasis. Bet veltui jis dešimt ar dvylika kartų iš eilės daužė kabančiu plaktuku — niekas neatsiliepė, o triukšmą išgirdusieji kaimynai, pasirodę ant savo durų slenksčio arba iškišę nosis pro langus, patikino jį, kad šiuose namuose, kurių ir langai uždarinėti, jau šeši mėnesiai niekas negyvena.

Tuo metu, kai d'Artanjanas bėgiojo gatvėmis ir beldėsi į duris, Aramis irgi spėjo prisidėti prie savo bičiulių, ir d'Artanjanas, grįžęs namo, rado čia visą draugiją.

— Na kaip? — paklausė visi trys muškietininkai, pamatę suplukusį d'Artanjaną su pykčio iškreiptu veidu.

— Kaip! — sušuko jis, mesdamas špagą ant lovos.— Tur būt, šis žmogus yra pats velnias: jis dingo kaip šmėkla, kaip šešėlis, kaip vaiduoklis.

— Ar jūs tikite vaiduokliais? — paklausė Atas Portą.

— Aš tikiu tik tuo, ką matau, o kadangi niekados nesu matęs vaiduoklių, tad jais ir netikiu.

— Biblija,— pareiškė Aramis,— liepia mums tuo tikėti: Samuelio šešėlis pasirodė Sauliui — tai dogma. Abejojimas šia tikėjimo tiesa man būtų labai nemalonus, Portai.

— Nesvarbu, kas jis — žmogus ar velnias, kūnas ar šešėlis, iliuzija ar realybė,— šis žmogus yra gimęs mano pražūčiai: jo pabėgimas mums sugadino puikų reikalą, ponai, nes buvo galima uždirbti šimtą, o gal ir daugiau pistolių.

— Kaip tai? — kartu sušuko Portas ir Aramis.

O Atas, ištikimas savajai tylėjimo politikai, tik pažvelgė klausiamai į d'Artanjaną.

— Planše,— tarė d'Artanjanas savo tarnui, kuris tuo metu kyštelėjo galvą pro praviras duris, tikėdamasis išgirsti keletą pokalbio žodžių,— nusileiskite žemyn pas mano šeimininką poną Bonasje ir pasakykite, kad atsiųstų mums pustuzinį bonkų Božansi vyno, kurį aš labiausiai mėgstu.

— Šit kaip! Tai jūs turite kreditą pas savo šeimininką? — paklausė Portas.

— Taip,— atsakė d'Artanjanas,— nuo šiandien. Ir būkite ramūs: jeigu šis vynas bus blogas, mes pasiųsime pas šeimininką paieškoti geresnio.

— Reikia naudotis, bet neišnaudoti,— pamokomai tarė Aramis.

— Aš visada sakiau, kad iš visų mūsų keturių d'Artanjanas yra galvočiausias,— tarė Atas ir, išreiškęs šią nuomonę, į kurią d'Artanjanas atsakė nusilenkimu, tuojau vėl nugrimzdo į savo įprastinę tylą.

— Bet kas gi čia atsitiko? — paklausė Portas.

— Taigi atskleiskit mums paslaptį, brangus drauge,— tarė Aramis.— Jeigu tik čia neįpainiota damos garbė: tuo atveju verčiau pasilaikykit šią paslaptį sau...

— Būkite ramūs,— tarė d'Artanjanas,— niekieno garbė nenukentės nuo to, ką aš turiu pranešti.

Jis nuosekliausiai atpasakojo savo draugams pokalbį su šeimininku ir pridūrė, kad žmogus, pagrobęs šio garbingo namų savininko žmoną, pasirodė esąs tas pats, su kuriuo jis susikirto „Laisvojo malūninin ko" viešbutyje.

— Jūsų reikalas neblogas,— tarė Atas, kaip žinovas paragavęs vyno ir galvos linktelėjimu parodęs, kad vynas geras.— Iš šito žmogelio bus galima ištraukti penkiasdešimt— šešiasdešimt pistolių. Dabar belieka nutarti, ar dėl penkias-

dešimt—šešiasdešimt pistolių verta rizikuoti keturiomis galvomis.

— Bet neužmirškite,— sušuko d'Artanjanas,— kad į šį reikalą įpainiota moteris, moteris, kurią pagrobė, kuriai, be abejo, grasinama, gal būt, ji net kankinama, ir tik todėl, kad ištikima savo valdovei.

— Atsargiau, d'Artanjanai, atsargiau,— tarė Aramis.— Mano manymu, jūs truputį per daug karščiuojatės dėl ponios Bonasje likimo. Moteris yra sutverta mūsų pražūčiai, ir kaip tik iš jos plaukia visos mūsų nelaimės.

Atas, girdėdamas šią Aramio sentenciją, suraukė antakius ir sukando lūpas.

— Man visai ne ponia Bonasje rūpi,— sušuko d'Artanjanas,— o karalienė, kurią karalius apleido, kardinolas persekioja ir kuri mato, kaip viena po kitos krinta jos draugių galvos.

— O kodėl ji myli tuos, kurių mes neapkenčiame labiau už viską pasaulyje: tuos ispanus ir anglus.

— Ispanija yra jos tėvynė,— atsakė d'Artanjanas,— ir visai suprantama, kad ji myli ispanus, savo gimtosios žemės vaikus. O į antrąjį jūsų priekaištą aš galiu atsakyti, jog esu girdėjęs, kad ji mylinti ne anglus, bet vieną anglą.

— Ir, garbės žodis,— pareiškė Atas,— reikia pripažinti, kad tas anglas tikrai yra vertas mylėti. Aš niekad nemačiau puikesnio vyro už jį.

— Nekalbant jau apie tai, kad jis rengiasi kaip niekas kitas,— įterpė Portas.— Aš buvau Luvre tą dieną, kai jis pabėrė savo perlus, ir, dievaži, pačiupau du perlus, kuriuos brangiai pardaviau: gavau po dešimt pistolių už kiekvieną. O jūs, Arami, ar pažįstat jį?

— Ne blogiau už jus, ponai, nes ir aš prisidėjau, jį suimant Amjeno sode, kur mane buvo įsivedęs ponas de Piutanžas, karalienės arklininkas. Tuomet aš dar buvau seminarijoj. Man atrodė, kad visas šis reikalas labai karalių įskaudino.

— Ir vis dėlto,— tarė d'Artanjanas,— jei tik žinočiau, kur yra hercogas Bekingemas, aš, nieko nepaisydamas, paim-

čiau jį už rankos ir nuvesčiau pas karalienę, jau vien todėl, kad dėl to įsiutinčiau kardinolą, nes vienintelis, tikras, amžinas mūsų priešas, ponai, yra kardinolas, ir jei mes galėtume surasti būdą iškirsti jam kokį nors itin skaudų pokštą, tai, prisipažįstu, aš mielai rizikuočiau savo galva.

— Ir šis galanterijos pirklys jums, d'Artanjanai, sakė,— prabilo Atas,— kad karalienė mananti, jog Bekingemas esąs čion kviečiamas suklastotu laišku.

— Ji to bijanti.

— Palaukite,— tarė Aramis.

— Kas yra? — paklausė Portas.

— Nieko, tęskite. Aš stengiuosi prisiminti kai kurias smulkmenas.

— Ir dabar aš esu įsitikinęs,— pareiškė d'Artanjanas,— kad tos karalienei atsidavusios moters pagrobimas rišasi su įvykiais, apie kuriuos kalbame, ir, gal būt, su hercogo Bekingemo atvykimu į Paryžių.

— Šis gaskonas kupinas įvairiausių idėjų,— žavėdamasis tarė Portas.

— Aš labai mėgstu jo klausytis,— pasakė Atas.— Man jo tarmė patinka.

— Ponai,— prabilo Aramis,— klausykite.

— Klausykim Aramio!— sušuko trys draugai.

— Vakar aš buvau užėjęs pas vieną mokytą teologijos daktarą, su kuriuo kartais tariuosi dėl savo studijų...

Atas nusišypsojo.

— Jis gyvena nuošaliame kvartale,— tęsė Aramis.— Tai būtina jo palinkimams, jo profesijai. Ir štai man išeinant iš jo namų...

Čia Aramis stabtelėjo.

— Na, ir kas gi,— pasiteiravo klausytojai,— išeinant iš jo namų?..

Aramis, matyt, stengėsi susitvardyti, kaip žmogus, kuris, pradėjęs meluoti, staiga sustoja ties nenumatyta kliūtimi, bet trijų bičiulių akys buvo įsmeigtos į jį, ausys ištemptos,— trauktis nebeįmanoma.

— Tas teologas turi dukterėčią,— vėl pradėjo Aramis.

— A-a, jis turi dukterėčią! — įsiterpė Portas.

— Labai gerbtiną damą,— pridūrė Aramis.

Trys draugai ėmė juoktis.

— Na, jeigu jūs juokiatės ar abejojate,— tarė Aramis,— tai nieko nesužinosite.

— Mes tikime kaip mahometonai ir tylime kaip katafalkai,— tarė Atas.

— Tai aš tęsiu,— vėl tarė Aramis.— Toji dukterėčia ateina kartais savo dėdės aplankyti; ir štai vakar ji atsitiktinai buvo ten tuo pačiu metu, kaip ir aš, ir man teko palydėti ją ligi karietos.

— Šit kaip! Tai jinai ir karietą turi, toji teologo dukterėčia? — pertraukė Portas, kurio svarbiausia yda buvo nemokėjimas prikąsti liežuvio.— Puiki pažintis, mano draugužį!

— Portai,— kreipėsi į jį Aramis,— aš jums ne kartą sakiau, kad jūs labai nediskretiškas ir tuo daug nustojate moterų akyse.

— Ponai, ponai! — sušuko d'Artanjanas, nujausdamas šios istorijos esmę.— Reikalas rimtas! Pasistenkim nejuokauti, jeigu galime. Pasakokit, Arami, pasakokit!

— Staiga kažkoks aukštas, juodbruvas, bajoriškų manierų žmogus... palaukit, panašus į jūsų nepažįstamąjį, d'Artanjanai...

— Gal būt, tas pats,— tarė d'Artanjanas.

— Gal būt,— atsakė Aramis,— ... taigi jis priėjo prie manęs, lydimas penkių ar šešių vyrų, sekančių už kokių dešimt žingsnių, ir mandagiu tonu tarė man: „Pone hercoge, ir jūs, ponia",— pridūrė jis, kreipdamasis į damą, kurią vedžiau už parankės...

— Į tą teologo dukterėčią?

— Ak, nutilkite, Portai! — tarė Atas.— Jūs nepakenčiamas.

— „Malonėkite sėsti į šią karietą ir visai nebandykite priešintis arba kelti bent mažiausią triukšmą."

— Jis palaikė jus Bekingemu? — sušuko d'Artanjanas.

— Manau, kad taip,— atsakė Aramis.

— O tą damą?..— paklausė Portas.

— Jis palaikė ją karaliene! — tarė d'Artanjanas.

— Visai teisingai,— atsakė Aramis.

— Šis gaskonas tikras velnias! — sušuko Atas.— Pro jį niekas nepraslysta.

— Iš tikrųjų,— tarė Portas.— Aramis tokio pat ūgio ir šiek tiek panašus savo judesiais į gražųjį hercogą, tačiau man atrodo, kad muškietininko apranga...

— Aš buvau su plačiu apsiaustu,— tarė Aramis.

— Liepos mėnesį, po velnių! — sušuko Portas.— Argi teologas bijo, kad jūsų kas nepažintų?

— Aš dar suprasčiau,— tarė Atas,— jei šnipas apsiriktų, spręsdamas iš judesių, bet veidas!..

— Aš buvau užsidėjęs plačią skrybėlę,— paaiškino Aramis.

— O dieve mano! — sušuko Portas.— Kiek atsargumo, studijuojant teologiją!

— Ponai, ponai,— pertraukė juos d'Artanjanas.— Negaiškime laiko juokams! Išsiskirstykime ir ieškokime pirklio žmonos: čia visos intrigos raktas.

— Tokio žemo luomo moteris! Nejaugi jūs tikrai taip manote, d'Artanjanai? — tarė Portas, paniekinamai atvėpęs lūpą.

— Ji yra de La Porto, patikimo karalienės kamerdinerio, krikštaduktė. Ar aš jums to nesakiau, ponai? O pagaliau gal tai ir buvo jos didenybės planas šį kartą pasiieškoti sau paramos kaip tik iš tokio žemo luomo. Aukštos galvos iš tolo matyti, o kardinolas — akylas.

— Ką gi,— tarė Portas,— pirmiausia jums reikia sulygti su šiuo pirkliu, ir už gerą kainą.

— Nėra reikalo,— tarė d'Artanjanas,— nes aš manau, jeigu jis mums nesumokės, tai puikiai atlygins kas kitas...

Tą akimirką jie išgirdo kažką greitai bėgant laiptais; durys triukšmingai atsidarė, ir nelaimingasis pirklys įsiveržė į kambarį, kur vyko pasitarimas.

— Oi ponai!— sušuko jis.— Gelbėkit mane, dėl dievo, gelbėkit mane! Keturi vyrai ateina manęs suimti! Gelbėkit, gelbėkit mane!

Portas ir Aramis atsistojo.

— Palaukit! — sušuko d'Artanjanas, duodamas jiems ženklą įsikišti į makštis pusiau ištrauktas špagas.— Palaukit! Čia reikia ne narsumo, bet atsargumo.

— Tačiau mes neleisime! . .— sušuko Portas.

— Leiskite veikti d'Artanjanui,— tarė Atas; — pakartoju: iš mūsų visų jis galvočiausias. Aš savo ruožtu pareiškiu, kad klausysiu jo įsakymų. Daryk, kaip išmanai, d'Artanjanai.

Tą akimirką keturi gvardiečiai pasirodė prieškambario tarpduryje, bet, pamatę keturis špagomis ginkluotus muškietininkus, nesiryžo toliau eiti.

— Įeikite, ponai, įeikite! — sušuko d'Artanjanas.— Jūs mano bute, o mes visi esame ištikimi karaliaus ir kardinolo tarnai.

— Tad jūs, ponai, nekliudysite įvykdyti įsakymų, kuriuos esame gavę? — paklausė vienas iš jų, matyt, šio būrio vadas.

— Priešingai, ponai, mes jums padėsime, jei bus reikalo.

— Ką jis čia kalba? — sumurmėjo Portas.

— Tu, neišmanėli, tylėk! — atsakė jam Atas.

— Juk jūs man prižadėjote. . .— tyliai sušnabždėjo vargšas pirklys.

— Mes galėsime jus išgelbėti, tik būdami laisvi,— paskubomis ir tyliai atsakė jam d'Artanjanas.— Jei mes imsime jus ginti, mus suims kartu su jumis.

— Tačiau man rodos. . .

— Įeikite, ponai, įeikite,— garsiai tarė d'Artanjanas.— Man nėra jokio reikalo ginti šio pono. Šiandien aš jį pamačiau pirmą kartą ir dar kokia proga. . . jis jums pats gali tai pasakyti. . . jis buvo atėjęs reikalauti iš manęs nuomos už butą. Ar ne tiesa, Bonasje? Atsakykite!

— Tikra tiesa! — sušuko pirklys.— Bet ponas jums nepasakė. . .

— Nė žodžio apie mane, nė žodžio apie mano draugus, ypač nė žodžio apie karalienę, nes jūs tik pražudysite visus, o savęs neišgelbėsite! — tyliai pasakė d'Artanjanas.— Na, ponai, veskitės šį žmogų!

Ir d'Artanjanas pastūmėjo visai suglumusį pirklį į gvardiečių rankas, sakydamas jam:

— Jūs esate niekšas, mano mielas! Jūs ateinate reikalauti iš manęs pinigų, iš manęs — muškietininko! Į kalėjimą jį! Dar kartą, ponai, sakau jums, veskite jį į kalėjimą ir laikykite po raktu kuo ilgiausiai, kol aš spėsiu surinkti tiek, kad galėčiau sumokėti jam nuomą.

Sekliai nežinojo nė kaip bedėkoti ir išsivedė savo auką.

Jiems belipant laiptais, d'Artanjanas staiga plekštelėjo per petį vyresniajam.

— Ar neišgertume viens į kito sveikatą? — paklausė jis, pildamas du stiklus Božansi vyno, kuris buvo gautas iš dosnaus pono Bonasje.

— Tai būtų man didelė garbė,— atsakė seklių vyresnysis.— Mielai sutinku.

— Tad į jūsų sveikatą, ponas... jūsų pavardė?

— Buarenaras.

— Ponas Buarenarai!

— Į jūsų sveikatą, ponas bajore! Leiskite man savo ruožtu paklausti jūsų pavardės.

— D'Artanjanas.

— Į jūsų sveikatą, ponas d'Artanjanai!

— O visų pirmiausia,— sušuko d'Artanjanas, entuziazmo pagautas,— į karaliaus ir kardinolo sveikatą!

Seklių vyresnysis gal ir būtų paabejojęs d'Artanjano nuoširdumu, jei vynas būtų buvęs blogas; bet vynas buvo geras, ir jis patikėjo.

— Na, ir kokią velniavą jūs čia iškrėtėt? — paklausė Portas, kai tik alguazilų[1] vadas išėjo paskui savo seklius, ir keturi draugai pasiliko vieni.— Fe! Keturi muškietininkai leidžia suimti nelaimingąjį, kuris šaukiasi jų pagalbos! Bajoras geria su sekliu!

— Portai,— tarė Aramis,— Atas jau sakė, kad tu neišmanėlis, o dabar ir aš esu tos nuomonės. D'Artanjanai, tu didelis žmogus! Kai būsi pono de Trevilio vietoje, aš prašysiu tavo protekcijos abatijai gauti.

[1] Taip vadinami policijos agentai Ispanijoje.

— Aš nieko čia nesuprantu,—tarė Portas.— Ir jūs pritariat tam, ką padarė d'Artanjanas?

— Visiškai, po velnių! — atsakė Atas.— Aš ne tik pritariu tam, ką jis padarė, bet ir sveikinu jį.

— O dabar, ponai,— sušuko d'Artanjanas, nė nesistengdamas paaiškinti Portui savo elgesio,— visi už vieną, vienas už visus, štai mūsų šūkis, ar ne taip?

— Bet. . .— pradėjo Portas.

— Ištiesk ranką ir prisiek! — sušuko vienu metu Atas ir Aramis.

Jų pavyzdžio nugalėtas ir patylomis keikdamasis, Portas ištiesė ranką, ir vienu balsu keturi draugai pakartojo d'Artanjano pasakytą šūkį:

— „Visi už vieną, vienas už visus."

— Gerai, o dabar tegul kiekvienas eina namo,— paliepė d'Artanjanas, tarytum visą gyvenimą jis tik ir būtų įsakinėjęs.— Ir būkite atsargūs, nes štai nuo šios akimirkos mes pradedame kovą su kardinolu.

X ◆ *SPĄSTAI SEPTYNIOLIKTAME AMŽIUJE*

Spąstai — ne mūsų dienų išradimas; kai tik besiformuodama visuomenė išrado policiją, toji policija išrado spąstus.

Kadangi mūsų skaitytojai, gal būt, dar nesusipažinę su Jeruzalės gatvės[1] žargonu, o mes per visą tą laiką, kai rašome, štai jau apie penkiolika metų su viršum, tik pirmą kartą pavartojome šį žodį tokiam dalykui pavadinti, tad paaiškinsime, kas gi yra tie spąstai.

Kai kuriuose nors namuose policija suima žmogų, įtariamą kokiu nusikaltimu, šį suėmimą ji laiko paslapty ir keturis ar penkis žmones patalpina tykoti pirmame buto kambaryje; jie atidaro duris visiems, kurie tik pasibeldžia, ir, šiems įėjus, uždaro duris, o įėjusius suima; tuo būdu per dvi ar tris dienas sugaudo beveik visus nuolatinius tų namų lankytojus.

[1] Paryžiaus slaptosios policijos būstinės vieta.

Štai kas yra spąstai.

Taigi pono Bonasje bute buvo įruošti spąstai, ir kiekvienas, kuris tik ateidavo tenai, būdavo suimamas ir apklausinėjamas pono kardinolo žmonių. Savaime suprantama, kad tie, kurie ėjo pas d'Artanjaną, buvo nekliudomi. Mat, į jo butą antrame aukšte vedė atskiri laiptai.

Beje, pas jį ateidavo tik trys muškietininkai; jie visi, kiekvienas savo keliu, ieškojo kokių nors dingusios moters pėdsakų, bet nieko nesurado, nieko neišaiškino. Atas net ryžosi paklausti poną de Trevilį. Žinant įprastinį garbingo muškietininko nebylumą, suprantama, kad tokiu klausimu jis apstulbino savo kapitoną. Bet ponas de Trevilis nieko nežinojo, nebent tiek, kad tada, kai paskutinį kartą matė kardinolą, karalių ir karalienę, kardinolas atrodęs labai susirūpinęs, karalius neramus, o paraudusios karalienės akys bylojo, kad ji buvo nemiegojusi arba verkusi, bet ši pastaroji aplinkybė jį mažai tenustebinusi, nes nuo savo vestuvių karalienė dažnai nemiegodavo ir dažnai verkdavo.

Ponas de Trevilis ta proga Atui paliepė ištikimai tarnauti karaliui, o ypač karalienei, prašydamas tai pranešti ir savo draugams.

O d'Artanjanas nekėlė nė kojos iš namų. Savo kambarį jis pavertė stebėjimo punktu. Pro langus matė visus, kurie ateidavo ir patekdavo į spąstus. Vienoj vietoj praardęs parketą ir išlupęs lentelę taip, kad tik lubos teskyrė jį nuo apatinio kambario, kuriame buvo tardoma, jis girdėjo visa, ką veikė inkvizitoriai ir kaltinamieji. Pirmiausia suimtasis būdavo kuo smulkiausiai apieškomas, paskui beveik visad šitaip apklausinėjamas:

— Ar ponia Bonasje neįdavė jums ko nors perduoti savo vyrui arba kam nors kitam?

— Ar ponas Bonasje neįdavė jums ko nors perduoti savo žmonai ar kam nors kitam?

— Ar jis arba ji nepasakė jums kokios paslapties?

„Jeigu jie ką nors žinotų, taip neklausinėtų,— pamanė sau d'Artanjanas.— Dabar svarbiausia, ką gi jie nori suži-

noti? Tur būt, ar hercogas Bekingemas Paryžiuje? Ar jis nesimatė, ar neketina matytis su karaliene?“

D'Artanjanas sustojo prie šios minties, kuri, sprendžiant iš viso to, ką jis girdėjo, galėjo būti teisinga.

Tuo tarpu spąstai veikė be pertraukos, o d'Artanjano budrumas nemažėjo.

Rytojaus dieną po to, kai buvo suimtas vargšas Bonasje, vakare, išėjus Atui iš d'Artanjano pas poną de Trevilį, vos tik išmušė devynias, ir Planše, dar nepaklojęs lovos, ėmėsi savo darbo,— staiga d'Artanjanas išgirdo beldžiant į duris iš gatvės. Durys tuojau atsidarė ir vėl užsidarė: kažkas įkliuvo į spąstus.

D'Artanjanas puolė prie tos vietos, kur buvo praardytos grindys, atsigulė kniūpsčias ir ėmė klausytis.

Tuojau pasigirdo riksmas, paskui dejavimai, kuriuos buvo stengiamasi nuslopinti. Apie tardymą nebuvo nė kalbos.

„Po velnių! — pagalvojo d'Artanjanas.— Atrodo, kad čia moteris! Ją nori apieškoti, o ji priešinasi! Jie panaudojo jėgą! Niekšai!“

Nors d'Artanjanas buvo atsargus, bet turėjo tvardytis, kiek galėdamas, kad neįsikištų į sceną, kuri vyko apačioje.

— Bet juk aš jums sakau, ponai, kad esu šių namų šeimininkė, aš jums sakau, kad esu ponia Bonasje; aš jums sakau, kad tarnauju karalienei! — šaukė nelaimingoji moteris.

— Ponia Bonasje! — sušnibždėjo d'Artanjanas.— Nejaugi aš toks laimingas, suradęs tai, ko visi ieško?

— Mes kaip tik jūsų ir laukėme,— kažkas atsakė jai.

Balsas vis tilo; kažkas ėmė smarkiai dunksėti. Auka priešinosi tiek, kiek moteris gali priešintis keturiems vyrams.

— Pasigailėkite, ponai, pasigai...— šnibždėjo balsas, o paskiau buvo girdėti atskiri garsai.

— Jie užkemša jai burną ir tuoj ją išsives! — sušuko d'Artanjanas, pašokęs lyg ant spyruoklių.— Kur mano špaga? Puiku, ji čia pat, prie šono... Planše!

— Ką įsakysit, pone?

— Bėk ir surask Atą, Portą ir Aramį. Vienas iš jų tik-

riausiai bus namie, o gal ir visi trys jau grįžę. Tegul jie pasiima ginklus, tegul ateina, tegul bėgte atbėga. Tiesa, prisiminiau... Atas pas poną de Trevilį!

— Bet kurgi jūs, pone, einate? Kur jūs einate?

— Aš šoksiu pro langą! — sušuko d'Artanjanas.— Taip bus greičiau, o tu sudėk atgal lenteles, pašluok grindis, išeik pro duris ir bėk, kur sakiau.

— Oi pone, pone, jūs užsimušite! — suriko Planše.

— Tylėk, neišmanėli,— atšovė d'Artanjanas ir, nusitvėręs už palangės, nė kiek neužsigavęs, nušoko iš antrojo aukšto, kuris, jo laimė, buvo gana žemas.

— Tuojau ir aš pats įkliūsiu į spąstus, bet vargas toms katėms, kurios puls šitokią pelę!..

Vos tik pokštelėjo plaktuko dūžis, triukšmas tuoj nutilo, kažkas priėjo, durys atsidarė, ir d'Artanjanas, iškėlęs špagą, puolė į pono Bonasje butą, kurio durys, matyt, buvo su spyruokle ir, jam įėjus, pačios užsidarė.

Ir tada tie, kurie dar tebegyveno šiuose nelemtuose Bonasje namuose, ir artimiausieji kaimynai išgirdo riksmą, kojų trypimą, špagų žvangesį ir lūžtančių baldų traškėjimą. Po valandėlės visi, kurie, šio triukšmo nustebinti, buvo pripuolę prie langų pažiūrėti, kas atsitiko, galėjo matyti, kaip durys vėl atsidarė ir keturi juodai apsirengę vyrai ne išėjo, bet skriste išskrido, lyg išgąsdinti varnai, palikę ant žemės ir ant stalo kampų savo sparnų plunksnas, kitaip sakant, savo drabužių skutus ir apsiaustų atplaišas.

D'Artanjanas, reikia pasakyti, nugalėjo be didelio vargo, nes tik vienas alguazilas tebuvo ginkluotas, o ir tas gynėsi tik dėl akių. Tiesa, kiti trys mėgino pritrenkti jaunuolį kėdėmis, taburetėmis ir indais, bet du ar trys gaskono špagos įdrėskimai išgąsdino juos. Dešimties minučių pakako jiems nugalėti, ir d'Artanjanas liko kovos lauko viešpačiu.

Savo langus atsidariusieji kaimynai visai šaltakraujiškai (o tat Paryžiaus gyventojams anais amžinų sąmyšių ir peštynių laikais buvo labai būdinga) vėl uždarė, pamatę, kad keturi juodi vyrai pabėgo: instinktas jiems sakė, kad šiam kartui viskas baigta.

Be to, buvo vėlu, o tada, lygiai kaip ir dabar, Liuksemburgo kvartale žmonės anksti eidavo gulti.

Pasilikęs vienas su ponia Bonasje, d'Artanjanas atsigręžė į ją. Vargšė moteris gulėjo atsilošusi krėsle pusiau be sąmonės. D'Artanjanas skubiai ją nužvelgė.

Tai buvo nuostabiai graži dvidešimt penkerių šešerių metų moteris, tamsiaplaukė, melsvaakė, truputį riestos nosytės, nuostabių dantukų, rausvai opalinės veido spalvos. Bet tiek ir tebuvo žymių, iš kurių būtų buvę galima ją laikyti aukštosios visuomenės dama; jos rankos buvo baltos, bet ne itin grakščios; kojos taip pat nerodė, kad moteris būtų aristokratiškos kilmės. Laimė, d'Artanjanas dar nesirūpino tokiomis smulkmenomis.

Tuo metu, kai d'Artanjanas, apžiūrinėdamas ponią Bonasje, kaip buvo sakyta, atkreipė dėmesį į kojas, jis pamatė ant žemės švelnią batisto nosinaitę, paėmė ją savo įpratimu ir viename jos kampe pamatė tokias pat raides, kaip ir toje nosinaitėje, dėl kurios jis vos nesusikovė su Aramiu.

Nuo to laiko d'Artanjanas nepasitikėjo nosinaitėmis su herbais, todėl, netaręs nė žodžio, įdėjo ją poniai Bonasje į kišenę.

Tuo tarpu ponia Bonasje ėmė peikėtis. Ji atmerkė akis, baimingai apsidairė aplinkui ir pamatė, kad kambarys tuščias, o ji viena su savo išgelbėtoju. Ji tuojau šypsodamasi ištiesė jam ranką. Ponios Bonasje šypsena buvo gražiausia pasaulyje.

— Ak, pone! — sušuko jinai.— Tai jūs mane išgelbėjote! Leiskite jums padėkoti.

— Ponia,— atsakė d'Artanjanas,— aš padariau tik tai, ką, manimi dėtas, būtų padaręs kiekvienas bajoras. Jums nėra už ką dėkoti.

— O ne, ne, pone, ir aš tikiuosi jums įrodyti, kad jūs pasitarnavote ne kokiai nors nedėkingai moteriai. Bet ko gi iš manęs norėjo tie žmonės, kuriuos iš pradžių palaikiau vagimis, ir kodėl čia nėra pono Bonasje?

— Ponia, tie žmonės kur kas pavojingesni už vagis; jie

kardinolo agentai, o jūsų vyro, pono Bonasje, nėra namie todėl, kad vakar jį suėmė ir nusivedė į Bastiliją.

— Mano vyrą į Bastiliją! — sušuko ponia Bonasje.— O dieve mano, ką gi jis padarė, vargšas žmogelis! Juk jis niekam nenusikalto!

Ir kažkas panašaus į šypseną pasirodė dar išsigandusiame jaunos moters veide.

— Ką jis padarė, ponia? — atsakė d'Artanjanas.— Aš manau, vienintelis jo nusikaltimas yra tas, kad jis turi laimę ir drauge nelaimę būti jūsų vyru.

— Vadinasi, jūs žinote, pone...

— Aš žinau, kad jus buvo pagrobę, ponia.

— Bet kas? Ar jūs žinote, kas? O, jeigu jūs tai žinote, pasakykite man!

— Keturiasdešimt ar keturiasdešimt penkerių metų vyriškis, juodaplaukis, tamsiaveidis, su randu kairiajam smilkiny.

— Taip, taip, teisingai! Bet jo pavardė?

— Ak! Pavardė? To aš nežinau!

— O mano vyras ar žinojo, kad aš buvau pagrobta?

— Jam apie tai laišku pranešė tas pats žmogus, kuris jus pagrobė.

— Ar jis numano šio įvykio priežastį? — sumišusi paklausė ponia Bonasje.

— Man rodos, jis manė, kad čia kokia nors politinė priežastis.

— Iš pradžių aš tuo abejojau, bet dabar manau taip, kaip ir jis. Vadinasi, mielasis ponas Bonasje manęs nė kiek neįtarė...

— O, visai ne, ponia! Jis per daug didžiuojasi jūsų išmintimi, o ypač jūsų meile.

Ir vėl šios jaunos ir gražios moters lūpos nežymiai šyptelėjo.

— Bet kaipgi jūs pabėgote? — teiravosi toliau d'Artanjanas.

— Man pasitaikė gera proga likti vienai; kadangi šį rytą sužinojau savo pagrobimo priežastį, tad, pasinaudodama pa-

klodėmis, nusileidau pro langą ir, tikėdamasi, kad mano vyras namie, atbėgau čia.

— Ieškoti jo globos?

— O ne! Aš gerai žinojau, kad vargšas mano mielas vyras negalės manęs apginti, bet jis galėjo būti mums naudingas kitam reikalui, todėl norėjau jį įspėti.

— Dėl ko?

— O, tai ne mano paslaptis, todėl aš jos negaliu jums patikėti.

— Beje,— tarė d'Artanjanas,— atsiprašau, ponia, kad aš, nors ir gvardietis būdamas, vis dėlto patarsiu jums būti atsargesnei: man rodos, mes nesame tokioje vietoje, kur galėtume vienas antram atskleisti paslaptis. Žmonės, kuriuos aš išvijau, gavę paramos, sugrįš. Jeigu jie mus čia ras, mes pražuvę. Aš, tiesa, liepiau pranešti trims savo draugams, bet kažin ar juos rado namie.

— Taip, taip, jūs teisus! — sušuko ponia Bonasje išsigandusi.— Bėkime, pasislėpkime!

Tardama šiuos žodžius, ji paėmė d'Artanjaną už parankės ir truktelėjo su savim.

— Bet kur bėgti? — paklausė d'Artanjanas.— Kur pasislėpti?

— Pirmiausia išeikime iš šių namų, o paskui pamatysime.

Ir jaunoji moteris su jaunuoliu, nė durų neuždariusi, skubiai nuėjo Duobkasių gatve, pasuko į Karališkąją Lomą ir sustojo tik Sen-Siulpis aikštėje.

— O ką dabar veiksime? — vėl paklausė d'Artanjanas.— Kur jūs norite, kad jus palydėčiau?

— Tiesą sakant, nežinau, nė kaip jums atsakyti,— tarė ponia Bonasje.— Norėjau per savo vyrą iškviesti poną de La Portą, kad jis mums tiksliai praneštų, kas atsitiko Luvre per pastarąsias tris dienas, ir pasakytų, ar man nėra pavojaus ten pasirodyti.

— Na, o aš! — tarė d'Artanjanas.— Juk aš galiu nueiti ir iškviesti poną de La Portą.

— Žinoma. Tik, matote, poną Bonasje pažįsta Luvre ir jį įleistų, o jūsų, deja, nepažįsta ir neįleis.

— Niekis! — atsakė d'Artanjanas.— Jūs tikriausiai turite prie kurio nors įėjimo į Luvrą savo ištikimą durininką, kuriam pasakius slaptažodį...

Ponia Bonasje įdėmiai pažiūrėjo į jaunuolį.

— O jei aš pasakysiu jums tą slaptažodį, ar jūs užmiršite jį tuojau, kai tik būsite juo pasinaudojęs.

— Garbės žodis, bajoro garbės žodis,— atsakė d'Artanjanas tokiu tonu, kurio nuoširdumu nereikėjo abejoti.

— Gerai. Aš jumis tikiu. Jūs atrodote šaunus jaunuolis; pagaliau, gal būt, nuo jūsų ištikimybės priklauso jūsų laimė.

— Aš nereikalauju pažadų ir sąžiningai atliksiu visa, ką galėsiu, kad pasitarnaučiau karaliui ir įtikčiau karalienei,— tarė d'Artanjanas.— Tad pasinaudokite manim kaip savo draugu.

— Bet kur jūs tuo laiku paslėpsite mane?

— Ar jūs neturite pažįstamo, pas kurį ponas de La Portas galėtų ateiti jūsų pasiimti?

— Ne, aš niekuo nenoriu pasitikėti.

— Palaukite,— tarė d'Artanjanas,— mes kaip tik esame netoli Ato namų. Taip, tikrai.

— Kas tasai Atas?

— Vienas mano draugas.

— Bet jeigu jis namie ir pamatys mane?

— Jo nėra namie, ir aš, įleidęs jus į jo butą, pasiimsiu raktą.

— O jeigu jis grįš?

— Jis negrįš. Pagaliau jam pasakytų, kad aš atvedžiau moterį, ir toji moteris yra jo bute.

— Bet tai mane labai sukompromituos! Ar jūs tai suprantate?

— Nesirūpinkit! Niekas čia jūsų nepažįsta, o, be to, mūsų tokia padėtis, jog galima nepaisyti etiketo.

— Gerai. Eime pas jūsų draugą. Kur jis gyvena?

— Ferū gatvėje, už kelių žingsnių nuo čia.

— Eime.

Ir jiedu nubėgo tolyn. Kaip d'Artanjanas ir buvo numatęs, Ato namie nerado; jis paėmė raktą, kurį jam paprastai,

kaip namų draugui, leisdavo paimti, užkopė laiptais ir įvedė ponią Bonasje į mažutį, mūsų jau aprašytąjį butą.

— Būkite kaip namie,— tarė jis.— Laukite čia, užsirakinkite duris iš vidaus ir atidarykite tik tada, kai tris kartus pasibels, štai šitaip, paklausykite.— Ir jis pabeldė tris kartus: dukart smarkiai pridurmu, o paskui, kiek palaukęs, trečiukart tyliau.

— Gerai,— tarė ponia Bonasje.— Dabar mano eilė duoti jums nurodymų.

— Klausau.

— Nueikit į Luvrą ir pasibelskite į vartelius iš Ešel gatvės. Paprašykit iškviesti Žermeną.

— Gerai. Paskui?

— Jis paklaus, ko jūs norite, o jūs atsakysite jam šiais žodžiais: „Turas ir Briuselis." Tuomet jis klausys visų jūsų įsakymų.

— O ką aš turiu jam įsakyti?

— Iškviesti karalienės kamerdinerį poną de La Portą.

— O kai jis iškvies ir ponas de La Portas ateis?

— Jūs atsiųskite jį pas mane.

— Gerai, bet kur ir kada aš vėl jus pamatysiu?

— Ar jums labai svarbu vėl mane pamatyti?

— Žinoma.

— Na, gerai, tad leiskite man tuo pasirūpinti ir būkite ramus.

— Aš pasitikiu jūsų žodžiu.

— Galite pasitikėti.

D'Artanjanas nusilenkė poniai Bonasje ir nužvelgė šią mažutę žavingą būtybę pačiu meilingiausiu žvilgsniu; lipdamas laiptais žemyn, jis girdėjo, kaip trinktelėjo durys ir dukart pasisuko raktas spynoje. Dviem šuoliais jis atsidūrė prie Luvro. Artėjant prie vartelių iš Ešel gatvės, išmušė dešimtą. Visi mūsų ką tik papasakoti įvykiai truko maždaug pusvalandį.

Viskas dėjosi taip, kaip buvo sakiusi ponia Bonasje. Išgirdęs slaptažodį, Žermenas nusilenkė, o po dešimties minučių pasirodė de La Portas. Keliais žodžiais d'Artanjanas

paaiškino jam visą reikalą ir nurodė, kur yra ponia Bonasje. De La Portas, dukart paprašęs pakartoti adresą, bėgte išbėgo. Bet vos pabėgėjęs dešimt žingsnių, jis sugrįžo.

— Jaunuoli,— tarė jis,— leiskite jums duoti vieną patarimą.

— Kokį?

— Jūs galite turėti nemalonumų dėl to, kas atsitiko.

— Manote?

— Taip! Ar jūs kartais neturite draugo, kurio laikrodis vėluoja?

— Na ir? . .

— Nueikite pas jį, kad jis galėtų paliudyti, jog pusę dešimtos buvote pas jį. Juristai tai vadina „alibi".

D'Artanjanui šis patarimas pasirodė išmintingas. Kiek tik kojos neša, jis nubėgo pas poną de Trevilį, bet nėjo kartu su visais į saloną, o paprašė jį nuvesti į pono de Trevilio kabinetą. Kadangi d'Artanjanas čia buvo kasdieninis svečias, tai tarnas noriai patenkino jo prašymą ir nuėjo pranešti ponui de Treviliui, kad jo jaunasis žemietis turįs pranešti svarbų dalyką ir prašąs ypatingos audiencijos. Po penkių minučių ponas de Trevilis paklausė d'Artanjaną, kuo galįs jam padėti ir kodėl jis taip vėlai atėjęs.

— Atsiprašau, pone! — tarė d'Artanjanas, kuris, pasinaudodamas proga, kai liko vienas, spėjo trimis ketvirčiais valandos pasukti laikrodį atgal.— Aš maniau, kad nevėlu užeiti pas jus, nes dabar dar tik dvidešimt penkios minutės po devynių.

— Dvidešimt penkios minutės po devynių! — sušuko ponas de Trevilis, pažiūrėjęs į savo sieninį laikrodį.— Negali būti!

— Pažiūrėkite, pone,— atsakė d'Artanjanas,— ir patys įsitikinsite.

— Iš tikrųjų! — tarė ponas de Trevilis.— O aš maniau, kad jau daug vėliau. Na, o ką jūs norėjote man pasakyti?

Tada d'Artanjanas papasakojo ponui de Treviliui ilgą istoriją apie karalienę. Jis išdėstė visus savo būkštavimus dėl jos padėties, visa, ką buvo girdėjęs apie kardinolo kėslus

prieš hercogą Bekingemą, ir tat papasakojo taip ramiai ir įtikinamai, jog ponas de Trevilis negalėjo juo nepatikėti, juo labiau kad ir jis pats, kaip jau sakėme, buvo įžvelgęs kažkokias naujas nuotaikas kardinolo, karaliaus ir karalienės santykiuose.

Kai mušė dešimtą, d'Artanjanas išsiskyrė su ponu de Treviliu, kuris padėkojo jam už žinias, patarė ir toliau uoliai tarnauti karaliui ir karalienei ir sugrįžo į saloną.

Nulipęs apačion, d'Artanjanas staiga prisiminė užmiršęs savo lazdelę; tad jis greitai užbėgo aukštyn, įėjo į kabinetą ir vienu piršto pasukimu perstatė rodykles į vietą, kad rytoj niekas nepastebėtų, jog laikrodis atsilieka. Dabar jau ramus, kad turės liudininką savajam „alibi" įrodyti, jis nusileido laiptais ir tuojau atsidūrė gatvėje.

XI ◆ *INTRIGA UŽSIMEZGA*

Išėjęs iš pono de Trevilio, d'Artanjanas susimąstęs pasirinko tolimiausią kelią grįžti namo.

Apie ką gi d'Artanjanas taip mąstė, jog net pasuko iš tiesaus kelio, žiūrėdamas į dangaus žvaigždes, čia dūsaudamas, čia šypsodamasis?

Jis mąstė apie ponią Bonasje. Pradedančiam muškietininkui ši moteris buvo beveik meilės idealas. Graži, paslaptinga, žinanti beveik visas dvaro intrigas, kurios teikė dailiems jos bruožams žavingo susirūpinimo, ji neatrodė nepasiekiama ir tuo buvo itin patraukli naujokams įsimylėjėliams. Be to, juk d'Artanjanas išplėšė ją iš rankų tiems demonams, kurie norėjo iškrėsti ją ir žiauriai su ja pasielgti. Ši neužmirštama paslauga surišo juos tokiu dėkingumo jausmu, kuris labai lengvai įgyja kažkokį dar švelnesnį pobūdį.

D'Artanjanui jau vaidenosi,— taip greit svajonės skrenda vaizduotės sparnais,— kad štai prie jo prieina jaunosios moters pasiuntinys ir įteikia jam laiškelį, kvietimą pasimatyti, aukso grandinėlę arba žiedą su deimanto akim. Mes jau sakėme, kad jauni vyrai nesidrovėdavo priimti dovanas iš

karaliaus; pridursime, kad tais ne perdaug griežtos moralės laikais jie ne ką daugiau varžėsi ir savo meilužių. Jų damos beveik visada palikdavo jiems brangių ir svarių suvenyrų, tarsi norėdamos atpirkti savo jausmų nepastovumą tų savo dovanų patvarumu.

Anais laikais vyrai sau skynėsi kelią moterų padedami ir nė kiek dėl to nerausdavo. Tos, kurios buvo gražios, aukodavo savo grožį, iš čia, tur būt, ir patarlė atsirado, kad „pati gražiausia pasaulyje mergina gali dovanoti tik tai, ką ji turi". Lobingosios dar pridėdavo dalį savo pinigų, ir galima būtų suminėti gana daug tos galantiškos epochos didvyrių, kurie nebūtų laimėję nei pentinų — pradžioj, nei kautynių — vėliau, jeigu jų meilužės nebūtų prikabinusios prie jų balno daugiau ar mažiau prigrūsto kapšelio.

D'Artanjanas neturėjo ničnieko; jo provinciališkas neryžtingumas, drovumas — šis trapus žiedelis, švelnus persiko pūkas — išdulkėjo vėjais nuo tų ne perdaug dorovingų patarimų, kuriuos trys muškietininkai duodavo savo draugui. Keistu anų laikų papročiu, d'Artanjanas Paryžiuje jautėsi lyg užkariautame mieste, beveik kaip Flandrijoje: ten — ispanai, čia — moterys. Ir ten, ir čia — priešas, su kuriuo reikia kovoti, ir kontribucijos, kurias reikia imti.

Vis dėlto pasakysim, kad šiuo metu d'Artanjaną stūmė daug kilnesnis ir tauresnis jausmas. Tiesa, pirklys jam sakėsi esąs turtingas; jaunuolis lengvai galėjo numanyti, kad tokio neišmanėlio, kaip ponas Bonasje, pinigų skrynutės raktą laiko žmona. Bet visa tai neturėjo jokios įtakos tam jausmui, kuris gimė, išvydus ponią Bonasje, ir meilei, pražydusiai jo širdyje po šio pasimatymo, bet koks naudos ieškojimas buvo beveik svetimas. Mes sakome „beveik", nes mintis, kad jauna, graži, maloni ir sąmojinga moteris yra sykiu ir turtinga, meilės pradžiai anaiptol ne kenkia, o, priešingai, dargi ją stiprina.

Išteklius leidžia patenkinti daugybę aristokratiškų įgeidžių, kurie taip puikiai derinasi su grožiu. Plonutės baltos kojinės, šilkinė suknelė, švelnių karbinių apikaklė, gražūs batukai ant kojų, puikus kaspinas plaukuose biaurios mo-

ters nepavers dailia, bet dailią padarys gražuole, jau neminint rankų, kurios nuo to visko daug laimi. Kad rankos, ypač moters, būtų gražios, jos turi vengti bet kokio darbo.

Be to, d'Artanjanas,— mes neslėpėm jo materialinės būklės, ir skaitytojas puikiai tat žino,— d'Artanjanas nebuvo milijonierius. Jis, tiesa, tikėjosi kada nors juo tapti, bet tasai jo paties nuskirtas laimingos permainos laikas buvo gana tolimas. O kol kas — kaip skaudu matyti, kad mylimoji trokšta tūkstančio tų moters laimę sudarančių mažmožių, ir tu negali jai tų mažmožių parūpinti. Kai moteris turtinga, o meilužis vargšas, ji bent pati gali nusipirkti tai, ko šis neįstengia jai suteikti. Ir nors paprastai visus tuos niekučius ji įsigyja už savo vyro pinigus, bet retai kada esti jam dėkinga.

D'Artanjanas, ketindamas būti švelniausiu meilužiu, kol kas buvo labai ištikimas draugas. Paskendęs meilės svajonėse apie pirklio žmoną, jis neužmiršo savo draugų. Gražioji ponia Bonasje — tokia moteris, su kuria būtų malonu pasivaikščioti Sen-Deni lygumoje arba Sen-Žermeno mugėje drauge su Atu, Portu ir Aramiu, prieš kuriuos d'Artanjanas galėtų pasididžiuoti tokia savo pergale. Paskui, po ilgo pasivaikščiojimo, atsiranda apetitas. D'Artanjanas jau kuris laikas buvo tai pastebėjęs. Būtų galima suruošti tuos jaukius, žavingus pietus, kada iš vienos pusės lieti draugo ranką, o iš kitos — mylimosios kojelę. Pagaliau itin sunkią valandą, kai padėtis — be išeities, d'Artanjanas galėtų ištiesti pagalbos ranką savo draugams.

O kaipgi su ponu Bonasje, kurį d'Artanjanas pastūmėjo į seklių rankas, garsiai išsigynęs jo, o patylomis pažadėjęs jį išgelbėti? Turime prisipažinti mūsų skaitytojams, kad d'Artanjanas apie jį visai negalvojo, o jeigu ir pagalvojo, tai tik norėdamas palinkėti jam sėkmingai pasilikti ten, kur jis yra, o kur, nesvarbu. Meilė iš visų aistrų — pati egoistiškiausia.

Bet tegul mūsų skaitytojai būna ramūs; jei d'Artanjanas užmiršta savo šeimininką arba dedasi jį užmiršęs, pasiteisindamas tuo, kad neva nežinąs, kur jį nusivedę, tai mes jo neužmiršome ir žinome, kur jis yra. Bet kol kas pasielgsime

taip, kaip įsimylėjęs gaskonas, ir prie garbingojo pirklio grįšime vėliau.

D'Artanjanas, svajodamas apie savo būsimą meilę, besikalbėdamas su naktimi, besišypsodamas žvaigždėms, ėjo Šerš-Midi ar, kaip tuomet vadino, Šas-Midi gatve. Kadangi šitame kvartale gyveno Aramis, tai jam kilo mintis aplankyti savo draugą ir paaiškinti, kodėl buvo nusiuntęs Planše jo pakviesti, kad tuojau pat atvyktų į spąstus. Jei Aramis tuo metu, kai pas jį atėjo Planše, buvo namie, tai be jokių abejonių jis nubėgo į Duobkasių gatvę ir nieko ten nerado, išskyrus, gal būt, tik kitus savo draugus. Tad nei jis, nei jie negalėjo žinoti, kas ten nutiko. Dėl tokio sutrukdymo būtinai reikėjo pasiaiškinti. Štai ką garsiai kalbėjo sau d'Artanjanas.

O širdy jis galvojo, kad tai būsianti gera proga pakalbėti apie gražiąją ponią Bonasje, kuri pavergė visas jo mintis, jei ne širdį. Iš to, kuris pirmą kartą įsimylėjo, negalima reikalauti paslaptingumo: šią meilę lydi toks beribis džiaugsmas, jog jam būtinai reikia išsilieti, nes kitaip įsimylėjėlis uždustų.

Jau dvi valandos, kai Paryžius paskendo tamsoj, ir gatvės ėmė tuštėti. Visi Sen-Žermeno priemiesčio laikrodžiai mušė vienuoliktą. Oras buvo gražus. D'Artanjanas ėjo siaura gatvele, esančia toje vietoje, kur dabar yra Asa gatvė, alsuodamas balzamo kvapais, vėjo nešamais nuo Vožiraro gatvės, iš sodų, atgaivintų vakaro rasos ir nakties vėsumo. Tolumoje, kažkur iš smuklių, girdėjosi įsilinksminusių gėrovų dainos, kad ir slopinamos sandarių langinių. Priėjęs gatvelės galą, d'Artanjanas pasuko į kairę. Namas, kuriame gyveno Aramis, stovėjo tarp Kaset ir Servandoni gatvių.

D'Artanjanas, perėjęs Kaset gatvę, jau matė savo draugo duris, skendinčias tarp vešlių sikomorų ir kaprifolijų, kurios viršuj sudarė lyg didžiulį žalią gaubtą. Staiga d'Artanjanui pasirodė, lyg kažkoks šešėlis išniro iš Servandoni gatvės. Šis šešėlis buvo užsisupęs apsiaustu, ir d'Artanjanas iš pradžių pamanė, kad tai vyras, bet iš žemo ūgio, neryžtingos eisenos ir netvirto žingsnio jis tuojau pažino, kad čia moteris. Be to, ši moteris, lyg nežinodama, ar čia yra tie jos ieškomi namai,

stabteldavo, apsidairydavo, grįždavo atgal, vėl prieidavo. D'Artanjaną tat suintrigavo.

„O jeigu aš pasiūlyčiau jai savo paslaugas? — pamanė jis.— Iš eisenos matyt, kad ji jauna, gal būt, ir graži. O, taip! Bet moteris, kuri tokiu metu bėgioja gatvėmis, tikriausiai eina į pasimatymą su savo mylimuoju. Po šimts! Sukliudyti pasimatymą — netikęs būdas pažinčiai užmegzti."

Tuo tarpu jaunoji moteris ėjo vis pirmyn, skaičiuodama namus ir langus; tam, beje, nereikėjo nei daug laiko, nei vargo. Šioje gatvės daly tebuvo trys namai ir tik du langai į gatvės pusę: pirmasis — nedidelio pastato, gretimo tam, kuriame gyveno Aramis, o antrasis — paties Aramio namų langas.

„Dievaži! — pagalvojo d'Artanjanas, staiga prisiminęs teologo dukterėčią.— Dievaži, būtų įdomu, jei ši vėlyvoji balandėlė ieškotų mūsų draugo namų. Bet duodu galvą nukirsti, kad taip ir bus! Na, mano mielas Arami, šį kartą aš sužinosiu teisybę!"

Ir d'Artanjanas susigūžė tamsiausiame gatvės kampe, už akmeninio suolo, stovinčio kažkokioj nišoj.

Jaunoji moteris vis artėjo; kad ji buvo jauna, neteko abejoti, nes be lengvos eisenos ją dar išdavė balsas: ji sukosėjo, ir iš šio kosulio buvo numanu, kad jos balselis tyras ir skambus. D'Artanjanas tuoj pagalvojo, kad tas kosulys — sutartas ženklas.

Ar į šį vėlyvos ieškotojos kosulį kas atsakė tokiu pat sutartu ženklu, išsklaidžiusiu dvejones, ar be jokios pašalinės pagalbos ji įsitikino pasiekusi savo kelionės tikslą,— tik štai ji ryžtingai priėjo prie Aramio lango ir tris kartus lygiais protarpiais pabeldė į langinę.

— Tai pas Aramį,— sušnabždėjo d'Artanjanas.— Štai kaip, pone veidmainy! Dabar žinau, kaip jūs studijuojat teologiją!

Vos tik ji pasibeldė, iš vidaus tuoj atsidarė langas ir pro langines šmėkštelėjo šviesa.

— Aha! — tarė d'Artanjanas, besiklausąs prie lango.—

Aha! Viešnios laukiama! Tuojau atsidarys langinė, ir dama įlips pro langą! Puiku!

Bet kaip d'Artanjanas nustebo, kai langinės neatsidarė. Akimirką blykstelėjusi šviesa dingo, ir viskas vėl paskendo tamsoje.

D'Artanjanas pagalvojo, kad taip ilgai negali trukti, ir vis tebežiūrėjo, išplėtęs akis, ir tebesiklausė, įtempęs ausis.

Ir jis neapsiriko: po kelių sekundžių iš vidaus pasigirdo du trumpi smūgiai į langinę.

Gatvėje stovinti jauna moteris sudavė vieną kartą, ir langinės prasivėrė.

Galima įsivaizduoti, kaip godžiai d'Artanjanas žiūrėjo ir klausėsi.

Nelaimė, žiburys buvo nuneštas į kitą kambarį. Bet jaunuolio akys jau buvo apsipratusios su nakties tamsa. O, be to, kai kas tvirtina, kad gaskonų akys, kaip kačių, geba matyti ir nakčia.

D'Artanjanas pamatė, kad jaunoji moteris išsitraukė iš kišenės kažkokį baltą daiktą ir skubiai jį išvyniojo. Tai būta nosinės. Išvyniojusi ji parodė savo pašnekovui tos nosinės kampuką.

Tada d'Artanjanas prisiminė nosinę, kurią buvo radęs prie ponios Bonasje kojų ir kuri savo ruožtu buvo jam priminusi kitą nosinę, rastą prie Aramio kojų.

— Ką gi, po velnių, ši nosinė galėtų reikšti?

Iš tos vietos, kur stovėjo d'Artanjanas, nebuvo matyti Aramio veido (mat, jaunuolis nė kiek neabejojo, kad čia jo draugas kalbasi su dama gatvėje). Smalsumas nugalėjo atsargumą, ir, pasinaudodamas tuo, kad abiejų šios scenos veikėjų dėmesys buvo sutelktas į nosinę, d'Artanjanas išlindo iš savo slėptuvės ir žaibo greitumu, bet kuo tyliausiais žingsniais, pribėgo ir pasislėpė už vienos kertės, iš kur puikiausiai galėjo žvalgyti Aramio kambario vidų.

Metęs akį ten, d'Artanjanas vos nesuriko iš nustebimo: su nakties viešnia kalbėjosi ne Aramis, o moteris; deja, d'Artanjanas gana gerai matė tik jos figūros kontūrus, o veido įžiūrėti negalėjo.

Tą pat akimirksnį moteris kambaryje išsitraukė iš kišenės kitą nosinę ir išmainė į tą, kurią jai ką tik buvo parodžiusi viešnia. Paskui abi moterys pasikeitė keliais žodžiais. Pagaliau langinės užsidarė, moteris, stovinti gatvėje prie lango, apsigręžė ir praėjo per tris keturis žingsnius nuo d'Artanjano, leisdama ant veido savo apsiausto gobtuvą. Bet šio atsargumo ji griebėsi per vėlai: d'Artanjanas jau pažino, kad tai ponia Bonasje.

Ponia Bonasje! Įtarimas, kad čia jinai, jam buvo dingtelėjęs jau tada, kai ji ištraukė nosinę iš kišenės; bet kas galėtų patikėti, jog ponia Bonasje, nusiuntusi jį surasti de La Porto, kad šis nuvestų ją į Luvrą, dabar bėgiotų Paryžiaus gatvėmis viena, pusę dvyliktos nakties, rizikuodama vėl būti pagrobta?

Vadinasi, turėjo būti koks nors labai svarbus reikalas; o koks gali būti svarbus reikalas dvidešimt penkerių metų moteriai? Meilė!

Bet ar ji čia dėl savęs, ar dėl kurio kito asmens leidosi į tokius pavojus? Štai ko klausinėjo save jaunuolis. Jo širdį kankino pavydo demonas, lyg jis jau būtų tikras mylimasis.

Beje, buvo labai nesunku įsitikinti, kur skuba ponia Bonasje, reikėjo tik ją pasekti. Šis kelias buvo toks paprastas, kad d'Artanjanas, suprantama, instinktyviai juo pasinaudojo.

Tačiau, pamačiusi jaunuolį, kuris išniro iš tarpusienio kaip statula iš nišos, ir išgirdusi paskui save žingsnius, ponia Bonasje suriko ir ėmė bėgti.

D'Artanjanas pasileido pridurmu. Jam buvo nesunku pavyti moterį, besipainiojančią savo apsiauste. Taigi ją prisivijo, nespėjusią nubėgti nė trečios dalies tos gatvės, į kurią buvo pasukusi. Nelaimingoji neteko jėgų ne tiek iš nuovargio, kiek iš išgąsčio, ir kai d'Artanjanas padėjo jai ranką ant peties, ji sukniubo ant kelių, šaukdama prislėgtu balsu:

— Užmuškite mane, jei norite! Vis tiek nieko nesužinosite!

D'Artanjanas pakėlė ją, apkabinęs per liemenį. Bet jausdamas, kad ji vos pastovi ir gali tuoj apalpti, paskubėjo ją nuraminti, sakydamas esąs ištikimas jos draugas. Šie žodžiai poniai Bonasje nieko nereiškė, nes tokius patikinimus gali-

ma berti, turint ir blogiausius kėslus. Tačiau viską nulėmė balsas. Jaunajai moteriškei šis balsas pasirodė girdėtas. Ji pravėrė akis, žvilgterėjo į žmogų, kuris ją taip išgąsdino, ir, pažinusi d'Artanjaną, net sušuko iš džiaugsmo.

— O, tai jūs, tai jūs! — kartojo jinai.— Ačiū dievui!

— Taip, tai aš,— atsakė d'Artanjanas.— Aš, kurį dievas siunčia jums saugoti.

— Ar tik todėl jūs mane sekėte? — vylingai šypsodamasi paklausė moteris, kurios koketiškas būdas vėl prasiveržė aikštėn, o baimė dingo tučtuojau, kai tik ji pamatė, kad tas, kurį buvo palaikiusi priešu, yra jos draugas.

— Ne,— atsakė d'Artanjanas,— ne, turiu prisipažinti, kad tik pripuolamai patekau į jūsų kelią. Pamačiau, kad kažkokia moteris beldžiasi į mano draugo langą.

— Į jūsų draugo? — pertraukė ponia Bonasje.

— Žinoma! Aramis — vienas geriausių mano draugų.

— Aramis! Kas jis toks?

— Na jau! Negi jūs dar imsite pasakoti, kad nepažįstate Aramio?

— Pirmą kartą girdžiu šį vardą.

— Tai jūs pirmą kartą ateinat į šiuos namus?

— Aišku!

— Ir nežinojote, kad čia gyvena jaunas vyras?

— Ne.

— Muškietininkas?

— Nieko nežinojau.

— Vadinasi, ne pas jį buvote atėjusi?

— Visiškai ne! Juk jūs ir patys matėte, kad asmuo, su kuriuo aš kalbėjausi,— moteris.

— Tai tiesa; bet toji moteris — Aramio draugė?

— To aš nežinau.

— Juk jinai pas jį gyvena.

— Tai manęs neliečia.

— Bet kas ji?

— O, čia paslaptis, tik ne mano.

— Brangioji ponia Bonasje, jūs žavinga, bet kartu ir paslaptingiausia moteris...

— Ar tai man kenkia?
— Ne, priešingai, jūs dieviška.
— Jei taip, leiskite man atsiremti į jūsų ranką.
— Mielai. O dabar? . .
— Dabar palydėkit mane.
— Kur?
— Ten, kur aš einu.
— Bet kur jūs einate?
— Pamatysit, nes palydėsit mane ligi durų.
— Ar reikės jūsų palaukti?
— Veltui gaištumėt.
— Ar jūs grįšite viena?
— Gal taip, o gal ne.
— O tas, kuris vėliau jus lydės — vyras ar moteris?
— Dar nežinau.
— Na, tai aš sužinosiu!
— Kuriuo būdu?
— Aš palauksiu, kol pamatysiu, su kuo išeisite.
— Jeigu taip — sudie!
— Kaip tai?
— Jūs man nebe reikalingas.
— Bet jūs pati prašėte. . .
— Bajoro pagalbos, bet ne šnipo sekiojimo.
— Per aštriai pasakyta.
— O kaipgi pavadinti tuos, kurie sekioja žmogų, jam to nenorint?
— Nekukliais.
— Per švelniai pasakyta.
— Na ką gi, ponia, matau, kad reikia pildyti visus jūsų norus.
— Kodėl jūs praradote nuopelną, taip nepasielgęs iš karto?
— O atgaila ar ne nuopelnas?
— Jūs iš tikrųjų gailitės?
— Nė pats nebežinau. Viena aišku, kad aš pažadu įvykdyti visa, ko pageidausite, jei tik leisite man palydėti jus ten, kur einate.

— O vėliau paliksite mane?
— Taip.
— Ir neseksite, kai aš išeisiu?
— Ne.
— Garbės žodis?
— Bajoro žodis!
— Tad duokite ranką ir eime!

D'Artanjanas pasiūlė poniai Bonasje ranką, o ji atsirėmė į ją pusiau juokdamasi, pusiau virpėdama, ir abu jie nuėjo iki galo Laharpo gatve. Čia jaunoji moteris tarsi ėmė dvejoti, kaip ir Vožiraro gatvėje. Bet iš kai kurių žymių ji pažino duris ir priėjo prie jų.

— O dabar, pone,— tarė ji,— aš turiu čia įeiti. Tūkstantį kartų dėkoju jums už tai, kad teikėtės mane palydėti ir apsaugoti nuo visų pavojų, kurie galėjo mane ištikti. Bet jau laikas jums tesėti žodį: aš atėjau į vietą, kur man reikėjo ateiti.

— O grįždama jūs nieko nebijosite?
— Nebent tik plėšikų?
— Argi tai menkniekis?

— O ką jie iš manęs paims? Aš neturiu su savim nė skatiko.

— Jūs užmiršote tą gražią išsiuvinėtą nosinę su herbu.

— Kokią?

— Tą, kurią aš radau prie jūsų kojų ir vėl įdėjau jums į kišenę.

— Tylėkit, tylėkit, nelaimingasis! — sušuko jaunoji moteris.— Ar norit mane pražudyti?

— Matote, kad jums dar gresia pavojus, nes dėl vieno žodžio imate drebėti ir pripažįstate, kad, jei kas išgirstų tą žodį, jūs pražūtumėt. Ak, klausykite, ponia,— sušuko d'Artanjanas, griebdamas ją už rankos ir perverdamas liepsnojančiu žvilgsniu,— klausykite, būkite nuoširdesnė, pasitikėkite manim. Nejaugi neįskaitote mano akyse, kokia pasiaukojusi ir palanki jums mano širdis!

— Aš tai matau,— atsakė ponia Bonasje.— Todėl jūs ga-

lite klausinėti, ir aš jums atskleisiu savo paslaptis, bet svetimos paslaptys — kitas dalykas.

— Gerai,— tarė d'Artanjanas.— Aš ir jas sužinosiu. Jeigu šios paslaptys gali turėti įtakos jūsų gyvenimui, tai jas žinoti privalau ir aš...

— Sergėk dieve! — sušuko moteris taip nerimastingai, kad d'Artanjanas nejučiom krūptelėjo.— O, prašau jus, nesikiškite ten, kur man reikia, nesistenkite padėti atlikti tai, kas man pavesta. Prašau jus vardan to jausmo, kurį aš jums sužadinau, ir vardan tos jūsų paslaugos man, kurios neužmiršiu visą savo gyvenimą. Patikėkite mano žodžiais. Nesidomėkite daugiau manimi, aš jums nebeegzistuoju, lyg jūs niekad nebūtumėt manęs matę.

— O Aramis irgi turi taip padaryti, kaip aš? — paklausė įsižeidęs d'Artanjanas.

— Štai jau antrą ar trečią kartą jūs minite šį vardą, pone, o tačiau aš sakiau jums, kad jis man nežinomas.

— Nepažįstate žmogaus, į kurio langą beldėtės? Ką jūs, ponia! Manote, kad aš toks lengvatikis!

— Prisipažinkite, kad jūs sukūrėte visą tą istoriją ir prasimanėte tą Aramį, norėdami išgauti iš manęs paslaptį.

— Aš nieko neprasimanau, nieko nesukuriu, ponia. Kalbu gryną tiesą.

— Ir jūs sakote, kad tuose namuose gyvena vienas jūsų draugas?

— Sakau ir kartoju trečią sykį, kad tuose namuose gyvena mano draugas ir tas draugas yra Aramis.

— Visa tai paaiškės vėliau,— sušnibždėjo jauna moteris,— o kol kas, pone, tylėkite!

— Jei galėtumėt įžvelgti į mano širdį, atvertą jums,— tarė d'Artanjanas,— pamatytumėt joje tiek smalsumo, kad pasigailėtumėt manęs, ir tiek meilės, kad tuojau patenkintumėt mano smalsumą. Nėra ko bijoti tų, kurie jus myli.

— Jūs per greit imate kalbėti apie meilę! — atsakė jaumoji moteris, kraipydama galvą.

— Todėl, kad meilė gimė staiga ir pirmą kartą mano gyvenime. Juk aš dar neturiu nė dvidešimt metų.

Ponia Bonasje vogčiom pažvelgė į jį.

— Paklausykite: aš jau aptikau pėdsakus,— tarė d'Artanjanas.— Prieš tris mėnesius aš vos nestojau į dvikovą su Aramiu dėl nosinės, panašios į tą, kurią jūs rodėte moteriai, esančiai jo namuose, dėl nosinės, pažymėtos tokiais pat inicialais, tuo esu tikras.

— Pone,— tarė jaunoji moteris,— dievaži, jūs mane baisiai varginate visais tais klausinėjimais.

— Bet jūs, ponia, jūs, tokia atsargi, sakykite, jeigu jus suimtų ir rastų tą nosinę, ar tai jūsų nesukompromituotų?

— Kodėl? Argi tai ne mano inicialai: „K. B." — Konstancija Bonasje.

— Arba Kamilė de Bua-Trasi.

— Tylėkite, pone, prašau, tylėkite! Jei tie pavojai, kurie man gresia, jūsų neatbaido, tai pagalvokite, koks pavojus gresia ir jums.

— Man?

— Taip, jums. Už pažintį su manim jūs galite sumokėti savo laisve, savo gyvybe.

— Jei taip, aš jūsų nebepaliksiu.

— Pone,— sudėjusi rankas, maldavo jaunoji moteris,— aš kreipiuos į jūsų, kariškio, garbę, į bajoro kilnumą ir prašau — pasitraukit iš čia! Girdite, štai laikrodis jau muša vidunaktį; šią valandą manęs laukia.

— Ponia,— tarė jaunuolis nusilenkdamas,— aš nieko negaliu atsakyti tam, kuris manęs taip prašo; nurimkite, aš einu.

— Bet jūs neisite paskui mane, neseksite manęs?

— Aš tuojau pat einu namo.

— Ak, aš žinojau, kad jūs esate šaunus jaunuolis! — sušuko ponia Bonasje, ištiesdama jam vieną ranką, o antrąja imdama plaktuką prie mažų durelių, iškirstų akmens sienoje.

D'Artanjanas paėmė ištiestą ranką ir karštai ją pabučiavo.

— Ak! Geriau būčiau niekuomet jūsų nesutikęs! — sušuko d'Artanjanas su tuo naiviu šiurkštumu, kuris moterims dažnai labiau patinka už įmantrų mandagumą, nes leidžia įžvelgti minties gelmes ir parodo, kad jausmas viršesnis už protą.

— Ne,— beveik meiliai tarė ponia Bonasje, spausdama ranką d'Artanjanui, kuris nebepaleido jos rankelės,— aš taip nepasakysiu, kaip jūs: tai, kas nepavyko šiandien, pavyks ateity. Kas gali žinoti: jei kada nors aš būsiu laisva, gal ir patenkinsiu jūsų smalsumą...

— Ir mano meilė taip pat gali gyventi tokia viltimi? — sušuko d'Artanjanas, nesitverdamas džiaugsmu.

— O, šiuo reikalu aš nenoriu susirišti jokiais pažadais. Tai pareis nuo to jausmo, kurį jūs sugebėsite man sužadinti.

— Vadinasi, kol kas, ponia...

— Kol kas, pone, aš jaučiu jums tik dėkingumą.

— Ak, jūs perdaug žavi,— liūdnai tarė d'Artanjanas.— Ir piktam naudojate mano meilę.

— Ne, aš naudojuos tik jūsų kilnumu, štai ir viskas. Bet tikėkite manimi, yra žmonių, kurie niekad neužmiršta savo pažadų.

— O, jūs padarėte mane laimingiausiu žmogum! Neužmirškite šio vakaro, neužmirškite šio pažado.

— Būkite ramus. Kai ateis laikas, aš viską prisiminsiu. Dabar eikite, susimildami, eikite! Manęs laukė lygiai dvyliktą, ir aš jau pasivėlinau.

— Penkias minutes.

— Taip, bet kai kada penkios minutės — penki šimtmečiai!

— Kai myli.

— O kas jums sakė, kad mano reikalas nesusijęs su meile?

— Vadinasi, jūsų laukia vyras! — sušuko d'Artanjanas.— Vyras!

— Štai ir vėl prasideda ginčas,— tarė ponia Bonasje su šypsena, bet jau kiek nekantriai.

— Ne, ne! Aš einu, pasitraukiu. Aš tikiu jumis, noriu, kad jūs įvertintumėt mano pasiaukojimą, net jei šis pasiaukojimas būtų kvailystė. Sudie, ponia, sudie!

Ir, lyg neįstengdamas kitaip atsiplėšti nuo tos rankos, kurią laikė, staiga, paleidęs ją, nubėgo tekinas, o ponia Bonasje, kaip ir aną sykį, tris kartus iš lėto ir lygiais tarpais pa-

beldė į langinę. Pribėgęs gatvės kampą, d'Artanjanas atsigręžė: durys atsidarė ir vėl užsidarė. Gražioji pirklio žmona dingo.

D'Artanjanas ėjo toliau savo keliu. Jis davė žodį nesekti ponios Bonasje, ir jeigu net jo gyvybė būtų priklausiusi nuo to, kur ji nuėjo, arba nuo to asmens, kuris turėjo ją lydėti,— jis vis tiek būtų grįžęs namo, nes buvo davęs žodį grįžti. Po penkių minučių jis jau atsidūrė Duobkasių gatvėje.

„Vargšas Atas,— galvojo d'Artanjanas,— jis nesupras, ką visa tai reiškia. Jis tikriausiai užmigo, belaukdamas manęs, arba grįžo namo ir ten sužinojo, kad pas jį buvo atėjusi moteris. Moteris pas Atą! Beje,— pridūrė jis,— ir pas Aramį buvo moteris. Visa tai labai keista. Įdomu būtų sužinoti, kuo tai baigsis."

— Blogai, pone, blogai! — pasigirdo balsas, iš kurio jaunuolis pažino savo tarną Planše. Mat, kalbėdamasis garsiai pats su savim, kaip kad atsitinka itin susirūpinusiems žmonėms, jis priėjo prieangį, kurio gale buvo laiptai į jo kambarį.

— Kaip tai blogai? Ką tu nori tuo pasakyti, neišmanėli? — paklausė d'Artanjanas.— Kas atsitiko?

— Visokios nelaimės.

— Kokios?

— Pirmiausia, ponas Atas suimtas.

— Suimtas! Atas suimtas! Už ką?

— Jį rado jūsų bute ir manė, kad tai jūs.

— O kas jį suėmė?

— Sargybiniai, kuriuos atsivedė tie jūsų išvaikyti juodieji.

— Kodėl gi jis nepasisakė savo vardo? Kodėl nepaaiškino, kad jis čia nieko nedėtas?

— Jis nė nemanė taip daryti, pone; priešingai, priėjęs prie manęs, jis pašnabždėjo: „Šiuo metu laisvas turi būti tavo šeimininkas, o ne aš, nes jis žino viską, o aš nieko nežinau. Tegul jie mano, kad suėmė jį, tai padės jam laimėti laiko; po trijų dienų aš pasisakysiu, kas esu, ir jie turės mane paleisti."

— Bravo Atas! Kilnios širdies žmogus! — sušnabždėjo d'Artanjanas.— Tik jis taip ir tegalėjo padaryti! O ką veikė tie sargybiniai?

— Keturi nuvedė jį nežinia kur, į Bastiliją ar į For-Leveką; du liko su juodaisiais, kurie iškratė viską ir pasiėmė visus popierius. Pagaliau dar du kratos metu ėjo sargybą prie durų, o kai viskas buvo baigta, jie išėjo, palikę tuščius namus ir atviras duris.

— O Portas ir Aramis?

— Aš jų neradau namie, ir jie nebuvo atėję.

— Tačiau jie bet kuriuo metu gali ateiti. Juk tu prašei pasakyti, kad aš jų laukiu?

— Taip, pone.

— Tad žiūrėk, niekur neik iš čia. Jeigu jie ateis, pasakyk jiems, kas atsitiko, ir tegul jie laukia manęs „Pušies kankorėžio" smuklėje. Čia pavojinga, nes namus, gal būt, seka. Aš bėgu pas poną de Trevilį pranešti jam apie viską, o paskui eisiu ten su jais susitikti.

— Gerai, pone,— atsakė Planše.

— Bet tu liksi čia. Nebijosi? — paklausė d'Artanjanas, grįždamas atgal ir stengdamasis padrąsinti savo tarną.

— Būkite ramus, pone,— pareiškė Planše.— Jūs manęs dar nepažįstate. Aš būnu drąsus, kai pasiryžtu; svarbiausia — pasiryžti; be to, juk aš pikardietis.

— Taigi sutarta,— tarė d'Artanjanas.— Tu geriau žūsi, negu pasitrauksi iš savo posto?

— Taip, pone, aš viską padaryčiau, kad tik galėčiau jums įrodyti savo ištikimybę.

„Puiku,— tarė pats sau d'Artanjanas.— Pasirodo, kad tas metodas, kurį aš pritaikiau šiam vyrukui, yra tikrai geriausias; progai pasitaikius, teks vėl juo pasinaudoti."

Ir kiek tik nešė kojos, jau gerokai pavargusios nuo vaikščiojimo per visą dieną, d'Artanjanas nuskubėjo į Senosios karvelidės gatvę.

Pono de Trevilio nebuvo namie. Jo kuopa ėjo sargybą Luvre, ir jis pats buvo drauge su savo daliniu.

Reikėjo kaip nors pasiekti poną de Trevilį; būtinai reikėjo pranešti, kas atsitiko. D'Artanjanas nutarė pamėginti kaip nors patekti į Luvrą. Pono Dezesaro kuopos gvardiečio uniforma turėjo jam atverti duris.

Tad jis nuėjo Pti-Ogiusteno gatve, o paskui krantine, tikėdamasis pereiti Naujuoju tiltu. Vienu metu jam atėjo į galvą mintis pasinaudoti keltu, bet, nusileidęs prie upės, jis kyštelėjo ranką į kišenę ir įsitikino neturįs kuo užsimokėti už perkėlimą.

Priėjęs Genego gatvę, jis staiga pamatė išneriant iš Dofino gatvės du žmones, kurių eisena jį labai nustebino.

Pirmoji iš tų dviejų žmogystų buvo vyras, antroji — moteris.

Moteris savo išore priminė ponią Bonasje, o vyras buvo nuostabiai panašus į Aramį.

Be to, moteris buvo apsigaubusi tuo pačiu juodu apsiaustu, kuris d'Artanjanui dar tebesivaideno Vožiraro gatvės langinių ir Laharpo gatvės durų fone.

Dar daugiau, vyras buvo muškietininko uniforma.

Moteris ėjo užsismaukusi gaubtuvą, o vyras prisidengęs veidą nosine, taigi, sprendžiant iš šio atsargumo, abiem rūpėjo, kad niekas jų nepažintų.

Jie pasuko per tiltą. Tuo pačiu keliu reikėjo eiti ir d'Artanjanui, nes jis skubėjo į Luvrą. D'Artanjanas ėmė sekti paskui juos.

Dar nenuėjęs nė dvidešimt žingsnių, jis įsitikino, kad toji moteris tikrai yra ponia Bonasje, o vyras — Aramis.

Tą pat akimirksnį visi pavydo pagimdyti įtarimai vėl sukilo jo širdyje.

Jis buvo dvigubai apgautas, apgautas draugo ir tos, kurią jau mylėjo kaip meilužę. Ponia Bonasje saikstėsi jam visais dievais nepažįstanti Aramio, o vos praslinko ketvirtis valandos po tos priesaikos, štai jis sutinka ją už parankės su Aramiu.

D'Artanjanas nė nepagalvojo apie tai, kad su ponia Bonasje susipažino tik prieš tris valandas, kad niekas jos neriša su juo, nebent tik truputis dėkingumo už išvadavimą iš

juodų seklių, norėjusių ją pagrobti, ir kad ji nieko jam dar nebuvo pažadėjusi. Jis jautėsi lyg įžeistas meilužis — apgautas, išjuoktas. Iš pykčio kraujas siūbtelėjo jam į galvą, ir jis pasiryžo viską išsiaiškinti.

Jaunoji moteris ir vyriškis pastebėjo, kad juos kažkas seka, ir paspartino žingsnį. D'Artanjanas beveik bėgte pralenkė juos, paskui grįžo atgal ir susitiko su jais tuo metu, kai jie ėjo pro Samaritietės statulą, apšviestą žibinto, liejančio šviesą aplinkui.

D'Artanjanas sustojo prieš juos, o šie irgi sustojo.

— Ko jūs norite, pone? — paklausė muškietininkas, traukdamasis žingsnį atgal, o jo svetimšališka tarsena leido d'Artanjanui suvokti, kad jis apsiriko.

— Čia ne Aramis! — sušuko jis.

— Ne, pone, visai ne Aramis. Iš jūsų sušukimo matau, kad jūs mane palaikėte kitu, todėl aš jums atleidžiu.

— Jūs man atleidžiate?! — vėl sušuko d'Artanjanas.

— Taip,— atsakė nepažįstamasis.— Ir leiskite man praeiti, nes į mane jūs neturite jokio reikalo.

— Jūsų tiesa, pone,— atsakė d'Artanjanas.— Turiu reikalą ne į jus, o į ponią.

— Į ponią! Jūs jos nepažįstate! — tarė svetimšalis.

— Jūs apsirinkate, pone, aš ją pažįstu.

— Ak,— priekaištingai sušuko ponia Bonasje,— jūs davėte kario ir bajoro garbės žodį, ir aš maniau galinti tuo pasitikėti.

— O jūs, ponia, jūs...— suglumęs atsakė d'Artanjanas,— jūs man pažadėjote...

— Atsiremkit į mano ranką, ponia,— tarė svetimšalis,— ir eime toliau.

Tačiau d'Artanjanas, priblokštas, pritrenktas, sunaikintas viso to, kas atsitiko, sukryžiavęs rankas stovėjo prieš muškietininką bei ponią Bonasje ir nesitraukė.

Muškietininkas žengė du žingsnius priekin ir ranka atstūmė d'Artanjaną į šalį.

D'Artanjanas šoko atgal ir išsitraukė špagą.

Tuo pat metu nepažįstamasis žaibo greitumu išsitraukė savąją.

— Dėl dievo, milordel — sušuko ponia Bonasje, puldama į priešininkų tarpą ir abiem rankom griebdama jų špagas.

— Milordas! — sušuko d'Artanjanas, kuriam švystelėjo nelaukta mintis.— Milordas! Atleiskite, pone... Nejau jūs būsite...

— Milordas hercogas Bekingemas,— pusbalsiu pratarė ponia Bonasje.— O, dabar jūs galite visus mus pražudyti!

— Milorde, ir jūs, ponia! Prašau jus šimtą kartų, atleiskite man! Aš myliu ją, milorde, ir pavyduliavau; jūs žinote, milorde, ką reiškia mylėti, tad atleiskite man ir pasakykite, kuriuo būdu aš galėčiau atiduoti savo gyvastį už jūsų šviesybę?

— Jūs esate šaunus jaunuolis,— prabilo Bekingemas, ištiesdamas d'Artanjanui ranką, kurią šis pagarbiai paspaudė.— Jūs pasiūlėte man savo paslaugas, ir aš priimu jas; eikite per dvidešimt žingsnių paskui mus iki Luvro ir, jeigu kas mus sektų, užmuškite tą!

D'Artanjanas, paspaudęs po pažastimi nuogą špagą, praleido ponią Bonasje ir hercogą dvidešimt žingsnių į priekį ir nusekė paskui juos, pasiruošęs tiksliai išpildyti Karolio I kilnaus ir elegantiško ministro įsakymą.

Bet, laimė, mūsų didvyris neturėjo progos įrodyti hercogui savo atsidavimo: moteris ir gražusis muškietininkas pro Ešel gatvės vartelius nekliudomi įėjo į Luvrą.

O d'Artanjanas tuojau pat nuskubėjo į „Pušies kankorėžio" smuklę, kur rado jo belaukiančius Portą ir Aramį.

Neaiškindamas jiems, kodėl buvo juos sutrukdęs, jis tepasakė tiek, kad pats vienas sutvarkęs tą dalyką, kuriam išsyk atrodė reikėsią ir jų pagalbos.

O dabar, mūsų pasakojimo traukiami, leiskime trims draugams grįžti namo ir pasekime vingiuotais Luvro koridoriais hercogą Bekingemą ir jo vadovę.

Ponia Bonasje ir hercogas nekliudomi įėjo į Luvrą. Visi žinojo, kad ponia Bonasje yra viena karalienės patarnautojų, o hercogas buvo apsirengęs pono de Trevilio muškietininku, kurie, kaip jau minėjome, tą vakarą rūmuose ėjo sargybą. Be to, Žermenas buvo aklai atsidavęs karalienei, o, jeigu kas būtų atsitikę, ponia Bonasje būtų apkaltinta, atsivedusi į Luvrą savo meilužį, štai ir viskas. Ji būtų prisiėmusi šį nusikaltimą sau. Tiesa, jos geras vardas būtų suterštas, bet ką reiškė pasaulio galiūnams kažkokios galanterininkės geras vardas?

Įėję į kiemą, jie apie dvidešimt penkis žingsnius ėjo pasieniu, paskui ponia Bonasje pastūmėjo mažas šalines duris, kurios dieną būdavo atdaros, o naktį paprastai užrakinamos. Durys prasivėrė, jiedu įėjo ir pateko į tamsą; bet poniai Bonasje buvo žinomi visi posūkiai ir vingiai šioje rūmų tarnautojams skirtoje Luvro dalyje. Ji uždarė duris, paėmė hercogą už rankos, apgraibomis žengė kelis žingsnius, užčiuopė turėklus, palietė koja pakopą, ir pradėjo lipti aukštyn. Hercogas suskaitė, kad jie pakilo į trečią aukštą. Tada ji pasuko dešinėn, perėjo ilgą koridorių, vienu aukštu nusileido žemyn, dar paėjėjo kelis žingsnius, įkišo raktą į spyną, atidarė duris ir įvedė hercogą į kambarį, kur švietė tik naktinė lemputė.

— Pasilikite čia, milorde,— sušnabždėjo jinai.— Tuojau ateis.

Paskui ji išėjo pro tas pačias duris ir vėl jas užrakino. Tuo būdu hercogas pasijuto esąs belaisvis tikrąja šio žodžio prasme.

Tačiau reikia pasakyti, kad ir pasilikęs vienui vienas, hercogas Bekingemas nė valandėlės nejautė baimės. Ryškiausias jo būdo bruožas buvo nuotykių pamėgimas ir meilė viskam, kas romantiška. Drąsus, narsus ir ryžtingas, jis jau nebe pirmą kartą panašiais atvejais rizikavo savo gyvybe. Jis jau žinojo, kad šis tariamasis Onos Austrijietės kvietimas,

kuriuo patikėjęs, jis atvyko į Paryžių, tebuvo vien spąstai, bet, užuot grįžęs į Angliją, jis pasinaudojo susidariusia padėtimi ir paprašė pranešti karalienei, kad neišvažiuosiąs, prieš tai su ja nepasimatęs. Karalienė iš pradžių griežtai atsisakė, bet pagaliau ėmė nuogąstauti, kad hercogas, nevilties pagautas, nepadarytų kokios kvailystės, ir jau buvo pasiryžusi priimti hercogą ir maldauti jį tuojau išvažiuoti. Bet tą pat vakarą, kai ji taip apsisprendė, buvo pagrobta ponia Bonasje, kuriai ji pavedė surasti hercogą ir atvesti į Luvrą. Dvi dienas niekas nežinojo, kas jai nutiko, ir viskas pakibo ore. Bet, vos tik ponia Bonasje atgavo laisvę, ji pasimatė su La Portu, vėl viskas pajudėjo, ir ji įvykdė šį pavojingą žygį, kurį, jei nebūtų buvusi pagrobta, būtų atlikusi prieš tris dienas.

Likęs vienas, Bekingemas priėjo prie veidrodžio. Muškietininko uniforma nuostabiai jam tiko.

Būdamas dabar trisdešimt penkerių metų, jis ne veltui garsėjo kaip gražiausias vyras ir elegantiškiausias kavalierius visoje Prancūzijoje ir Anglijoje.

Dviejų karalių favoritas, turįs daug milijonų, visagalis valstybėje, kurią savo nuožiūra galėjo suaudrinti ir vėl pagal savo užgaidas nuraminti, Džordžas Viljersas, Bekingemo hercogas, gyveno tokį pasakišką gyvenimą, kuris net po kelių amžių liko neužmirštas ir stebina palikuonis.

Pasitikįs savim, pasikliaudamas savo galybe, užtikrintas, jog tie įstatymai, kurie saisto kitus žmones, negali jo pasiekti, jis žengė tiesiai į užsibrėžtą tikslą, net jeigu šis būtų toks aukštas ir stulbinantis, jog kitam vien pagalvoti apie tai atrodytų beprotybė. Taip tad jam pasisekė keletą kartų susitikti su gražiąja ir išdidžiąja Ona Austrijiete ir, apakinus ją, sužadinti jos meilę.

Taigi, kaip sakėme, Džordžas Viljersas atsistojo prieš veidrodį, pasitaisė savo gražias auksines garbanas, šiek tiek priplotas skrybėlės, užsiraitė ūsus ir, džiaugsmo kupina širdim, išdidus ir laimingas, kad artėja taip seniai laukiama akimirka, nusišypsojo pats sau, puikybės ir vilties apimtas.

Tuo metu prasivėrė sienos apmušaluose paslėptos durys,

ir pasirodė moteris. Bekingemas pamatė ją veidrody ir suriko — tai buvo karalienė!

Ona Austrijietė tada buvo dvidešimt šešerių ar septynerių metų, atseit, visame savo grožio spindėjime.

Jos eisena buvo tikros karalienės ar deivės; smaragdo atspalviais žėrinčios akys buvo tobulai gražios, kupinos švelnumo ir kartu didingumo.

Lūpos buvo mažos ir skaisčiai raudonos, ir nors apatinioji, kaip visų Austrijos karališkų princesių, buvo truputį atsikišusi,— jos atrodė be galo žavingos, kai šypsodavosi, bet sykiu mokėdavo išreikšt ir gilią panieką.

Jos oda buvo pagarsėjusi savo aksominiu švelnumu, rankos ir pečiai — stebuklingo, nepalyginamo grožio, ir visi tų laikų poetai apdainavo juos savo eilėse.

Pagaliau jos plaukai, šviesūs jaunystėje, o paskui virtę kaštoniniais, truputį sugarbiniuoti ir gerokai pudruoti, nuostabiai gražiai gaubė jos veidą, kuriam net griežčiausias kritikas būtų galėjęs pageidauti nebent tik kiek mažiau rausvumo, o reikliausias skulptorius — truputį švelnesnių nosies linijų.

Bekingemas valandėlę stovėjo apstulbęs: niekados nei baliuose, nei iškilmėse, nei pasilinksminimuose Ona Austrijietė neatrodė jam tokia graži, kaip dabar, apsivilkusi paprasta balto atlaso suknele ir lydima donjos Estefanos, vienintelės jai belikusios palydovės ispanės, kurios karaliaus pavydas ir Rišelje persekiojimai dar neišgujo iš rūmų.

Ona Austrijietė žengė porą žingsnių į priekį; Bekingemas puolė prieš ją ant kelių ir, karalienei nespėjus sutrukdyti, pabučiavo jos rūbų kraštą.

— Hercoge, jūs jau žinote, kad ne aš jums rašiau.

— O taip, ponia, taip, jūsų didenybe! — sušuko hercogas.— Aš žinau, kad buvau beprotis, neišmanėlis, patikėjęs, jog sniegas gali gyvybe pražydėti, marmuras spinduliuoti šiluma. Bet ką gi daryti: kai myli, lengvai tiki ir kitų meile; be to, šioji mano kelionė ne tuščiai sugaišta, nes štai aš matau jus.

— Taip,— atsakė Ona Austrijietė,— bet jūs žinote, kodėl ir kaip aš sutikau su jumis pasimatyti. Neatjausdamas visų mano kančių, jūs atkakliai atsisakote apleisti šį miestą ir, pasilikdamas čia, statot į pavojų savo gyvybę ir mano garbę. Aš sutikau su jumis pasimatyti, norėdama pasakyti jums, jog viskas mus skiria: ir jūrų gelmės, ir valstybių nedraugiškumas, ir priesaikų šventumas. Kovoti prieš visa tai būtų šventvagystė, milorde! Aš sutikau pasimatyti su jumis pagaliau tam, kad galėčiau pasakyti, jog mes daugiau neprivalome matytis.

— Kalbėkite, ponia, kalbėkite, karaliene,— tarė Bekingemas.— Jūsų balso meilumas sušvelnina jūsų žodžių žiaurumą. Jūs kalbate apie šventvagystę! Bet šventvagystė kaip tik yra perskirti širdis, kurias dievas sutvėrė vieną kitai!

— Milorde,— sušuko karalienė,— jūs užsimirštate: aš niekad nesakiau, kad myliu jus!

— Bet jūs man niekad nesakėte, kad nemylite manęs, ir tokie jūsų didenybės žodžiai tikrai būtų per didelis nedėkingumas. Nes, sakykite, kur jūs rasite kitą tokią meilę, kaip manoji; meilę, kurios negali užgesinti nei laikas, nei atsiskyrimas, nei beviltiškas nusiminimas? Meilę, kuriai pakanka pamesto kaspino, atsitiktinio žvilgsnio, netyčia išsprūdusio žodžio? Jau treji metai nuo to laiko, kai aš pamačiau jus pirmą kartą, ir treji metai, kai jus taip myliu. Norite, aš jums pasakysiu, kuo jūs vilkėjot tada, kai pamačiau jus pirmą kartą? Jei norite, aš jums smulkiai nupasakosiu visas jūsų tualeto puošmenas!.. Aš lyg dabar jus matau: jūs sėdėjot ant priegalvių Ispanijos papročiu, apsivilkusi žalio atlaso suknele, siuvinėta auksu ir sidabru; plačios nukarusios rankovės virš alkūnių buvo susegtos didžiulėmis deimantų sagėmis, ir visoje grožybėje matėsi jūsų rankos, šios dieviškos rankos. Jūsų kaklą puošė apvali mezginių apikaklė, ant galvos buvo maža kepuraitė, tokios pat spalvos, kaip ir suknelė, o ant kepuraitės — gervės plunksna... O, taip, taip, aš užmerkiu akis ir matau jus tokią, kaip anuomet; atsimerkiu — ir matau jus tokią, kokia esate dabar, atseit, šimtą kartų gražesnę!

— Kokia beprotybė! — sušnabždėjo Ona Austrijietė, nedrįsdama pykti ant hercogo už tai, kad jis taip gerai savo širdyje išsaugojo jos vaizdą.— Kokia beprotybė gaivinti tuščią aistrą tokiais atsiminimais!

— O kuo gi kitu aš galėčiau gyventi? Man nieko daugiau nebelieka, tik atsiminimai! Jie mano laimė, mano turtas, mano viltis. Kiekvieną kartą, kai jus matau — vis naują deimantą aš paslepiu savo širdies lobyne. Šis jau bus ketvirtasis, kurį jūs pametėt, o aš pakėliau. Juk per trejus metus, ponia, aš jus mačiau tik keturis kartus; apie pirmą kartą aš jau papasakojau, antrą kartą mačiau jus pas ponią de Ševrez, o trečią — Amjeno soduose.

— Hercoge,— rausdama sušnibždėjo karalienė,— nekalbėkit man apie tą vakarą.

— O ne, ponia! Priešingai, kalbėkim apie jį! Tai laimingiausias ir džiaugsmingiausias vakaras mano gyvenime. Ar prisimenat, kokia graži buvo naktis, koks švelnus, kvapų prisodrintas oras, koks mėlynas ir žvaigždėmis nusagstytas dangus! Ak, tą vakarą aš valandėlę galėjau pabūti vienas su jumis. Tą vakarą jūs buvote nusiteikusi viską man papasakoti: apie savo gyvenimo vienatvę, savo širdies skausmus. Jūs buvot atsirėmusi į mano ranką... štai į šitą. Palenkus man galvą jūsų link, puikieji jūsų plaukai kuteno man veidą, ir kiekvienas prisilietimas suvirpindavo mane nuo galvos iki kojų. O karaliene, karaliene, jūs nežinote, kokia dangiška laimė, koks rojaus džiaugsmas slypi tokioje valandėlėje!.. Turtus, garbę, visas savo likusias gyvenimo dienas aš atiduočiau už vieną tokį akimirksnį, už vieną tokią naktį! Nes tą naktį, ponia, tą naktį jūs mylėjote mane, prisiekiu jums!..

— Gal būt, milorde, ir taip, nes vietos įtaka, to nuostabaus vakaro grožis, jūsų žvilgsnio jėga, pagaliau tūkstančiai aplinkybių, kurios kartais susijungia išvien moters pražūčiai, susitelkė prieš mane tą nelemtą vakarą. Bet matėte, milorde,— karalienė atėjo į pagalbą silpstančiai moteriai: vos drįsote ištarti pirmą žodį, į kurį aš turėjau atsakyti, vos tik pradėjote laisviau elgtis, aš pasišaukiau savo palydovę.

— O taip, taip, tai tiesa. Ir bet kuri kita meilė, išskyrus manąją, nebūtų atlaikiusi šio bandymo. Bet manoji meilė pasidarė dar karštesnė ir amžinesnė. Jūs tikėjotės pabėgti nuo manęs, grįždama į Paryžių, jūs manėte, kad aš nedrįsiu palikti lobyno, kurį mano valdovas pavedė man saugoti. Ak, kas man viso pasaulio turtai, visi žemės karaliai! Po aštuonių dienų aš vėl grįžau, ponia. Tą kartą jūs neturėjote man ką prikišti: aš rizikavau savo karaliaus malone, savo gyvybe, kad galėčiau jus matyti nors vieną sekundę; aš net nepaliečiau jūsų rankos, ir jūs atleidote man, matydama mane tokį nusižeminusį ir atgailaujantį.

— Taip, bet šmeižtai pasinaudojo tomis beprotybėmis, dėl kurių aš buvau niekuo nedėta, jūs tai žinote, milorde. Karalius, kardinolo kurstomas, baisiai įniršo: ponia de Verne buvo pašalinta, Piutanž ištremta, ponia de Ševrez pateko į nemalonę, o kai jūs norėjote atvykti pasiuntiniu į Prancūziją, pats karalius, atsimenate, milorde, pats karalius tam pasipriešino.

— Taip, ir Prancūzija už tą savo karaliaus atsisakymą sumokės karu. Aš negaliu jūsų, ponia, matyti; na, gerai, tad aš noriu, kad kiekvieną dieną jūs girdėtumėt kalbant apie mane. Kaip jūs manote, koks tikslas ekspedicijos į Re salą ir mano sumanytos sąjungos su Larošelės protestantais? Malonumas jus pamatyti! Aš neturiu vilties su ginklu rankoje įžengti į Paryžių, aš tą gerai žinau. Bet po šio karo seks taika, taikai reikės tarpininko, ir tuo tarpininku būsiu aš. Tada niekas neišdrįs manęs nebepriimti, aš grįšiu į Paryžių, pamatysiu jus ir būsiu valandėlę laimingas. Tiesa, tūkstančiai savo gyvybe užmokės už mano laimę. Bet kaș man visa tai! Kad tik galėčiau jus pamatyti! Gal būt, visa tai — beprotybė, kliedėjimas, bet pasakykite, kuri moteris turi aistringesnį garbintoją? Kuri karalienė turi ištikimesnį tarną?

— Milorde, milorde, save gindamas, jūs griebiatės tokių pasiteisinimų, kurie jus dar labiau apkaltina. Milorde, visi jūsų meilės įrodymai, kuriuos norite man pateikti, yra beveik nusikaltimai.

— Tik todėl, kad jūs, ponia, nemylite manęs: jeigu my-

lėtumėt mane, visa tai jums kitaip atrodytų. O, jeigu jūs mylėtumėt mane... jeigu jūs mylėtumėt mane, būtų per daug laimės, ir aš netekčiau proto. Ak, ponia de Ševrez, apie kurią jūs ką tik kalbėjote, ponia de Ševrez nebuvo tokia žiauri, kaip jūs: Olandas ją mylėjo, ir jinai neliko abejinga jo meilei.

— Ponia de Ševrez nebuvo karalienė,— sušnabždėjo Ona Austrijietė, nepajėgdama atsispirti tokios gilios meilės išraiškai.

— Vadinasi, jūs mylėtumėt mane, jei nebūtumėt karalienė? Sakykite, mylėtumėt mane? Tad aš galiu manyti, kad tik jūsų padėties kilmingumas verčia jus būti man tokiai žiauriai? Tad aš galiu tikėti, kad jeigu jūs būtumėt ponia de Ševrez, vargšas Bekingemas galėtų viltis?.. Dėkoju už tuos malonius žodžius, o mano gražioji karaliene, šimtą kartų dėkoju!

— Ak milorde, jūs blogai supratote, ne taip išsiaiškinot mano žodžius, aš norėjau jums pasakyti...

— Tylėkite! Tylėkite! — pertraukė hercogas.— Jei klaida man teikia laimę, nebūkite tokia žiauri ir neatimkite jos iš manęs. Jūs pati sakėte, kad mane įviliojo į spąstus, gal būt, aš prarasiu čia savo gyvybę, nes, keista, jau kuris laikas mane kankina nujautimas, kad aš netrukus mirsiu...— Ir hercogo lūpose pasirodė liūdna ir kartu žavinga šypsena.

— O dieve mano! — sušuko Ona Austrijietė tokiu išgąstingu balsu, kuris aiškiai bylojo, kad hercogas jai rūpi daug daugiau, negu ji išsiduoda.

— Aš tai sakau, ponia, anaiptol ne tam, kad norėčiau jus išgąsdinti. O ne! Net juokinga tai, ką aš jums sakau, ir tikėkite, tokiais sapnais aš visai nesirūpinu. Bet ką tik ištartieji jūsų žodžiai, toji viltis, kurią beveik jau suteikėt, viską išgelbėtų, net mano gyvybę.

— Prisipažįstu, hercoge,— pasakė Ona Austrijietė,— ir mane persekioja nujautimai, ir aš regiu sapnus. Sapnavau, kad matau jus gulintį, visą kruviną, sužeistą...

— Į kairįjį šoną, peiliu, tiesa? — pertraukė Bekingemas.

— Taip, kaip tik taip, milorde, į kairįjį šoną, peiliu. Kas galėjo jums papasakoti, kad aš tai sapnavau? Aš patikėjau šį sapną tik dievui ir tai vien melsdamasi.

— Man daugiau nieko nereikia. Jūs mane mylite, ponia. Štai kas svarbu.

— Aš myliu jus? Aš?

— Taip, jūs. Argi dievas siųstų jums tuos pačius sapnus, kaip ir man, jei manęs nemylėtumėt? Ar mes turėtume tokius pat nujautimus, jei mudviejų gyvenimo nejungtų širdis? Jūs mylite mane, o karaliene, ir jūs verksite manęs.

— O dieve, dieve! — sušuko Ona Austrijietė.— Tai virš mano jėgų. Hercoge, maldauju kaip dangaus, išvažiuokit, pasitraukit iš čia. Aš nežinau, ar myliu jus, ar ne, bet tikrai žinau, kad priesaikų nelaužysiu. Pasigailėkite manęs ir išvažiuokite. Jeigu jus sužeis Prancūzijoj, jeigu jūs numirsite Prancūzijoj, jeigu aš galėsiu pamanyti, kad jūsų meilė buvo jūsų mirties priežastis — aš niekur nerasiu ramybės, aš neteksiu proto. Išvažiuokit, išvažiuokit, aš jus maldauju!

— O, kokia jūs dabar gražė! O, kaip aš myliu jus! — sušuko Bekingemas.

— Važiuokite! Važiuokite! Aš jus maldauju! Vėliau sugrįžkite. Sugrįžkite kaip pasiuntinys, ministras, sugrįžkite, apsuptas kareivių, kurie jus gintų, tarnų, kurie jus saugotų. Tada man neteks drebėti dėl jūsų gyvybės, ir aš būsiu laiminga, vėl jus matydama.

— Nejaugi tai tiesa, ką jūs man sakote?

— Taip...

— Jeigu taip, duokite man kokį nors jūsų palankumo laidą, kokį nors savo daiktą, kuris man primintų, jog tai buvo ne sapnas; kokį nors daiktą, kurį jūs nešiojate ir kurį aš galėčiau taip pat nešioti: žiedą, karulius ar grandinėlę.

— Ir jūs išvažiuosite, jeigu duosiu tai, ko manęs prašote?

— Taip.

— Tuojau pat?

— Taip.

— Jūs paliksit Prancūziją ir grįšit į Angliją?

— Taip, prisiekiu jums!

— Tad palaukite, palaukite.

Ona Austrijietė įėjo į savo kambarį ir tuojau vėl sugrįžo, nešdama rankoje mažą rausvo medžio dėžutę su auksu inkrustuota monograma.

— Štai imkite, milorde hercoge,— tarė ji,— imkite ir saugokite mano atminimui.

Bekingemas paėmė dėžutę ir vėl puolė ant kelių.

— Jūs pažadėjote man išvykti,— tarė karalienė.

— Ir ištesėsiu savo žodį. Jūsų ranką, ponia, jūsų ranką, ir aš išvažiuoju.

Ona Austrijietė, užmerkdama akis, ištiesė jam ranką, o antrąja atsirėmė į donją Estefaną, nes jautė, kad jėgos ją apleidžia.

Bekingemas aistringai prispaudė lūpas prie tos gražios rankos, paskui atsistodamas tarė:

— Nepraeis nė šeši mėnesiai, ir aš, jei tik būsiu gyvas, vėl pamatysiu jus, ponia, net jeigu dėl to visą pasaulį tektų apversti aukštyn kojomis.

Ir, laikydamasis duotojo žodžio, jis išbėgo iš kambario.

Koridoriuje jis sutiko ponią Bonasje, kuri jo laukė ir taip pat atsargiai ir laimingai išvedė iš Luvro.

XIII ◆ *PONAS BONASJE*

Visoje šitoje istorijoje, kaip skaitytojas galėjo pastebėti, buvo vienas veikėjas, kuriuo, rodos, niekas per daug nesirūpino, nors jo padėtis buvo labai nepavydėtina. Šis veikėjas — ponas Bonasje, pagarbos vertas kankinys tų politinių ir meilės intrigų, kurios taip glaudžiai susipindavo draugėn tais riteriškų žygių ir meilės nuotykių laikais.

Laimė,— prisimena tat skaitytojas ar ne — laimė, mes pažadėjome neišleisti jo iš akių.

Sekliai, suėmusieji poną Bonasje, nuvarė jį tiesiog į Bastiliją, ir ten, drebantį iš baimės, pravedė pro būrį kareivių, užtaisančių muškietas.

Paskui jis atsidūrė pusiau požeminiame koridoriuje, kur palydovai apibėrė jį nešvankiausiais keiksmais ir buvo jam itin žiaurūs. Matydami, kad jis ne bajoras, prižiūrėtojai elgėsi su juo kaip su paskutiniu elgeta.

Maždaug po pusvalandžio pasirodęs teismo sekretorius laikinai pertraukė tuos jo kankinimus, tik jau anaiptol ne jo nerimą, įsakydamas nuvesti poną Bonasje į tardomąjį kambarį. Paprastai suimtieji būdavo tardomi jų kamerose, bet pono Bonasje niekas tiek daug nesivaržė. Du palydovai sugriebė pirklį, nusivarė jį per kiemą, įvedė į koridorių, kur stovėjo trys sargybiniai, atidarė kažkokias duris ir įstūmė į žemą skliautuotą kambarį, kuriame buvo tik stalas, kėdė ir komisaras. Komisaras sėdėjo kėdėje prie stalo ir kažką rašė.

Sargybiniai privedė kalinį prie stalo, o patys, komisarui davus ženklą, pasitraukė tiek, kad negirdėtų, kas bus kalbama.

Komisaras, kuris lig šiol buvo įnikęs į savo popierius, pakėlė galvą pasižiūrėti, su kuo turįs reikalą. Šis komisaras buvo atšiauraus veido, smailanosis, su pageltusiais ir išsišovusiais skruostikauliais, mažų, bet įžvalgių ir guvių akių, savo išvaizda kažkaip primenąs sykiu ir kiaunę, ir lapę. Ant ilgo ir judraus kaklo virš plačių juodų rūbų apikaklės styrojo galva ir kraipėsi į visas puses, tarsi vėžlio galva iš po kiauto.

Pirmiausia komisaras paklausė poną Bonasje, kuo jis vardu ir pavarde, koks jo amžius ir užsiėmimas, kur gyvena.

Kaltinamasis atsakė esąs Žakas Mišelis Bonasje, penkiasdešimt vienerių metų, buvęs pirklys ir gyvenęs Duobkasių gatvėje Nr. 11.

Tada, užuot tardęs toliau, komisaras pasakė jam ilgą kalbą apie tai, kaip esą pavojinga menkam miestelėnui kištis į politinius reikalus.

Be to, šią įžangą jis papildė, plačiai dėstydamas apie galybę ir darbus jo eminencijos kardinolo, to nepalyginamojo ministro, pralenkusio visus lig šiol buvusius ministrus, to

puikaus pavyzdžio visiems būsimiesiems ministrams: nė vienas negalįs likti nebaustas, nepaklausęs jo valdžios ir galybės.

Po šios antrosios savo kalbos dalies komisaras įsmeigė į vargšą Bonasje vanago žvilgsnį ir patarė jam pasvarstyti, kokia rimta esanti jo padėtis.

Pirkliui ir be svarstymo viskas buvo aišku; jis prakeikė tą valandą, kada ponui de La Portui kilo mintis jį apvesdinti su savo krikštadukte, o ypač tą valandą, kai ši jo krikštaduktė buvo paskirta karalienės baltinių tvarkytoja.

Esminis pono Bonasje būdo bruožas buvo gilus egoizmas, sumišęs su biauriu šykštumu, begaliniu bailumu. Meilė jaunajai žmonai jam tebuvo antraeilis jausmas, negalįs nustelbti tų įgimtų jausmų, kuriuos ką tik išvardijome.

Bonasje visgi apsvarstė visa tai, kas jam buvo pasakyta.

— Bet, ponas komisare,— tarė jis šaltai,— patikėkite, kad aš labiau, negu kas kitas, žinau ir vertinu nepaprastus nuopelnus nepalyginamojo eminencijos, kurio mes turime garbę būti valdomi.

— Tikrai? — nepasitikėdamas paklausė komisaras.— Na, jeigu jūs sakote tiesą, tai kokiu būdu patekote į Bastiliją?

— Kaip aš čia patekau arba, tikriau sakant, už ką čia patekau,— atsakė ponas Bonasje,— jokiu būdu negalėčiau jums pasakyti, nes nė pats nežinau. Bet tik ne už tai, kad būčiau įžeidęs, o ypač dar sąmoningai įžeidęs jo eminenciją kardinolą.

— Tačiau jūs turėjote kuo nors nusikalsti, nes esate kaltinamas valstybės išdavimu.

— Valstybės išdavimu! — išsigandęs sušuko Bonasje.— Valstybės išdavimu! Kaipgi vargšas pirklys, kuris nekenčia hugenotų ir biaurisi ispanais, galėtų būti kaltinamas valstybės išdavimu? Pagalvokite, pone, juk tat visiškai neįmanoma?

— Ponas Bonasje,— tarė komisaras, žiūrėdamas į kaltinamąjį taip, lyg jo mažos akutės sugebėtų įžvelgti iki pat širdies gelmių,— ponas Bonasje, jūs turite žmoną?

— Taip, pone,— atsakė pirklys, sudrebėdamas ir jausdamas, kad štai dabar jam reikalai susipins,— taip, turiu... arba, tikriau sakant, turėjau žmoną.

— Kaip tai „turėjau"? O kurgi jūs ją padėjote, kad dabar nebeturite?

— Man ją pagrobė, pone.

— Pagrobė? — paklausė komisaras.— O!

Iš to „o" Bonasje suprato, kad reikalas darosi vis painesnis.

— Vadinasi, jums ją pagrobė,— tęsė komisaras.— O ar jūs pažįstate tą žmogų, kuris ją pagrobė?

— Manau, kad pažįstu.

— Kas jis?

— Įsidėmėkite, ponas komisare, kad aš nieko netvirtinu, tik įtariu.

— Ką gi jūs įtariat? Na, sakykit atvirai.

Ponas Bonasje labai sumišo: ar jam geriau būtų viską paneigti, ar viską pasakyti? Jeigu jis viską ims neigti, komisaras galės pamanyti, kad jis per daug žino ir nedrįsta prisipažinti, o jeigu viską pasakys, tuo įrodys savo gerą valią. Tad jis pasiryžo viską pasakyti.

— Aš įtariu aukštą, tamsiaplaukį, juodbruvį, orios išvaizdos vyrą, kuris, matyt, yra žymus didikas. Kaip man atrodė, jis kelis kartus vis sekė, kai aš laukiau žmonos prie Luvro vartų, norėdamas parsivesti ją namo.

Komisaras lyg truputį sumerimo.

— O jo pavardė? — paklausė šis.

— Ak, pavardės tai nežinau, bet jei kada nors sutikčiau tą žmogų, tuojau pažinčiau jį kad ir tarp tūkstančio kitų, tikėkite manimi.

Komisaro kakta vėl apsiniaukė.

— Sakote, pažintumėt jį tarp tūkstančio žmonių?..— tęsė jis.

— Tai yra...— sulemeno Bonasje, suvokęs, kad padarė klaidą,— tai yra...

— Jūs pasakėte, kad pažintumėt jį,— pertraukė komisaras.— Gerai, šiai dienai to užtenka. Prieš imantis kitų žygių,

reikia kai kam pranešti, kad jūs pažįstate žmogų, pagrobusį jūsų žmoną.

— Bet juk aš nesakiau, kad pažįstu jį! — sušuko Bonasje nusiminęs.— Aš sakiau kaip tik priešingai.

— Išveskite kalinį! — įsakė komisaras, kreipdamasis į sargybinius.

— O kur jį nuvesti?

— Į kamerą.

— Į kurią?

— Ak dieve mano! Į bet kurią, kad tik tvirtai uždaromą,— atsakė komisaras taip abejingai, jog vargšą Bonasje net šiurpuliai nukratė.

„O varge, varge! — pagalvojo jis.— Nelaimė užgriuvo ant mano galvos! Žmona, tur būt, padarė kokį nors baisų nusikaltimą, mane palaikys jos bendrininku ir nubaus drauge. Ji tikriausiai prisipažino, pasisakė man viską papasakojusi... Juk moterys tokios silpnos būtybės! Į kamerą, į bet kurią! Na, žinoma! Naktis kaip mat praeis, o rytoj — ant rato arba į kartuves! O dieve mano, dieve! Pasigailėk manęs!"

Sargybiniai, visai nekreipdami dėmesio į pono Bonasje aimanas, prie kurių, tiesą sakant, jie buvo pripratę, iš abiejų pusių pagriebė jį už rankų ir išsivedė, o komisaras ėmė skubiai rašyti laišką, kurio laukė čia pat esąs sekretorius.

Tą naktį Bonasje nesumerkė akių; ne todėl, kad jo kamera būtų buvusi per daug nepakenčiama, bet dėl to, kad jis buvo per daug susirūpinęs. Visą naktį jis išsėdėjo ant suolelio, krūpteldamas dėl kiekvieno kad ir mažiausio bildesio. O kai pirmieji švintančios dienos spinduliai įsiskverbė į jo kamerą, aušra pasirodė jam apsigaubusi laidotuvių skraiste.

Staiga jis išgirdo, kaip žvangtelėjo atstumiama sklendė, ir net pašoko persigandęs. Manė, kad štai jau ateina budelis vesti jo ant ešafoto. Ir kai pamatė, kad įėjo ne budelis, o tik vakarykštis komisaras su sekretorium, jis vos nepuolė jiems ant kaklo.

— Jūsų reikalai, mano mielas, nuo vakar dienos labai susipynė,—tarė jam komisaras.— Ir aš patariu jums pasa-

kyti visą tiesą, nes vien tik nuoširdus jūsų atgailavimas gali permaldauti kardinolo rūstybę.

— Juk aš pasiruošęs viską pasakyti! — sušuko Bonasje.— Bent jau visa tai, ką žinau. Malonėkite klausinėti.

— Pirmiausia, kur jūsų žmona?

— Juk aš jums sakiau, kad kažkas ją pagrobė.

— Taip, bet vakar, penktą valandą popiet, jūsų padedama, jinai paspruko.

— Mano žmona paspruko! — sušuko Bonasje. — O nelaimingoji! Bet, ponas komisare, ne mano kaltė, kad ji paspruko, prisiekiu jums.

— O ką gi jūs veikėte pas savo kaimyną poną d'Artanjaną, su kuriuo tą dieną ilgai tarėtės?

— Ak, taip, ponas komisare, tai tiesa, ir prisipažįstu esąs kaltas: buvau pas poną d'Artanjaną.

— Koks buvo jūsų atsilankymo tikslas?

— Norėjau jį prašyti, kad padėtų surasti mano žmoną. Maniau turįs teisę jos ieškoti. Pasirodo, kad aš klydau, ir todėl prašau man atleisti.

— Ką gi jums atsakė ponas d'Artanjanas?

— Ponas d'Artanjanas pažadėjo man padėti, bet netrukus aš įsitikinau, kad jis mane apgavo.

— Jūs stengiatės suklaidinti teismą! Ponas d'Artanjanas susitarė su jumis ir, laikydamasis susitarimo, išvaikė policininkus, sulaikiusius jūsų žmoną, o ją pačią paslėpė.

— D'Artanjanas pagrobė mano žmoną? Na, ką jūs čia man pasakojate!

— Visa laimė, kad ponas d'Artanjanas mūsų rankose, ir tuojau įvyks jūsų akistata.

— Garbės žodis, aš nieko daugiau nė nenoriu! — sušuko Bonasje.— Man bus malonu išvysti bent vieną pažįstamą veidą.

— Įveskite poną d'Artanjaną! — įsakė komisaras dviem sargybiniam.

Sargybiniai įvedė Atą.

— Ponas d'Artanjanai,— tarė komisaras kreipdamasis į Atą,— pasakykite, apie ką jūs kalbėjotės su šiuo ponu?

— Bet juk čia visai ne ponas d'Artanjanas! — suriko Bonasje.

— Kaip? Čia ne ponas d'Artanjanas? — sušuko ir komisaras.

— Žinoma, ne! — atsakė Bonasje.

— Tad kas šis ponas? — paklausė komisaras.

— Negaliu jums pasakyti, aš jo nepažįstu.

— Kaip! Jūs jo nepažįstate?

— Ne.

— Niekados jo nematėte?

— Matyt mačiau, bet pavardės — nežinau.

— Jūsų pavardė? — paklausė komisaras.

— Atas,— atsakė muškietininkas.

— Bet juk tai ne žmogaus vardas, tai kalno pavadinimas! — sušuko vargšas tardytojas, pradėjęs netekti galvos.

— Tai mano vardas,— ramiai atsakė Atas.

— Bet jūs sakėtės esąs d'Artanjanas.

— Aš?

— Taip, jūs.

— Ne aš, o man buvo pasakyta: „Jūs esate ponas d'Artanjanas!?"— O aš į tai atsakiau: „Jūs taip manote?" Sargybiniai suriko, jog tikrai tai žiną. Aš nenorėjau su jais ginčytis. Maniau sau, gal aš apsirinku.

— Pone, jūs įžeidžiat teismo orumą.

— Nė kiek,— ramiai atsakė Atas.

— Jūs esate ponas d'Artanjanas.

— Na, matote, jūs ir vėl man tai kartojate.

— Bet,— savo ruožtu sušuko ponas Bonasje,— aš jums sakau, ponas komisare, kad čia negali būti jokios abejonės! Ponas d'Artanjanas yra mano nuomininkas, taigi, nors jis ir nemoka man nuomos, o, gal būt, kaip tik dėl to aš jį labai gerai pažįstu. Ponas d'Artanjanas yra jaunas vyras, vos devyniolikos ar dvidešimt metų amžiaus, o šiam ponui — mažiausia trisdešimt. Ponas d'Artanjanas tarnauja pono Dezesaro gvardiečių kuopoj, o šis ponas yra pono de Trevilio

kuopos muškietininkas: pažiūrėkit į uniformą, ponas komisare, pažiūrėkit į uniformą.

— Tai tiesa,— sumurmėjo komisaras.— Po šimts, tai tikra tiesa.

Šią akimirką durys staiga atsidarė, ir, Bastilijos sargo įvestas, pasiuntinys padavė komisarui laišką.

— O, nelaimingoji! — sušuko komisaras.

— Kaip? Ką jūs sakote? Apie ką jūs kalbate? Tikiuos, ne apie mano žmoną!

— Kaip tik apie ją. Ką ir besakyti — puikiai klostosi jūsų reikalai!

— Ak! — beviltiškai sušuko pirklys.— Ponas komisare, malonėkite man pasakyti, kaip gali mano reikalai pagerėti ar pablogėti nuo to, ką daro mano žmona tuo metu, kai aš sėdžiu kalėjime?

— Nes tai, ką ji veikia, yra tęsinys judviejų sutarto plano! Pragariško plano!

— Prisiekiu jums, ponas komisare, kad jūs smarkiai klystate: aš nieko nežinau, ką ketina daryti mano žmona, ir neturiu nieko bendra su tuo, ką ji padarė, o jeigu ji padarė kvailysčių, aš atsisakau, išsižadu jos, aš prakeikiu ją!

— Na, pone,— kreipėsi Atas į komisarą,— jeigu aš jums čia nebereikalingas, liepkite mane kur nors išvesti: jūsų ponas Bonasje be galo man įkyrėjo.

— Nuveskite kalinius į jų kameras,— įsakė komisaras, vienu ir tuo pačiu mostu rodydamas į Atą ir Bonasje,— ir tesaugo juos griežčiau, negu paprastai.

— Tačiau,— ramiai kaip visuomet pareiškė Atas,— jeigu jūs turite reikalo į poną d'Artanjaną, tai man neaišku, kuo aš galiu jį pavaduoti?

— Darykite, kaip įsakiau! — sušuko komisaras.— Ir viskas turi būti laikoma griežčiausioj paslapty! Girdite!

Atas nuėjo paskui sargybinius, gūžčiodamas pečiais, o ponas Bonasje taip aimanuodamas, jog net tigrą būtų galėjęs sugraudinti.

Pirklys buvo nuvestas į tą pačią kamerą, kur jis nakvojo, ir paliktas ten visą dieną. Ir visą dieną Bonasje verkė kaip

tikras pirklys: na ką gi, juk jis ir pats mums sakėsi nesąs karys.

Vakare, apie devintą valandą, kai jis pagaliau ryžosi atsigulti, staiga koridoriuje pasigirdo žingsniai; tie žingsniai priartėjo prie jo kameros, durys atsidarė, ir įėjo sargybiniai.

— Eikite drauge su mumis,— tarė policijos valdininkas, įėjęs paskui sargybinius.

— Eiti su jumis! — sušuko Bonasje.— Eiti su jumis tokią vėlyvą valandą! O kurgi eiti, dieve gailestingas?

— Ten, kur įsakyta jus nuvesti.

— Bet juk tai ne atsakymas.

— Tai visa, ką mes galime jums atsakyti.

— O dieve mano, dieve! — sušnabždėjo vargšas pirklys.— Šį kartą aš esu žuvęs.

Ir, visiškai negalvodamas ir nesipriešindamas, jis nuėjo paskui sargybinius, kurie atėjo jo išvesti.

Jį vedė tuo pačiu koridorium kaip ir anksčiau, paskui perėjo pirmąjį kiemą, dar vieną pastatą ir pagaliau atsidūrė prie didžiųjų vartų, kur laukė karieta, apsupta keturių raitų sargybinių. Bonasje pasodino į karietą, policijos valdininkas atsisėdo greta, dureles užrakino, ir abu atsidūrė tarsi kilnojamam kalėjime.

Karieta pajudėjo pirmyn palengva, lyg ląidotuvių vežimas. Pro langо virbus kalinys galėjo matyti viso labo vien namus bei gatvės grindinį, bet senas paryžietis Bonasje pažino kiekvieną gatvę iš stulpų, iškabų ir žibintų. Privažiavus šv. Povilo bažnyčią, šalia kurios būdavo vykdomos mirties bausmės Bastilijos kaliniams, jis vos neapalpo ir dukart persižegnojo. Jis pamanė, kad karieta čia sustos. Bet ji nuriedėjo pro šalį.

Dar toliau pavažiavus, jis vėl pergyveno begalinį siaubą. Jie kaip tik lenkė šv. Jokūbo kapines, kur buvo laidojami valstybiniai nusikaltėliai. Tik viena mintis jį truputį nuramino: juk prieš laidojimą jiems paprastai nukerta galvas, o jo galva dar tebebuvo ant pečių. Bet kai jis pastebėjo, kad karieta pasuko į Grevo aikštę, kai išvydo smailą rotušės stogą ir kai karieta įriedėjo po arkada, jis neabejojo, kad

dabar jau viskas baigta, ir bandė atlikti išpažintį prieš policijos valdininką, o šiam atsisakius, ėmė taip gailiai klykti, jog šis pagrasino užkimšiąs jam burną, jeigu jis nenutilsiąs.

Šis grasinimas kiek nuramino Bonasje: jeigu būtų norėję Grevo aikštėje įvykdyti jam bausmę, nebūtų vertėję nė burnos užkimšti, nes jie jau beveik buvo privažiavę bausmės vykdymo vietą. Bet karieta nesustodama pravažiavo nelemtąją aikštę; dabar beliko baimintis tik Trauarų Kryžiaus aikštės. O karieta kaip tik ir pasuko į tą pusę.

Šį kartą jau nebuvo jokių abejonių: juk Trauarų Kryžiaus aikštėje vykdydavo mirties bausmę žemojo luomo nusikaltėliams. Bonasje be reikalo guodėsi esąs vertas šv. Povilo arba Grevo aikštės. Čia, prie Trauarų Kryžiaus, baigėsi jo kelionė ir jo likimas! Jis dar negalėjo matyti to nelemto kryžiaus, bet jautė, tarytum šis kryžius artėja prie jo. Kai beliko apie dvidešimt žingsnių, jis išgirdo minios klegesį, ir karieta sustojo. Visos eilės pergyvenimų nukamuotas, vargšas Bonasje to jau nebegalėjo pakelti: iš jo krūtinės išsiveržė silpna, lyg paskutinė mirštančio žmogaus aimana, ir jis apalpo.

XIV ◆ *ŽMOGUS IŠ MENGO*

Minia susirinko visai ne todėl, kad būtų laukusi žmogaus, kuris turėjo būti čia pakartas, o norėdama pasižiūrėti jau pakartojo.

Tad karieta, valandėlę stabtelėjusi, vėl pajudėjo, prasiskverbė pro minią, paskum nuvažiavo Sent-Onore gatve, pasuko į Gerųjų vaikų gatvę ir sustojo ties žemais vartais.

Vartai atsidarė, ir du sargybiniai paėmė į savo rankas policininko prilaikomą Bonasje. Jį įstūmė į koridorių, užvedė laiptais aukštyn ir paliko prieškambary.

Visus judesius Bonasje atliko nesąmoningai.

Jis ėjo kaip sapne, matė daiktus lyg pro miglą; jo ausys girdėjo kažkokius nesuprantamus garsus, ir jei tą akimirką

jam būtų atėmę gyvybę, jis nebūtų nė rankos pakėlęs sau apsiginti, nebūtų nė riktelėjęs, maldaudamas pasigailėti.

Taip jis ir liko besėdįs ant suolelio, atsišliejęs nugara į sieną, nukoręs rankas, toje pat vietoje, kur jį pasodino sargybiniai.

Tačiau, besižvalgydamas aplinkui ir nepastebėdamas nieko, ko reikėtų bijoti ir kas rimtai grėstų jo gyvybei, matydamas, kad suolelis minkštas ir patogus, sienos išmuštos gražia Kordovos oda, o didelės raudono šilko užuolaidos, suimtos aukso raiščiais, kabo prie langų, jis suprato, kad jo išsigąsta veltui, ir pradėjo sukioti galvą kairėn ir dešinėn, judinti ją žemyn ir aukštyn.

Jo judesių niekas nevaržė, ir jisai, atgavęs šiek tiek drąsos, surizikavo ištiesti vieną koją, paskui kitą; pagaliau, atsiremdamas abiem rankom, jis kilstelėjo nuo suolelio ir pasijuto bestovįs.

Tą akimirksnį kažkoks malonios išvaizdos karininkas praskleidė portjerą, pasikeitė dar keliais žodžiais su asmeniu, esančiu gretimam kambary, ir, atsisukęs į kalinį, paklausė:

— Ar tai jūs Bonasje?

— Taip, ponas karininke,— suvapėjo pirklys vos gyvas,— ką įsakysite?

— Įeikite,— tarė karininkas.

Ir jis žengė į šalį, praleisdamas pirklį. Šis pakluso, nieko neatsakydamas, ir įėjo į kambarį, kur jo, matyt, buvo laukiama.

Tai erdvus kabinetas, ant kurio sienų kabojo įvairių rūšių puolamieji ir ginamieji ginklai. Mažiausias garsas negalėjo čia patekti iš lauko. Nors buvo tik rugsėjo pabaiga, bet židiny jau degė ugnis. Kambario vidury stovėjo keturkampis stalas, apkrautas knygomis ir popieriais, ant kurių buvo išskleistas milžiniškas Larošelės miesto planas.

Prie židinio stovėjo vidutinio ūgio žmogus, išdidus, pasipūtęs, veriančių akių, plačiakaktis, liesoko veido, kuris nuo smailos barzdos ir užraitytų ūsų atrodė dar pailgesnis. Jam galėjo būti ne daugiau kaip trisdešimt šešeri arba septyneri metai, bet plaukai, ūsai ir barzda jau buvo pradėję žilti. Špa-

gos jis neturėjo, bet visa išvaizda buvo panašus į karį, o jo auliniai, dar kiek dulkini batai rodė, kad tą dieną jis kažkur jodinėjęs.

Šis žmogus buvo Armanas Žanas Diuplesi, kardinolas Rišelje, ne toks, kokį jį mums vaizduoja,— atseit, ne sulinkęs senis, skausmų iškankintas, paliegęs, kalbąs dusliu balsu, prasmegęs didžiuliame fotely, lyg iš anksto paruoštam karste, gyvenąs tik savo proto jėga ir palaikąs kovą su Europa tik nuolatine savo minties įtampa,— bet toks, koks jis iš tikrųjų buvo tuo metu: vikrus ir šaunus kavalierius, jau ir tada silpnas kūnu, bet palaikomas tos dvasinės galios, kurios dėka tapo vienu įžymiausių savo epochos žmonių. Parėmęs Nevero hercogą, Mantujos valdų reikalus sprendžiant, paėmęs Nimą, Kastrą ir Uzesą, jis jau rengėsi išvyti anglus iš Re salos ir apsiausti Larošelę.

Iš pirmo žvilgsnio negalima buvo numanyti, kad čia kardinolas; ir tiems, kurie jo nepažinojo iš veido, sunku buvo spėti, kas prieš juos stovi.

Vargšas pirklys sustojo prie durų, o tuo tarpu mūsų ką tik aprašytasis žmogus įsmeigė į jį akis, lyg stengdamasis įžvelgti į jo praeities gelmes.

— Ar čia tasai Bonasje? — paklausė jis, valandėlę patylėjęs.

— Taip, monsinjore,— atsakė karininkas.

— Gerai, paduokite man tuos popierius ir palikite mus.

Karininkas paėmė nuo stalo prašomus popierius, padavė juos kardinolui, žemai nusilenkė ir išėjo.

Bonasje pažino, kad tie popieriai yra jo tardymo protokolas, surašytas Bastilijoje. Kartkartėmis žmogus prie židinio pakeldavo akis ir lyg dviem durklais kiaurai perverdavo vargšo pirklio širdį.

Po dešimties minučių skaitymo ir dešimties sekundžių stebėjimo kardinolui viskas buvo aišku.

„Šis žmogelis niekuomet nedalyvavo sąmoksle,— sumurmėjo jis,— bet vis dėlto pažiūrėsime."

— Jūs esate kaltinamas valstybės išdavimu,— iš lėto prabilo kardinolas.

— Man jau sakė tai, monsinjore! — sušuko Bonasje, tituluodamas savo tardytoją taip, kaip tasai karininkas.— Bet aš prisiekiu jums, kad nieko nežinau.

Kardinolas nuslėpė šypseną.

— Jūs susimokėte su savo žmona, su ponia de Ševrez ir su hercogu Bekingemu.

— Iš tikrųjų, monsinjore,— atsakė pirklys,— aš girdėjau žmoną minint visus tuos vardus.

— Kuria proga?

— Ji sakė, kad kardinolas Rišelje atviliojęs į Paryžių hercogą Bekingemą, norėdamas pražudyti jį, o drauge su juo ir karalienę.

— Ji taip sakė! — piktai sušuko kardinolas.

— Taip, monsinjore, bet aš jai sakiau, kad ji apsirinka šitaip kalbėdama ir kad jo eminencija nesugebėtų...

— Tylėkit, neišmanėli! — nutraukė kardinolas.

— Tą pat ir mano žmona man sakė, monsinjore.

— Ar jūs žinote, kas pagrobė jūsų žmoną?

— Ne, monsinjore.

— Bet jūs kažką įtariat?

— Taip, monsinjore. Bet tie įtarimai lyg ir nepatiko ponui komisarui, ir aš jau nieko nebeįtariu.

— Jūsų žmona pabėgo, ar jūs tai žinojote?

— Ne, monsinjore. Sužinojau būdamas kalėjime ir vis iš pono komisaro. Jis toks malonus žmogus.

Kardinolas vėl nuslėpė šypseną.

— Tai jūs nežinote, kas atsitiko su jūsų žmona po to, kai ji pabėgo?

— Ničnieko nežinau, monsinjore. Reikia manyti, kad ji sugrįžo į Luvrą.

— Pirmą valandą nakties jos ten dar nebuvo.

— Ak dieve mano! Tai kas gi jai atsitiko?

— Nesirūpinkit, viskas bus sužinota. Nuo kardinolo nieko nenuslėpsi: kardinolas viską žino.

— Jei taip, monsinjore, tad kaip jūs manote, ar kardinolas teiktųsi man pasakyti, kur dingo mano žmona?

— Gal būt. Bet pirma jūs turite pasakyti visa, ką žinote apie savo žmonos santykius su ponia de Ševrez.

— Bet, monsinjore, aš nieko nežinau. Niekad nesu jos matęs.

— Kai jūs ateidavot į Luvrą pasitikti žmonos, ar ji grįždavo tiesiog namo?

— Beveik niekados. Ji vis turėdavo reikalų pas kažkokius drobės pirklius, ir aš ją lydėdavau.

— O kiek buvo tų drobės pirklių?

— Du, monsinjore.

— Kur jie gyveno?

— Vienas Vožiraro, o kitas Laharpo gatvėje.

— Ar jūs užeidavot pas juos drauge su ja?

— Niekados, monsinjore. Aš jos laukdavau prie durų.

— O kaip ji jums aiškinosi, kodėl tik viena užeinanti?

— Ji man visai nesiaiškindavo. Liepdavo palaukti, ir aš laukdavau.

— Jūs esate labai nuolaidus vyras, mano mielas pone Bonasje! — tarė kardinolas.

„Jis mane vadina: mielas pone! — pagalvojo Bonasje.— Po velnių! Reikalai eina geryn!"

— Ar jūs pažintumėt duris, pro kurias jinai įeidavo?

— Taip!

— Ar prisimenat numerius?

— Taip.

— Na kurie?

— 25 numeris Vožiraro gatvėj; 75 numeris Laharpo gatvėj.

— Gerai,— tarė kardinolas.

Sulig šiais žodžiais jis paėmė sidabrinį varpelį ir paskambino.

Įėjo tas pat karininkas.

— Pakvieskite man Rošforą,— pusbalsiu įsakė Rišelje,— tegul jis tučtuojau ateina, jeigu grįžo.

— Grafas čia,— tarė karininkas.— Jis primygtinai prašo leisti jam pasikalbėti su jūsų eminencija.

— Tegul ateina, tegul tuojau ateina! — sušuko Rišelje.

Karininkas skubiai išbėgo iš kambario, nes paprastai visi kardinolo tarnai stengdavosi greit vykdyti jo įsakymus.

„Su jūsų eminencija!"— sušnabždėjo Bonasje, klaikiai išsproginęs akis.

Nepraslinko nė penkios sekundės, kai dingo tas karininkas, durys vėl atsidarė, ir įėjo naujas asmuo.

— Tai jis! — sušuko Bonasje.

— Kas jis? — paklausė kardinolas.

— Tasai, kuris pagrobė mano žmoną.

— Perduokite šį žmogų tiems sargybiniams, kurie jį atvedė, ir tegul jis palaukia, kol aš pašauksiu.

— Ne, monsinjore, ne, tai ne jis! — sušuko Bonasje.— Aš apsirikau! Ją pagrobė kitas, visiškai nepanašus į šitą. Šis ponas — garbingas žmogus.

— Išveskite šį mulkį! — tarė kardinolas.

Karininkas paėmė Bonasje už parankės ir išvedė į prieškambarį, kur jo laukė sargybiniai.

Ką tik pas kardinolą įėjęs asmuo nekantriai lydėjo akimis Bonasje, kol jį išvedė, ir, kai užsidarė durys, skubiai priėjo prie kardinolo.

— Jiedu matėsi,— tarė jis.

— Kas? — paklausė jo eminencija.

— Jinai ir jis.

— Karalienė ir hercogas! — sušuko Rišelje.

— Taip.

— Kur?

— Luvre.

— Ar jūs tikrai žinote?

— Tikriausiai.

— Kas jums sakė?

— Ponia de Lanua, kuri, kaip žinote, visiškai yra ištikima jūsų eminencijai.

— Kodėl ji anksčiau to nepranešė?

— Gal atsitiktinai, o gal nepasitikėdama, karalienė liepė poniai de Siuži nakvoti jos kambary ir visą dieną jos iš ten neišleido.

— Taip... mes pralaimėjome. Pasistengsime bent atsigriebti.

— Aš dėsiu visas pastangas, monsinjore, būkite tuo tikras.

— Kaipgi visa tai įvyko?

— Naktį, pusę pirmos, karalienė buvo su savo damomis.

— Kur?

— Savo miegamajame...

— Na?

— Tik staiga įteikia jai nosinę, kurią perdavė skalbinių tvarkytoja...

— Toliau?

— Karalienė labai susijaudino, ir nors jos skruostai buvo parausvinti, ji aiškiai išblyško...

— Toliau! Toliau!

— Tada ji atsistojo ir pasikeitusiu balsu tarė: „Ponios, palaukite manęs dešimt minučių, aš greit grįšiu." Ir, atidariusi alkovo duris, jinai išėjo.

— Kodėl ponia de Lanua jums tučtuojau apie tai nepranešė?

— Nieko tikro dar nebuvo žinoma. Be to, karalienė pasakė: „Ponios, palaukite manęs", ir ji nedrįso neklausyti karalienės.

— Kiek laiko karalienė užtruko?

— Tris ketvirčius valandos.

— Ar nė viena dama jos nelydėjo.

— Tiktai donja Estefana.

— O paskui ji sugrįžo?

— Taip, bet tik paėmė mažą rausvo medžio dėžutę su savo monograma ir tuojau vėl išėjo.

— O vėliau, kai ji sugrįžo, ar atsinešė tą dėžutę?

— Ne.

— Ar ponia de Lanua žino, kas buvo toje dėžutėje?

— Taip. Deimantai, kuriuos jo didenybė padovanojo karalienei.

— Ir ji sugrįžo be tos dėžutės?

— Taip.

— Ponia de Lanua mano, kad ji bus atidavusi juos hercogui Bekingemui?

— Ji tuo nė neabejoja.

— Kodėl?

— Dieną ponia de Lanua, kaip karalienės rūmų freilina, visur ieškojo tos dėžutės, o jos nerasdama, apsimetė susirūpinusi ir galų gale paklausė karalienės.

— Ir ką gi karalienė?..

— Karalienė labai nuraudo ir atsakė, kad vienas deimantas iškritęs iš apsodo ir ji nusiuntusi auksakaliui pataisyti.

— Reikės pas jį nueiti ir sužinoti, ar tai tiesa.

— Buvau nuėjęs.

— Na, ir ką auksakalys?

— Auksakalys nieko apie tai negirdėjo.

— Puiku! Puiku, Rošforai! Dar ne viskas prarasta, ir, gal būt... gal būt, viskas bus dar geriau!

— Tikrai aš neabejoju, kad jūsų eminencijos genialus protas...

— Atitaisys savo agento padarytas kvailystes, ar ne?

— Aš kaip tik norėjau tai pasakyti, jeigu jūsų eminencija būtumėt man leidę užbaigti frazę.

— O dabar... ar jūs žinote, kur buvo pasislėpęs hercogas Bekingemas ir ponia de Ševrez?

— Ne, monsinjore, mano žmonės negalėjo man nieko tikro pasakyti.

— O aš žinau.

— Jūs, monsinjore?

— Taip, ar bent spėju. Vienas jų buvo apsigyvenęs Vožiraro gatvėje nr. 25, o kitas Laharpo gatvėje nr 75.

— Ar jūsų eminencija norite, kad aš liepčiau juos suimti?

— Vėlu. Jie bus jau išvykę.

— Na, bet galima patikrinti...

— Paimkite dešimt mano sargybinių ir iškrėskite abejus namus.

— Klausau, monsinjore.

Ir Rošforas skubiai išėjo iš kambario.

Likęs vienas, kardinolas valandėlę pamąstė ir paskambino trečią kartą.

Vėl pasirodė tas pats karininkas.

Karininkas vėl įvedė poną Bonasje ir, kardinolui davus ženklą, pasišalino.

— Jūs mane apgavote,— rūsčiai tarė kardinolas.

— Aš? — sušuko Bonasje.— Aš apgavau jūsų eminenciją?

— Jūsų žmona eidavo į Vožiraro ir Laharpo gatvę ne pas drobės pirklius.

— Dieve mano, tai pas ką gi ji eidavo?

— Ji eidavo pas hercogienę de Ševrez ir pas hercogą Bekingemą.

— Taip,— tarė Bonasje, stengdamasis viską prisiminti,— taip, iš tikrųjų jūsų eminencijos tiesa. Aš daug kartų sakydavau savo žmonai: labai keista, kad tie drobės pirkliai gyvena tokiuose namuose, kur nėra iškabų. Ir kiekvieną kartą mano žmona imdavo juoktis. Ak monsinjore! — tęsė Bonasje, puldamas prie jo eminencijos kojų,— jūs tikrai esate kardinolas, didysis kardinolas, genijus, prieš kurį visi lenkiasi!

Kad ir koks buvo menkas triumfas laimėti prieš tokį apgailėtiną sutvėrimą, kaip Bonasje, vis dėlto kardinolas valandėlę tuo mėgavosi. Paskui tučtuojau, lyg kokia nauja mintis būtų švystelėjusi jo galvoj, su vos pastebima šypsena lūpose jis ištiesė pirkliui ranką.

— Kelkitės, mano drauge,— tarė jis.— Jūs esate doras žmogus.

— Kardinolas palietė mano ranką! Aš palytėjau didžiojo žmogaus ranką! — sušuko Bonasje.— Didysis žmogus pavadino mane savo draugu! . .

— Taip, mano drauge, taip! — tarė kardinolas tėviškų tonu, kuriuo jis gebėdavo kartais prabilti, bet juo patikėdavo tik tie, kurie kardinolo nepažinojo.— Jūs neteisingai buvote įtartas, todėl už tai turi būti atlyginta; štai, imkite šį kapšelį, kuriame yra šimtas pistolių, ir atleiskite man.

— Atleisti jūsų eminencijai! — sušuko Bonasje, nesiryždamas imti kapšelio su pinigais, matyt, bijodamas, kad ši tariamoji dovana nebūtų vien juokai.— Bet juk jūsų valia buvo mane suimti, jūsų valia mane kankinti, jūsų valia įsakyti mane pakarti: jūs esate viešpats, ir aš nedrįsčiau nė prasižioti. Atleisti jūsų eminencijai? Ką jūs? Ir pamanyti baisu!

— O, mano mielas ponas Bonasje, matau, kad jūs labai kilnios širdies! Dėkoju jums už tai. Taigi imkite šitą kapšelį ir išeisite, tur būt, ne perdaug nepatenkintas?

— Aš išeinu sužavėtas, monsinjore.

— Tad sudie arba verčiau — iki pasimatymo, nes tikiuosi, mes dar pasimatysime.

— Kada tik monsinjoras panorės; aš visuomet būsiu ištikimiausias jūsų eminencijos tarnas.

— Būkite ramus, mums dažnai teks matytis, nes man be galo patiko kalbėtis su jumis.

— O, monsinjore!

— Iki pasimatymo, ponas Bonasje, iki pasimatymo.

Kardinolas pamojo ranka, ir Bonasje, nusilenkęs iki žemės, išėjo atbulas. Paskui, kada jis jau buvo prieškambary, kardinolas išgirdo jį šaukiant visa gerkle: „Tegyvuoja monsinjoras! Tegyvuoja jo eminencija! Tegyvuoja didysis kardinolas!"

Kardinolas šypsodamasis klausėsi tų entuziastiškų pono Bonasje jausmų prasiveržimo, paskui, kai pirklio šauksmai nuaidėjo tolumoje, jis tarė:

— Štai žmogus, kuris nuo šiol paaukotų savo gyvybę už mane.

Ir kardinolas labai atidžiai ėmė tyrinėti Larošelės planą, išskleistą, kaip jau sakėme, ant jo rašomojo stalo, brėždamas pieštuku liniją, kuria turėjo būti nutiestas garsusis pylimas, po pusantrų metų uždaręs apsiaustojo miesto uostą.

Kol jis sėdėjo, giliai svarstydamas savo strateginius planus, durys atsidarė ir įėjo Rošforas.

— Na kaip? — gyvai paklausė kardinolas ir staiga atsistojo, tuo parodydamas, kokios didžiulės reikšmės jis skiria užduočiai, pavestai grafui.

— Iš tiesų,— atsakė šis,— jūsų eminencijos nurodytuose namuose tikrai gyveno jauna moteris dvidešimt šešerių ar aštuonerių metų ir vyriškis trisdešimt penkerių ar keturiasdešimties. Vyriškis pagyveno ten keturias dienas, moteris — penkias. Moteris išvažiavo šiąnakt, o vyriškis šįryt.

— Tai buvo jie! — sušuko kardinolas ir, pažvelgęs į sieninį laikrodį, pridūrė: — O dabar per vėlu juos vytis: hercogienė jau Ture, hercogas — Bulonėje. Dabar tik Londone bus galima jį užklupti.

— Ką tuo reikalu įsakysite, jūsų eminencija?

— Nė žodžio apie tai, kas atsitiko. Tegul karalienė jaučiasi kuo ramiausiai. Tegul ji nežino, kad mes atidengėme jos paslaptį. Tegul ji mano, kad mes norime susekti kažkokį sąmokslą. Atsiųskite man kanclerį Segje.

— O kaip, jūsų eminencija, su tuo žmogum?

— Su kokiu žmogum? — paklausė kardinolas.

— Su Bonasje.

— Aš padariau visa, kas buvo galima padaryti: jis dabar — savo žmonos šnipas.

Grafas Rošforas nusilenkė kaip žmogus, pripažįstąs didelį savo mokytojo pranašumą, ir išėjo.

Likęs vienas, kardinolas vėl atsisėdo, parašė laišką, užantspaudavo jį savo privačiu antspaudu ir paskambino. Ketvirtą kartą įėjo tas pats karininkas.

— Pašaukite man Vitre,— tarė kardinolas,— ir pasakykite jam, kad pasiruoštų į kelionę.

Po valandėlės prieš jį jau stovėjo kviestasis žmogus, pasiruošęs į kelionę — su ilgais batais, pentinuotas.

— Vitre,— tarė kardinolas,— jūs tučtuojau išvyksite į Londoną. Nė valandėlės nesustosite kelyje. Šį laišką įteiksite pačiai miledi. Štai raštas dviem šimtam pistolių. Nueikite pas mano iždininką ir paprašykite išmokėti pinigus. Jūs gausite dar tiek pat, jei po šešių dienų sugrįšite, gerai atlikęs jums pavestą užduotį.

Neatsakęs nė žodžio, pasiuntinys nusilenkė, paėmė laišką, raštą dviem šimtam pistolių ir išėjo.

Štai kas buvo parašyta laiške:

„Miledi,

Būkite pirmajam baliuje, į kurį atsilankys hercogas Bekingemas. Prie liemenės jis turės dvylikos deimantų karulius; prisigretinkit prie jo ir nukirpkite du iš jų.

Kai tik šie deimantai bus jūsų rankose, tuojau praneškite man."

XV ◆ *TEISININKAI IR KARIAI*

Sekančią dieną, po visų šitų įvykių nebesulaukdami Ato, d'Artanjanas ir Portas pranešė ponui de Treviliui, kad jis pradingo.

O Aramis, gavęs atostogų penkias dienas, išvyko į Ruaną, kaip sakėsi, šeimos reikalais.

Ponas de Trevilis savo kareiviams buvo kaip tėvas. Net menkiausias ir nežymiausias iš jų, vos užsivilkęs muškietininko uniformą, galėjo taip pasikliauti kapitono pagalba ir parama, lyg būtų tikras jo brolis.

Tad de Trevilis tuojau nuėjo pas vyriausiąjį teisėją. Buvo iškviestas karininkas, einąs Raudonojo Kryžiaus poste sargybos viršininko pareigas, ir po daugelio pasiteiravimų sužinota, kad Atas šiuo metu yra kalinamas For-Leveke.

Atas perėjo visus tuos bandymus, kuriuos, kaip matėme, pergyveno Bonasje.

Mes dalyvavome abiejų suimtųjų akistatos scenoje. Atas lig šiol viską slėpė, nes būkštavo, kad suimtas d'Artanjanas neturėsiąs pakankamai laiko veikti. Bet dabar jis pareiškė esąs Atas, o ne d'Artanjanas.

Be to, jis pridūrė nepažįstąs nei pono, nei ponios Bonasje, niekad nei su vienu, nei su kitu nesikalbėjęs, dešimtą valandą vakaro atėjęs aplankyti savo draugo d'Artanjano, o ligi tol buvęs pas poną de Trevilį ir ten pietavęs. Tai galėtų paliudyti apie dvidešimt liudininkų. Ir jis paminėjo kelis žymius bajorus, jų tarpe ir hercogą de La Tremulį.

Ir antrąjį komisarą, lygiai kaip pirmąjį, suglumino tai, ką paprastu ir tvirtu balsu pareiškė muškietininkas, prieš

kurį jis mielai būtų norėjęs pasirodyti esąs pranašesnis, kaip kad paprastai valdininkai taip mėgsta pasirodyti prieš karišKius. Bet pono de Trevilio ir hercogo de La Tremulio vardai vertė jį pagalvoti.

Atas irgi buvo nuvežtas pas kardinolą, bet, nelaimė, kardinolas buvo Luvre pas karalių.

Tai buvo kaip tik tuo metu, kai ponas de Trevilis, apsilankęs pas vyriausiąjį teisėją ir pas For-Leveko komendantą ir negavęs pasimatyti su Atu, atvyko pas jo didenybę.

Ponas de Trevilis, kaip muškietininkų kapitonas, bet kurią valandą galėjo laisvai įeiti pas karalių.

Mes žinome, kaip karalius įtarinėjo karalienę, o tuos įtarimus sumaniai kurstė kardinolas, kuris intrigų srityje kur kas labiau bijojo moterų, negu vyrų. Svarbiausioji šių karaliaus įtarimų priežastis buvo Onos Austrijietės draugystė su ponia de Ševrez. Šios dvi moterys kėlė jam daugiau rūpesčių, negu karai su Ispanija, kivirčai su Anglija ar finansiniai sunkumai. Jo nuomone ir giliu įsitikinimu, ponia de Ševrez padėdavusi karalienei ne tik politiniuose, bet ir meilės dalykuose, o tat ypač jam buvo skaudu.

Vos tik kardinolas pradėjo pasakoti apie tai, kad ištremtoji į Turą ir, kaip visi tikėjosi, ten gyvenanti ponia de Ševrez buvo atvykusi į Paryžių ir, slapstydamasi nuo policijos, praleido čia penkias dienas, karalius tuoj baisiausiai supyko. Įnoringas ir savo žmonai neištikimas karalius norėjo, kad jį visi vadintų „Liudviku Teisinguoju" ir „Liudviku Skaisčiuoju". Palikuonims sunku bus gerai suprasti šį charakterį, kurį istorija aiškina remdamasi tik faktais, o ne samprotavimais.

O kai kardinolas pridūrė, kad ponia de Ševrez ne tik buvo atvykusi į Paryžių, bet dar ir karalienė vėl užmezgusi su ja ryšius, rašydama laiškus šifru, kuris tais laikais buvo vadinamas „kabala", kai jis ėmė įrodinėti, kad jam, kardinolui, jau buvo bepavykstą išnarplioti visus slapčiausius šitos intrigos siūlus, bet tuo metu, kai nusikaltimo vietoje jau buvo užtikta tarpininkė tarp karalienės ir ištremtosios ir gauti visi įrodymai, staiga vienas muškietininkas jėga išdrįsęs nu-

traukti kvotos eigą, su špaga rankoje užpuldamas garbingus įstatymo saugotojus, kuriems buvo pavesta bešališkai ištirti visą šį reikalą, kad vėliau jis būtų pateiktas karaliui,— Liudvikas XIII nebeištvėrė: jis žengė žingsnį karalienės apartamentų link, išbalęs ir netekęs žado iš pykčio, kuris šį monarchą pastūmėdavo griebtis net žiauriausių priemonių.

O tuo tarpu kardinolas dar nebuvo nė užsiminęs apie hercogą Bekingemą.

Kaip tik tada įėjo ponas de Trevilis, šaltas, mandagus, apsirengęs be priekaišto.

Pamatęs kardinolą, pažvelgęs į persimainiusį karaliaus veidą, ponas de Trevilis suprato, kas čia atsitiko, ir pasijuto stiprus, kaip Samsonas prieš filistinus.

Liudvikas XIII jau buvo nusitvėręs durų rankenos, bet, išgirdęs įeinančio pono de Trevilio žingsnius, atsigręžė.

— Jūs kaip tik laiku ateinant, pone,— tarė karalius, kuris, jei būdavo gerokai susijaudinęs, nebegalėdavo slėpti savo jausmų.— Gražių dalykų aš girdžiu apie jūsų muškietininkus!

— O aš,— šaltai atsakė ponas de Trevilis,— turiu pranešti jūsų didenybei gražių dalykų apie jūsų teisininkus.

— Nagi malonėkit pasakyti, kokių? — išdidžiai paklausė karalius.

— Turiu garbės pranešti jūsų didenybei,— vis tuo pačiu tonu tęsė ponas de Trevilis,— kad kai kurie teismo valdininkai, komisarai ir policininkai, žinoma, labai gerbtini žmonės, bet, matyt, be galo nekenčią kariškių, vienuose namuose leido suimti, viešai vesti gatve ir pasodinti į For-Leveko kalėjimą,— pagal įsakymą, kurio jie nemalonėjo man parodyti,— vieną mano muškietininką arba, tikriau sakant, vieną jūsų, valdove, muškietininką, nepriekaištingo elgesio ir šlovingo vardo žmogų, kurį jūsų didenybė teikiasi pažinti — poną Atą.

— Atą? — mašinaliai pakartojo karalius.— Taip, iš tikrųjų man girdėtas šis vardas...

— Teprisimena jūsų didenybė,— tarė ponas de Trevilis.— Ponas Atas yra tasai muškietininkas, kuris per aną jums

žinomą nelemtą dvikovą turėjo nelaimės sužeisti poną de Kajuzaką. Beje, monsinjore,— pridūrė de Trevilis, kreipdamasis į kardinolą,— ponas Kajuzakas, tur būt, jau visai pasveikęs, tiesa?

— Taip, ačiū! — atsakė kardinolas, iš pykčio kramtydamas lūpas.

— Taigi ponas Atas nuėjo aplankyti savo draugo,— tęsė ponas de Trevilis,— vieno jauno bearniečio, jūsų didenybės gvardijos kadeto iš Dezesaro kuopos, bet jo kaip tik tuo metu, pasirodo, nebūta namie; vos Atas spėjo atsisėsti savo draugo kambary ir paimti knygą, norėdamas paskaityti ir jo palaukti, staiga būrys seklių ir kareivių apsupo namus, išlaužė kelerias duris...

Kardinolas ženklu paaiškino karaliui: „Tai tuo pačiu reikalu, apie kurį aš kalbėjau..."

— Visa tai mums žinoma,— atkirto karalius.— Nes visa tai buvo padaryta mūsų labui.

— Vadinasi,— tarė Trevilis,— jūsų didenybės labui buvo suimtas niekuo nekaltas mano muškietininkas; dviejų sargybinių lydimas, lyg koks plėšikas, buvo vedamas pro įžūlią minią tasai garbingas žmogus, kuris dešimt kartų liejo kraują, tarnaudamas jūsų didenybei, ir dar yra pasiruošęs jį pralieti.

— Na, ką jūs! — tarė jau ne taip ryžtingai karalius.— Argi jau taip ir buvo?

— Ponas de Trevilis nepasakė,— kuo šalčiausiai prabilo kardinolas,— kad tas niekuo nekaltas muškietininkas, tas garbingas žmogus, valanda prieš tai su špaga rankoje buvo užpuolęs keturis komisarus, mano pasiųstus atlikti tardymo vienos labai svarbios bylos reikalu.

— Aš prašau jūsų eminenciją tai įrodyti! — sušuko ponas de Trevilis su jam būdingu gaskonišku atvirumu ir tikru karišku griežtumu,— nes kaip tik tą valandą ponas Atas, kuris,— aš turiu tai pasakyti jūsų didenybei,— yra labai aukštos kilmės, suteikęs man garbės papietauti pas mane, kalbėjosi mano salone su hercogu de La Tremuliu ir grafu de Šaliu.

Karalius pažvelgė į kardinolą.

— Protokolas gali paliudyti tai, ką aš pasakiau,— tarė kardinolas, atsakydamas į nebylų karaliaus klausimą,— o nukentėjęs surašė visa tai, ką aš turiu garbės įteikti jūsų didenybei.

— Nejaugi teisimo valdininkų protokolą galima lyginti su kario garbės žodžiu? — išdidžiai paklausė de Trevilis.

— Na, na, Trevili, nutilkite,— atsakė karalius.

— Jeigu jo eminencija įtaria kurį nors mano muškietininką,— pareiškė Trevilis,— tai juk pono kardinolo teisingumas tiek žinomas, jog man pačiam belieka prašyti, kad būtų atliktas tardymas.

— Tuose namuose, kur buvo vykdoma krata,— vis taip pat ramiai tęsė kardinolas,— rodos, gyvena vienas bearnietis, šito muškietininko draugas.

— Jūsų eminencija kalbate apie poną d'Artanjaną?

— Aš noriu kalbėti apie vieną jaunuolį, kurį jūs, pone de Trevili, globojate.

— Taip, jūsų eminencija, tai tiesa.

— Ar jūs neįtariate, kad tasai jaunuolis galėjo duoti blogų patarimų...

— Ponui Atui, dukart vyresniam už save žmogui? — pertraukė ponas de Trevilis.— Ne, monsinjore. O, be to, ponas d'Artanjanas irgi praleido tą vakarą pas mane.

— Štai kaip! — sušuko kardinolas.— Vadinasi, visi praleido vakarą pas jus?

— Gal jūsų eminencija abejojate, kad aš tiesą kalbu? — paklausė Trevilis, paraudęs iš pykčio.

— Ne, ne, saugok dieve! — atsakė kardinolas.— Tiktai... kurią valandą jis buvo pas jus?

— O, tai aš galiu visai tiksliai pasakyti jūsų eminencijai: kai jis įėjo, aš, pažvelgęs į sieninį laikrodį, pamačiau, jog buvo pusė dešimtos, nors man atrodė, kad turėtų būti vėliau.

— O kurią valandą jis išėjo iš jūsų namų?

— Pusę vienuoliktos. Valandai praslinkus po tų įvykių.

— Bet, šiaip ar taip,— atsakė kardinolas, nė valandėlės nesuabejojęs Trevilio teisingumu ir jausdamas, kad pergalė slysta iš jo rankų,— Atas juk buvo suimtas tuose pat namuose Duobkasių gatvėje.

— Argi draugui draudžiama lankyti savo draugą, mano kuopos muškietininkui broliautis su pono Dezesaro kuopos gvardiečiu?

— Taip, jeigu tie namai, kuriuose gyvena jo draugas, nėra įtariami.

— Mat, kaip tik tie namai yra įtariami, Trevili,— pareiškė karalius.— Gal būt, jūs to nežinojote?

— Iš tikrųjų, jūsų didenybe, aš to nežinojau. Bet esu tikras, kad jeigu jie ir įtariami, tai tik ne toji jų dalis, kurioje gyvena ponas d'Artanjanas. Aš galiu patikinti jūsų didenybę, kad ponas d'Artanjanas yra ištikimiausias jūsų didenybės tarnas ir karščiausias pono kardinolo gerbėjas.

— Ar tai ne tas pats d'Artanjanas, kuris aną dieną sužeidė Žiusaką per tą nelaimingą susidūrimą prie karmelitų vienuolyno? — paklausė karalius, žiūrėdamas į kardinolą, kuris paraudo iš apmaudo.

— O rytojaus dieną Bernažū. Taip, valdove, tas pats; jūsų didenybės atmintis nuostabi!

— Na, tai ką gi mes nutarsime? — paklausė karalius.

— Tai greičiau jūsų didenybės, o ne mano reikalas,— tarė kardinolas.— Aš laikau jį kaltu.

— O aš neigiu jo kaltę! — sušuko Trevilis.— Bet jo didenybė turi teisėjus, ir jo teisėjai išspręs šį reikalą.

— Taigi,— pasakė karalius.— Nusiųskime šią bylą teisėjams: jų dalykas spręsti, ir jie nuspręs.

— Vis dėlto,— pareiškė Trevilis,— labai liūdna, kad šiais nelaimingais mūsų laikais tauriausias gyvenimas ir neabejotina dorybė negali apsaugoti žmogaus nuo nešlovės ir persekiojimų. Ir armija, drįstu tvirtinti, nelabai bus patenkinta, kad su ja taip šiurkščiai elgiamasi dėl kažkokių policijos istorijų.

Šie žodžiai buvo neatsargūs. Bet ponas de Trevilis žinojo, ką daręs. Jis norėjo, kad įvyktų sprogimas, nes po sprogimo švysteli ugnis ir viską apšviečia.

— Policijos istorijų! — sušuko karalius, pakartodamas pono de Trevilio žodžius.— Policijos istorijų! Ką jūs, pone, išmanote apie tai? Rūpinkitės savo muškietininkais ir nekvaršinkit man galvos! Jūsų beklausant, galima pamanyti, kad pakanka suimti vieną muškietininką, ir visa Prancūzija jau atsiduria pavojuj. Tiek triukšmo dėl vieno muškietininko! Aš įsakysiu suimti jų dešimt, po velnių! Šimtą! Kad ir visą kuopą! Ir niekas tenedrįsta nė prasižioti!

— Jeigu jūsų didenybė įtaria muškietininkus,— tarė de Trevilis,— vadinasi, jie yra kalti. Taigi, valdove, aš pasiruošęs atiduoti jums savo špagą, nes, apkaltinęs mano kareivius, ponas kardinolas, be abejonės, pagaliau apkaltins ir mane. Tad geriau bus, jeigu aš eisiu į kalėjimą drauge su ponu Atu, kurį jau suėmė, ir su ponu d'Artanjanu, kuris tikriausiai netrukus bus suimtas.

— Ar baigsit pagaliau, užsispyrėli gaskone! — sušuko karalius.

— Jūsų didenybe,— atsakė Trevilis, nė kiek nenuleisdamas balso,— įsakykite, kad grąžintų laisvę mano muškietininkui arba kad jį teistų.

— Jį teis,— atsakė kardinolas.

— Tuo geriau. Tuo atveju aš prašysiu jūsų didenybę leisti man būti jo gynėju.

Karalius pabūgo skandalo.

— Jeigu jo eminencija,— pareiškė jis,— neturi kokių nors asmeninių motyvų...

Kardinolas suprato, kurlink kreipia šį reikalą karalius, ir užbėgo jam už akių.

— Atleiskite,— pareiškė jis,— jeigu jau jūsų didenybė laikote mane šališku teisėju, tai aš pasitraukiu.

— Klausykite, Trevili,— tarė karalius,— ar jūs galite prisiekti mano tėvo vardu, kad to įvykio metu Atas buvo pas jus ir visai jame nedalyvavo?

— Prisiekiu jūsų šlovingojo tėvo vardu, o taip pat jūsų paties, karaliau, kurį aš myliu ir gerbiu labiau už viską pasaulyl

— Malonėkite pasvarstyti, jūsų didenybe,— tarė kardinolas.— Jei mes paleisime suimtąjį, negalėsime sužinoti tiesos.

— Atas visada bus ten, kur reikia, pasiruošęs atsakinėti į visus tardytojų klausimus,— prabilo ponas de Trevilis.— Jis niekur nepasislėps, pone kardinole, būkite ramus. Aš už jį atsakau.

— Iš tikrųjų jis nepabėgs,— sušuko karalius.— Jį visada bus galima rasti, kaip sako ponas de Trevilis. Be to,— pridūrė jis, nuleisdamas balsą ir maldaujančiomis akimis žiūrėdamas į kardinolą,— nereikia jų tarpe kelti nerimo, tai geriausia politika.

Dėl šios Liudviko XIII politikos Rišelje nusišypsojo.

— Įsakykite, jūsų didenybe,— tarė jis,— jūs turite teisę pasigailėti.

— Pasigailėjimas taikomas tik kaltiems, — pareiškė de Trevilis, norėdamas paskutinį žodį pasilikti sau,— o mano muškietininkas yra nekaltas. Taigi jūsų didenybė ne malonę suteiks, bet įvykdys teisingumą.

— Ar jis For-Leveke? — paklausė karalius.

— Taip, valdove, ir slapčiausioje kameroje, kaip pikčiausias nusikaltėlis.

— Po velnių! — sumurmėjo karalius.— Ką gi daryti?

— Pasirašykite įsakymą paleisti, štai ir viskas,— pasakė kardinolas.— Aš neabejoju, lygiai kaip ir jūsų didenybė, kad pono de Trevilio patikinimo pakanka ir dargi su kaupu.

De Trevilis pagarbiai nusilenkė, džiaugdamasis, bet drauge ir būkštaudamas; jam geriau būtų patikę, jei kardinolas atkakliai būtų priešinęsis, o ne nusileidęs taip staiga.

Karalius pasirašė įsakymą kalinį paleisti, ir Trevilis, pasiėmęs jį, tuojau išskubėjo.

Tuo metu, kai jis ėjo iš kambario, kardinolas draugiškai jam nusišypsojo ir pasakė karaliui:

— Koks nuostabus viršininkų ir kareivių sutarimas jūsų

muškietininkų tarpe! Iš to didelė nauda tarnybai ir ypatinga garbė visiems.

„Netrukus jis man iškrės kokią šunybę,— pamanė Trevilis.— Niekad negali žinoti, ką toks žmogus galvoja. Bet paskubėkime, nes karalius tučtuojau gali pakeisti savo sprendimą; šiaip ar taip, daug sunkiau yra vėl pasodinti į Bastiliją arba į For-Leveką žmogų, kuris ką tik iš ten išėjo, negu palikti jau tebelaikomą ten kalinį."

Ponas de Trevilis iškilmingai įžengė į For-Leveką ir išlaisvino muškietininką, kuris visą laiką pasiliko toks pat ramus ir abejingas.

Paskui, vos sutikęs d'Artanjaną, de Trevilis jam tarė:

— Šį kartą jums pasisekė. Už špagos kirtį Žiusakui jau atlyginta. Beliko dar tas, kurį smogėte Bernažū. Per daug nepasitikėkite ir saugokitės.

Tiesą sakant, ponas de Trevilis buvo visai teisus, nepasitikėdamas kardinolu ir manydamas, kad dar ne viskas baigta. Vos tik išeidamas muškietininkų kapitonas uždarė duris, jo eminencija jau kreipėsi į karalių.

— O dabar, kai mes vieni du,— tarė jis,— pasikalbėsime apie rimtus dalykus, jeigu jūsų didenybė leis. Valdove, hercogas Bekingemas išbuvo penkias dienas Paryžiuje ir išvyko tik šį rytą.

XVI ◆ *APIE TAI, KAIP KANCLERIS SEGJE ILGAI IEŠKOJO VARPO, NORĖDAMAS PASKAMBINTI JUO TAIP, KAIP KADAISE*

Sunku net įsivaizduoti, kokį įspūdį padarė šie keli žodžiai Liudvikui XIII. Jis tai balo, tai raudo, ir kardinolas iš karto suprato, vienu kirčiu atsiėmęs visa, ką buvo praradęs.

— Hercogas Bekingemas Paryžiuje! — sušuko karalius.— Ko gi jis čia atvyko?

— Tikriausiai slapta susitarti su jūsų priešais hugenotais ir ispanais.

— Ne! Prisiekiu, kad ne! Slaptai susitarti su ponia de Ševrez, su ponia de Longvil, su visais Konde ir suteršti mano garbę!

— O, jūsų didenybe! Kaip jūs galite taip galvoti! Karalienė tokia protinga, o svarbiausia, taip myli jūsų didenybę.

— Moteris silpna, ponas kardinole,— pareiškė karalius.— O jei kalbėsim apie jos didelę meilę, tai tuo reikalu aš turiu savo nuomonę.

— Ir vis dėlto aš tvirtinu, kad Bekingemas buvo atvykęs į Paryžių grynai politiniais tikslais.

— O aš esu tikras, kad visai kitu reikalu, ponas kardinole. Bet jeigu karalienė kalta, vargas jai!

— Iš tikrųjų,— tarė kardinolas,— nors sunku man būtų net pamanyti apie tokią neištikimybę. Bet jūsų didenybė priminėt vieną dalyką: ponia de Lanua, kurią aš pagal jūsų didenybės įsakymą apklausinėjau kelis kartus, šį rytą pasakė man, kad užvakar naktį jos didenybė karalienė ilgai nėjusi gulti, kad šį rytą ji daug verkusi ir visą dieną rašiusi.

— Taip, taip! — sušuko karalius.— Rašė tikriausiai jam. Kardinole, aš turiu gauti karalienės laiškus!

— Bet kaip juos gauti, jūsų didenybe? Man rodos, kad nei aš, nei jūsų didenybė negalime imtis tokios užduoties.

— O kaip buvo pasielgta su maršalo d'Ankro žmona? — sušuko karalius, be galo įpykęs.— Iškrėtė jos spintas, o pagaliau ir ją pačią.

— Maršalo d'Ankro žmona tebuvo tik maršalo d'Ankro žmona, florentietė avantiūristė, ir tiek, o šviesiausioji jūsų didenybės žmona yra Ona Austrijietė, Prancūzijos karalienė, atseit, viena didžiausių valdovių pasaulyje!

— Dėl to ir jos kaltė didesnė, ponas hercoge! Juo lengviau ji užmiršo savo aukštą padėtį, juo žemiau ji puolė. O, be to, aš jau seniai nusprendžiau padaryti galą visoms toms smulkioms politikos ir meilės intrigoms. Jos tarnų tarpe yra, rodos, kažkoks La Portas...

— Kurį, turiu prisipažinti, aš laikau svarbiausia viso šio reikalo spyruokle,— įterpė kardinolas.

— Vadinasi, ir jūs taip, kaip ir aš, manote, kad ji mane apgaudinėja?

— Aš manau ir dar pakartoju jūsų didenybei, kad karalienė dalyvauja sąmoksle prieš savo karaliaus galybę, bet aš nepasakiau, kad prieš jo garbę.

— O aš jums sakau, kad ji kėsinasi ir prieš viena, ir prieš antra. Aš jums sakau, kad karalienė manęs nebemyli. Aš jums sakau, kad ji myli kitą. Aš jums sakau, kad ji myli tą niekšą Bekingemą! Kodėl neįsakėte jo suimti, kai jis buvo Paryžiuje?

— Suimti hercogą! Suimti pirmąjį karaliaus Karolio I ministrą! Ar jūsų didenybė pagalvojote apie tai? Koks kiltų triukšmas! O jei dar tie jūsų didenybės įtarimai, kuriais aš vis tebeabejoju, bent kiek pasirodytų esą teisingi, kokios baisios prasidėtų paskalos, kokia negirdėta gėda!

— Bet kadangi jis pats rizikuodamas atvyko lyg koks valkata ar vagis, tai reikėjo...

Liudvikas XIII nutilo, pats išsigandęs to, ką norėjo pasakyti, tuo tarpu kai Rišelje, ištempęs kaklą, veltui laukė to žodžio, kuris sustingo karaliaus lūpose.

— Reikėjo?..

— Nieko,— atsakė karalius,— nieko... Bet per tą laiką, kai jis buvo Paryžiuje, jūs neišleidote jo iš akių?

— Ne, valdove.

— Kur jis gyveno?

— Laharpo gatvėje, numeris 75.

— Kurioje tai vietoje?

— Netoli Liuksemburgo rūmų.

— Ar jūs esate tikras, kad jis nesusitiko su karaliene?

— Manau, kad karalienė perdaug ištikima savo pareigoms, jūsų didenybe.

— Bet jie susirašinėjo. Juk jam karalienė rašė visą dieną. Hercoge, aš turiu gauti tuos laiškus!

— Bet, jūsų didenybe...

— Ponas hercoge, bet kuria kaina aš noriu juos turėti!

— Tačiau aš turiu pastebėti, jūsų didenybe...

— Nejaugi ir jūs, ponas kardinole, esate man neištikimas, jeigu vis priešinatės mano norams? Nejaugi ir jūs išvien su ispanais ir anglais, su ponia de Ševrez ir su karaliene?

— Jūsų didenybe,— atsidusdamas atsakė kardinolas,— aš tikėjausi esąs saugus nuo tokių įtarimų.

— Ponas kardinole, jūs girdėjote: aš noriu turėti tuos laiškus.

— Yra tik vienas būdas...

— Koks?

— Pavesti šią užduotį kancleriui Segje. Juk šis reikalas — jo tiesioginė pareiga.

— Tegu jį tučtuojau pakviečia!

— Jis, tur būt, pas mane, jūsų didenybe. Aš kaip tik jau pasiunčiau jo pakviesti, o, išvykdamas į Luvrą, liepiau pranešti, kad jis atėjęs palauktų.

— Tegul jį tučtuojau pakviečia!

— Jūsų didenybės įsakymas bus išpildytas, bet...

— Koks gi dar „bet"?

— Bet karalienė, gal būt, atsisakys klausyti.

— Mano įsakymų?

— Taip, jeigu ji nebus tikra, kad tai karaliaus įsakymai.

— Na gerai! Kad ji neabejotų, aš pats ją įspėsiu.

— Jūsų didenybe, neužmirškite, kad aš padariau visa, ką galėjau, kad būtų išvengta skyrybų.

— Taip, hercoge, aš žinau, kad jūs esate labai atlaidus karalienei, gal perdaug atlaidus. Aš jus įspėju, kad mums dar teks vėliau apie tai pasikalbėti.

— Kada tik jūsų didenybė malonės. Bet aš visada jausiuos laimingas ir džiaugsiuos, galėdamas pasiaukoti ir kuo nors prisidėti prie to sutarimo, kurį aš taip trokštu matyti tarp jūsų ir Prancūzijos karalienės.

— Gerai, kardinole, gerai. O dabar liepkite pakviesti kanclerį. Aš einu pas karalienę.

Ir Liudvikas XIII, atidaręs duris, įėjo į koridorių, kuris jungė jo ir karalienės apartamentus.

Karalienė sėdėjo savo damų tarpe: čia buvo ponia de

Gito, ponia de Sable, ponia de Monbazon ir ponia de Gemene. Kampe buvo įsitaisiusi jos kameristė ispanė donja Estefana, atlydėjusi ją iš Madrido. Ponia de Gemene garsiai skaitė, o kitos atidžiai klausėsi skaitytojos, išskyrus karalienę, kuri suruošė šį skaitymą tik tam, kad pati, dėdamasi jo klausanti, galėtų sekti savo minčių giją.

Šios mintys, kad ir paauksuotos paskutinio meilės atspindžio, vis dėlto buvo liūdnos. Netekusi savo vyro pasitikėjimo, persekiojama kardinolo neapykantos, nes jis negalėjo jai atleisti už tai, kad ji paniekino jo švelnius jausmus, Ona Austrijietė turėjo prieš akis pavyzdį senosios karalienės, kurią ši neapykanta kankino visą gyvenimą, nors, jeigu tikėtum anų laikų memuarais, Marija Mediči iš pradžių rodžiusi kardinolui palankumo, o tuo tarpu Ona Austrijietė visados buvo jam nepalanki. Ona Austrijietė matė, kaip krito jos ištikimiausi tarnai, artimiausi patikėtiniai, brangiausi ir mylimiausi jos žmonės. Kaip tie pasmerktieji, ji nešdavo nelaimę visiems, kuriuos tik paliesdavo; jos draugiškumas buvo nelemtas ženklas, kad tuoj prasidės persekiojimas. Ponia de Ševrez ir ponia de Verne buvo ištremtos, ir net La Portas neslėpė nuo savo valdovės, kad jis tikisi būsiąs suimtas.

Kai ji sėdėjo taip nugrimzdusi į giliausias ir tamsiausias savo mintis, staiga atsidarė durys ir įėjo karalius.

Skaitančioji tuoj nutilo, visos damos atsistojo, ir kambary įsigalėjo gili tyla.

Nė nepasisveikinęs, karalius žengė porą žingsnių ir priėjo prie karalienės.

— Ponia,— tarė jis pasikeitusiu balsu,— jus tuojau aplankys kancleris ir praneš jums apie kai kuriuos reikalus, kuriuos aš jam pavedžiau atlikti.

Nelaimingoji karalienė, kuriai be paliovos buvo grasinama skyrybomis, ištrėmimu ir net teismu, išblyško, nors ir buvo pasirausvinusi skruostus.

— Bet koks gi to apsilankymo tikslas, jūsų didenybe?— neištvėrusi paklausė ji.— Ką gi pasakys man kancleris, ko jūsų didenybė pats negalėtų man pasakyti?

Neatsakęs nė žodžio, karalius pasisuko ant kulnų, ir beveik tuo pačiu metu budintis gvardijos kapitonas ponas de Gito pranešė, kad atvyko kancleris.

Kai pasirodė kancleris, karalius jau buvo išėjęs pro kitas duris.

Kancleris įėjo pusiau šypsodamasis, pusiau raudonuodamas. Kadangi mums tikriausiai dar teks su juo susidurti šios istorijos tęsinyje, tad ne pro šalį bus mūsų skaitytojams jau dabar su juo susipažinti.

Šis kancleris buvo gana įdomus žmogus. Jį rekomendavo jo eminencijai kaip itin ištikimą tarną Nort-Dam katedros kanauninkas de Roš le Malis, kitados buvęs kardinolo kamerdineriu. Kardinolas patikėjo jo žodžiais, ir jam niekad neteko to gailėtis.

Apie šį kanclerį ėjo įvairiausi gandai, tarp kitko, buvo pasakojama ir šitokia istorija.

Audringai praleidęs jaunystę, jis užsidarė vienuolyne, norėdamas ten bent kurį laiką atgailėti savo jaunatvės kvailystes.

Bet, įžengdamas į tą šventą vietą, vargšas atgailautojas nesuskubo taip greit užtrenkti durų, kad pagundos, nuo kurių jis bėgo, neįsiskverbtų čia paskui jį. Jos nuolat jį kankino, ir vienuolyno viršininkas, kuriam per išpažintį jis buvo pasisakęs šią blogybę, norėdamas pagal savo išgales apsaugoti jį nuo pagundų, patarė jam, ginantis nuo demono gundytojo, griebtis varpo virvės ir iš visų jėgų skambinti. Vienuoliai, išgirdę skambant varpą, žinos, kad vieną jų brolių apsėdo pagundos, ir visa brolija ims melstis.

Būsimajam kancleriui šis patarimas pasirodė esąs geras. Jis gynėsi nuo piktosios dvasios vienuolių maldomis. Bet velnias nesiduoda taip lengvai išvaromas iš ten, kur įsitvirtina: juo daugiau buvo daroma egzorcizmų, juo labiau stiprėjo pagundos. Tad varpas kurtinamai skambėjo dieną ir naktį, skelbdamas visiems, kaip karštai atgailaujantis trokšta marinti savo kūną.

Vienuoliai nė valandėlės nebeturėjo poilsio. Dieną jie tik ir bėgiojo aukštyn bei žemyn laiptais į koplyčią, o naktį, be

poterių ir psalmių, jie dar būdavo verčiami dvidešimt kartų pašokti iš lovos ir kniūpsčiomis gulti ant akmeninių grindų savo celėse.

Nežinia, ar velnias paleido iš nagų savo grobį, ar vienuoliai pavargo, bet po trijų mėnesių atgailaujantis vėl pasirodė žmonių tarpe ir pagarsėjo kaip baisiausias iš visų apsėstųjų, kokie tik kada yra buvę pasauly.

Išėjęs iš vienuolyno, jis griebėsi teisininko profesijos, tapo parlamento pirmininku vietoje savo dėdės, perėjo į kardinolo pusę,— o tai rodo nemenką jo įžvalgumą,— buvo paskirtas kancleriu, uoliai padėjo jo eminencijai neapkęsti karalienės motinos ir keršyti Onai Austrijietei, siundė teisėjus Šale byloje, padrąsindavo didžiojo Prancūzijos ekonomo pono de Lafema bandymus ir pagaliau, įgijęs visišką, taip teisingai pelnytą kardinolo pasitikėjimą, gavo šį nepaprastą uždavinį, kurio vykdyti jis ir atvyko pas karalienę.

Kai jis įėjo, karalienė dar tebestovėjo, bet, vos pamačiusi jį, vėl atsisėdo į fotelį, davė ženklą savo damoms sėstis ant priegalvėlių bei minkštų kėdučių ir nepaprastai išdidžiai kreipėsi į kanclerį.

— Ko jums reikia, pone? — paklausė Ona Austrijietė.— Ir kuriuo tikslu jūs čion atvykote?

— Karaliaus vardu, ponia, ir nepaisant tos gilios pagarbos, kurią privalau išreikšti jūsų didenybei, aš esu priverstas atlikti kruopščią jūsų laiškų kratą.

— Kaip? Mano laiškų kratą! .. Mano? Bet juk tai niekšybė!

— Prašau man atleisti, jūsų didenybe, bet šiuo atveju aš tesu karaliaus įrankis. Ar jo didenybė nebuvo čia ir nepranešė būti pasiruošusiai šiam vizitui?

— Na, tai kratykite, pone. Matyt, aš esu nusikaltėlė... Estefana, duokit visų mano biurų ir stalų raktus.

Kancleris tik šiaip sau apieškojo baldus, nes gerai žinojo, kad karalienė ne ten buvo paslėpusi tą dieną rašytąjį svarbų laišką.

Dvidešimt kartų atidaręs ir vėl uždaręs rašomojo stalo stalčius, kancleris, nors šiek tiek neryžtingai, bet vis dėlto

turėjo žengti paskutinį žingsnį, būtent, iškratyti pačią karalienę. Taigi jis priėjo prie Onos Austrijietės ir labai sumišęs, nedrąsiu balsu tarė:

— O dabar man belieka atlikti svarbiausioji krata.

— Kokia? — paklausė karalienė, nesuprasdama arba greičiau nenorėdama suprasti.

— Jo didenybė įsitikinęs, kad jūs šiandien parašėte laišką. Jo didenybė žino, kad tas laiškas dar neišsiųstas, bet jo nėra nei viename jūsų stale, o vis dėlto jis kur nors yra.

— Ar jūs išdrįsite pakelti ranką prieš savo karalienę? — paklausė Ona Austrijietė, išsitiesdama visu savo ūgiu ir įsmeigdama į kanclerį beveik grasinantį žvilgsnį.

— Aš esu ištikimas karaliaus valdinys ir įvykdysiu visa, ką įsakys jo didenybė.

— Na ką gi, tai tiesa! — sušuko karalienė.— Ir kardinolo šnipai teisingai jam pranešė. Šiandien aš parašiau laišką, ir jis dar neišsiųstas. Laiškas čia!

Ir karalienė prispaudė savo gražiąją ranką prie krūtinės.

— Jeigu taip, tai duokite man tą laišką, karaliene,— paprašė kancleris.

— Aš jį atiduosiu tik karaliui,— atsakė Ona.

— Jei karalius būtų norėjęs, kad laiškas būtų jam atiduotas, jis pats būtų jus paprašęs. Bet, kartoju, jis man pavedė iš jūsų pareikalauti jo, karaliene, ir jeigu jūs atsisakysite...

— Kas tada?

— Karalius man pavedė jį paimti iš jūsų.

— Kaip! Ką jūs tuo norite pasakyti?

— Kad aš turiu plačius įgaliojimus ir kad, įtartino laiško beieškodamas, aš gavau teisę iškratyti net asmeniškai jus, karaliene.

— Koks siaubas! — sušuko karalienė.

— Tad malonėkite, ponia, būti nuolaidesnė.

— Toks elgesys yra begėdiškiausia prievarta, ar jūs tai žinote, pone?

— Karalius įsakė. Atleiskite man, ponia.

— Aš to nepakęsiu! Ne, ne, verčiau mirti! — sušuko ka-

ralienė, kurioje sukilo išdidus Ispanijos ir Austrijos valdovų kraujas.

Kancleris žemai nusilenkė, paskui, aiškiai ryždamasis nesitraukti nė per sprindį ir įvykdyti jam pavestą uždavinį, lygiai taip, kaip budelio tarnas kankinimų kambary, jis priėjo prie Onos Austrijietės, iš kurios akių staiga pasipylė įnirčio ašaros.

Karalienė, kaip jau sakėme, buvo labai graži, todėl kancleriui pavesti tokį uždavinį buvo gana rizikinga, bet karalius, pavydėdamas Bekingemui, taip apako, jog kitiems nebepavydėjo.

Netenka abejoti, kad tuo momentu kancleris Segje ieškojo akimis garsiojo varpo virvės, bet, nerasdamas jos, ryžosi ištiesti ranką ten, kur, kaip karalienė pati prisipažino, buvo paslėptas laiškas.

Ona Austrijietė žengė žingsnį atatupsta ir taip išblyško, jog galėjai pamanyti, kad tuoj kris negyva; bijodama suklupti, kaire ranka ji atsirėmė į užpakaly jos stovintį stalą, o dešiniąja ištraukė iš ančio laišką ir padavė jį kancleriui.

— Štai, pone, tasai laiškas! — sušuko karalienė nutrūkstančiu ir virpančiu balsu.— Imkit jį ir išvaduokit mane nuo šlykštaus jūsų buvimo.

Kancleris, kuris irgi virpėjo dėl visiems lengvai suprantamo susijaudinimo, paėmė laišką, nusilenkė iki žemės ir pasišalino.

Vos tik paskui jį užsidarė durys, karalienė beveik apalpusi susmuko ant savo damų rankų.

Kancleris nunešė laišką karaliui, neskaitęs nė vieno žodžio. Karalius paėmė jį drebančia ranka, pamatęs, kad adresas neužrašytas, labai išblyško ir pamažu išskleidė, paskui, iš pirmų žodžių supratęs, kad laiškas rašytas Ispanijos karaliui, greitai perskaitė.

Tai buvo tikras puolimo planas prieš kardinolą. Karalienė prašė savo brolį ir Austrijos imperatorių, kurie jautėsi Rišelje politikos įžeisti, nes jis nuolatos stengėsi pažeminti Austrijos dinastiją, kad jie neva paskelbtų karą Prancūzijai

ir būtina taikos sąlyga pastatytų reikalavimą, jog kardinolas pasitrauktų. O apie meilę laiške nebuvo nė žodžio.

Karalius nudžiugęs paklausė, ar kardinolas dar tebėra Luvre. Jam atsakė, kad jo eminencija darbo kabinete laukiąs jo didenybės įsakymų.

Karalius tuojau nuėjo pas jį.

— Įsivaizduokite, hercoge,— tarė jis kardinolui,— jūsų tiesa, o aš suklydau. Visa intriga tikrai yra politinio pobūdžio, ir šiame laiške nė žodžio neužsimenama apie meilę. Užtat jame daug kalbama apie jus.

Kardinolas paėmė laišką ir perskaitė jį su didžiausiu dėmesiu, o pabaigęs perskaitė dar kartą.

— Taigi matote, jūsų didenybe,— tarė jis,— kaip toli nužengė mano priešai: jie grasina jums dviem karais, jeigu nepašalinsite manęs. Iš tikrųjų jūsų vietoje, valdove, aš nusileisčiau tokiems primygtiniams reikalavimams. O aš savo ruožtu jausčiausi tikrai laimingas, galėdamas pasitraukti nuo valstybės reikalų.

— Ką jūs čia kalbate, hercoge?

— Aš sakau, jūsų didenybe, kad ši nepaliaujama kova ir nepabaigiami darbai žudo mano sveikatą. Aš sakau, kad tikriausiai nebeįstengsiu pakelti visų Larošelės apsiausties sunkenybių, ir geriau būtų, jei toms pareigoms paskirtumėt poną de Konde ar poną de Basompjerą, ar pagaliau kurį nors kitą narsų vyrą, kuriam ir dera vesti karus, o ne mane, bažnyčios tarną, kurį šie reikalai nuolatos atitraukia nuo tiesioginio pašaukimo ir verčia imtis tokių dalykų, kuriems aš neturiu jokių gabumų. Tada, valdove, jūs susilauksite daugiau sėkmės valstybės vidaus reikaluose, ir neabejoju, kad jūsų garbė sustiprės ir užsienyje.

— Būkite ramus, hercoge,— atsakė karalius,— aš jus suprantu. Visi šiame laiške paminėti asmenys prideramai bus nubausti, net ir pati karalienė.

— Ką čia kalbate, jūsų didenybe! Sergėk dieve, kad dėl manęs karalienė susilauktų kokių nors nemalonumų! Ji visuomet laikė mane savo priešu, nors jūsų didenybė galite paliudyti, kad aš visur karštai ją gindavau, net ir prieš jus pa-

čius. O, jeigu ji būtų pažeidusi jūsų garbę kaip neištikima jūsų didenybės žmona. tada būtų kitas reikalas, ir aš pirmas pasakyčiau: „Jokio pasigailėjimo, valdove, jokio pasigailėjimo nusikaltėlei!" Laimė, to nėra, ir jūsų didenybė gavote tuo reikalu naujų įrodymų.

— Tas tiesa, ponas kardinole,— tarė karalius,— ir kaip visada jūs buvote teisus. Bet visgi karalienė nusipelnė mano rūstybės.

— Jūs patys, valdove, ją užrūstinote. Ir aš nesistebėčiau, jeigu ji iš tikrųjų supyktų: jūsų didenybė buvote jai perdaug griežtas...

— Aš visada toks būsiu su savo ir su jūsų priešais, hercoge, kad ir kaip aukštai jie stovėtų, kad ir koks pavojus man grėstų už griežtą elgesį su jais.

— Karalienė yra mano, bet ne jūsų priešas, valdove. Priešingai, ji ištikima, nuolanki ir nepapeikiama žmona. Leiskite tad man užtarti ją prieš jūsų didenybę.

— Tad tegul ji nusižemina, tegul pirmoji ieško būdo susitaikinti.

— Priešingai, jūsų didenybe, jūs duokite jai pavyzdį. Juk jūs buvote neteisus, įtardamas karalienę.

— Man pirmam ieškoti susitaikymo? — sušuko karalius.— Niekuomet!

— Aš jus maldauju, valdove!

— Pagaliau kaipgi man žengti pirmąjį žingsnį?

— Padarykite ką nors, kas būtų malonu karalienei.

— Pavyzdžiui?

— Suruoškit balių. Jūs žinote, kaip karalienė mėgsta šokius. Aš jus patikinu, kad jos pyktis neatsilaikys prieš tokią dėmesio apraišką.

— Kardinole, juk žinote, kad aš nemėgstu visų tų aukštuomenės pramogų.

— Užtat karalienė bus dar dėkingesnė, nes ji žino, kaip jūs tokių pramogų nemėgstate. O, be to, jai bus proga užsidėti tuos gražius deimantus, kuriuos jūs gimimo dieną jai padovanojote ir kuriais ji vis dar neturėjo progos pasipuošti.

— Pažiūrėsime, kardinole, pažiūrėsime,— pareiškė karalius, džiaugdamasis, kad karalienė pasirodė kalta tokiu nusikaltimu, kuris jam nelabai terūpėjo, ir nekalta tuo, dėl ko jis itin būkštavo, ir todėl mielai norėdamas su ja susitaikinti.— Pažiūrėsime. Bet, prisiekiu savo garbe, jūs perdaug atlaidus.

— Jūsų didenybe,— tarė kardinolas,— palikite griežtumą ministrams, atlaidumas — karalių dorybė. Pasirodykite atlaidus ir pamatysite, kad jums neteks gailėtis.

Ir kardinolas, išgirdęs laikrodį mušant vienuolika, žemai nusilenkė, prašydamas leisti jam išeiti ir maldaudamas susitaikinti su karaliene.

Ona Austrijietė, kuri po laiško atėmimo tikėjosi priekaištų, kitą dieną labai nustebo, matydama, kad karalius mėgina su ja suartėti. Iš pradžių jinai norėjo jį atstumti: moters išdidumas ir karalienės garbė buvo taip įžeista, jog ji negalėjo to greit pamiršti. Bet savo damų patarimų įtikinta, ji pagaliau stengėsi apsimesti pradedanti viską užmiršti. Karalius pasinaudojo šiuo pirmuoju atlyžimo akimirksniu ir pasakė jai netrukus žadąs suruošti balių.

Vargšei Onai Austrijietei balius buvo toks retas dalykas, jog, kaip ir numatė kardinolas, tai išgirdus, pranyko paskutinės jos pykčio žymės,— jei ne iš širdies, tai bent jau iš veido. Ji paklausė, kurią dieną toji šventė įvyks, bet karalius atsakė tuo reikalu turįs susitarti su kardinolu.

Iš tikrųjų kiekvieną dieną karalius klausinėjo kardinolą, kada turįs būti tas balius. Ir kiekvieną dieną kardinolas kokia nors dingstimi delsė paskirti tikslią datą.

Taip praėjo dešimt dienų.

Aštuntą dieną po mūsų aprašytos scenos kardinolas gavo laišką iš Londono, kuriame buvo tik šios kelios eilutės:

„Aš juos turiu. Bet negaliu išvykti iš Londono, neturėdama pinigų. Atsiųskite man penkis šimtus pistolių, ir, gavusi juos, po keturių ar penkių dienų būsiu Paryžiuje."

Tą pačią dieną, kai kardinolas gavo šį laišką, karalius kaip paprastai vėl jį paklausė apie balių.

Rišelje ėmė skaičiuoti pirštais, tyliai pats sau kalbėdamas:

„Ji sako atvyksianti po keturių ar penkių dienų, gavusi pinigus. Pinigams persiųsti reikia keturių ar penkių dienų, o jai čion atvažiuoti — irgi keturių ar penkių dienų, tai bus dešimt; dabar pridėkime dar šiek tiek laiko nepalankiems vėjams, nelemtiems atsitiktinumams, moteriškiems negalavimams. Na, tebūnie, sakysime, dvylika dienų..."

— Tai ką, hercoge,— paklausė karalius,— suskaičiavote?

— Taip, valdove, šiandien turime rugsėjo dvidešimtąją; spalio trečią miesto seniūnai rengia balių. Viskas klostosi kuo puikiausiai, nes tada niekam neatrodys, kad jūsų didenybė pataikaujate karalienei.

Paskui kardinolas pridūrė:

— Beje, valdove, tos šventės išvakarėse neužmirškite pasakyti jos didenybei, kad jūs norite pamatyti, kaip jai tinka deimantai.

XVII ◆ *PONŲ BONASJE ŠEIMA*

Kardinolas jau antrą kartą, besikalbėdamas su karalium, priminė tuos deimantus. Liudviką XIII nustebino toks primygtinis prašymas, ir jis pagalvojo, kad šiame patarime slypi kažkokia paslaptis.

Karalius jau ne kartą pasijuto pažemintas tuo, kad kardinolas, turėdamas puikią policiją,— nors ji dar nebuvo pasiekusi tokio tobulumo, kaip šiandien,— geriau žinojo, kas dedasi karaliaus šeimoje, negu jis pats. Todėl jis tikėjosi, kad, pasikalbėjęs su Ona Austrijiete, ką nors iškvos, o paskui grįš pas jo eminenciją, jau išgavęs paslaptį, vis tiek, ar kardinolui jau ji bus žinoma, ar nežinoma. Vienu ar kitu atveju tat begaliniai išaukštins jį ministro akyse.

Taigi jis nuėjo pas karalienę ir savo papratimu vėl pradėjo pokalbį, grasindamas jos artimiesiems žmonėms. Ona Austrijietė nuleido galvą ir netrukdė išsilieti audringai srovei, nieko neatsakydama ir tikėdamasi, kad anksčiau ar vė-

liau ji išseks. Bet Liudvikas XIII ne to norėjo: Liudvikas XIII tikėjosi sukelti ginčą, iš kurio kas nors paaiškėtų. Karalius buvo įsitikinęs, kad kardinolas turi kokią slaptą mintį ir rengia jam vieną tų baisių staigmenų, kokias tik jo eminencija mokėjo paruošti. Savo primygtiniais kaltinimais karalius pagaliau pasiekė trokštamąjį tikslą.

— Jūsų didenybe! — sušuko karalienė, išvesta iš kantrybės tomis neaiškiomis užuominomis.— Kodėl jūs man nepasakote tiesiai, ką turite širdy? Ką gi aš padariau? Sakykite, kuo gi aš nusikaltau? Negali būti, kad jūsų didenybė keltumėt šį triukšmą dėl laiško, kurį aš parašiau savo broliui.

Taip tiesiog užkluptas, karalius nežinojo, ką atsakyti. Jis pamanė, kad dabar geriausias metas pasakyti karalienei tai, ką jis turėjo pasakyti tik baliaus išvakarėse.

— Karaliene,— tarė jis oriai,— netrukus bus balius miesto rotušėje. Aš noriu, kad jūs pagerbtumėt mūsų šaunius seniūnus ir atvyktumėt iškilmių rūbais, o ypač pasipuošusi deimantais, kuriuos aš jums padovanojau gimimo dieną. Štai mano atsakymas.

Šis atsakymas buvo baisus. Ona Austrijietė pamanė, kad Liudvikas XIII žino viską ir, tik kardinolo primygtinai prašomas, slėpė tai septynias ar aštuonias dienas. Beje, toks karaliaus slapumas buvo jam būdingas. Karalienė baisiai išblyško, atsirėmė į mažą staliuką savo gražiąja ranka, kuri dabar atrodė it vaškinė. Išsigandusiomis akimis žiūrėdama į karalių, ji nepratarė nė vieno žodžio.

— Girdite, ponia? — paklausė karalius, mėgaudamasis tokiu jos sumišimu, bet neatspėdamas jo priežasties.— Jūs girdite?

— Taip, jūsų didenybe, girdžiu,— suvapėjo karalienė.

— Jūs būsite tame baliuj?

— Taip.

— Su deimantais?

— Taip.

Karalienė dar labiau išblyško, nors atrodė, kad daugiau nebeįmanoma. Karalius pastebėjo tat ir gėrėjosi su tuo šaltu žiaurumu, kuris sudarė vieną nemaloniausių jo būdo bruožų.

— Taigi sutarta! — pasakė karalius.— Štai visa, ką aš jums norėjau pasakyti.

— O kurią dieną bus tasai balius? — paklausė Ona Austrijietė.

Liudvikas XIII instinktyviai pajuto, kad jam nedera atsakyti į šį klausimą: karalienės balsas buvo panašus į mirštančios balsą.

— Labai greit, ponia,— atsakė jis.— Tačiau tiksliai neprisimenu kurią dieną. Paklausiu kardinolą.

— Vadinasi, kardinolas patarė jums suruošti šį balių?— sušuko karalienė.

— Taip, ponia,— atsakė nustebęs karalius.— Bet kodėl jūs klausiate?

— Vadinasi, jis jums patarė paprašyti mane, kad aš ateičiau pasipuošusi deimantais?

— Kaip čia pasakius, ponia...

— Tai jis, jūsų didenybe, jis!

— Na, ar ne vis tiek, jis ar aš? Argi čia koks nusikaltimas to prašyti?

— Ne, valdove.

— Tai jūs būsite?

— Taip, valdove.

— Puiku,— tarė karalius išeidamas.— Puiku, aš tikiuosi, kad jūs tesėsite savo pažadą.

Karalienė padarė reveransą, ne tiek laikydamasi etiketo, kiek todėl, kad patys keliai linko.

Karalius išėjo labai patenkintas.

— Aš pražuvau,— sušnabždėjo karalienė.— Pražuvau! Kardinolas viską žino. Tai jis kursto prieš mane karalių, kuris dar nieko nežino, bet netrukus viską sužinos. Aš pražuvau! Dieve mano! Dieve mano!..

Ji atsiklaupė ant priegalvio ir, užsidengusi veidą virpančiomis rankomis, pradėjo melstis.

Padėtis iš tikrųjų buvo baisi. Bekingemas jau sugrįžo į Londoną, o ponia de Ševrez jau buvo Ture. Žinodama, kad ją seka labiau, negu kada nors, karalienė neaiškiai jautė, kad viena jos damų išduoda ją, tik nežinojo kuri. La Portas ne-

galėjo pasitraukti iš Luvro, o ji neturėjo nė vieno žmogaus, kuriuo galėtų pasitikėti.

Todėl, matydama gresiančią nelaimę, ir jausdamasi tokia visų apleista, ji ėmė raudoti.

— Ar aš negalėčiau kuo nors padėti jūsų didenybei? — staiga pasigirdo švelnus, užuojautos kupinas balsas.

Karalienė ūmai atsigręžė, nes, sprendžiant iš balso, taip, be abejo, galėjo kalbėti tik draugas.

Iš tikrųjų prie vienų durų, vedančių į karalienės kambarius, stovėjo gražioji ponia Bonasje. Kai karalius įėjo, ji gretimam kambary tvarkė drabužius ir skalbinius ir, negalėdama išeiti, viską girdėjo.

Karalienė sukliko veriančiu balsu: būdama taip susijaudinusi, ji nepažino jaunos moters, kurią jai buvo parūpinęs La Portas.

— O, nebijokite, valdove,— tarė moteris, sudėjusi rankas ir pati verkdama dėl karalienės sielvarto.— Aš kūnu ir siela esu pasiaukojusi jūsų didenybei. Kad ir kokia esu jums tolima, kad ir kažin kaip esu menko luomo, vis dėlto aš manau suradusi būdą, kaip išgelbėti jūsų didybę iš nelaimės.

— Jūs! O dangau! Jūs! — sušuko karalienė.— Bet pažvelkite man į akis! Aš esu apsupta išdavikų. Ar galiu jumis pasitikėti?

— O valdove! — sušuko jaunoji moteris, puldama ant kelių.— Prisiekiu savo siela, aš esu pasiruošusi numirti už jūsų didenybę.

Tas šauksmas išsiveržė iš pat širdies gelmių, ir negalima buvo abejoti jo nuoširdumu.

— Taip,— tęsė ponia Bonasje,— taip, čia yra išdavikų. Bet aš prisiekiu švenčiausios mergelės vardu, kad nėra jūsų didenybei ištikimesnio žmogaus už mane. Tuos deimantų karulius, kurių reikalauja karalius, jūs atidavėt hercogui Bekingemui, ar ne tiesa? Tie deimantai buvo toje rausvoje medžio dėžutėje, kurią jis laikė rankose? Tiesa? Ar gal aš apsirinku?

— O dieve mano! Dieve mano! — šnibždėjo karalienė, iš baimės kalendama dantimis.

— Tuos deimantų karulius,— tęsė ponia Bonasje,— reikia susigrąžinti.

— Taip, žinoma, reikia! — sušuko karalienė.— Bet kaip, kuriuo būdu juos susigrąžinti?

— Reikia ką nors pasiųsti pas hercogą.

— Bet ką? Kuo galima pasitikėti?

— Pasitikėkite manim, valdove. Suteikite man tą garbę, karaliene, ir aš surasiu pasiuntinį.

— Bet juk reikės parašyti! . .

— O taip, būtinai. Reikia poros jūsų didenybės ranka parašytų žodžių ir jūsų antspaudo.

— Bet tie pora žodžių — mano pasmerkimas, skyrybos, ištrėmimas.

— Taip, jeigu jie paklius į niekšų rankas! Bet aš patikinu, kad tie keli žodžiai pateks ten, kur reikia.

— O viešpatie! Tad aš turiu savo gyvybę, savo garbę ir savo gerą vardą atiduoti į jūsų rankas!

— Taip, valdove, teks, ir aš jus išgelbėsiu!

— Bet kaip? Bent jau pasakykite man.

— Mano vyrą prieš dvi ar tris dienas paleido iš kalėjimo; aš dar neturėjau laiko su juo pasimatyti. Tai doras ir garbingas žmogus, nejaučiąs niekam nei meilės, nei neapykantos. Jis padarys visa, ko aš panorėsiu: man paliepus, jis važiuos pats, nežinodamas, ką veža, ir atiduos jūsų didenybės laišką nurodytu adresu, net nenumanydamas, kad tas laiškas yra jūsų didenybės.

Karalienė karštai sučiupo jauną moterį už abiejų rankų, pažiūrėjo į ją, lyg norėdama išskaityti, kas slypi jos širdy, ir, gražiose jos akyse matydama tik nuoširdumą, švelniai ją pabučiavo.

— Padaryk tai! — sušuko ji.— Ir tu išgelbėsi mano gyvybę, išgelbėsi mano garbę!

— O, nepervertinkit tos paslaugos, kurią aš turėsiu laimės jums suteikti. Man nėra ką gelbėti, jūsų didenybe, nes jūs esate tik niekšingų sąmokslų auka.

— Tiesa, tiesa, mano vaikeli,— tarė karalienė.— Tu neapsirinki.

— Tai duokite man tą laišką, valdove. Maža laiko.

Karalienė nubėgo prie stalelio, kur buvo rašalinė, popierius ir plunksnos, parašė porą eilučių, prispaudė savo antspaudą ir įdavė laišką poniai Bonasje.

— Beje,— tarė karalienė,— mes užmiršome vieną labai svarbų dalyką.

— Kokį?

— Pinigus.

Ponia Bonasje nukaito.

— Taip, tiesa,— pasakė ji,— ir aš turiu prisipažinti jūsų didenybei, kad mano vyras...

— Kad tavo vyras neturi pinigų? Juk tai norėjai pasakyti?

— Ne, pinigų jis turi, bet jis labai šykštus. Štai kokia jo yda. Tačiau nesirūpinkit, jūsų didenybe, mes rasime būdą...

— Mat, ir aš neturiu pinigų...— tarė karalienė. (Tie, kurie perskaitys ponios Motvil memuarus, nusistebės šiuo atsakymu.) — Bet palauk...

Ona Austrijietė nubėgo prie savo brangenybių dėžutės.

— Štai žiedas,— tarė ji,— sakoma, kad jis labai brangus. Aš gavau jį iš savo brolio, Ispanijos karaliaus. Jis yra mano, ir aš galiu daryti su juo, ką tik noriu. Imk šitą žiedą, gauk už jį pinigų, ir tegul tavo vyras važiuoja.

— Po valandos jūsų noras bus išpildytas.

— Tu matai adresą? — pridūrė karalienė taip tyliai, jog vos buvo girdėti, ką ji sakė.— Londonas, milordui hercogui Bekingemui.

— Laiškas bus įteiktas jam į rankas.

— O, mano kilnusis vaikel — sušuko Ona Austrijietė.

Ponia Bonasje pabučiavo karalienės rankas, paslėpė laišką už korsažo ir išskrido lengvutė kaip paukštis.

Po dešimties minučių ji jau buvo namie. Kaip kad sakė karalienei, savo vyro ji tikrai nebuvo mačiusi, jam išėjus iš kalėjimo. Ji nežinojo, kaip pasikeitė jo nuomonė apie kardinolą ir kaip tas pasikeitimas dar sustiprėjo, du ar tris

kartus atsilankius pas jį grafui Rošforui, kuris tapo geriausiu Bonasje bičiuliu ir be didelio vargo įtikino jį, kad jo žmonos pagrobimo priežastis buvo ne koks nors nusikalstamas jausmas, bet tik politinis atsargumas.

Ji rado poną Bonasje vieną: vargšas žmogelis stengėsi šiaip taip sutvarkyti namus, kuriuose baldus jis rado beveik sulaužytus, o spintas beveik tuščias. Matyt, teisė nepriklauso prie tų trijų dalykų, apie kuriuos karalius Saliamonas pasakė, kad jie nepalieka pėdsakų. Kai dėl tarnaitės, tai ji pabėgo tuojau pat, suėmus jos šeimininką. Vargšė mergina taip išsigando, jog nesustodama žygiavo iš Paryžiaus ligi pat savo gimtinės, Burgundijos.

Gerbiamasis pirklys, vos parėjęs namo, tuojau pranešė žmonai laimingai sugrįžęs, o jo žmona tuojau atsakė jam, sveikindama jį ir žadėdama pasinaudoti pirmąja laisva nuo darbo valandėle pasimatymui su juo.

Tos pirmos valandėlės teko laukti net penkias dienas. Kitu laiku ponui Bonasje jos būtų labai prailgusios, bet pasikalbėjimas su kardinolu ir Rošforo lankymasis suteikė jam plačią temą apmąstymams, o juk žinoma, kad niekas taip netrumpina laiko, kaip mąstymai.

Juo labiau kad Bonasje mintys buvo rožinio atspalvio: Rošforas vadino jį savo bičiuliu, savo brangiuoju Bonasje, ir nuolatos tvirtino, kad kardinolas apie jį labai geros nuomonės. Pirklys jau vaizdavosi esąs pakeliui į garbę ir turtus.

Ponia Bonasje irgi nemažai mąstė, bet, reikia pasakyti, anaiptol ne apie tuščios garbės dalykus; jos mintys norom nenorom vis grįždavo prie gražaus jaunuolio, kuris buvo toks šaunus ir, kaip atrodė, toks įsimylėjęs. Aštuoniolikos metų ištekėjusi už pono Bonasje ir nuolat gyvenusi apsupta savo vyro draugų, nesugebėjusių įkvėpti bet kokį jausmą šiai jaunai moteriai, kuri turėjo daug kilnesnę širdį, negu buvo galima tikėtis iš tokio luomo moters, ponia Bonasje liko abejinga žemoms vilionėms. Tačiau bajoro titulas, ypač tais laikais, darė didelį įspūdį miestelėnams, o juk d'Artanjanas buvo bajoras. Be to, jis dar vilkėjo gvardiečio uniforma, kuri, po muškietininkų uniformos, buvo labiausiai damų ver-

tinama. Taigi kartojame, jis buvo jaunas, gražus, mėgstąs nuotykius. Jis kalbėjo apie meilę kaip vyras, kuris myli ir trokšta būti mylimas. Viso to buvo net per daug dvidešimt trejų metų moters galvai apsukti, o ponia Bonasje buvo kaip tik pasiekusi šį laimingą gyvenimo laikotarpį.

Taigi vyras su žmona nors ir buvo aštuonias dienas nesimatę ir nors per tą laiką nemaža pergyveno svarbių įvykių, tačiau susitiko, paskendę kiekvienas savo mintyse. Vis dėlto ponas Bonasje parodė nuoširdų džiaugsmą ir prie žmonos prisiartino išskėstom rankom.

Ponia Bonasje atkišo jam kaktą pabučiuoti.

— Pašnekėkime truputį,— tarė ji.

— Kaip? — nustebęs paklausė Bonasje.

— Aš turiu pasakyti jums vieną labai svarbų dalyką.

— Beje, aš taip pat turiu jums keletą gana rimtų klausimų. Paaiškinkit man, prašau, kodėl jus pagrobė?

— Šiuo metu svarbu ne tai,— tarė ponia Bonasje.

— O kas gi? Mano suėmimas?

— Apie jį aš sužinojau dar tą pačią dieną, bet kadangi jūs buvote nekaltas ir neįveltas į jokią intrigą, o pagaliau nežinojote nieko, kas galėtų sukompromituoti jus arba ką kitą, tai aš dėl šio įvykio per daug nesijaudinau.

— Lengva jums taip kalbėti, ponia! — tarė Bonasje, įsižeidęs, kad žmona juo taip mažai rūpinasi.— Ar jūs žinote, kad aš visą dieną ir visą naktį praleidau Bastilijos kalėjime?

— Viena diena ir viena naktis greitai praėjo. Nebekalbėkim apie jūsų suėmimą, o verčiau grįžkime prie to reikalo, dėl kurio aš pas jus atėjau.

— Kaip tai — „dėl kurio aš pas jus atėjau?" Argi jūs neatėjote pasimatyti su vyru, kurio nematėte ištisą savaitę?— labai įsižeidęs paklausė pirklys.

— Pirmiausia tuo tikslu, o paskui kitu.

— Kalbėkite!

— Labai svarbiu reikalu, nuo kurio pareis, gal būt, visa mūsų ateities laimė.

— Nuo to laiko, kai aš paskutinį kartą jus mačiau, ponia

Bonasje, mūsų padėtis labai pasikeitė, ir aš visai nesistebėsiu, jei po kelių mėnesių mums daug kas pavydės.

— Taip, ypač, jeigu jūs tiksliai įvykdysit tai, ką aš jums pavesiu.

— Man?

— Taip, jums. Reikia atlikti vieną gerą ir šventą darbą ir tuo pačiu uždirbti daug pinigų.

Ponia Bonasje žinojo, kad, užsiminusi vyrui apie pinigus, ji palietė jo silpnąją stygą.

Bet žmogus, nors jis būtų paprastas pirklys, dešimt minučių pakalbėjęs su kardinolu Rišelje, tampa jau visai kitu žmogumi.

— Daug pinigų? — perklausė Bonasje, patempęs lūpas.

— Taip.

— Kiek maždaug?

— Gal būt, tūkstantį pistolių.

— Vadinasi, tai, ko jūs iš manęs prašote, yra labai rimtas reikalas?

— Taip.

— Ką gi reikia atlikti?

— Jūs tuojau pat turite vykti į kelionę. Aš jums duosiu laišką, kurį jūs saugosit kaip savo akį ir įteiksite tam, kam jis yra skirtas.

— O kurgi man reikės vykti?

— Į Londoną.

— Į Londoną! Jūs juokiatės iš manęs! Londone man nėra ko veikti.

— Bet kitiems reikia, kad jūs ten vyktumėt.

— Kas gi tie kiti? Aš jus įspėju, kad nieko daugiau nebedarysiu aklai, ir noriu žinoti, ne tik koks man gresia pavojus, bet ir kieno labui?

— Žymus asmuo jus siunčia ir žymus asmuo jūsų laukia. Atlyginimas prašoks jūsų troškimus. Štai visa, ką aš galiu pasakyti.

— Vėl intrigos! Amžinai intrigos! Ačiū, manęs daugiau jomis nebeapgausit. Kardinolas apšvietė mane.

— Kardinolas? — sušuko ponia Bonasje.— Jūs matėtės su kardinolu?

— Jis mane pakvietė,— išdidžiai atsakė pirklys.

— O jūs buvote toks neatsargus ir nuėjote pas jį.

— Turiu pasakyti, kad man neteko rinktis eiti ar neiti, nes mane lydėjo du sargybiniai. Reikia dar pridurti, kad tada, nepažinodamas jo eminencijos, aš būčiau buvęs labai patenkintas, jei būčiau galėjęs išvengti to vizito.

— Vadinasi, jis su jumis blogai elgėsi, grasino jums?

— Jis ištiesė man ranką ir pavadino mane savo draugu! Ar jūs girdite, ponia,— savo draugu! Aš esu didžiojo kardinolo draugas!

— Didžiojo kardinolo!

— O gal jūs norite paneigti šį jo titulą?

— Aš nieko nenoriu paneigti, aš tik sakau, kad ministro malonė nepastovi, ir reikia būti pamišėliui, kad surištum savo likimą su ministru. Yra valdžia, didesnė už jo, nepriklausanti nuo žmogaus įgeidžių ar atsitiktinių įvykių. Prie tokios valdžios ir reikia šlietis.

— Man labai gaila, ponia, bet aš nežinau kitos valdžios, kaip tik valdžią šio didžiojo žmogaus, kuriam aš turiu garbės tarnauti.

— Jūs tarnaujate kardinolui?

— Taip, ponia, ir, būdamas jo tarnas, aš neleisiu, kad jūs dalyvautumėt priešvalstybiniuose sąmoksluose ir padėtumėt intriguoti moteriai, kuri nėra prancūzė ir turi ispanės širdį. Laimė, budrus didžiojo kardinolo žvilgsnius visa tai seka ir įžvelgia ligi pat širdies gelmių.

Bonasje žodis į žodį pakartojo iš grafo Rošforo girdėtą frazę. Bet vargšė moteris, pasikliovusi savo vyru ir įsipareigojusi už jį karalienei, sudrebėjo iš išgąsčio, pamačiusi tą pavojų, į kurį vos nepateko, ir tą beviltišką padėtį, kurioje dabar atsidūrė. Tačiau, žinodama savo vyro silpnybes, o ypač jo gobšumą, ji neprarado vilties pasiekti savo tikslą.

— Ak, vadinasi, jūs esate kardinolininkas, pone! — sušuko ji.— Jūs tarnaujate tiems, kurie kankina jūsų žmoną ir įžeidžia jūsų karalienę!

— Atskirų žmonių reikalai yra niekis, palyginus su visuomenės reikalais. Aš su tais, kurie gina valstybę! — pasipūtęs atsakė Bonasje.

Tai buvo antroji grafo Rošforo frazė, kurią jis prisiminė ir rado progą pritaikyti.

— O ar jūs išmanote, kas yra ta valstybė, apie kurią kalbate? — gūžtelėjusi pečiais, paklausė ponia Bonasje.— Verčiau likite paprastas miestelėnas be jokių gudravimų ir eikite paskui tuos, kurie jums siūlo daugiau naudos.

— Ėhė! — tarė Bonasje, suduodamas per išsipūtusį kapšelį, kuriame suskambėjo sidabras.— O ką jūs į tai pasakysit, ponia pamokslininke?

— Iš kur tie pinigai?

— Nenumanote?

— Iš kardinolo?

— Iš jo ir iš mano draugo grafo Rošforo.

— Grafo Rošforo? Bet juk jis mane buvo pagrobęs!

— Gal būt.

— Ir jūs iš to žmogaus priimat pinigus?

— Argi jūs nesakėte man, kad to pagrobimo priežastis grynai politinė?

— Taip, bet jo tikslas buvo priversti mane, kad aš išduočiau savo ponią, ir kankinimais išplėšti iš manęs prisipažinimą, dėl kurio mano šviesiausia valdovė būtų netekusi garbės, o gal net ir gyvybės!

— Ponia,— atsakė Bonasje,— jūsų šviesiausioji valdovė yra išdavikė ispanė, ir tai, ką daro kardinolas, yra teisinga.

— Pone,— pasipiktino jo žmona,— aš žinojau, kad jūs bailys, šykštuolis ir neišmanėlis, bet nežinojau, kad jūs esate niekšas!

— Ponia,— pareiškė Bonasje, dar niekad nematęs savo žmonos supykusios ir pabūgęs šeimyninių barnių,— ponia, ką jūs sakote?

— Sakau, kad jūs esate nenaudėlis! — atkirto ponia Bonasje, matydama vėl atgaunanti savo įtaką vyrui.— Vadinasi, jūs griebėtės politikos, jūs, ir dar kardinolo naudai! Jūs už pinigus parduodate velniui sielą ir kūną!

— Ne velniui, o kardinolui.

— Vis tiek! — sušuko moteris.— Rišelje ar šėtonas yra vienas ir tas pats.

— Tylėkite, tylėkite, jus dar gali kas išgirsti.

— Taip, jūs tiesą sakote, ir man būtų gėda už jus, kad esate toks bailys.

— Ko gi jūs pagaliau iš manęs reikalaujate?

— Aš jums sakiau: noriu, kad jūs tuojau pat vyktumėt į kelionę ir sąžiningai atliktumėt užduotį, kurią aš jums teikiuosi pavesti. Ta sąlyga aš pasiruošusi viską užmiršti ir atleisti; dar daugiau...— ji ištiesė jam ranką,— aš vėl būsiu jūsų draugė.

Bonasje buvo bailus ir šykštus, bet jis mylėjo savo žmoną ir dėl to susigraudino. Penkiasdešimties metų vyras negali ilgai pykti ant dvidešimt trejų metų moters. Ponia Bonasje matė, kad jis dvejoja.

— Tai kaip, ar pasiryžote? — paklausė ji.

— Bet, mano brangioji, tik pagalvokite, ko jūs iš manęs reikalaujate? Londonas toli nuo Paryžiaus, labai toli, ir, gal būt, vykdydamas jūsų pavestą uždavinį, aš susilauksiu pavojų.

— Na tai kas? Tų pavojų jūs išvengsite!

— Klausykit, ponia Bonasje,— pareiškė pirklys.— Aš griežtai atsisakau — bijau intrigų. Aš jau mačiau Bastiliją. Brrr!.. Baisus daiktas toji Bastilija! Vien pagalvojus apie ją, šiurpuliai bėgioja visu kūnu. Man grasė kankinimais. Ar jūs žinote, kas yra kankinimai? Mediniai kyliai, kuriuos varo tarp kojų pirštų, kol ima kaulai skeldėti. Ne, tikrai, aš nevažiuosiu! O kodėl, po velnių, jūs pati nevažiuojate? Nes iš tikrųjų, man rodos, ligi šiol aš klydau, spręsdamas apie jus: jūs ne moteris, o vyras, ir tai dar vienas pasiučiausiųjų.

— O jūs esate boba, kvaila, atbukėlė boba! Ak, jūs bijote? Gerai! Jeigu jūs tuojau pat nevažiuosite, aš karalienės vardu liepsiu jus suimti ir pasodinti į tą pačią Bastiliją, kurios jūs taip baiminatės.

Bonasje giliai susimąstė; mintimis jis blaiviai pasvėrė,

kieno rūstybė baisesnė: kardinolo ar karalienės. Kardinolo rūstybė kur kas buvo pavojingesnė.

— Liepkite mane suimti karalienės vardu,— tarė jis,— o aš kreipsiuos į jo eminenciją.

Tik dabar ponia Bonasje suprato per toli nuėjusi ir išsigando. Siaubo apimta, ji valandėlę žiūrėjo į šį atbukėlio veidą, kuriame matėsi neįveikiamas persigandusio kvailio pasiryžimas.

— Na gerai, tegul jau ir taip! — tarė ji.— Gal būt, pagaliau ir jūsų tiesa. Vyrai geriau apie politiką nusimano už moteris, o ypač jūs, pone Bonasje, nes jums teko šnekučiuotis su kardinolu. Ir vis dėlto skaudu,— pridūrė ji,— kad mano vyras, kurio meile aš tariausi galinti pasikliauti, taip nemaloniai su manim elgiasi ir nenori patenkinti mano užgaidos.

— Todėl, kad jūsų užgaidos gali per toli nuvesti,— triumfuodamas atsakė Bonasje,— ir aš jų prisibijau.

— Na ką gi! Man teks jų išsižadėti,— tarė ponia Bonasje atsidusdama.— Gerai, nebekalbėsim apie tai.

— Kad bent pasakytumėt man, ką aš turėčiau veikti Londone,— susigriebė Bonasje, truputį per vėlai prisiminęs, kad Rošforas liepė jam iškvosti žmonos paslaptis.

— Kokia nauda, kad jūs žinosit,— atsakė moteris, kuri dėl kažkokio instinktyvaus nepasitikėjimo pasidarė atsargesnė.— Reikėjo vieno menkniekio, kurio kartais įsigeidžia moterys, vieno pirkinio, už kurį buvo galima gerokai uždirbti.

Bet juo atkakliau moteris stengėsi užsiginti, juo stipriau Bonasje įsitikino, kad paslaptis, kurios ji nenori atskleisti, yra labai svarbi. Todėl jis nutarė tuojau pat bėgti pas grafą Rošforą ir pasakyti jam, kad karalienė ieškanti pasiuntinio į Londoną.

— Atleiskite, kad aš jus paliksiu, mieloji ponia Bonasje,— tarė jis.— Mat, nežinodamas, kad jūs ateisite pas mane, sutariau su vienu draugu susitikti. Aš tuojau pat grįšiu, ir jeigu jūs palauksite manęs bent pusę minutės, tai aš, baigęs pokalbį su savo draugu, pareisiu ir, kadangi jau temsta, palydėsiu jus į Luvrą.

— Dėkoju, pone,— atsakė ponia Bonasje.— Jūs nesate toks drąsus, kad galėtumėt būti man kuo nors naudingas. Aš lengvai sugrįšiu į Luvrą ir viena.

— Kaip jums patinka, ponia Bonasje,— tarė buvęs pirklys.— O ar greit vėl pasimatysime? . .

— Tur būt, greit. Tikiuosi, kad kitą savaitę būsiu kiek laisvesnė ir ateisiu sutvarkyti mūsų daiktų, kurie tikriausiai gerokai nukentėjo.

— Gerai, aš jūsų lauksiu. Jūs nepykstate ant manęs?

— Aš? Nė kiek!

— Tad iki greito pasimatymo!

— Iki pasimatymo!

Bonasje pabučiavo savo žmonai ranką ir skubiai išėjo.

— Taip,— tarė ponia Bonasje, kai vyras užtrenkė lauko duris ir ji liko viena,— to dar betrūko, kad šis kvailys taptų kardinolininku! O aš juk patikinau karalienę, pažadėjau nelaimingai savo valdovei... O dieve mano, dieve! Ji dar palaikys mane tokia pat išdavike, kaip tos, kurių knibžda visas dvaras ir kurias atsiuntė šnipinėti karalienės. Na, ponas Bonasje! Niekad aš jūsų per daug nemylėjau, o dabar dar blogiau: aš jūsų neapkenčiu! Ir, dievaži, atsiskaitysiu su jumis!

Betariant šiuos žodžius, staiga pasigirdo beldimasis į lubas, ir ji pakėlė galvą.

— Miela ponia Bonasje,— iš viršaus sušuko jai kažkieno balsas,— atidarykit šonines dureles, ir aš nusileisiu pas jus.

XVIII ◆ *MEILUŽIS IR VYRAS*

— Ak ponia,— tarė d'Artanjanas, įeidamas pro duris, kurias jam atidarė jaunoji moteris,— leiskite jums pasakyti: jūs turite pasigailėjimo vertą vyrą.

— Tai jūs girdėjote mūsų pokalbį? — gyvai paklausė ponia Bonasje, neramiai žiūrėdama į d'Artanjaną.

— Nuo pradžios iki galo.

— Bet kuriuo gi būdu, dieve mano?

— Tik man vienam žinomu būdu, kurio dėka aš taip pat girdėjau ir dar gyvesnį jūsų pasikalbėjimą su kardinolo sekliais.

— Ir ką jūs supratote iš to mūsų pokalbio?

— Tūkstantį įvairių dalykų: pirmiausia, kad, laimė, jūsų vyras yra bukagalvis ir kvailys; paskui, kad jūs turite rūpesčių, o aš tuo esu labai patenkintas, nes čia man pasitaiko proga pasiūlyti jums savo paslaugas, o regi dievas, kad aš dėl jūsų pasiruošęs šokti į ugnį; ir pagaliau tai, kad karalienei reikia drąsaus, protingo ir ištikimo žmogaus, kuris nuvyktų jos reikalu į Londoną. Aš turiu bent jau dvi iš tų trijų savybių ir laukiu jūsų įsakymų.

Ponia Bonasje nieko neatsakė, bet jos širdis smarkiai plakė iš džiaugsmo, ir jos akyse sužibo slapta viltis.

— O kas gi man laiduos už jus,— paklausė ji,— jeigu aš sutiksiu pavesti jums šią užduotį?

— Mano meilė jums. Na, sakykite, liepkite: ką reikia daryti?

— Dieve mano, dieve mano! — sušnibždėjo moteris.— Ar aš galiu patikėti jums tokią paslaptį? Juk jūs dar beveik vaikas!

— Matau, jums reikia, kad kas nors už mane laiduotų.

— Prisipažįstu, kad man būtų daug ramiau.

— Pažįstate Atą?

— Ne.

— Portą?

— Ne.

— Aramį?

— Ne. Kas jie, tie ponai?

— Karaliaus muškietininkai. O gal pažįstate poną de Trevilį, jų kapitoną?

— O taip! Jį aš pažįstu, ne asmeniškai, bet daug kartų girdėjau karalienei apie jį pasakojant, kaip apie narsų ir kilnų bajorą.

— Jūs, tikiuosi, nebijote, kad jis išduos jus kardinolui?

— O, žinoma, ne!

— Gerai, atskleiskite jam savo paslaptį ir paklauskite jį, ar galite man ją patikėti, kad ir kokia svarbi, brangi ir baisi ji būtų.

— Bet tai ne mano paslaptis, ir aš neturiu teisės jos atskleisti...

— Jūs ką tik norėjote ją patikėti ponui Bonasje,— įsižeidęs tarė d'Artanjanas.

— Taip, kaip patikimas laiškas medžio drevei, karvelio sparnui, šuns kaklasaičiui.

— Na, o aš... Juk matote, kad aš jus myliu!

— Jūs taip sakote.

— Aš esu doras žmogus!

— Tikiu.

— Aš drąsus!

— O, dėl to aš esu tikra!

— Tad išmėginkite mane.

Ponia Bonasje, vis dar abejodama, pažvelgė į jaunuolį. Bet jo akyse švietė tokia ugnis, balsas skambėjo taip įtikinamai, kad ji negalėjo juo nepasitikėti. O, be to, kitos išeities nebuvo, teko rizikuoti viskuo. Karalienę lygiai galėjo pražudyti per didelis atsargumas, kaip ir per didelis pasitikėjimas. Be to,— reikia tai pripažinti,— ją paskatino ryžtis ir prabilti dar tas nesąmoningas jausmas, kuris ją traukė prie šio jaumo apgynėjo.

— Klausykite,— tarė ji,— aš nusileidžiu jūsų prašymams ir pasitikiu jumis. Bet aš prisiekiu dievu, kuris mus girdi: jeigu jūs išduosite mane, tai nors mano priešai ir atleistų man, aš vis tiek nusižudysiu, ir jūs būsite mano mirties kaltininkas.

— O aš,— tarė d'Artanjanas,— prisiekiu jums dievu, kad, jeigu mane sugaus vykdant jūsų duotus įsakymus, aš verčiau mirsiu, bet neišplepėsiu ir nepadarysiu nieko, kas galėtų kam nors pakenkti.

Tada jaunoji moteris atskleidė jam tą baisią paslaptį, kurios dalį jis jau buvo atsitiktinai sužinojęs ant tilto prie Samaritietės.

Tai buvo sykiu ir nebylus juodviejų meilės pareiškimas.

D'Artanjanas spinduliavo džiaugsmu ir pasididžiavimu. Ta paslaptis, kurią jis sužinojo, ta moteris, kurią jis mylėjo, šis pasitikėjimas ir meilė pavertė jį milžinu.

— Aš važiuoju,— tarė jis,— tučtuojau važiuoju.

— Kaip tai važiuojate! — sušuko ponia Bonasje.— O jūsų pulkas, o kapitonas?

— Prisiekiu savo siela, jūs privertėt mane viską užmiršti, brangioji Konstancija! Taip, jūsų tiesa, man reikia gauti leidimą.

— Štai dar viena kliūtis! — liūdnai sušnabždėjo ponia Bonasje.

— O, šitą kliūtį,— kiek pagalvojęs sušuko d'Artanjanas,— aš nugalėsiu, būkite rami!

— Kaip?

— Dar šį vakarą aš nueisiu pas poną de Trevilį ir paprašysiu, kad jis išrūpintų man tą malonę iš savo pusbrolio pono Dezesaro.

— O dabar dar vienas dalykas...

— Koks? — paklausė d'Artanjanas, matydamas, kad ponia Bonasje nesiryžta tęsti toliau.

— Jūs, gal būt, neturite pinigų?

— „Gal būt" — bereikalingas žodis,— tarė šypsodamasis d'Artanjanas.

— Jeigu taip,— tęsė ponia Bonasje, atidarydama spintą ir ištraukdama iš ten kapšelį, kurį prieš pusvalandį taip meiliai glamonėjo jos vyras,— paimkite šitą kapšelį.

— Kardinolo kapšelį! — garsiai nusikvatodamas, sušuko d'Artanjanas, kuris, kaip atsimenam, išėmęs grindų lenteles, žodis į žodį buvo girdėjęs pirklio ir jo žmonos pasikalbėjimą.

— Taip, kardinolo kapšelį,— atsakė ponia Bonasje,— ir kaip matote, jis gan padoriai atrodo.

— Po velnių! — sušuko d'Artanjanas.— Tai bus dvigubai linksmiau: išgelbėti karalienę jo eminencijos pinigais!

— Jūs esate malonus ir meilus jaunuolis,— tarė ponia Bonasje.— Tikėkite, kad josios didenybė neliks jums skolinga.

— O, aš jau esu gausiai atlygintas! — sušuko d'Artanjanas.— Aš jus myliu, jūs leidžiate man tai pasakyti. Tai tokia laimė, kokios aš nedrįsau tikėtis!

— Tyliau! — sudrebėjusi tarė ponia Bonasje.

— Kas yra?

— Kažkas kalbasi gatvėje.

— Iš balso tai...

— Mano vyras. Taip, aš pažinau!

D'Artanjanas pribėgo prie durų ir užstūmė sklendę.

— Jis neįeis, kol aš išeisiu. O kai manęs nebus, jūs atidarysite jam duris.

— Bet ir aš turėčiau pasišalinti. Kaipgi aš jam paaiškinsiu, kur dingo pinigai, jei liksiu čia?

— Jūsų tiesa, reikia išeiti.

— Išeiti, bet kaip? Jis mus pamatys.

— Tad reikia lipti pas mane.

— Ak! — sušuko ponia Bonasje,— jūs tai sakote tokiu tonu, jog man net baisu darosi.

Ponia Bonasje ištarė tuos žodžius su ašaromis akyse. D'Artanjanas pamatė tas ašaras ir sumišęs, susigraudinęs puolė prieš ją ant kelių.

— Pas mane,— tarė jis,— jūs būsite saugi kaip šventykloje, duodu bajoro žodį.

— Eime,— tarė ji.— Aš tikiu jumis, mano drauge.

D'Artanjanas atsargiai atstūmė sklendę, ir abu lengvi kaip šešėliai įslinko pro dureles į koridorių, tyliai užkopė laiptais ir įėjo į d'Artanjano kambarį.

Atsidūręs savo kambary, kad būtų saugiau, jaunuolis užrėmė duris; paskui abu priėjo prie lango, ir pro langinės plyšį pamatė poną Bonasje, besikalbantį su kažkokiu žmogum, kuris buvo apsigaubęs apsiaustu.

Pamatęs šį žmogų su apsiaustu, d'Artanjanas pašoko ir, pusiau ištraukęs špagą, puolė prie durų.

Tai buvo žmogus iš Mengo.

— Ką jūs darote? — sušuko ponia Bonasje.— Jūs pražudysite mus!

— Juk aš prisiekiau šį žmogų nukauti! — atsakė d'Artanjanas.

— Jūsų gyvybė pavesta kitiems ir šiuo metu jums nebepriklauso. Karalienės vardu aš draudžiu jums leistis į bet kokį pavojų, išskyrus tuos, kurie jus gali ištikti kelionėje.

— O savo vardu nieko man neįsakote?

— Savo vardu,— tarė ponia Bonasje, smarkiai susijaudinusi,— savo vardu aš jus maldauju to paties. Bet pasiklausykim — man rodos, jie kalba apie mane.

D'Artanjanas priėjo prie lango ir atidžiai įsiklausė.

Ponas Bonasje jau pravėrė savo buto duris ir, matydamas, kad kambarys tuščias, sugrįžo prie žmogaus su apsiaustu, kurį buvo palikęs vieną.

— Jinai išėjusi,— tarė jis.— Matyt, sugrįžo į Luvrą.

— Ar jūs esate tikras,— paklausė svetimšalis,— kad ji nenumanė, ko jūs išėjote?

— Ne,— atsakė savim pasitikįs Bonasje.— Ji didelė lengvatikė.

— O jaunasis gvardietis namie?

— Nemanau. Kaip matote, langinės uždarytos, ir joks šviesos spindulys nesiskverbia pro plyšius.

— Vis tiek reikėtų įsitikinti.

— O kaip?

— Pabelsti į duris.

— Aš paklausiu jo tarną.

— Eikite.

Bonasje grįžo į savo kambarį, išėjo pro tas pačias duris, pro kurias neseniai paspruko abu pabėgėliai, priėjo prie d'Artanjano durų ir pasibeldė.

Niekas neatsiliepė. Planše buvo perleistas Portui, kuris tą vakarą norėjo pasipuikuoti. O d'Artanjanas nerodė jokių gyvybės ženklų.

Kai Bonasje krumpliu pasibeldė į duris, mūsų jaunųjų žmonių širdys suspurdėjo krūtinėje.

— Nėra nė gyvos dvasios,— tarė Bonasje.

— Vis tiek geriau užeikime pas jus. Ten bus saugiau, negu ant slenksčio.

— Ak, dieve mano! — sušuko ponia Bonasje.— Dabar mes nieko neišgirsime.

— Priešingai,— tarė d'Artanjanas,— mes dar geriau girdėsime.

D'Artanjanas išėmė tris ar keturias grindų plyteles, ir jo kambarys tapo panašus į Dionizo[1] ausį; paskui patiesė kilimą ant grindų, atsiklaupė ir davė ženklą ponia Bonasje irgi pasilenkti ties šia anga.

— Jūs tikrai žinote, kad nieko nėra namie? — paklausė nepažįstamasis.

— Garantuoju,— atsakė Bonasje.

— Ir jūs manote, kad jūsų žmona...

— Sugrįžo į Luvrą.

— Nesikalbėjusi daugiau su niekuo, tik su jumis?

— Esu tikras.

— Tai labai svarbu, suprantate?

— Vadinasi, žinia, kurią aš jums pranešiau, yra svarbi?..

— Labai svarbi, neslėpsiu to nuo jūsų, mano mielas Bonasje.

— Ir kardinolas bus manim patenkintas?

— Neabejoju.

— Didysis kardinolas!

— Ar jūs esate tikras, kad jūsų žmona, kalbėdama su jumis, neminėjo jokių vardų?

— Rodos, ne...

— Ar ji neminėjo nei ponios de Ševrez, nei hercogo Bekingemo, nei ponios de Verne?

— Ne, ji man tik sakė norinti pasiųsti mane į Londoną vieno žymaus asmens reikalu.

— Išdavikas! — sušnabždėjo ponia Bonasje.

— Tylėkite! — tarė d'Artanjanas, imdamas ją už rankos, kurios ji, to nejusdama, neatitraukė.

— Ir vis dėlto,— pridūrė žmogus su apsiaustu,— jūs

---

[1] Sirakūzų tironas Dionizas Senasis (405—367 pr. m. e.) uolose įsiruošdavo vietą, iš kur klausydavosi kalinių pokalbių.

esate neišmanėlis. Reikėjo apsimesti, kad sutinkat atlikti šią užduotį. Dabar turėtumėt laišką, valstybė, kuriai grasinama, būtų išgelbėta, o jūs...

— O aš?

— O jūs... būtumėt gavę iš kardinolo bajoro titulą.

— Ar jis jums tai sakė?

— Taip, aš žinau, kad jis norėjo jus pradžiuginti šia staigmena.

— Būkite ramus,— tarė Bonasje.— Mano žmona mane dievina, ir dar nevėlu.

— Kvailys! — sušnabždėjo ponia Bonasje.

— Tylėkite! — tarė d'Artanjanas, stipriau spausdamas jos ranką.

— Kaip tai „dar nevėlu"? — paklausė žmogus su apsiaustu.

— Aš nuvyksiu į Luvrą, iškviesiu ponią Bonasje, pasakysiu, kad apsigalvojęs priimu jos pasiūlymą, gausiu laišką ir skubiai nubėgsiu pas kardinolą.

— Gerai. Skubėkite. Netrukus aš grįšiu pasiteirauti, kaip jums pasisekė žygis.

Nepažįstamasis išėjo.

— Niekšas! — tarė ponia Bonasje, apdovanodama savo vyrą dar ir šiuo epitetu.

— Tylėkite! — vėl pakartojo d'Artanjanas, dar stipriau spausdamas jos ranką.

Staiga baisus riksmas pertraukė d'Artanjano ir ponios Bonasje mintis. Mat, jos vyras pastebėjo, kad dingo kapšelis su pinigais, ir ėmė šauktis pagalbos.

— O, dieve mano! — sušuko ponia Bonasje.— Jis sukels visą kvartalą.

Bonasje šaukė ilgai, bet kadangi panašūs šauksmai, dažnai girdimi, nieko neatkvietė į Duobkasių gatvę, o, be to, pirklio namai jau kuris laikas turėjo gana blogą vardą, tad Bonasje, matydamas, jog niekas neateina, pats išbėgo iš namų vis rėkdamas, ir dar ilgai girdėjosi jo balsas, tolstąs Diubako gatvės link.

— O dabar, kai jo nėra, laikas ir jums pasišalinti,— tarė ponia Bonasje.— Drąsos, o svarbiausia — atsargumo! Ir atsiminkite, kad jūs priklausote karalienei.

— Jai ir jums! — sušuko d'Artanjanas.— Nesirūpinkit, gražioji Konstancija, aš sugrįšiu nusipelnęs jos dėkingumą, bet ar pelnysiu ir jūsų meilę?

Jaunoji moteris nieko neatsakė, bet už ją kalbėjo skaisčiai nuraudę jos skruostai. Po kelių sekundžių d'Artanjanas išėjo, irgi apsisiautęs plačiu apsiaustu, iš po kurio kovingai kyšojo ilgos špagos makštys.

Ponia Bonasje ilgai jį lydėjo tuo meiliu žvilgsniu, kuriuo moteris lydi mylimą vyrą. Bet kai jis dingo už gatvės kampo, ji puolė ant kelių, sudėjusi rankas:

— O dieve! — sušuko ji.— Apsaugok karalienę, apsaugok mane!

XIX ◆ *ŽYGIO PLANAS*

D'Artanjanas nuėjo tiesiai pas poną de Trevilį. Jis žinojo, kad po kelių minučių tas prakeiktas nepažįstamasis bus jau įspėjęs kardinolą, kurio agentu jis, matyt, buvo. Tad jis visai teisingai nusprendė, kad negalima gaišti nė vienos akimirkos.

Jaunuolio širdis buvo kupina džiaugsmo. Jam pasitaikė proga kartu įsigyti ir garbę, ir nemaža pinigų, o svarbiausia, ši proga, lyg pirmas padrąsinimas, suartino jį su moterim, kurią jis dievino. Tuo būdu šis atsitiktinumas kone iš karto suteikė jam daugiau, negu jis būtų drįsęs prašyti apvaizdą.

Ponas de Trevilis buvo svetainėje su nuolatiniais savo kilmingais draugais. D'Artanjanas, kurį visi žinojo esant artimą žmogų, nuėjo tiesiai į jo kabinetą ir liepė pranešti, kad laukiąs jo svarbiu reikalu.

Vos prabėgo penkios minutės, ponas de Trevilis jau atskubėjo. Tik pažvelgęs į džiaugsmu spindintį jo veidą, gerbiamasis kapitonas suprato, kad tikrai įvyko kažkas nauja.

Visu keliu d'Artanjanas klausė save, ar atvirai pasipasa-

koti ponui de Treviliui, ar tiktai paprašyti jį leidimo slaptam reikalui. Tačiau ponas de Trevilis visad buvo jam toks palankus, toks ištikimas karaliui ir karalienei ir taip visa širdim neapkentė kardinolo, jog jaunuolis nutarė viską jam pasakyti.

— Jūs norėjote mane matyti, jaunasis mano drauge? — paklausė ponas de Trevilis.

— Taip, pone,— atsakė d'Artanjanas,— ir jūs, tikiuosi, atleisite man už sutrukdymą, kai sužinosite, koks tai svarbus dalykas.

— Sakykit, aš jūsų klausau.

— Kalba eina,— atsakė d'Artanjanas, nuleisdamas balsą,— apie karalienės garbę, o gal ir jos gyvybę.

— Ką jūs sakote? — sušuko ponas de Trevilis, apsidairydamas aplink, nes norėjo įsitikinti, ar jie vieni, ir vėl metė klausiamą žvilgsnį į d'Artanjaną.

— Aš sakau, pone,— tęsė d'Artanjanas,— kad atsitiktinai sužinojau paslaptį...

— Kurią jūs, jaunuoli, tikiuosi, išsaugosit, net jeigu jums reiktų ir gyvybę paaukoti.

— Tačiau turiu jums, pone, ją atskleisti, nes jūs vienas tegalite padėti atlikt uždavinį, kurį man pavedė jos didenybė.

— Ar ši paslaptis jūsų?

— Ne, pone. Tai karalienės paslaptis.

— Ar jos didenybė jums leido ją man patikėti?

— Ne, pone, priešingai: man įsakyta griežtai ją saugoti.

— Tai kodėl jūs norite atskleisti ją man?

— Todėl, kad be jūsų, kaip aš sakiau, nieko negaliu padaryti ir bijau, kad jūs atsisakysite patenkinti mano prašymą, nežinodamas, kuriuo tikslu prašau jūsų malonės.

— Pasilaikykit savo paslaptį, jaunuoli, ir pasakykit man, ko norite.

— Aš noriu, kad iš pono Dezesaro jūs gautumėt man penkiolika dienų atostogų.

— Kada?

— Šiąnakt.

— Jūs išvažiuojate iš Paryžiaus?

— Taip, vykstu atlikti tai, kas man pavesta.

— Ar galite man pasakyti, kur?

— Į Londoną.

— Ar kas nors suinteresuotas, kad jūs nepasiektumėt savo tikslo?

— Kardinolas, man rodos, atiduotų viską pasaulyje, kad tik man sutrukdytų.

— Ir jūs vykstate vienas?

— Vienas.

— Jei taip, tai nenuvyksite toliau Bondi, duodu jums Trevilio žodį.

— Kodėl?

— Jus nužudys.

— Aš mirsiu, atlikdamas savo pareigą.

— Bet liks neįvykdyta tai, kas jums pavesta.

— Tai tiesa. . .— atsakė d'Artanjanas.

— Tikėkit manimi,— tarė de Trevilis.— Tokiems žygiams reikia bent keturių vyrų, kad vienas pasiektų nurodytą vietą.

— Taip, jūsų tiesa, pone,— tarė d'Artanjanas.— Tačiau jūs pažįstate Atą, Portą ir Aramį ir žinote, kad aš galiu jais pasikliauti.

— Neatidengęs jiems paslapties, kurios ir aš nepanorau žinoti?

— Mes esame prisiekę visam gyvenimui aklai vienas kitu pasitikėti ir visada vienas dėl kito aukotis. Be to, jūs galite jiems pasakyti, kad visiškai manim pasitikite, o tada ir jie pasikliaus.

— Aš galiu pasiųsti kiekvienam iš jų penkiolikos dienų atostogų leidimus, štai ir viskas: Atas, kurį tebekankina žaizda, gaus leidimą vykti į Foržo maudykles; Portas ir Aramis palydės savo draugą, kurio jie nenori palikti tokioj sunkioj būklėj. Pasiųsdamas jiems atostogų leidimus, aš įrodysiu, kad pritariu jų kelionei.

— Dėkoju, pone. Jūs esate be galo geras.

— Tučtuojau eikite pas juos. Šiąnakt viskas turi būti

atlikta. O, beje! Pirmiausia parašykite prašymą ponui Dezesarui. Gal būt, jus jau seka šnipas, todėl šis jūsų atsilankymas, apie kurį tikriausiai jau žino kardinolas, tuo būdu bus pateisintas.

D'Artanjanas parašė prašymą, ir ponas de Trevilis, imdamas jį iš jaunuolio rankų, patikino, kad ligi antros valandos ryto visi keturi atostogų leidimai būsią pasiųsti keleiviams į namus.

— Būkite toks geras, pone, ir nusiųskite mano leidimą pas Atą,— tarė d'Artanjanas.— Bijau, kad, grįžęs namo, galiu užtikti kokią nemalonią staigmeną.

— Gerai, nesirūpinkit. Na, sudie ir laimingos kelionės! Beje! . .— sušuko ponas de Trevilis, kviesdamas jį atgal.

D'Artanjanas sugrįžo.

— O pinigų ar turite?

D'Artanjanas sužvangino kapšeliu, kurį turėjo kišenėje.

— Pakankamai? — paklausė ponas de Trevilis.

— Trys šimtai pistolių.

— Puiku. Su šiais pinigais galima nuvykti į pasaulio kraštą. Keliaukite! . .

D'Artanjanas nusilenkė ponui de Treviliui, kuris jam padavė ranką. Jaunuolis paspaudė ją su pagarbiu dėkingumu. Nuo pat atvykimo į Paryžių jis negalėjo atsigėrėti šiuo puikiu žmogum, kuris visada jam atrodė kilnus, garbingas ir didžiadvasis.

Pirmiausia d'Artanjanas apsilankė pas Aramį. Jis nebuvo nuėjęs pas savo draugą nuo ano atmintino vakaro, kai sekė ponią Bonasje. Dar daugiau: nuo to laiko jis retai kada sutikdavo jaunąjį muškietininką, ir kiekvieną kartą, pamatęs jį, pastebėdavo jo veide kažkokio gilaus liūdesio žymes.

Ir šį vakarą Aramis dar nemiegojo ir buvo paniuręs, susimąstęs. D'Artanjanui pasiteiravus, kokios šio gilaus liūdesio priežastys, Aramis ėmė teisintis turįs sekančiai savaitei parašyti lotynų kalba komentarą aštuonioliktajam šv. Augustino skyriui ir dėl to esąs didžiai susirūpinęs.

Abiem draugam taip besikalbant, įėjo pono de Trevilio tarnas ir padavė užantspauduotą paketą.

— Kas čia? — paklausė Aramis.

— Atostogų leidimas, kurio jūs prašėte,— atsakė tarnas.

— Juk aš neprašiau jokio leidimo!

— Tylėkite ir paimkite,— tarė d'Artanjanas.— O štai jums, mano drauguži, pusė pistolio už triūsą. Pasakykite ponui de Treviliui, kad ponas Aramis nuoširdžiai jam dėkoja. Galite eiti.

Tarnas nusilenkė iki žemės ir išėjo.

— Ką tai reiškia?— paklausė Aramis.

— Pasiimkite visa, ko reikia penkiolikos dienų kelionei, ir eikite drauge su manim.

— Bet šiuo metu aš negaliu išvykti iš Paryžiaus, nežinodamas...

Aramis nutilo.

— Kas atsitiko jai, ar ne tiesa? — paklausė d'Artanjanas.

— Kam?

— Moteriai, kuri čia buvo. Moteriai su išsiuvinėta nosinaite.

— Kas jums sakė, kad čia buvo moteris? — mirtinai išbaldamas, paklausė Aramis.

— Aš ją mačiau.

— Ir žinote, kas ji?

— Rodos, kad numanau...

— Klausykit,— tarė Aramis.— Kadangi jūs tiek daug žinote, tai, gal būt, žinote, kas ištiko tą moterį?

— Manau, kad ji sugrįžo į Turą.

— Į Turą? Taip, tai tiesa. Jūs ją pažįstate. Bet kaipgi ji galėjo sugrįžti į Turą, nieko man nepasakiusi?

— Todėl, kad bijojo būti sulaikyta.

— Kodėl ji man nepranešė?

— Todėl, kad bijojo jus sukompromituoti.

— D'Artanjanai! Jūs man grąžinat gyvybę! — sušuko Aramis.— Aš maniau, kad ji mane niekina, apgaudinėja. Aš buvau toks laimingas, vėl ją pamatęs! Negalėjau tikėtis, kad ji rizikuotų dėl manęs savo laisve. Bet ko gi ji buvo sugrįžusi į Paryžių?

— Dėl tos pačios priežasties, dėl kurios mes šiandien vykstame į Angliją.

— O kokia gi tai priežastis?

— Kada nors sužinosite, Arami. Šiuo tarpu aš susilaikysiu nuo bereikalingų žodžių, pasekdamas teologo dukterėčios pavyzdžiu.

Aramis nusišypsojo; jis prisiminė pasaką, kurią vieną vakarą buvo pasakojęs savo draugams.

— Na ką gi! Jeigu ji išvažiavo iš Paryžiaus, ir jūs dėl to esate tikras, d'Artanjanai, tai ir man niekas nebekliudo, ir aš pasiruošęs vykti su jumis. Jūs sakėte, kad mes tuojau vykstame?..

— Tuo tarpu pas Atą, ir, jeigu ketinate eiti drauge, prašyčiau skubėti, nes mes ir taip sugaišome daug laiko. Beje, pasakykite ir Bazenui...

— Ar Bazenas vyks su mumis? — paklausė Aramis.

— Gal būt. Šiaip ar taip, būtų gera, kad jis mus palydėtų pas Atą.

Aramis pašaukė Bazeną ir liepė jam ateiti paskui juos pas Atą.

— Na, tai keliaukim,— tarė jis, pasiimdamas apsiaustą, špagą, tris pistoletus ir be reikalo išrausęs tris ar keturis stalčius, be neras kokį užsimetusį pistolį. Įsitikinęs, kad toks ieškojimas visiškai bergždžias, jis nusekė paskui d'Artanjaną, mintimis klausdamas save, iš kur šis jaunas gvardietis taip puikiai žino, kaip ir jis, kas buvo toji pas jį viešėjusi moteris, ir geriau už jį patį žino, kur ta moteris išvyko.

Prieš pat išeinant, Aramis padėjo d'Artanjanui ranką ant peties ir, įsmeigęs į jį akis, paklausė:

— Jūs niekam nekalbėjot apie šią moterį?

— Niekam.

— Net Atui ir Portui?

— Nė žodžio neužsiminiau.

— Puiku.

Ir dabar jau ramus dėl šio svarbaus dalyko, Aramis žengė toliau su d'Artanjanu, ir netrukus abu įėjo pas Atą.

Jie rado jį vienoje rankoje belaikantį atostogų leidimą, o kitoje — pono de Trevilio laišką.

— Ar galite man paaiškinti, ką reiškia šis atostogų leidimas ir šis laiškas, kuriuos aš ką tik gavau? — nustebęs paklausė Atas.

„Mano mielas Atai, kadangi jūsų sveikatai būtinai to reikia, aš sutinku, kad jūs penkiolika dienų pailsėtumėt. Važiuokite į Foržo maudykles arba į tas, kurios jums patinka. Linkiu greit pasveikti.

Jums palankus
Trevilis"

— Šis leidimas ir laiškas rodo, kad jums, Atai, reikia vykti su manim.

— Į Foržo maudykles?

— Ten, arba kur nors kitur.

— Karaliaus labui?

— Karaliaus arba karalienės. Argi mes nesame jų didenybių tarnai?

Kaip tik tą akimirką įėjo Portas.

— Po velnių! — tarė jis.— Na, ir keistas dalykas! Nuo kada muškietininkai leidžiami atostogų, jiems to neprašant?

— Nuo to laiko,— atsakė d'Artanjanas,— kai jie turi draugų, kurie už juos prašo.

— Šit kaip! — tarė Portas.— Čia, matyt, yra kas nors nauja?

— Taip, mes iškeliaujame,— pareiškė Aramis.

— Į kurį kraštą? — paklausė Portas.

— Dievaži, aš nedaug težinau,— atsakė Atas.— Klausk d'Artanjaną.

— Į Londoną, ponai,— pareiškė d'Artanjanas.

— Į Londoną! — sušuko Portas.— O ką gi mes veiksime Londone?

— To aš negaliu pasakyti, ponai. Jums teks pasitikėti manim.

— Bet į Londoną važiuoti,— pasakė Portas,— reikia pinigų, o aš jų neturiu.

— Ir aš,— tarė Aramis.

— Ir aš,— pridūrė Atas.

— O aš jų turiu! — pasakė D'Artanjanas, ištraukdamas iš kišenės savo lobį ir dėdamas jį ant stalo.— Šiame maišelyje yra trys šimtai pistolių. Pasiimkime kiekvienas po septyniasdešimt penkis. Jų užteks nuvykti į Londoną ir sugrįžti. Beje, nesirūpinkit, mes ne visi pasieksim Londoną.

— O kodėl gi?

— Todėl, kad kai kurie iš mūsų tikriausiai pasiliks pakeliui.

— Nejaugi mes vykstame į tikrą žygį?

— Ir dargi į labai pavojingą, turiu jus įspėti.

— Po šimts! — sušuko Portas.— Na, jeigu jau mes rizikuojame netekti galvos, tai aš bent norėčiau žinoti, už ką?

— Ar daug iš to laimėsi? — paklausė Atas.

— Vis dėlto,— pareiškė Aramis,— aš pritariu Portui.

— O karalius ar pratęs jums duoti ataskaitą? Ne. Jis tiesiog sako jums: ponai, Gaskonijoj ar Flandrijoj kovojama, traukite į kovą, ir jūs einate. Už ką? Dėl to jūs sau nė galvos nekvaršinat.

— D'Artanjanas teisus,— tarė Atas.— Štai trys mūsų atostogų leidimai, kuriuos atsiuntė ponas de Trevilis, ir trys šimtai pistolių, kuriuos nežinau kas atsiuntė. Eime žūti ten, kur mus siunčia. Ar verta tiek daug klausinėti? D'Artanjanai, aš pasiruošęs vykti su tavim.

— Ir aš,— pritarė Portas.

— Ir aš,— sutiko Aramis.— Beje, aš mielai išvykstu iš Paryžiaus: man reikia šiek tiek išsiblaškyti.

— Na, progų išsiblaškyti turėsite, ponai. Būkite ramūs! — užtikrino d'Artanjanas.

— O dabar sakyk, kada išvykstame? — paklausė Atas.

— Tuojau pat,— atsakė d'Artanjanas.— Negalima gaišti nė minutės.

— Ei, Grimo, Planše, Musketonai, Bazenai! — šūktelėjo keturi jaunuoliai savo tarnus.— Ištepkite batus ir atveskite arklius!

Anuomet kiekvienas muškietininkas savo ir tarno arklį laikė vyriausioje būstinėje, tarsi kareivinėse.

Planše, Grimo, Musketonas ir Bazenas paskubomis išbėgo.

— Dabar paruoškime žygio planą,— tarė Portas.— Kur pirmiausia vykstame?

— Į Kale,— atsakė D'Artanjanas.— Tai tiesiausias kelias į Londoną.

— Jeigu taip,— pradėjo Portas,— tai šit kokia mano nuomonė.

— Kalbėk.

— Keturi žmonės, keliaują drauge, gali sukelti įtarimą. D'Artanjanas kiekvienam iš mūsų nurodys, ką daryti. Aš išjosiu pirmas Bulonės link kelio apžiūrėti. Atas išjos po dviejų valandų Amjeno keliu; Aramis seks paskui mus pro Nuajoną, o pats d'Artanjanas jos tuo keliu, kuriuo norės, persivilkęs Planše drabužiais; tuo tarpu Planše jos su mumis, apsivilkęs d'Artanjano gvardiečių dalinio uniforma.

— Ponai,— tarė Atas,— o aš manau, kad panašaus reikalo niekad neverta pavesti tarnams; net bajoras kartais gali išduoti paslaptį, o tarnas beveik visuomet ją parduoda.

— Porto planas man atrodo nevykęs,— pareiškė d'Artanjanas,— todėl, kad aš nė pats nežinau, ką turiu jums nurodyti. Aš gabenu laišką, štai ir viskas. Neturiu ir negaliu padaryti trijų šio laiško nuorašų, nes jis užantspauduotas. Tad, mano manymu, reikia joti visiems kartu. Tas laiškas čia, šitoje kišenėje.— Ir jis parodė, kurioje kišenėje laiškas.— Jei mane užmuš, vienas iš jūsų paims jį, ir jūs keliausite toliau; jei ir jį užmuš, ateis eilė antram, ir taip toliau. Kad bent vienas atvyktų į vietą. Štai kas svarbu.

— Bravo, d'Artanjanai! Pritariu tavo nuomonei, — tarė Atas.— Pagaliau reikia būti nuosekliems. Aš vykstu į maudykles, jūs mane lydite. Vietoj Foržo vandenų aš vykstu į pajūrį — juk aš galiu laisvai pasirinkti. Sakysime, mus nori sulaikyti,— aš parodau pono de Trevilio laišką, o jūs atostogų leidimus. Mus puola — mes ginamės, mus teisia, o mes atkakliai tvirtiname, kad neturėjome kito tikslo, kaip

keletą kartų pasinerti į jūrą. Su keturiais žmonėmis skyrium lengva susidoroti, o keturi žmonės drauge — tai jau būrys. Mes savo keturis tarnus apginkluosime pistoletais ir muškietomis; tegul prieš mus pasiųs armiją — mes stosime į mūšį, o kas išliks gyvas, kaip sako d'Artanjanas, tas nugabens laišką.

— Gerai pasakyta! — sušuko Aramis.— Tu ne dažnai kalbi, Atai, bet kai prabyli, tai lyg šventas Jonas Auksaburnis. Aš priimu Ato planą. O tu, Portai?

— Ir aš,— atsakė Portas,— jei d'Artanjanas jam pritaria. D'Artanjanui pavestas laiškas, todėl jis savaime yra šio žygio vadas; tegul jis sprendžia, o mes vykdysime.

— Tad štai,— tarė d'Artanjanas,— aš nusprendžiau, kad mes priimame Ato planą ir po pusvalandžio išvykstame.

— Priimta! — choru sušuko trys muškietininkai.

Ir kiekvienas, ištiesęs ranką, atsiskaitė iš maišelio po septyniasdešimt penkis pistolius ir ėmė ruoštis sutartą valandą išjoti.

XX ◆ *KELIONĖ*

Antrą valandą ryto mūsų keturi nuotykių ieškotojai išvyko iš Paryžiaus pro Sen-Deni vartus. Kol dar buvo naktis, jie jojo tylėdami; prieš savo valią jie nesmagiai jautėsi tamsoje, ir visur jiems vaidenosi spąstai.

Bet vos sušvito pirmieji dienos spinduliai, draugų liežuviai atsirišo: kartu su saule grįžo ir linksmumas. Jie jautėsi tarytum kautynių išvakarėse: širdys stipriau plakė, akys juokėsi. Buvo jaučiama, kad gyvenimas, su kuriuo, gal būt, teks atsisveikinti, vis dėlto yra neblogas dalykas.

Tiesą sakant, raitelių būrys atrodė gan įspūdingai: juodi muškietininkų arkliai, tvirta jų eisena — eskadrone įgytas šių kilnių kario bičiulių įprotis eiti lygiu žingsniu — būtų savaime išdavę net griežčiausiai saugojamą inkognito.

Užpakaly sekė tarnai, apsiginklavę iki dantų.

Viskas sekėsi gerai iki Šantilji, kur jie atvyko apie aštuntą valandą ryto. Čia reikėjo papusryčiauti. Jie nušoko nuo žirgų prie viešbučio, kurio iškaboje buvo atvaizduotas šv. Martynas, atiduodąs elgetai pusę savo apsiausto. Tarnams buvo įsakyta nenubalnoti arklių ir būti pasiruošusiems tuojau pat joti toliau.

Draugai įėjo į bendrą kambarį ir susėdo už stalo.

Prie to paties stalo sėdėjo ir pusryčiavo kažkoks bajoras, ką tik atvykęs Damarteno keliu. Jis užmezgė kalbą apie lietų ir gražų orą. Mūsų keleiviai jam atsakė. Jis išgėrė į jų sveikatą. Jie mandagiai jam atsilygino tuo pačiu.

Bet tuo metu, kai Musketonas įėjo pranešti, kad arkliai paruošti, ir visi kėlėsi nuo stalo, nepažįstamasis pasiūlė Portui išgerti į kardinolo sveikatą. Portas atsakė, kad jis noriai išgersiąs, jei nepažįstamasis savo ruožtu sutiksiąs išgerti į karaliaus sveikatą. Nepažįstamasis sušuko, kad jis nežinąs kito karaliaus, išskyrus jo eminenciją. Portas pavadino jį girtuokliu. Nepažįstamasis išsitraukė špagą.

— Jūs kvailai pasielgėt,— tarė Atas.— Bet nieko nepadarysi, dabar jau vėlu trauktis atgal. Nukaukite šį žmogų ir kaip galima greičiau pasivykite mus.

Ir visi trys, užšokę ant arklių, pasileido joti, kiek tik arkliai įkabina, o tuo tarpu Portas žadėjo priešininkui prakiurdinti jį visais fechtavimosi mene žinomais būdais.

— Vieno jau nebėra! — nušuoliavęs penkis šimtus žingsnių, tarė Atas.

— Bet kodėl šis žmogus prikibo prie Porto, o ne prie kurio nors kito? — paklausė Aramis.

— Todėl, kad Portas kalbėjo garsiau už kitus, ir anas jį palaikė vadu,— atsakė d'Artanjanas.

— Aš visuomet sakiau, kad šis gaskonas yra išminties šaltinis,— sumurmėjo Atas.

Ir keleiviai nujojo toliau.

Prijoję Bove, jie dviem valandom sustojo, norėdami duoti arkliams atsikvėpti ir Porto palaukti. Po dviejų valandų, nesulaukę Porto nei jokios žinios apie jį, vėl iškeliavo.

Už mylios nuo Bove, toje vietoje, kur kelias suspaustas

tarp dviejų atšlaičių, jie pamatė aštuonis ar dešimt žmonių, kurie, naudodamiesi tuo, kad šioje vietoje nebuvo grindinio, dėjosi taisą kelią, o iš tikrųjų kasė duobes ir gilino patižusias provėžas.

Aramis, bijodamas šitoj dirbtinėj makalynėj susipurvinti batus, šiurkščiai juos apibarė. Atas norėjo jį sulaikyti, bet buvo per vėlu. Darbininkai ėmė tyčiotis iš keleivių ir savo įžūlumu išvedė iš kantrybės net šaltakraujį Atą, kuris tiesiai ant vieno iš jų pavarė savo arklį.

Tada visi tie žmonės pasitraukė į griovį ir čiupo ten paslėptas muškietas. Dėl to mūsų septyniems keleiviams teko pereiti tiesiog per ugnį. Aramiui kulka pataikė į petį, o Musketonui įstrigo į minkštąją vietą, žemiau strėnų. Tačiau tik jis vienas nukrito nuo arklio, bet ne todėl, kad būtų buvęs sunkiai sužeistas, o dėl to, kad, negalėdamas pamatyti žaizdos, jis, be abejo, laikė ją daug pavojingesne, negu ji buvo iš tikrųjų.

— Tai spąstai,— tarė d'Artanjanas.— Nešaudykim ir jokim pirmyn.

Aramis, kad ir sužeistas, įsikibo į karčius savo žirgui, kuris nunešė jį paskui kitus. Musketono arklys taip pat juos prisivijo ir šuoliavo greta.

— Dabar turėsim atsarginį arklį,— tarė Atas.

— Aš mieliau pasirinkčiau skrybėlę,— atsakė d'Artanjanas.— Kulka manąją nusviedė. Laimė, kad joje nebuvo laiško.

— Po šimts! Jie nužudys vargšą Portą, kai jis jos pro šalį,— pareiškė Aramis.

— Jei Portas tvirtai stovėtų ant kojų, jis būtų jau mus pasivijęs,— atsakė Atas.— Matyt, bekovodamas girtuoklis išsipagiriojo.

Ir jie šuoliavo dar porą valandų, nors arkliai buvo tokie pavargę, jog rimtai galėjai nuogąstauti, kad jie netrukus visai sustos.

Keleiviai pasuko į šalinį kelią, tikėdamiesi tuo būdu sutikti mažiau kliūčių, bet, pasiekus Krevkerą, Aramis pareiškė nebegalįs toliau keliauti. Iš tikrųjų, nors iš elegantiškos

išvaizdos ir mandagių manierų taip neatrodė, bet jis galėjo atvykti iki šios vietos tik todėl, kad buvo nepaprastai ištvermingas. Jis tolydžio balo, ir reikėjo jį prilaikyti, kad nenukristų nuo arklio. Draugai nukėlė Aramį prie smuklės durų, paliko drauge su juo Bazeną, kuris šiaipjau usirėmimuose daugiau kliudė, negu padėjo, ir iškeliavo toliau, tikėdamiesi pernakvoti Amjene.

— Po velnių! — tarė Atas, kada likę vienudu su d'Artanjanu ir dviem tarnais, Grimo ir Planše, jie vėl išjojo į kelią.— Po velnių! Daugiau manęs nebeapgaus, ir duodu žodį, kad iki pat Kale niekas nebeprivers manęs nei prasižioti, nei špagos ištraukti. Prisiekiu...

— Nesisaikstyk,— tarė d'Artanjanas,— o šuoliuokim, jei tik mūsų arkliai dar neša.

Ir keleiviai surėmė pentinais arklius, kurie, taip energingai paraginti, atgavo jėgas. Vidurnaktį jie atjojo į Amjeną ir sustojo „Auksinės lelijos" viešbutyje.

Šeimininkas atrodė padoriausias žmogus pasaulyje ir sutiko keleivius, laikydamas vienoje rankoje žvakidę, o kitoje naktinę kepuraitę. Jis norėjo patalpinti abu svečius puikiuose kambariuose, kiekvieną atskirai. Deja, šie kambariai buvo visai priešinguose namo galuose. D'Artanjanas ir Atas atsisakė. Šeimininkas pareiškė nebeturįs kitų kambarių, kurie būtų tinkami jų prakilnybėms. Bet keleiviai atsakė miegosią bendrame kambaryje, ant čiužinių, patiestų žemėje. Šeimininkas spyrėsi, bet keleiviai nenusileido. Teko patenkinti jų pageidavimus.

Vos tik jie spėjo pasikloti sau patalus ir užremti duris, kažkas iš kiemo pasibeldė į langinę. Jie paklausė, kas ten, pažino savo tarnų balsus ir atidarė langą.

Iš tikrųjų, tai buvo Planše ir Grimo.

— Arkliams saugoti užtenka vieno Grimo,— pareiškė Planše.— Jei ponai leis, aš atsigulsiu čia skersai durų. Tuo būdu jie bus tikri, kad niekas prie jų neprieis.

— O ant ko gi tu atsigulsi? — paklausė d'Artanjanas.

— Štai mano patalas,— atsakė Planše.

Ir jis parodė šiaudų kūlį.

— Eikš, — tarė d'Artanjanas. — Tavo tiesa; šeimininko veidas man nepatinka, perdaug jau jis saldus.

— Ir man jis nepatinka,— pritarė Atas.

Planše įlipo pro langą ir atsigulė skersai durų, o Grimo nuėjęs užsidarė arklidėj, pažadėjęs, kad penktą valandą ryto visi keturi arkliai būsią pabalnoti.

Naktis praėjo gana ramiai. Tik apie antrą valandą kažkas bandė atidaryti duris, bet Planše tuojau pat pabudo ir suriko: „Kas ten?" Jam kažkas atsakė apsirikęs ir nuėjo.

Ketvirtą valandą pasigirdo baisus triukšmas arklidėse. Grimo norėjo pažadinti arklininkus, o tie ėmė jį mušti. Atidarę langą, keleiviai pamatė vargšą vaikiną gulintį be sąmonės, šakiakočiu perskelta galva.

Planše nuskubėjo į kiemą ir norėjo pabalnoti arklius. Bet arkliai buvo visiškai suplukę ir nusivarę. Tik vienas Musketono arklys, praeitą dieną bėgęs penkias, šešias valandas be jojiko, būtų galėjęs dar tęsti kelionę, bet per keistą apsirikimą veterinorius, matyt, pakviestas šeimininko arkliui nuleisti kraujo, atliko šią paslaugą Musketono arkliui.

Visa tai pradėjo kelti nerimą: tos bėdos, sekančios viena po kitos, galėjo būti atsitiktinės, bet taip pat galėjo būti ir suokalbio išdava. Atas ir d'Artanjanas išėjo iš viešbučio, tuo tarpu Planše nuėjo pasiteirauti, ar negalima būtų kur apylinkėje nupirkti trejeto arklių. Prie vartų stovėjo du pabalnoti, pailsėję ir stiprūs arkliai, kokių kaip tik ir reikėjo. Jis paklausė, kur yra jų savininkai. Jam buvo atsakyta, kad jie nakvoję šiame viešbutyje ir dabar atsiskaitą su šeimininku.

Atas nuėjo sumokėti už nakvynę, o d'Artanjanas ir Planše stovėjo prie lauko durų. Šeimininkas buvo nuošaliame, žemame kambaryje, į kurį paprašė ir Atą.

Neįtardamas nieko bloga, Atas įėjo, išsiėmė du pistolius ir padavė šeimininkui. Šis sėdėjo prie rašomojo stalo, kurio vienas stalčius buvo ištrauktas. Paėmęs iš Ato pinigus ir pavartęs juos rankoje, jis staiga sušuko, kad pinigai esą netikri, ir pasakė reikią jį ir jo draugą suimti už netikrų pinigų dirbimą.

— Niekše! — sušuko Atas, artindamasis prie jo.— Aš tau ausis nukaposiu.

Tą akimirksnį keturi iki dantų ginkluoti vyrai įsiveržė pro šonines duris ir puolė Atą.

— Aš patekau į spąstus! — iš visų jėgų suriko Atas.— Bėk, d'Artanjanai, spausk! — ir jis dukart iššovė iš pistoleto.

D'Artanjanui ir Planše nereikėjo dusyk kartoti. Jie atrišo prie vartų stovinčius arklius, šoko ant jų ir, paspaudę pentinais, pasileido šuoliais.

— Ar nežinai, kas atsitiko Atui? — paklausė d'Artanjanas šuoliuodamas.

— Ak, pone! — atsakė Planše.— Aš mačiau, kaip du krito nuo jo šūvių, ir pro stiklines duris man pasirodė, kad jis kirtosi su kitais dviem.

— Narsuolis Atas! — sušnabždėjo d'Artanjanas.— Ir kai pagalvoji, kad reikia jį šitaip palikti!.. Pagaliau už dviejų žingsnių, gal būt, ir mūsų laukia toks pat likimas. Pirmyn, Planše, pirmyn! Tu drąsus vyras!

— Aš jums sakiau, pone,— atsakė Planše,— kad pikardietį pažinsi ne iš karto. Be to, aš čia savam krašte, ir tai mane padrąsina.

Ir, dar smarkiau paraginę arklius, jie, niekur nesustoję, atvyko į Sent-Omerą. Sent-Omere jie davė arkliams atsikvėpti, nepaleisdami iš rankų pavadžio, nes bijojo, kad vėl kas neatsitiktų, ir čia pat, stovėdami gatvėje, truputį užkando, o paskui nujojo toliau.

Liko tik šimtas žingsnių ligi Kale vartų, bet krito d'Artanjano arklys, ir nebegalima buvo jo pakelti. Iš jo akių ir šnervių pasipylė kraujas. Beliko Planše arklys, bet ir tas sustojo lyg įbestas, ir nieku būdu nebebuvo galima jo pavaryti.

Laimė, kaip sakėme, jie buvo už šimto žingsnių nuo miesto. Palikę arklius ant vieškelio, abu nubėgo į uostą. Planše atkreipė d'Artanjano dėmesį į kažkokį bajorą ir jo tarną, einančius per penkiasdešimt žingsnių pirma jų.

Jie greit pasivijo šį bajorą, kuris, matyt, labai skubėjo.

Jo aukšti auliniai batai buvo dulkėti, ir jis teiravosi, ar negalėtų tuoj pat išplaukti į Angliją.

— Tai būtų visiškai lengva,— atsakė išplaukti pasiruošusio laivo kapitonas,— bet šį rytą gautas įsakymas neišleisti nieko be atskiro pono kardinolo leidimo.

— Aš tokį leidimą turiu,— atsakė bajoras, ištraukdamas iš kišenės raštą.— Štai jis.

— Duokite jį vizuoti uosto viršininkui,— tarė kapitonas,— ir malonėkite plaukti su manim.

— Kur galima rasti uosto viršininką?

— Jis savo namuose, užmiesty.

— O kur tie jo namai?

— Ketvirtis mylios nuo miesto. Štai žiūrėkit! — matyti iš čia, ten, anos kalvos papėdėje, tasai su skalūno stogu.

— Gerai! — pasakė atvykėlis.

Ir, savo tarno lydimas, jis pasuko keliu į uosto viršininko namus.

D'Artanjanas ir Planše sekė paskui jį, atsilikę per penkis šimtus žingsnių.

Išėjus iš miesto, d'Artanjanas pagreitino žingsnį ir prisivijo bajorą giraitės pakrašty.

— Pone,— tarė jam d'Artanjanas,— man rodos, jūs labai skubate?

— Labai skubu, pone.

— Man labai gaila,— tęsė d'Artanjanas,— bet kadangi ir aš labai skubu, tad norėjau jus prašyti vienos paslaugos.

— Kokios?

— Leiskite man eiti pirmam.

— Negaliu, pone,— atsakė bajoras.— Aš nujojau šešiasdešimt mylių per keturiasdešimt keturias valandas ir rytoj vidurdienį turiu būti Londone.

— Aš atlikau tą pat kelią per keturiasdešimt valandų ir ryt dešimtą valandą ryto turiu būti Londone.

— Labai gaila, pone, bet aš atvykau pirmas ir neisiu antras.

— Labai gaila, pone, bet aš atvykau antras ir eisiu pirmas.

— Aš karaliaus reikalu! — sušuko bajoras.

— Aš savo reikalu! — atsakė d'Artanjanas.

— Bet, man rodos, jūs ieškote priekabių.

— O ko gi daugiau?

— Ko jums reikia?

— Norite žinoti?

— Žinoma.

— Tad štai: aš noriu to leidimo, kurį jūs turite. Mat, aš neturiu, o man jo labai reikia.

— Aš manau, kad jūs juokaujate.

— Aš niekad nejuokauju.

— Praleiskite mane.

— Ne, jūs nepraeisite!

— Mano mielas šaunus jaunuoli, aš jums praskelsiu galvą! Ei, Liubenai! Pistoletus!

— Planše,— tarė d'Artanjanas.— Sutvarkyk tarną, o aš susidorosiu su ponu.

Pirmojo pasisekimo padrąsintas, Planše šoko ant Liubeno ir, būdamas stiprus bei vikrus, paguldė jį ant menčių ir prirėmė keliu krūtinę.

— Baikite savo darbą, pone,— pasakė Planše.— Aš savąjį baigiau.

Tai matydamas, bajoras išsitraukė špagą ir puolė d'Artanjaną, bet jis susidūrė su įgudusiu priešininku.

Per tris sekundes d'Artanjanas kirto jam tris špagos smūgius, po kiekvieno kirčio sakydamas:

— Šitas už Atą! Šis už Portą! O šis už Aramį.

Po trečio smūgio bajoras sudribo kaip maišas.

D'Artanjanas pamanė, kad jis nebegyvas ar bent apalpęs, ir prisiartino paimti leidimo. Bet tuo metu, kai jis tiesė ranką, norėdamas apieškoti jo kišenes, sužeistasis, kuris buvo nepaleidęs iš rankų špagos, dūrė smaigaliu jam į krūtinę, sakydamas:

— O šis jums.

— O šis už mane! Paskutinis užsigardžiavimui! — sušuko įsiutęs d'Artanjanas, prismeigdamas jį prie žemės ketvirtu špagos smūgiu į pilvą.

Šį kartą bajoras užmerkė akis ir neteko sąmonės.

Iškrėtęs kišenę, kurion matė įdedant leidimą, d'Artanjanas pasiėmė jį sau. Leidimas buvo išduotas grafo de Vardo vardu.

Metęs paskutinį žvilgsnį į gražų jaunuolį, kuriam tebuvo vos dvidešimt penkeri metai ir kurį jis ruošėsi šitaip palikti gulintį be sąmonės, o, gal būt, ir visai negyvą, d'Artanjanas atsiduso, pagalvojęs apie keistą likimą, verčiantį žmones žudyti kits kitą dėl svetimų interesų ir dažnai dėl tokių žmonių, kurie net nežino apie jų egzistavimą.

Tačiau netrukus šias mintis nutraukė Liubenas, kuris kiek įstengdamas bliovė, šaukdamasis pagalbos.

Planše griebė jį už gerklės ir iš visų jėgų suspaudė.

— Pone,— tarė jis,— kol aš jį šitaip laikysiu, jis nebandys šaukti, esu tikras. Bet vos tik aš jį paleisiu, jis tučtuojau vėl ims klykti. Matau, kad jis normandietis, o normandiečiai užsispyrę.

Iš tikrųjų, kad ir kaip tvirtai spaudžiamas, Liubenas vis dar tebemėgino išrėkti kažkokius garsus.

— Palauk! — tarė d'Artanjanas.

Ir, paėmęs nosinę, užkimšo jam burną.

— Dabar,— pasiūlė Planše,— pririškime jį prie medžio.

Sąžiningai atlikę šį darbą, jie atvilko grafą de Vardą prie jo tarno. Jau pradėjo temti, todėl buvo aišku, kad sužeistajam ir pririštajam prie medžio teks likti miškelyje iki rytojaus.

— O dabar,— pasakė d'Artanjanas, — pas uosto viršininką!

— Bet jūs, rodos, sužeistas? — paklausė Planše.

— Niekai! Rūpinkimės tuo, kas skubiausia, o paskui žiūrėsime mano žaizdos, kuri, tiesą pasakius, neatrodo man labai pavojinga.

Ir sparčiais žingsniais abu pasileido į gerbiamojo viršininko namus.

Jam buvo pranešta, kad atvykęs ponas grafas de Vardas.

D'Artanjaną tuoj įvedė į kabinetą.

— Jūs turite leidimą su kardinolo parašu? — paklausė viršininkas.

— Taip, pone,— atsakė d'Artanjanas,— štai jis.

— O! Jis visiškai pagal taisykles ir dar su puikia rekomendacija.

— Tai visai natūralu,— tarė d'Artanjanas.— Aš esu vienas iš jo ištikimiausiųjų.

— Atrodo, kad jo eminencija nori sutrukdyti kažkam patekti į Angliją?

— Taip, vienam bearniškiui bajorui, pavarde d'Artanjanas, kuris išvyko iš Paryžiaus su trimis savo draugais, ketindamas pasiekti Londoną.

— Ar jūs jį pažįstate asmeniškai? — paklausė viršininkas.

— Ką?

— Tą d'Artanjaną?

— Puikiausiai.

— Nurodykit man visas jo žymes.

— Nieko nėra lengviau.

Ir d'Artanjanas iki smulkiausių bruoželių pateikė grafo de Vardo žymes.

— Ar jis vyksta su tarnu?

— Taip, jį lydi tarnas, vardu Liubenas.

— Jie bus sekami, ir, jei pavyks juos sučiupti, jo eminencija gali būti ramus: mes juos pristatysime į Paryžių su gera apsauga.

— Ir tuo jūs, pone viršininke,— pareiškė d'Artanjanas,— pelnysite kardinolo malonę.

— Ar sugrįžę jūs matysite jį, ponas grafe?

— Be jokios abejonės.

— Malonėkite pasakyti jam, kad aš esu jo ištikimas tarnas.

— Būtinai pasakysiu.

Ir, džiaugdamasis šiuo pažadu, viršininkas patvirtino leidimą ir padavė d'Artanjanui.

D'Artanjanas, nebegaišdamas laiko meiliems žodžiams, nusilenkė viršininkui, padėkojo ir išėjo.

Atsidūrę lauke, d'Artanjanas su Planše pasileido tekini ir, didele užuolanka apėję miškelį, sugrįžo į miestą pro kitus vartus.

Laivas tebestovėjo, pasiruošęs išplaukti. Prieplaukoje laukė kapitonas.

— Na, kaip? — paklausė jis, pamatęs d'Artanjaną.

— Štai mano leidimas, pasirašytas uosto viršininko.

— O tasai kitas bajoras?

— Jis šiandien neplauks,— atsakė d'Artanjanas.— Bet nesirūpinkit, aš apmokėsiu kelionę už abu.

— Jei taip, galime keliauti,— pareiškė kapitonas.

— Keliaukime! — pakartojo d'Artanjanas.

Ir abu su Planše įšoko į valtį. Po penkių minučių jie jau buvo laive.

Ir kaip tik laiku. Nuplaukus pusę mylios, d'Artanjanas pamatė šviesos blykstelėjimą ir išgirdo šūvį.

Tai buvo patrankos šūvis, skelbiąs, jog uostas uždaromas.

Reikėjo pasirūpinti žaizda. Laimė, kaip ir manė d'Artanjanas, ji buvo nelabai pavojinga. Špagos smaigalys pataikė į šonkaulį ir nuslydo paviršiumi. Marškiniai tuoj prilipo prie žaizdos, ir išsiveržė vos keli lašai kraujo.

Bet d'Artanjanas buvo mirtinai išvargęs. Ant denio jam patiesė čiužinį, ir jis, kritęs ant jo, užmigo.

Kitą dieną auštant jie buvo tik už trijų keturių mylių nuo Anglijos kranto. Per visą naktį pūtė silpnas vėjas, ir laivas plaukė gana lėtai.

Dešimtą valandą laivas išmetė inkarą Duvro uoste.

Pusė vienuoliktos d'Artanjanas įžengė į Anglijos krantą ir sušuko:

— Pagaliau aš čia!

Tačiau tai buvo dar ne viskas — reikėjo pasiekti Londoną. Anglijoje paštas buvo gerai sutvarkytas. D'Artanjanas ir Planše pasisamdė po arklį, o kelią jiems rodė palydovas. Ketvirtą valandą jie atvyko prie sostinės vartų.

D'Artanjanui Londonas nebuvo pažįstamas, be to, jis nemokėjo nė žodžio angliškai, bet jis ant popieriuko parašė Bekingemo vardą, ir žmonės jam nurodė hercogo rūmus.

Hercogas su karalium buvo išvykęs į Vindzorą medžioti.

D'Artanjanas išsikvietė patikimą hercogo kamerdinerį, kuris, lydėdamas hercogą visose kelionėse, puikiai kalbėjo prancūziškai. D'Artanjanas jam pasakė atvykęs iš Paryžiaus tokiu reikalu, kuriuo sprendžiamas gyvybės ir mirties klausimas, ir kad jam tučtuojau reikią pasikalbėti su hercogu.

D'Artanjanas kalbėjo taip įtikinamai, jog Patrikas,— taip vadinosi šis ministro ministras,— nė valandėlės neabejojo. Jis tučtuojau liepė pabalnoti du arklius ir pats sutiko palydėti jaunąjį gvardietį. Planše buvo nukeltas nuo arklio visiškai sustyręs. Vargšas vaikinas jautėsi leisgyvis iš nuovargio, o d'Artanjanas atrodė tarsi geležinis.

Atvykę į pilį, jie sužinojo, kad karalius ir Bekingemas už dviejų trijų mylių su sakalais medžioja pelkėse.

Po dvidešimt minučių jie jau buvo nurodytoj vietoj. Netrukus Patrikas išgirdo hercogo balsą. Jis šaukė savo sakalą.

— Kaip man pranešti hercogui, kas atvyko? — paklausė Patrikas.

— Pasakykit: jaunuolis, kuris vieną vakarą norėjo susivaidyti su juo ant Naujojo tilto, priešais Samaritietę.

— Keista rekomendacija.

— Matysite, kad ji yra ne blogesnė už kitas.

Patrikas pavarė šuoliu arklį, pasivijo hercogą ir minėtais žodžiais pranešė jam, kad jo laukiąs pasiuntinys.

Bekingemas tučtuojau suprato, kad kalbama apie d'Artanjaną, ir numanydamas, kad Prancūzijoje atsitiko kas nors svarbaus ir apie tai jam pranešama, jis tik paklausė, kur yra tas žmogus, atvežęs jam žinią. Iš tolo pažinęs gvardiečio uniformą, jis paleido arklį šuoliu ir tiesiai prijojo prie d'Artanjano. Patrikas iš mandagumo pasitraukė į šalį.

— Ar tik neatsitiko kokia nelaimė karalienei? — sušuko Bekingemas, tuo šūksniu atskleisdamas visą savo rūpestį ir meilę.

— Nemanau, bet spėju, kad jai gresia didelis pavojus, iš kurio ją gali išgelbėti tik jūsų šviesybė.

— Aš? — sušuko Bekingemas.— Kaip! Nejaugi aš bū-

čiau toks laimingas, kad galėčiau jai kuo nors patarnauti! Kalbėkite! Kalbėkite!

— Štai laiškas,— pasakė d'Artanjanas.

— Laiškas? Kas jį siunčia?

— Manau, kad josios didenybė.

— Josios didenybė! — pakartojo Bekingemas, taip išbaldamas, jog d'Artanjanas pamanė, kad jis tuoj apalps.

Hercogas perlaužė antspaudą.

— O kas čia? — paklausė jis, rodydamas d'Artanjanui vietą, kur laiškas buvo kiaurai perdurtas.

— Ak! — atsakė d'Artanjanas,— aš nė nemačiau. Matyt, jį prakiurdė grafo de Vardo špaga, smigdama man į krūtinę.

— Jūs sužeistas? — paklausė Bekingemas.

— Niekai! — atsakė d'Artanjanas.— Tik įbrėžimas.

— O dangau! Ką aš perskaičiau! — sušuko hercogas.— Patrikai, pasilik čia arba geriau surask karalių, kur jis bebūtų, ir pasakyk jo didenybei, kad aš nuolankiai jį prašau man atleisti, nes nepaprastai svarbus reikalas šaukia mane į Londoną. Jokime, pone, jokime.

Ir jie abu šuoliais pasileido į sostinę.

XXI ◆ *GRAFIENĖ VINTER*

Kelyje hercogas išsiteiravo iš d'Artanjano, jei ne visa, kas atsitiko, tai bent visa, ką d'Artanjanas žinojo. Sugretindamas tai, ką išgirdo iš jaunuolio lūpų, su savo paties prisiminimais, jis galėjo susidaryti gana aiškų vaizdą, kokia rimta toji padėtis, kurią nurodė ir karalienės laiškas, nors ir labai trumpas ir miglotas. Bet labiausiai jį stebino tai, kad kardinolas, turįs tokių svarbių priežasčių neleisti šiam jaunuoliui įkelti koją Anglijon, nesugebėjo kelyje jo sulaikyti. Atsakydamas į šį hercogo stebėjimąsi, d'Artanjanas papasakojo jam, kokių buvo griebtasi saugumo priemonių ir kaip jis buvo priverstas palikti kelyje sužeistus ir krauju paplūdusius tris savo draugus, kurių pasiaukojimo dėka jam pavyko pasprukti, gavus tik vieną špagos smūgį, kuris pervėrė

karalienės laišką ir už kurį jis taip baisiai atlygino ponui de Vardui. Klausydamasis d'Artanjano, kuris visa tai pasakojo itin paprastai, hercogas kartkartėmis nustebusiu žvilgsniu pasižiūrėdavo į jaunuolį, tarsi negalėdamas suprasti, kaip toks atsargumas, drąsa ir pasiaukojimas gali derintis su veidu, dar neišgyvenusiu nė dvidešimties metų.

Arkliai lėkė kaip vėjas, ir po kelių minučių jie jau buvo prie Londono vartų. D'Artanjanas manė, kad, atvykęs į miestą, hercogas ims lėčiau joti, tačiau šis ir toliau dūmė lyg pašėlęs, mažai tesirūpindamas, kad gali užlėkti ant pasipynusių žmonių. Iš tikrųjų, jojant per Siti du ar tris kartus taip ir atsitiko, bet Bekingemas net nepasuko galvos pasižiūrėti, kas ištiko tuos, kuriuos jis parbloškė. D'Artanjanas sekė įkandin, iš visų pusių girdėdamas šauksmus, kurie skambėjo lyg prakeiksmai.

Įjojęs į savo rūmų kiemą, Bekingemas nušoko nuo arklio, užmetė pavadį jam ant kaklo ir, palikęs jį vieną patį, pasileido į prieangį. D'Artanjanas pasekė juo, nors truputį ir nerimavo dėl tų kilnių gyvulių, kuriuos jau išmoko vertinti. Kaip jis nudžiugo, pamatęs, kad trys ar keturi tarnai jau išbėgo iš virtuvių bei arklidžių ir tuojau nuskubėjo prie žirgų.

Hercogas žengė taip greit, jog d'Artanjanas vos spėjo sekti paskui. Jis perėjo keletą labai prabangiai įrengtų menių, kokių didžiausi Prancūzijos ponai nė įsivaizduoti negalėjo, ir pagaliau įėjo į miegamąjį, kuris buvo tikras skonio ir prabangos stebuklas. Šio kambario alkove buvo apmušalų pusiau paslėptos durys, kurias hercogas atrakino aukso rakteliu, nešiojamu ant kaklo su to paties metalo grandinėle. Iš kuklumo d'Artanjanas truputį atsiliko, bet Bekingemas, žengdamas per šių durų slenkstį, atsigręžė ir, matydamas, kad jaunuolis nesiryžta įeiti, pasakė:

— Įeikite ir, jeigu turėsite laimės būti priimtas jos didenybės, pasakykite jai, ką pamatysite.

Šio kvietimo padrąsintas, d'Artanjanas įžengė paskui hercogą, kuris po to uždarė duris.

Abu atsidūrė mažoj koplytėlėj, apmuštoj persišku šilku

su aukso ataudais ir skaidriai apšviestoj daugybės žvakių. Ant kažkokios lyg ir altorius pakylos, po mėlyno aksomo baldakimu, apvainikuotu baltomis ir raudonomis plunksnomis, stovėjo natūralaus dydžio Onos Austrijietės portretas, taip tobulai atliktas, jog d'Artanjanas suriko iš nustebimo. Galėjai pamanyti, kad karalienė tuoj ims ir prabils.

Ant altoriaus, apačioje portreto, buvo padėta dėžutė su deimantų karuliais.

Hercogas prisiartino prie altoriaus, priklaupė tarsi kunigas prieš kryžių, o paskui atidarė dėžutę.

— Imkite,—tarė jis, ištraukdamas iš dėžutės platų mėlyną kaspiną, visą žėrintį deimantais; — štai tie brangūs deimantai, kuriuos aš prisiekiau pasiimti drauge į karstą. Karalienė man juos dovanojo, karalienė ir atsiima: teesie jos valia, kaip dievo valia, visados ir visur.

Paskui vieną po kito jis ėmė bučiuoti šiuos deimantus, su kuriais jam dabar reikėjo skirtis. Staiga baisus riksmas išsiveržė iš jo krūtinės.

— Kas atsitiko? — neramiai paklausė d'Artanjanas.— Kas jums, milorde?

— Viskas žuvo! — sušuko Bekingemas, išblykšdamas kaip numirėlis.— Trūksta dviejų deimantų. Štai jų beliko tik dešimt.

— Ar jūs pametėt juos, milorde, ar gal spėjate, kad juos kas pavogė?

— Man juos pavogė,— atsakė hercogas,— ir tai kardinolo darbas. Štai, matote, kaspinai, ant kurių jie kabojo, nukirpti žirklėmis.

— Jei jūs, milorde, galėtumėt numanyti, kas pavogė... Gal būt, jie dar tebėra to asmens rankose.

— Palaukite, palaukite! — sušuko hercogas. — Aš juos buvau užsidėjęs tik vieną kartą, prieš aštuonias dienas, karaliaus baliuje, Vindzore. Grafienė Vinter, su kuria aš buvau susipykęs, šiame baliuje priėjo prie manęs. Šis susitaikinimas buvo tik pavydulingos moters kerštas. Nuo tos dienos aš jos nebemačiau. O juk ta moteris yra kardinolo šnipė!

— Nejaugi jų yra visame pasaulyje?! — sušuko d'Artanjanas.

— O, taip! — atsakė Bekingemas, iš pykčio sukandęs dantis.— Taip, jis baisus priešas. O kada bus tasai balius?

— Kitą pirmadienį.

— Kitą pirmadienį! Liko dar penkios dienos,— laiko daugiau, negu mums reikia. Patrikai! — sušuko hercogas, atidarydamas koplytėlės duris.— Patrikai!

Kamerdineris pasirodė ant slenksčio.

— Pašauk auksakalį ir sekretorių!

Kamerdineris dingo, netaręs nė žodžio — matyt, buvo įpratęs aklai ir beatodairiškai vykdyti savo pono paliepimus.

Nors pirmuoju buvo pašauktas auksakalys, bet anksčiau atėjo sekretorius. Nenuostabu, nes jisai gyveno čia pat rūmuose. Jis rado Bekingemą, sėdintį už stalo miegamajame ir savo ranka berašantį kažkokius įsakymus.

— Ponas Džeksonai,— tarė jam hercogas,— jūs tučtuojau nuvažiuosite pas lordą kanclerį ir pasakysite, kad aš jam pavedu asmeniškai įvykdyti šiuos įsakymus. Aš pageidauju, kad jie būtų tuojau paskelbti.

— Bet ką aš atsakysiu, jei lordas kancleris mane paklaus, kokios priežastys galėjo paskatinti jūsų šviesybę griebtis šitokių nepaprastų priemonių?

— Kad toks yra mano noras ir kad aš niekam neprivalau aiškintis dėl savo veiksmų.

— Ar tokį pat įsakymą lordas kancleris turės perduoti ir jo didenybei,— šypsodamasis paklausė sekretorius,— jei kartais jo didenybė susidomėtų, kodėl nė vienas laivas negali išplaukti iš Didžiosios Britanijos uostų?

— Jūs teisus, pone,— atsakė Bekingemas.— Tada tegul jis pasakys karaliui, kad aš nutariau paskelbti karą, ir tai pirmasis mano nedraugiškumo veiksmas prieš Prancūziją.

Sekretorius nusilenkė ir išėjo.

— Na, šiuo atžvilgiu jau galime būti ramūs,— tarė Bekingemas, atsigręždamas į d'Artanjaną.— Jei deimantų karuliai dar neišsiųsti į Prancūziją, jie pateks ten vėliau už jus.

— Kaip tai?

— Aš ką tik paskelbiau įsakymą, kuriuo draudžiama išplaukti bet kuriam laivui, esančiam šiuo metu jo didenybės uostuose, ir be atskiro leidimo nė vienas jų nedrįs pakelti inkaro.

D'Artanjanas nustebęs pažvelgė į šį žmogų, kuris neribotą, karaliaus jam patikėtą valdžią naudojo savo meilės reikalui. Bekingemas iš jaunuolio veido išraiškos suprato jo mintis ir nusišypsojo.

— Taip,— tarė jis,— taip! Ona Austrijietė — mano tikroji karalienė. Vienas jos žodis — ir aš išduočiau savo kraštą, išduočiau savo karalių, išduočiau savo dievą. Ji prašė mane nesiųsti Larošelės protestantams pagalbos, kurią aš jiems buvau pažadėjęs, ir aš nesiunčiau. Aš sulaužiau savo duotą žodį, bet ar ne vis tiek — juk aš įvykdžiau jos norą. Ir sakykite, ar ne dosniai esu atlygintas už savo klusnumą — juk už tai aš gavau šį jos portretą!

D'Artanjanas apstulbo — ant kokių plonų ir nežinomų gijų kartais pakimba tautos likimas ir žmonių gyvenimas.

Jis dar buvo giliai susimąstęs, kai įėjo auksakalys. Tai airis, nepaprastai geras savo amato meistras, kuris pats prisipažindavo uždirbąs iš hercogo Bekingemo po šimtą tūkstančių livrų į metus.

— Pone O'Reili,— tarė hercogas, įsivesdamas jį koplytėlėn,— pasižiūrėkite į šiuos deimantus ir pasakykite man, kiek vertas kiekvienas iš jų.

Auksakalys vienu patyrusio žmogaus žvilgsniu įvertino jų dailų apsodą, apskaičiavo deimantų vertę ir nesvyruodamas atsakė:

— Penkiolika šimtų pistolių kiekvienas, milorde.

— Per kiek dienų būtų galima pagaminti du šitokius deimantų karulius? Jūs matote, čia dviejų trūksta.

— Per aštuonias dienas, milorde.

— Aš užmokėsiu tris tūkstančius pistolių už kiekvieną. Man jų reikia poryt.

— Bus padaryta, milorde.

— Jūs esate nepaprastai brangus žmogus, pone O'Reili. Bet tai dar ne viskas: šių deimantų negalima niekam patikėti. Reikia, kad jie būtų pagaminti šiuose rūmuose.

— Neįmanoma, milorde. Aš tik vienas galiu padaryti juos tokius, kad niekas nepastebėtų jokio skirtumo tarp naujų ir senų.

— Ne, mielasis pone O'Reili; jūs esate mano belaisvis ir net norėdamas negalėtumėt dabar išeiti iš mano rūmų. Taigi ryžkitės. Nurodykite man savo pameistrius, kurie bus jums reikalingi, ir įrankius, kuriuos jie turi atsinešti.

Auksakaliui, kuris gerai pažinojo hercogą, buvo aišku, kad priešintis beprasmiška, ir jis tuojau pat susitaikė su savo likimu.

— Ar man leidžiama pranešti apie tai žmonai? — paklausė jis.

— O, jūs galėsit net matytis su ja, mielasis pone O'Reili. Jūsų nelaisvė anaiptol nebus sunki, būkite ramus. Tačiau už kiekvieną sutrukdymą reikia atlyginti. Tad be šių dviejų deimantų kainos paimkite dar tūkstančio pistolių čekį, kad jums būtų lengviau užmiršti tą nemalonumą, kurį aš jums padariau.

D'Artanjanas negalėjo atsipeikėti, stebėdamasis šiuo ministru, kuris taip laisvai žarstė žmones ir milijonus.

Tuo tarpu auksakalys parašė žmonai laišką, drauge pridėdamas tūkstančio pistolių čekį ir prašydamas ją už tai atsiųsti jam gabiausią jo pameistrį, nurodyto svorio ir rūšies deimantus ir reikalingus įrankius.

Bekingemas nusivedė auksakalį į jam skirtą kambarį, kuris per pusvalandį buvo paverstas dirbtuve. Paskui prie kiekvienų durų jis pastatė sargybinį, įsakydamas, kad jie neleistų niekam įeiti, išskyrus jo kamerdinerį Patriką. Nėra reikalo minėti, kad auksakaliui ir jo padėjėjui buvo visiškai uždrausta bet kokia dingstimi išeiti iš kambario.

Sutvarkęs visa tai, hercogas sugrįžo pas d'Artanjaną.

— Dabar, mano jaunasis bičiuli,— tarė jis,— Anglija priklauso mums abiem. Ko jūs norėtumėt, ko pageidautumėt?

— Patalo,— atsakė d'Artanjanas.— Šiuo metu, prisipažįstu, man labiausiai jo reikia.

Bekingemas paskyrė d'Artanjanui kambarį greta savojo. Jis norėjo turėti jaunuolį čia pat ne todėl, kad juo nepasitikėtų, bet kad turėtų žmogų, su kuriuo galėtų nuolat kalbėtis apie karalienę.

Po valandos Londone buvo paskelbtas įsakymas neišleisti į Prancūziją jokio laivo, net ir vežančio paštą. Visi padarė išvadą, kad tuo paskelbiamas karas tarp abiejų karalysčių.

Užporytojaus dieną, apie vienuoliktą valandą, du deimantų karuliai buvo pagaminti ir atrodė tokie panašūs, jog net Bekingemas negalėjo atskirti naujų nuo senųjų, ir labiausiai įgudę šio amato žmonės būtų lygiai taip apsirikę, kaip ir jis.

Tuoj pat jis liepė pašaukti d'Artanjaną.

— Štai,— tarė hercogas,— deimantų karuliai, kurių jūs atvykote, ir būkite man liudininkas, kad aš padariau visa, ką gali padaryti žmogus.

— Būkite ramus, milorde. Aš papasakosiu visa, ką mačiau. Bet, jūsų šviesybe, jūs atiduodate man deimantus be dėžutės?

— Dėžutė jums kliudytų. Be to, dabar ji man juo brangesnė, nes tik ji viena man beliko. Pasakysite, kad aš ją sau pasilikau.

— Tiksliai įvykdysiu visa, ką jūs man pavedate, milorde.

— O dabar,— pasakė Bekingemas, įsmeigęs akis į jaunuolį,— kuo aš galėčiau kada nors jums atsilyginti?

D'Artanjanas paraudo iki ausų. Jis matė, kad hercogas nori jam ką padovanoti, ir jam buvo tiesiog šleikštu pagalvoti, kad už jo draugų ir jo paties kraują bus užmokėta anglišku auksu.

— Pakalbėkim atvirai, milorde,— atsakė d'Artanjanas,— ir iš anksto viską pasverkime, kad nebūtų nesusipratimų. Aš tarnauju Prancūzijos karaliui ir karalienei ir priklausau gvardiečių kuopai, kuriai vadovauja ponas Dezesaras, o jis, kaip ir jo pusbrolis ponas de Trevilis, yra itin ištikimi jų didenybėms. Be to, aš nieko nebūčiau atlikęs, jeigu ne no-

ras įsiteikti vienai asmenybei, kuri yra mano širdies valdovė, lygiai kaip karalienė yra jūsų širdies valdovė.

— Taip,— pasakė hercogas šypsodamasis,— ir aš, rodos, netgi pažįstu ją. Tai...

— Milorde, aš nepasakiau jos vardo! — skubiai pertraukė jaunuolis.

— Tiesa,— sutiko hercogas.— Tad jai aš turiu būti dėkingas už jūsų pasiaukojimą.

— Jūs teisingai pasakėte, milorde. Nes dabar, kai karas jau čia pat, aš turiu jums prisipažinti, kad jūsų šviesybė esate man tik anglas ir tuo pačiu priešas, su kuriuo mieliau norėčiau susitikti mūšio lauke, negu Vindzoro parke arba Luvro koridoriuose. Tačiau tat nesukliudys tiksliai įvykdyti visa, kas man pavesta, ir, jei prireiks, dėl to gyvybę paaukoti. Bet aš pakartoju: jūsų šviesybė tiek pat turi pagrindo dėkoti man už tai, ką aš atlieku dabar, antrąkart su jumis susitikdamas, kiek ir už tai, ką aš atlikau jums pirmojo susitikimo metu.

— Mes sakome: „Išdidus kaip škotas",— tyliai tarė Bekingemas.

— O mes sakome: „Išdidus kaip gaskonas",— atsakė d'Artanjanas.— Gaskonai yra Prancūzijos škotai.

D'Artanjanas nusilenkė hercogui ir norėjo išeiti.

— Kaip? Jūs ketinate išvykti? Kuriuo gi keliu? Kaip?

— Tiesa...

— Dievaži! Tie prancūzai nieko nepaiso!

— Aš buvau užmiršęs, kad Anglija yra sala, o jūs — jos karalius.

— Eikite į uostą, paklauskite, kur yra brigas „Zundas", ir įteikite šį laišką kapitonui. Jis nugabens jus į mažą uostą, kur tikrai niekas jūsų nelaukia; ten paprastai sustoja tik žvejų laivai.

— Kaip tas uostas vadinasi?..

— Sen-Valeri. Bet palaukite. Ten atvykęs, įeisite į menką smuklę be iškabos, be pavadinimo, tikrą jūreivių lindynę. Apsirikti jūs negalėsite, nes ji tik viena ten ir tėra.

— Paskui?

— Paklausite šeimininko ir pasakysite jam: „Forward."

— Ką tai reiškia?

— „Pirmyn"— tai slaptažodis. Šeimininkas duos jums pabalnotą arklį ir nurodys kelią, kuriuo turite joti. Pakely jūs rasite keturias tokias arklių pamainas. Jei norėsite, kiekvienoj stoty palikite savo Paryžiaus adresą, ir visi keturi arkliai bus jums atvesti. Du iš jų turėjote progos matyti ir, man rodos, įvertinot juos kaip tikras žinovas: tai tie patys, kuriais mes atjojome. Tikėkite manim, ir kiti nebus už juos blogesni. Šie keturi arkliai yra paruošti lyg žygiui. Kad ir koks išdidus būtumėt, neatsisakykite priimti vieno iš jų sau, o kitus pasiūlyti savo draugams: juk šiais žirgais jūs josite kariauti prieš mus. Tikslas pateisina priemones, kaip jūs, prancūzai, sakote, ar ne?

— Taip, milorde, aš priimu,— atsakė d'Artanjanas.— Ir, jei dievas duos, mes gerai pasinaudosime jūsų dovanomis.

— O dabar jūsų ranką, jaunuoli! Gal būt, netrukus mes susitiksime kovos lauke. Bet tuo tarpu, aš tikiuos, mes skiriamės kaip geri draugai.

— Taip, milorde, bet vildamies netrukus tapti priešais.

— Būkite ramus, aš jums tai prižadu.

— Pasikliauju jūsų žodžiu, milorde.

D'Artanjanas nusilenkė hercogui ir greitai išvyko į uostą.

Priešais Londono Bokštą jis rado minėtą laivą, įteikė savo laišką kapitonui, kuris, davęs jį atžymėti uosto viršininkui, tučtuojau išplaukė.

Penkiasdešimt laivų buvo pasiruošę išplaukti ir laukė uoste.

Praplaukiant pro vieną laivą, d'Artanjanui staiga šmėstelėjo moteris iš Mengo, ta pati, kurią nepažįstamasis bajoras anuomet vadino „miledi" ir kuri jam, d'Artanjanui, pasirodė tokia graži. Tačiau, upės srovės ir palankaus vėjo nešami, jie plaukė taip greitai, jog bematant ji dingo jam iš akių.

Kitą dieną apie devintą valandą ryto laivas jau išmetė inkarą Sen-Valeri.

D'Artanjanas tučtuojau nuvyko į nurodytą smuklę, kurią pažino iš ten aidinčių šauksmų. Buvo kalbama apie karą tarp Anglijos ir Prancūzijos, kaip apie netolimą ir neabejotiną įvykį, ir matrosai triukšmingai puotavo.

D'Artanjanas prasiskverbė pro minią, priėjo prie šeimininko ir ištarė žodį: „Forward." Šeimininkas tuojau pat ženklu parodė jam sekti paskui, išėjo su juo į kiemą, nusivedė į arklidę, kur jau laukė pabalnotas arklys, ir paklausė, ar jam dar ko nors nereikia.

— Noriu žinoti, kuriuo keliu man vykti,— pareiškė d'Artanjanas.

— Jokite iš čia į Blanži, o iš Blanži į Nefšatelį. Nefšatelyje įeikite į „Auksinių Akėčių" smuklę, pasakykite šeimininkui slaptažodį, ir ten taip pat gausite pabalnotą arklį.

— Kiek aš jums skolingas? — paklausė d'Artanjanas.

— Viskas apmokėta,— atsakė šeimininkas,— ir dargi labai dosniai. Keliaukite, ir tegul dievas jus lydi!

— Amen! — atsakė jaunuolis, pasileisdamas šuoliu.

Po keturių valandų jis jau buvo Nefšatelyje.

Jis tiksliai laikėsi gautų nurodymų. Nefšatelyje, kaip ir Sen-Valeri, jo laukė pabalnotas arklys. Jis norėjo iš paliekamo balno perkelti pistoletus į tą, ant kurio turėjo joti, tačiau ir šiame balne rado tokius pat pistoletus.

— Jūsų adresas Paryžiuje?

— Gvardijos būstinė, Dezesaro kuopa.

— Gerai,— atsakė šeimininkas.

— Kuriuo keliu joti? — savo ruožtu paklausė d'Artanjanas.

— Ruano keliu. Bet lenkite miestą iš dešinės. Ekuji kaime sustokite. Ten yra tik viena smuklė „Prancūzijos skydas". Nespręskite apie ją iš išvaizdos. Jos arklidėse rasite arklį, ne blogesnį už šį.

— Slaptažodis tas pats?

— Tas pats.

— Sudie, šeimininke.

— Sudie, pone! Ar jums nieko daugiau nereikia?

D'Artanjanas papurtė galvą ir nušuoliavo. Ekuji kaime

pasikartojo ta pati scena: jis rado tokį pat paslaugų šeimininką, tokį pat pasilsėjusį ir pabalnotą arklį. Palikęs, kaip ir anksčiau, savo adresą, jis išjojo tokiu pat greičiu į Pontuazą. Pontuaze paskutinį kartą pakeitė arklį ir devintą valandą įlėkė zovada į pono de Trevilio rūmų kiemą.

Apie šešiasdešimt mylių jis nujojo per dvylika valandų.

Ponas de Trevilis sutiko jį taip, tarsi būtų išsiskyręs su juo šį pat rytą. Tik truputį stipriau, negu paprastai, paspaudęs ranką, jis pranešė jaunajam gvardiečiui, kad pono Dezesaro kuopa einanti Luvre sargybą ir kad jis galįs vykti į savo postą.

XXII ◆ *MERLEZONO BALETAS*

Kitą dieną visas Paryžius kalbėjo vien tik apie balių, kurį ponai miesto seniūnai ruošė karaliui ir karalienei ir kuriame jų didenybės turėjo šokti garsųjį Merlezono baletą, mėgiamąjį karaliaus baletą.

Ir tikrai, jau prieš savaitę rotušėje prasidėjo pasiruošimai šiam iškilmingam vakarui. Miesto dailidė įtaisė pakylas, ant kurių turėjo sėdėti kviestosios damos; miesto krautuvininkai parūpino salėms du šimtus balto vaško žvakių, kas anuomet buvo negirdėta prabanga; pagaliau buvo pasamdyta dvidešimt smuikininkų ir paskirtas jiems dvigubas atlyginimas, nes, pagal sutartį, jie turėjo griežti visą naktį.

Dešimtą valandą ryto ponas de La Kostas, karaliaus gvardijos leitenantas, dviejų policijos karininkų ir kelių šaulių lydimas, atvyko pas miesto sekretorių Klemaną ir pareikalavo atiduoti raktus nuo visų rotušės vartų, kambarių bei palatų. Šie raktai buvo jam tučtuojau įteikti; prie kiekvieno jų buvo numeriukas, kad galėtum išskirti iš kitų, ir nuo šiol ponas de La Kostas buvo įpareigotas saugoti visus vartus ir visas alėjas, vedančias į rotušę.

Vienuoliktą valandą atvyko gvardijos kapitonas Diualje su penkiasdešimt šaulių, kuriuos tučtuojau pastatė rotušėje prie jiems paskirtų durų.

Trečią valandą atžygiavo dvi gvardiečių kuopos — viena prancūzų, kita šveicarų. Prancūzų kuopą sudarė pusė pono Diualje ir pusė pono Dezesaro vyrų.

Šeštą valandą vakaro pradėjo rinktis kviestieji. Atvykstantiems svečiams buvo nurodomos vietos didžiojoje salėje paruoštose pakylose.

Devintą valandą atvažiavo konetablio žmona. Kadangi po karalienės ji buvo žymiausioji šios šventės viešnia, tad ją priėmė ponai miesto seniūnai ir įvedė į ložę, esančią prieš pat karalienės ložę.

Dešimtą valandą mažojoje salėje, į šv. Jono bažnyčios pusę, šalia miesto bufeto su sidabriniais indais, kuriuos saugojo keturi šauliai, buvo karaliui paruoštas lengvas užkandis.

Vidurnaktį pasigirdo garsūs šauksmai ir triukšmingi sveikinimai: tai karalius važiavo iš Luvro į rotušę spalvotų žibintų skaidriai nušviestomis gatvėmis.

Tuojau pat ponai seniūnai, apsisiautę gelumbės mantijomis, su priekyje einančiais šešiais seržantais, kurių kiekvienas laikė rankoje deglą, išėjo pasitikti karaliaus ant laiptų, kur jį pasveikino pirklių luomo seniūnas; atsakydamas į šį sveikinimą, karalius atsiprašė, kad taip vėlai atvažiavo, kaltindamas tuo poną kardinolą, kuris užlaikęs jį ligi vienuoliktos valandos, kalbėdamas apie valstybės reikalus.

Jo didenybė buvo apsirengęs iškilmių rūbais; jį lydėjo jo karališkoji aukštybė Orleano hercogas, didysis prioras, grafas de Suasonas, hercogas de Longvilis, hercogas d'Elbefas, grafas d'Arkuras, grafas de la Roš-Giujonas, ponas de Liankuras, ponas de Barada, grafas de Kramailis ir ševalje de Suvre.

Visi pastebėjo, kad karalius atrodė liūdnas ir susirūpinęs.

Vienas kabinetas buvo paruoštas karaliui, kitas — jo broliui Orleano hercogui: kiekviename šių kabinetų buvo išdėlioti maskarado drabužiai. Tas pat buvo parengta ir karalienei bei konetablio žmonai. Jų didenybių palydos senjorai ir damos turėjo rengtis po du tam tikslui paruoštuose kambariuose.

Prieš įeidamas į kabinetą, karalius įsakė, kad jam tuč-tuojau praneštų, kai tik pasirodys kardinolas.

Pusvalandžiui praslinkus po karaliaus atvykimo, vėl pasigirdo sveikinimo šūksniai: jie skelbė, kad atvyksta karalienė; seniūnai vėl taip pat, kaip pirma, su seržantais priešakyje išėjo pasitikti savo aukštosios viešnios.

Karalienė įėjo į salę: visi pastebėjo, kad ji, kaip ir karalius, atrodė liūdna, o svarbiausia — išvargusi.

Tą akimirką, kai karalienė žengė į salę, prasiskleidė mažutės ložės uždanga, kuri iki šiol buvo užtraukta, ir pasirodė išblyškęs kardinolas, apsirengęs ispanų dideliu. Jo akys įsmigo į karalienę, ir velniško džiaugsmo šypsena nuslinko jo lūpomis: karalienė buvo be deimantinių karulių.

Karalienė valandėlę užtruko salėje, klausydamasi miesto seniūnų linkėjimų ir atsakydama į ponių sveikinimus.

Staiga tarpdury pasirodė karalius ir kardinolas. Kardinolas kažką kalbėjo jam pašnibždomis. Karalius buvo labai išbalęs.

Karalius praėjo pro minią ir be kaukės, vos spėjęs susirišti liemenės kaspinus, prisiartino prie karalienės.

— Ponia,— tarė jis persimainiusiu balsu,— kodėl gi jūs nemalonėjote užsidėti deimantinių karulių? Juk žinote, kad man būtų labai malonu juos matyti.

Karalienė apsidairė aplink ir užpakaly pamatė kardinolą, kuris šypsojosi velniška šypsena.

— Jūsų didenybe,— tarė karalienė susijaudinusi,— aš bijojau, kad šioj kamšaty su jais kas nors neatsitiktų.

— Ir blogai padarėte, ponia! Aš jums padovanojau šią puošmeną tik tam, kad ją nešiotumėt. Pakartoju, ponia, jūs blogai padarėte.

Karaliaus balsas virpėjo iš pykčio; visi nustebę žiūrėjo ir klausėsi, nesuprasdami, kas darosi.

— Valdove,— tarė karalienė,— aš galiu nusiųsti į Luvrą jų atnešti, nes jie yra ten, ir jūsų didenybės noras bus išpildytas.

— Pasiųskite, ponia, pasiųskite, ir kuo greičiau, nes po valandos prasideda baletas.

Karalienė klusniai nusilenkė ir nuėjo su damomis, kurios turėjo ją palydėti į jos kabinetą.

O karalius grįžo į savąjį.

Valandėlę salėje jautėsi sumišimas ir nerimas.

Visi galėjo pastebėti, kad tarp karaliaus ir karalienės kažkas įvyko, tačiau jie abu kalbėjo taip tyliai, jog niekas nieko nenugirdo, juo labiau kad visi iš pagarbos buvo per kelis žingsnius pasitraukę. Smuikininkai griežė, nerdamies iš kailio, bet niekas jų nesiklausė.

Karalius pirmas išėjo iš kabineto, apsivilkęs elegantiškiausiu medžioklės kostiumu; Orleano hercogas ir kiti didikai buvo apsirengę taip, kaip jis. Šis kostiumas karaliui labiausiai tiko, ir, šitaip apsitaisęs, jis tikrai atrodė šauniausias savo karalystės bajoras.

Kardinolas priėjo prie karaliaus ir padavė jam dėžutę. Karalius ją atvožė ir pamatė du deimantus.

— Ką tai reiškia? — paklausė jis kardinolą.

— Nieko,— atsakė tasai; — bet, jei karalienė užsidės deimantus, kuo aš abejoju, suskaičiuokite juos, valdove, ir, jeigu jų bus tik dešimt, paklauskite jos didenybę, kas galėjo jai pavogti štai šituos du.

Karalius pažvelgė į kardinolą, tarsi norėdamas jį kažko paklausti, bet nebuvo kada: iš visų lūpų išsiveržė pasigėrėjimo šūksniai. Jei karalius atrodė šauniausias savo karalystės bajoras, tai karalienė neabejotinai buvo gražiausioji Prancūzijos moteris.

Iš tikrųjų medžioklės kostiumas jai nuostabiai tiko; ji buvo fetrine skrybėle su mėlynomis plunksnomis, pilksvai perlinio aksomo liemenaite, susegta deimantų sagėmis, ir mėlyno atlaso sijonu, išsiuvinėtu sidabro siūlais. Ant kairiojo peties žėrėjo deimantų karuliai su tokios pat spalvos kaspinu, kaip sijonas ir plunksnos.

Karalius suvirpėjo iš džiaugsmo, o kardinolas iš pykčio; tačiau, būdami tolokai nuo karalienės, jie negalėjo deimantų suskaičiuoti; karalienė juos užsidėjo, bet kiek jų — dešimt ar dvylika?

Tuo metu smuikininkai davė ženklą, kad tuojau prasidės

baletas. Karalius priėjo prie konetablio žmonos, su kuria jis turėjo šokti, o jo aukštybė Orleano hercogas — prie karalienės. Visi sustojo į savo vietas, ir baletas prasidėjo.

Karalius šoko priešais karalienę ir kiekvieną kartą, praeidamas pro ją, jis ryte rijo akimis šiuos deimantus, kurių negalėjo suskaičiuoti. Kardinolo kaktą išpylė šaltas prakaitas.

Baletas truko valandą; jis buvo šešiolikos dalių.

Baletui pasibaigus ir visiems plojant, kiekvienas vedė savo damą į jos vietą, o karalius, pasinaudojęs savo išimtine teise palikti damą, jos nepalydėjęs, greitai priėjo prie karalienės.

— Dėkoju jums, ponia,— tarė jis,— kad patenkinot mano norą, bet, man rodos, jums trūksta dviejų deimantų, ir aš jums grąžinu juos.

Sulig šiais žodžiais jis padavė karalienei du deimantus, kuriuos buvo gavęs iš kardinolo.

— Kaip, valdove! — sušuko karalienė, apsimesdama nustebusi.— Jūs man dovanojate dar du deimantus! Juk tada aš jų turėsiu keturiolika!

Iš tikrųjų karalius suskaičiavo: dvylika deimantų žėrėjo ant jos didenybės peties.

Karalius pašaukė kardinolą.

— Ką gi tai reiškia, ponas kardinole? — griežtu balsu paklausė jį karalius.

— Tai reiškia, valdove,— atsakė kardinolas,— kad aš norėjau padovanoti šiuos du deimantus jos didenybei ir, nedrįsdamas pats to padaryti, pasinaudojau šiuo būdu.

— Aš juo labiau esu dėkinga jūsų eminencijai,— atsakė Ona Austrijietė su šypsena, rodančia, kad ji anaiptol nemano tikėti šiuo gudriu meilumu,— nes esu tikra, kad šie du deimantai kaštavo jums tiek pat, kiek dvylika kitų jo didenybei.

Paskui, nusilenkusi karaliui ir kardinolui, karalienė sugrįžo į kambarį, kuriame ji vėl turėjo persirengti.

Šio skyriaus pradžioje atkreipę dėmesį į mūsų čia įvestus aukštuosius asmenis, valandėlę atsitraukėme nuo to, kuriam

Ona Austrijietė turėjo būti dėkinga už šį negirdėtą triumfą prieš kardinolą ir kuris, suglumęs, niekam nežinomas, pradingęs prie vienų salės durų susikimšusioj minioj, žiūrėjo į tą sceną, suprantamą tik keturiems asmenims: karaliui, karalienei, jo eminencijai ir jam.

Karalienė sugrįžo į savo kambarį, ir d'Artanjanas jau buvo beišeinąs, tik staiga pajuto, kad kažkas švelniai palietė jo petį; jis atsigręžė ir pamatė jauną moterį, ženklu kviečiančią jį sekti paskui. Šios jaunos moters veidą dengė juodo aksomo kaukė, tačiau ši atsargumo priemonė, kurią, tiesą sakant, ji greičiau užsidėjo, saugodamasi kitų, o ne jo, nekliudė jam tuojau pažinti savo nuolatinę vadovę, vikrią ir išmintingą ponią Bonasje.

Vakar jie tik probėgom matėsi pas durininką Žermeną, kur d'Artanjanas ją buvo iškvietęs. Jaunoji moteris taip skubėjo pranešti karalienei nuostabią naujieną apie laimingą jos pasiuntinio sugrįžimą, jog abu įsimylėjėliai vos spėjo pasikeisti vienu kitu žodžiu. Taigi dabar d'Artanjanas nusekė ponią Bonasje, apimtas dvejopo jausmo — meilės ir smalsumo. Visu keliu, einant kaskart vis tuštesniais koridoriais, d'Artanjanas norėjo ją sulaikyti, sučiupti už rankos, bent vieną akimirką ja pasigėrėti; bet vikri kaip paukštelis, ji kiekvieną kartą išsprūsdavo iš jo rankų, o kai jis norėdavo prabilti, jos pirštas, prispaustas prie lūpų įsakmiu ir žavingu judesiu, jam primindavo, kad jis yra tokios galios valdžioje, kurios privalo aklai klausyti ir kuri jam draudžia bent kiek skųstis. Pagaliau, po įvairiausių vingių ir posūkių, ponia Bonasje atidarė duris ir įvedė jaunuolį į visiškai tamsų kabinetą. Čia vėl ženklu įsakiusi jam tylėti ir atidariusi kitas, po užuolaida paslėptas duris, pro kurias staiga blykstelėjo vaiski šviesa, ji dingo.

D'Artanjanas stovėjo nejudėdamas, nenusivokdamas, kur atsidūrė; tačiau netrukus į kambarį įsiskverbęs šviesos spindulys, šilto ir kvapnaus oro dvelkimas, plaukiąs iš ten, du ar trys moteriški balsai, besišnekučiuoją pagarbiai ir įmantriai, daug sykių pakartotas žodis „didenybė“ leido jam aiš-

kiai suprasti, kad jis yra kambaryje, susisiekiančiame su karalienės kabinetu.

Jaunuolis pasislėpė šešėlyje ir laukė.

Karalienė atrodė linksma ir laiminga, o tai, matyt, labai stebino aplink ją esančias damas, kurios buvo pratusios beveik visada matyti ją nuliūdusią. Karalienė aiškino, kad šį jos džiaugsmą sužadinęs iškilmių puikumas, kad jai daug malonumo suteikęs baletas, o kadangi karalienei prieštarauti negalima, vis tiek, ar ji šypsotųsi, ar verktų, tad visi kėlė į padanges Paryžiaus miesto seniūnų meilumą.

Nors d'Artanjanas ir nepažinojo karalienės, bet netrukus išskyrė jos balsą iš kitų balsų, pradžioje iš šiek tiek svetimšališkos tarties, o paskui iš to valdingo tono, kuris nejučiomis reiškiasi visų valdovų žodžiuose. Jis girdėjo, kaip ji prieidavo ir vėl nutoldavo nuo šių pravirų durų, ir du ar tris kartus pamatė, kaip kažkieno šešėlis užstojo šviesą.

Ir staiga kažkieno ranka, dieviškai balta ir žavinga, prasikišo pro užuolaidą. D'Artanjanas suprato, kad čia jam atpildas; jis puolė ant kelių, pagavo šią ranką ir pagarbiai prispaudė prie lūpų; paskui ta ranka išnyko, palikusi jo saujoje kažkokį daiktą, ir jis pažino, jog tai žiedas. Tuojau pat durys užsidarė, ir d'Artanjanas pasiliko visiškoje tamsoje...

D'Artanjanas užsimovė žiedą ant piršto ir vėl ėmė laukti. Buvo aišku, kad čia dar ne galas. Po atpildo už jo pasiaukojimą turi sekti atpildas už jo meilę. Be to, nors baletas ir pasibaigė, tačiau balius vos tik prasidėjo: trečią valandą turės būti vakarienė, o šv. Jono bokšto laikrodis neseniai išmušė tris ketvirčius trečios.

Ir iš tikrųjų balsai gretimame kambaryje pamažu ėmė tilti; paskui jie nutolo. Po to durys į kabinetą, kuriame laukė d'Artanjanas, prasivėrė, ir įbėgo ponia Bonasje.

— Jūs! Na pagaliau! — sušuko d'Artanjanas.

— Tylėkit! — tarė moteris, ranka užspausdama jaunuoliui lūpas.— Tylėkit! Ir išeikite tuo pačiu keliu, kaip ir atėjote.

— Bet kur ir kada aš jus vėl pamatysiu? — paklausė d'Artanjanas.

— Sužinosit iš laiško, kurį rasite, grįžęs namo. Eikite, eikite!

Ir sulig šiais žodžiais ji atidarė duris į koridorių ir išstūmė d'Artanjaną iš kabineto.

D'Artanjanas išėjo, paklusnus kaip vaikas, nesipriešindamas, nė vienu žodeliu neprieštaraudamas; o tai rodo, kad jis tikrai buvo įsimylėjęs.

XXIII ◆ *PASIMATYMAS*

D'Artanjanas sugrįžo namo tekinas; nors jau buvo daugiau kaip trečia valanda ryto ir reikėjo pereiti biauriausius Paryžiaus kvartalus, jam vis dėlto neteko patirti jokio nemalonumo. Visiems žinoma, kad girtuokliai ir įsimylėjėliai turi kažkokį savo angelą sargą.

Prieangio durys buvo praviros; jis užkopė laiptais ir tyliai pasibeldė, kaip kad buvo sutarta su tarnu. Planše, kurį jis prieš porą valandų buvo išsiuntęs iš rotušės ir liepęs jo laukti, atidarė jam duris.

— Ar laišką man atnešė? — gyvai paklausė d'Artanjanas.

— Niekas laiško neatnešė, pone,— atsakė Planše,— bet yra laiškas, kuris atėjo pats.

— Ką tu nori tuo pasakyti, mulki?

— Noriu pasakyti, kad, sugrįžęs namo, nors raktą turėjau kišenėj ir niekur su juo nesiskyriau, ant žaliosios staltiesės jūsų miegamajame radau laišką.

— O kurgi tas laiškas?

— Aš palikau jį ten, kur jis buvo, pone. Argi matyta, kad laiškai šitokiu būdu atsirastų pas žmones. Jei dar langas būtų atdaras ar bent praviras, nieko nesakyčiau, bet ne — viskas buvo aklinai uždaryta. Pasisaugokit, pone: čia tikrai neapsieita be piktos dvasios.

Tuo tarpu d'Artanjanas įbėgo į kambarį ir atplėšė laišką; jis buvo nuo ponios Bonasje, ir štai jo turinys:

„Jums norima išreikšti ir perduoti nuoširdžią padėką. Būkite šįvakar apie dešimtą valandą Sen-Klu, prieš paviljoną, esantį ties pono d'Estre namo kampu.

K. B."

Skaitydamas šį laišką, d'Artanjanas jautė, kad jo širdis tai plečiasi, tai susispaudžia, veikiama tų malonių spazmų, kurios kankina ir glamonėja įsimylėjėlių širdis.

Tai buvo pirmasis jo gautas laiškas, tai buvo pirmasis jam skirtas pasimatymas. Jo širdis, sklidina svaiginančio džiaugsmo, alpte alpo ant slenksčio šio žemiško rojaus, kuris vadinasi meile.

— Na, jūsų malonybe! — tarė Planše, pamatęs, kad jo ponas tai rausta, tai vėl bąla.— Na, ar aš neatspėjau, kad čia koks nors nelemtas reikalas?

— Tu klysti, Planše,— atsakė d'Artanjanas.— Ir kad patikėtum, va, imk ekiū ir išgerk į mano sveikatą.

— Dėkoju, pone, už šį ekiū ir pažadu tiksliai laikytis jūsų patarimų; bet vis dėlto laiškai, kurie šitaip patenka į užrakintus namus...

— Krinta iš dangaus, mano bičiuli, iš dangaus.

— Vadinasi, jūs, pone, esate patenkintas? — paklausė Planše.

— Mano brangusis Planše, aš laimingiausias iš visų žmonių.

— Ir aš galiu pasinaudoti jūsų laime ir eiti gulti?

— Taip, gali eiti.

— Telaimina jus dangus, bet vis dėlto šitas laiškas...

Ir Planše išėjo, linguodamas galva su tokia veido išraiška, kuri aiškiai bylojo, kad net d'Artanjano dosnumas neįstengė išsklaidyti jo abejonių.

Likęs vienas, d'Artanjanas vėl ėmė skaityti savo laišką, paskui dvidešimt kartų pabučiavo tas jo gražios mylimosios ranka rašytas eilutes. Pagaliau jis atsigulė, užmigo ir sapnavo aukso sapnus.

Septintą valandą ryto jis atsikėlė ir pašaukė Planše, kuris į antrą šūksnį atidarė duris; iš jo veido dar ne visai buvo išnykę vakarykščio nerimo žymės.

— Planše,— tarė jam d'Artanjanas,— aš išeinu ir gal visai dienai. Taigi tu esi laisvas iki septintos valandos vakaro, bet septintą būk pasiruošęs ir lauk su dviem arkliais.

— Matyt,— atsakė Planše,— mes vėl norime, kad mūsų kailiai pavirstų rėčiu!

— Tu paimsi savo muškietą ir pistoletus.

— Na, ar aš nesakiau? — sušuko Planše.— Aš taip ir maniau — prakeiktas laiškas!

— Nurimk, mulki! Mes vyksime tik į paprastą iškylą.

— Ak, tokią, kaip ir ana, kur lijo kulkomis, o iš žemės dygo spąstai.

— Pagaliau jeigu jūs bijote, ponas Planše,— tarė d'Artanjanas,— aš apsieisiu be jūsų. Geriau keliauti vienam, negu turėti kelionės draugą, kuriam kinkos dreba.

— Jūs mane įžeidžiat,— atkirto Planše.— Juk, rodos, matėte, kaip aš laikiausi, kai reikėjo.

— Taip, bet aš manau, kad visa tavo drąsa išsikvėpė vienu kartu.

— Jūs pamatysit, kad, progai pasitaikius, man dar jos atsiras. Bet jeigu norit, kad šios drąsos užtektų ilgam, tai prašau per daug jos neeikvoti, pone.

— Ar šiam vakarui tau dar jos pakaks?

— Tikiuos.

— Na, tai aš tavim pasikliauju.

— Skirtą valandą būsiu pasiruošęs. Bet aš maniau, kad ponas tik vieną arklį teturi gvardiečių arklidėse.

— Gal būt, šiuo momentu ten tėra tik vienas, bet šįvakar jų bus ketvertas.

— Atrodo, mes buvome išvykę arklių pirkti?

— Tikrai taip,— atsakė d'Artanjanas.

Ir atsisveikinimui pagrasinęs Planše pirštu, jis išėjo.

Ponas Bonasje stovėjo prie savo durų. D'Artanjanas norėjo praeiti pro šalį, neužkalbindamas garbiojo pirklio, bet

tas nusilenkė taip meiliai ir nuoširdžiai, kad jo nuomininkas buvo priverstas ne tik jam atsakyti, bet ir pasišnekėti.

Pagaliau kaipgi neparodysi bent kiek nuolankumo vyrui tos moters, kuri tą patį vakarą paskyrė tau pasimatymą Sen-Klu, prieš pono d'Estre paviljoną! Tad d'Artanjanas maloniausiu veidu prisiartino prie savo šeimininko.

Pašnekesys savaime pakrypo į vargšo žmogelio pergyvenimus kalėjime. Ponas Bonasje, nežinodamas, kad d'Artanjanas girdėjo jo pokalbį su nepažįstamuoju iš Mengo, papasakojo savo jaunajam nuomininkui, kaip jį persekiojęs tasai pabaisa ponas Lafema, kurį jis nuolat vadino kardinolo budeliu, ir ilgai dėstė apie Bastiliją, apie jos skląsčius, kalėjimo langelius, oralaides, grotas ir kankinimų įrankius.

D'Artanjanas jo klausėsi nepaprastai kantriai.

— Sakykit, ar jūs sužinojot, kas tada buvo pagrobęs ponią Bonasje? — paklausė jis, kai tasai baigė kalbėti.— Juk aš neužmiršau, kad kaip tik šia nelemta proga turėjau laimės su jumis susipažinti.

— Ak,— atsiduso ponas Bonasje,— to jie, žinoma, man nepasakė, ir mano žmona iškilmingai prisiekė to nežinanti. Na, o jūs, pone,— pridūrė Bonasje nekalčiausiu balsu,— kur buvote pražuvęs per šias pastarąsias dienas? Aš nemačiau nei jūsų, nei jūsų draugų ir manau, kad ne ant Paryžiaus grindinio jūs prisirinkot tiek dulkių, kurias Planše vakar valė nuo jūsų batų.

— Jūsų tiesa, mielas pone Bonasje, aš ir mano draugai buvome truputį išvykę.

— Ar toli?

— O, ne! Tik keturiasdešimt mylių. Palydėjome poną Atą į Foržo maudykles; ten mano draugai ir pasiliko.

— Na, o jūs, žinoma, sugrįžote, ką? — paklausė ponas Bonasje su itin vylinga veido išraiška.— Tokiems gražuoliams, kaip jūs, mylimosios neduoda ilgų atostogų, ir mūsų, matyt, nekantriai laukiama Paryžiuje, ar ne?

— Dievaži, mano mielas pone Bonasje,— juokdamasis atsakė jaunuolis,— prisipažįstu, kad tai tiesa, juo labiau kad

nuo jūsų, kaip matau, nieko negalima nuslėpti. Taip, manęs laukė, ir, galiu jus patikinti, labai nekantriai.

Šešėlis šmėžtelėjo Bonasje kakta, bet toks nežymus, jog d'Artanjanas nė nepastebėjo.

— Ir mes gausime atpildą už mūsų skubėjimą? — tęsė pirklys, šiek tiek pasikeitusiu balsu, ko d'Artanjanas irgi nepastebėjo, lygiai kaip prieš akimirką nepastebėjo debesėlio, apniaukusio garbaus žmogelio veidą.

— O, kad išsipildytų jūsų pranašystė! — tarė juokdamasis d'Artanjanas.

— Aš tai sakau jums tik todėl,— atsakė Bonasje,— kad žinočiau, ar vėlai jūs grįšite.

— Kam gi šis klausimas, brangusis šeimininke? — pasiteiravo d'Artanjanas.— Bene ketinate manęs laukti?

— Ne, bet nuo to laiko, kai mane suėmė ir apiplėšė mano namus, aš išsigąstu kiekvieną kartą, kai išgirstu atidarant duris, o ypač naktį. Nieko nuostabaus! Juk aš nesu karys!

— Na, tai neišsigąskite, jei aš grįšiu pirmą, antrą arba trečią valandą ryto. Neišsigąskite net ir tada, jeigu visai negrįžčiau.

Šį kartą Bonasje išblyško taip, jog d'Artanjanas negalėjo to nepastebėti ir paklausė, kas jam yra.

— Nieko,— atsakė Bonasje,— nieko. Tik po visų tų nelaimių man kartais staiga užeina priepuoliai, ir štai ką tik aš vėl pajutau kažkokį drebulį. Nekreipkite į tai dėmesio. Juk jūs turite ką veikti — jums reikia džiaugtis savo laime.

— Jei taip, tai aš tikrai turiu ką veikti, nes aš esu laimingas.

— Kol kas dar ne, palaukite, nes jūs pasakėte, kad tai bus šįvakar.

— Na ką gi, ačiū dievui, šis vakaras ateis. Ir gal jūs laukiate jo taip pat nekantriai, kaip ir aš. Gal būt, ponia Bonasje šįvakar aplankys savo šeimos židinį.

— Šį vakarą ponia Bonasje nebus laisva,— oriai atsakė vyras.— Tarnybos reikalai verčia ją pasilikti Luvre.

— Juo blogiau jums, mielasis šeimininke, juo blogiau.

Kai aš esu laimingas, noriu, kad ir visi būtų laimingi, bet, matyt, tai neįmanoma.

Ir jaunuolis nuėjo, garsiai kvatodamas iš to savo sąmojo, kurį, kaip jam atrodė, tik jis vienas tegalėjo suprasti.

— Linkiu smagiai pasilinksminti! — atsakė Bonasje pakasynų balsu.

Bet d'Artanjanas jau buvo per toli, kad galėtų jį išgirsti, o jei ir būtų išgirdęs, tai, aišku, taip gerai nusiteikęs, nebūtų atkreipęs dėmesio.

Jis nuėjo į pono de Trevilio rūmus; jo vakarykštis vizitas, kaip prisimename, buvo labai trumpas, ir jie mažai tegavo pasikalbėti.

Poną de Trevilį jis rado švytintį džiaugsmu. Karalius ir karalienė baliuje buvę jam labai malonūs. Bet užtat kardinolas atrodęs visiškai niūrus. Pirmą valandą jis išvyko, teisindamasis negalavimu. O jų didenybės į Luvrą sugrįžo tik šeštą valandą ryto.

— O dabar,— tarė ponas de Trevilis tylesniu balsu, apžvelgdamas visus kambario kampus, nes norėjo įsitikinti, ar tikrai juodu vieni,— o dabar pakalbėsim apie jus, mano jaunasis bičiuli, nes aišku, kad jūsų laimingas grįžimas kuriuo nors būdu siejasi su karaliaus džiaugsmu, karalienės triumfu ir eminencijos pažeminimu. Dabar jums teks saugotis.

— Ko gi man bijoti, kol aš turėsiu laimės džiaugtis jų didenybių malone? — paklausė d'Artanjanas.

— Visko, tikėkite manim. Kardinolas ne toks žmogus, kad užmirštų piktą išdaigą, nenubaudęs išdaigininko, kuriuo, man rodos, buvo vienas mano pažįstamas gaskonas.

— Ar jūs manote, kad kardinolas tiek pat nusituokia apie viską, kiek jūs, ir žino, kad Londone buvau aš, o ne kas kitas?

— Po velnių! Jūs buvote Londone? Ar iš Londono parsivežėt tą puikųjį deimantą, kuris žėri ant jūsų rankos? Saugokitės, mielasis d'Artanjanai, priešo dovana — nelemtas daiktas. Apie tai yra net kažkoks lotyniškas eilėraštis... Palaukit...

— Taip, taip,— atsakė d'Artanjanas, kuris niekaip negalėdavo įsikalti į galvą net pagrindinių lotynų kalbos taisyklių ir kitados savo nemokšiškumu įstumdavo neviltin mokytoją.— Taip, taip, turėtų būti kažkoks eilėraštis...

— Tikrai yra,— tarė ponas de Trevilis, truputį domėjęsis literatūra,— ir ponas Benseradas aną dieną man jį citavo... Palaukite... Aha! Prisiminiau: „... *Timeo Danaos et dona ferentes.*"[1] Tai reiškia: „Saugokitės priešo, duodančio dovanas."

— Šį deimantą man davė ne priešas, pone,— atsakė d'Artanjanas,— aš jį gavau iš karalienės.

— Iš karalienės! Oho! — sušuko ponas de Trevilis.— Iš tikrųjų tai karališka dovana, verta mažiausiai tūkstančio pistolių! Per ką gi karalienė įteikė jums šią dovaną?

— Ji pati man davė.

— Kur?

— Kabinete, greta to kambario, kuriame ji persirengė.

— Kuriuo būdu?

— Duodama man pabučiuoti ranką.

— Jūs bučiavote karalienei ranką! — sušuko ponas de Trevilis, žiūrėdamas į d'Artanjaną.

— Jos didenybė suteikė man šią malonę.

— Ir liudininkų akivaizdoj? O, neatsargioji, trigubai neatsargioji!

— Ne, pone, nurimkite, niekas to nematė,— atsakė d'Artanjanas. Ir jis papasakojo ponui de Treviliui, kaip visa tai įvyko.

— O moterys, moterys! — sušuko senasis karys.— Pažįstu jas iš jų romantiškos vaizduotės. Visa, kas dvelkia paslaptingumu, žavi jas. Vadinasi, jūs matėt tik ranką, štai ir viskas. Sutiksite karalienę ir nepažinsite jos; jinai jus sutiks ir nežinos, kas jūs esate.

— Taip, bet iš šio deimanto...— pradėjo jaunuolis.

— Klausykite,— pertraukė jį ponas de Trevilis,— norite,

[1] „Bijau danajų, net ir dovanas duodančių." (Iš Virgilijaus poemos „Eneida".)

kad aš jums duočiau patarimą, gerą patarimą, draugo patarimą?

— Tuo padarysite man garbę, pone,— atsakė d'Artanjanas.

— Tad štai: eikite pas pirmąjį auksakalį ir parduokite jam šį deimantą už tiek, kiek jis pasiūlys. Kad ir koks titnagas jis būtų, vis dėlto aštuonis šimtus pistolių drąsiai duos. Pistoliai nepažymėti vardu, jaunuoli, o šis žiedas turi vardą, baisų vardą, ir jis gali išduoti tą, kuris jį mūvi.

— Parduoti šį žiedą! Mano valdovės dovanotą žiedą! Niekuomet! — sušuko d'Artanjanas.

— Tai bent pasukit akutę į vidų, nelaimingas beproti, nes juk visi žino, kad vargšas Gaskonijos bajoras neranda šitokių žiedų savo motinos skrynutėje.

— Nejaugi jūs manote, kad man reikia kažko bijoti? — paklausė d'Artanjanas.

— Aš manau, jaunuoli, kad žmogus, užmiegąs ant minos, kurios knatas jau uždegtas, gali jaustis saugiau už jus.

— Po velnių! — tarė d'Artanjanas, kuriam pradėjo kelti nerimo įtikinamas pono de Trevilio tonas.— Po velnių! Tai ką gi daryti?

— Saugokitės visuomet ir visur. Kardinolas turi gerą atmintį ir ilgas rankas. Tikėkit manim, jis iškrės jums kokį nors pokštą.

— Bet kokį?

— Ar aš žinau? Bene jis nesinaudoja visomis šėtono gudrybėmis? Mažų mažiausia, jus gali suimti.

— Kaip? Argi išdrįstų suimti žmogų, tarnaujantį jo didenybei?

— O ar daug jie varžėsi suimti Atą! Šiaip ar taip, jaunuoli, tikėkite žmogum, kuris jau trisdešimt metų tarnauja karaliaus rūmuose: per daug nepasikliaukite savo saugumu, kitaip — jūs žuvęs. Atvirkščiai,— ir tai aš jums sakau,— jūs visur turite matyti priešus. Jei kas su jumis norės vaidytis, venkite jo, nors tai būtų tik dešimties metų berniukas; jeigu jus kas užpuls dieną ar naktį, traukitės visai nesigėdydamas; jei žengsite per tiltą, apžiūrėkite lentas, kad viena iš jų ne-

prasmegtų po jūsų kojomis; jeigu eisite pro statomą namą, saugokitės, kad akmuo nenukristų jums ant galvos; jeigu vėlai grįžtate namo, telydi jus jūsų tarnas ir tebūnie jis visad ginkluotas, jeigu tik, žinoma, jūs pasitikit savo tarnu. Saugokitės visų: draugo, brolio, mylimosios, ypač mylimosios.

D'Artanjanas paraudo.

— Mylimosios,— nejučiom pakartojo jis.— O kodėl gi jos labiau, negu kitų?

— Todėl, kad meilužė — mėgiamiausioji ir tikriausioji kardinolo priemonė: moteris parduos jus už dešimt pistolių. Prisiminkit Dalilą. Juk skaitėte šventąjį raštą?

D'Artanjanas pagalvojo apie pasimatymą, kurį jam šį vakarą paskyrė ponia Bonasje. Bet turime pasakyti mūsų didvyrio garbei, kad bloga pono de Trevilio nuomonė apie moteris nesukėlė jam nė mažiausio įtarimo dėl jo gražiosios šeimininkės.

— Beje,— paklausė ponas de Trevilis,— kur dingo trys jūsų draugai?

— Aš kaip tik norėjau jus klausti, gal ką nors žinote apie juos?

— Nieko nežinau.

— Aš juos palikau kelyje: Portą — Šantilji su dvikova panosėje; Aramį — Krevkere su kulka petyje; o Atą — Amjene, apkaltintą pinigų klastojimu.

— Na, matote! — tarė ponas de Trevilis.— O jūs kaipgi paspr ukote?

— Per stebuklą, ponas kapitone, turiu tai pripažinti: gavęs špagos smūgį į krūtinę ir prismeigęs grafą de Vardą prie Kale vieškelio, kaip peteliškę prie apmušalų.

— Na, to betrūko! De Vardas — kardinolo tarnas, Rošforo giminaitis! Žinote, mielasis bičiuli, man kilo gera mintis.

— Kokia, pone?

— Jumis dėtas, aš štai ką padaryčiau...

— Pavyzdžiui?

— Kol jo eminencija manęs ieškotų Paryžiuje, aš patyliukais vėl nujočiau į Pikardiją ir sužinočiau, kas atsitiko

mano draugams. Po velnių! Juk jie verti bent šiokio tokio jūsų dėmesio.

— Patarimas geras, pone, ir rytoj aš išvyksiu.

— Rytoj. O kodėl gi ne šįvakar?

— Šį vakarą turiu likti Paryžiuje; būtinas reikalas verčia.

— Ak jaunuoli, jaunuoli! Kokia nors meilutė? Pasisaugokit, aš jums kartoju: moteris pražudė mus praeity, pražudys ir ateity. Paklausykit manęs, keliaukit dar šį vakarą.

— Neįmanoma, pone.

— Jūs davėte žodį?

— Taip.

— Na, tai kitas reikalas; bet pažadėkit man, kad rytoj išvyksite, jeigu šiąnakt jūsų nenužudys.

— Pažadu.

— Gal jums reikia pinigų?

— Dar turiu penkiasdešimt pistolių. Tikiuosi, man užteks.

— O jūsų draugai?

— Manau, kad jiems dar neturėtų trūkti pinigų. Išvykdami iš Paryžiaus, mes turėjome kiekvienas po septyniasdešimt penkis pistolius kišenėje.

— Ar aš dar pamatysiu jus, prieš jums išvykstant?

— Nemanau, pone, nebent atsitiktų kas nauja.

— Na, tai laimingos kelionės!

— Dėkoju, pone.

Ir d'Artanjanas atsisveikino su ponu de Treviliu, sugraudintas kaip niekuomet jo tikrai tėviško rūpinimosi savo muškietininkais.

Iš eilės jis užėjo pas Atą, pas Portą ir pas Aramį. Nė vienas iš jų nebuvo grįžęs. Tarnų taip pat nebuvo, ir niekas neturėjo jokių žinių nei apie vienus, nei apie kitus.

Jis būtų pasiteiravęs apie juos jų meilužių, bet nepažinojo nei Porto, nei Aramio mylimosios; o Atas visai jos neturėjo.

Praeidamas pro gvardijos būstinę, jis žvilgtelėjo į arklides: trys arkliai iš keturių jau stovėjo vietoje. Planše, visai apstulbęs, valė juos, ir du jau buvo švarutėliai.

— Ak pone! — sušuko Planše, pastebėjęs d'Artanjaną.— Kaip man malonu jus matyti!

— O kodėl, Planše? — paklausė jaunuolis.

— Ar jūs pasitikit ponu Bonasje, mūsų šeimininku?

— Aš? Anaiptol.

— Ak pone, kaip gerai!

— Bet kodėl gi tu klausi?

— Todėl, kad, jums besikalbant, aš jus stebėjau, nors ir negirdėjau, apie ką jūs kalbėjotės. Ir, žinote, pone, jo veidas du ar triskart pasikeitė.

— Ką tu sakai!

— Jūs nepastebėjot, džiaugdamasis tuo laišku, kurį gavote, o aš, priešingai, įbaugintas keisto šio laiško atsiradimo, nė minutės nenuleidau akių nuo jo veido.

— Ir jis tau pasirodė...

— Klastingas, pone.

— Iš tikrųjų!

— Be to, kai tik jūs nuėjote ir dingote už gatvės kampo, ponas Bonasje čiupo skrybėlę, užrakino duris ir tekinas pasileido į priešingą pusę.

— Iš tikrųjų, Planše, tu teisus. Visa tai atrodo labai įtartina. Bet būk ramus, mes nemokėsime jam nuomos, kol reikalas paaiškės galutinai.

— Jūs vis juokaujate, bet patys pamatysit...

— Ką padarysi, Planše. Nuo savo likimo nepabėgsi.

— Ir jūs neatsisakote nuo šio vakaro išvykos?

— Priešingai, Planše, juo labiau aš pyksiu ant pono Bonasje, juo noriau eisiu į pasimatymą, kurį man pranešė šis laiškas, tiek tave įbauginęs.

— Na, pone, jeigu jau taip pasiryžote...

— Ir kuo tvirčiausiai, mano drauguži. Taigi devintą valandą lauk manęs čia, aš užeisiu tavęs pasiimti.

Matydamas, kad nėra jokios vilties įtikinti savo poną atsisakyti nuo to sumanymo, Planše giliai atsiduso ir ėmė valyti trečią arklį.

O d'Artanjanas, kuris iš tikrųjų buvo gana atsargus jaunuolis, užuot grįžęs namo, nuėjo pietauti pas tą patį gaskoną kunigą, kuris sunkioj keturiems draugams valandoj pavaišino juos pusryčiais su šokoladu.

XXIV ◆ *PAVILJONAS*

Devintą valandą d'Artanjanas buvo prie gvardiečių būstinės; čia jis rado gerai pasiruošusį Planše. Ketvirtas arklys jau irgi buvo atsiųstas.

Planše apsiginklavo muškieta ir pistoletais.

D'Artanjanas turėjo špagą ir du pistoletus už diržo. Jie abu šoko ant žirgų ir patylomis išjojo. Buvo jau visai tamsu, ir niekas nematė jų išvykstant. Planše jojo užpakalyje per dešimt žingsnių nuo savo pono.

D'Artanjanas, perkirtęs krantines, išjojo pro Konferanso vartus ir pasuko Sen-Klu keliu, kuris anuomet buvo daug gražesnis, negu šiandien.

Kol jie dar buvo mieste, Planše pagarbiai laikėsi nuotolio, kurį pats pasirinko; bet kai tik kelias pasirodė tuštesnis ir tamsesnis, jis pamažėl ėmė artintis, o, įjojus į Bulonės mišką, nejučiom atsirado greta savo pono. Iš tikrųjų mes neslėpsime, kad didžiulių medžių siūbavimas ir mėnulio atspindžiai tamsioje tankmėje kėlė jam smarkų nerimą. D'Artanjanas pastebėjo, kad su jo tarnu dedasi kažkas negera.

— Nagi, ponas Planše,— paklausė jis,— kas jums?

— Ar jums, pone, neatrodo, kad miškai panašūs į bažnyčias?

— O kodėl, Planše?

— Todėl, kad ir čia, ir ten nedrįsti garsiai kalbėti.

— Kodėl gi tu nedrįsti garsiai kalbėti, Planše? Ar todėl, kad bijai?

— Taip, pone, bijau, kad kas neišgirstų.

— Kad neišgirstų! Juk mūsų pokalbis visiškai padorus, mielasis Planše, ir niekas negalėtų jam nieko prikišti.

— Ak pone! — atsakė Planše, grįždamas prie savo pagrindinės minties.— Šito pono Bonasje antakiuose yra kažkas klastinga, ir jis taip šlykščiai kraipo lūpas!

— Kuriems velniams tu vis galvoji apie tą Bonasje?

— Galvoji tai, ką gali, o ne tai, ką nori, pone.

— Todėl, kad tu bailys, Planše.

— Pone, nepainiokim bailumo su atsargumu: atsargumas — dorybė.

— O tu esi dorybingas, ar ne tiesa, Planše?

— Pone, ar tik ne muškietos vamzdis ten žvilga? Gal palenkime galvas?

— Iš tikrųjų,— sumurmėjo d'Artanjanas, kuris prisiminė pono de Trevilio pamokymus,— iš tikrųjų tas sutvėrimas galų gale ir man įvarys baimės.

Ir jis paragino arklį risčia.

Planše irgi pasivarė pirmyn, nelyginant šešėlis, ir vėl atsidūrė šalia savo pono.

— Ar mes šitaip ir jodinėsim visą naktį, pone? — paklausė jis.

— Ne, Planše, nes tu jau atjojai.

— Kaip tai — aš atjojau? O jūs, pone?

— Aš dar pajojėsiu keletą žingsnių.

— Ir paliksite čia mane vieną?

— Tu bijai, Planše?

— Ne, bet aš tik noriu pasakyti, kad naktis bus šalta, kad nuo peršalimo gauni reumatizmą, o tarnas, sergąs reumatizmu — blogas padėjėjas, ypač tokiam apsukriam ponui, kaip jūs.

— Na gerai, Planše, jei tau bus šalta, užeik į vieną iš tų smuklių, kurias matai ana ten, ir rytoj šeštą valandą ryto lauk manęs prie vartų.

— Aš, pone, kuo pagarbiausiai pravalgiau ir pragėriau tą ekiū, kurį man šįryt padovanojote, ir nebeliko nė pasiutusio skatiko tam atvejui, jeigu man pasidarytų šalta.

— Štai tau pusė pistolio. Iki rytojaus.

D'Artanjanas nulipo nuo arklio, metė pavadį Planše ir greitai nuėjo, supdamasis apsiaustu.

— Dieve, kaip šalta! — sušuko Planše, vos tik jo ponas dingo iš akių. Skubėdamas kuo veikiau apšilti, jis pribėgo prie vieno namuko, kuris visa savo išore buvo panašus į priemiesčio smuklę, ir pasibeldė į duris.

Tuo tarpu d'Artanjanas, pasukęs tarpukiemių taku, žengė toliau ir pasiekė Sen-Klu; bet, užuot ėjęs didžiąja gatve, jis aplenkė pilį, įsmuko į mažą nuošalią gatvelę ir netrukus atsidūrė ties nurodytuoju paviljonu, kuris stovėjo dykvietėj. Vienoje šios gatviūkštės pusėje traukėsi aukštas mūras, kurio kampe niūksojo šis paviljonas, o kitoje — pinučių tvora saugojo nuo praeivių mažą sodelį, kurio gilumoje buvo skurdi lūšnelė.

D'Artanjanas atvyko į pasimatymo vietą ir, kadangi jam nebuvo pasakyta kokiu nors ženklu pranešti apie savo atvykimą, ėmė laukti.

Nebuvo girdėti jokio garso, ir galėjai pamanyti esąs už šimto mylių nuo sostinės. Apsidairęs aplink, d'Artanjanas atsišliejo į tvorą. Už šios tvoros, už šio sodo ir lūšnos tamsus rūkas gaubė savo klostėmis neaprėpiamas tolumas, kuriose miegojo Paryžius, jaudrus ir išsidriekęs — bedugnė, kurioje šen bei ten žibėjo šviesūs taškeliai, gūdžios šio pragaro žvaigždės.

Bet d'Artanjanui viskas buvo pasipuošę vaivorykštės spalvomis, visos mintys šypsojosi, kiekviena tamsa atrodė perregima. Pasimatymo valanda artėjo.

Iš tikrųjų po kelių minučių iš Sen-Klu varpinės, iš jos plačių, gaudžiančių žiočių išsiveržė dešimt lėtų dūžių.

Kažkas nelemta buvo šitame žalvario balse, kuris vaitojo nakties gūdumoje.

Bet kiekvienas šių dūžių, skelbiančių ilgai lauktąją pasimatymo valandą, skambėjo jaunuolio širdy kaip gražiausia muzika.

Jo akys buvo įsmeigtos į mažą paviljoną ties sienos kampu; visos šio paviljono langinės buvo uždarytos, išskyrus vieno lango antrame aukšte.

Pro šį langą liejosi švelni šviesa, sidabruojanti kelias virpančiais lapais liepas, krūvoje kūpsančias anapus parko. Už

šio mažo, taip jaukiai apšviesto langelio, aišku, jo laukia gražioji ponia Bonasje.

Šios saldžios minties liūliuojamas, d'Artanjanas išlaukė pusvalandį be jokio nekantravimo, įsmeigęs akis į šią žavingą mažutę buveinę; jis galėjo matyti dalį lubų su auksiniu karnyzu, bylojančiu apie puošnų viso paviljono vidaus įrengimą.

Sen-Klu varpinė išmušė pusę vienuoliktos.

Šį kartą kažkoks šiurpulys perbėgo d'Artanjano gyslomis, ir jis pats negalėjo suprasti kodėl. Gal būt, tik šaltis jį nusmelkė, ir grynai fizinį pojūtį jis palaikė dvasiniu.

Paskui jam dingtelėjo mintis, kad jis blogai perskaitė ir kad pasimatymas, tur būt, paskirtas tiktai vienuoliktą valandą.

Jis priėjo prie lango, atsistojo šviesos ruože, išsitraukė iš kišenės laišką ir dar kartą perskaitė. Ne, jis neapsiriko: pasimatymas skirtas dešimtą valandą.

Tada jis sugrįžo į savo vietą; ši tyla ir ši vienuma jau pradėjo kelti jam nerimo.

Išmušė vienuoliktą.

D'Artanjanas ėmė rimtai būkštauti, ar iš tikrųjų kas neatsitiko poniai Bonasje.

Jis triskart pliaukštelėjo delnais — įprastas įsimylėjėlių ženklas; bet niekas jam neatsiliepė, netgi aidas.

Tada šiek tiek nepatenkintas jis pagalvojo, kad gal jaunoji moteris užmigo, jo belaukdama.

Jis priėjo prie sienos ir pabandė ja užkopti aukštyn, bet siena buvo naujai tinkuota, ir d'Artanjanas tik nusilaužė sau nagus.

Tuo metu jis atkreipė akis į medžius, ant kurių lapų vis dar krito sidabrinė šviesa. Vienas iš jų buvo palinkęs ant kelio, ir d'Artanjanui dingtelėjo, kad nuo jo šakų galima pamatyti paviljono vidų.

Įlipti į medį atrodė nesunku. Be to, juk d'Artanjanas buvo tik dvidešimties metų, taigi dar nespėjo užmiršti mokslei-

vio pomėgių. Vienu akimirksniu jis atsidūrė tarp šakų, ir pro langa stiklus jo žvilgsnis įsmigo į paviljono vidų.

Baisus reginys privertė d'Artanjaną sudrebėti nuo galvos iki kojų. Ta jauki šviesa, ta rami lempa, atvėrė šiurpios netvarkos vaizdą: vienas lango stiklas buvo iškultas, kambario durys išlaužtos ir kybojo ant kengių; stalas, kuris, matyt, buvo užtiestas puikiai vakarienei, gulėjo apverstas; ant grindų mėtėsi sudaužyti buteliai, sutrypti vaisiai; viskas rodė, jog šiame kambaryje vyko žiauri, žūtbūtinė kova; d'Artanjanui net pasirodė, kad šioje keistoje maišalynėje jis mato drabužių skiautes ir keletą kraujo dėmių, raudonuojančių ant staltiesės ir užuolaidų.

Smarkiai plakančia širdimi jis skubiai nulipo žemėn, norėdamas pažiūrėti, ar nepastebės dar kokių smurto žymių.

Jauki švieselė vis dar tebemirgėjo nakties ramumoje. D'Artanjanas išvydo tai, ko nepastebėjo išsyk, nes tada jam nerūpėjo atidžiau žvalgytis: žemėje, kuri buvo vienur sutrypta, kitur išrausta, jis pamatė neaiškius žmonių bei arklių pėdsakus. Be to, matyt, iš Paryžiaus atvykusios karietos tekiniai paliko minkštoje žemėje gilias vėžes, kurios baigėsi prie paviljono ir suko atgal į Paryžių.

Beieškodamas toliau, d'Artanjanas rado prie sienos ir suplėšytą moterišką pirštinę. Toji pusė pirštinės, kuri nepalietė purvinos žemės, buvo nuostabiai švari. Tai viena tų iškvėpintų pirštinaičių, kurias įsimylėjėliai mėgsta numauti nuo gražios rankutės.

Juo toliau tyrinėjo d'Artanjanas, juo gausesniu ir šaltesniu prakaitu rasojo jo kakta, širdį gniaužė baisus nerimas, alsavimas tankėjo; bet, stengdamasis nusiraminti, jis tikino save, kad šis paviljonas, gal būt, visai ne tas, apie kurį rašė ponia Bonasje, kad jaunoji moteris paskyrė jam pasimatymą prie šio paviljono, o ne jo viduje, kad ją galėjo sulaikyti Paryžiuje pareigos, o gal ir vyro pavyduliavimas.

Tačiau visi šie samprotavimai buvo sugriauti, paneigti, išblaškyti to vidujinio skausmo, kuris kai kada apima visą mūsų būtybę ir šaukte šaukia toms mūsų galioms, kurioms lemta jį išgirsti, kad didi nelaimė pakibo ties mumis.

Tada d'Artanjanas tarsi pamišo: jis nulėkė į vieškelį tuo pačiu keliu, kuriuo buvo atvykęs, pribėgo prie kelto ir ėmė klausinėti keltininką.

Apie septintą valandą vakaro keltininkas perkėlęs per upę moterį, apsigaubusią juodu apsiaustu; ji, matyt, labai stengėsi, kad jos nepažintų; bet kaip tik dėl šių jos pastangų keltininkas labiau ja susidomėjęs ir pamatęs, kad ji jauna ir graži.

Anuomet, kaip ir šiandien, daugybė jaunų ir gražių moterų vykdavo į Sen-Klu, nenorėdamos, kad jas pažintų, tačiau d'Artanjanas nė akimirkos neabejojo, kad moteris, kurią pastebėjo keltininkas, kaip tik ir buvo ponia Bonasje.

Prie lempos, degančios keltininko trobelėje, d'Artanjanas dar kartą perskaitė ponios Bonasje laišką ir įsitikino neapsirikęs: pasimatymas tikrai buvo paskirtas Sen-Klu, o ne kitur, prieš pono d'Estre paviljoną, o ne kitoje gatvėje.

Viskas išvien d'Artanjanui rodė, kad nuojauta jo neapgavo ir kad atsitiko didelė nelaimė.

Jis tekinas pasileido atgal prie paviljono. Jam atrodė, kad gal tuo tarpu, kai jo nebuvo, kas nors nauja atsitiko ir jis ras ten kokių nors žinių.

Gatvelė vis tebebuvo tuščia, ir iš lango sklido ta pati rami ir jauki šviesa.

Tada d'Artanjanas prisiminė tą aklą ir nebylią lūšną, kuri vis dėlto tikriausiai matė ir, gal būt, galėjo kalbėti.

Varteliai buvo uždaryti, bet jis peršoko per tvorą ir, nekreipdamas dėmesio į prie rišto šuns lojimą, priėjo prie trobelės.

Pirmąkart pasibeldus, niekas neatsakė. Trobelėje viešpatavo tokia pat kapų tyla, kaip ir paviljone; bet ši lūšna buvo paskutinė jo viltis, ir jis atkakliai beldėsi.

Netrukus viduj pasigirdo šnarėjimas, baikštus šnarėjimas, kuris tarytum pats bijojo, kad jį gali išgirsti.

Tada d'Artanjanas liovėsi beldęs ir ėmė maldauti tokiu nerimastingu balsu, kupinu išgąsčio, pažadų ir meilumo, kad ir baikščiausias žmogus būtų galėjęs nusiraminti. Pagaliau sena, sutrūnijusi langinė atsidarė arba, tikriau sakant, trupu-

tį prasivėrė ir tuojau pat vėl užsidarė, kai tik blanki, kampe deganti lempelė apšvietė d'Artanjano perpetę, špagą ir pistoletų rankenas. Tačiau, nors tai truko tik vieną akimirksnį, d'Artanjanas spėjo pamatyti senio galvą.

— Dėl dievo meilės, išklausykite mane! — sušuko jis.— Aš čia laukiau vieno žmogaus, kuris neatvyko. Aš mirštu iš nerimo. Gal atsitiko čia netoliese kokia nelaimė? Sakykit!

Langas pamažu vėl atsidarė, ir pasirodė tas pats veidas; tik jis buvo dar blyškesnis, negu pirmą kartą.

D'Artanjanas atvirai viską papasakojo, neminėdamas vardų; jis pasakė, kad moteris paskyrusi jam pasimatymą prie šio paviljono ir kad, nebesulaukdamas jos, jis įsilipęs į liepą ir lempos šviesoje pamatęs baisią netvarką kambary.

Senis atidžiai klausėsi ir pritardamas vis linkčiojo; paskui, kai d'Artanjanas baigė kalbėti, jis krestelėjo galvą su tokia veido išraiška, kuri nelėmė nieko gera.

— Ką jūs tuo norite pasakyti? — sušuko d'Artanjanas.— Dėl dievo meilės! Sakykit, ką tai reiškia.

— Ak pone,— atsakė senis,— nieko manęs neklauskite, nes jeigu aš jums pasakysiu, ką mačiau, tai tikriausiai neišvengsiu nelaimės.

— Vadinasi, jūs kažką matėt? — paklausė d'Artanjanas.— Jei taip,— tęsė jis, mesdamas jam pistolį,— dėl dievo meilės, pasakykite, ką matėte, ir bajoro garbe prisiekiu, kad nė vienas jūsų žodis neišsprūs man iš lūpų.

D'Artanjano veide senis įžvelgė tiek nuoširdumo ir sielvarto, jog, davęs ženklą klausytis, tyliu balsu pradėjo:

— Buvo maždaug devinta valanda, kai išgirdau kažkokį triukšmą gatvėje. Norėdamas sužinoti, kas tai galėtų būti, priėjau prie durų. Staiga pamačiau, kad kažkas eina pas mane. Aš esu beturtis ir nebijau vagių, todėl atidariau duris ir už kelių žingsnių pamačiau tris vyrus. Tamsoje stovėjo pakinkyta karieta ir pabalnoti arkliai. Šie arkliai, matyt, priklausė tiems trims vyrams, apsirengusiems bajoriškai.— „Ak,

gerieji ponai! — sušukau aš.— Ko jums reikia?" — „Ar turi kopėčias?" — paklausė manęs tas, kuris atrodė esąs vyresnis.— „Taip, pone, tas, su kuriomis skinu vaisius." — „Duokš mums jas ir eik vidun. Štai tau ekiū už sutrukdymą. Tik atmink: jei pasakysi nors vieną žodį apie tai, ką pamatysi ir išgirsi,— nes esu tikras, kad nors ir kažkaip tau prigrasintume, tu vis tiek žiūrėsi ir klausysi,— galas tau!" Sulig šiais žodžiais jis metė man ekiū, kurį aš paėmiau, ir nusinešė mano kopėčias. Uždaręs vartelius, aš apsimečiau grįžtąs namo, o iš tikrųjų tuojau pat išėjau pro užpakalines duris ir, sėlindamas patamsy, prislinkau prie ano štai krūmo, kuriame pasislėpęs galėjau viską matyti, kitų nepastebimas.

— Trys vyrai be jokio triukšmo privažiavo karietą arčiau ir išlaipino iš jos mažą žmogelį, storą, žemą, apyžilį, prastais, tamsiais drabužiais; jis atsargiai užlipo kopėčiomis, slaptai pritykojęs, pažvelgė į kambarį, patyliukais nusileido žemyn ir pašnibždomis tarė: „Tai ji!" Tasai, kuris su manim kalbėjo, tuojau pat priėjo prie paviljono durų, atrakino jas raktu, kurį turėjo atsinešęs, vėl uždarė jas ir išnyko; tuo pačiu metu kiti du vyrai užlipo kopėčiomis. Mažasis senukas pasiliko prie karietos durelių, vežėjas laikė vadeles, o tarnas — raitelių arklius.

— Staiga iš paviljono pasigirdo klyksmas, prie lango pribėgo kažkokia moteris ir atidarė jį, tarsi norėdama iššokti. Bet tuojau pat ji pamatė du vyrus ir pasitraukė atgal; abu vyrai puolė paskui ją į kambarį. Daugiau aš jau nieko nebemačiau, tik girdėjau lūžtančių baldų traškėjimą. Moteris klykė ir šaukėsi pagalbos. Bet netrukus jos šauksmai nutilo. Trys vyrai prisiartino prie lango, nešdami ant rankų moterį. Du iš jų nulipo laiptais, ir įkėlė ją į karietą, o paskui ją įlipo ir mažasis senukas. Tas, kuris pasiliko paviljone, uždarė langą, po valandėlės išėjo pro duris ir pasižiūrėjo, ar moteris tikrai yra karietoje; du draugai jau laukė jo raiti. Tada ir jis šoko ant arklio. Tarnas atsisėdo į savo vietą šalia vežėjo, trijų raitelių lydima, karieta greit nuvažiavo, ir viskas

pasibaigė. Po to aš nieko daugiau nebemačiau, nieko nebegirdėjau.

Tokios baisios žinios pritrenktas, d'Artanjanas stovėjo lyg sustingęs ir be žado, o jo širdyje siautėjo visi pykčio ir pavydo demonai.

— Žinote, pone,— tarė senis, kuriam nebylus d'Artanjano sielvartas padarė gilesnį įspūdį, negu vaitojimai ir ašaros,— nenusiminkite. Juk jie nežudė jos, o tai yra svarbiausia.

— Gal jūs bent apytikriai žinote,— paklausė d'Artanjanas,— koks žmogus vadovavo šiam pragariškam darbui?

— Aš jo nepažįstu.

— Bet jis su jumis kalbėjo, jūs galėjote jį matyti.

— Ak, jūs norite, kad aš jums pasakyčiau, kaip jis atrodė?

— Taip.

— Aukštas, liesas, tamsiaveidis; juodi ūsai, juodos akys, iš pažiūros — bajoras.

— Tai jis! — sušuko d'Artanjanas.— Ir vėl jis! Visuomet jis! Matyt, jis yra mano piktoji dvasia! O antrasis?

— Katras?

— Mažiukas.

— O, tasai ne didikas, tikėkite manim! Jis buvo be špagos, ir kiti elgėsi su juo nesivaržydami.

— Koks nors tarnas,— sumurmėjo d'Artanjanas.— O vargšelė, vargšelė! Ką jie jai padarė?

— Jūs man pažadėjote niekam nieko nesakyti,— priminė senis.

— Ir pakartoju savo pažadą. Būkite ramus — aš esu bajoras. Bajoras turi tik vieną žodį, ir aš jums jį daviau.

D'Artanjanas prislėgta širdim sugrįžo prie kelto. Tarpais jis negalėjo patikėti, kad tai būtų buvusi ponia Bonasje, ir vylėsi rytoj ją sutikti Luvre; tarpais vėl galvodavo, kad gal ji turėjo kokią intrigą su kuo nors kitu, ir pavyduliaująs meilužis užklupęs ją išsivežė. Jis spėliojo, krimtosi, bevil-tiškai sielojosi.

— Ak, kad mano draugai būtų čia! — sušuko jis.— Bent galėčiau viltis ją surasiąs; bet kas žino, koks likimas juos ištiko!

Buvo beveik vidurnaktis; reikėjo surasti Planše. D'Artanjanas beldėsi paeiliui į visas smukles, kuriose buvo matyti bent silpnutė šviesa, bet Planše nesurado nė vienoje.

Šeštoje smuklėje d'Artanjanas apsigalvojo, kad ieškoti jo — bergždžias dalykas. Juk jis liepė tarnui laukti šeštą valandą ryto, ir todėl dabar šis turi teisę būti ten, kur yra.

Be to, jaunuoliui kilo mintis, kad, pasilikdamas arti tos vietos, kur įvyko nelaimė, jis gal išgirs ką nors apie šį paslaptingą reikalą. Taigi šeštoje smuklėje, kaip jau sakėme, d'Artanjanas sustojo, paprašė butelį geriausio vyno, atsisėdo tamsiausiame kampe ir nutarė laukti čia rytojaus. Tačiau ir šį kartą jo viltys nuėjo niekais: nors jis ir labai atidžiai klausėsi, bet tarp keiksmų, juokų ir plūdimųsi, kuriais svaidėsi amatininkai, tarnai ir vežėjai, sudarą jam garbingą kompaniją, jis neišgirdo nieko, kas galėtų padėti susekti vargšės pagrobtos moteriškės pėdsakus. Taigi, išgėręs savo butelį ir neturėdamas ką veikti, o, be to, nenorėdamas sukelti įtarimų, jis buvo priverstas kaip galima patogiau įsitaisyti savo kampe ir šiaip taip užmigti. Kaip prisimename, d'Artanjanas buvo dvidešimties metų, o tokiame amžiuje miegas turi neginčijamų teisių, kurias jis įsakmiai pareiškia net labiausiai nusiminusioms širdims.

Apie šeštą valandą ryto d'Artanjanas pabudo su ta nemalonia savijauta, su kuria paprastai sutinkama diena po blogai praleistos nakties. Jo ranga neilgai truko; jis apčiupinėjo kišenes, norėdamas įsitikinti, ar bemiegant jo neapvogė, ir, radęs deimantą ant piršto, piniginę kišenėj ir pistoletus už diržo, jis atsikėlė, sumokėjo už butelį vyno ir išėjo pasižiūrėti, gal šį kartą, iš ryto, ieškodamas savo tarno, turės daugiau laimės, negu naktį. Iš tikrųjų, pirmiausia, ką jis pastebėjo pro drėgną, pilksvą rūką, buvo jo dorasis Planše; laikydamas už pavadžių abu arklius, šis laukė jo prie mažos, skurdžios smuklės, pro kurią nakčia d'Artanjanas praėjo, jos netgi nepastebėjęs.

Užuot grįžęs tiesiai namo, d'Artanjanas nušoko nuo arklio prie pono de Trevilio durų ir greitai užbėgo laiptais aukštyn. Šį kartą jis pasiryžo papasakoti jam visa, kas buvo atsitikę. Be abejo, šiuo reikalu ponas de Trevilis galėjo jam duoti gerų patarimų. Be to, ponas de Trevilis beveik kasdien matėsi su karaliene, jis, gal būt, galėtų gauti iš jos didenybės kokių nors žinių apie vargšę moterį, kuri dabar, be abejo, turi atsimokėti už pasiaukojimą savo valdovei.

Ponas de Trevilis išklausė jaunuolio pasakojimo itin rimtai, o tat aiškiai bylojo, kad visas šis įvykis jam anaiptol neatrodė tik meilės intriga.

— Hm,— tarė jis, kai d'Artanjanas baigė pasakoti,— visa tai jau iš tolo kvepia jo eminencija.

— Bet ką gi daryti? — paklausė d'Artanjanas.

— Tuo tarpu nieko, absoliučiai nieko. Geriausia būtų, kaip jau sakiau, kuo greičiau palikti Paryžių. Aš pasimatysiu su karaliene, smulkiai papasakosiu jai apie vargšės moters dingimą, nes ji tikriausiai dar nieko apie tai nežino. Šios smulkmenos padės jai užčiuopti siūlo galą, ir, jums sugrįžus, gal būt, aš jau turėsiu jums pranešti kokių nors gerų naujienų. Pasikliaukite manim.

D'Artanjanas žinojo, kad ponas de Trevilis, nors ir gaskonas, nebuvo pratęs dalinti tuščių pažadų ir, jei kartais ką nors pažadėdavo, visuomet ištesėdavo daugiau, negu būdavo žadėjęs. Tad jis nusilenkė labai dėkingas už praeitį ir už ateitį, o garbingasis kapitonas, kuris irgi buvo gyvai susidomėjęs šiuo tokiu drąsiu ir ryžtingu jaunuoliu, draugiškai paspaudė jam ranką, linkėdamas laimingos kelionės.

Pasiryžęs tučtuojau laikytis pono de Trevilio patarimų, d'Artanjanas nuvyko į Duobkasių gatvę prižiūrėti pasiruošimo kelionei. Artėdamas prie namų, jis pažino poną Bonasje, su chalatu stovintį prie savo durų slenksčio. Visa tai, ką vakare buvo pasakęs atsargusis Planše apie klastingą šeimininko būdą, d'Artanjanas dabar vėl prisiminė ir pažvelgė į jį atidžiau, negu visada. Iš tikrųjų, be to gelsvo ligūsto išblyš-

kimo, rodančio tulžies išsiliejimą ir atsiradusio, galimas daiktas, pripuolamai, d'Artanjanas dar pastebėjo jo veido raukšlių susiklostyme kažką klastinga ir niekšiška. Sukčius juokiasi ne taip, kaip juokiasi doras žmogus, veidmainys verkia ne tokiomis pat ašaromis, kokiomis verkia atviraširdis žmogus. Kiekvienas apsimetimas yra kaukė, ir nors kažkokia tobula būtų toji kaukė, atidžiau pažiūrėjus, visuomet galima ją atskirti nuo tikrojo veido.

Taigi d'Artanjanui pasirodė, kad Bonasje dėvi kaukę, ir netgi šlykščių šlykščiausią kaukę.

Todėl, biaurėdamasis šituo žmogumi, jis norėjo praeiti pro šalį, neužkalbindamas jo, bet ponas Bonasje, kaip ir vakar dieną, pats jį prašnekino.

— Na, jaunuoli,— tarė jis,— rodos, mes nenuobodžiai praleidžiame naktis? Septinta valanda ryto, po plyniu! Matyt, jūs aukštyn kojom apvertėt įprastą tvarką ir grįžtate namo tada, kada kiti išeina.

— Jums to negalima prikišti, ponas Bonasje,— atsakė jaunuolis.— Jūs esate tvarkingumo pavyzdys. Na ką gi, turint jauną ir gražią žmoną, nėra reikalo vaikytis laimės: tada laimė pati ateina jūsų ieškoti, ar ne taip, ponas Bonasje?

Bonasje išblyško kaip mirtis ir nusišiepė.

— Cha-cha! Jūs tikras pokštininkas! — atsakė Bonasje.— Bet kurgi, po šimts, jūs šiąnakt trankėtės? Atrodo, kad tarpukiemių keliai ne kokie.

D'Artanjanas pažvelgė į savo aulinius batus, iki kelių purvinus, bet tuo pačiu metu jo žvilgsnis nukrypo ir į pirklio pusbačius bei kojines: galėjai pamanyti, kad ir jie klampojo po tą pačią pelkę — ir vieni, ir kiti atrodė visiškai panašūs.

Tada d'Artanjanui staiga dingtelėjo viena mintis. Tasai storas, žemas žmogelis, žilstelėjęs, tamsiais drabužiais apsirengęs senukas, lyg ir tarnas, su kuriuo nepagarbiai elgėsi raitieji palydovai, buvo pats Bonasje. Vyras vadovavo žmonos grobikams.

D'Artanjaną pagavo baisus noras čiupti pirklį už gerklės ir jį pasmaugti, bet, kaip jau sakėme, jis buvo labai atsargus

jaunuolis, todėl susivaldė. Tačiau jo veidas taip aiškiai persimainė, jog Bonasje išsigando ir bandė pasitraukti žingsnį atgal, bet jis stovėjo kaip tik prie tos durų pusės, kuri buvo uždaryta, ir sutiktoji kliūtis privertė jį likti vietoje.

— Jūs, tur būt, juokaujate, mano mielasis,— pasakė d'Artanjanas.— Man rodos, kad jeigu mano batams reikia šepečio, tai jūsų pusbačiams ir kojinėms irgi šepetys būtų ne pro šalį. Nejaugi ir jūs kur nors trankėtės, ponas Bonasje? Po velnių! Tai būtų neatleistina jūsų amžiaus žmogui, be to, dar turinčiam tokią jauną ir gražią žmoną.

— O, ne, sergėk dieve! — atsakė Bonasje.— Vakar aš buvau Sen-Mande pasiteirauti dėl vienos tarnaitės, kurios man būtinai reikia, o kadangi keliai labai blogi, tai aš iš ten ir parsivežiau visą šį purvą, kurio dar nespėjau nusivalyti.

Vieta, kurią Bonasje nurodė kaip tariamą savo kelionės tikslą, buvo naujas įrodymas, patvirtinąs d'Artanjanui kilusius įtarimus. Bonasje pasirinko Sen-Mande todėl, kad Sen-Mande ir Sen-Klu yra visai priešingose pusėse.

Ši prielaida jam buvo pirmoji paguoda. Jei Bonasje žino, kur yra jo žmona, tai, panaudojus kraštutines priemones, visad galima atrišti jam liežuvį ir išgauti paslaptį. Reikėjo tik įsitikinti, ar ši prielaida yra tikra.

— Atleiskit, mielasai ponas Bonasje, kad aš taip stačiai į jus kreipiuos,— tarė d'Artanjanas; — bet žinote, niekas taip nesužadina troškulio, kaip nemiga, tad aš pasiutusiai noriu gerti; leiskite man pas jus išgerti stiklą vandens; juk negalima kaimynui atsakyti tokios paslaugos.

Ir, nelaukdamas, kol šeimininkas sutiks, d'Artanjanas greitai įėjo į butą ir pažvelgė į lovą. Patalas buvo nė nepaliestas. Bonasje nebuvo atsigulęs. Vadinasi, jis grįžo namo tik prieš valandą ar dvi; vadinasi, jis palydėjo savo žmoną iki paskirtos vietos ar bent iki pirmojo sustojimo.

— Dėkui, ponas Bonasje,— pasakė d'Artanjanas, išgėręs stiklinę,— štai visa, ko aš iš jūsų norėjau. Dabar einu namo ir liepsiu Planše nuvalyti batus, o kai pabaigs, aš jį atsiųsiu jums, jeigu norite, kad ir jums pusbačius nuvalytų.

Ir jis paliko pirklį, visiškai apstulbintą šitokio keisto atsisveikinimo ir besvarstantį, ar tik jis neįklimpo bemeluodamas.

Viršuje, ant laiptų, d'Artanjanas rado Planše, baisiai išsigandusį.

— Ak pone! — sušuko Planše, pamatęs savo šeimininką.— Vėl naujiena! Aš laukiu nesulaukiu jūsų.

— Kas gi atsitiko? — paklausė d'Artanjanas.

— Kertu lažybų, kad niekada neatspėsite, kokį svečią aš čia priėmiau, kai jūsų nebuvo namie.

— Kada?

— Prieš pusvalandį, tuo metu, kai jūs buvote pas poną de Trevilį.

— Na, kas gi buvo atėjęs? Sakyk greičiau.

— Ponas de Kavua.

— Ponas de Kavua?

— Taigi.

— Jo eminencijos gvardijos kapitonas?

— Tas pats.

— Jis atėjo manęs suimti?

— Taip ir man atrodė, pone, nors jis dėjosi labai saldus.

— Sakai, jis buvo saldus?

— Saldus kaip medus, pone.

— Iš tikrųjų?

— Sakėsi atėjęs pas jus, siunčiamas jo eminencijos; jo eminencija linkįs jums daug laimės ir prašąs atvykti į Pale-Ruajalį.

— O ką tu jam atsakei?

— Kad tai neįmanoma, nes jūsų nėsą namie, kaip jis pats galįs įsitikinti.

— Ką jis į tai?

— Prašė jus būtinai užeiti pas jį dienos metu. Paskui pašnibždomis pridūrė: „Pasakyk savo ponui, kad jo eminencija jam nepaprastai palankus ir kad, gal būt, visa jo ateitis priklauso nuo šio pasimatymo."

— Tokių nevykusių spąstų griebiasi kardinolas,— tarė jaunuolis šypsodamasis.

— Todėl ir aš pamačiau, kad čia spąstai, ir atsakiau, kad jūs labai apgailestausite sugrįžęs. „Kurgi jis išvyko?“ — paklausė ponas de Kavua.—„Į Trua Šampanėje“,— atsakiau aš.—„O kada jis išvyko?“—„Vakar vakare.“

— Planše, mano bičiuli,— pertarė jį d'Artanjanas,— tu tikrai esi brangus žmogus.

— Suprantate, pone, aš pagalvojau, kad jeigu jūs norėsite pasimatyti su ponu de Kavua, tai jums visada bus lengva pasakyti, kad niekur nebuvote išvažiavęs. Tokiu atveju išeitų, kad aš pamelavau, bet kadangi aš ne bajoras, tai man galima meluoti.

— Būk ramus, Planše, tu neprarasi teisingo žmogaus vardo: po ketvirčio valandos mes išvykstame.

— Kaip tik tai norėjau jums patarti, pone. O ar galima paklausti, kur mes vykstame?

— Aišku, kad visai ne į tą pusę, kurią tu nurodei ponui de Kavua. Be to, tu irgi norėtum kuo greičiau gauti žinių apie Grimo, Musketoną ir Bazeną, kaip kad aš apie tai, kas atsitiko Atui, Portui ir Aramiui?

— Žinoma, pone,— atsakė Planše,— ir aš vyksiu, kada tik jūs panorėsite. Manau, kad provincijoje oras šiuo metu mums bus sveikesnis, negu Paryžiuje. Taigi...

— Taigi sudėk mūsų daiktus, Planše, ir keliaukime. Aš išeisiu pirmas, susikišęs į kišenes rankas, kad niekas nieko neįtartų. Tu rasi mane gvardijos kareivinėse. Beje, Planše, aš manau, kad tu esi teisus, nepasitikėdamas mūsų šeimininku; jis tikrai baisus niekšas.

— Aha! Galite jau patikėti manim, pone, jei aš ką sakau; aš esu fizionomistas!

Kaip buvo sutarta, d'Artanjanas išėjo pirmas. Paskui, kad netektų sau nieko prikišti, jis dar kartą užėjo į savo trijų draugų butus. Iš jų nebuvo gauta jokios žinios, tik Aramiui buvo atsiųstas iškvėpintas laiškas, rašytas smulkiu, dailiu braižu. D'Artanjanas paėmė jį įteikti adresatui. Po dešimties minučių Planše atvyko į gvardijos arklides. D'Artanjanas, kad nereikėtų gaišti laiko, savo arklį jau pats buvo pasibalnojęs.

— Gerai,— tarė jis Planše, kai tas pririšo lagaminą,— dabar pabalnok kitus tris, ir keliaukime.

— Ar manote, kad mes greičiau josime, jei kiekvienas turėsime po du arklius? — gudriu veidu paklausė Planše.

— Ne, ponas juokdary,— atsakė d'Artanjanas,— bet keturiais arkliais mes galėsime pargabenti tris mūsų draugus, jei dar rasime juos gyvus.

— Tai būtų didelė laimė,— pareiškė Planše.— Beje, niekad nereikia prarasti pasitikėjimo dievo gailestingumu.

— Amen! — užbaigė d'Artanjanas, sėsdamas ant arklio.

Ir abu išjojo iš gvardijos kareivinių į skirtingas puses: vienas turėjo iš Paryžiaus joti pro Viljetės, o antras — pro Monmartro vartus ir susitikti už Sen-Deni; šį strateginį manevrą abu įvykdė su didžiausiu tikslumu, ir jis puikiausiai pasisekė. D'Artanjanas ir Planše į Pjerfitą atvyko drauge.

Reikia pasakyti, kad Planše dieną buvo drąsesnis, negu naktį.

Tačiau įgimtas atsargumas jo neapleido nė vieną akimirką; jis neužmiršo nė vieno nelemto pirmosios kelionės nuotykio ir pakely sutiktuosius laikė priešais. Todėl jis nuolat kilnojo savo skrybėlę, o už tai susilaukė griežtų d'Artanjano priekaištų, nes šis bijojo, kad dėl tokio perdėto mandagumo Planše gali kas palaikyti kokio nors menko žmogelio tarnu.

Tačiau ar praeiviai iš tikrųjų buvo sujaudinti tokio Planše mandagumo, ar šį kartą jaunuolio niekas nebetykojo pakelėj, bet abu mūsų keleiviai laimingai atjojo į Šantilji prie „Gran-Sen-Marteno" viešbučio, kuriame jie buvo apsistoję pirmosios kelionės metu.

Šeimininkas, matydamas jaunuolį, atvykstantį su tarnu ir dviem atsarginiais arkliais, pagarbiai pasitiko jį ant slenksčio. Jie buvo jau nujoję dvylika mylių, todėl d'Artanjanas nusprendė apsistoti, vis tiek, ar ras čia Portą, ar ne. Antra vertus, gal ir neatsargu buvo iškart teirautis, kas nutiko muškietininkui. Tad, nieko neklausinėdamas, d'Artanjanas nušoko žemėn, paliko arklius tarnui, įėjo į mažą kambarį, skirtą svečiams, nenorintiems sėdėti bendroje salėje, ir paprašė

šeimininką duoti butelį geriausio vyno ir kiek galima geresnius pusryčius; tai dar labiau sustiprino gerą šeimininko nuomonę, kurią jam įkvėpė jo svečias iš pat pirmo žvilgsnio.

D'Artanjano įsakymai buvo įvykdyti pasakiškai greit.

Gvardiečių pulke tarnavo pirmieji karalystės bajorai, ir d'Artanjanas, keliaująs su tarnu ir keturiais puikiausiais žirgais, nors ir paprasta uniforma, turėjo padaryti gerą įspūdį. Šeimininkas pats panoro jam patarnauti; tai matydamas, d'Artanjanas liepė atnešti dvi stiklines ir užmezgė pokalbį.

— Na, mielasis šeimininke,— pradėjo jis, pripildamas abi stiklines,— aš jus prašiau geriausio vyno, ir jeigu jūs mane apgavote, tai, garbės žodis, tuo nubaudėte pats save, nes aš nemėgstu vaišintis vienas ir kviečiu jus prisidėti. Taigi imkite stiklinę ir išgerkime. Bet į kieno sveikatą mes gersime, kad nė vienas nepasijustų įžeistas? Na, už jūsų viešbučio klestėjimą!

— Jūsų malonybė teikia man garbę,— pasakė šeimininkas,— ir aš giliai esu jums dėkingas už gerus linkėjimus.

— Bet tik neapsirikite,— tarė d'Artanjanas,— mano toste, gal būt, slypi daugiau egoizmo, negu jūs manote: gero priėmimo tegalima tikėtis tik tuose viešbučiuose, kurie klesti; o tuose, kurie skursta, viskas pakrikę, ir svečias tampa šeimininko piniginių sunkumų auka. Man tenka dažnai keliauti, ypač šiuo vieškeliu, ir aš norėčiau, kad visi viešbutininkai būtų turtingi.

— Iš tikrųjų, pone,— pareiškė šeimininkas,— rodos, aš ne pirmą kartą turiu garbės jus matyti.

— Kaipgi! Aš, gal būt, jau dešimt kartų esu keliavęs pro Šantilji ir mažiausiai tris ar keturis kartus apsistojęs pas jus. Palaukit,— juk aš esu čia buvęs maždaug prieš dešimt ar vienuolika dienų, lydėjau savo draugus muškietininkus, prisimenat, tuos pačius, kurių vienas susiginčijo su kažkokiu nepažįstamu žmogumi, nes šis nežinia ko ėmė prie jo kabinėtis.

— O taip, iš tikrųjų! — sušuko šeimininkas.— Puikiai viską prisimenu! Jūsų malonybė kalbate apie poną Portą?

— Taip, tuo vardu buvo vienas mano bendrakeleivių.

Dieve mano! Sakykite, mielas šeimininke, ar jo neištiko kokia nors nelaimė?

— Bet jūs patys turėjote pastebėti, jūsų malonybe, kad jis nebegalėjo toliau keliauti.

— Taip. Jis pažadėjo mus pasivyti, bet mes jo daugiau nebematėme.

— Jis suteikė mums garbę čia pasilikdamas.

— Kaip? Jis suteikė jums garbę čia pasilikdamas?

— Taip, pone, šitame viešbutyje, ir mes net esame labai susirūpinę.

— Kuo gi?

— Kai kuriomis jo išlaidomis.

— Na jau! Juk jis apmokės, kiek yra skolingas.

— Ak pone, ant mano žaizdų jūs liejate balzamą! Mes labai daug jam patikėjome skolon, o šįryt dar ir daktaras pareiškė mums, kad, jei ponas Portas nesumokėsiąs, jis reikalausiąs pinigų iš manęs, nes, girdi, aš siuntęs jo pakviesti.

— Argi Portas sužeistas?

— Aš negaliu jums to pasakyti, pone.

— Kaip jūs negalite man pasakyti? Juk jūs turėtumėt tai žinoti geriau už kitus.

— Taip, bet mūsų pareigos neleidžia mums sakyti visa, ką mes žinome, ypač, jeigu mus įspėja, kad mūsų ausys atsakys už mūsų liežuvį.

— Na gerai! O ar aš galiu Portą pamatyti?

— Žinoma, pone. Užlipkite laiptais į antrąjį aukštą ir pasibelskite į pirmąjį numerį. Tiktai iš anksto pasakykite, kad tai jūs.

— Kam gi sakyti iš anksto, kad tai aš?

— Kitaip jus galėtų ištikti nelaimė.

— O kokia gi nelaimė mane galėtų ištikti?

— Ponas Portas gali pamanyti, kad čia kas nors iš namiškių, ir supykęs persmeigti jus špaga arba peršauti jums galvą.

— Ką gi jūs jam padarėte?

— Mes paprašėme jį pinigų.

— Po velnių, dabar suprantu! Tai toks prašymas, kokių

Portas labai nemėgsta, kai jo piniginė tuščia. Bet kiek aš žinau, pinigų jis turi.

— Ir mes taip galvojome, pone. Mūsų įmonė labai tvarkinga, ir kiekvieną savaitę mes susumuojame savo pajamas, tad aštuntą dieną padavėm jam sąskaitą, bet, matyt, pataikėm blogą valandą, nes, vos tik užsiminėm apie reikalą, jis pasiuntė mus po šimts velnių. Tiesa, išvakarėse jis lošė kortomis.

— Kaip! Jis lošė? Su kuo gi?

— Ak dieve, bala jį žino. Su kažkokiu pravažiuojančiu didiku, kuriam jis pasiūlė sulošti landsknechto partiją.

— Na mat. Vargšas tikriausiai viską prakišo.

— Net ir arklį, pone, nes kai nepažįstamasis rengėsi išvykti, pastebėjome, kad jo tarnas balnoja pono Porto arklį. Kai atkreipėme į tai jo dėmesį, jis pasakė, kad mes kišamės ne į savo reikalus ir kad arklys priklausąs jam. Mes tučtuojau pranešėme apie tai ponui Portui, bet jis liepė mums atsakyti, kad mes esame nenaudėliai, jei drįstame abejoti bajoro žodžiu,— jeigu šis pasakė, kad arklys jo, vadinasi, taip ir yra.

— Iš to pažįstu Portą! — sumurmėjo d'Artanjanas.

— Tada,— tęsė šeimininkas,— aš liepiau jam pranešti, kad iš visko matyti, jog mums nelemta susitarti skolos mokėjimo klausimu, todėl aš tikiuosi, kad jis būsiąs toks malonus ir pereisiąs gyventi pas mano kaimyną —„Auksinio erelio" šeimininką; bet ponas Portas pareiškė, kad mano viešbutis esąs geresnis ir kad jis norįs pasilikti čia. Šis atsakymas buvo perdaug meilus mano širdžiai, kad aš verščiau jį išvykti. Pasitenkinau paprašęs apleisti kambarį, geriausią visame viešbutyje, ir persikelti į mažą, gražų kambarėlį trečiame aukšte. Bet į tai ponas Portas atsakė, kad jis laukiąs atvykstant savo meilužės, įžymiausios dvaro damos, ir aš turįs suprasti, kad net ir tas kambarys, kuriame jis teikiasi gyventi, esąs per menkas šitokiai kilniai poniai. Visiškai pripažindamas, kad jo žodžiai teisingi, aš vis dėlto laikiausi savo; tačiau jis, net nemalonėdamas svarstyti su manim šio klausimo, išsiėmė pistoletą, pasidėjo ant naktinio staliuko ir

pareiškė, kad, vos tik užsiminus apie bet kokį kėlimąsi, jis sutriuškinsiąs galvą tam, kuris išdrįsiąs kištis ne į savo reikalus. Taigi nuo to laiko, pone, niekas nebeįeina į tą kambarį, išskyrus jo tarną.

— Tai ir Musketonas čia?

— Taip, pone; jis buvo išvykęs, bet po penkių dienų sugrįžo irgi labai blogai nusiteikęs; matyt, ir jis turėjo kelionėje nemalonumų. Nelaimė, jis daug paslankesnis už savo poną, kurio labui čia viską apverčia aukštyn kojom: manydamas, kad jam gali neduoti to, ko šis prašo, Musketonas nesiklausdamas ima visa, ko tik ponui reikia.

— Iš tikrųjų,— atsakė d'Artanjanas,— aš visuomet pastebėdavau nepaprastą Musketono atsidavimą savo ponui ir ypatingą sumanumą.

— Galimas daiktas, pone, bet įsivaizduokite, jei man bent keturis kartus per metus teks susidurti su šitokiu atsidavimu ir sumanumu, tai aš visai nusigyvensiu.

— Ne, to nebus, nes Portas jums sumokės.

— Hm! — numykė šeimininkas nepasitikėdamas.

— Jį myli viena labai įžymi dama, ir ji nepaliks jo sunkioje būklėje dėl tokios menkos skolos.

— Jei aš drįsčiau pasakyti visa, ką aš apie tai manau...

— Na, o ką gi jūs manote?

— Arba, tikriau sakant, tai, ką aš žinau.

— O ką gi jūs žinote?

— Ir net tai, kuo esu tikras.

— Na, ir kuo gi jūs esate tikras?

— Aš pasakyčiau, kad pažįstu šią įžymią damą.

— Jūs?

— Taip, aš.

— Iš kur jūs ją pažįstate?

— Ak pone, jei aš galėčiau pasitikėti, kad jūs niekam nepasakysite...

— Kalbėkite, duodu jums bajoro žodį, kad nesigailėsite manim pasitikėję.

— Jūs suprantate, pone, iš susirūpinimo žmogus daug ką padaro.

— Ir ką jūs padarėte?

— O! Ničnieko, kas viršytų kreditoriaus teises.

— Būtent?

— Ponas Portas parašė laiškelį šitai hercogienei, liepdamas nunešti į paštą. Jo tarnas dar nebuvo grįžęs. Kadangi jis pats negalėjo išeiti iš kambario, tad buvo priverstas kreiptis į mane.

— Toliau.

— Užuot nunešęs šį laišką į paštą, nes paštu niekada negalima pasitikėti, aš pasinaudojau proga, kai vienas iš mano žmonių važiavo į Paryžių, ir liepiau jam asmeniškai įteikti jį hercogienei. Juk tuo būdu aš tiksliai įvykdžiau tai, ko norėjo ponas Portas, kuris buvo taip susirūpinęs šiuo savo laišku, ar ne?

— Maždaug taip.

— Na, ar žinote, pone, kas ji, toji įžymi dama?

— Ne, aš tik girdėjau Portą apie ją kalbant, ir tiek.

— Ar žinote, kas ji, toji tariamoji hercogienė?

— Aš jums kartoju, kad jos nepažįstu.

— Sena prokurorienė iš Šatle, ponia Koknar, kuriai mažiausia penkiasdešimt metų ir kuri dar apsimeta pavyduliaujanti. Man jau iš karto pasirodė labai keista: hercogienė, o gyvena Lokių gatvėje.

— Kaip jūs visa tai sužinojote?

— Mat, ji labai supyko, gavusi laišką, ir pasakė, kad ponas Portas esąs vėjavaikis ir kad tą špagos smūgį jis, tur būt, gavęs dėl kokios nors moters.

— Tai jis gavo špagos smūgį?

— Ak, dieve, ką aš pasakiau?

— Jūs pasakėte, kad Portas gavo špagos smūgį.

— Taip, bet jis griežtai uždraudė tai sakyti!

— O kodėl?

— Kodėl! Todėl, pone, kad jis gyrėsi persmeigsiąs tą nepažįstamąjį, su kuriuo jūs jį palikot besiginčijant, o išėjo priešingai: šis nepažįstamasis paguldė poną Portą ant menčių. O kadangi ponas Portas su visais labai išdidus, išskyrus gal tik hercogienę, kurią tikėjosi sugraudinsiąs, papasakoda-

mas jai savo nuotykį, tad jis ir nenori niekam prisipažinti gavęs špagos smūgį.

— Vadinasi, dėl šio špagos smūgio jis negali keltis iš lovos.

— Ir dar koks smarkus tas smūgis, tikėkite manim! Jūsų draugo siela, tur būt, prismeigta prie kūno.

— Tai jūs buvote, kai jie kovėsi?

— Pone, iš smalsumo aš nusekiau paskui juos ir mačiau dvikovą, bet taip, kad besikaunantieji manęs nematė.

— Ir kaipgi viskas įvyko?

— O, visa tai neilgai truko, patikėkite! Jie sustojo, pasiruošę kovai; nepažįstamasis padarė išpuolį ir taip greitai, kad kol ponas Portas pasirengė atmušti smūgį, špagos smaigalys per tris colius jau buvo jam įsmigęs į krūtinę. Jis krito aukštielninkas. Nepažįstamasis tuoj pat prikišo jam prie gerklės špagos smaigalį, ir ponas Portas, matydamas, kad jo gyvybė priešininko rankose, prisipažino esąs nugalėtas. Tada nepažįstamasis paklausė, kuo jis vardu, ir, sužinojęs, kad jis Portas, o ne d'Artanjanas, padavė jam ranką, parvedė į viešbutį, užšoko ant arklio ir dingo.

— Vadinas, tasai nepažįstamasis ieškojo vaidų su d'Artanjanu?

— Atrodo, kad taip.

— O ar nieko daugiau apie jį nežinote?

— Ne. Niekuomet nebuvau sutikęs jo anksčiau, o ir po to daugiau jo nebematėme.

— Puiku. Dabar aš žinau viską, ką norėjau sužinoti. Jūs sakote, kad Porto kambarys antrame aukšte, numeris pirmas.

— Taip, pone, geriausias kambarys visame viešbutyje; kambarys, kurį aš jau dešimt kartų būčiau galėjęs išnuomoti...

— Gana, nurimkit,— tarė d'Artanjanas juokdamasis.— Portas jums atsilygins hercogienės Koknar pinigais.

— Ak pone, tebūnie ji prokurorienė ar hercogienė, man vis tiek, kad tik ji atrištų savo kapšį; bet ji griežtai atsakė, kad jai nusibodo tie pono Porto kaulijimai ir jo neištikimybė ir ji nesiųsianti jam nė skatiko.

— Ir jūs perdavėt šį jos atsakymą savo svečiui?

— O, ne! Mes susilaikėme nuo to: juk jis būtų sužinojęs, kokiu būdu mes įvykdėm tai, ką jis mums pavedė.

— Tad jis vis dar tebelaukia tų pinigų?

— Taigi, kad taip! Vakar jis vėl jai parašė, bet šį kartą jo tarnas nunešė laišką į paštą.

— Tai jūs sakote, kad prokuroro žmona sena ir biauri?

— Jai mažiausia penkiasdešimt metų, pone, ir, kaip sako Pato, visai negraži.

— Na, jei taip, tai būkite ramus: ji atlyš. Be to, Portas, tur būt, nedaug jums įsiskolino?

— Kaip tai nedaug! Apie dvidešimt pistolių, neskaitant daktaro. O, jis nieko sau nesigaili; matyt, pratęs gerai gyventi.

— Na, jeigu jo meilužė jį apleis, tai, tikėkit manim, jis susiras draugų. Taigi, mano mielas šeimininke, būkite ramus ir toliau rūpinkitės juo taip, kaip reikalauja jo būklė.

— Jūs man pažadėjote, pone, nekalbėti apie prokuroro žmoną ir neužsiminti apie žaizdą.

— Mes jau susitarėm, ir aš daviau jums žodį.

— O, juk jis užmuš mane, jei sužinos!

— Nebijokit, jis ne toks baisus, kaip atrodo.

Tai pasakęs, d'Artanjanas ėmė kopti laiptais į viršų, truputį nuraminęs šeimininką, kad šis nebūkštautų dėl dviejų dalykų, kuriuos jis, matyt, labai brangino, būtent, dėl pinigų ir gyvybės. Antrame aukšte, ant durų, labiausiai krintančių į akis, juodu rašalu buvo užrašytas milžiniškas skaitmuo I; d'Artanjanas pasibeldė ir, išgirdęs patarimą eiti savo keliu, įėjo į kambarį.

Portas, gulėdamas lovoje, lošė su Musketonu landsknechtą, norėdamas labiau įgusti; prieš ugnį ant iešmo kepė kurapka, o abiejuose didžiulio židinio kampuose ant žarijų šnypštė du prikaistuviai, iš kurių sklido vyne verdamos žuvies ir troškinamos triušienos kvapai, maloniai kutendami uoslę. Be to, visas rašomasis stalas ir marmurinis komodos viršus buvo nustatytas tuščiais buteliais.

Pamatęs draugą, Portas suriko iš džiaugsmo, o Muskетonas, pagarbiai atsistojęs, užleido jam vietą ir nuėjo pasižiūrėti prikaistuvių, kurie, matyt, buvo pavesti ypatingai jo priežiūrai.

— Ak, po velnių, tai jūs! — tarė Portas d'Artanjanui.— Sveiki atvykę ir atleiskite man, kad aš nesikeliu jūsų pasitikti. Bet,— pridūrė jis, truputį neramiai žiūrėdamas į d'Artanjaną,— ar jūs žinote, kas man atsitiko?

— Ne.

— Šeimininkas jums nieko nesakė?

— Aš paklausiau, kur jūs, ir tiesiai čia užlipau.

Portas, matyt, lengviau atsiduso.

— O kas gi jums atsitiko, mano brangusis Portai? — paklausė d'Artanjanas.

— Ogi tai, kad, puldamas savo priešininką, kurį jau spėjau pavaišinti trimis špagos smūgiais ir kurį norėjau pribaigti ketvirtuoju, aš suklupau ant akmens ir susitrenkiau kelį.

— Iš tikrųjų?

— Garbės žodis! Ir šito niekšo buvo laimė, nes kitaip būčiau jį nudėjęs vietoj, patikėkit.

— O kurgi jis dingo?

— Nežinau. Jis gavo pakankamai ir išsinešdino, neprašydamas daugiau; o jūs, mano mielasis d'Artanjanai, kaipgi jūs laikotės?

— Vadinasi,— kalbėjo toliau d'Artanjanas,— šis sutrenkimas ir laiko jus lovoje, mielas Portai?

— Taigi, dieve, tik tai ir daugiau niekas. Tiesą sakant, po kelių dienų aš jau kelsiuos.

— O kodėl gi neliepėt, kad jus parvežtų į Paryžių? Juk jums čia, tur būt, baisiai nuobodu.

— Aš kaip tik ir norėjau tai padaryti, bet, mano mielas bičiuli, turiu jums prisipažinti ir kai ką pasakyti...

— Ką gi?

— Kadangi aš čia baisiai nuobodžiavau, kaip kad jūs sakėte, ir kadangi turėjau kišenėje iš jūsų gautus septyniasdešimt penkis pistolius, tai, norėdamas pasilinksminti, pasikviečiau prajojantį bajorą ir pasiūliau jam sulošti kauleliais.

Jis sutiko, ir septyniasdešimt penki pistoliai iš mano kišenės persikėlė į jo; aš jau nekalbu apie arklį, kurį jis taip pat pasiėmė. O kaip jums sekasi, mielasis d'Artanjanai?

— Ką gi, mano brangusis Portai,— juk negalima norėti, kad visur sektųsi,— pasakė d'Artanjanas.— Jūs žinote patarlę: „Kam nesiseka lošime, tam sekasi meilėje." Jums per daug sekasi meilėje, todėl lošimas atsikeršija. Tačiau ką jums reiškia šitokie negandai! Argi jūs, laimės lepūnėli, neturite savo hercogienės, kuri, aišku, nevers jūsų ilgai laukti paramos?

— Taigi matote, mielasis d'Artanjanai, kadangi man nesiseka lošti,— atsakė nė kiek nesuglumęs Portas,— tai aš jau parašiau, kad ji man atsiųstų kokius penkiasdešimt luidorų, kurie man šioj padėty būtinai reikalingi...

— Na, ir ką?

— Ir ką! Ji, tur būt, išvyko į savo dvarą, nes nieko man neatsakė.

— Iš tikrųjų?

— Taip, jokio atsakymo. Vakar aš jai parašiau antrą laišką, dar įtikinamesnį, negu pirmasis... Bet štai jūs atvykote, mielasis, pakalbėkime apie jus. Aš, prisipažįstu, jau buvau bepradedąs truputį nerimauti dėl jūsų.

— Bet jūsų šeimininkas, kaip atrodo, elgiasi su jumis ne per blogiausiai, mano mielasis Portai,— tarė d'Artanjanas, rodydamas ligoniui pilnus prikaistuvius ir tuščius butelius.

— Taigi, taigi! — atsakė Portas.— Prieš ketvertą dienų tas akiplėša padavė man sąskaitą, bet aš jį išmečiau už durų kartu su jo sąskaita, ir dabar aš čia esu lyg nugalėtojas, lyg koks užkariautojas. Ir todėl, kaip matote, bijodamas užpuolimo, esu apsiginklavęs iki dantų.

— Tačiau,— tarė juokdamasis d'Artanjanas,— man rodos, kad jūs kartkartėmis darote išpuolius.

Ir jis pirštu parodė į butelius ir prikaistuvius.

— Deja, tik ne aš! — atsakė Portas. — Tas nelemtas sutrenkimas neleidžia man pakilti iš lovos. Musketonas eina žvalgybon ir parūpina maisto... Musketonai, mano bičiuli,—

pridūrė Portas,— matote, kad susilaukėme pastiprinimo,— reikia padidinti maisto atsargą.

— Musketonai,— kreipėsi į jį d'Artanjanas,— jūs turite suteikti man paslaugą.

— Kokią, pone?

— Atskleiskite savo gabumų paslaptį mano tarnui Planše. Juk ir aš galiu patekti į apsiaustį, ir tada būčiau labai patenkintas, jeigu jis parūpintų man tokių pat gerų dalykų, kaip kad jūs savo ponui.

— Dieve mano! — kukliai atsakė Musketonas.— Juk tai labai lengva. Reikia tik būti mitriam, štai ir viskas. Aš užaugau kaime, ir mano tėvas laisvalaikiu mėgdavo truputį pabrakonieriauti.

— O ką gi jis šiaip veikdavo?

— Jis, pone, turėjo tokį verslą, kurį aš visuomet laikiau gana pelningu.

— Būtent?

— Tai buvo katalikų ir hugenotų karų laikais. Matydamas, kad katalikai naikina hugenotus, o hugenotai katalikus, ir vis vardan tikėjimo, jis susikūrė sau mišrią tikybą, netrukdančią jam būti čia kataliku, čia hugenotu. Taigi jis paprastai vaikštinėdavo, užsimetęs muškietą ant pečių, anapus pakelės gyvatvorių ir, kai tik pamatydavo ateinantį vienui vieną kataliką, tučtuojau protestantų tikėjimas paimdavo jo sieloje viršų. Jis nutaikydavo savo muškietą į keleivį ir, kai šis būdavo tik už dešimties žingsnių nuo jo, pradėdavo su juo pašnekesį, kuris beveik visuomet baigdavosi tuo, kad keleivis, gelbėdamas savo gyvybę, atsiskirdavo su pinigine. Savaime suprantama, kad, pamatęs ateinantį hugenotą, tėvas tapdavo tokiu uoliu kataliku, jog tiesiog nebesuprasdavo, kaip galėjo prieš ketvirtį valandos abejoti mūsų šventojo tikėjimo pranašumu. Aš, pone, esu katalikas, nes mano tėvas, būdamas ištikimas savo įsitikinimams, mano vyresnį brolį išauklėjo hugenotu.

— Ir kaipgi baigė savo gyvenimą šis pagarbos vertas žmogus? — paklausė d'Artanjanas.

— Ak, labai liūdnai, pone! Vieną dieną jis atsidūrė siau-

rame kelyje tarp hugenoto ir kataliko, su kuriais jau anksčiau buvo turėjęs reikalą; jie abu jį pažino ir bendromis jėgomis pakorė ant šakos; paskui, atėję į pirmąją kaimo smuklę, kurioje gėrėme mudu su broliu, pasigyrė tuo savo žygiu.

— O jūs ką padarėte? — paklausė d'Artanjanas.

— Mes išklausėme jų kalbos,— atsakė Musketonas,— paskui, kai jie, išėję iš smuklės, pasuko į priešingas puses, mano brolis ėmė tykoti kataliką, o aš protestantą, ir po dviejų valandų viskas buvo baigta: mudu su broliu kiekvienas atlikome savo darbą, stebėdamiesi, koks įžvalgus buvo mūsų vargšas tėvas, iš atsargumo išauklėjęs mudu skirtingame tikėjime.

— Iš tikrųjų, Musketonai, jūsų tėvas, matyt, buvo galvotas žmogelis. Ir jūs sakote, kad laisvalaikiu jis brakonieriaudavo?

— Taip, pone, ir mane jis išmokė statyti kilpas ir meškerioti. Taigi, pamatęs, kad mūsų nenaudėlis šeimininkas maitina mus biauria mėsa, tinkama kokiems prasčiokams, bet nederančia tokiems švelniems skilviams, kaip mūsų, aš tylomis griebiausi savo senojo amato. Vaikštinėdamas princo miškuose, ėmiau statyti kilpas, o begulinėdamas jo didenybės tvenkinių pakraščiais, pradėjau slapta meškerioti. Taip tad dabar, kaip ponas galite įsitikinti, dėkui dievui, mums netrūksta nei kurapkų, nei triušių, nei karpių, nei ungurių — lengvo ir sveiko maisto, patartino ligoniams.

— O vynas? — paklausė d'Artanjanas.— Kas jums duoda vyno? Šeimininkas?

— Kaip čia pasakius... Ir taip, ir ne.

— Kaip tai — ir taip, ir ne?

— Vyną, tiesa, jis duoda, bet nežino, kad jam tenka ši garbė.

— Paaiškinkit, Musketonai, jūsų kalba itin pamokoma.

— Dalykas toks, pone. Likimo buvo lemta, kad, bekeliaudamas po pasaulį, aš sutikčiau vieną ispaną, kuris matė daugybę kraštų, o be kitų ir Naująjį pasaulį.

— Ką bendra gali turėti Naujasis pasaulis su tais buteliais ant stalo ir komodos?

— Kantrybės, pone, viskas savo laiku.

— Teisybė, Musketonai, pasitikiu jumis ir klausau.

— Tasai ispanas turėjo tarną, kuris kartu su juo keliavo po Meksiką. Šis tarnas buvo mano žemietis, ir mes susidraugavome, juo labiau kad mudu ir savo būdais buvome baisiai panašūs. Labiau už viską mėgome medžioklę, ir jis man pasakodavo, kad tenykščiai gyventojai pampose tigrus ir laukinius jaučius medžioja su paprasta kilpa, kurią užmeta ant kaklo šiems baisiems žvėrims. Iš pradžių aš nenorėjau tikėti, kad būtų galima šitaip išsimiklinti ir užmesti kilpą per dvidešimt—trisdešimt žingsnių, kur tik panorėsi; bet pačiam akivaizdžiai tai pamačius, reikėjo pripažinti, jog pasakojimas teisingas. Mano draugas pastatydavo butelį už trisdešimt žingsnių ir kiekvieną kartą ant kaklelio užmesdavo kilpą. Aš irgi pradėjau lavintis, ir kadangi iš prigimties turiu šiokių tokių gabumų, tad šiandien metu *lasą* ne blogiau už meksikiečius. Na, ar dabar suprantate? Mūsų šeimininkas turi didelį vyno rūsį, bet su raktu jis niekad nesiskiria. Tačiau šitame rūsyje yra oralaidė. Štai pro šią oralaidę aš ir įmetu *lasą*. Dabar aš jau žinau gerąjį kampą ir semiu iš jo. Štai, pone, ką bendra gali turėti Naujasis pasaulis su buteliais ant stalo ir komodos. Dabar teikitės paragauti mūsų vyno ir atvirai pasakyti, ką apie jį manote.

— Dėkui, mano drauge, dėkui; aš ką tik papusryčiavau.

— Na ką gi,— tarė Portas,— denk stalą, Musketonai, o, kol mudu papusryčiausime, d'Artanjanas papasakos, ką veikė per tą dešimt dienų, palikęs mus.

— Mielai,— atsakė d'Artanjanas.

Kol Portas ir Musketonas pusryčiavo su sveikstančio ligonio apetitu ir tuo brolišku nuoširdumu, kuris suartina žmones nelaimėje, d'Artanjanas jiems papasakojo, kaip sužeistas Aramis buvo priverstas sustoti Krevkere, kaip Amjene pasiliko Atas, besiginąs nuo keturių žmonių, apkaltinusių jį pinigų klastojimu, ir kaip jis, d'Artanjanas, turėjo persmeigti pilvą grafui de Vardui, kad pasiektų Angliją.

Tačiau d'Artanjanas tuo ir baigė savo pasakojimą; jis tik pridūrė, kad, sugrįžęs iš Didžiosios Britanijos, parsivedė keturis puikius žirgus, vieną sau, o kitus savo draugams; paskui jis pareiškė Portui, kad jam skirtas žirgas jau stovi viešbučio arklidėje.

Tuo metu įėjo Planše ir pranešė savo ponui, kad arkliai pakankamai pailsėjo ir bus galima nakvoti Klermone.

D'Artanjanas, dabar būdamas beveik ramus dėl Porto ir nekantraudamas kuo greičiau sužinoti ką nors apie kitus du savo draugus, paspaudė ranką ligoniui ir pasisakė vyksiąs toliau ieškoti kitų. Ketindamas grįžti tuo pačiu keliu, jis pažadėjo po septynių aštuonių dienų užsukti Porto paimti, jeigu šis dar tebebus „Gran-Sen-Marteno" viešbutyje.

Portas atsakė, kad tikriausiai sutrenktas kelis neleisiąs jam ligi to laiko atsikelti. Be to, jis turįs pasilikti Šantilji ir laukti atsakymo iš savo hercogienės.

D'Artanjanas palinkėjo jam greit susilaukti palankaus atsakymo ir, dar kartą pavedęs Musketonui rūpintis Portu ir atsilyginęs šeimininkui, jis iškeliavo su Planše, kuris jau atsikratė vienu arkliu.

XXVI ◆ *ARAMIO DISERTACIJA*

D'Artanjanas nieko neprasitarė Portui nei apie žaizdą, nei apie prokuroro žmoną. Nors dar toks jaunas, šis mūsų bearnietis buvo labai išmintingas vaikinas. Taigi jis apsimetė tikįs visu tuo, ką jam papasakojo pagyrūnas muškietininkas, nes buvo tikras, kad jokia bičiulystė neištvers, jeigu draugo paslaptis bus atskleista, ypač, kai toji paslaptis užgauna jo savimeilę; be to, mes visuomet turime tam tikrą moralinį pranašumą prieš tuos, kurių gyvenimas mums yra žinomas. Ir d'Artanjanui, kuriančiam ateities intrigų planus ir pasiryžusiam trimis draugais pasinaudoti kaip savo laimės įrankiais, buvo ne pro šalį iš anksto paimti savo rankon tuos nematomus siūlus, kurių padedamas jis tikėjosi draugus valdyti.

Tačiau visu keliu gilus liūdesys spaudė jam širdį: jis galvojo apie jauną ir gražią ponią Bonasje, kuri turėjo jam atsilyginti už jo pasiaukojimą. Bet skubėkime pasakyti, kad jaunuolis liūdėjo ne tiek gailėdamas savo prarastos laimės, kiek bijodamas, kad šiai vargšei moteriai neatsitiktų koks negandas. Jis neabejojo, kad ji tapo kardinolo keršto auka, o, kaip žinome, jo eminencijos kerštas visuomet būdavo baisus. Kokiu būdu d'Artanjanas pats įsigijo šio ministro malonę, to jis negalėjo suprasti, ir tikriausiai jam tai būtų paaiškinęs ponas de Kavua, jeigu tik šis gvardijos kapitonas būtų jį radęs namie.

Niekas taip nesutrumpina laiko ir kelionės, kaip mintis, kuri apima visas mąstančiojo prigimties galias. Išorinė žmogaus būsena tada panaši į snaudulį, o ta mintis virsta lyg sapnu. Tada laikas nebeturi mato, erdvė nuotolio. Išvykstama iš vienos vietos ir atvykstama į kitą, štai ir viskas. Iš nueito kelio jūsų atmintyje nebelieka nieko, tik neaiškus rūkas, kuriame šmėkščioja tūkstančiai miglotų vaizdų — medžiai, kalnai, lygumos. Štai tokios haliucinacijos apimtas, d'Artanjanas, davęs arkliui valią, nujojo šešias ar aštuonias mylias nuo Šantilji ligi Krevkero ir, atvykęs į šį kaimą, nė neprisiminė, ką buvo sutikęs kelyje.

Tik ten jis atsipeikėjo, krestelėjo galvą, pastebėjo smuklę, kurioje buvo palikęs Aramį, ir, pavaręs arklį risčia, sustojo prie durų.

Šį kartą jį priėmė ne šeimininkas, bet šeimininkė; d'Artanjanas buvo fizionomistas, jis apžvelgė putnų, linksmą šeimininkės veidą ir suprato, kad prieš ją nėra reikalo apsimesti: iš tokio džiugaus veido negalima laukti ko nors pikta.

— Mieloji šeimininke,— kreipėsi į ją d'Artanjanas,— ar negalėtumėt man pasakyti, kas nutiko vieną mano draugą, kurį mes buvome priversti palikti čia prieš dvylika dienų?

— Gražų jaunuolį, dvidešimt trejų ketverių metų, švelnų, meilų, dailaus sudėjimo?

— Ir, be to, dar sužeistą į petį.

— Taip, taip.

— Kur jis?

— Jis gi, pone, vis dar čia!

— Ak brangioji šeimininke,— sušuko d'Artanjanas, nušokdamas žemėn ir numesdamas tarnui arklio pavadį,— jūs grąžinat man gyvybę! Kurgi tas mano mielas Aramis? Prisipažįstu: kuo greičiau noriu jį pamatyti, prispausti prie širdies.

— Atleiskite, pone, bet aš abejoju, ar jis šiuo metu gali jus priimti.

— O kodėl? Ar pas jį moteris?

— Va Jėzau! Ką jūs sakote! Vargšas vaikinas! Ne, pone, pas jį ne moteris.

— O kas gi?

— Mondidje klebonas ir Amjeno jėzuitų viršininkas.

— Viešpatie! — sušuko d'Artanjanas. — Nejaugi jam, vargšui, taip bloga?

— Ne, pone, priešingai. Bet po ligos jį apšvietė dievo malonė, ir jis nutarė stoti į dvasininkų luomą.

— Tiesa,— pasakė d'Artanjanas.— Aš ir užmiršau, kad jis muškietininkas tik laikinai.

— Ar jūs vis dar norite su juo pasimatyti?

— Labiau, negu bet kada.

— Tai prašau, pone, užkopkite laiptais, dešinėje iš kiemo, trečias aukštas, penktas numeris.

D'Artanjanas nuskubėjo nurodyta kryptimi ir rado iš lauko pusės laiptus, kokius dar ir šiandien tebematome senoviškų viešbučių kiemuose; bet patekti pas būsimąjį abatą nebuvo taip lengva: įėjimas į Aramio kambarį buvo saugojamas ne mažiau kaip Armidos sodai; koridoriuj stovėjo sargyboje Bazenas ir bebaimiškai užkirto jam kelią, juo labiau kad po tiekos metų bandymų jis pagaliau pasijuto prisiartinęs prie geidžiamojo tikslo.

Iš tiesų vargšas Bazenas amžinai puoselėjo svajonę tarnauti dvasininkui ir nekantriai laukė tos valandos, nuolat besivaidenančios jam ateityje, kada Aramis nusimes pagaliau muškietininko apsiaustą ir apsivilks sutaną. Tiktai kasdien jaunuolio kartojamas pažadas, kad ši valanda netrukus ateis,

tesulaikė jį muškietininko tarnyboje, tarnyboje, kuri neišvengiamai pražudysianti jo sielą.

Taigi Bazenas nesitvėrė džiaugsmu. Šį kartą jo ponas tikriausiai neišsižadės savo ketinimų. Prie fizinio skausmo prisidėjusios dvasinės kančios padarė seniai laukiamą įtaką; Aramis, kentėdamas ir kūnu, ir dvasia, nukreipė pagaliau akis ir mintis į tikėjimą, laikydamas dangaus įspėjimu šią jį ištikusią dvigubą nelaimę, atseit, staigų mylimosios dingimą ir savo žaizdą.

Suprantama, kad, šitaip nusiteikus, d'Artanjano atvykimas Bazenui buvo itin nemalonus, nes jo ponas vėl galėjo būti įtrauktas į pasaulietiškų minčių sūkurį, kuris taip ilgai jį nešė. Taigi jis pasiryžo drąsiai ginti duris ir, kadangi šeimininkės išduota paslaptis neleido jam sakyti, kad Aramio nėra namie, pamėgino ką tik atvykusiam svečiui įrodyti, kad būtų be galo nekuklu sutrukdyti jo ponui maldingą pokalbį, prasidėjusį nuo pat ryto ir, anot Bazeno, tegalintį pasibaigti tiktai vakare.

Tačiau d'Artanjanas, visiškai nepaisydamas Bazeno gražbylystės ir nesiteikdamas pradėti ginčo su savo draugo tarnu, viena ranka atstūmė jį, o kita paspaudė penktojo numerio durų rankeną.

Durys atsidarė, ir d'Artanjanas įėjo į kambarį.

Su juodu ilgu apsiaustu, apskrita, plokščia kepuraite, panašia į tas, kurias dėvi dvasininkai, Aramis sėdėjo už pailgo stalo, nukloto popieriaus ritiniais ir milžiniškais foliantais; dešinėje sėdėjo jėzuitų vienuolyno viršininkas, o kairėje — Mondidje klebonas. Užuolaidos buvo pusiau užtrauktos; pro jas skverbėsi tik slėpininga šviesa, tinkanti maldingiems apmąstymams. Visi pasaulietiški daiktai, kurie galėtų kristi į akį jauno žmogaus kambary, ypač kai tas jaunas žmogus yra muškietininkas, dingo tarytum užburti: matyt, bijodamas, kad šitoks vaizdas nesukeltų jo ponui minčių apie šį pasaulį, Bazenas išnešė iš kambario špagą, pistoletus, skrybėlę su plunksnomis, įvairius visų rūšių ir pavidalų mezginius bei papuošalus.

Vietoje viso to d'Artanjanui pasirodė, kad tamsiame kampe ant vinies kabo kažkoks plakimosi įnagis.

Sugirgždėjus durims, Aramis pakėlė galvą ir pažino savo draugą. Tačiau d'Artanjanas be galo nustebo, kada jo pasirodymas nepadarė gilaus įspūdžio muškietininkui — tiek, matyt, jo dvasia buvo nutolusi nuo visa, kas žemiška.

— Labą dieną, mielasis d'Artanjanai,— tarė Aramis,— man labai malonu jus matyti.

— Ir man taip pat,— atsakė d'Artanjanas,— nors aš dar nesu visai tikras, kad kalbu su Aramiu.

— Su juo, mano bičiuli, su juo pačiu! Kas gi jus verčia tuo abejoti?

— Išsigandau, be nebūsiu pataikęs į svetimą kambarį, ir iš pradžių man pasirodė, kad įėjau pas kokį bažnyčios tarną; paskui, radęs jus su šiais ponais, vėl apsirikau: pamaniau, kad jūs sunkiai sergate.

Abu juodieji žmonės, supratę d'Artanjano mintį, pažvelgė į jį beveik grėsmingai, bet d'Artanjanas nekreipė į tai dėmesio.

— Aš, gal būt, jums trukdau, mielas Arami,— pridūrė d'Artanjanas,— jūs, matyt, atliekate išpažintį šiems ponams.

Aramis šiek tiek paraudo.

— Jūs man trukdote? O ne, priešingai, brangusis bičiuli, prisiekiu jums. Ir įrodymui leiskite man pasakyti, kad aš be galo džiaugiuosi, matydamas jus gyvą ir sveiką.

„O, pagaliau jis atsikvošėjo! — pagalvojo d'Artanjanas.— Jei taip, tai dar neblogai."

— Matot, mano draugas neseniai išvengė didelės nelaimės,— graudžiu balsu pasakė Aramis, rodydamas į d'Artanjaną abiem dvasininkam.

— Dėkokite dievui, pone,— tarė šie, kartu nusilenkdami.

— Aš taip ir padariau, dvasiškieji tėvai,— atsakė jaunuolis, irgi jiems nusilenkdamas.

— Jūs atvykstate kaip tik laiku, mielasis d'Artanjanai,— pasakė Aramis,— ir, dalyvaudamas diskusijoje, padėsite mums savo žiniomis. Ponas Amjeno vienuolyno viršininkas,

ponas Mondidje klebonas ir aš svarstome kai kuriuos jau seniai mus sudominusius teologijos klausimus; man būtų labai malonu sužinoti jūsų nuomonę.

— Kariškio nuomonė ne perdaug svari,— atsakė d'Artanjanas, kuriam ėmė kelti nerimo šitokia pašnekesio linkmė,— ir patikėkite manim, jūs galite pasikliauti šių ponų išsimokslinimu.

Abu juodieji žmonės vėl jam nusilenkė.

— Priešingai,— atsakė Aramis,— ir jūsų nuomonė mums bus brangi. Reikalas štai koks: ponas vienuolyno viršininkas tvirtina, kad mano disertacija turi būti perdėm dogmatiška ir didaktiška.

— Jūsų disertacija! Tai jūs rašot disertaciją?

— Žinoma,— atsakė jėzuitas,— prieš šventimus laikomiems egzaminams disertacija privaloma.

— Šventimus! — sušuko d'Artanjanas, nepatikėjęs, ką jam sakė šeimininkė ir Bazenas.— Šventimus!

Ir apstulbusiomis akimis jis apžvelgė sėdinčius prieš jį žmones.

— Taigi,— kalbėjo toliau Aramis, atsisėsdamas savo fotelyje tokia grakščia poza, tarsi būtų aukštos ponios miegamajame per rytmetinį priėmimą, ir gėrėdamasis savo balta ir putnia lyg moters ranka, kurią laikė pakėlęs, kad kraujas iš jos atitekėtų; — taigi, kaip jūs girdėjote, d'Artanjanai, ponas vienuolyno viršininkas norėtų, kad mano disertacija būtų dogmatiška, o aš geisčiau, kad ji būtų protaujamoji. Štai kodėl ponas vienuolyno viršininkas pasiūlė man niekuomet dar nenagrinėtą temą, kuri, pripažįstu, teikia medžiagos plačiausiems išvedžiojimams:

„Utraque manus in benedicendo clericis inferioribus necessaria est."

D'Artanjanas, kurio erudicija mums žinoma, išklausė šios citatos nė nemirktelėjęs, lygiai kaip ir anos, kurią jam paminėjo ponas de Trevilis dėl dovanos, manydamas, kad d'Artanjanas ją gavęs iš pono Bekingemo.

— Tai reiškia,— pridūrė Aramis, norėdamas palengvinti

jam uždavinį,— kad žemesniųjų laipsnių dvasininkai būtinai turi laiminti abiem rankom.

— Puiki tema! — sušuko jėzuitas.

— Puiki ir dogmatiška! — pakartojo klebonas, kuris, būdamas maždaug toks pat stiprus lotynų kalbos žinovas, kaip ir d'Artanjanas, stropiai sekė jėzuitą, stengdamasis žengti jo pėdomis ir kaip aidas kartoti jo žodžius.

O d'Artanjanas buvo visiškai abejingas juodųjų žmonių entuziazmui.

— Taip, puiki! *Prorsus admirabile!*[1] — tęsė toliau Aramis.— Bet ji reikalauja giliai išstudijuoti bažnyčios tėvų veikalus ir šventąjį raštą. O aš su didžiausiu nusižeminimu prisipažinau šiems mokytiems šventojo rašto žinovams, kad budėjimas sargybose ir apskritai visa karališkoji tarnyba privertė mane apleisti studijas. Taigi aš jausčiausi laisviau, *facilius natans*[2], pasirinkęs kitą temą, kuri šiems sunkiems teologijos klausimams būtų tas pat, kas yra etika metafizikai ir filosofijai.

D'Artanjanui visa tai buvo labai nuobodu, klebonui taip pat.

— Tik pažiūrėkite, kokia įžanga! — sušuko jėzuitas.

— *Exordium*[3],— pakartojo klebonas, kad tik galėtų ką nors pasakyti.

— *Quemadmodum inter coelorum immensitatem.*[4]

Aramis skersomis pažvelgė į d'Artanjaną ir pamatė, kad jo draugas žiovauja, vos neišsinarindamas žandikaulių.

— Kalbėkime prancūziškai, mano tėve,— tarė jis jėzuitui,— ponas d'Artanjanas geriau galės sekti mūsų pokalbį.

— Taip, aš pavargęs po kelionės,— pareiškė d'Artanjanas,— ir visi tie lotyniški žodžiai praslysta pro mano sąmonę.

— Gerai,— truputį apmaudžiai tarė jėzuitas, o tuo tarpu klebonas, nesitverdamas džiaugsmu, kuo dėkingiausiai pa-

[1] Tiesiog nuostabi.
[2] Lengviau plaukiąs.
[3] Įžanga.
[4] Tai panašu į dangaus begalybę.

žvelgė į d'Artanjaną.— Taigi pažiūrėkime, ką galima išvesti iš šios glosos: Mozė, dievo tarnas... Įsidėmėkite, jis tik dievo tarnas! Mozė laimina abiem rankom; jis liepia prilaikyti jam rankas, kol žydai nugali savo priešus, taigi jis laimina abiem rankom. Be to, evangelija sako: *Imponite manus*, o ne *manum*. Uždėkite rankas, o ne ranką.

— Uždėkite rankas,— pakartojo klebonas, padarydamas atitinkamą mostą.

— O šventajam Petrui, kurio įpėdiniai yra popiežiai,— kalbėjo toliau jėzuitas,— priešingai buvo pasakyta: *Porrige digitos*. Ištieskite pirštus. Dabar suprantate?

— Žinoma,— atsakė Aramis su pasigėrėjimu,— bet klausimas labai subtilus.

— Pirštus! — pakartojo jėzuitas.— Šventas Petras laimina pirštais. Taigi popiežius laimina taip pat pirštais. O keliais pirštais jis laimina? Trimis pirštais: vardan tėvo, sūnaus ir šventosios dvasios.

Visi persižegnojo; d'Artanjanas pajuto turįs pasekti jų pavyzdžiu.

— Popiežius yra šventojo Petro įpėdinis ir atstovauja trims dieviškoms galioms; likusieji, bažnytinės hierarchijos *ordines inferiores*[1], laimina šventųjų archangelų ir angelų vardu. O žemiausiojo laipsnio dvasininkai, tokie, kaip mūsų diakonai, ir kiti, laimina šlakstytuvais, kurie yra tarsi begalinė laiminančių pirštų gausybė. Štai suprastinta tema. *Argumentum omni denudatum ornamento*.[2] Pagal ją,— pridūrė jėzuitas,— aš parašyčiau du tokius tomus.

Ir jis entuziastiškai pliaukštelėjo delnu per šv. Jono Auksaburnio foliantą, nuo kurio svorio linko stalas.

D'Artanjanas krūptelėjo.

— Žinoma,— tarė Aramis,— aš sutinku, kad ši tema labai graži, bet sykiu prisipažįstu, kad ji ne pagal mano jėgas. Aš pasirinkau kitą tekstą. Sakykite, mielas d'Artanjanai, ar jis jums patinka: *Non inutile est desiderium in oblatione,*

[1] Žemesniojo laipsnio.

[2] Įrodymas be jokių puošmenų.

arba, kitaip sakant: „Šiek tiek apgailestauti nekenkia, pasiaukojant viešpačiui."

— Sustokite! — sušuko jėzuitas,— ši tezė jau kvepia erezija; panaši tezė randama ereziarcho Jensenijaus knygoje „Augustinus", kurią anksčiau ar vėliau sudegins budelio ranka. Saugokitės, mano jaunasis drauge, jūs linkstate į klaidingą mokslą. Jūs pražudysite save, mano jaunasis drauge!

— Pražudysite save,— pakartojo klebonas, skausmingai linguodamas galva.

— Jūs palietėt aną garsųjį laisvosios valios klausimą, kuris sudaro mirtiną pavojų. Tuo jūs prisiartinat prie pelagijiečių ir puspelagijiečių erezijų.

— Bet, dvasiškasis tėve...— atsiliepė Aramis, truputį suglumintas šių argumentų, kaip kruša krintančių ant jo galvos.

— Kaip jūs įrodysit,— tęsė jėzuitas, pertraukdamas jį,— kad reikia gailėtis pasaulio, pasiaukojant dievui? Pasiklausykit šios dilemos: dievas yra dievas, o pasaulis — velnias. Gailėtis pasaulio — reiškia gailėtis velnio; štai mano išvada.

— Ir mano taip pat,— pridūrė klebonas.

— Bet malonėkite...— pradėjo Aramis.

— *Desideras diabolum*[1], nelaimingasis! — suriko jėzuitas.

— Jis gailisi velnio! Ak, mano jaunasis drauge,— suvaitojo klebonas,— nesigailėkite velnio, aš jus maldauju!

D'Artanjanas pasijuto virstąs idiotu, jam atrodė, kad jis atsidūrė pamišėlių namuose ir kad greit pats taps tokiu pamišėliu, kaip tie, kuriuos mato prieš save. Tačiau jis turėjo tylėti, nesuprasdamas, apie ką čia kalbama.

— Na, išklausykite manęs,— atsiliepė Aramis mandagiai, bet jau kiek nekantriai,— aš nesakau, kad gailiuos. Ne, aš niekuomet neištarsiu šių žodžių, nes jie būtų priešingi tikėjimo dogmoms...

Jėzuitas pakėlė į dangų rankas, ir klebonas padarė tą pat.

[1] Gailiesi velnio.

— Ne, bet sutikite su tuo, kad nedera aukoti viešpačiui tik tai, kas jau mums visiškai įkyrėjo. Argi aš ne teisus, d'Artanjanai?

— Aišku, teisus, po velnių! — suriko tasai.

Klebonas ir jėzuitas pašoko nuo savo kėdžių.

— Mano išeities taškas yra šis silogizmas: pasauliui netrūksta žavesio, aš palieku pasaulį, vadinasi, aš darau auką; o šventasis raštas aiškiai sako: „Neškite aukas viešpačiui."

— Tai tiesa,— tarė abu priešininkai.

— O paskui,— tęsė Aramis, gnaibydamas savo ausį, kad ji paraustų, kaip kad pirma kėlė rankas, kad jos pabaltų,— o paskui aš parašiau šia tema rondo, kurį pernai parodžiau ponui Vuatiurui[1] ir kurį šis didysis žmogus labai išgyrė.

— Rondo! — paniekinamai tarė jėzuitas.

— Rondo! — automatiškai pakartojo klebonas.

— Paskaitykit, paskaitykit! — sušuko d'Artanjanas.— Tai mus truputį išblaškys.

— Ne, juk tai religinio turinio eilėraštis,— atsakė Aramis,— tai teologija eilėmis.

— Velniava! — pasakė d'Artanjanas.

— Štai! — tarė Aramis su kuklia mina, nors ir ne be tam tikro veidmainiškumo atspalvio.

Jūs, kur žavios praeities raudot nenustojat,
Velkate naštą savo nelemtų dienų,
Žiūrėkit, nėr jau negandų liūdnų,
Jeigu tik dievui ašaras savas aukojat,
Jūs, kurie raudat...

D'Artanjanas ir klebonas atrodė sužavėti. Jėzuitas laikėsi savo nuomonės.

— Saugokitės pasaulietiškos dvasios teologiškam veikale. Ką sako šventasis Augustinas? *Severus sit clericorum sermo.*[2]

---

[1] Vincent Voiture (1598—1648) — įžymus anų laikų saloninis poetas.

[2] Dvasininko kalba tebūnie griežta.

— Taip, kad pamokslas būtų suprantamas! — tarė klebonas.

— Kitaip,— skubėjo pertraukti jėzuitas, matydamas, kad jo talkininkas apsirinka,— kitaip jūsų disertacija patiks ponioms, štai ir viskas; ji susilauks tokio pasisekimo, kaip kokia nors ginamoji pono Patriu kalba.

— Duok dieve! — sušuko Aramis su įkarščiu.

— Štai matote! — pasakė jėzuitas,— pasaulis dar garsiai byloja jumyse, *altissima voce*[1]. Jūs dar klausote pasaulio balso, mano jaunasis drauge, ir aš būkštauju, kad malonė jums dar neturės reikiamos įtakos.

— Būkite ramus, dvasiškas tėve, aš laiduoju už save.

— Pasaulietiškas savimi pasitikėjimas!

— Aš pažįstu save, dvasiškas tėve, mano pasiryžimas nepakeičiamas.

— Tai jūs nutarėt būtinai nagrinėti šią tezę?

— Jaučiuosi esąs pašauktas įrodyti šią, o ne kurią kitą tezę; taigi aš ją nagrinėsiu toliau ir tikiuos, kad rytoj jūs būsite patenkintas tomis pataisomis, kurias aš padarysiu pagal jūsų nurodymus.

— Dirbkite neskubėdamas,— tarė klebonas,— mes paliekame jus puikiausiai nusiteikusį.

— Taip, dirva jau visa užsėta,— pasakė jėzuitas,— ir mums nėra ko baimintis, kad dalis sėklos nukris ant akmens, kita — pakelėje, o dangaus paukščiai sules likusiąją, *aves coeli comederunt illam.*

„Kad tave maras griebtų sykiu su ta tavo lotynų kalba!"— sumurmėjo d'Artanjanas, jausdamasis visai nukamuotas.

— Sudie, mano sūnau,— tarė klebonas.— Iki rytojaus.

— Iki rytojaus, jaunasis drąsuoli,— tarė jėzuitas.— Atrodo, kad jūs tapsite vienu iš bažnyčios šviesulių; duok dieve, kad tas šviesulys nepavirstų visa ryjančia ugnimi!

D'Artanjanas, kuris ištisą valandą graužė iš nekantrumo nagus, dabar jau ėmė kramtyti pirštus.

[1] Garsiausiu balsu.

Abu vyrai juodomis sutanomis pakilo, nusilenkė Aramiui ir d'Artanjanui ir nuėjo durų link. Bazenas, kuris visą laiką stovėjo ir su pamaldžiu džiūgavimu klausėsi viso to ginčo, pribėgo prie jų, paėmė klebono breviorių, jėzuito mišiolą ir nulydėjo juos, pagarbiai eidamas priešaky ir skindamas jiems kelią.

Aramis palydėjo juos iki laiptų apačios ir tučtuojau sugrįžo pas d'Artanjaną, kuris dar nebuvo atsipeikėjęs.

Likę vieni, abu draugai iš pradžių nejaukiai tylėjo; tačiau reikėjo gi katram nors pertraukti tylą, ir kadangi d'Artanjanas, matyt, tvirtai buvo nusistatęs palikti šią garbę savo draugui, tad pradėjo Aramis.

— Kaip matote,— tarė jis,— aš sugrįžau prie savo pagrindinių idėjų.

— Taip, malonė jus palietė, kaip ką tik pasakė tasai ponas.

— Ak, šitie sumanymai pasitraukti iš pasaulio gimė jau seniai, ir jūs girdėjote, kaip aš dažnai apie juos kalbėdavau, ar ne, mano bičiuli?

— Žinoma, bet, turiu jums prisipažinti, aš vis manydavau, kad jūs juokaujate.

— Juokauti iš tokių dalykų! Ką jūs, d'Artanjanai!

— Po šimts! Juk ir iš mirties juokaujama.

— Ir be reikalo, d'Artanjanai, nes mirtis — tai vartai, kurie veda į pražūtį arba į išganymą.

— Sutinku, bet, prašau, Arami, nesileiskim į teologinius ginčus. Jums turėtų jau užtekti jų šiai dienai. O aš beveik visai užmiršau tą truputį lotynų kalbos, kurios niekuomet nemokėjau; be to, prisipažįstu, nuo dešimtos valandos ryto nieko nesu valgęs ir velniškai išalkau.

— Tuojau pietausime, mano bičiuli; tiktai neužmirškite, kad šiandien penktadienis, ir tokią dieną aš negaliu nei matyti, nei valgyti mėsos. Jeigu jūs sutinkate pasitenkinti mano pietumis, tai galėsite gauti virtų tetragonų ir vaisių.

— Ką jūs vadinate tetragonais? — neramiai paklausė d'Artanjanas.

— Špinatus,— atsakė Aramis; — bet jums aš pridėsiu kiaušinių, nors tai yra sunkus taisyklių pažeidimas; juk kiaušiniai — ta pati mėsa, nes iš jų išsiperi viščiukai.

— Nelabai puikios vaišės, bet tiek to: norėdamas pabūti su jumis, aš pakentėsiu.

— Esu dėkingas jums už pasiaukojimą,— tarė Aramis.— Jeigu jos ir neatneš naudos jūsų kūnui, tai, būkite tikras, suteiks naudą jūsų sielai.

— Vadinasi, Arami, iš tikrųjų jūs stojate į dvasininkų luomą? Ką pasakys mūsų draugai, ką pasakys ponas de Trevilis? Jie laikys jus dezertyru, aš jus įspėju.

— Į dvasininkų luomą aš ne įstoju, o grįžtu į jį. Aš buvau dezertyras, apleisdamas bažnyčią dėl pasaulio; juk jūs žinote, kad aš prieš savo valią apsivilkau muškietininko uniforma.

— Ne, aš nieko apie tai nežinau.

— Jūs nežinote, kaip aš palikau seminariją?

— Ničnieko nežinau.

— Štai mano istorija. Net ir šventas raštas sako: „Išpažinkite vieni kitiems savo nuodėmes"; todėl išpažįstu savo nuodėmes, d'Artanjanai.

— O aš iš anksto duodu išrišimą; jūs matote, kad aš esu geras žmogus.

— Nejuokaukite iš šventų dalykų, mano bičiuli.

— Na, pasakokite, aš klausau.

— Seminarija mane auklėjo nuo devynerių metų. Po trijų dienų man jau būtų sukakę dvidešimt. Aš būčiau tapęs kunigu, ir viskas būtų baigta. Bet štai kartą nuėjau, kaip buvau pratęs, į vienus namus, kur man buvo malonu lankytis,— ką padarysi, aš buvau jaunas, silpnadvasis. Staiga, nieko nepranešęs, įėjo ten vienas karininkas, kuris pavydulingai žiūrėdavo į tai, kad aš skaitydavau namų šeimininkei šventųjų gyvenimus. Kaip tik tą vakarą aš buvau išvertęs Juditos epizodą ir ką tik perskaitęs savo eilėraštį poniai, kuri labai jį išgyrė ir, palinkusi prie mano peties, skaitė jį antrukart drauge su manim. Ši, prisipažįstu, kiek laisvoka poza nepatiko karininkui; jis nieko nepasakė, bet, man išėjus, iš-

ėjo įkandin ir, pasiviję mane, tarė: —„Ponas abate, ar mėgstate lazdos smūgius?“—„Negaliu jums atsakyti, pone, į šį klausimą,— atšoviau aš,— nes ligi šiol dar niekas neišdrįso man jų duoti.“—„Na, tai klausykite, ponas abate: jeigu jūs dar kada užsuksite į tuos namus, kuriuose jus šįvakar sutikau, tai aš išdrįsiu.“

— Aš, rodos, išsigandau, labai išblyškau, kojas man pakirto, ieškojau žodžių jam atsakyti, bet nesuradau ir tylėjau. Karininkas laukė atsakymo, o nesulaukęs nusijuokė, atgręžė man nugarą ir vėl įėjo į tuos namus. Aš grįžau į seminariją.

— Aš esu tikras bajoras ir karšto kraujo, kaip jūs galėjote pastebėti, mano brangusis d'Artanjanai. Įžeidimas buvo baisus, ir nors niekas nežinojo, bet aš jaučiau jį savo širdies gilumoj. Aš pareiškiau savo vyresniesiems, kad nesijaučiu pakankamai pasiruošęs šventimams, ir, mano prašymu, šventimai vieneriems metams buvo atidėti. Aš nuėjau pas geriausią fechtavimo mokytoją Paryžiuje, susitariau su juo kasdien imti po vieną pamoką ir kiekvieną dieną per ištisus metus mokiausi fechtuotis. Paskui, metams sukakus nuo tos dienos, kurią aš buvau įžeistas, pakabinau ant vinies sutaną, apsirengiau, kaip dera bajorui, ir nuėjau į balių pas vieną pažįstamą ponią, kur turėjo būti ir mano priešas. Tai buvo Fran-Buržua gatvėje, prie pat Forso kalėjimo. Mano karininkas tikrai buvo ten; aš priėjau prie jo, kai jis dainavo meilės dainą, meiliai žiūrėdamas į savo damą, ir pertraukiau jį antrojo kupleto viduryje. „Pone,— tariau aš jam,— ar jums vis dar nepatiktų, jeigu aš lankyčiausi vienuose namuose Pajen gatvėje? Ar vis dar ketintumėt apkulti mane lazda, jeigu aš sumanyčiau jūsų nepaklausyti?“— Karininkas pažiūrėjo į mane nustebęs, paskui tarė: „Ko jums reikia, pone? Aš jūsų nepažįstu.“—„Aš esu tasai jaunas abatas,— atsakiau jam,— kuris skaito šventųjų gyvenimus ir eilėmis verčia Juditą.“—„Ak, prisimenu! — pašaipiai atsakė karininkas.— Ko gi jūs iš manęs norite?“—„Norėčiau, kad jūs surastumėt valandėlę laisvo laiko ir išeitumėt su manim pasivaikščioti.“— „Rytoj rytą, jei norite, ir su didžiausiu malonumu.“—„Ne rytoj rytą, o malonėkite tuojau pat...“—„Jeigu jūs būtinai

reikalaujate..."—„Taip, aš reikalauju."—„Jeigu taip, tai eime. Ponios,— kreipiasi į jas karininkas,— nesirūpinkite. Aš tik nukausiu šį poną ir grįšiu baigti paskutinio kupleto."

— Mes išėjome. Aš jį nusivedžiau į Pajen gatvę, kaip tik į tą vietą, kur jis lygiai prieš metus tą pačią valandą pasakė man aną komplimentą, apie kurį aš jums pasakojau. Buvo puiki mėnesiena. Mes išsitraukėme špagas, ir pirmu smūgiu aš jį nudėjau vietoje.

— Po velnių! — tarė d'Artanjanas.

— Kadangi ponios nebesulaukė savo dainininko,— pasakojo toliau Aramis,— ir kadangi jį surado Pajen gatvėje kiaurai persmeigtą špaga, tai visi suprato, kad aš jį šitaip sutvarkiau, ir kilo baisus triukšmas. Taigi aš buvau priverstas kuriam laikui išsižadėti sutanos. Atas, su kuriuo aš tuo metu susipažinau, ir Portas, kuris be fechtavimo išmokė mane ir kai kurių puikių kovos būdų, prikalbėjo mane prašyti muškietininko apsiausto. Karalius labai mylėjo mano tėvą, žuvusį per Araso apgulimą, ir man tas apsiaustas buvo suteiktas. Taigi jūs suprantate, kad dabar man atėjo metas grįžti į bažnyčios prieglobstį.

— Ir kodėl būtinai dabar, o ne vakar arba rytoj? Kas gi jums atsitiko ir kas sukėlė tokias blogas mintis?

— Ši žaizda, brangusis d'Artanjanai, buvo man dangaus įspėjimas.

— Ši žaizda? Kas per nesąmonė! Juk ji beveik užgijo, ir aš esu tikras, kad šiandien jus kankina ne ši žaizda.

— O kokia gi? — rausdamas paklausė Aramis.

— Jūs turite širdies žaizdą, Arami, daug skaudesnę ir labiau kraujuojančią, žaizdą, kurią padarė moteris.

Aramio akys neįučiomis sublizgėjo.

— Ak,— atsiduso jis, slėpdamas savo jaudinimąsi po tariamo abejingumo kauke,— nekalbėkite apie šiuos dalykus; ar man apie juos galvoti, ar man kentėti meilės kančias? *Vanitas vanitatum!*[1] Argi aš, jūsų nuomone, galvos nete-

[1] Tuštybių tuštybė.

kau? . . Ir dėl ko? Dėl kokios grizetės, dėl kambarinės, kurią sekiojau, būdamas garnizone, fe!

— Atleiskite, mielas Aramis, bet man atrodė, kad jūs taikėte aukščiau. . .

— Aukščiau? O kas gi aš, kad būčiau toks garbėtroška? Menkas muškietininkas, nuskuręs ir niekam nežinomas, nemėgstąs būti priklausomas ir jaučiąsis visai ne savo vietoje tarp pasaulio tuštybių?

— Arami, Aramis! — sušuko d'Artanjanas, su nepasitikėjimu žiūrėdamas į savo draugą.

— Dulkė esu ir dulke pavirsiu. Gyvenimas pilnas pažeminimų ir skausmo,— kalbėjo jis, vis labiau apsiniaukdamas; — visos gijos, rišančios žmogų su jo laime, trūksta viena po kitos, o ypatingai aukso gijos. Ak mano brangusis d'Artanjanai,— tęsė Aramis su nežymiu kartėlio atspalviu balse,— tikėkite manim, slėpkite savo žaizdas, kai jų turėsite. Tylėjimas — paskutinis nelaimingojo džiaugsmas; niekam nerodykite savo sielvarto. Smalsuoliai siurbia mūsų ašaras, kaip musės sužeisto briedžio kraują.

— Deja, mano brangusis Aramis! — atsakė d'Artanjanas, irgi giliai atsidusdamas.— Jūs čia pasakojat mano paties istoriją.

— Kaip?

— Taip, iš manęs pagrobė moterį, kurią mylėjau, kurią dievinau. Aš nežinau, kur ji yra, kur ją nuvežė; gal būt, ji kalėjime, gal būt, mirė.

— Bet jūs galite bent tuo pasiguosti, kad ji paliko jus ne savo noru; jeigu jūs neturite iš jos žinių, tai vien todėl, kad jai draudžiama su jumis susisiekti, tuo tarpu kai. . .

— Tuo tarpu kai? . .

— Nieko,— atsakė Aramis,— nieko.

— Vadinasi, jūs visiškai išsižadate šio pasaulio? Tai jau nutarta? Tvirtai ir galutinai?

— Amžinai. Šiandien jūs mano draugas, rytoj jūs man būsite tiktai šešėlis arba, tikriau sakant, visiškai nebeegzistuosite. Pasaulis tėra kapas, ir daugiau nieko.

— Po velnių! Visa tai, ką jūs čia sakote, labai liūdna.

— Nieko nepadarysi! Mano pašaukimas mane veda, kelia mane aukštyn.

D'Artanjanas nusišypsojo ir nieko neatsakė. Aramis kalbėjo toliau:

— Ir vis dėlto, kol aš dar žemėje, norėčiau pakalbėti apie jus, apie mūsų draugus.

— O aš,— tarė d'Artanjanas,— norėčiau pasikalbėti apie jus, bet matau, kad jūs visko jau atsižadėjote: draugai — šešėliai, pasaulis — kapas.

— Deja! Jūs patys tuo įsitikinsit,— atsiduso Aramis.

— Tad nebekalbėkim apie tai,— tarė d'Artanjanas,— ir sudeginkim šį laišką, kuris, be abejo, praneša jums apie naują jūsų grizetės ar kambarinės neištikimybę.

— Kokį laišką? — gyvai sušuko Aramis.

— Laišką, kuris atėjo jums nesant ir kurį aš apsiėmiau jums perduoti.

— Iš ko gi tas laiškas?

— Et, iš kokios nors apsiverkusios tarnaitės ar iš nusivylusios grizetės; gal būt, iš ponios de Ševrez kambarinės, kuri buvo priversta sugrįžti į Turą drauge su savo ponia ir kuri, norėdama pasirodyti šmaikštuolė, pasiėmė iškvėpinto popieriaus ir pridėjo prie savo laiško antspaudą su hercogienės karūna.

— Ką jūs sakote?

— Na, nejaugi aš būčiau jį pametęs! — klastingai tarė jaunuolis, dėdamasis jo ieškąs.— Dar laimė, kad pasaulis — kapas, žmonės, o tuo pačiu ir moterys — šešėliai, meilė — jausmas, kurį jūs niekinat ir sakot „fe"!

— O d'Artanjanai, d'Artanjanai! — sušuko Aramis.— Jūs mane žudot!

— A, štai pagaliau radau! — tarė d'Artanjanas.

Ir jis ištraukė iš kišenės laišką.

Aramis pašoko, čiupo jį ir perskaitė, tikriau sakant, ryte prarijo; jo veidas spinduliavo.

— Matyt, tarnaitės puikus stilius,— nerūpestingai tarė pasiuntinys.

— Dėkui, d'Artanjanai! — lyg apkvaitęs sušuko Aramis.— Ji buvo priversta sugrįžti į Turą; ji man ištikima, ji mane tebemyli. Mano bičiuli, leisk, aš tave pabučiuosiu; aš nebetveriu iš laimės!

Ir abu draugai ėmė šokti aplink garbingąjį šventą Joną Auksaburnį, šauniai trypdami ant grindų pabirusios disertacijos lapus.

Šią akimirką įėjo Bazenas, nešdamas špinatus ir kiaušinienę.

— Bėk, nelaimingasis! — sušuko Aramis, mesdamas jam į veidą savo kepuraitę; — grįžk ten, iš kur ateini, nešk šalin šias baisias daržoves ir šlykščią kiaušinienę! Užsakyk kiškį su įdaru, riebų vištgaidį, avienos kepsnį su česnakais ir keturis butelius seno burgundiško vyno.

Bazenas, spoksodamas į savo poną ir niekaip nesuprasdamas šios permainos, melancholiškai nuleido kiaušinienę į špinatus, o špinatus — žemėn.

— Štai kada jums atėjo valanda paaukoti savo gyvenimą karalių karaliui,— tarė d'Artanjanas,— jeigu jūs norite jam padaryti malonumą: *Non inutile desiderium in oblatione.*

— Velniop su ta savo lotynų kalba! Mano brangusis d'Artanjanai, gerkim, po šimts pypkių, gerkim vyriškai, gerkim išsijuosę, ir papasakokit man, kas darosi tenai.

XXVII ◆ *ATO ŽMONA*

— Dabar belieka sužinoti, koks likimas ištiko Atą,— tarė d'Artanjanas įsismaginusiam Aramiui, kai papasakojo jam visa, kas atsitiko sostinėje nuo jų išvykimo dienos, ir kai dėl puikių pietų vienas iš jų užmiršo savo disertaciją, o antras — nuovargį.

— Argi jūs manote, kad jį būtų ištikusi nelaimė? — paklausė Aramis.— Atas toks šaltas, toks drąsus ir taip puikiai valdo špagą.

— Taip, žinoma, ir aš geriau, negu kas kitas, vertinu Ato drąsą bei miklumą; bet mieliau atmušti špaga ieties smūgį,

negu lazdos, o bijau, kad Ato nebūtų apkūlę tarnai — šie žmonės smarkiai muša ir negreit liaujasi. Štai kodėl, prisipažįstu jums, norėčiau kuo greičiau leistis į kelionę.

— Aš mėginsiu joti su jumis,— tarė Aramis,— nors vargu ar įstengsiu užsėsti ant arklio. Vakar pabandžiau plaktis anuo vytiniu, kurį ten matote ant sienos, bet iš skausmo turėjau nutraukti šį išganingą pratimą.

— Matot, mielas drauge, niekas dar nemėgino šautinę žaizdą gydyti rimbo smūgiais, bet jūs sirgote, o nuo ligos silpnėja galva, todėl aš jus pateisinu.

— O kada jūs išvykstate?

— Rytoj auštant. Pailsėkite gerai šiąnakt, o rytoj, jei galėsite, vyksime kartu.

— Tad ligi rytojaus,— tarė Aramis.— Nors jūs esate geležinis, bet ir jums reikia poilsio.

Kitą dieną d'Artanjanas, įėjęs pas Aramį, rado jį bestovintį prie lango.

— Į ką jūs taip žiūrite? — paklausė d'Artanjanas.

— O štai grožiuos šiais puikiais žirgais, kuriuos laiko arklininkai; juk karališkas malonumas tokiais žirgais jodinėti.

— Na, mielasis Arami, tai ir jums teks šis malonumas, nes vienas šių žirgų yra jūsų.

— Ką jūs! Katras gi?

— Tas iš trijų, kuris jums patiks: man vis tiek.

— Ir visa, kas ant jo yra, taip pat mano?

— Žinoma.

— Jūs juokaujate, d'Artanjanai.

— Aš nebejuokauju nuo to laiko, kai jūs pradėjote kalbėti prancūziškai.

— Ir šie paauksuoti dėklai, ir mašastinė gūnia, ir sidabru apkaltas balnas — visa tai mano?

— Jūsų, o antai tas, kuris kasa koja žemę, tai mano, o anas, trečiasis, kuris nenustygsta vietoje — Ato.

— Po velnių! Visi trys tokie puikūs!

— Džiaugiuos, kad jie jums patinka.

— Tur būt, karalius jums juos padovanojo?

— Tik jau ne kardinolas. Bet nesirūpinkit, iš kur jie, tik žinokite, kad vienas iš trijų yra jūsų nuosavybė.

— Aš imu tą, kurį laiko rudplaukis tarnas.

— Puiku!

— Dievaži! — sušuko Aramis.— Nuo to, rodos, man visas skausmas pradingo; sėsčiau ant tokio žirgo kad ir su trisdešimčia kulkų kūne. Ak, kokios gražios kilpos! Ei Bazenai, eikit šen greičiau!

Ant slenksčio pasirodė Bazenas, paniuręs ir miegūstas.

— Nušveiskit mano špagą, išvalykite skrybėlę ir apsiaustą ir užtaisykite pistoletus! — tarė Aramis.

— Pastarasis įsakymas nereikalingas, — pertraukė jį d'Artanjanas: — jūsų balno makštyse yra užtaisyti pistoletai.

Bazenas atsiduso.

— Na, Bazenai, nurimkite,— tarė d'Artanjanas.— Kiekvieno luomo žmogus gali pelnyti dangaus karalystę.

— Ponas jau buvo toks geras teologas! — tarė Bazenas kone ašarodamas.— Jis būtų tapęs vyskupu, o gal ir kardinolu.

— Na, tik truputį pagalvok, mielas Bazenai, kokia prasmė būti dvasininku? Karo tarnybos dėl to vis vien neišvengsi. Tu gi pats pamatysi, kad kardinolas dalyvaus pirmame žygyje su šalmu ant galvos ir alebarda rankoje. O ponas Nogare de Lavaletas, ką tu apie jį pasakysi? Jis irgi kardinolas, o pasiklausk jo tarną, kiek kartų šis jam ruošė tvarsčius?

— Deja,— atsiduso Bazenas,— aš žinau, pone, kad dabar viskas pasauly aukštyn kojom apvirto.

Per tą laiką abu jaunuoliai ir vargšas tarnas nulipo žemyn.

— Palaikyk man kilpą, Bazenai,— tarė Aramis.

Ir su įprastu grakštumu ir lengvumu jis įšoko į balną: tačiau po kelių tauraus žirgo posūkių ir kurbetų raitelis pajuto tokį nepakenčiamą skausmą, jog visas išbalo ir susverdėjo. D'Artanjanas, kuris, tai numatydamas, nenuleido nuo jo akių, pribėgo prie jo ir nuvedė į kambarį.

— Klausykit, mielasis Aramì,— tarė jis: — jūs gydykitės, o aš vyksiu ieškoti Ato vienas.

— Jūs kaip iš bronzos nulietas,— atsakė jam Aramis.

— Ne, man tik sekasi, štai ir viskas! Bet kaipgi jūs čia gyvensit be manęs? Nebebus samprotavimų apie pirštus ir palaiminimus, a?

Aramis nusišypsojo.

— Rašysiu eilėraščius,— atsakė jis.

— Taip, eilėraščius, iškvėpintus tokiais pat kvepalais, kaip ponios de Ševrez kambarinės laiškas. Išmokykit ir Bazeną eilėdaros, tat jį paguos. O jūs kasdien jodinėkit po truputį, kad palengva priprastumėt.

— O, dėl to nesirūpinkit! — atsakė Aramis.— Jūs rasite mane jau pasiruošusį keliauti su jumis.

Jie atsisveikino, ir po dešimties minučių, pavedęs savo draugą Bazenui ir šeimininkei, d'Artanjanas jau jojo risčia Amjeno link.

Kokioj būklėj jis ras Atą ir, aplamai, ar jį suras?

Padėtis, kurioje d'Artanjanas paliko jį, buvo kritiška; gal būt, jis net žuvo. Ši mintis d'Artanjaną nuliūdino, jis atsidūsėjo keletą kartų ir tyliai prisiekė už jį atkeršyti. Iš visų jo draugų Atas buvo vyriausias, taigi turėjo, rodos, būti mažiausiai jam artimas savo pomėgiais ir polinkiais.

Tačiau d'Artanjanas mylėjo jį labiau už kitus. Kilni ir puiki Ato išvaizda, dvasios didybės prošvaistės, kartkartėmis nušviečiančios tą šešėlį, kuriame jis paprastai slypėjo, nesudrumsčiamai pastovi nuotaika, dėl kurios jis buvo sugyvenamiausias draugas pasaulyje, tas jo prisiverstinis ir kandus linksmumas, ta jo drąsa, kurią būtų galima pavadinti akla, jei ji nebūtų reto šaltakraujiškumo išdava — visos šios ypatybės d'Artanjanui ne tik kėlė pagarbą ir žadino draugiškumą — jos tiesiog žavėte jį žavėjo.

Iš tikrųjų Atas tomis dienomis, kai būdavo gerai nusiteikęs, drąsiai galėjo lygintis net su tokiu elegantišku ir kilniu dvariškiu, kaip ponas de Trevilis. Atas buvo vidutinio ūgio, bet taip dailiai nuaugęs ir taip proporcingai sudėtas, jog, grumdamasis su Portu, ne kartą nugalėdavo šį milžiną, kurio

fizinis pajėgumas tarp muškietininkų buvo virtęs tiesiog priežodžiu; jo veidas su veriančiomis akimis, tiesia nosimi ir Bruto smakru buvo neapsakomai didingas ir malonus; jo rankos, kuriom jis visai nesirūpino, stūmė į nevilti Aramį, kuris puoselėjo savąsias migdoliniu muilu ir kvepiančiu aliejum; jo balsas buvo skvarbus ir sykiu melodingas. Bet nesuprantamiausia buvo tai, kad, nors Atas visuomet stengėsi atrodyti nepastebimas ir menkas žmogelis, jis puikiai pažinojo aukštąją visuomenę ir jos papročius, ir geras išauklėjimas nejučiomis reiškėsi net menkiausiuose jo poelgiuose.

Jei tekdavo paruošti pietus, Atas užsakydavo juos geriau už visus ir kiekvienam svečiui paskirdavo vietą, atsižvelgiant į tą padėtį, kurią jam sudarė jo protėviai arba jis pats. Jei iškildavo heraldikos klausimas, Atas žinojo visas karalystės didikų šeimas, jų genealogiją, jų giminystės ryšius, jų herbus ir herbų kilmę. Jis žinojo visas etiketo smulkmenas, visas stambių žemvaldžių teises, puikiai nusimanė apie kurtų ir sakalų medžiokles ir vieną dieną, besikalbėdamas apie šį didį meną, jis nustebino net patį Liudviką XIII, kuris garsėjo kaip tų dalykų žinovas.

Kaip ir visi tų laikų didikai, jis tobulai jodinėjo ir fechtavosi. Negana to, jis buvo taip giliai išsilavinęs ir net susipažinęs su scholastiniais mokslais, anuomet bajorų taip retai studijuojamais, jog šypsojosi iš tų lotynų kalbos nuotrupų, kuriomis puikaudavo Aramis ir kurias dėjosi suprantąs Portas. Porą ar trejetą kartų, didžiam draugų nustebimui, netgi pasitaikė, kad, Aramiui padarius kokią elementarią klaidą, jis atitaisydavo veiksmažodžio laiką arba daiktavardžio linksnį. Pagaliau jo dorumas buvo be priekaišto ir tai tokiais laikais, kada kariškiai taip mažai paisė savo tikėjimo ir sąžinės, meilužiai — griežto mūsų dienų jautrumo, o varguomenė — septintojo dievo įsakymo. Žodžiu, Atas buvo nepaprastas žmogus.

Vis dėlto buvo galima pastebėti, kad ši subtili natūra, ši graži būtybė, šis rafinuotas protas nejučiomis grimzta į kasdienybę, kaip kad seni žmonės pamažu grįžta į fizinį bei moralinį bejėgiškumą. Savo dvasinio susmukimo valandomis,

o jos būdavo dažnos, šviesi Ato asmenybė išblėsdavo, ir jo nuostabios ypatybės dingdavo lyg tamsioje nakty.

Tada pusdievis išnykdavo, ir belikdavo vos žmogus. Nukarusia galva, apsiblaususiomis akimis, sunkiai tardamas žodžius, Atas ištisomis valandomis spoksojo tai į savo butelį ir stiklą, tai į Grimo, įpratusį klausyti kiekvieno jo ženklo, išskaityti negyvame savo pono žvilgsnyje mažiausią jo norą ir tučtuojau jį išpildyti. Jei keturiems draugams tokiu metu pasitaikydavo sueiti draugėn, vienas žodis, ir tas pats vargais negalais išspaustas, būdavo visas Ato įnašas į bendrąjį pokalbį. Užtat jis gerdavo už keturis, ir nuo to tik dar labiau raukdavo antakius ir darydavosi kaskart vis liūdnesnis.

D'Artanjanas, kurio įžvalgų ir aštrų protą mes jau pažįstame, kad ir kaip domėdamasis, lig šiol neįstengė patenkinti savo smalsumo, nesusekė jokių šios gilios apatijos priežasčių, nepastebėjo jokių su ja susijusių aplinkybių. Niekuomet Atas negaudavo laiškų, niekuomet nedarydavo nieko, kas nebūtų žinoma visiems jo draugams.

Nepasakysi, kad šį liūdesį jam būtų kėlęs vynas, nes, priešingai, jis kaip tik ir gėrė, norėdamas išblaškyti tą savo liūdesį, nors šis vaistas, kaip jau minėjome, tik dar labiau jį slėgė. Negalima buvo priskirti šios niūrios nuotaikos nei lošimui, nes, priešingai Portui, kuris dainomis ir keiksmais palydėdavo visus laimės nepastovumus, Atas ir išlošęs, ir pralošęs būdavo vienodai abejingas. Kartą muškietininkų ratelyje jis per vieną vakarą išlošė tūkstantį pistolių, paskui pralošė juos ir dar išeiginį, auksu siuvinėtą diržą; paskui vėl viską atsilošė ir dar laimėjo šimtą luidorų, ir per visą tą laiką jo gražūs, juodi antakiai nė nekrustelėjo, rankos neprarado savo perlamutrinio atspalvio, o maloni jo kalba visą vakarą buvo rami.

Ir ne oro įtaka, veikianti mūsų kaimynus anglus, apniaukdavo jo veidą, nes šis liūdesys paprastai būdavo kaip tik gilesnis gražiuoju metų laiku; birželio ir liepos mėnesiai Atui būdavo klaikiausi.

Pastaruoju metu jis neturėjo sielvartų ir gūžčiojo pečiais, kai jam kas kalbėdavo apie ateitį; taigi jo liūdesio prie-

žastis slypėjo praeityje, kaip kažkas neaiškiai buvo minėjęs d'Artanjanui.

Dėl šio slėpiningumo, gaubiančio visą jo asmenybę, Atas buvo dar įdomesnis žmogus, ir jo, net visiškai nusigėrusio, nė karto neišdavė nei akys, nei liežuvis, kad ir kaip sumaniai būdavo užduodami jam klausimai.

— Deja! — balsu galvojo d'Artanjanas.— Gal būt, vargšas Atas šiuo metu jau negyvas, ir dėl to kaltas esu aš, nes aš jį įtraukiau į šią istoriją, kurios jis nežinojo nei pradžios, nei galo ir iš kurios nesulaukė jokios naudos.

— Jau nekalbant apie tai, pone,— atsakė Planše,— kad tik jo dėka mes išlikome gyvi. Atsimenat, kaip jis sušuko: „Spruk, d'Artanjanai, mane sučiupo!" O paskui, iššovęs iš abiejų pistoletų, kaip baisiai žvangino jis savo špagą! Tarytum dvidešimt žmonių arba, tikriau sakant, dvidešimt įsiutusių velnių!

Šie žodžiai padvigubino d'Artanjano įkarštį, ir jis suragino arklį, kuris ir neraginamas nešė savo raitelį šuoliais.

Apie vienuoliktą valandą ryto keleiviai pamatė Amjeną; pusę dvylikos jie buvo prie prakeikto viešbučio durų.

D'Artanjanas dažnai galvodavo suruošti klastingajam šeimininkui tokį puikų kerštą, apie kurį vien svajojant jau būtų galima pasiguosti. Taigi jis įėjo į viešbutį, užsismaukęs skrybėlę ant akių, kairiąja ranka nusitvėręs špagos, o dešiniąja čaižydamas orą vytiniu.

— Ar pažįstate mane? — paklausė jis šeimininką, kuris artinosi jo pasveikinti.

— Neturiu garbės, jūsų šviesybe,— atsakė šeimininkas, apstulbintas šaunios d'Artanjano aprangos.

— A, jūs manęs nepažįstate!

— Ne, jūsų šviesybe.

— Na, tai aš dviem žodžiais jums priminsiu! Ką jūs padarėte tam bajorui, kurį maždaug prieš penkiolika dienų išdrįsote apkaltinti pinigų klastojimu?

Šeimininkas išblyško, nes d'Artanjanas atsistojo itin grėsminga poza, o Planše pasekė savo pono pavyzdžiu.

— Ak jūsų šviesybe, nekalbėkite man apie tai! — ėmė verkšlenti šeimininkas.— O viešpatie, kaip brangiai aš sumokėjau už šią klaidą! Ak, nelaimingas aš!

— Aš klausiu, kas atsitiko šiam bajorui?

— Teikitės išklausyti mane, jūsų šviesybe, ir būkite gailestingas. Sėskitės, prašau, padarykite malonę!

Netekęs žado iš pykčio ir nerimo, d'Artanjanas atsisėdo, rūstus kaip teisėjas. Planše išdidžiai atsišliejo į jo kėdę.

— Štai kaip viskas įvyko, jūsų šviesybe,— pradėjo šeimininkas, drebėdamas iš baimės.— Dabar aš jus pažinau. Juk tai jūs išjojot, kai prasidėjo nelemtas ginčas su tuo bajoru, apie kurį kalbate.

— Taip, tai aš. Dabar jūs matote, kad jums nėra ko laukti pasigailėjimo, jei nepasakysite man visos teisybės.

— Išklausykite mane ir sužinosite tikrų tikriausią teisybę.

— Klausau.

— Aš buvau valdžios įspėtas, kad garsus pinigų klastotojas atvyks į mano viešbutį su keletu palydovų, persirengusių gvardiečių arba muškietininkų uniforma. Jūsų arkliai, jūsų tarnai, jūsų išvaizda, ponai, viskas man buvo smulkiai nupasakota.

— Toliau, toliau! — tarė d'Artanjanas, kuris iškart suprato, iš kur ėjo šie tikslūs nurodymai.

— Taigi, klausydamas valdžios, atsiuntusios man į pagalbą šešis žmones, aš griebiausi priemonių, mano išmanymu, būtinai reikalingų tariamiems pinigų klastotojams sučiupti.

— Vėl! — tarė d'Artanjanas, kuriam šitas žodis „pinigų klastotojas" baisiai rėžė ausį.

— Atleiskite, jūsų šviesybe, kad aš kalbu panašius dalykus, bet jie kaip tik mane pateisina. Valdžia mane įbaugino, o jūs žinote, kad viešbučio šeimininkas turi taikstytis valdžiai.

— Dar kartą aš jus klausiu, kur šis bajoras? Kas jį ištiko? Mirė jis ar gyvas?

— Kantrybės, jūsų šviesybe, tuojau mes ir prie to prieі-

sim. Taigi atsitiko tai, ką jūs jau žinote ir ką jūsų staigus išvykimas tarytum pateisino,— pridūrė šeimininkas su gudria išraiška, kuri neliko d'Artanjano nepastebėta.— Šis bajoras, jūsų draugas, atkakliai gynėsi. Jo tarnas, nelaimė, susivaidijęs su valdžios pasiųstais žmonėmis, kurie buvo persirengę arklininkais...

— Ak niekše! — suriko d'Artanjanas.— Jūs visi ėjot išvien, ir nežinau, kodėl aš dar jūsų visų nesunaikinu!

— Deja, ne, jūsų šviesybe, mes nėjom visi išvien, ir jūs tuo greit įsitikinsit. Ponas jūsų draugas (atleiskite, kad aš nevadinu jo garbingu vardu, kurį jis, be abejo, turi, bet man šis vardas nežinomas), taigi jūsų draugas, dviem savo pistoletų šūviais paguldęs du žmones, ėmė trauktis, gindamasis špaga, kuria jis sužeidė dar vieną mano žmogų ir pritrenkė mane, smogęs plokščiąja špagos puse.

— Ar baigsi tu, budeli? — tarė d'Artanjanas.— Kur Atas? Kas jam atsitiko?

— Traukdamasis, kaip aš jau sakiau jūsų šviesybei, jis atsidūrė prie rūsio laiptų ir, kadangi durys buvo atdaros, ištraukė raktą, užsirakino ir užsibarikadavo viduje. Būdami tikri, kad visuomet jį ten galėsime rasti, mes jo daugiau nelietėm.

— Suprantu,— tarė d'Artanjanas,— jūs nenorėjote jo visiškai užmušti, o tik jį įkalinti.

— Jį įkalinti, dieve teisingas! Prisiekiu jums, jūsų šviesybe, jis pats save įkalino! Pirmiausia jis pridarė nemaža bėdų: vieną žmogų užmušė vietoje, kitus du sunkiai sužeidė. Užmuštąjį ir abu sužeistuosius nusinešė jų draugai, ir daugiau nieko apie juos negirdėjau. Atsikvošėjęs nuėjau pas poną gubernatorių, papasakojau jam visa, kas buvo atsitikę, ir paklausiau, ką turiu daryti su belaisviu. Bet ponas gubernatorius atrodė lyg iš dangaus nukritęs: jis man pasakė visiškai nežinąs, ką čia jam kalbu, kad įsakymai, kuriuos aš gavau, visai ne jo duoti, ir jeigu aš drįsiu kam nors pasakyti, kad jis čia prikišo savo pirštus, tai jis liepsiąs mane pakarti. Matyt, aš apsirikau, jūsų šviesybe, ir sulaikiau visai ne tą; o tasai, kurį reikėjo sulaikyti, paspruko.

— Na, o kurgi Atas? — suriko d'Artanjanas, kuris dar labiau įsiuto, išgirdęs, kaip valdžia į visa tai pažiūrėjo.— Kas gi ištiko Atą?

— Skubėdamas atitaisyti savo kaltę, dėl kurios nukentėjo belaisvis,— kalbėjo toliau šeimininkas,— aš nuėjau prie rūsio, norėdamas išleisti jį iš ten. Ak pone, tai buvo ne žmogus, tai buvo velnias. Pasiūliau jam laisvę, o jis atsakė, kad čia jam spendžiami spąstai ir kad prieš išeidamas jis paskelbsiąs savo sąlygas. Žinodamas aiškiai, kokią atsakomybę užsitraukiau, aš jam pareiškiau labai nužemintai, pakeldamas ranką prieš jo didenybės muškietininką, kad aš pasiruošęs priimti jo sąlygas. „Pirmiausia,— tarė jis,— aš noriu, kad man sugrąžintumėt mano tarną su visais jo ginklais." Šis įsakymas buvo skubiai įvykdytas; jūs suprantate, pone, kad mes buvom pasiryžę padaryti visa, ko tik panorės jūsų draugas. Ponas Grimo (jis pasakė savo vardą, nors ir labai mažai tekalba), taigi ponas Grimo, nors ir labai sužeistas, buvo nuleistas į rūsį; tada jo ponas vėl užbarikadavo duris, o mums liepė pasilikti smuklėje.

— Bet galų gale,— sušuko d'Artanjanas,— kurgi jis? Kur Atas?

— Rūsyje, pone.

— Kaip, nenaudėli, jūs jį vis dar tebelaikote rūsyje?

— Saugok dieve! Ne, pone! Kur mes jį laikysime! Kad žinotumėt, ką jis ten veikia, tame rūsyje! Ak, jeigu jūs galėtumėt jį iš ten išvesti, aš jums būčiau dėkingas visą gyvenimą, aš jus garbinčiau kaip savo angelą sargą.

— Tai jis ten? Aš jį surasiu?

— Žinoma, pone. Jis užsispyrė ir neina iš ten. Kiekvieną dieną ant šakių mes jam paduodame pro rūsio orlaidę duonos ir, kada jis pareikalauja, mėsos; tačiau, deja, ne duonos ir ne mėsos jis daugiausia suvartoja. Kartą su dviem tarnais aš pabandžiau ten nusileisti, bet jis baisiausiai įsiuto. Aš išgirdau, kaip jis užtaisė pistoletus, o jo tarnas — muškietą. Paskui, mums paklausus, ką jis ketina daryti, ponas atsakė, kad jis ir jo tarnas turi keturiasdešimt šovinių ir jie iššaudysią juos iki paskutinio, prieš leisdami bent vienam iš mūsų

įkelti kojų į rūsį. Tada, pone, aš nuėjau skųstis gubernatoriui, o šis man atsakė, kad aš susilaukiau to, ko nusipelniau, ir kad tai mane išmokys, jog nereikia įžeidinėti garbingų ponų, apsistojančių mano viešbutyje.

— Ir taip nuo to laiko...— pradėjo d'Artanjanas, kuris negalėjo susilaikyti iš juoko, matydamas gailią smuklininko miną.

— Ir taip nuo to laiko, pone,— pagavo pastarasis,— mes gyvename liūdniausią gyvenimą, kokį tik begalima įsivaizduoti; nes reikia jums pasakyti, pone, kad visa mūsų maisto atsarga sudėta rūsyje; vynas buteliuose ir statinėse, alus, alyva ir prieskoniai, lašiniai ir dešros,— viskas yra ten, o kadangi mums uždrausta nusileisti į rūsį, nebegalime duoti nei gerti, nei valgyti keleiviams, užsukantiems pas mus, todėl diena iš dienos mūsų viešbutis vis labiau tuštėja. Jeigu jūsų draugas išsėdės rūsyje dar vieną savaitę — mes visiškai žuvę.

— Ir gerai tau, nenaudėli! Argi iš mūsų išvaizdos nematei, kad mes padorūs žmonės, o ne pinigų klastotojai?

— Taip, pone, taip, jūsų teisybė,— atsakė šeimininkas.— Bet klausykit, klausykit, jis vėl siunta!

— Tur būt, jį kas nors suerzino,— tarė d'Artanjanas.

— O ką gi daryti! — sušuko šeimininkas.— Pas mus ką tik atvyko du anglai džentelmenai.

— Na ir kas?

— Kaip tai kas! Jūs patys žinote, kad anglai mėgsta gerą vyną, ir šiedu pareikalavo geriausiojo. Mano žmona, tur būt, paprašė poną Atą leisti įeiti ir paimti vyno tiems anglams, o jis tikriausiai atsisakė kaip visada. Viešpatie! Dar didesnis triukšmas pakilo!

D'Artanjanas iš tikrųjų išgirdo baisų triukšmą iš tos pusės, kur buvo rūsys; jis atsistojo ir su šeimininku, grąžančiu rankas, nusileido į veiksmo vietą. Juos lydėjo Planše, atkišęs užtaisytą muškietą.

Abudu anglai nesitvėrė apmaudu: jie atliko tolimą kelionę ir dabar kone mirė iš alkio ir troškulio.

— Bet tai sauvaliavimas! — šaukė jie taisyklinga prancūzų kalba, nors ir su akcentu.— Tas pamišėlis neleidžia šiems geriems žmonėms naudotis savo vynu! Mes išlaušime duris; o jeigu jis visai pasius, na ką gi, mes jį užmušime.

— Nurimkite, ponai! — pareiškė d'Artanjanas, išsitraukdamas iš už diržo pistoletus,— jūs nieko neužmušite.

— Gerai, gerai,— pasigirdo už durų ramus Ato balsas,— įleiskite čia tuos narsuolius, ir mes pažiūrėsime.

Abu anglų bajorai, kad ir labai narsūs iš pažiūros, nedrąsiai persimetė žvilgsniais. Atrodė, lyg šiame rūsyje būtų sėdėjęs koks išbadėjęs žmogėdra, milžiniškas liaudies pasakų didvyris, į kurio urvą niekam nevalia kojos įkelti.

Valandėlę truko tyla, bet galų gale abu anglai susigėdo, kad reikia trauktis, nieko nepešus, ir vienas iš jų, labiau įdūkęs, nusileido laiptais penkias ar šešias pakopas ir spyrė koja į duris taip, jog, rodos, galėjo pramušti net mūrą.

— Planše,— tarė d'Artanjanas, pakeldamas pistoletų gaidukus,— aš imuos to, kuris viršuj, o tu imkis apatinio. Ei ponai, jūs norite kautis! Gerai, mes pasiruošę.

— Dieve! — pasigirdo skardus Ato balsas.— Man rodos, čia d'Artanjanas.

— Taip ir yra,— atsakė d'Artanjanas, stengdamasis garsiau kalbėti,— tai aš, mano bičiuli!

— Puiku! — tarė Atas.— Jei taip, tai mes sutvarkysime tuos triukšmadarius.

Anglai ištraukė špagas, bet, pasijutę tarp dviejų ugnių, dar valandėlę svyravo; tačiau puikybė kaip ir pirmą kartą nugalėjo, ir po antrojo spyrio durys perskilo išilgai.

— Pasitrauk, d'Artanjanai, pasitrauk,— suriko Atas,— aš tuojau šausiu.

— Ponai! — tarė d'Artanjanas, kuris niekuomet neprarasdavo blaivaus proto.— Tik pagalvokite!.. Kantrybės, Atai!.. Jūs pradedate kvailus vaidus ir tuoj būsite kulkų prakiurdinti kaip rėčiai. Štai mano tarnas ir aš pavaišinsime jus trimis šūviais, tiek pat jūs gausite ir iš rūsio; o paskui mes dar turime špagas, kurias, patikėkite, mano draugas ir aš valdome pakenčiamai. Leiskite man sutvarkyti jūsų ir

savo reikalus. Jūs tuojau pat gausite vyno, duodu jums žodį.

— Jei dar jo liko,— pasigirdo pašaipus Ato balsas.

Smuklininkas pajuto, kaip šaltas prakaitas išpylė jo nugarą.

— Kaip tai —„jei dar liko"? — sušnabždėjo jis.

— Užteks dar, po velnių! — atsiliepė d'Artanjanas. — Nurimkite, negi jie dviese išgers visą rūsį. Ponai, įsidėkite špagas į makštis.

— O jūs užsikiškite už diržo pistoletus.

— Mielai.

Ir d'Artanjanas parodė pavyzdį. Paskui atsigręžęs į Planše, ženklu liepė jam išimti kulką iš muškietos.

Tuo įtikinti, anglai murmėdami įsikišo špagas į makštis. D'Artanjanas jiems papasakojo Ato suėmimo istoriją. Ir, būdami tikri džentelmenai, jie apkaltino šeimininką.

— Dabar, ponai,— tarė d'Artanjanas,— grįžkite į savo kambarį, ir po dešimties minučių, duodu žodį, jums bus atnešta visa, ko tik pageidausite.

Anglai nusilenkė ir išėjo.

— Dabar aš jau vienas, mano brangusis Atai,— tarė d'Artanjanas,— prašau, atidarykite man duris.

— Tuojau,— atsakė Atas.

Tada pasigirdo žemėn krintančių žagarų braškėjimas ir rąstų dundesys; tai buvo Ato priešakinės uždangos ir bastionai, kuriuos griovė pats apgultasis.

Po valandėlės durys atsidarė, ir pasirodė išbalęs Atas; jis greitu žvilgsniu apsidairė aplink.

D'Artanjanas puolė prie jo ir karštai apkabino; paskui jis norėjo išvesti jį iš šios drėgnos slėptuvės, tačiau pastebėjo, kad Atas svirduliuoja.

— Jūs sužeistas? — paklausė jis.

— Aš? Nieko panašaus. Tik nusigėręs kaip lavonas, štai ir viskas. Ir niekuomet dar žmogus taip uoliai nesidarbavo, kad galėtų to pasiekti. Dievaži, šeimininke, aš vienas išgėriau mažiausia pusantro šimto butelių.

— Viešpatie, pasigailėk! — suriko šeimininkas.— Jeigu ir tarnas išgėrė bent pusę to, kiek ponas, tai aš žuvęs.

— Grimo — gerai išauklėtas tarnas ir neišdrįstų lygintis su manim; jis gėrė vien iš statinės. Tik, rodos, užmiršo ją užkišti. Ar girdite? Bėga!

D'Artanjanas nusikvatojo, o šiurpulio krečiamam šeimininkui staiga pasidarė karšta.

Tuo metu už pono pasirodė Grimo, užsimetęs ant peties muškietą; galva jam kretėjo kaip girtiems satyrams Rubenso paveiksluose. Iš priešakio ir iš užpakalio jis buvo apsilaistęs kažkokiu riebiu skysčiu, ir šeimininkas tuoj pažino, jog tai geriausia jo alyva.

Visa ši procesija perėjo didžiąją salę ir sustojo geriausiame viešbučio kambaryje, kurį d'Artanjanas užėmė nė nesiklausęs.

Tuo tarpu šeimininkas ir šeimininkė puolė su lempomis į rūsį, į kurį taip ilgai jiems buvo draudžiama įeiti; ten jų laukė baisus vaizdas.

Už įtvirtinimų, per kuriuos Atas prasiskynė sau spragą išeiti ir kurie susidėjo iš žagarų ryšulių, lentų ir tuščių statinių, sukrautų pagal visas strategijos meno taisykles, vienur kitur buvo matyti alyvos ir vyno klanuose beplūduriuoją visų suvalgytų kumpių kaulai, o kairysis rūsio kampas buvo perdėm užverstas sudaužytais buteliais; ir statinė, kurios kranas liko neužsuktas, liejo pro šią angą paskutinius savo kraujo lašus. Nuniokojimo ir mirties reginys, kaip sako senovės poetai, viešpatavo ten kaip mūšio lauke.

Iš penkiasdešimt dešrų, kabėjusių palubėje, beliko vos dešimt.

Tada šeimininko ir šeimininkės aimanos prasiveržė ir pro rūsio skliautą; net d'Artanjaną jos sugraudino. O Atas nė galvos nepasuko.

Bet greit sielvartas virto įniršiu. Šeimininkas, apsiginklavęs iešmu, puolė į kambarį, į kurį pasitraukė abu draugai.

— Vyno! — tarė Atas, pamatęs šeimininką.

— Vyno! — sušuko apstulbęs šeimininkas.— Vyno! Juk

jūs išgėrėt jo daugiau kaip už šimtą pistolių. Aš esu elgeta, aš žuvęs, sumaikintas.

— Gana! — tarė Atas,— mes net troškulio nenumalšinome kaip reikiant!

— Jeigu jūs būtumėt tiktai gėrę! Bet jūs sudaužėte visus butelius!

— Jūs mane pastūmėte ant tos krūvos, ir ji sugriuvo. Tai jūsų kaltė.

— Visa mano alyva dingo!

— Alyva labai geras vaistas žaizdoms gydyti, o juk reikėjo vargšui Grimo išsigydyti žaizdas, kurias jūs jam padarėt.

— Visos mano dešros suėstos!

— Šitame rūsyje begalės žiurkių.

— Jūs man užmokėsite už visa tai! — rėkė nusiminęs šeimininkas.

— Trigubas niekše! — atsakė Atas pakildamas, bet tuč-tuojau vėl susmuko — jo jėgos buvo išsisėmusios.

D'Artanjanas atėjo jam į pagalbą ir užsimojo vytiniu.

Šeimininkas pasitraukė žingsnį atgal ir apsipylė ašaromis.

— Dabar žinosite, — tarė d'Artanjanas, — kaip reikia elgtis su svečiais, kuriuos jums dievas siunčia.

— Dievas! Geriau sakykite — velnias!

— Mano mielas bičiuli,— pagrasė jam d'Artanjanas,— jeigu jūs dar spengsite čia mums ausis, mes keturiese užsidarysim jūsų rūsyje ir pažiūrėsim, ar ten iš tikrųjų padaryta tokia didelė žala, kaip jūs sakote.

— Ką gi, ponai,— pareiškė šeimininkas,— taip, aš nusikaltau, prisipažįstu, bet kiekvienai nuodėmei juk yra pasigailėjimas. Jūs esate didikai, o aš — vargšas smuklininkas, tad pasigailėkite manęs.

— Na, jeigu tu imi šitaip kalbėti,— tarė Atas,— tai sugraudinsi mano širdį, ir ašaros ims piltis man iš akių, kaip vynas iš tavo statinių. Mes ne tokie baisūs, kaip atrodome. Na, eikš arčiau, ir pasikalbėsime.

Šeimininkas baugiai prisiartino.

— Eikš, aš tau sakau, ir nebijok,— pridūrė Atas.— Tuo metu, kai norėjau tau užmokėti, buvau pasidėjęs savo piniginę ant stalo.

— Taip, jūsų šviesybe.

— Toje piniginėje buvo šešiasdešimt pistolių, kur ji yra?

— Atiduota teismo raštinei, jūsų šviesybe; man pasakė, kad tai netikri pinigai!

— Na, tai paprašyk, kad tau ją grąžintų, ir pasiimk sau tuos šešiasdešimt pistolių.

— Juk gerai žinote, jūsų šviesybe, kad teismo valdininkai nebegrąžina to, kas kartą pateko į jų rankas. Jeigu tai būtų netikri pinigai, dar būtų vilties, bet, nelaimė, pinigai tikri!

— Susitvarkyk su teismu pats, mielasai, čia ne mano reikalas, juo labiau kad man nebeliko nė vieno livro.

— Na,— tarė d'Artanjanas,— o kur Ato arklys?

— Arklidėj.

— Kiek jis vertas?

— Penkiasdešimt pistolių daugių daugiausia.

— Jis vertas aštuoniasdešimt; paimk jį, ir reikalas bus baigtas.

— Kaip, jūs parduodat mano arklį? — nustebo Atas.— Parduodat mano Bajazetą? O kuo aš josiu į žygį? Ant Grimo?

— Aš jums atvedžiau kitą,— tarė d'Artanjanas.

— Ir puikų! — sušuko šeimininkas.

— Na, jeigu yra kitas, gražesnis ir jaunesnis, imk senąjį ir duokš vyno.

— Kokio? — paklausė šeimininkas, jau visai pralinksmėjęs.

— To, kuris yra ten, rūsio gilumoj, prie pinučių; jo dar liko dvidešimt penki buteliai, visi kiti sudužo, man užgriuvus. Atnešk šešis.

— Tai kiaura statinė, o ne žmogus! — sumurmėjo šeimininkas.— Jeigu jis čia pabus dar porą savaičių ir sumokės už tai, ką išgers, aš pataisysiu savo reikalus.

— Ir neužmiršk,— pridūrė d'Artanjanas,— atnešti keturis butelius tokio pat vyno ponams anglams.

— O dabar,— tarė Atas,— kol mums atneš vyno, papasakokit, d'Artanjanai, kas ištiko kitus draugus.

D'Artanjanas papasakojo, kaip jis rado Portą, begulintį lovoje dėl sutrenkto kelio, ir Aramį, sėdintį prie stalo su dviem teologais. Jam baigiant, sugrįžo šeimininkas su vyno buteliais ir kumpiu, kuris, jo laimė, kabėjo ne rūsyje.

— Gerai,— tarė Atas, pripildamas stiklinę sau ir d'Artanjanui,— štai kaip su Portu ir Aramiu. Na, o jūs, mano drauge, kaip jūsų reikalai ir kaip jums sekasi? Atrodote nelinksmas.

— Deja, taip yra,— tarė d'Artanjanas,— aš esu nelaimingiausias iš mūsų visų!

— Jūs nelaimingas, d'Artanjanai? — paklausė Atas.— Kaipgi tai atsitiko? Papasakokit man!

— Paskui,— atsakė d'Artanjanas.

— Paskui! O kodėl gi paskui? Manot, kad aš girtas, d'Artanjanai? Įsidėmėkit gerai štai ką: niekuomet mano galva nebūna tokia blaivi, kaip tada, kai aš girtas. Pasakokit, aš klausau.

D'Artanjanas papasakojo jam savo nuotykį su ponia Bonasje.

Atas išklausė jo nė nemirktelėjęs.

— Niekai, tai vis niekai,— tarė jis, kai d'Artanjanas pabaigė.

Tai buvo mėgiamas Ato žodelis.

— Jūs visuomet sakot — niekai, mano brangusis Atai,— pareiškė d'Artanjanas.— Bepigu jums taip kalbėti, juk jūs pats niekuomet nemylėjote.

Užgesusios Ato akys staiga sužėrėjo; bet tai buvo tik trumpas žaibas; bematant jos vėl tapo blausios ir neaiškios.

— Tai tiesa,— ramiai atsakė jis,— aš niekuomet nemylėjau.

— Taigi jūs matote, akmens širdie,— tarė d'Artanjanas,— kad neturite teisės būti žiaurus mums, jautrios širdies žmonėms.

— Jautrios širdys — pervertos širdys,— tarė Atas.

— Ką tuo norite pasakyti?

— Aš noriu pasakyti, kad meilė — loterija, kurioje tas, kuris laimi, miršį laimi! Tikėkite manim, mano brangusis d'Artanjanai, jūs labai laimingas, kad pralaimėjote. Aš jums patarčiau stengtis visuomet pralaimėti.

— Man atrodė, kad ji mane labai mylė!

— Jums tik taip atrodė.

— O, ji tikrai mane mylėjo!

— Kūdikis! Nėra nė vieno žmogaus, kuris taip, kaip ir jūs, netikėtų, kad jo mylimoji jį myli, ir nėra nė vieno, kurio mylimoji nebūtų apgavusi.

— Išskyrus jus, Atai, nes jūs niekuomet neturėjote mylimosios.

— Tai tiesa,— tarė Atas, valandėlę patylėjęs,— aš niekuomet neturėjau mylimosios. Išgerkime.

— Bet jei taip, filosofe,— tarė d'Artanjanas,— tai pamokykit mane, paremkite mane. Aš ieškau patarimo ir paguodos.

— Paguodos? Dėl ko?

— Dėl to, kad esu nelaimingas.

— Jūsų nelaimė — tik juokai,— atsakė Atas, gūžtelėdamas pečiais; — norėčiau žinoti, ką jūs pasakytumėt, jeigu aš jums papasakočiau vieną meilės istoriją.

— Kieno, ar jūsų?

— Arba vieno mano draugo, ar ne vis vien!

— Papasakokite, Atai, papasakokite.

— Verčiau išgerkime.

— Gerkite ir pasakokite.

— Iš tikrųjų galima ir taip,— tarė Atas, ištuštindamas ir vėl prisipildamas stiklą,— tie du dalykai puikiai derinasi.

— Aš klausau,— pasakė d'Artanjanas.

Atas susimąstė, ir d'Artanjanas pastebėjo, kad juo labiau jis kaupė savo mintis, juo labiau vis blyško; jis buvo jau tiek išmetęs, kad paprasti gėrovai po tokio saiko krinta ir užmiega. Jis tarytum sapnavo nemiegodamas. Šiame girtame svaičiojime buvo kažkas siaubinga.

— Jūs būtinai to norite? — paklausė jis.

— Aš jus prašau.

— Tebūnie taip, kaip jūs norite. Vienas mano draugas, vienas mano draugas, suprantate, ne aš,— pertraukė pats save Atas, karčiai šypsodamasis,— vienas mano krašto, atseit, Beri provincijos grafas, toks pat kilmingas, kaip Dandolo ar Monmoransi, dvidešimt penkerių metų pamilo šešiolikos metų mergaitę, žavingą kaip pati meilė. Pro jos amžiaus naivumą švietė ugningas protas, ne moters, bet poeto protas; ji ne tik žavėjo, bet tiesiog svaiginte svaigino; ji gyveno mažame miestelyje su savo broliu klebonu. Abu jie šiame krašte buvo svetimi: iš kur jie atvyko, niekas nežinojo; matant jos grožį ir jos brolio pamaldumą, niekam nė į galvą neatėjo paklausti, iš kur jie. Tiesą pasakius, buvo kalbama, kad jie kilę iš geros šeimos. Mano draugas, šio krašto valdytojas, būtų galėjęs ją suvilioti arba prievarta pasiimti; jo buvo valia, nes kas būtų užstojęs svetimus, niekam nežinomus žmones? Nelaimė, jis buvo doras žmogus ir ją vedė. Kvailys, pamišėlis, beprotis!

— O kodėl, jeigu jis ją mylėjo? — paklausė d'Artanjanas.

— Palaukite,— tęsė Atas.— Jis ją nusivežė į savo pilį ir padarė pirmąja savo provincijos dama, ir, reikia tai pripažinti, ji puikiai mokėjo ja būti.

— Na ir ką gi? — paklausė d'Artanjanas.

— Ir štai vieną dieną, medžiodama drauge su savo vyru,— greitai pasakojo toliau Atas tyliu balsu,— ji nukrito nuo arklio ir apalpo. Grafas šoko jai padėti, ir, kadangi drabužiai trukdė jai kvėpuoti, jis perpiovė juos savo durklu ir netyčia apnuogina jos petį. Atspėkite, kas buvo ant jos peties, d'Artanjanai? — paklausė Atas, garsiai nusikvatodamas.

— Iš kur aš galiu žinoti? — atšovė d'Artanjanas.

— Lelijos žiedas,— tarė Atas.— Ji buvo paženklinta įspaudu.

Ir Atas vienu mauku išgėrė stiklą, kurį laikė rankoje.

— Koks siaubas! — sušuko d'Artanjanas.— Negali būti!

— Tai tikra teisybė, mano brangusis. Šis angelas buvo demonas. Vargšė mergaitė buvo vagilė. Grafas buvo visaga-

lis didikas; savo žemėse jis turėjo teisę pasmerkti savo valdinius myriop arba pasigailėti jų. Jis nuplėšė grafienei drabužius, surišo jai už nugaros rankas ir pakorė ją ant medžio šakos.

— O dieve, Atai, juk tai žmogžudystė! — sušuko d'Artanjanas.

— Taip, tik žmogžudystė, ir daugiau nieko,— atsakė Atas, išblyškęs kaip mirtis.— Bet, rodos, mums jau trūksta vyno.

Ir, nutvėręs paskutinį butelį už kaklelio, Atas prisikišo jį prie lūpų ir vienu mauku išgėrė ligi dugno, lyg tai būtų buvęs tik paprastas stiklas.

Paskui jis nuleido galvą ant abiejų rankų, o d'Artanjanas sėdėjo prieš jį, siaubo apimtas.

— Tai mane išgydė nuo žavėjimosi gražiomis, poetiškomis ir mylinčiomis moterimis,— pasakė Atas, atsikeldamas ir, matyt, nė negalvodamas baigti grafo apologijos.— Linkiu ir jums to paties. Gerkime!

— Vadinas, ji mirė? — suvapėjo d'Artanjanas.

— O kaipgi, po velniu! — atsakė Atas.— Na, duokite savo stiklą. Kumpio, nenaudėli! — sušuko Atas.— Mes nebegalime daugiau gerti!

— O jos brolis? — nedrąsiai paklausė d'Artanjanas.

— Jos brolis? — pakartojo Atas.

— Taigi, tas kunigas.

— Aš teiravausi apie jį, norėdamas irgi pakarti; bet jis aplenkė mane ir pabėgo iš savo parapijos.

— Ir jūs taip ir nesužinojote, kas buvo tasai nelaimingasis?

— Matyt, pirmasis gražuolės meilužis ir jos bendrininkas, garbingas žmogus, kuris ir klebonu apsimetė, gal būt, tik tam, kad išleistų savo meilužę už vyro ir aprūpintų jos ateitį.

— Ak dieve mano, dieve! — sušuko d'Artanjanas, pritrenktas šio baisaus nuotykio.

— Ko gi nevalgote kumpio, d'Artanjanai? Jis puikus,— tarė Atas, atpiaudamas gabalą ir dėdamas jaunuoliui į lėkš-

tę.— Gaila, kad rūsyje nebuvo bent keturių panašių kumpių! Būčiau išgėręs dar penkiasdešimt butelių!

D'Artanjanas nebegalėjo tęsti šito pokalbio; jis jautėsi einąs iš proto. Jis nuleido galvą ant rankų ir apsimetė miegančiu.

— Jaunuoliai nebemoka gerti,— pareiškė Atas, su užuojauta žiūrėdamas į jį,— o juk šis dar vienas iš geriausių!..

XXVIII ◆ *SUGRĮŽIMAS*

D'Artanjaną pritrenkė šis baisus Ato pasakojimas, tačiau daug kas dar atrodė jam neaišku tame pusiau prisipažinime; tuo labiau kad jį atliko visiškai girtas žmogus kitam pusgirčiui žmogui. Vis dėlto, nors rūkas ir plaukioja galvoje po dviejų trijų butelių burgundiškojo, d'Artanjanas, nubudęs rytmetį, taip ryškiai prisiminė kiekvieną Ato žodį, lyg jie, išsprūdę iš lūpų, vienas po kito būtų įsirėžę į jo smegenis. Tos abejonės sužadino jam dar didesnį norą viską sužinoti tikrai, ir jis įėjo pas savo draugą, tvirtai pasiryžęs atgaivinti vakarykštį pokalbį, bet rado Atą visiškai išsiblaiviusį, kitaip sakant, Atas vėl buvo įžvalgiausias ir neįžvelgiamiausias žmogus pasaulyje.

Jis, paspaudęs d'Artanjanui ranką, pirmas užbėgo jam už akių.

— Aš vakar buvau labai girtas, mielasis d'Artanjanai,— tarė jis,— supratau tai šįryt iš vis dar apsunkusio liežuvio ir dar gana tankaus pulso; kertu lažybų, kad prišnekėjau visokių nesąmonių.

Ir, tardamas šiuos žodžius, jis taip atidžiai pažiūrėjo į savo draugą, jog tas suglumo.

— Anaiptol,— atšovė d'Artanjanas,— jei aš gerai prisimenu, jūs nieko ypatingo man nepasakojot.

— O, tai keista! Man pasirodė, lyg aš jums būčiau papasakojęs vieną labai graudžią istoriją.

Ir jis pažvelgė į jaunuolį, lyg norėdamas įsismelkti į pačias jo širdies gelmes.

— Dievaži! — tarė d'Artanjanas,— atrodo, kad aš buvau dar girtesnis už jus, nes nieko neprisimenu.

Atas nepasitenkino šiuo atsakymu ir vėl tęsė:

— Jūs, tur būt, pastebėjote, mano mielas bičiuli, kad kiekvieno girtumas yra kitoks: vienas nuliūsta, kitas darosi linksmas; aš paprastai nuliūstu ir, kai jau esu girtas, pradedu pasakoti tas baisias pasakas, kurias man mažam įkalė į galvą kvaila auklė. Tai mano yda, ir, prisipažįstu, didelė yda, bet šiaipjau aš esu neblogas gėrovas.

Atas visa tai kalbėjo taip natūraliai, jog d'Artanjanas sudvejojo.

— Ak, taip, iš tikrųjų,— pasakė jaunuolis, stengdamasis sugauti tiesą,— dabar aš lyg per sapną prisimenu, kad mes kalbėjomės apie pakaruoklius.

— Aha, taigi matot! — atsakė Atas išbaldamas, bet stengdamasis juoktis,— taip ir maniau; pakaruokliai tai mano slogutis.

— Taip, taip,— pridūrė d'Artanjanas,— dabar aš jau prisiminiau; buvo kalbama apie... palaukit... apie moterį...

— Matote,— atsakė Atas, išblykšdamas kaip lavonas,— tai mano mėgiama istorija apie šviesiaplaukę moterį, ir kai aš imu ją pasakoti, tai reiškia, kad esu girtas kaip pėdas.

— Taigi,— pakartojo d'Artanjanas,— istorija apie šviesiaplaukę moterį, aukštą ir gražią, mėlynakę.

— Taip, kuri buvo pakarta...

— Pakarta jos vyro, jūsų pažįstamo didiko,— tęsė d'Artanjanas, įbedęs akis į Atą.

— Na, matot, kaip galima sukompromituoti žmogų, kai pats nebežinai, ką šneki,— pasakė Atas, gūžčiodamas pečiais, lyg būtų pats savęs gailėjęsis.— Iš tikro aš daugiau nebegersiu, d'Artanjanai, tai perdaug blogas įprotis.

D'Artanjanas nieko neatsakė.

— Beje,— tarė Atas, staiga pakeisdamas šneką,— dėkoju už arklį, kurį man atvedėt.

— Ar jis patinka jums?

— Taip, bet jis nelabai ištvermingas.

— Jūs apsirinkate; aš vakar nujojau juo dešimt mylių greičiau kaip per pusantros valandos, ir jis neatrodė labiau pavargęs, negu būtų apjojęs Sen-Siulpis aikštę.

— Štai kaip! Jūs mane verčiate jo gailėtis.

— Gailėtis?

— Taip, aš jo netekau.

— Kaip tai?

— Ogi štai kaip: šįryt aš nubudau šeštą valandą; jūs miegojote kaip užmuštas, ir aš neturėjau ką veikti; aš buvau dar ne visai išsipagiriojęs po vakarykščios. Nuėjau į didžiąją salę ir pamačiau ten vieną iš mūsų anglų, belygstantį su perpirkliu arklį, nes vakar jo arklys kritęs. Aš priėjau prie jo ir, matydamas, kad jis siūlo šimtą pistolių už sartį, pasakiau jam, kad aš taip pat turiu parduoti arklį. „Dargi labai gražų,— tarė jis.— Aš jį mačiau vakar, jūsų draugo tarnas laikė jį už pavadžio."—„Kaip jūs manote, ar jis vertas šimto pistolių?"—„Taip, ar jūs man jį atiduosit už tiek?"—„Ne, bet aš galiu iš jo lošti."—„Jūs galit iš jo lošti?"—„Taip."—„Kuo?"—„Kauleliais."

— Pasakyta, padaryta; ir aš pralošiau arklį. A, tiesa,— pridūrė Atas,— paskui aš atsilošiau balną.

D'Artanjanas nepatenkintas susiraukė.

— Jums tai nemalonu? — paklausė Atas.

— Atvirai kalbant, taip,— atsakė d'Artanjanas.— Iš šių arklių mus turėjo pažinti mūšio dieną. Tai buvo dovana, palankumo ženklas. Jūs blogai padarėte, Atai.

— Na ką čia, mielas drauge,— tarė muškietininkas.— Įsivaizduokit, kad esat mano vietoje. Man buvo baisiai nuobodu, ir, be to, garbės žodis, aš nemėgstu angliškų arklių. Jei svarbu tik, kad mus kas nors pažintų, tai užteks ir vieno balno; jis gana įsidėmėtinas. O dėl arklio, tai mes rasime kokių nors pasiteisinimų, paaiškinsime, kad jis krito. Po velnių! Juk arklys mirtingas! Sakysime, maniškis susirgo įnosėm ar piktšašiais.

D'Artanjanas vis tebebuvo apsiniaukęs.

— Man labai nemalonu,— tęsė Atas.— Jūs, kaip matyti,

labai branginate tuos gyvulius, o aš dar ne viską papasakojau.

— Ką gi jūs dar padarėte?

— Pralošęs savo arklį devyniais taškais prieš dešimt (matot, koks metimas), aš sumaniau lošti iš jūsų arklio.

— Tikiuos, kad jūs to sumanymo neįvykdėt?

— Priešingai, aš tuojau pat jį įvykdžiau.

— Ir ką gi? — sušuko d'Artanjanas, apimtas nerimo.

— Lošiau ir pralošiau.

— Mano arklį?

— Jūsų arklį — septyni prieš aštuonis. Vienos akies betrūko... Žinote patarlę...

— Atai, dievaži, jūs išprotėjot!

— Mano brangusis, reikėjo man tai pasakyti vakar, kai aš jums pasakojau kvailas istorijas, o ne šiandien. Aš jį pralošiau su balnu ir su visa apranga.

— Bet juk tai baisu!

— Palaukite, tai dar ne viskas. Aš būčiau puikus lošikas, jei nebūčiau toks užsispyręs; bet lošdamas užsispiriu lygiai taip, kaip ir gerdamas, taigi aš užsispyriau...

— Bet iš ko gi jūs dar galėjote lošti, juk jums nieko jau nebeliko?

— Liko dar, liko, mano drauguži. Mums liko dar šis deimantas, kuris žėri ant jūsų piršto ir kurį aš vakar pastebėjau.

— Šis deimantas! — sušuko d'Artanjanas, čiupdamas už žiedo.

— Ir kadangi aš esu žinovas, nes ir pats esu turėjęs keletą tokių žiedų, tad įvertinau jį tūkstančiu pistolių.

— Tikiuos,— sausai atkirto d'Artanjanas, pusgyvis iš baimės,— kad jūs nė žodžiu neužsiminėt apie mano deimantą.

— Priešingai, mielasis drauge. Supraskite, šis deimantas buvo mums paskutinė priemonė pralošta turtui atgauti; juo aš galėjau atsilošti balnus ir arklius ir dar išlošti pinigų kelionei.

— Atai, jūs verčiate mane drebėti! — sušuko d'Artanjanas.

— Taigi aš papasakojau apie jūsų deimantą savo partneriui, kuris taip pat jį buvo pastebėjęs. Po velnių, mano mielasis, jūs nešiojate ant piršto dangaus žvaigždę ir norite, kad jos niekas nepastebėtų! Tai neįmanoma!

— Baikite, mano mielasis, baikite! — maldavo d'Artanjanas,— nes, garbės žodis, savo šaltakraujiškumu jūs mane žudote!

— Taigi šį deimantą mes paskirstėme į dešimt dalių, po šimtą pistolių kiekvieną.

— Ak, jūs norite pajuokauti ir mane išbandyti? — pasakė d'Artanjanas, kurį pyktis jau sučiupo už plaukų, kaip Minerva Achilą „Iliadoje".

— Ne, po velnių, aš nejuokauju! Norėčiau pamatyti, ką jūs darytumėt mano vietoje. Aš dvi savaites nemačiau gyvo žmogaus veido ir baigiau visai pakvaišti, besišnekėdamas su buteliais.

— Tai dar joks pagrindas lošti iš mano deimanto! — atsakė d'Artanjanas, nervingai gniauždamas ranką.

— Išklausykite iki galo. Dešimt lošimų po šimtą pistolių kiekvienas, per dešimt ėjimų be teisės atsilošti. Per trylika ėjimų aš pralošiau viską, per trylika ėjimų. Skaičius trylika man visada buvo fatališkas, tryliktą liepos aš...

— Velniop,— sušuko d'Artanjanas, pakildamas nuo stalo. Per šią istoriją jam išgaravo iš galvos vakarykščia.

— Kantrybės,— tarė Atas,— aš turėjau savo planą. Šis anglas yra originalas. Rytą aš mačiau jį besikalbant su Grimo, ir Grimo man prisipažino, kad šis pasiūlęs eiti pas jį tarnauti. Aš ėmiau lošti iš Grimo, iš tyliojo Grimo, padalyto į dešimt dalių.

— Na, ir sumanumas! — tarė d'Artanjanas, nenoromis ėmęs kvatoti.

— Iš paties Grimo, suprantate. Ir štai, padalinęs į dešimt dalių šį Grimo, kuris visas nevertas nė dukato, aš atsilošiau deimantą. Sakykite dabar, kad atkaklumas — ne dorybė!

— Dievaži, tai labai įdomu! — sušuko d'Artanjanas, leipdamas juokais.

— Jūs suprantate: pajutęs grįžtant laimę, aš vėl ėmiau lošti iš deimanto.

— Ak, po velnių! — tarė d'Artanjanas, vėl apsiniaukdamas.

— Aš atsilošiau jūsų balną, paskui jūsų arklį, paskui savo balną, paskui savo arklį, o paskui vėl viską pralošiau. Trumpai sakant, aš vėl atgavau jūsų balną, paskui savo. Štai kokia dabar mūsų padėtis. Tai buvo puikus lošimas, ir čia aš sustojau.

D'Artanjanas atsiduso, lyg jam būtų nukėlę nuo krūtinės visą viešbutį.

— Vadinasi, deimantas man paliko? — nedrąsiai paklausė jis.

— Nepaliestas, mielasis drauge, ir dar priedo abiejų mūsų Bucefalų balnai.

— Bet ką gi mes veiksime su balnais be arklių?

— Man atėjo į galvą viena mintis.

— Atai, jūs mane bauginate.

— Klausykite, jūs labai seniai lošėt, d'Artanjanai.

— Ir visai nenoriu lošti.

— Neišsižadėkite. Jūs seniai lošėt: jums turi sektis.

— Na ir kas?

— O štai kas. Anglas su savo draugu dar tebėra čia. Aš pastebėjau, kad jam buvo labai gaila balnų; o jums, rodos, gaila arklių. Jūsų vietoje aš loščiau iš balnų ir atsiloščiau arklį.

— Bet jis nepanorės tik vieno balno.

— Loškite iš abiejų, po šimts! Aš nesu toks egoistas, kaip jūs.

— Jūs taip padarytumėt? — tarė neryžtingai d'Artanjanas. Ato pasitikėjimas nejučiomis užkrėtė ir jį.

— Garbės žodis, vienu lošimu.

— Bet, matote, pralošęs arklius, aš be galo norėčiau pasilaikyti balnus.

— Tai loškite iš deimanto.

— O, čia kitas reikalas! Niekuomet, niekuomet!

— Po velnių! — tarė Atas.— Aš jums pasiūlyčiau lošti iš Planše, bet kadangi kartą taip jau buvo lošta, tai gal anglas nebesutiks.

— Iš tikrųjų, mano mielas Atai,— tarė d'Artanjanas,— aš nebenorėčiau rizikuoti.

— Gaila,— šaltai pasakė Atas.— Anglo piniginė kimšte prikimšta pistolių. Na, dėl dievo, pabandykite kartą, ilgai neužtruksit.

— O jei pralošiu?

— Jūs išlošite.

— Bet jei pralošiu?

— Na ką gi, atiduosite balnus.

— Tegul bus taip, pabandysiu kartą,— nusileido d'Artanjanas.

Atas nuėjo ieškoti anglo ir surado jį arklidėje, kur jis godžia akim žiūrinėjo balnus. Proga buvo gera, jis pasiūlė savo sąlygas: du balnai prieš arklį arba šimtą pistolių, pasirinktinai. Anglas greit apskaičiavo: du balnai su visa apranga kaštavo tris šimtus pistolių. Jis mielai sutiko.

D'Artanjanas drebėdamas metė kaulelius, iškrito trys akutės. Išblyškęs jo veidas išgąsdino Atą, bet jis tiek tepasakė:

— Ne koks metimas, bičiuli. Jūs, pone, turėsite arklius su visa apranga.

Anglas triumfuodamas nepasirūpino net sumaišyti kauliukų ir metė juos ant stalo nežiūrėdamas,— tiek jis buvo tikras dėl savo pergalės; d'Artanjanas nusigręžė, norėdamas paslėpti apmaudą.

— Žiūrėk tu man! — pasakė Atas ramiu kaip visada balsu.— Štai kur nepaprastas atsitikimas! Aš tesu jį matęs tik keturis kartus savo gyvenime: dvi akutės!

Anglas pažiūrėjo ir nustebo, o d'Artanjanas pažvelgė ir nudžiugo.

— Taip,— tęsė Atas,— tikrai keturis kartus: vieną kartą pas poną de Kreki; antrą kartą pas mane, mano pily... kai aš dar tebeturėjau pilį; trečią kartą pas poną de Trevilį, kur

jis mus visus nustebino; pagaliau ketvirtą kartą smuklėje, kur aš pats mečiau ir pralošiau šimtą luidorų ir vakarienę.

— Tai jūs, pone, atsiimat savo arklį? — paklausė anglas.

— Žinoma,— atsakė d'Artanjanas.

— Vadinasi, aš negalėsiu atsilošti?

— Pagal mūsų sąlygas ne, jūs atsimenat?

— Tiesa; arklys tuojau bus atiduotas jūsų tarnui.

— Lukterėkit...— kreipėsi Atas,— leiskite, pone, man pasakyti vieną žodį draugui.

— Prašau.

Atas pasivėdėjo d'Artanjaną į šalį.

— Na,— paklausė d'Artanjanas,— ko gi dar norit, gundytojau? Norit, kad aš loščiau, ar ne taip?

— Ne, aš noriu, kad jūs pagalvotumėt.

— Apie ką?

— Jūs ketinate atsiimti arklį, ar ne tiesa?

— Žinoma.

— Ir, taip darydamas, klystate; aš imčiau šimtą pistolių. Juk jūs žinote, kad galite pasirinkti arklį arba šimtą pistolių.

— Taip.

— Aš paimčiau šimtą pistolių.

— O aš paimsiu arklį.

— Aš jums pakartoju, kad klystate. Ką mes veiksime dviese su vienu arkliu? Aš juk negaliu sėstis užpakaly jūsų, nes mes būsime panašūs į du Eimono sūnus, netekusius savo brolio; jūs nenorėsite manęs pažeminti, risnodamas greta ant šito puikaus kovos žirgo. Aš nė vienos sekundės nedvejodamas paimčiau šimtą pistolių. Mums juk reikia pinigų sugrįžti į Paryžių.

— Man gaila šio arklio, Atai.

— Be reikalo, mano bičiuli: arklys gali suklupti ir koją išnirti, gali nuparkti arba paėsti iš ėdžių, iš kurių jau ėdė įnosėm sergąs arklys — štai ir nebėra jūsų arklio arba, tikriau sakant, šimto pistolių. Šeimininkas turi maitinti savo arklį, tuo tarpu kai šimtas pistolių maitina savo šeimininką.

— Bet kuo gi mes sugrįšime?

— Mūsų tarnų arkliais, po velnių! Iš mūsų veidų vis tiek bus matyti, kad mes neprasti žmonės.

— Gražiai mes atrodysim ant savo kuinų šalia Aramio ir Porto, kurie išdidžiai jos ant savo žirgų.

— Šalia Aramio ir Porto! — sušuko Atas ir ėmė juoktis.

— Kas gi yra? — paklausė d'Artanjanas, nesuprasdamas, kodėl toks linksmas jo draugas.

— Nieko, gerai, kalbėkim toliau,— pasakė Atas.

— Vadinas, jūs patariat...

— Paimti šimtą pistolių, d'Artanjanai; su šimtu pistolių mes kelsime puotas ligi galo mėnesio. Mes visi labai išvargę, ir mums ne pro šalį truputį pailsėti.

— Pailsėti! O ne, Atai, grįžęs į Paryžių, aš tučtuojau imsiuos ieškoti šios vargšės moters.

— Na, nejaugi manote, kad šiam tikslui arklys jums tiek pat naudingas, kiek skambios aukso monetos? Imkite šimtą pistolių, mano bičiuli, imkite šimtą pistolių.

D'Artanjanui bereikėjo tik kokio nors pagrindo nusileisti. Šis pastarasis atrodė jam labai įtikinamas. Be to, priešindamasis ilgiau, jis bijojo pasirodyti Atui egoistu; taigi jis sutiko ir pasirinko šimtą pistolių, kuriuos anglas jam tuojau pat sumokėjo.

Dabar beliko galvoti tik apie išvykimą. Taikos sutartis su šeimininku kaštavo jiems, be senojo Ato arklio, dar šešis pistolius; d'Artanjanas ir Atas paėmė Planše ir Grimo arklius, o abu tarnai išėjo pėsti, balnais nešini.

Kad ir menki buvo arkliai, abu draugai netrukus aplenkė savo tarnus ir atvyko į Krevkerą. Dar iš tolo jie pamatė Aramį, melancholiškai rymantį prie lango ir, kaip „sesutė Aneta" pasakoje, bežiūrintį į dulkių debesis horizonte.

— Ei Arami, ką gi jūs, po velnių, čia veikiate? — sušuko abu draugai.

— Ak, tai jūs, d'Artanjanai, tai jūs, Atai! — tarė jaunuolis.— Aš galvojau, kaip greitai išnyksta šio pasaulio gėrybės, o mano angliškas arklys, kuris ką tik pradingo dulkių sūkuryje, buvo man gyvas paveikslas, kaip nepastovu visa tai,

kas žemiška. Visą mūsų gyvenimą galima išreikšti trimis žodžiais: *Erat, est, fuit.*[1]

— Kitaip sakant? — paklausė d'Artanjanas, jau numanydamas, kas nutiko.

— Kitaip sakant, mane apgavo: šešiasdešimt luidorų už arklį, kuris, sprendžiant iš to greitumo, kaip jis dingo, gali nulėkti penkias mylias per valandą.

D'Artanjanas ir Atas nusikvatojo.

— Mielasis d'Artanjanai,— tęsė Aramis,— prašau, nepykite ant manęs. Žinote patys, nepritekliui nėra įstatymų; pagaliau aš nubaustas labiau už visus, nes šis prakeiktas pirklys man nusuko mažų mažiausia penkiasdešimt luidorų. Ak, jūs tai mokate gyventi — jojate savo tarnų arkliais, o jūsų puikiuosius žirgus tarnai veda pamažu, nedideliais maršais.

Tuo metu furgonas, prieš kelias minutes pasirodęs Amjeno kelyje, sustojo, ir iš jo išlipo Grimo ir Planše, balnais ant galvų nešini. Furgonas grįžo į Paryžių tuščias, ir abu tarnai, vietoj užmokesčio už važiavimą, sutiko girdyti vežėją visu keliu.

— Kas gi čia? — paklausė Aramis, išvydęs juos.— Vien tik balnai?

— Ar nesuprantate? — paklausė Atas.

— Mano draugai, jūs padarėte lygiai taip, kaip ir aš. Nė pats nežinodamas kodėl, ir aš pasilikau balną. Ei Bazenai, padėkite mano naująjį balną greta šių balnų.

— O kaip jūs pasielgėt su savo kunigais? — paklausė d'Artanjanas.

— Kitą dieną aš juos pasikviečiau pietų, mano mielas,— atsakė Aramis: — čia, tarp kitko, esama puikaus vyno; ir aš juos taip nugirdžiau, kad klebonas uždraudė man išsižadėti kario uniformos, o jėzuitas pats ėmė prašytis, kad padėčiau jam įstoti į muškietininkus.

— Tik be disertacijos! — sušuko d'Artanjanas.— Be disertacijos! Aš reikalauju panaikinti disertacijas!

[1] Buvo, yra, bus.

— Nuo to laiko,— tęsė Aramis,— aš gyvenu labai maloniai. Pradėjau poemą vienskiemenėmis eilutėmis; tai gana sunku, bet kiekvieno dalyko vertė glūdi jo sunkume. Ji parašyta apie meilę; aš perskaitysiu jums pirmąją giesmę: joje keturi šimtai eilučių, ir skaitymas trunka tik vieną minutę.

— Mano mielas Arami,— pareiškė d'Artanjanas, kuris nekentė eilėraščių beveik taip pat, kaip ir lotynų kalbos; — prie sunkumo teigiamybių pridėkite dar trumpumo ypatybę, ir galite būti tikras, kad jūsų poema bus dvigubai vertingesnė.

— Be to,— kalbėjo toliau Aramis,— mano poemoje pavaizduotos labai taurios aistros, pamatysite patys. Vadinasi, mielieji mano draugai, mes grįžtame į Paryžių? Bravo! Aš pasiruošęs: mes vėl pamatysime mūsų gerąjį Portą. Jūs negalite įsivaizduoti, kaip aš pasigesdavau šio mūsų paiko milžino! Jis tai jau neparduos savo arklio nė už visą karalystę. Aš taip noriu jį pamatyti ant to arklio ir ant naujo balno. Esu tikras, jis panėšės į Didįjį Mogolą.

Draugai davė valandą arkliams atsipūsti, Aramis apmokėjo savo sąskaitą, patalpino Bazeną furgone su jo draugais, ir visi kartu išvyko pas Portą.

Jį surado jau atsikėlusį ir nebe tokį išblyškusį, kaip pirmukart d'Artanjanui jį aplankius. Jis sėdėjo už stalo, ant kurio buvo paruošti pietūs keturiems asmenims, nors Portas atrodė esąs vienas; čia buvo puikių mėsos patiekalų, rinktinio vyno ir nuostabių vaisių.

— Laiku pataikėte, ponai,— tarė jis atsikeldamas,— aš ką tik pradėjau sriubą, ir jūs papietausite drauge su manim.

— Oho! — tarė d'Artanjanas,— čia jau ne Musketonas su savo kilpa pagavo šiuos butelius. Va ir veršiena, ir jautienos file.

— Stiprinuos,— tarė Portas,— stiprinuos. Niekas taip nenusilpnina, kaip tie prakeikti sutrenkimai. Ar jums kada buvo taip atsitikę, Atai?

— Niekuomet, tik aš prisimenu, kad mūsų grumtynėse Ferū gatvėje aš buvau sužeistas špaga ir po penkiolikos ar aštuoniolikos dienų jaučiausi lygiai taip, kaip jūs.

— Tačiau šie pietūs buvo skirti ne jums vienam, mielasis Portai? — paklausė Aramis.

— Ne,— atsakė Portas; — aš laukiau kaimynų — bajorų, bet jie pranešė neatvyksią; jūs juos pavaduosite, ir aš dėl šio pasikeitimo nieko nenustosiu. Ei Musketonai! Duokš kėdes ir atnešk antra tiek butelių.

— Ar žinote, ką mes čia valgome? — po valandėlės paklausė Atas.

— Po šimts! — atsakė d'Artanjanas,— aš valgau prismaigstytą veršieną su artišokais ir smegenėlėmis.

— O aš avienos nugarinę,— pasakė Portas.

— O aš vištienos kepsnį,— tarė Aramis.

— Jūs visi apsirinkate, ponai,— rimtai pareiškė Atas,— jūs valgote arklieną.

— Ką jūs kalbate! — sušuko d'Artanjanas.

— Arklieną! — pakartojo Aramis biaurėdamasis.

Vienas tik Portas nieko neatsakė.

— Taip, arklieną. Ar ne tiesa, Portai, kad mes valgome arklį? Ir, gal būt, su visa apranga?

— Ne, ponai, balną aš pasilikau,— prisipažino Portas.

— Dievaži, visi mes geri,— pasakė Aramis: — lyg būtume susitarę.

— Ką gi padarysi,— tarė Portas,— dėl šio arklio visi mano svečiai jautėsi pažeminti, ir aš nenorėjau jų įžeisti!

— O jūsų hercogienė, tur būt, vis dar pajūryje, ar ne tiesa? — paklausė d'Artanjanas.

— Vis dar pajūryje,— atsakė Portas.— Taigi šis arklys taip patiko provincijos gubernatoriui, vienam iš tų bajorų, kurių šiandien laukiau pietums, kad aš jį atidaviau jam.

— Atidavėt! — sušuko d'Artanjanas.

— Ak, dieve mano, tikrai atidaviau,— tarė Portas,— nes jis tikriausiai buvo vertas pusantro šimto luidorų, o tas šykštuolis tedavė man tik aštuoniasdešimt.

— Be balno? — paklausė Aramis.

— Taip, be balno.

— Įsidėmėkit, ponai,— tarė Atas.— Portas pelnė daugiau už mus visus.

Pasigirdo garsus kvatojimas, kuris suglumino vargšą Portą; jam tuojau buvo paaiškinta šio linksmumo priežastis, ir jis prisidėjo prie jo kaip visada labai triukšmingai.

— Tai mes visi dabar piniginga? — paklausė d'Artanjanas.

— Tiktai ne aš,— pareiškė Atas.— Man taip patiko ispaniškas Aramio vynas, kad aš liepiau sukrauti šešiasdešimt butelių į tarnų furgoną, ir mano kapšys smarkiai suplonėjo.

— O aš,— tarė Aramis,— tik įsivaizduokite, viską iki paskutinio sū paaukojau Mondidje bažnyčiai ir Amjeno jėzuitams; be to, aš dar turėjau kitų įsipareigojimų, užpirkau mišias už save ir už jus, ponai, kurios, žinoma, visiems bus labai naudingos.

— O mano sutrenkimas,— pradėjo Portas,— manote, pigiai man atsiėjo? Nekalbant jau apie Musketono žaizdą, kuriai gydyti aš turėjau dukart per dieną kviesti daktarą, ėmusį iš manęs už vizitus dvigubai ta dingstimi, kad šis žioplys Musketonas gavo kulką į tokią vietą, kuri paprastai rodoma tik vaistininkams. Aš jam rimtai patariau ateity vengti žaizdų tokiose vietose.

— Na ką gi,— tarė Atas, persimesdamas šypsniu su d'Artanjanu ir Aramiu,— aš matau, kad jūs pasielgėt kilniai su šiuo vargšu vaikinu; taip ir pritinka geram ponui.

— Žodžiu sakant,— pridūrė Portas,— apmokėjus išlaidas, man beliks apie trisdešimt ekiū.

— O man apie dešimt pistolių,— pasakė Aramis.

— Na,— tarė Atas,— tai mes būsime mūsų ratelio Krezai. Kiek jums beliko iš jūsų šimto pistolių, d'Artanjanai?

— Iš mano šimto pistolių? Visų pirma, penkiasdešimt aš daviau jums.

— Argi?

— Po velnių!

— Ak, tikrai, prisimenu.

— Paskui šešis sumokėjau šeimininkui.

— Koks gyvulys tas šeimininkas! Ir kam gi jūs davėt jam šešis pistolius?

— Juk jūs pats man sakėte, kad jam duočiau.

— Tiesa, aš esu perdaug geras. Žodžiu, kiek gi beliko?

— Dvidešimt penki pistoliai,— atsakė d'Artanjanas.

— O man,— tarė Atas, ištraukdamas iš kišenės kelis smulkius pinigus,— man...

— Jums nieko.

— Tikrai, tiek mažai, kad neapsimoka dėti prie bendros sumos.

— Dabar suskaičiuokime, kiek turime iš viso. Portas?

— Trisdešimt ekiū.

— Aramis?

— Dešimt pistolių.

— O jūs, d'Artanjanai?

— Dvidešimt penkis.

— Tai iš viso bus?..— paklausė Atas.

— Keturi šimtai septyniasdešimt penki livrai! — atsakė d'Artanjanas, kuris skaičiuodavo kaip Archimedas.

— Atvykus į Paryžių, mums dar liks keturi šimtai,— tarė Portas,— neskaitant balnų.

— O mūsų eskadroniniai arkliai? — paklausė Aramis.

— Hm. Už keturis tarnų arklius mes nusipirksime du arklius šeimininkams ir paskirstysim juos burtais; už keturis šimtus livrų mes dar nupirksime pusę arklio tiems, kurie liks pėsti, o paskui, iškrapštę kišenes, atiduosime likučius d'Artanjanui, kuris turi gerą ranką, ir jis eis lošti į pirmus pasitaikiusius lošimo namus, štai ir viskas.

— Na, tai pietaukime,— tarė Portas,— viskas aušta.

Ir, aprimę dėl savo ateities, keturi draugai vėl suteikė garbę pietums, kurių likučiai atiteko ponams Musketonui, Bazenui, Planše ir Grimo.

Atvykęs į Paryžių, d'Artanjanas rado pono de Trevilio laišką, pranešantį, kad jo prašymą karalius patenkino ir maloniai leidžia jam stoti į muškietininkų gretas.

Kadangi tai buvo didžiausias d'Artanjano troškimas, nekalbant, žinoma, apie norą surasti ponią Bonasje, jis, nesitverdamas džiaugsmu, nubėgo pas savo draugus, kuriuos

vos prieš pusvalandį buvo palikęs ir kuriuos dabar rado labai nuliūdusius ir susirūpinusius. Jie buvo susirinkę pas Atą pasitarti: tai visuomet liudydavo, kad nutiko kas nors itin rimta.

Ponas de Trevilis ką tik jiems buvo pranešęs, kad, jo didenybei nutarus pradėti karo veiksmus gegužės 1-ją, jie turį tuojau pat pasirūpinti kariška apranga.

Keturi filosofai žiūrėjo vienas į kitą visiškai suglumę: drausmės dalykuose ponas de Trevilis juokauti nemėgo.

— O kiek, jūs manote, ši apranga gali kaštuoti? — paklausė d'Artanjanas.

— Ką čia ir kalbėti,— atsakė Aramis,— mes apskaičiavome šykščiai, kaip spartiečiai, ir tai išėjo kiekvienam po pusantro tūkstančio livrų.

— Keturiskart penkiolika — šešiasdešimt, atseit, šeši tūkstančiai livrų,— pasakė Atas.

— Man rodos,— tarė d'Artanjanas,— kad su tūkstančiu livrų kiekvienas... žinoma, aš skaičiuoju ne kaip spartietis, o kaip prokuroras...

Žodis „prokuroras" pažadino Portą.

— Klausykit, aš turiu sumanymą! — tarė jis.

— Tai jau šis tas. O aš dabar neturiu nė šešėlio jokios idėjos,— šaltai pareiškė Atas.— Bet d'Artanjanas iš džiaugsmo, kad tapo mūsiškiu, tikrai neteko sveiko proto. Tūkstantis livrų! Aš pareiškiu, kad man vienam reikia dviejų tūkstančių.

— Keturiskart du — aštuoni,— dabar jau suskaičiavo Aramis.— Taigi mums reikia aštuonių tūkstančių livrų aprangai, iš kurios, tiesą sakant, mes jau turime balnus.

— Be to,— pridūrė Atas, palaukęs, kol d'Artanjanas, išeidamas padėkoti ponui de Treviliui, uždarė duris,— be to, mes turime tą puikųjį deimantą, žėrintį ant mūsų draugo piršto. Po velnių! D'Artanjanas yra perdaug geras draugas, kad paliktų bėdoje savo brolius, nešiodamas ant bevardžio piršto tokią brangenybę!

Iš visų keturių draugų labiausiai susirūpinęs, aišku, buvo d'Artanjanas, nors jam, kaip gvardiečiui, įsigyti aprangą buvo daug lengviau, negu ponams muškietininkams, kilmingiems žmonėms; tačiau mūsų jaunasis gaskonas, kaip pastebėjom, buvo toli numatantis ir kone šykštus, bet kartu (kaip išaiškinti šį prieštaravimą?) — beveik didesnis garbėtroška už Portą. Prie šių tuštybės sukeltų rūpesčių prisidėjo dar kitas, ne tiek egoistiškas. Nors jis daug teiravosi apie ponią Bonasje, tačiau jam nepasisekė gauti jokių žinių. Ponas de Trevilis buvo kalbėjęs apie ją karalienei; karalienė nežinojo, kur yra jaunoji pirklio žmona, ir pažadėjo ieškoti jos, bet šis pažadas buvo labai miglotas ir nė kiek nenuramino d'Artanjano.

Atas niekur nėjo iš savo kambario; jis nusprendė nė žingsnio nežengti dėl savo aprangos.

— Mums lieka dvi savaitės,— kalbėjo jis savo draugams.— Na ką gi, jei po dviejų savaičių aš nieko nesurasiu arba, tiksliau tariant, manęs niekas neatras, tai aš, kaip geras katalikas, nenoriu paleisti sau kulkos į kaktą, susivaidysiu su keturiais jo eminencijos gvardiečiais arba su aštuoniais anglais ir kausiuos tol, kol vienas iš jų mane užmuš; sprendžiant iš priešų kiekio, tai turėtų neišvengiamai atsitikti. Tada žmonės pasakys, kad aš miriau už karalių, ir tuo būdu aš atliksiu savo pareigą, net ir neįsigijęs aprangos.

Portas vaikščiojo po kambarį, sumėręs rankas už nugaros, ir, linguodamas galvą, kalbėjo:

— Aš įvykdysiu savo sumanymą.

Aramis, susirūpinęs ir menkai tesugarbiniavęs plaukus, tylėjo.

Iš šių nelemtų smulkmenų galima aiškiai matyti, kad draugai pergyveno baisią nevilti.

Tarnai savo ruožtu, kaip Ipolito žirgai, prisidėjo prie šio savo ponų sielvarto. Musketonas ruošė sausainių atsargą, Bazenas, visuomet linkęs į pamaldumą, dabar neišeidavo iš bažnyčios, Planše stebėjo skraidančias muses, o Grimo, kuriam

jo ponas buvo įsakęs tylėti ir kuriam net bendras visų nusiminimas neįstengė atrišti liežuvio, dūsavo taip, jog galėjo sugraudinti akmenis.

Trys draugai,— nes, kaip jau sakėme, Atas prisiekė nė žingsnio nežengti dėl aprangos,— išeidavo iš namų labai anksti ir sugrįždavo tik visai vėlai. Jie slankiojo gatvėmis, apžiūrinėdami kiekvieną grindinio akmenį, tarsi ieškodami, ar nepametė kuris praeivis savo piniginės. O susitikę jie žiūrėdavo vienas į kitą nevilties kupinais žvilgsniais, lyg klausdami: „Ar tu ką nors suradai?"

Kadangi Portui pirmam atėjo į galvą kažkoks sumanymas, kurio jis atkakliai laikėsi, tad jis pirmas ir pradėjo veikti. Energingas buvo žmogus šis mūsų garbingasis Portas. D'Artanjanas vieną dieną jį pastebėjo bežingsniuojant Sen-Le bažnyčios link ir, lyg kokios nuojautos vedamas, nusekė paskui. Portas įėjo į šventą vietą, užraitęs ūsus ir suglostęs barzdelę, kas visuomet reiškė itin karingus jo užmojus. D'Artanjanas, stengdamasis nepakliūti jam po akių, įėjo paskui. Portas atsirėmė į piliorių. D'Artanjanas, vis dar jo nepastebėtas, prisišliejo prie to pat pilioriaus iš kitos pusės.

Kunigas kaip tik sakė pamokslą, ir bažnyčia buvo pilna žmonių. Tuo pasinaudodamas, Portas ėmė apžiūrinėti moteris. Musketono rūpesčių dėka muškietininko išorė anaiptol nerodė jo vidinio nusiminimo; tiesa, skrybėlė buvo šiek tiek nutriušusi, plunksna truputį išblukusi, auksiniai apvadai patamsėję, mezginiai apspurę, bet prietemoje visos šios smulkmenos dingsta, ir Portas vis dar tebebuvo gražuolis Portas.

Ant suolo prie pat pilioriaus, į kurį jie abu su Portu buvo atsirėmę, d'Artanjanas pastebėjo jau pernokusią gražuolę, juodu kyku, truputį pageltusią ir sausoką, bet tiesią ir išdidžią; Porto akys vogčiomis nukrypdavo į šią damą, paskui vėl nuklysdavo gilyn į bažnyčios vidų.

Iš savo pusės dama, tolydžio rausdama, mėtė greitus, žaibiškus žvilgsnius į vėjavaikį Portą, kurio akys tuojau pat imdavo nirtulingai klaidžioti po bažnyčią. Buvo aišku, kad ši jo taktika labai skaudino ponią su juodu kyku, nes ji kru-

vinai kramtė lūpas, trynė nosies galiuką ir piktai muistėsi ant suolo.

Tai matydamas, Portas vėl užsiraitė ūsus, antrukart suglostė barzdelę ir ėmė rodyti ženklus gražiai damai, sėdinčiai netoli chorų, damai, kuri buvo ne tik graži, bet, matyt, ir kilminga, nes užpakaly jos stovėjo negriukas, atnešęs priegalvėlį, ant kurio ji klūpojo, ir tarnaitė, laikanti krepšelį su išsiuvinėtu herbu, skirtą įdėti maldaknygei, iš kurios ponia skaitė mišių maldas.

Ponia su juodu kyku sekė visus Porto akių judesius ir įsitikino, kad jos krypsta į ponią su aksominiu priegalvėliu, negriuku ir tarnaite.

Tada Portas dar uoliau ėmėsi žaidimo; jis mirkčiojo, dėjo prie lūpų pirštus, šypsojosi tokiu pavergiančiu šypsniu, kuris iš tikrųjų žudyte žudė atstumtąją gražuolę.

Pagaliau, mušdamasi į krūtinę, lyg tardama *mea culpa*[1], ji taip garsiai pasakė „hm", kad visi, net ponia su raudonu priegalvėliu, atsigręžė į ją. Portas tvirtai laikėsi: jis viską suprato, bet dėjosi kurčias.

Ponia su raudonu priegalvėliu padarė gilų įspūdį poniai su juodu kyku, nes buvo labai graži, ir ponia su juodu kyku matė, kad anoji yra jai pavojinga varžovė; ji padarė gilų įspūdį ir Portui, nes atrodė daug gražesnė už ponią su juodu kyku, ir gilų įspūdį d'Artanjanui, pažinusiam, jog čia ta pati ponia iš Mengo, iš Kale ir Duvro, kurią jo persekiotojas, žmogus su randu, vadino miledi.

D'Artanjanas, neišleisdamas iš akių ponios su raudonu priegalvėliu, sekė toliau Porto žaidimą, kuris labai jį linksmino; jis atspėjo, kad ponia su juodu kyku yra prokuroro žmona iš Lokių gatvės, juo labiau kad ir Sen-Le bažnyčia buvo netoli nuo tos gatvės.

Padaręs kai kurių išvadų, jis, be to, atspėjo, kad Portas stengiasi jai atkeršyti už savo nepasisekimą Šantilji, kai ji pasirodė tokia nesukalbama dėl savo piniginės.

[1] Mano kaltybė.

Tačiau d'Artanjanas pastebėjo taip pat, kad niekas neatsako į Porto meilybes. Visa tai buvo tik chimeros ir iliuzijos; bet argi aklai meilei, tikram pavydo jausmui, yra kokia nors kita realybė, išskyrus chimeras ir iliuzijas?

Pamokslas pasibaigė. Prokuroro žmona priėjo prie šlakstyklos; Portas pralenkė ją ir, užuot panėręs pirštą, įkišo į vandenį visą ranką. Manydama, kad čia dėl jos Portas taip stengiasi, prokuroro žmona nusišypsojo, bet greit ir žiauriai nusivylė: kai ji buvo vos už trijų žingsnių nuo jo, jis nusigręžė į šalį ir įsmeigė akis į ponią su raudonu priegalvėliu, kuri pakilo ir artinosi, negriuko ir kambarinės lydima.

Kai ponia su raudonu priegalvėliu priėjo prie Porto, jis ištraukė iš šlakstyklos ranką, nuo kurios tekėjo švęstas vanduo; gražioji maldininkė savo liekna rankele palietė didžiulę Porto ranką, šypsodamasi persižegnojo ir išėjo iš bažnyčios.

To prokurorienei buvo per daug: ji neabejojo, kad šią ponią ir Portą sieja meilės ryšiai. Jeigu ji būtų buvusi įžymi ponia, būtų apalpusi; bet ji buvo tik prokuroro žmona ir pasitenkino tuo, kad, tramdydama savo įnirtį, pasakė muškietininkui:

— Štai kaip, ponas Portai! Jūs man nepasiūlote švęsto vandens?

Išgirdęs šį balsą, Portas krūptelėjo, kaip žmogus nubundąs iš šimtamečio miego.

— Po... ponia! — sušuko jis.— Ar tai jūs? Kaip laikosi jūsų vyras, gerbiamasis ponas Koknaras? Ar jis vis dar toks šykštuolis, kaip ir anksčiau? Kurgi buvo mano akys, kad aš jūsų nepastebėjau per dvi valandas, kol truko pamokslas?

— Aš buvau už dviejų žingsnių nuo jūsų, pone,— atsakė prokuroro žmona,— bet jūs manęs nepastebėjote, nes nenuleidot akių nuo tos gražios ponios, kuriai ką tik padavėt švęsto vandens.

Portas dėjosi suglumęs.

— Ak! — tarė jis,— jūs pastebėjote...

— Reikėtų būti aklai, kad to nepastebėtum.

— Taip,— atsainiai pasakė Portas,— tai viena mano pažįstama hercogienė, su kuria man labai sunku susitikti, nes

jos vyras baisiai pavydus; ji man pranešė šiandien atvyksianti į šią menką bažnytėlę tokiame užkampyje tik tam, kad su manim pasimatytų.

— Ponas Portai,— kreipėsi prokuroro žmona,— ar nebūtumėt toks geras penkioms minutėms pasiūlyti man savo ranką? Aš norėčiau su jumis pasikalbėti.

— Mielai, ponia,— atsakė Portas, pats sau mirktelėjęs, kaip lošikas, ruošdamasis gudriam kirčiui.

Šiuo metu pro šalį praėjo d'Artanjanas, sekdamas paskui miledi; jis dirstelėjo iš šono į Portą ir pamatė šį jo triumfuojantį žvilgsnį.

„Ehė! — tarė jis pats sau, samprotaudamas pagal nuostabiai lengvabūdišką ano meto moralę,— štai kas ligi skirto laiko tikriausiai įsigis visą aprangą!"

Portas, paklusdamas jį vedančiai damos rankai taip, kaip laivas vairui, atvyko prie Sen-Magluaro vienuolyno, mažai lankomos perėjos su kryžminiais sukamais varteliais abiejuose galuose. Dienos metu čia galima matyti tik valgančius elgetas arba žaidžiančius vaikus.

— Ak ponas Portai! — sušuko prokuroro žmona, įsitikinusi, kad niekas, be įprastinių šios vietos lankytojų, negali jų nei matyti, nei girdėti.— Ak ponas Portai! Jūs, kaip atrodo, esate baisus širdžių pavergėjas!

— Aš, ponia? — paklausė Portas pasipūsdamas.— Iš ko jūs taip sprendžiate?

— Ogi ženklai, kuriuos ką tik darėte, ogi švęstas vanduo? Tikriausiai ji kokia nors princesė, ta ponia su savo negriuku ir kambarine?

— Jūs klystate,— atsakė Portas,— ji tik hercogienė.

— O pasiuntinys, laukiąs prie durų, o karieta ir vežėjas su paradine livrėja?

Portas nematė nei pasiuntinio, nei karietos, bet ponia Koknar pavydžios moters žvilgsniu viską pastebėjo.

Portas gailėjosi, iškart nepakėlęs ponios su raudonu priegalvėliu į princeses.

— Ak ponas Portai,— atsidusdama tarė prokuroro žmona,— jūs esate gražuolių išlepintas.

— Betgi jūs pati suprantate,— atsakė Portas,— kad su tokia povyza, kokia mane apdovanojo gamta, man netrūksta meilės nuotykių.

— O dieve! Kaip tie vyrai greit užmiršta! — sušuko prokuroro žmona, pakeldama akis į dangų.

— Man rodos, kad ne taip greit, kaip moterys,— atsakė Portas.— Nes aš, ponia, galiu tai drąsiai pasakyti, buvau jūsų auka, kai mane sužeistą, mirštantį paliko daktarai; aš, garsios giminės ainis, pasitikėjęs jūsų draugiškumu, vos nenumiriau iš pradžių nuo žaizdų, paskui iš bado skurdžioj Šantilji smuklėje, o jūs nė karto nesiteikėt atsakyti į liepsningus laiškus, kuriuos jums rašiau.

— Bet, ponas Portai...— sušnabždėjo prokuroro žmona, jausdama, kad pagal tai, kaip elgėsi anuomet kilmingos ponios, ji tikrai buvo kalta.

— Aš dėl jūsų išsižadėjau baronienės de...

— Aš tai žinau.

— Grafienės de...

— Ponas Portai, pasigailėkit manęs.

— Hercogienės de...

— Ponas Portai, būkite kilniaširdis!

— Gerai, ponia, aš nebaigsiu.

— Juk mano vyras nė girdėti nenori apie paskolą.

— Ponia Koknar,— pareiškė Portas,— prisiminkite pirmąjį laišką, kurį jūs man parašėte ir kuris giliai įstrigo mano atmintin.

Prokuroro žmona suvaitojo.

— Be to,— tarė ji,— suma, kurios jūs prašote, perdaug jau didelė.

— Ponia Koknar, iš visų aš pasirinkau jus. Man reikėjo tik parašyti hercogienei de... neminėsiu jos vardo, nes aš niekad nedrįstu kompromituoti moters; bet žinau, kad man reikėjo tik jai parašyti, ir ji būtų man atsiuntusi pusantro tūkstančio.

Prokuroro žmona išspaudė vieną ašarą...

— Ponas Portai,— tarė ji,— aš prisiekiu, kad jūs mane

sunkiai nubaudėt, ir jeigu ateityje jūs atsidursite panašioj būklėj, tai kreipkitės tik į mane.

— Kaip jums ne gėda, ponia! — atšovė neva pasipiktinęs Portas.— Nebekalbėkit apie pinigus, prašau jus, tai labai žema.

— Vadinas, jūs manęs nebemylite! — lėtai ir liūdnai pasakė prokuroro žmona.

Portas didingai tylėjo.

— Tai šitaip jūs man atsakot? Deja! Aš suprantu.

— Pagalvokit apie įžeidimą, kurio aš iš jūsų susilaukiau, ponia: jis pasiliko čia,— tarė Portas, stipriai spausdamas ranką prie širdies.

— Patikėkit, aš jį atitaisysiu, mielasis Portai!

— Pagaliau ko gi aš jus prašiau? — tęsė toliau Portas, geraširdiškai gūžtelėdamas pečiais.— Tik paskolos, ir nieko daugiau. Galų gale juk aš nesu žmogus be nuovokos ir žinau, kad jūs, ponia Koknar, esate neturtinga ir jūsų vyras turi kaip dėlė siurbti vargšus savo klientus, kad ištrauktų iš jų keletą ekiū. O jeigu jūs būtumėt grafienė, markizė arba hercogienė, tada jūsų poelgis būtų neatleistinas.

Prokuroro žmona įsižeidė.

— Žinokite, ponas Portai,— pareiškė ji,— kad mano skrynia, nors tai tik prokuroro žmonos skrynia, yra, gal būt, daug pilnesnė už visų jūsų nusigyvenusių pamaivų skrynias.

— Jei taip, tai jūs mane dvigubai įžeidėt,— atsakė Portas, atitraukdamas savo ranką nuo jos rankos.— Jeigu jūs esate turtinga, ponia Koknar, tai jūsų atsisakymas nepateisinamas.

— Jei aš sakau „turtinga",— pridūrė prokuroro žmona, susigriebusi, kad perdaug toli nuėjo,— nereikia to žodžio suprasti raidiškai. Tikriau sakant, aš nesu turtinga, bet pasiturinti.

— Klausykit, ponia, — pareiškė Portas, — nekalbėkim, prašau jus, apie tai. Jūs manęs išsižadėjote. Bet koks mūsų draugiškumas dingo.

— Nedėkingasis!

— Ak, tai jūs dar esate nepatenkinta! — prikišo Portas.

— Galite sau eiti pas savo gražiąją hercogienę! Aš jūsų nelaikau.

— Ką gi! Mano manymu, ji ne tokia jau biauri!

— Klausykit, ponas Portai, aš paskutinį kartą klausiu, ar jūs dar mylite mane?

— Deja, ponia,— atsakė Portas liūdniausiu balsu, kokiu tik begalėjo,— kai mes išvykstame į žygį, kuriame, kaip nujautimas man sako, aš būsiu užmuštas...

— O, nekalbėkite tokių dalykų! — sušuko prokuroro žmona pravirkdama.

— Kažkas lyg sakyte man sako...— tęsė Portas, vis labiau nuliūsdamas.

— Sakykite geriau, kad jūs vėl įsimylėjot.

— Ne, aš jums atvirai sakau. Jokia kita moteris manęs nedomina, ir aš širdies gelmėse net jaučiu balsą, užtariantį jus. Bet po dviejų savaičių, kaip jūs žinote ar, gal būt, nežinote, prasidės nelemtas karas, ir aš būsiu baisiai užimtas aprangos reikalais. Paskui man teks nuvykti pas savo gimines į Bretanę pasirūpinti šiam žygiui pinigų.

Portas pastebėjo paskutinę šykštumo ir meilės kovą.

— O kadangi,— tęsė jis,— dvaras tos hercogienės, kurią jūs matėte bažnyčioje, yra greta manųjų, tad mes keliausime kartu.

— Tai jūs neturite Paryžiuje draugų, ponas Portai? — paklausė prokuroro žmona.

— Tariausi jų turįs,— atsakė Portas, vėl apsimesdamas nuliūdęs,— bet įsitikinau, kad klydau.

— Jūs jų turite, ponas Portai, jūs jų turite! — sušuko prokuroro žmona, pati stebėdamasi savo užsidegimu.— Ateikite rytoj pas mus. Jūs esate mano tetos sūnus, atseit, mano pusbrolis; jūs atvykstat iš Nuajono Pikardijoj, jūs turite Paryžiuj keletą bylų ir jokio advokato. Ar atsiminsite visa tai?

— Atsiminsiu, ponia.

— Ateikite pietų.

— Puiku.

— Ir laikykitės tvirtai prieš mano vyrą, kuris yra labai gudrus, nors jau septyniasdešimt šešerių.

— Septyniasdešimt šešeri! Po velnių! Gražus amželis! — sušuko Portas.

— Jūs norit pasakyti: „senyvas amžius". Taip, ponas Portai, vargšas mano vyrelis gali kiekvienu momentu palikti mane našle,— tęsė prokuroro žmona, reikšmingai žvilgtelėjusi į Portą.— Laimė, pagal mūsų santuokos sutartį turtas tenka tam, katras lieka gyvas.

— Ar visas? — paklausė Portas.

— Visas.

— Kaip aš matau, jūs esate apdairi moteris, mieloji ponia Koknar,— pareiškė Portas, švelniai spausdamas jos ranką.

— Tai ką, mes susitaikėme, mielasis pone Portai? — paklausė ji meilindamasi.

— Visam gyvenimui! — tokiu pat tonu atsakė Portas.

— Tad sudie, mano vėjavaikis!

— Sudie, mano užmaršuole!

— Ligi rytojaus, mano angele!

— Ligi rytojaus, mano gyvenimo šviesa!

XXX ◆ *MILEDI*

D'Artanjanas nepastebimas sekė paskui miledi; jis matė, kaip ji įsėdo į savo karietą, ir girdėjo, kaip įsakė vežėjui važiuoti į Sen-Žermeną.

Beprasmiška būtų pėsčiam sekti paskui karietą, kurią riščia traukė pora stiprių arklių. Todėl d'Artanjanas pasuko į Ferū gatvę.

Senos gatvėje jis sutiko Planše, kuris stovėjo prie kepyklos ir, matyt, žavėjosi labai apetitiškos formos pyragu.

D'Artanjanas liepė jam eiti į pono de Trevilio arklides ir pabalnoti du žirgus, vieną jam, kitą pačiam Planše, ir atvesti pas Atą. Ponas de Trevilis buvo leidęs d'Artanjanui visada naudotis savo arklidėmis.

Planše nuėjo į Karvelidės, o d'Artanjanas į Ferū gatvę. Atas buvo namie ir liūdnu veidu baigė gerti butelį ano gar-

saus ispaniško vyno, kurį parsivežė iš Pikardijos. Jis ženklu liepė Grimo atnešti stiklą d'Artanjanui, ir Grimo, kaip visada, tuojau išpildė pono paliepimą.

D'Artanjanas papasakojo Atui, kas atsitiko bažnyčioje tarp Porto ir prokuroro žmonos, ir kokiu būdu jų draugas šiuo metu tikriausiai jau beįsigyjąs aprangą.

— O aš,— pareiškė Atas, išklausęs pasakojimo,— esu visiškai ramus; tik jau ne moterys parūpins man aprangą.

— O tačiau, mano mielas Atai, jūs esate toks gražus, išauklėtas, kilmingas, kad nei princesės, nei karalienės neatsilaikytų prieš jūsų meilės strėles.

— Koks dar jaunas tas d'Artanjanas,— tarė Atas, gūžtelėdamas pečiais.

Ir davė Grimo ženklą atnešti antrą butelį.

Šį akimirksnį Planše kukliai įkišo galvą pro praviras duris ir pranešė savo ponui, kad žirgai laukia.

— Kokie žirgai? — paklausė Atas.

— Du žirgai, kuriuos man paskolino ponas de Trevilis pasijodinėti ir kuriais aš ketinu vykti į Sen-Žermeną.

— O ką gi jūs veiksite Sen-Žermene? — vėl paklausė Atas.

Tada d'Artanjanas jam papasakojo apie susitikimą bažnyčioje ir kaip jis vėl surado moterį, kuri, lygiai kaip tas didikas su juodu apsiaustu ir randu smilkinyje, amžinai nedavė jam ramybės.

— Vadinas, jūs pamilote ją, kaip anksčiau buvot įsimylėjęs ponią Bonasje,— tarė Atas, su panieka gūžčiodamas pečiais, tarsi būtų gailėjęsis žmogaus silpnybės.

— Aš? Visai ne! — sušuko d'Artanjanas.— Man tik įdomu atskleisti tą paslaptį, kuri su ja rišasi. Nežinau kodėl, bet man rodos, kad ši moteris turi kažkokią įtaką mano gyvenimui, nors mes vienas kito visai nepažįstame.

— Iš tikrųjų jūs teisus,— tarė Atas.— Aš nepažįstu moters, kurios būtų verta ieškoti, jeigu ji dingtų. Ponia Bonasje dingo,— juo blogiau jai, tegu ji pati atsiranda.

— Ne, Atai, ne, jūs klystate,— pareiškė d'Artanjanas; — aš myliu vargšę Konstanciją ir, jeigu žinočiau, kur ji yra, nors tai būtų ir pačiam pasaulio krašte, eičiau jos vaduoti iš priešo rankų! Bet aš to nežinau, ir visi mano ieškojimai bergždi. Ką gi padarysi! Reikia išsiblaškyti.

— Taigi stenkitės išsiblaškyti su miledi, mano mielasis d'Artanjanai; aš linkiu jums to iš visos širdies, jeigu tik tat gali jus pralinksminti.

— Klausykite, Atai,— tarė d'Artanjanas,— užuot sėdėję čia kaip kalėjime, sėskit ant arklio ir jokim kartu į Sen-Žermeną.

— Mano mielas,— atkirto Atas,— aš sėdu ant arklio, kai jį turiu, o jei neturiu — einu pėsčias.

— Na, o aš,— atsakė d'Artanjanas, šypsodamasis iš Ato mizantropijos, dėl kurios šiaipjau būtų įsižeidęs,— aš ne toks išdidus, kaip jūs, aš joju ant to, kas pasitaiko. Taigi iki pasimatymo, mielas Atai.

— Iki pasimatymo,— atsakė muškietininkas, duodamas Grimo ženklą atkimšti atneštąjį butelį.

D'Artanjanas ir Planše sėdo ant žirgų ir nujojo į Sen-Žermeną.

Visu keliu jam neišėjo iš galvos tai, ką pasakė Atas apie ponią Bonasje. Nors d'Artanjanas ir nebuvo labai sentimentalus, bet gražioji pirklio žmona jo širdy paliko gilų prisiminimą: jis tikrai, kaip sakė, buvo pasiruošęs eiti į pasaulio kraštą jos ieškoti. Bet pasaulis apvalus — jame daug kraštų, ir jis nežinojo, į kurią pusę sukti.

O kol kas jis pabandys sužinoti, kas ta miledi. Miledi kalbėjosi su žmogum juodu apsiaustu, vadinas, jinai jį pažinojo. D'Artanjanas buvo įsitikinęs, kad šis žmogus ir antrukart bus pagrobęs ponią Bonasje, kaip ir pirmą sykį. Taigi, pasakęs, kad, ieškodamas miledi, jis tuo pačiu metu ieško ir Konstancijos, d'Artanjanas tik perpus melavo, o tai jau nedidelis melas.

Šitaip galvodamas ir retkarčiais pentinais paragindamas arklį, d'Artanjanas atvyko į Sen-Žermeną. Jis ką tik prajojo

pro paviljoną, kuriame po dešimties metų buvo lemta gimti Liudvikui XIV, ir pasuko visiškai tuščia gatvele, dairydamasis kairėn ir dešinėn ir tikėdamasis pastebėti kokį nors gražiosios anglės pėdsaką. Staiga prie dailaus namelio, kuris pagal anų laikų paprotį neturėjo nė vieno lango į gatvę, prie pirmojo to namelio aukšto pasirodė pažįstama žmogysta. Ši žmogysta vaikštinėjo gėlėmis apsodinta terasa, ir Planše pirmasis pažino ją.

— Pone,— tarė jis, kreipdamasis į d'Artanjaną,— ar jūs nepažįstate to vyruko, kuris ana ten vėpso?

— Ne,— atsakė d'Artanjanas,— ir vis dėlto esu tikras, kad nebe pirmą kartą matau šį veidą.

— Aš manau, po šimts! — pridūrė Planše.— Juk tai vargšas Liubenas; atsimenate tą grafą de Vardą, kurį jūs prieš mėnesį taip gerai sudorojote Kale uoste, eidami pas viršininką? Tai jo tarnas.

— Ak, taip! — pasakė d'Artanjanas.— Dabar ir aš jį pažinau. O kaip tu manai, ar jis tave pažino?

— Tiesą pasakius, pone, jis tada buvo per daug išsigandęs, kad galėtų aiškiai mane įsiminti.

— Na, tai eik ir pasišnekėk su juo,— pasiūlė d'Artanjanas,— ir besikalbėdamas sužinok, ar mirė jo ponas.

Planše nušoko nuo arklio ir nuėjo tiesiai pas Liubeną, kuris iš tikrųjų jo nepažino, ir abu tarnai ėmė labai draugiškai šnekučiuotis; tuo tarpu d'Artanjanas paragino abu arklius į gatvelę ir, apjojęs aplink namą, sustojo pasiklausyti pašnekesio už lazdynų gyvatvorės.

Valandėlę taip stebėjęs už krūmų, jis išgirdo ratų bildesį, ir prieš jį sustojo miledi karieta. Abejonių nebuvo: karietoje sėdėjo pati miledi. D'Artanjanas prigludo prie arklio kaklo, norėdamas viską matyti, o pats likti nepastebėtas.

Miledi iškišo savo gražią, šviesiaplaukę galvutę pro karietos dureles ir kažką įsakė savo kambarinei.

Pastaroji — graži dvidešimt ar dvidešimt dvejų metų mergina, žvali ir guvi, tikra kilmingos ponios kambarinė — nušoko nuo pakopėlės, ant kurios ji anų laikų papročiu sė-

dėjo, ir nuėjo link terasos, kur d'Artanjanas buvo pastebėjęs Liubeną.

D'Artanjanas sekė akimis kambarinę ir matė, kad ji eina prie terasos. Tuo metu atsitiktinai kažkas pašaukė į vidų Liubeną; Planše pasiliko terasoje vienas ir dairėsi į visas puses, ieškodamas, kur dingo d'Artanjanas.

Kambarinė priėjo prie Planše, kurį ji, matyt, palaikė Liubenu, ir, paduodama jam laiškelį, tarė:

— Jūsų ponui.

— Mano ponui? — nustebęs paklausė Planše.

— Taip, ir labai skubiu reikalu. Imkite greičiau.

Tai pasakius, ji nubėgo prie karietos, kuri jau buvo apsigręžusi atgal į tą pusę, iš kurios atvyko; ji užšoko ant pakopos, ir karieta nuvažiavo.

Planše pavartė laiškelį, paskui, įpratęs klausyti be prieštaravimų, nušoko nuo terasos, pasuko į gatvelę ir, paėjėjęs dvidešimt žingsnių, susidūrė su d'Artanjanu, kuris viską matė ir jau skubėjo jo pasitikti.

— Jums, pone,— tarė Planše, paduodamas jaunuoliui laiškelį.

— Man? . .— paklausė d'Artanjanas.— Ar tu tikrai žinai?

— Po velnių! Ar aš tikrai žinau! Kambarinė pasakė: „Jūsų ponui." Aš neturiu kito pono, tik jus, taigi... Dievaži, graži mergiščia ši kambarinė!

D'Artanjanas atplėšė laišką ir perskaitė šiuos žodžius:

„Asmuo, susidomėjęs jumis labiau, negu sugeba tai apsakyti, norėtų žinoti, kada galėsite pasivažinėti miške. Rytoj „Auksinio lauko" viešbuty tarnas juoda-raudona livrėja lauks jūsų atsakymo."

— Oho! — tarė sau d'Artanjanas.— Koks sutapimas! Atrodo, kad miledi ir aš esame susirūpinę to paties asmens sveikata. Na ką gi, Planše, kaip laikosi gerbiamasis ponas de Vardas? Ar jis dar nemirė?

— Ne, pone, jis laikosi taip gerai, kaip tik galima laikytis su keturiomis žaizdomis kūne. Juk jūs, kalbant be prie-

kaišto, keturiskart persmeigėt šį mielą bajorą, ir jis dar labai silpnas, nes neteko beveik viso kraujo. Kaip aš jums sakiau, Liubenas manęs nepažino ir papasakojo nuo pradžios iki galo visą mūsų nuotykį.

— Puiku, Planše, tu esi tarnų karalius. O dabar lipk ant arklio, ir vykimės karietą.

Tai truko neilgai; po penkių minučių jie pastebėjo karietą, sustojusią šalikelėj; prašmatniai apsirengęs raitelis stovėjo prie durelių.

Miledi ir raitelis taip buvo įsitraukę į pokalbį, kad niekas, išskyrus gražiąją subretę, nepastebėjo, kai d'Artanjanas sustojo antroje karietos pusėje.

Pokalbis vyko anglų kalba, kurios d'Artanjanas nemokėjo, bet iš tono jaunuolis spėjo, kad jaunoji anglė labai įširdusi; ji užbaigė pokalbį tokiu mostu, kuris nepaliko jokių abejonių dėl šio pasikalbėjimo pobūdžio: ji taip smarkiai trenkė vėduokle, jog tas moteriškas papuošalas subyrėjo į tūkstančius skiautelių.

Raitelis garsiai nusikvatojo, o tai, matyt, visiškai įsiutino miledi.

D'Artanjanas nusprendė, kad dabar tinkamas momentas įsikišti; jis prisiartino prie antrųjų durelių ir, pagarbiai nukeldamas skrybėlę, tarė:

— Ponia, leiskite man pasiūlyti jums savo paslaugas. Man rodos, šis ponas jus supykino. Pasakykite žodį, ir aš apsiimu jį nubausti už jo nemandagumą.

Išgirdusi jo balsą, miledi atsigręžė, nustebusi pažvelgė į jaunuolį ir, kai jis baigė kalbėti, labai taisyklinga prancūzų kalba atsakė jam:

— Pone, aš mielai pavesčiau save jūsų globai, jei mane supykinęs asmuo nebūtų mano brolis.

— O, jei taip, atleiskite, ponia,— tarė d'Artanjanas.— Suprantate, ponia, aš to nežinojau.

— Ko čia kišasi tas vėjavaikis? — sušuko prie durelių pasilenkdamas raitelis, kurį miledi pavadino savo giminaičiu.— Ko jis nedrožia savo keliu?

— Jūs pats vėjavaikis! — atšovė d'Artanjanas, savo rėžtu pasilenkdamas prie arklio kaklo ir atsakydamas iš savo pusės pro karietos dureles.— Savo keliu aš netraukiu todėl, kad man patinka sustoti čia.

Raitelis angliškai tarė keletą žodžių savo seseriai.

— Aš jums kalbu prancūziškai,— tarė d'Artanjanas raiteliui,— todėl malonėkite man atsakyti ta pačia kalba. Jūs esate šios ponios brolis, bet, laimė, jūs ne mano brolis.

Galima buvo laukti, kad miledi, baili, kaip kad paprastai būna moterys, įsikiš į prasidėjusį ginčą ir neleis kivirčui per daug išsiplėsti; tačiau atsitiko visai priešingai: ji pasitraukė gilyn į karietą ir šaltai šūktelėjo vežėjui:

— Namo!

Dailioji kambarinė metė nerimastingą žvilgsnį į d'Artanjaną, kurio graži išvaizda, matyt, padarė jai įspūdį.

Karieta nuvažiavo, ir abu vyrai pasiliko vienas prieš kitą; jokia medžiaginė kliūtis jų nebeskyrė.

Raitelis pajudėjo, norėdamas sekti paskui karietą, bet d'Artanjanas, kurio pyktis dar labiau suliepsnojo, pažinus, jog šis anglas yra tasai, kuris Amjene laimėjo jo žirgą, o iš Ato vos neišlošė deimanto, čiupo arklį už pavadžio ir sulaikė.

— Ei pone,— tarė jis,— mano manymu, jūs esate dar didesnis vėjavaikis už mane, nes, matyt, užmiršote, kad mes truputį buvome susivaidiję.

— A-a! — tarė anglas,— tai jūs, pone! Nejaugi jums vis reikia lošti jei ne vieną, tai kitą lošimą?

— Taip, ir tai man priminė, kad aš dar turiu atsilošti. Mes pamatysime, mano mielasis pone, ar jūs taip pat vikriai valdote špagą, kaip stiklinaitę su kauliukais.

— Juk jūs matote, kad aš be špagos,— atsakė anglas.— Nejaugi norite rodytis drąsuoliu prieš beginklį?

— Aš tikiuos, kad namie jūs turite špagą,— atšovė d'Artanjanas.— Pagaliau aš turiu dvi ir, jeigu norite, vieną galiu pralošti jums.

— Nėra reikalo,— tarė anglas.— Aš esu pakankamai apsirūpinęs šios rūšies ginklais.

— Jei taip, mano gerbiamasis pone,— pridūrė d'Artanjanas,— tai pasirinkite visų ilgiausią ir šįvakar ateikite man ją parodyti.

— Gal malonėsite pasakyti kur?

— Už Liuksemburgo. Tai puiki vieta šitokiems pasivaikščiojimams.

— Gerai, aš būsiu.

— Kurią valandą jūs siūlote?

— Šeštą.

— Beje, jūs, manau, turite vieną ar du draugus?

— Turiu tris, ir jie laikys sau garbe sudaryti man partiją.

— Tris? Puiku! Koks sutapimas! — sušuko d'Artanjanas.— Ir aš turiu jų lygiai tiek pat!

— Dabar pasakykite, kas jūs? — paklausė anglas.

— Aš esu d'Artanjanas, gaskonas bajoras, pono Dezesaro kuopos gvardietis. O jūs?

— Lordas Vinteris, baronas Šefildas.

— Taigi aš jūsų paslaugoms, ponas barone,— tarė d'Artanjanas,— nors jūsų pavardę labai sunku įsiminti.

Ir, suraginęs pentinais arklį, jis pasileido šuoliu ir pasuko atgal į Paryžių.

Kaip paprastai tokiais atvejais, d'Artanjanas nujojo tiesiai pas Atą.

Atas gulėjo ant ilgos kanapos ir laukė, jo paties žodžiais tariant, kol ateis pas jį apranga.

D'Artanjanas papasakojo Atui visa, kas atsitiko, nutylėjęs tik apie pono de Vardo laišką.

Atas, sužinojęs, kad jam teks kautis su anglu, liko sužavėtas. Mes jau sakėme, kad jis nuolat svajojo apie tai.

Draugai tučtuojau pasiuntė tarnus pakviesti Porto ir Aramio ir nušvietė jiems visą reikalą.

Portas išsitraukė iš makščių špagą ir ėmė mankštintis, badydamas sieną, kartais atšokdamas ir pritūpdamas kaip šokėjas. Aramis, vis teberašąs savo poemą, užsidarė Ato kabinete ir prašė iki dvikovos jo netrukdyti.

Atas ženklu pareikalavo iš Grimo butelio.

O tuo tarpu d'Artanjanas svarstė mažytį planą, kurio vykdymą mes matysime vėliau ir kuris, atrodo, jam žadėjo kokį nors žavų nuotykį, sprendžiant iš šypsenos, kada-ne-kada perbėgančios jo lūpomis ir nušviečiančios užsisvajojusį veidą.

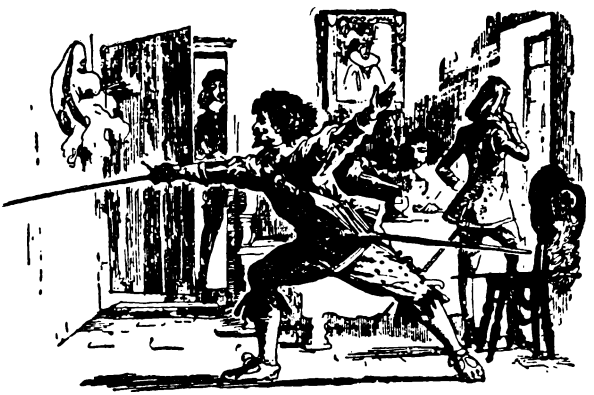

TURINYS

Autoriaus pratarmė 5

I. Trys senojo pono d'Artanjano dovanos 9
II. Pono de Trevilio laukiamasis 26
III. Audiencija 37
IV. Ato petys, Porto perpetė ir Aramio nosinė 48
V. Karaliaus muškietininkai ir pono kardinolo gvardiečiai 56
VI. Jo didenybė karalius Liudvikas XIII 69
VII. Muškietininkai savo namuose 89
VIII. Dvaro intriga 97
IX. D'Artanjano būdas išryškėja 106
X. Spąstai septynioliktame amžiuje 114
XI. Intriga užsimezga 125
XII. Džordžas Viljersas, Bekingemo hercogas 143
XIII. Ponas Bonasje 151
XIV. Žmogus iš Mengo 160
XV. Teisininkai ir kariai 171
XVI. Apie tai, kaip kancleris Segje ilgai ieškojo varpo, norėdamas paskambinti juo taip, kaip kadaise 179
XVII. Ponų Bonasje šeima 191
XVIII. Meilužis ir vyras 204
XIX. Žygio planas 212
XX. Kelionė 221
XXI. Grafienė Vinter 233
XXII. Merlezono baletas 243
XXIII. Pasimatymas 250
XXIV. Paviljonas 261

XXV. Portas 271
XXVI. Aramio disertacija 291
XXVII. Ato žmona 309
XXVIII. Sugrįžimas 330
XXIX. Aprangos beieškant 345
XXX. Miledi 353

А. ДЮМА

ТРИ МУШКЕТЕРА I

На литовском языке

◆

Redaktorė R. Zagorskienė
Viršelis dail. A. Kazakausko ir R. Čarnos
Techn. redaktorius D. Jakubonis
Korektorė T. Ališkevičienė

◆

Pasirašyta spaudai 1965.XII.20. Leidinio Nr. 4723. Tiražas 25 000 egz. Popierius 84×103$^{1}/_{32}$—5,688 pop. l. =18,65 sp. l.; 20,2 leid. l. Rinko Valstybinė „Raidės" sp. Kaune, Spaustuvininkų g. 11. Užsak. Nr. 4869. Spaudė Valstybinė „Vaizdo" spaustuvė Vilniuje, Strazdelio g. 1. Užsak. Nr. 57.

Kaina 75 kp.

7—6
U(Pr)
Di 367

Kaina 75 kp

1966 m. Serija „DRĄSIŲJŲ KELIAI"

1. I. Jefremovas,
SIUSTUVO ĄSMENYS

2. L. Platovas,
SLAPTASIS FARVARTERIS

3. N. Trubiainis,
NEBYLIOJI LAIVAS

DRĄSIŲJŲ KELIAI

4. MAHOMETO PLAUKAS

5. F. Behounekas,
KOSMOSO ROBINZONAI

6. A. Diuma,
TRYS MUŠKIETININKAI. I, II t.

7. Ž. Verne,
AUKŠTYN KOJOM

8. A. Klarkas,
MĖNULIO DULKĖS

9. F. Kuperis,
PIONIERIAI

10. A. Azimovas,
AŠ, ROBOTAS